

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

Glam. 98.

21.1035

KONINKLIJKE R

049

62715

ALGEMEEN

**JAVANEESCH
EN
NEDERDUITSCH**

WOORDENBOEK.

IN DE

**Sromo-, Goko-, Bodjo- en
Lawische taal,**

MET AANHALINGEN UIT VERSCHILLENDE SCHRYVERS,

**TOT GENAK VAN EEN IEGELYK MET ITALI-
AANSCH KARAKTER, NAAR DE NEDERLAND-
SCHE ALPHABETISCHE VOLGORDE, GE-
RANGSCHIJKT**

DOOR

P. P. Roorda van Oijsinga,

*Voormaals belast met het Departement van Inlandsche
Zaken op Java, thans als Secretaris der Residentie
Bantam, met verlof in Nederland.*

*Te KAMPEN, bij
K. VAN HULST.
MDCCCXXXV.*

VOORBEBIGT.

Bij de uitgave van mijn Maleisch Woordenboek, had menigeen gewenscht dat ik hetzelfde, zoo als dit had bewerkt; en ik heb tot gemak van hen, die of te ver in jaren gevorderd zijn, of te zeer door werkzaamheden bezig gehouden worden om het Javaansch karakter te beoefenen, mij verplicht geacht, dit werk op de leest onzer Woordenboeken te schoeijen. Hij, die nu echter dat karakter wil leeren, behoeft slechts de Anthographische Tafelen der Spraakkunst en van het Nederduitsch Javaansch Woordenboek te beoefenen, en zal niet vergen, dat dit karakter telkens bij ieder woord herhaald worde.

De Javaan zal door dit werk, zich meer en meer aan onze letteren gewennen, en bij medewerking van de Heeren Ambtenaren, zal binnen kort ieder jong Javaansch Ambtenaar zijn karakter niet meer behoeven, maar de Italiaansche letter bezigen, waaruit ongetwijfeld groot gemak zal voortvloeijen, daar het Javaansche Schrifl voor deze eeuw veel te

V O O R B E R I G T.

ingewikkeld is en gemakkelijk kan afgeschaft worden.

Ook omtrent dit Werk gedraag ik mij naar hetgeen ik in het slot van de Voorrede der Spraak-kunst heb gezegd. Niemand toch zal dadelijk volmaaktheid eischen. Doch hoezeer dit Werk onvolkomen moge zijn, sla men echter niet te spoedig geloof aan de afkeuring van dezen of genen, die welligt bij nader inzien de vertaling zal billijken, daar één woord dikwerf vele beteekenissen heeft, waarvan er mijne aandacht kunnen ontglipt zijn.

Kampen,
den 1 Maart 1835.

DE SCHRYVER.

VERKLARING VAN DE KAPITALE LETTERS.

- H. *Hoog of boso kromo.*
L. *Laag « « ngoko.*
A. *Algemeen « modjo.*
K. *Kawisch « kawu.*
Ml. *Maleisch.*
§. *verbasterd.*
Ar. *Arabisch.*
Ch of SIN. *Sineesoh.*
PORT. *Portugeesch.*
T. S. *Tjondro sengkolo.*
B. *Bantamsoh.*
S. *Soerabajasche of Sundasche woorden.*
o. t. *oude tijdrekening.*
g. t. *geheime term.*
Sansc. *Sanscritsch.*

JAVAANSCH
EN
NEDERDUITSCH
WOORDENBOEK.

A.

- Abdhi, *§. Ar. dienaar, knecht; slaaf.*
Adham, *§. Adam.*
Adji, *L. hoogachting. Titel van den soeverein.
Koning. Waardeerent.*
Adjosng, *H. titel van den soeverein; koning.*
Ahadh, *Ar. een. Dhienten ahadh, H. Dhino ahadh
L. zondag.*
Ahös, *H. hoogachting, waardeering.*
Ajat, *Ar. een vers.*
Ajiwo, *K. laat af! houd op! neen! niet!*
Akas, *A. vlijtig, ijverig. Ngakassakén, bevljigtigen.*
Alémman, *A. lof, prijs.*
Alim, *Ar. geleerd, schtander.*
Alip, *het eerste jaar der windhoe.*
Allah, *Ar. God. Allah tangngolo, God, de Aller-
hoogs'e.*
Amat, *armast, A. angmat, §. hoeveelheid rijst
van bijna duizend pond.*
Ambar, *A. amber.*

- Ambil, M. L. *aannemen.*
 Amin, §. Ar. *amen.*
 Angklöng, A. *ruw speeltuig van de bergvolkeren, bestaande uit een raam, waarin vijf en meer losse bamboezen staan, schuin afgesneden in den vorm van orgelpijpen en bewogen wordende een schel geluid geven.*
 Anggëbai ook ngabéhi, A. *een titel, doorgaans uitgesproken inggebei.*
 Ani-ani, A. *een werktuig bij den rijst-oogst in gebruik.*
 Api-api, A. *kwanswijs, veinzen, zich houden.*
 Apijoed, A. *amfioen, opium.*
 Arab, Ar. *arabie, arabisch.* Tijang ngarab, H. Wöng ngarab, L. *arabier.*
 Asar, §. Ar. *namiddag van drie tot zes uren, vooravond.*
 Athik-athikkan, A. *knokkel.*
 Atör-atör, A. *offer.*

B.

- Bo, de Ba of bo beteekent in het geheimzinnige schrift: *onmagtig om hulp te verleen.*
 Baannjak, L. *een gans.*
 Baannjoe, L. *water, vocht. Vier.*
 Bab, L. *verk. van sabab, rede, oorzaak, omdat.*
 Bab, Ar. *artikel, hoofdstuk.*
 Baba, A. *spreiden.*
 Babad, A. *geschiedenis, geslachtlijst.* Babaddé noto rat djowo, *geschiedenis der vorsten van gansch Java.*
 Babadh, A. *omhakken, onkruid maaijen, wieden, ontainnen.*
 Babadhöng, L. *een luikgordel dragen.*
 Babagan, A. *eene kaai, steiger.*
 Babah, A. *inbreken.*

- Babah, Ch. *titel voor bejaarde mannen.*
 Babahhan, K. *eene deur. Negen.*
 Babahoe, A. *schouder, geschouderd.*
 Babak, L. *afschampen.*
 Babakkan, A. *schors, run.*
 Babaji, L. *een kindje.*
 Babaké, L. *wond.*
 Babakoel, L. *de middelste der gehuwde vrouwen.*
 Babaksaloe, A. *duizendpoot.*
 Babalanggan, A. *elkander gooijen.*
 Babaloeng, L. *gebeente.*
 Babandjirran, L. *het dagelijks rijsen eener rivier.*
 Babanggan, T. S. *pinangboom.*
 Babangsat, L. *deugnet, valsche speler.*
 Babatén, L. *grondslag, kern, het voornaamste;
 aas, lokaas.*
 Babanténning, L. *oorzaak.*
 Babaran, A. *verstrooid.*
 Babar, A. *baren, verlossen.*
 Babarènggan, L. *gezamenlijk.*
 Babaro, T. S. *een open veld.*
 Babas, T. S. *ut- en inwendig, door en door.*
 Babastro, K. *wapen, ijzeren pijl.*
 Babathang, A. *een lijf.*
 Babathoek, L. *hoofdschedel.*
 Babatoer, A. *grondvesting. Babatoer hoemah, fon-
 damenten van een huis.*
 Babédillan, A. *schieten.*
 Babélik, T. S. *steenbokje.*
 Babèngkoeng, A. *gordel eener zwangere vrouw.*
 Babènnik, A. *met knoopen versierd.*
 Babi, L. *zwijn, varken. Hakoeh harèp ngingoe
 babi, ik wil varkens houden.*
 Bablik, L. *een bron onder den grond, die zichtbaar
 wordt door de aarde weg te ruimen.*
 Baboc, L. *bejaarde vrouw, minne.*
 Baboek, A. *met de hoornen stooten.*
 Babocntèllan, L. *buidel, pak, omkleedsel.*
 Baboet, en babèt, A. *tapyt.*
 Babön, A. *eene hen.*
 Baböt, L. *wegen; gewigt, zwaarte.*
 Babötöh, L. *kanevechters, spelers; spelen, dobbelen.*

Badak, H. *vorstelijke waayer*. Nitiu toeronggo sarjiwo ngagem badak, *te paard rijden en een waayer gebruiken.*

Badawang, T. S. *schildpad.*

Badawangngan, H. *reus.*

Badé, L. *zelf.*

Badé, H. (*futurum*) *zal, zullen, zullende, om te.*

Badédég, A. *gezwollen.*

Badég, A. *rottig, verrot als vleesch.*

Badék, A. *een bedwelmende drank van rijst en ragi gemaakt.*

Badé-badé, L. *een ponjaard.*

Badhak, L. *neushoornmier, renoceros.*

Badhan, H. *ligchaam.* Badhan kawoelo, *ik, mijn ligchaam.* Badhanniro, *gij.*

Badhawang, K. *schildpad.*

Badhé, A. *voorzeggen, waarneggen.* Nieuw.

Badhé-badhé, A. *moordprijem, kleine dolk.*

Badhèn, A. *raadselachtig.*

Badhik, A. *kleine dolk.*

Badhông, L. *buikgordel.*

Badhöt, A. *een snaak een kluchtspeler.*

Badjak, L. *zeeroover; zeerooven.*

Badjak, L. *zeeroover; zeerooven.* Hanakmoe wis tahoe wéroeh badjak *uw zoon is reeds gewoon met zeeroovers te verkeeren. (kennis te hebben).*

Badjang, A. *dwerg.*

Badjing, L. *eekhoornkje.* Sopo sing biso njekkél badjing honong nging doewoer kijé *wie kan het eekhoornkje vangen dat hier boven is.*

Badjo, L. *kaaman, krokodil.*

Badjoel, L. *kleine krokodil.*

Badjör, K. *regen, overstroming, regen en wind.*

Baanjoe bodjor *eën bui (overstroming) van regen en wind.*

Badoet, A. *minnezangen, kluchtspeler.*

Badög, L. *schransen, vrotten.*

Bagé, H. *deelen.* Bagéjan, *kaveling, afdéeling.*

Bagékhakén, H. *groeten.* Bagék-binagékhakén, *elkander groeten.*

Bagéak, A. *ongestadig, bewegelijk; bewegen.*

Baggje, K. *winst, voordeel, zege, overwinning.*

- Bagoes, M. L. *schoon, fran.* Bagoes tannono handing, *weergaloos schoon!*
- Bagoes, A. *een der geringste titels op Java voor verre afstammelingen van vorstelijke familien.*
- Bagör, L. *een zak.* Bëras sabagör *een zak rijst.*
- Bah, L. *bewegen.*
- Bahdo, en bado, S. Ar. *wijders, voorts.*
- Bahé, L. *alleen, maar, slechts, zoo, zoodanig.*
- Bahém, A. *de tanden, kiezen.*
- Bahito, H. *vaartuig.* Kapal bahito *schip.*
- Bahjo, A. *onraad, gevaar.*
- Bahni, bagni, K. *vuur.*
- Bahning, T. S. *verbond. Vuur.*
- Bahno, K. *pad, weg.*
- Bahoe, A. *schouder, bovenarm. Eene landmaat van een vierde van een djoeng.* Bahoe-rakso, K. *bracelet, armband voor den bovenarm.*
- Bahoed, K. *vermogen, kunnen.*
- Bahöng, A. *hullen, janken.*
- Bahtro, S. Ar. *ark.*
- Bahwaanni, K. *een vlieg.*
- Bajaanni, L. *doodelijk.*
- Bajan, A. *parrekiet.*
- Bajar, Ml. *betalen, afdoen.*
- Bajarran, Ml. *betaling.*
- Bajém, A. *spinazie.*
- Bajoe, K. *ader, pees, zenuw.*
- Bajoe, K. *winden die in het lichaam ronddraaijen.*
- Bakaas, H. *de zon.*
- Bakal, L. (*futurum*) *zal, zullen, om te, zullende.*
- Bakar, Ml. *branden.*
- Bakdo, Ar. (*bado*) *wijders, voorts.*
- Bakikoek. L. *stijf, stram, verstijfd; verstijven, verstrammen.* Hakoe nèk loengngan, tahoe noeng-gang djaran, sahiki hora noenggang, bakikoek gasaanné, *als ik uitga, rijd ik veelat te paard; nu rijd ik niet, mij stram gevoelende.*
- Bakit. K. *kunnen, bekwaam zijn.*
- Bakithal, L. *stijf, stram; verstijfd; verstijven, verstrammen.* Tangogaanné holéhhé noelis hiséh bakithal bahé *zou zijn hand kunnen schrijven, die nog zoo stijf is.*

- Bakithi, T. S. *eene mier.*
 Bakitjik, A. *argwanend, achterdochtig,*
 Bakoeng, L. *lelie. Eene krissoort.*
 Baköt, L. *bijten.*
 Bakso, H. *dansen. Bakso lawan sikap kris, dan-*
sen met een kris op zijde. Gewapend dansen.
 Baksoe, K. *bul of koe. Zeven.*
 Baktaanni, H. *brengeu, aanvoeren. Baktaanni wa-*
dhijo een leger aanvoeren, B. M.
 Bakti en bëkti, Ar. *hulde, diensttetoening, be-*
leefdheid, beleefd; deugd. Hatoer bakti noelijo
pamit, hulde bewijzen en afscheid nemen. Soen-
nan hali Djogo hing goeroe sah hatoer bakti,
de keizer Kali Djogo vergat niet zijnen meester
te eerbiedigen, B. M.
 Bakto, H. *brengeu, dragen.*
 Bala, § *danspartij.*
 Balaman, § *smeulen.*
 Balang, A. *u erpen, gooijen.*
 Balang-baloeng, L. *gebeente.*
 Balannjo, A. *keir, leger.*
 Balangngakën, A. *wegwerpen.*
 Balangngan, A. *worp. Balarak, T. S. kokosboom.*
 Balapan, A. *paardenwedloop.*
 Balarak, A. *kokosblad.*
 Balé, A. *bank, zitplaats, ligplaats, luchthuis,*
galerij, loods die op zijde open is. Balé roen-
toeh, tibo tellëngnging samoedro, het luchthuis
vallende, viel in het midden van de zee. (in de
open zee). B. M. Balé kijé hora kënno dhi lin-
gihhi, deze bank kan niet bezeten worden. Balé
grijaanipoen woning, zijne woning.
 Baléhang, A. *eene der krissoorten.*
 Balédhèk, A. *zwaar onweder.*
 Balédoek, T. S. *olifant.*
 Balé dhoommas, H. *zaal.*
 Balék, A. *terugkeeren. omkeeren. Poommo balék-*
kënno, keer vooral weder.
 Balékhaké, L. *herstellen. Terugbrengen.*
 Balèn, §. *balen.*
 Balënggoe, A. *kluister, boer.*
 Balëngtoer, T. S. *een gans.*

- Balérèng, A. *opgelogd, geschakeerd.*
 Bali, balik, L. *terugkeeren.* Moelaanné hisoen niki
 bali, *de rede dat ik terugkeer.*
 Balidoe, L. *zachte, grondeloze modder.*
 Balig, Akal balig Ar, *mondig.*
 Balik en balikkan, A. *beter, eerder, liever, het
 ware beter.*
 Balik, bali, T. S. *dom, domheid.*
 Balik, L. *wederkeeren, terugkeeren, omslaan,
 kenteren.*
 Balilo, K. *in gedachte, dom.*
 Balinggah-balinggah, A. *welgemaakt van lig-
 chaam.*
 Balitan, T. S. *twee.*
 Ballioe, S. *baljuw.*
 Ballobo, T. S. *edelmoedig.*
 Baló en hambalo, A. *gomlak.*
 Baloekang, T. S. *kokosboom.* Baloelock, T. S. *ko-
 kosboom.*
 Baloeng, L. *been, gebeente.* Balocng hoentoe dhos-
 woer, *opperkakebeen.* Baloeng hoentoe ngi-
 soer, *onderkakebeen.*
 Baloembang en beloembang, T. S. *vijver; eene beek.*
 Balók, S. *balk.*
 Bamban, A. *zekere vrucht. (Thalia cannæform).*
 Bambaungan, T. S. *betelnoot, pinang.*
 Bamban wétan, L. *dagen, dageraad, het oosten.*
 Bamboe, M. L. *bamboes.*
 Banaspati, H. *zekere titel.*
 Bandan, L. *deelhopper, deelgenoot.* Hajo podó
 bandan toekoe hoemah, *laten wij gezamenlijk
 deelgenooten zijn om een huis te koopen.*
 Bandan, L. *gevangen nemen.* Hanakkoe kébandan
 moengsoch, *mijn kind is door den vijand ge-
 vangen genomen.*
 Bandaug, A. *een werpspies met eene lange koord.*
 Bandang, L. *vergetijken.*
 Bandanggan, H. *roof.*
 Bandar, S. *handelsplaats.* Sali bandar, *havenmees-
 ter.*
 Baudar, ch. *pachter.* Bandaarran *huis des pach-
 ters.*

- Bandēm, L. *smijten*, (met iets).
 Bandēng, A. een hoog geschatte zeevisch.
 Bandhan, T. S. ver, afgelegen.
 Bandhang, T. S. *vlugten*.
 Bandhéro, S. *vlag, banier, vaandel*.
 Bandhil, H. zie bandbring.
 Bandboe, A. *hakmes*.
 Bandho joedo, oorlog, oorlog voeren.
 Bandhöl, A. *slagzwaard met kromme punt*.
 Bandhring, L. een slinger om steenen te werpen.
 Banding, L. *vergelijken*.
 Bandjar, H. *vervolgens, wijders: rei, straat, reeks huizen, kwartier*.
 Bandjir, A. *overstromen; overstroming*.
 Bandjoer, L. *vervolgens, wijders*.
 Bandoeng, A. *vergelijken*.
 Bandoenggan, A. *waterkeering, sluis*.
 Bandoelan, *hangkot, hangweg*.
 Bandöl, T. S. *hakmes*.
 Bandōng en Bandoeng, L. *afschutten*.
 Bandöt, T. S. een *schaap*.
 Bandrèk, A. *overspel*. Hanak bandrèk, *bastaard*.
 Bang, L. *rood*. jonger broeder.
 Bang, voor kembang, L. *bloemen*.
 Bangbang wétan, A. *morgenlicht, dageraad*.
 Bangkang, H. *aankanten, verzellen*.
 Bangké, L. een *lijk*.
 Bangkèkkan, A. *lende, lendenen*.
 Bangkit, A. *verstandig, wijs, aardig, vernuftig*.
 Kirang bangkittipoen, het, hij is *onverstandig*.
 Bangkoe, S. *bank*.
 Banggèt, L. *zeer, uitstekend, buitengewoon, ijsse-lijk*.
 Bangngi, A. *aas, lokaas*. *Belasting*.
 Bangngir, A. *scherpe neus*.
 Bangngoe, L. *kraampje*.
 Bangngoen, A. *is het tijdvak van drie uren des nachts tot dat het daglicht komt*.
 Bangngoen, A. *oprigten, verbeteren, herstellen*.
 Bangkokan, H. *eene soort van apen*.
 Bangköl, A. *haak*. Bangköllakën, *haken, b. w.*
 Bangkoong, L. *kikvorsch, jèn melakoe, koje bang-koeng als hij gaat (is 't) als een kikvorsch*.

- Banggir, A. *seherpe neus*.
 Banggët, L. *zeer, bij uitstek, zwaar*.
 Banggo, A. *kraanvogel, reiger*.
 Banggoen rahientèn, H. Banggoen rahino, L.
 Banggoen nëndjing, H. Banggoen hisoek, L.
dagen, dag worden.
 Banggoen, A. *tijdvak van drie uren des nachts
 tot dat het daglicht komt*.
 Banggoen, L. *oprigten, verbeteren, herstellen*.
 Bangódlèg, A. *eene krissoort*.
 Bangsal, H. *zaal; schuur*.
 Bangsal pengngrawit, H. *gehoorzaal*. Sientèn hing
 kang pinarak wóutenning bangsal pengngrawit wie
zitten in de gehoorzaal?
 Bangsat, H. *schelm, vagebond*.
 Bangsoel, A. *wederom, weder*. Tjók kèsah bang-
 soel als hij weder op weg gaat.
 Bannjak, L. *een gans*.
 Bannjoe, L. *water*.
 Banön, H. *gebakken steen, muur*. Pientèn réginé
 , gèn sampéjan toembas banön, *voor welken prijt
 hebt gij den steen gekocht? Banön tannöbah on-
 bewegetijke muur*.
 Bantah, L. *wederspanning, wederstreven*.
 Bantal, L. *een kussen*.
 Bantèn, A. *bantam*. Negoro Bantèn, L. Négari Ban-
 tèn *het landschap Bantam, ook de stad van dien
 ndam*.
 Bantèng, A. *woudstier, wilde os*. Bantèng tawan
 kanin *de gevangene wilde stier is gewend*.
 Bantèr, A. *snelvlietend*.
 Banting, L. *smijten, kloppen, stooten, slaan*.
 Bantjaki, A. *feesten voor geboorten, huwelijken,
 en sterfgevallen*.
 Bantjar, A. *eene droogte, bank*.
 Bantjèr, L. *schoon van gelaat*.
 Bantjèt, T. S. *een kikvorsch*.
 Bantoe, A. *helpen, bijstaan*.
 Bantolo, K. *de aarde*.
 Bapak, L. *vader*.
 Bapang, A. *een borstplaat zoo als de bodenen op-
 passers dragen*.

Barang, L. *goederen, goed, voorwerpen, dingen, zaken, onderwerp; waar, werwaarts.* Barangngé hakéhi hij heeft veel goederen. Hakoe hora thowé barang ik bezit geene goederen. Margangong barang hingsoen karsakio ik ga waar ik verkies.

Barang-maal, A. *goederen.*

Barantjah, H. *mooiy als een paard.*

Barat, T. S. *wind. West.*

Baréng, L. *met, benevens, gelijkelijk, toen, tijdens.* Baréng-baréng tékkaanné tijdens zijne komst.

Barénggös, A. *een knevel, (baard).*

Barép, L. *oudste kind.*

Baréssih, L. *schoon, zuidelijk, zuiver, rein, onschuldig.*

Baré, L. *met, door.*

Baribin, L. *gedruis, leven maken.*

Barindhil, A. *kaal, bloot.*

Baring, L. *half gek.*

Baring, L. *liggen, rusten.* Sopo sing baring kahé, wie ligt daar?

Baris, A. *lijn, gelid. Streep. Exerceren, in slagorde staan.* Pëmbarissan, *exercitie, slagorde.*

Baroe, Ml. *nieuw.* Tahoen baroe, *jarig, nieuw jaar.*

Baroeng, baroengungan, A. *uertioning van nagemaakte wilde beesten, gedrogten.*

Baroeng, L. *met, benevens, gelijkelijk.*

Baroenno, K. *visch, visschen.*

Baroes, *eens plaats van waar de kamfer komt, kampoer baroes, kamfer.*

Baroewang, A. *een beer.*

Baroewang, L. *vergift.* Déwéknen koewé kénno baroewang, *hij is vergiftigd.*

Baroko, K. *de hemel.*

Barono, K. *schatten, goederen.*

Barsih, L. *schoon, zuiver, rein, zindelijk, onschuldig.*

Basakhakén, A. *vertalen.*

Basanto, K. *de maan.*

Basin, L. *stank.*

- Baskoro, K. *de zon*. Warnanjo lir baskoro moe-
roeb, *zijn gelaat geleek de schitterende zon*. B. M.
- Basmi, K. *branden, verbranden*.
- Basmo, K. *stof*.
- Baso, K. *Gekko*. 8.
- Basoeki, K. *welvaart, voorspoed, heil; genezen, herstellen; voorspoedig, welwend*. Bëndjang
jèn romo basoeki, *morgen als vader welva-
rend is*.
- Basto, L. *verbrijzeld; tot gruis vergaan*.
- Batal, Ar. *ijdel, te vergeefs*.
- Batang, A. *uitleggen, verklaren*.
- Batawajah, H. *Batavia*.
- Bathang, A. *tijk, dood ligchaam*.
- Bathang hoewong *iemands tijk*. Kali kijé tjök hono
bathanggé *deze rivier heeft veelal tijken*.
- Bathi, A. *winst, voordeel*.
- Bathik, A. *op doek schilderen, geschilderde stoffen, doeken, enz.* Bathik paraug roeso en bathik sa-
wat *zijn staten die alleen door vorsten gedragen worden*.
- Bathiu, Ar. *innerlijk, inwendig, verborgen, geheimzinnig; het hart*.
- Bathök, A. *kokosnootenbast*.
- Bathoro, L. *godheid der hindoes; menschwording*,
Bathoro wisnoe, *god wisnoe*. Bathoro hasmoro,
de god der liefde. Bathoro goeroe, *de donderaar*.
Bathoro soerjio *de god des lichts*.
- Batjin, L. *stinkend, vischtucht*. Hopo sing mamboe
batjin, *wat stinkt hier?*
- Batjök, A. *verwonden door met een mes of bijl te houwten*.
- Batjökök, L. *een jonge krokodil*.
- Batoek, K. *plein voor de huizen der grooten*.
- Batoer, L. *knecht, kruyer, arbeider, werkman*.
- Batós, en Bathös, H. *zie Bathin*.
- Batravi, K. *moeras*.
- Bawaanning, L. *gebied, bevel, onderhoorigheden*.
- Batjingogah, K. *gedrogt, monster*. Kapétjo bo-
lo batjingogah *het leger der reuzen werd be-
paald*.
- Bawani, K. *vliegen, insekten*.

- Bawang, A. *ui, look, prei*.
- Bawah, A. *onderhoorigheid, Kabawah, onderhoorig, onderdanig.*
- Bawat, H. *een stok, roede, die de vorst geeft om de rijstvelden te meten. Pajoeng bawat vorstelijke zunnesherm.*
- Bawoek, A. *grijs, graauw.*
- Bawoer, A. *chuo, mengelklomp.*
- Bé, K. *het zesde jaar der windhoe.*
- Bé, L. *niet geschieden, falen, missen. Holéhhé harép loenggoe bé, hij wilde gaan, en het geschiedde niet.*
- Bébadög, L. *vreten, zwelgen. Köwé koewé hōra nono manéh bisamoe hamoeng bébadög balé, gij daar, kunt niet anders dan vreten.*
- Bébadöng, A. *een gordel dragen.*
- Bébahak, K. *rooven, krijgsgevangenen maken. Bébahak hing djéro doesoer in de dorpen rooven. Sawoessé lérèh prang bébahak hisienning nagoro, toen de strijd geëindigd was, werd de bevolking der stad krijgsgevangen gemaakt.*
- Bébahitan, H. *varen, zeilen.*
- Bébjoonni, H. *geneesmiddelen toedienen. Bébjoonni wōng kellaarran esnen zieken geneesmiddelen toedienen.*
- Bébakas, H. *gereedschap. Bekakas grijo, huisraad.*
- Bébakoellan, L. *rondventen.*
- Bébaktan, H. *aanvoer, aanbrengring.*
- Bébalékkan, L. *wedergaaf.*
- Bébas, L. *vrij af, vrij, verlof.*
- Bébat, L. *bewinden.*
- Bébbathang, L. *een lyk; dood. Wis dhadli bébbathang reeds een lyk, dood.*
- Bébbhoedhi, A. *vernuftig, verstandig.*
- Bébedh, L. *luikband.*
- Bébedi, T. S. *kleefieren aandoen.*
- Bébedög, L. *steelen. Wōng koewé sawroehkoé, hōra galem bébedög, die persoon, voor zoo ver ik weet, lust het niet te steelen.*
- Bébék, L. *een eend.*
- Bébek, A. *rammen, stampen, ondermijnen, verweeten.*

- Bèbèkhan, A. stof, molmeel, paaijer.
 Bèbèkkel, A. hoofd, mandoor, dorpsheofd.
 Bèbèntjé, A. zekere vogel.
 Bèbér, A. uits. reiden.
 Bèbét, A. omwonden, bebinden, zwachtelen.
 Bèbet, T. S. bloeding, bloed. Bèbétan karwelijks-
 goed.
 Bèbèt, L. geslacht, stam, afkomst. Dhimia trah
 hanémbah bèbèt wóng ngalit. in oude tijden be-
 wezen de vorsten hulde aan het geslacht van ge-
 ringe personen.
 Bèbido en bebidoeng, L. lastig vallen, kwellen.
 Hakoe hiki dhi bèbido bahé karó hanak-hanakkoé,
 ik zelf word door mijne kinderen gedurig las-
 tig gevallen.
 Bèbidoe, L. zekere vogel.
 Bèbisan, L. omgevocht.
 Bèboedéggan, A. zich doof houden.
 Bèboedjeng, H. jagen.
 Bèboeroe, L. jagen.
 Bèbono, H. verzoeken. Bèbono hoctang blóndje
 achterstallig loon verzoeken.
 Bèbóreh, L. het lichhuam ingesmeerd met een wel-
 riekend smeersel.
 Bèbrénggös, A. knovels dragen.
 Bèdaggan, L. dayloner.
 Bèdah, L. scheiden, trekken, scheuren, onderdoen,
 verliezen.
 Bèdami, A. bevredigen.
 Bèdang, L. overspel bedrijver. Dhak tan kèdoego
 nging siro tekko harëp bèdang bahé ik begriyp
 niet, hoe gij niets kunt willen dan overspel.
 Bèddal, A. hollen.
 Bèddo, K. grond.
 Bèdédég, L. gezwollen, zwellen.
 Bèdél, A. rottig, vuil, stordig als kloederen.
 Bèdés, K. aap.
 Bèdhal, L. utval, utval doen.
 Bèdbèdah, A. verstopping in den buik.
 Bèdho, A. grap, kwinkslag; grappen, kwellen;
 Hodjo kowé bèdho leg niet te malen.
 Bèdhödhök, A. steur.

- Bédhoek, A. *middag, twaalf ure, het slaan van een zware soort van trom op den middags*. Bédhoek pahös, H. Bédhoek dhowo, L. *middernacht*.
- Bédil, A. *snaphaan, schietgeweer*. Bédil-binédil, *op elkander vuren*. Hambédil, *schieten*.
- Bédilèn, A. *eene zweer, die zich uitbreidt*.
- Bédji, K. *tuin, hof*.
- Bédjo, A. *snappen*.
- Bédjo, A. *voordeel, winst, nut, baat*.
- Bédo, A. *verschil, onderscheid*. Bédaning kalawan sabèn dhino *dagelijks verschillen*. Haraanné tan-nora bédaannipoen, *hunne namen verschillen niet*. Tan bédo, *zonder onderscheid, zonder versohil*.
- Bédoedhan, A. *amfioenpijp*.
- Bédög, L. *steelen*. Wöng koewé gawènné tjök bédög hajam, *zijn werk is lust te scheppen in 't kippen steelen*.
- Bédojo, A. *danseres: dans van acht vrouwen, of jonge bijzitten van grooten*.
- Bédöl, L. *wiltrekken*.
- Bédör, A. *punt van een pijl*.
- Beet-el-moskadas, §. Ar. *de heilige tempel, (te Mekka)*.
- Bégal, L. *straat-, struikroover; bij dag rooven*, Bégaallan, *straatrooverij*.
- Bégawan, K. *leerdar*.
- Bégdjo, A. *geluk, voordeel, fortune*.
- Bégëbbloeg, A. *pest, cholera*.
- Béggo, A. *stameren, stotteren*.
- Bèh, *wordt in sommige distrikten op Java van 31 tot en met 39 gebezigd*. Bèh kalih 32. Bèh sakawan 34; *van de getallen in de luge taal gebruikt men slechts de laatste lettergreep*: Bèh dji 31, Bèh pat 34, Bèh mo 35.
- Béjo, L. *een fraaije vogel die spreken leert*. Béjomoe köwé hölèh toekoe ngëndhi, *waar mogt gij uw béjo koopen*.
- Békakas, L. *huisraad, gereedschap, meubelen*.
- Békèl, A. *dorpschoofd*.
- Békkatöl, A. *hof, fijne zemelen*.
- Békkikoek, L. *wanluidend, onwelluidend, stijf*.

- Jèn tjétjatoeran, bangngët tèmëmèn békkoekla: als hij spreekt is het zeer onswelluidend.
- Békkoe, A. stollen, stremmen; beurszen.
- Béksó, L. dansen; danser. Béksó rónggèng of béksó kembang zijn dansers met bloemen, slangen of schilden in de hand. Béksó lawoengnaam voor die kleine hoofden, welke op feestdagen van hunne paarden stijgen en te voet tornooijen.
- Béko, L. boos, knorrig, toornig. Sabèn sorè hanakkoe béko mijn kind is 's avonds knorrig.
- Békti, A. hulde; eerbied.
- Béktakhakèn, H. doen brengen, medegeven.
- Békto, H. dragen, brengen, voeren, aanvoeren, geleiden.
- Bélah, A. dit woord wordt gebesigd om het getal 50 boven 100 of 1000 uit te drukken, het beteekent: splijten, deelen, halveren, en wordt in het midden geplaatst, als: 150 karo bélah hatoes, 750 kawoloe bélah hatoes, 2500 tigo bélah héwoeh.
- Bélalèn, A. eene mijn.
- Bélbèt, L. in. Bélbèt ngadjèng, voorin.
- Béldhoek, A. stofzand, stof; stuiven.
- Bélérènggan, L. duizeling; duizelig.
- Béllabaak, A. plank, deel.
- Béllabar en béllabër, L. vol, overlopend, vervuld. Béllabar mantri hoepati sébo hing pan-nangkillaanming noto, het was vol rijks-grooten en legarhoofden, die voor den rijkstroon verschenen. Bannjoè ségoro kijé béllabar moenggah hing darat, het water dezer zee stijgt op het land.
- Béllaboer, L. het schemeren van het gezicht. Ma-taanné béllaboer, moelaanné hōra pati hawas déllèng, zijne oogen schemeren zoodat hij niet zoo goed zien kan.
- Béllang, A. gestreept zoo als de huid van sommige dieren; streep, krab, sagram.
- Béllarak, L. kokosblad.
- Béllarak, L. pronkerig, verwaand. Pangnganggōn-né béllarak tèmëmèn, zijne kleeding is zeer opdragtig.

- Bélaroekken, L. *verblindend, schemeren als de oogen bij het aanstaren der zon.*
- Béllédoeg, A. *donder.*
- Béllés, T. S. *vrouw; dochter.*
- Béllémman, L. *gloeiende kool, vuur. Gawékno Bèllémman sèthihik tjékné hilang hatissé, breng wat vuur om de koude te verdrijven.*
- Béllér, A. *moedwil, moedwillig; woest.*
- Bélléthök, H. *moeras.*
- Béllö, A. *een veulen.*
- Béllöbo, L. *edelmoedig, mild. Béllöbo témän hätiné, hij is zeer goedhartig, mild. Ngéndhi wóng béllöbo glis mati, waar sterven edelmoedige menschen vroeg?*
- Béllöck, K. *onderdanig.*
- Béllök, L. *verbastering van een blok waarin misdadigers gesloten worden. Wis linébökkaké hing béllökkan, in het blok gesloten.*
- Bélo, A. *ramp, onheil.*
- Bélöjan, H. *baren, verlossen.*
- Bélök, A. *loeven, laveeren.*
- Bélöndjo, A. *loon, bezoldiging, huur; loon geven.*
- Béndoe, A. *vloek, toorn. Béndoenning. Ngallah, de toorn Gods.*
- Bén, A. *overmorgen. Bén dhowo, de dag na overmorgen.*
- Béndliéro, A. *eene vlag.*
- Béndhoonno, K. *manieren, gebruiken.*
- Béndharo, H. *heer, meester.*
- Béndjang, H. *morgen; toekomst, toekomstig; wanneer. Béndjang koelo kèsah, morgen ga ik.*
- Béndjang-béndjang mawön koelo poeroen, *wanneer ik slechts wil.*
- Béndjoet, L. *gezwollen. Bathoekké béndjoet sätjéngkir, zijn voorhoofd heeft een gezwel als een kleine kokosnoot.*
- Béndo, T. S. *hakmes.*
- Béndoengnan, A. *sluis, waterkeering, dam.*
- Béndök, A. *gooijen, smijten, werpen.*
- Béndjing-ngéndjing, H. *morgen uchtend.*
- Béndjing-béndjing, *toekomst; wanneer, als.*
- Bémboel, L. *vermengen. Bémboellono, vermeng.*

- Bèndröng, L. *werpen, smijten.*
 Bèncem, L. *spijzen stoven.*
 Bèng, K. *ecne maagd.*
 Bèngkas en hambèngkas, A. *uismaken, vernietigen; partijen bevredegen.*
 Bèngkat, A. *een snoer, streng, bos.*
 Bèngkèk, L. *gezwel, gezwollen, zwellen.*
 Bèngkoek, en bèngkoeng, A. *krom, bogtig. Hati bèngkoeng geveinsdheid.*
 Bènggang, A. *venuskwaal.*
 Bènggawan, L. *grootte rivier, stroom. Dèllimo kèndang hing bènggawan gèdè een granaat appel dreef in de grootte rivier.*
 Bèngugèt, L. *zeer, bij uitstek, erg.*
 Bèngugi, L. *nacht, avond. Hing môngso bèngugi des nachts.*
 Bèngngis, A. *ontmenscht, wreed, katzelig.*
 Bènnawi, K. *river, stroom.*
 Bènnèr, L. *echt, waar, wezenlijk, opregt, getrouw, braaf. Wông kang bènnèr een regtschapen mensch.*
 Bènnèrran, L. *trouw, braafheid, opregtheid.*
 Bènnèrri, L. *regten, regtmaken, verwezenlijken, waar maken.*
 Bènnik, A. *knoop, knoopjes.*
 Bènning, L. *helder, doorschijnend. Bannjoe kang bènning helder water.*
 Bènnjèk, L. *slijkerig, modderig. Hodjo mèlakoe hönöng nging dalan gèdè, dalaanné lagi bènnjèk, ga mèl op den grooten weg, dezelve is nog modderig.*
 Bèнно, K. *overstroming, overstroomen. Bannjoe-né lagi bèнно het water stroomt nog over.*
 Bènnowo, K. *grootte rivier.*
 Bèntar, H. *afschieden, breken, siti bèntar afschieden, verhevene grond.*
 Bèntèr, H. *grootte hitte, zeer heet.*
 Bèntès en bèntoes, A. *aanbonzen.*
 Bèntèt, L. *vol, ten volle.*
 Bènthèng, A. *batterij. Bènthènggakèn beschansen.*
 Bènting, T. S. *buikgordel.*
 Bèntjé, A. *hennep.*

- Bëntjé, A. *kwartel*. Het wijfje, gemak.
 Bër, L. *mild, edelmoedig*. Bèrré ngliwatti zijne *edelmoedigheid is overdreven*.
 Bèras, L. *ongekookte rijst*.
 Bèrbèkkan, L. *asch, stof*. Hakoe golèkno bèrbèkkan *zoek (haal) mij asch*.
 Bèrbismili, A. *traanoogen*.
 Bèrgös, T. S. *hoofdsieraad, kroon*.
 Bèri, K. *koninklijke metalen bekkens*. Hakoe kroeng-
 ngoe wöng naboech bèri, *ik hoor de speellieden*
de koninklijke bekkens slaan.
 Bèrkat, Ar. *zegen, heil, voorspoed*.
 Bèrkatti, A. *zegenen*.
 Bèrök, L. *schaap*. Bèrök dawoek *breedstaartig*
schaap.
 Bèrök, S. *werf*.
 Bérono, K. *schatten, goederen*.
 Bèrot, L. *gebogcheld*.
 Bèrowo, K. *heldhaftig, mannelijk*. Bèrowo dèdèg-
 gé, *hij heeft een krijgshaftig voorkomen*.
 Bèrrah, H. *drager, kruiser, daglooner*.
 Bèrrég en Bèrrèh, H. *jagen, vervolgen*.
 Bèrrit, T. S. *muis, rat*.
 Bèrröt, A. *vurigheid*.
 Bèrsih, L. *zuiver, rein, schoon, zindelijk, onschul-*
dig, blank, onbevlekt.
 Bèrsihhi, L. *zuiveren, reinigen, schoonmaken*.
 Bèsaar, Ml. *groot*. Toewan bèsaar *de groote heer,*
de Gouverneur Generaal.
 Bèsaar, L. *naam van de twaalfde maand*.
 Bèsem, L. *flets, flauw*.
 Bèsèr, L. *gebrek, ziekte in de waterloozing*. Kèn-
 nong ngopo kówé dhadhi bèsèr, *hoe komt gy*
aan een gebrek in de waterloozing?
 Bèsmi en Bèsmèn, A. *branden, verbranden*.
 Bèsoek, L. *toekomst, toekomstig, morgen; zullen,*
zal. Bèsoek hopo hólèhmoe loenggo, *kunt gy*
morgen (in het vervolg) gaan? wanneer kunt gy
gaan? Bèsoek-hèsoek morgen uchtend, morgen.
 Bèsoer, L. *twisten*.
 Bèsoes, A. *pronken, ongeboorden, los*.
 Bèsoek, L. *zie Bèsoek*.

- Béssalèn, A. *winkel, fabriek.*
 Béssan, L. *dans.*
 Béssèt, A. *zich schaven.*
 Béssò, L. *dansen.*
 Béstoe, A. *bepalen; vaststellen.*
 Bétadjèngugan, H. *minnenijid; minnenijdig.*
 Bétah, L. *dulden, harden.*
 Bétarèppan, L. *minnenijid; minnenijdig.*
 Bétawi, L. *Batavia.*
 Bètèng, A. *verschansing.* Bètèng tèbal *zware verschansing.*
 Bètèngkèr, A. *een duig.*
 Bèthari, K. *godin, engel.*
 Bèthèt, A. *parakiel, groen papagaaitje.*
 Bètho, A. *toonveelbestierder.*
 Bèthoro, K. *godheid.*
 Bètjèk, L. *modderig, slijkerig, vooral na regen.*
 Dalaannè bètjèk-bètjèk, *hoewóng dhihadjak mètoe kéné, de weg is zeer mórzig, men wordt uitgenoodigd hier te gaan.*
 Bètót, A. *afknellen, afrukken.*
 Bètjik, L. *goed, schoon, edel, braaf, deugdzaam.*
 Wóng bètjik, *een braaf mensch.* Bètjik boedi *goede geaardheid.*
 Bètrawi, K. *moeras.*
 Bèttah, L. *dulden, harden, uitstaan.* Kawoelo tap bètah loewé, *ik kan den honger niet uitstaan.*
 Bètjikki, L. *goedmaken, verbeteren.*
 Bèwakkan, §. *bivak.* Wontèn hing bèwakkan bètèng sèntoohlo *op het bivak van het fort Sentolo.*
 Bibi, Bibik, A. *junge moei.*
 Bibisik, A. *fluisteren.*
 Bibit, L. *pit, pitten, kern, zaad; begin; rijst die nog verplant moet worden.* Bibittè holo tèmmea *het is zeer slecht zaad.* Bibit tjatjar *pokstof.*
 Bidak, A. *pion in het schaakspel.*
 Bido, A. *een gier, roofvogel.*
 Bidhoeri, A. *katoog, (steen).*
 Bidjig, A. *raken, slaan.*
 Biendèng, *suf, suffen.*
 Biendhi, T. S. *hakmes.*
 Biendopati, K. *oorlog, oorlogen.*

- Biengkas, T. S. *af, gedaan, op.*
 Biengkil, S. *winkel, fabriek.*
 Biengngah, H. *blijdschap. vreugde.*
 Biengnahaken, H. *verblijden, vervrolijken.*
 Biengngel, L. *buikband.* Biengngel koe toegel *mijn buikband is gebroken.*
 Biengngis, A. *wrevelig, norsch, koraelig, stuursch, ongevoelig, weed.*
 Biengngoeng, A. *verwarren, malen, mijmeren, ijlen, duzelen, verdwalen; beteuterd; verwarring.*
 Biennang, H. *vorstelijke piek. muziek.*
 Biennarong, A. *vermengd worden.*
 Bientang, T. S. *geneeskundige. Waarzegger. Ridderorde.*
 Bigal, A. *muilezel.*
 Bigar, L. *wild als een paard.*
 Bijakto, K. *duidelijk, klaar.*
 Bijang, L. *moeder.* Bijangmoe hono ngéndhi *waar is uwe moeder.*
 Bijar van hebijar, *schijnen gelijk de maan des morgens.*
 Bijat, K. *moedig, beroemd.*
 Bijèn, L. *van ouds, voorheen, vroeger, Bijèn moelo* *aangeboren.*
 Bijèt, A. *dik gezand.*
 Bijo, K. *kennis, weten.*
 Bijök, H. *handgemeen, zijn.*
 Bijoeng, L. *moeder, benaming van eene oude vrouw.*
 Bijölah, S. *viol.*
 Bijoso, K. *verhaal. vertelling.*
 Bijoso, L. *gewoon, ervaren, ondervinding.* Wöng ngikoe sing wis bijoso, *die man heeft ondervinding, is ervaren. Hino bijoso slechte gewoonten hebben.*
 Bijotoro, K. *middenpunt.*
 Bikakki, H. *openen.*
 Biksoeko, K. *heuvel, berg.*
 Bilahi, A. *onheil, ramp, gevaar: bankeroet.*
 Bilih, H. *indien, als.* Bilih poercen *als men wil.*
 Bimo kromo, A. *eene krissoort van dien naam.*
 Biloedroe, S. *fluweel.*

- Binabad, A. *afgemaakt, gemixerd worden.* Halas kijé wis binabad wóng ngakéh *dese wildernis is door mitgt van volk gezuiverd.*
- Binagawan, A. *rustig, werkeloos.*
- Binasah-basah, T. S. *elkander aankloeden.*
- Binakar, L. *gebrand, verbrand worden.* Binakar hono ning gènni, *op het vuur verbrand worden.*
- Binalang, A. *gegooid, geraakt worden.*
- Binalonggoe, L. *gekluiserd worden.* Hopo salah-moe, tangnganmoe binalonggoe, *wat misdeedt gij dat men u de handen boeule?*
- Binandém, L. *gesmeten worden.* Binandém watoe *met eenen steen gesmeten worden.*
- Binanding, L. *vergeleken worden.* Binanding karo dhoewékkoe, hōra biso podò *met het mijne vergeleken wordende, niet kunnen overeenstemmen.*
- Binandoeng, L. *vergeleken worden.* Lajangngé wóng koewé binandoeng karo lajangkoe, wis podò hoenié, *het schrift van dien persoon wordt met het mijne vergeleken en eensluidend bevonden.*
- Binasmi, K. *verbrand worden.* Déwi séntono binasmi sang ngélébétting dahono, *de vorstin Séntono werd in het vuur verbrand.*
- Binatang, L. *vee, gedierte, dier, beest.*
- Bindjing, H. *morgen; toekomst, toekomstig.* Bindjing-béndjang, *op morgen.*
- Bindrōng en bēndrōng, L. *slaan, smijten, stooten.*
- Binellōk, L. *(van blok), in het blok gesloten worden.* Binellōk sikillé karo, *hij zit met beide beenen in het blok.*
- Binelloengsoeng, L. *overtrokken, bekleed warden.* Pédangugé binelloengsoeng mas, *zijn zijdegeweer heeft eene gouden schede.*
- Binēndrōng, L. *geslagen, gesmeten worden.*
- Binēntak, L. *geslagen, gesmeten worden.* Binēntak karo toembak, *met een piek geslagen worden.*
- Binēntoer, L. *gegooid, geraakt, overreden, overzeild worden.* Binēntoerran lēmah, *met slijk geworpen worden.* Wōng dhoewé krēto binēntoerraké goenoeng, *iemands wagen werd door een berg geraakt, (door brokken die er afvielen.)*

- Binërsjan, L. *gereinigd, gewuiverd.*
 Bing, g. t. *bedremmeld, verbaasd.*
 Binggël, H. *arm- of voetring, enkelring.*
 Binjlang, K. *het wild in het woud.*
 Binindröng, L. *geslagen, gesmeten worden.*
 Binodjono, K. *van levensmiddelen voorzien worden.*
 Binoebarraké, L. *vollooid worden; verstrooid worden.* Pëgawéhhané wis binoebarraké, *zijn werk is voltooid.*
 Binoetjal, H. *weggeworpen, afgekeurd, verbannen worden.* Binoetjal sannës nëgari, *naar een ander land verbannen worden.*
 Binoentoeloe, K. *verfraaid worden.*
 Binöndo, K. *gebönden worden.*
 Binoeko, L. *geopend worden.*
 Binoekti, K. *gegeten worden.*
 Binoewang, L. *weggeworpen; afgekeurd, verbannen worden.* Binoewang sëdjën nëgoro, *naar een ander land verbannen worden.*
 Binopo, L. *als vader staan.*
 Bintang, *zie Bientang.*
 Bintoro, K. *hoog, zwaar riet.*
 Birahi, H. *beminnen, verliefd zijn.*
 Birang, L. *hakmes.*
 Biri, K. *gong, metalen bekken.*
 Biring, L. *lans, piek, speer.*
 Biroe, L. *blauw; azuur.*
 Birono, K. *ring.* Karno birono, *oorring.*
 Birowo, K. *heldhaftig, dapper.*
 Bisik, A. *oorblazen, fluisteren.*
 Bissikkan, K. *een geheime titel.*
 Bismillah, Ar. *in den name Gods. Zegenspreking.*
 Bisó, L. *weten; kunnen.* Kabisan, *kennis, wetenschap; slimheid, valbaarheid.*
 Bisoe, A. *stom.*
 Bistol, S. *pistool.*
 Bissok, *zie Bësoek.*
 Bisthi, K. *verdwynen.*
 Biswëjeng, K. *kennis. Nut.*
 Bitü, K. *vechten.*
 Biting, A. *klein gewigtje.*
 Bitjantën, H. *spreken, zeggen. Pleiten. Preds-*

- ken. *Zaak, pleidooi; gesprek; rede.* Kawön bitjantënnipoen, *hij heeft zijne zaak verloren.*
- Bitjantënnakën, *H. beraadslagen.*
- Bitjari, *K. reuzin.*
- Bitjoro, *L. spreken, zeggen, pleiten, prediken, zaak, pleidooi, rede, gesprek, preek.* Kalah bitjaraanné *hij heeft zijne zaak verloren.*
- Blandöng, *A. benaming voor het volk, dat in de wouden de groote boomen velt en vervoert.*
- Blakiti, *K. miëren zwerm.*
- Blaroengngan, *A. sterke lucht, stank.*
- Bléber, *overvloeijen.*
- Bléddök, *A. stof.*
- Blédég, *A. donder.*
- Bléhdhig, *A. ijlen.*
- Blédhögan, *A. een voetzoeker.*
- Blég, *A. ploffen.*
- Blékök, *L. slijkerig, dhalaanné hisih' blékök, de weg is nog slijkerig.*
- Bléndjek, *L. eene slechte soort van trassi.*
- Bléndök, *A. gom.*
- Bléntöng, *A. plek, vlek.*
- Blérëng, *A. schittering, schitteren.*
- Blidhök, *A. bedriegelyk.*
- Bligo, *A. zoete kalebas.*
- Blilo, *A. dom, zot, lgtzinnig, simpel.*
- Blimbing, *A. zekere vrucht.*
- Blindo, *A. droesem, drab, grondsep.*
- Bling, *A. porselein.*
- Blobo, *A. mild, gastvrij.*
- Bloedag, *A. overkooiken.*
- Blöndjo, *A. loon, huur; bezoldigen,*
- Blörönggakën, *A. verraden.*
- Blöröttakën, *A. verraden.*
- Blösökkaké, *L. indouwen, stoppen.*
- Bo, *K. weertlicht, bliksem.*
- Böbökö, *L. uitgraven, ondergraven, Hoemahhé dhi böbökö hoewöng men heeft zijn huis ondergraven, (om te steelen).*
- Böbökö, *L. gat, opening. Böbökökan vol gaten.*
- Böbökö, *A. smeersel voor het ligchaam bij plegtigheden.*

- Böböng, L. *achterste, billen*.
- Böböl, L. *los, losgebroken*. Matjan böböl tekkokan-danggé, *de tyger is uit zijn hok gebroken*.
- Böböleh, L. *eischen, vorderen*.
- Böbönnjöh, A. *het ligchaam ingesmeerd*.
- Böbör, L. *verzuimen, verzaken, staken*. Kennöng ngopo köwé wani böböraké pégawéjan, *hoe durst gy het werk, (de dienst) verzaken?*
- Böböwéh, A. *besmeerd op het ligchaam*.
- Böböös, L. *door*. Böböös tekko pagar, *door de heining*.
- Böböös, L. *stelen*. Wisgawéné tjök böböös wöng dhewé dhandhaannan, *'t is zijn doen, genoeg te vinden in 't stelen van eens anders goed*.
- Böbööt, L. *gewicht, zwaarte, ontlasting hebben*. Hénthéng böbööté, *ligt in gewicht*.
- Böböötan, L. *gewicht; weegschaal; stoelgang, ontlasting*.
- Böböökkän, L. *ruine; wrak*.
- Bödé, T. S. *betel; siri*. Böböwan, L. *verdeeling; afgedeeld; bedeed*.
- Bödöh, A. *onpasselijkheid van eenen vogel, die gevochten heeft*.
- Bödjo, L. *echtgenoot, vrouw*. Bodjoné wisd hi pégat, *zijne vrouw is (van hem) gescheiden*. Sahanakké bödjjo, *met vrouw en kinderen*. Twee.
- Bodjo, L. *het eerste, voornaamste, hoofdwerk, hoofdzaak*.
- Bodjo, K. *spijs, voedsel*.
- Bodjokromo, K. *hoofdwerk in het huwelijk. Gastvrijheid; voeden, spijzen*.
- Bodjono, K. *eten, spijzen*.
- Bodjono, K. *plaats, ruimte*. Koerang bodjanaané, *plaats ontbreken*.
- Bödjör, A. *betalen*.
- Bodo, L. *dom, lomp, plomp*. Hisih bodé, *nag dom*. Bodo témmeä, *zeer dom; botterik*.
- Bödönni, L. *foppen, bedriegen*.
- Boe, K. *tijd, tijdstip*.
- Boe, g. t. *aarde, grond*.
- Bosbar, L. *naak verwijderen; uiteengaan, verstrooijen, uitscheiden, uitgaan, afloopen*. Wöng

uimaat saant wis doebar, *de spelers zijn uiteen-
gegaan.* Hôshmoë krompocellan, wajak hôpo
boebarraanné, *als gij bijeenkomt, hoe laat loopt
het af?*

Boeberrah, H. *daglooner, kruijer.*

Boeboedjeng, H. *gethurig vervolgen; jagen, op de
jagt zijn.*

Boeboedjenggan, H. *wild gedierte.*

Boeboejoet, A. *overgrootvader.*

Boeboek, A. *begin, oorzaak.*

Bœboëk, A. *paalworm; molm, een insect dat
graan eet.*

Boeboekkan, A. *vermolmen.*

Boeboelak, T. S. *een veld.*

Boeboenglóng, A. *kameleon.*

Boeboer, L. *pap, brij.* Sopo sing dōjan boeboer
wie lust er brij?

Boeboero, L. *jagen, op de jagt zijn.*

Boeboerēh, L. *daglooner; kruijer.*

Boeboerri, L. *pappen.*

Boeboet, L. *uitrukken, uittrekken.* Boeboettē ram-
boettē sēhithik, *trek hem een weinig haar uit.*

Boeboet, L. *netten boeten, herstellen.*

Boeboettan tradjoe, *gewicht om mede te wegen.*

Boeböttan, A. *ontlasting.*

Boebrah, L. *verdelgen, verwoesten; bouwvallig;
verdelgd, onvolledig.* Koetho Modjo Pahit wis
boebrah kabēh *de stad Madja Pahit is geheel ver-
delgd.* Hoemahhé kijé hēmaanné boebrah, *dit
huis is helaas bouwvallig.*

Bœdal, A. *vertrek, afreis.* Woes jaji, haboedal,
kom, broer, laat ons gaan.

Boedēg, L. *doof.* Boedēg koepingngé, *hij is doof
aan 't oor.*

Boedēggaké, L. *doof maken, verdooven.*

Boedēkoe, A. (boedi hikoe) *het verstand, verstand.*

Boedhak, Ml. *slaaf,* Boedhak hēstri, H. Boedhak
wadhōn, L. *slavin.*

Boedhakkaké, L. *verslaven, tot slaaf maken.*

Boedhēng, K. *tin, blik.*

Boedho, K. Budda, *woensdag, dag van Budda.
oude grond; Oorspronkelyk. Een. Hagomo Bœ-*

- dho, *de godschenst van Budda. Taskolo Boedho ten tijde der Buddisten. Noto Boedho een Bud-
daasch vorst.*
- Boedli, K. *wijsheid, verstand. Hóléhé dhadhi, hoewóng koerang tēmmēn boedhiné kan het zijn dat iemand geheel verstandeloos is?*
- Boedhijo, K. *bekwaamheid, geschiktheid, ver-
stand.*
- Boedhoehan, A. *anfwenpijp.*
- Boedhök, A. *leproos, melaatschheid.*
- Boedi, L. *toorn, gramschap. Jēn wis mētoe boedi-
né hora nono bauldinggaanné, als zijn gramschap uitbarst, is hij zonder wederga.*
- Boedjang, L. *eenlopend persoon, vrijer, vrijster, weduwenaar, weduwe.*
- Boedjanggomo, K. *slang, adder.*
- Boedjēng, H. *vervolgen, najagen.*
- Boedjo, K. *de bovenarm, schouder. Een.*
- Boedjoek, L. *aanpraten, vleyen, lokken, streo-
len. Poro wali datan lampah boedjoek alle heili-
gen gingen niet vleyen.*
- Boedjoeng, L. *vervolgen, najagen, jagen.*
- Boedjogo, K. *slang.*
- Boedjōnggo, K. *schriftgeleerden. 8. Wah malih
klangkoeng-langkoeng sihhiro mring poekoho,
boedjōnggo wijders alle wet- en schriftgeleerden
zeer toegenegen.*
- Boedōnggo, K. *eene grootē slangensoort,*
- Boegēl, S. *beugel, blok.*
- Boeh, K. *kennen.*
- Boejan; L. *dwaas, gek, zot. Sojo boejan, hora
sojo bējik, des te gekker, niet des te beter. Boe-
jan tēmmēn hatiné, zeer ijdel van gemoed. Jē-
koe wōng boejan kawaannēn, ja, die windbuul is
vermetel.*
- Boejoeng, L. *kruik.*
- Boejoet, A. *het derde gelid, overgrootvader, ou-
de lieden. Hanak boejoet achterkindskind.*
- Boek, L. *het kapitaal terug krijgen. Hóléhkoe dha-
gang boek bahé, kan ik met den handel het ka-
pitaal slechts terugkrijgen.*
- Boek, L. *het nederduitsche woord: boek. Djēn-*

- něnggè wis hono ning djërro boek; *zijn naam staat reeds in het boek, hij staat in het krijt.*
- Boekak, L. *lospakken, openen.*
- Boekët, L. *troebel als onrein water.*
- Boeko, L. *openen, losmaken.* Boeko lajang, *éenen brief, boek openen.*
- Boekoeng, A. *leelijk.* Grono boekoeng *leelijke há-viksneus.*
- Boek tékkennèn, S. *uanteekenningsboekje.*
- Boekti, K. *getrouw, deugdzaam.* Boekti hing lakiné haren man *getrouw.*
- Boelé, L. *wit.* Hakoe harëp gölèk kébo boelé *ik zal éenen witten buffel koopen.* Hing soerokarto hono wöng boelé, *op Soerakarta zijn witte menschen, (kakkerlakken).*
- Boeloeh, L. *gewoonte.* Wis boeloehhé, wöng mistien dhi koel wöng soegih, *het is de gewoonte dat de armen door de rijken veracht worden.*
- Boeloe pèthi, H. *schatting, opbrengst.*
- Boeloes, L. *kleine schuldpad.* Kali kijé gön boeloes *deze rivier is het verblijf van kleine schuldpad-den.*
- Boeloet, K. *vergeten.*
- Boemboe, L. *kruiderij, toekruid.* Hakoe harëp hólal djangngan, *horo nono boemboenné, ik zou groentien kooken, maar er is geen kruiderij.*
- Boemboeng, A. *een koker.*
- Boembönni, L. *kruiden, b. w.*
- Boemi, K. *land, grond; aardrijk.* Een. Boemienné *sopo hiki wiens land is dit?*
- Boemi-polo, K. *koning, vorst.*
- Boemiso, K. *hoogmoedig.*
- Boemo, K. *hooi. O, nul.*
- Boen, A. *dauw.*
- Boendél, A. *knop, knoop, lis.* Dhöm boendél, *een speld.*
- Boendër, L. *rond.* Haboendër *rond zijn.*
- Boendërran, L. *rondte, rondheid.*
- Boendërraké, L. *afronden, rondmaken.*
- Boendëtti, L. *vasthouden.*
- Boenèn, A. *koepel.*
- Boeng, G. T. *muzijk,*

- Boengboe, A. *zie* boemboe.
- Boengkar, L. *losbarten*; *afbreken*, *ligten*. Goeng ngagoeng sök harep boengkar, *de groote berg wil gedurig losbarsten*. Dhino kemmis hakoe boengkar teko koewolo Bétawi, *op donderdag ligtte ik het anker ter reede van Batavia*.
- Boengker, L. *vuil als eijeren*, waaruit geen jongen kunnen komen.
- Boengkil, A. *olieachtige koeken*, die tot mest dienen.
- Boengkoek, L. *bultig*, *gebogcheld*; *krom door ouderdom*.
- Boengkoel, A. *knobbel*; *knoest*, *top*, *boveneinde*. Pajoengkoe boengkoellé wis hilang het *boveneinde van mijn zonnescerm is verloren*.
- Boengkoes, L. *inpakken*; *omwoelen*; *in een peperhuis doen*; *omwoelen*. Bondel, pak. Sing kagowo kowé boengkoessan nopo, *dat gij draagt welk pak is 't?*
- Boenggal, L. *blijdschap*. Boengngahhi, *verblijden*.
- Boengngahhaké, L. *verurolijken*, *blijde doen zijn*.
- Boenistikané, K. *genaamd*.
- Boental, L. *bont*, *gevekt*. Babi kowé boental hén-dassé, *uw varken heeft eenen bonten kop*. Dja-raanné boental poetih, *zijn paard is wit gevekt*.
- Boentas, T. S. *eindigen*; *op*, *af*.
- Boentél, L. *bondel*, *pak*, *baal*; *omkleedsel*; *brievenzakje*.
- Boentéllakén, L. *omwinden*, *inpakken*.
- Boentéllan, L. *pak*, *buidel*, *bondel*.
- Boentjallakén, H. *verlaten*.
- Boentoeng, A. *een staart van een been*.
- Boentoet, L. *een staart*. Hambentoet, *een staart hebben*.
- Boentolo, K. *vruchtbare grond*, die van de heuvelen afspoelt.
- Boentónni, A. *toemaken*, *toestoppen*.
- Boepati, K. *raadsheer*, *regent*; *ambtenaar die boven eenen Toemenggoeng staat*.
- Boerak, A. *fabelachtig paard*.
- Boerak, L. *jagen*, *vervolgen*. Hawakoe sahiki dhi-boerak-boerak wóng ngakéh, *ik word thans door de menschen vervolgd*.

- Boerangkang, L. *kruipen*. *Hanakkoe sopo sing boerangkangan bono hinglèmmah, wotens kind kruipt er op den grond?*
- Boerat, L. *smeersel voor het ligchaam*.
- Boerèng, L. *stordig*. Boerèng kabé welisaanké *mijn schrift is zeer stordig*.
- Boeri, L. *achter*. *Hing boeri achteraan; daarna*.
- Boerik, A. *pokdaal; pokdalig*.
- Boerittan, L. *achterste, achtersteven*.
- Boermi, Borneo. Loengrigo *lajar Boermi naar Borneo ander zeil gaan*.
- Boeroe, L. *jagt; jagen*.
- Boeroeh, L. *drager, kruiser, daglooner; makker op weg*. *Hakoe gòlèkno boeroeh, zoek mij sjouwers*.
- Boerön, L. *wild, jagt. Nájver*.
- Boeskkán, L. *opprigtig, onstuimig; geraas*.
- Boesik, L. *stecht gewasschen*. *Wis ngoebah nanging boesik, reeds gewasschen maar (nog) vuil*.
- Boesoeng, L. *verstopping in den buik. Watersucht*. *Wétènggé hoesoeng, zijn buik is verstopt*.
- Boesoer, K. *een schietboog*. *Gowo boesoer tanpo wilangan ontelbare bogen vberen*.
- Boesono, K. *kleding, dos; aankleeden*. *Boesonokang ngindah-hindah zeer fraaie kleding*. *Boesono wádhjo oorlogsbagaandje*.
- Boetèng, L. *onverzettelijk, onwederstaanbaar, ge-lijk iemand, die lang iets verkropt, doch toornig wordende, onwederstaanbaar is*.
- Boethak, L. *kaal, zonder haar*. *Hèndasmos hésoek dhadhi boethak nu hoofd zal eenmaal kaal worden*.
- Boethék, L. *troebel, drabbig*. *Harèp hamèk ban-joe, Hannjoenné banggèt boethék ké water wil- lende halen, was het zeer troebel*.
- Boetjal, H. *verbannen*. *Afkeuren; weggoojen*.
- Boëtjék, A. *gekenmerkt; kenmerk*.
- Boetoel, A. *scheiden, breken*.
- Boetoen, A. *het eiland Boeton*.
- Boetöl, A. *doordringbaar*. *Höra boetöl, ondoor- dringbaar*.
- Boewang, L. *verbannen*. *Afkeuren; weggoojen*.

- Boetak, L. vernietigen.
- Boewas, L. bloeddorstig; wild, roofzuchtig. Boerön sing boewas, wild gedierde.
- Boewi, S. boei, ankerboei; dobber.
- Boewojo, L. krokodil, kaaiman.
- Boewono, K. wereld, aardrijk. Mangkoe boewono, het aardrijk op den schoot dragen, zijnde een titel voor Vorsten.
- Boga, L. neen, niet.
- Bogo en bodjo, K. voedsel, spijs.
- Bögör, K. tronken van dicht bij den grond afgehouden boomen: van daar, de naam van het distrikt Bögör, in hetwelk men vele stammen van arengboomen heeft gevonden.
- Bojo, L. neen, niet. Bojo hawéh, niet geven.
- Bojo, L. welligt, misschien, mogelijk.
- Bojo, L. duidelijk, klaar. Bajaané wöng soegih-soegih hikoe, het is klaar dat hij een rijkwaard is.
- Bojo, L. meenen, denken, vermoeden. Voorzichtig.
- Bojo, L. krokodil. Kali kijé hakéh bajaanné, deze rivier bevat vele krokodillen.
- Bojo, L. eilieve! wat! Hiki bojo tètëssing wang, dit eilieve! is mijn afstammeling.
- Böjök, K. achterste, billen.
- Böjüng, K. gevangen nemen; rooven. Böjüngngan hakéh, veel gevangenen; veel buit.
- Bök-mënnowo, L. misschien. Bök-mënnowo hono kang wani, misschien zijn er die durven.
- Bök, L. moeder, moedertje. Bök hajoe, ouder zuster. Bök hajoe hipé, 's mans ouder broeders vrouw.
- Bökö, K. overlijden, sterven.
- Bököng, L. de billen, achterste. Bököngngé hadjoer, tēpaké dhi gēboeg, zijn achterste is tot brij geslagen.
- Bökör, L. beker, nap, vaas, kom.
- Bökü, K. eten, spijzen.
- Böl, T. S. achterste.
- Böla, S. bal, rond lichaam.
- Bölak-balik, A. kenteren, kantelen, hobbelen.
- Böléh, Ml. kunnen; mogen.

- Bola, A. *volk, snaar, lager, oetardanen.* Bola
koeswo hing Modjo Pahit, *de heldenschaar te*
Madja Pahit.
- Bolo-bali, A. *haen en weder gaan, slingeren,*
hobbelen.
- Boloe, A. *een zeker gebak.*
- Boloe-warti, K. *eene verschansing.*
- Bölöng, L. *gat, opening, holte, hol.* Bölöngöni
séthithik bahé, *maak er eene kleine opening in.*
- Bölör, L. *verrot, beurs.* Wöwöhhan kjé hakéh
sing bölör, *van deze vruchten zijn velen verrot.*
- Bölös, L. *vlieden, vlugten.*
- Bolo-töntro, K. *legerschaar.* Bolo töntro tükö
nëgoro kling, *legerschaar van Koromandel.*
- Bomo, H. *gras, hooi.* Tien.
- Bomoto, K. *een olifant.*
- Bönang, A. *inlandsche metalen speeltuig, dat op*
de wijze als de gambang gespeeld wordt.
- Böndan, K. *een oplettend jongeling.*
- Böndho, L. *binden, vleugelen, kneuelen.*
- Böndo, L. *bezitten; bezitting, goederen, kapitaal.*
Hakoe mëh dhi tërko njölöng bandaning wöng,
ik werd bijna betigt eens anders goed gestolen
te hebben. Sédjé wöng dhoewé böndo, *eens anders*
goed. Piro bandamoe dhadhi djoeragan, *hoeveel*
kapitaal hebt gij in den handel?
- Böndho-joedho, K. *oorlog; oorlog voeren.*
- Böndho-woso, K. *id.*
- Böndhro-hirawan, K. *vaaridurend toornen.*
- Bönéko, S. *een pop.*
- Böngbök, K. *holligheid.*
- Bönggo, K. *wederstaan, wederstreuen; weder-*
spannig. Zeegolf. Bönggo hing ngratöe den vorst
wederstaan.
- Bönggol, A. *een schacht.*
- Böngkar, L. *afbreken, losbarsten.*
- Böngko, A. *Banka.* Poelo Böngko, L. *Noeso*
Böngko het eiland Banka.
- Böngkök, L. *krom.* Sarto böngkök wahös, *en de*
laus was krom.
- Böngkök, L. *pakken.* Böngkökkan, *bondel, pak.*
- Böngköt, L. *tronk.* Böngkötan pring, *tronk van bam-*
boes.

- Bönglön, K. *vlugten*.
- Bönggo, K. *in brand steken*.
- Böngso, K. *volk, familie, kast, geslacht*.
- Böngsang, A. *zeker inlandsch speeltug*.
- Bönno, K. *wapentuig. Vier*.
- Bonodjono, K. *levensmiddelen, spijs*.
- Boodé, T. S. *betel kauwen*.
- Boommo, K. *gras: hooi. Tien. Verbond*.
- Boonno, K. *overtogtung. Vijf*.
- Böötö, L. *zwaar op iets drukken. Kaböntönnan
waar gedrukt*.
- Boro, K. *honderd millioen*.
- Böörang, L. *voetangels*.
- Bootin, L. *arm, pover, behoeftig*.
- Bopo, L. *vader. Bopoho, vader, (met klem)*.
- Bopati, H. *hooge staatsdienaar, boven een Tomé-
goeng*.
- Bör, S. *boor, Börköt wis toegel, mijn boor is ge-
broken*.
- Börang, L. *voetangels. Sopo sing masang börang
hono hing pinggier kali kijé, wie heeft aan den
oever dixer rivier voetangels gelegd?*
- Boro-babar, A. *zekere maat*.
- Boro-doewodjo, *wild gevogelte*.
- Börök, L. *rottige ziekte, vuile kwaal; bederf, be-
dorven, Böökkéhöra biso mati, zijne opene won-
den kunnen niet genezen*.
- Böröko, K. *luchtgewelf*.
- Böröng, H. *verborgen blijven; dom, onkundig.
Poenniko möngso börönggo hing pandjenneng-
ngan zou dat aan uwe Majesteit verborgen blij-
ven?*
- Böröng, A. *in het groot handel drijven; ophoo-
pen. Jën börönggan, köwé harép bajar piro,
als gij alles koopt, hoeveel wilt gij dan betalen?*
- Börös, L. *verspillen; doorbrengen; los; loszin-
nig. Zekere plamt. Nék njökkél dhöwit börös
témmen, als hij dunten heeft is hij zeer los*.
- Böröt, L. *lek; lekken*.
- Bösën, L. *afkeurig; walgen. Dhoeroeng sépiro
wis bösën, nog met eens veel malen, (en) reeds
afkeurig. Pas begonnen, ras verzadigd*.

- Boso, A. taal, spraak. Djoeroe boso, een talik.
 Kitab boso, taalkundig werk; woordenboek.
 Boso kromo; de hooge taal. Boso ngoko, de lage taal. Boso modjo, onderlinge, gemeenzame, algemeene taal. Boso hoerahhan, gemeene taal.
- Bösök. L. bedorven; stank; stinken. Bathangngé wis bösök, zijn lijk is reeds bedorven.
- Bötén en böttén, H. neen, niet; geen. Bötén kapanggih, niet ontmoeten. Bötén woutén tjang, er is niemand. Koelo bötén tiengngali, ik zie het niet. Botén poemmopo, niets. Bötén sientén, niemand. Böténnakén, vernietigen.
- Bothékkán, A. een kruiddoos.
- Böthön, K. heilig, eerwaardig.
- Bothoro, K. heilig, eerwaardig.
- Bötjah, L. kind; persoon, knecht, onderdaan.
- Bötjor, L. tek; tekken. Prahoene bötjör, zijne prauwen lekt.
- Boto, L. steen, tischel. Vrijf.
- Bötöh, L. spelen, dobbelen. Hanevechten.
- Bötöhhan, L. spel, wangspeel.
- Bötöl, S. flesch, bottle.
- Bötör, L. zekere kleine vrucht.
- Böto-rébah, L. het vallen van steenen, van daar; tuilkeels bagchen.
- Botowijah, L. Batavia.
- Brahholo, K. afgod.
- Brahmaanni, K. vrouw van eenen geestelijken.
- Brahmo, K. vuur.
- Brahmono, K. geestelijke léeraar.
- Brak, S. barak, kazerne.
- Brakasakkan, K. vele reuzen.
- Bramantjo, K. gramschap, toorn; vertoornd; toornen. Sangngét bramantjanniro, hij is zeer vertoornd.
- Brambang, A. rooie wijen.
- Bramoro, A. een horzel.
- Brandal, L. roovers, mitters, bandieten.
- Brangsiennang, H. glinsteren.
- Brangti en Brangto, K. wrevel, toorn; toornen.
- Brasto, K. verdelgen, verwoesten.
- Brég-bréggan, L. ruwe, onbeschaafde manieren.

Brékat, zie bérkat.

Bréngbréng, L. *openen, openslaan.* Wóng toekoe djarit hora dhi bréngbréng, *hij koopt linnen, zonder het te openen.*

Bréngngasan, A. *ongeduld; ongeduldig.*

Bréngngós, A. *knevelbaard.*

Brientik, A. *krullend, kroes.*

Brindjiellan, L. *kloot, testiculum.*

Brindoeng, L. *een kinderspel waarbij een kokosnootenbast met menschen figuren besneden, op een mand met een wit kleed bedekt, wordt geplaatst, waarna de mand aan den rvierkant of onder zwaar geboomte, om er bovennatuurlijke wezens in te doen afdalen gezet, en eindelijk weder in huis gebragt en door twee kinderen heen en weder gestingerd wordt op de maat der muziek van de gamelan.*

Brinnjal-brinnjöl, L. *oneffen; hobbelig.*

Bro, K. *kennis.*

Bröböl, L. *uitwaarts, uit.* Bröböl hoesoessé *zijn lijf is uit.*

Brodjo, K. *scherp. IJzing.*

Brodjo-moeko, K. *elefant.*

Brodjo-nolo, H. *naam van een der ingangen van het paleis.*

Brodjöl, A. *eene krissoort.*

Brödönggo, H. *kavik.*

Broedjoel, A. *ligte ploeg voor drooge gronden.*

Broek, A. *keibloek.*

Broendoelli, A. *ruijen.*

Broewang, A. *venijn, vergift.*

Brökoh, H. *kisten ieder door twee man gedragen, als de vorst uitgaat, bevattende zijne wapenen, paardentuigen, instrumenten en voorraad.*

Bröm, A. *een bedwelmende drank van kêtan,*

Bromo, K. *vuur.*

Bromoro, K. *horzel, hommelt.*

Bromotijo, K. *verhevene gramschap.*

Bröngto, K. *driest, toorn. Bedroefd. Liefde. Verlied, verzot op iets. Het hart.* Loro-bröngto, Bröngto kingkin, *hartzeer hebben,* Bröngto woejoeng, *treuren.*

- Brono, K. *wond, kwetsuur; wonden.*
 Brono, K. *schatten, goederen.*
 Broto, K. *boete doen als een kluisenaar leven.*
 Broto, K. *boetedoening.*
 Browidjojo, H. *een eigennaam.*
 Browolo, K. *oorlog, krijg; krijgvoeren.*

D.

- D, is Dho of do, *wordende de eerste dh zeer zacht en de tweede hard uitgesproken.*
 Dadag, L. *gezamenlijk. Gezagsvoerder.*
 Dadahaarran, H. *spijs, voedsel.*
 Dadajöh, L. *komst, ontmoeting.*
 Dadali, A. *een musch.*
 Dadap, L. *boom van dien naam, dienende dikwerf tot lommer voor koffijboomen.*
 Dadap, T. S. *tooveraar.*
 Dadoe, A. *dobbelsteen.*
 Dadoe, A. *karmozijn rood.*
 Dadoekoeh, L. *in dorpen of gehuchten wonen; gehuisd zijn. In kolonien wonen.*
 Dadoeng, L. *touw, band. Dadoeng këbo, buffeltouw. Wöng koewé dhi dadoeng, die persoon werd gebonden.*
 Dahar, H. *eten, spijsen. Dahar wöh sirih, sirih of betel kaauwen. Dahaarran, spijs.*
 Daharan, H. *spijs, voedsel.*
 Dahëm, T. S. *hoesten.*
 Dajoeng, A. *riem. Dhajoengngi, roeijen.*
 Dajöh, L. *gast.*
 Dak, K. *dreigen.*
 Dakön, *spel op een soort van lang vierkant dambord, met hollen waartop meestal vrouwen spelen; in plaats van schijven gebruikt men veertien of meer ballen.*
 Daksino, K. *zuiden; zuidelijk.*

- Dakwo, *§. Ar. klagte; rechtszaak; vordering.* Ka-dakwan, *aangklaagd worden.*
- Dalang, *L. tooneelbestierder; tooneellist, dansmeester.*
- Daloedag, *A. banier, standaard.*
- Dam, *§. damspel.* Dammé, *damschijf.*
- Damar sélo, *A. hars.*
- Dampar, *H. vorstelijke stoel.* Dampar këntjono, *gouden vorstelijke stoel.*
- Dampit, *A. aandrijven, stobten, stranden.* Nabij, *digtbij.* Prahoené wóng koewé dampit karo prahoe koe, *die praauw is tegen de mijne aangedreven.*
- Dandanian, *A. damspel.*
- Dandan, *T. S. touw, koord; binden.*
- Dang'an, *L. ledigheid.*
- Dangdang, *L. een raaf.* Hakos wingngi ngroengngoe hoeniné dangdang, *ik hoorde gisteren een raaf schreeuwen.*
- Dangdang-géadis, *A. éne soort van dichtmaat.*
- Dangkal, *L. stijf; druilig; dom.*
- Dangkél, *L. wortel.* Dangkél kajoe, *boomwortel.*
- Dangugak, *A. omhoog zien.*
- Dangngir, *A. een plant of boom aanatarden, zuiveren.*
- Daplång, *L. dwars loopen.* Soengngoenné wé-dhoès kijé daplång ténmén, *de horens van deze geit loopen zeer dwars.*
- Dapoer, *L. soort, vorm, fatsoen (vooral van wapens).* Holo dapoerré, *van eene slechte soort.*
- Daptar, *§. Ar. register, lijst.*
- Daroepo, *K. arming.*
- Darat, *A. land, in tegenstelling van zee; vaste wal.*
- Dasar, *L. immer, altoos, van ouds.*
- Dasar, *L. grondslag; grond; natuur, gesteldheid, oorzaak.* Lot; plaats: Dhasarré linggih, *de grondslag van het witten, de zetel, zitplaats.* Wóng wis dasarré mēngkono, *'s menschen lot is zoodanig.* Dasar mēkatén, *H. derhalve.*
- Dasarraké, *L. verklaren, uitleggen, openbaren, vertoonen,*

- Dasih, K. *dienaar*. Ik; mij; mijn
- Dastar, H. *hoofdoek; tulband*.
- Dat, S. Ar. *element, grondstof, aards*.
- Datëng, H. *aan, naar, tot, bij*. Komen. Datëng poendhi, *waarheen?* Datënggakën, *doen komen, ontbieden*. Datëngngo of doematëngngo, *dat hij kome*. Sadatënggipoen, *bij zijne komst*.
- Datëng, H. *komen, aankomen, geworden*. Aan, bij, tot, naar. Datënggipoen, *zijne komst*. Hingkaug sinoehoer sampoer datëng, *de keizer is gekomen*. Kadatënggan, *komst, gebeurtenis*. Besocht worden, *worden*. Sarip hasan kadatënggan sakitté, *Sarif Hasan werd ziek*.
- Datënggakën, H. *doen komen, ontbieden*. Datënggakën poro mantrie, *alle rijksgrouten doen komen*.
- Datënggan, H. *komst, ontmoeting*.
- Datjing, H. *weegschaal*.
- Datoemboonno, T. S. *eene vrouw die geliefkoosd wordt*.
- Dawah, H. *vallen*. Sampoer dawah hing siti, *op den grond gevallen*.
- Dawah, H. *bevel, last; bevelen*. Djënggandhiko tapi dawah dalém, *UEd, ontvangt bevelen van den vorst*.
- Dawah, H. *bevelen*. Kadawahhan *getust worden*.
- Dawahhakën, H. *doen bevelen*.
- Dawahhënno, H. *doe bevelen!*
- Dawoe, L. *garnalen*.
- Dawoeh, L. *bevelen*. Bevel.
- Dawoeh, L. *vallen, val*.
- Dawoehhaké, L. *doen bevelen*.
- Dawoehhënno, L. *doe bevelen! men doe bevelen!*
- Dawoehhan, L. *val, nedervalling*.
- Dawoehho, L. *aan, tot, bij*.
- Dawoto, K. *wolken*.
- Dédahaarran, H. *spijs, eten*.
- Dédak en dédag, A. *zemelen*.
- Dédajohan, A. *gastheer*.
- Dédampar, H. *gezeteld zijn op eene verstelrijke stoel*.
- Dédanghél, L. *geworteld*.

- Dédātēnggan, H. *aankomst*.
- Dédék, H. *bevolking*. Sédaroem dédék, *de gansche bevolking*.
- Dédék, L. *zemelen*, *kaf*. Dédék hikoe pakakno djaran koewé, *geef die zemelen aan dat paard*.
- Dédék, L. *tikken*, *aankloppen*. Dédék lawang, *aan de deur kloppen*.
- Dédék, L. *vragen*. Dédék prakaraanné, *naar zijne zaken vragen*.
- Dédékkaanné, L. Dhédékkannipoen, H. *dit wordt van iemand gezegd gedurende den tijd dat hij iets hetwelk hij gezien heeft, wil koopen*. Beoord, *belust*.
- Dédél, L. *lostornen*, *opengaan*, *rafelen*. Dondōmmaanné klambikoe wis dédél kabéh, *de naad van mijn kleed is geheel losgetornd*. Dédéllono bahé, *torn het maar los*.
- Dédēngklangngan, L. *hinkende*, *mank gaande*. Skillé dédēngklangngan, hora lali loengngo nglakōnni printahhé ratoe, *met hinkende voeten verzuimt hij niet de bevelen van den vorst ten uitvoer te leggen*.
- Dédēngklik, L. *een klein stoeltje*, *voetbankje hebben*, *of gebruiken*.
- Dédēngkoel, A. *de knie*.
- Dédēngkōllan, L. *krom*, *gekromd*.
- Dédēs, L. *muskus*. Dédēsé hamboené wangngi tēmnen, *de geur van de muskus is zeer welriekend*.
- Dédēt, L. *duister*, *bewolkt*, *beneveld*. Dédēt banjoe badjōn *duister door regen en wind*.
- Dédēt, L. *nevel*, *nevelig*. Pētēng dēdēt wijatté *de hemel was geheel verduisterd*.
- Dédoelang, L. *schenkbord*; *een schenkbord hebben*. Dédoelang sēlloko *een zilveren schenkbord hebben of gebruiken*.
- Dédōlan, L. *spel*.
- Dédoono, H. *aalmoes*, *gift*.
- Dēglōk, T. S. *kreupel*, *hinkend*.
- Dēgo, K. *hert*; *ree*.
- Dēk hopo, L. *wanmeer*.
- Dēkah, H. *plaatsen*, *zotten*; *zillen*, *liggen*.

- Dékké, L. *hij; zelf. Déwékké déwé hij zelf.*
- Dékkoe en Dékkoeng, L. *met de beenen kruislings onder het ligchaam zitten. Dékkoe hönöng ngaréppan ratoe, op die wijs voor den Vorst zitten.*
- Dékkoekeol, L. *in eene gebogene houding zitten.*
- Dékök, L. *slapen. Hopotöh höléhmoe dhadi hoewöng hikoe hora nono manéh gawémoe hamoeng dékök bahé, hoe kunt gij zoo iemand zijn, die niets anders verrigt dan slapen.*
- Dékök, L. *holte; hot; bres. Bètèng koewé tak bédil sépisan dékök; ik heb in die batterij in eens bres geschoten.*
- Déllap, A. *gulzig, vratig; vreten.*
- Déloek, A. *bukken.*
- Déhémén, L. *vermaak scheppen, beminnen. Dhé; mén' toekar padoe vermaak vinden in twisten.*
- Démimi Allah! Ar. *bij God!*
- Démöng, A. *kleine soort van gambang, een inlandsch speeltuig met metalen staven.*
- Démpél, A. *kleven; leunen.*
- Démpét, L. *nabij, tegen iets aantiggen.*
- Démpöl, L. *stopverw. Kalefaten. Hakoe démpöl prahoe hora biso woetoe, ik kalefaat het vaartuig maar het wil niet digt.*
- Déndéng, L. *fraai, aardig; schoon. Tandoerraané hono ning ngarép lawanggé, déndéng ténmén het plantsoen voor zijne deur is zeer fraai.*
- Déndo, K. *een knods.*
- Déndo en Déngdo, L. *boete, straf. Kénno dendo piro kowé in hoe veel boete vervalt gij? Déndaanné de boete, zijne boete.*
- Déné, L. *door, om, omdat.*
- Déng, K. *voet.*
- Déngdèng, A. *muur, verschansing.*
- Déngdèng, L. *gedroogd vleesch. (Dinding).*
- Déngdo, K. *rust. Bahoe-déngdo, rust en welvaart. Sadjnénggé prahoe héstri njokro wati, bahoe-déngdo, tijdens de regering der koningin was er welvaart en rust.*
- Dénggoeng, T. S. *uit een pijp rooken.*
- Déngki, A. *benyden; nijd.*
- Déngklang, L. *hinken, mank, gebrekkig gaan.*

- Dengköl, L. *de knis*. Dengkölle kono nimis, *nij-
we knis is door een kogel getroffen.*
- Dengköl, L. *krom, gebrekkig*. Dengköl tang-
ngaane, *hij heeft een kromme hand (of arm).*
- Déning, H. *door, om, omdat.*
- Dénngé, L. *bespoedigd worden; spoedig.*
- Dénök, L. *mollig; van een vrouw die betamelijk
vleezig is.*
- Déntjéng, L. *een halm, aar, air.*
- Déplök, L. *stampen, stooten*. Gellépoeng kijé dö-
plökkéntöh, *stamp dit meel.*
- Dépo, L. *vadem.*
- Dépök, A. *eene kut.*
- Dépodo, K. *mensch.*
- Déudég, A. *beven, sadderén.*
- Déwékkán, A. *een kamrboom. Rij, reeks.*
- Désék, A. *dringen.*
- Dérék, H. *medegaan, mededaen. Opvolgen, naar-
homen.*
- Désthar, H. *hoofddoek, tulband.*
- Déwé, L. *zelf. Hij. Eenig, alleen. Déwé, duidt
ook den overtreffenden trap aan als gedé déwé,
meer groot.*
- Déwék, L. *zelf. Hij.*
- Déwékkán, L. *alleen.*
- Déwolo, K. *godheid.*
- Dhaannoe, K. *regenwater. Een meer*
- Dhadhag, T. S. *gegeten; eten.*
- Dhadhak, A. *ik; mij; mijn.*
- Dhadhak, L. *onverwachts, eensklaps. Mogelijk.
Neen, niet. Dhadhak bahé hóléhhé printah,
onverwachts kan hij een bevel geven. Dhadhak
bahé dhéwékké gállém gawé holo, niet alleen
wil hij kwaad doen.*
- Dhadhalan, L. *weg, pad.*
- Dhadhamél, H. *werktuig, gereedschap, wapen;
handeling, werk. Dhadhamél pannah, pylgereed-
schap.*
- Dhadhar, L. *struif, gebakken eijeren. Bakken.
Héndök weekkan dhi dhadhar, vuile eijeren war-
den gebakken.*
- Dhadhar, L. *beproeuen, ondernemen, vooronder-
stellen. Keur, merk, Dhadhar-dhadhar háwakké*

- dhi prang gaman landep beproef het zijn ligchaam met een scherp wapen te wonden, (te bevechten).
- Dhadhasih, T. S. leeren; dienen.
- Dhadhassar, T. S. kraam, winkel.
- Dhadhèkkaké, L. doen worden, veroorzaken; scheppen, voortbrengen. Manoengso wis kadhadhèkkaké déning Ngallah, de mensch is door God geschapen.
- Dhadhi, L. worden, ontstaan; gebeuren, geschieden, voorvallen; veroorzaken, aanbrengen. Zijn, wezen. Te pas komen. Opkomen, groeijen. In de geboorte. Wis dhadhi reeds ontstaan. Dhadhienne né zijne wording; het wordt, er ontstaat. Kadhadhijan, wording, schepping. Dhadhijo het geschiede!
- Dhadhijan, L. wording; opgang, gevolg, uitslag, uitkomst.
- Dhadhoekoeh, L. volkplanting; in gehuchten wonen, in buurten vereenigd zijn.
- Dhadhono, L. geven, helpen. Bijzonder: ongelukken bijstaan.
- Dhadhös, H. worden, ontstaan; gebeuren, geschieden, voorvallen: veroorzaken, aanbrengen. Zijn, wezen, bestaan. Te pas komen. Opkomen, groeijen. In de geboorte. Dhadhössé en dhadhössipoen, zijn of het ontstaan; het wordt, er ontstaat. Kadhadhössan, wording, schepping.
- Dhadhössaken, H. doen worden, veroorzaken; scheppen, voortbrengen.
- Dhadhrag, gematigd, gematigheid.
- Dhagang, L. koopwaren. Wöng dhagang koopman. Loemakoe dhagang handeldrijven. Dhaganggan, koopwaren.
- Dhaging, A. vleesch.
- Dhahat, A. dwingen.
- Dhahhenno, K. vlamvend vuur. Verbond. Drie.
- Dhahoelat, S. Ar. fortuin, geluk; te beurt vallen.
- Dhahono, K. vuur. Bijzonder, een vuur dat des nachts brandt.
- Dhajoeng, L. roeijen. Riem.
- Dhajoh, L. gezelschap.
- Dhak, A. ik; mij, mijn.

- Dhakwo, A. *aanspraak mahen; ploiten. Aanspraak vordering, pleitgeding.*
- Dhaksino, K. *einde, vervolg; vervolgen. Tanné-moet poerwo dhaksino, aan het begin noch einde denken.*
- Dhaksoero, K. *onopgevoed, onbeschaafd, lomp, ongemaniërd. Wöng dhaksoero dhi kongkön, men zendt een onbeschaafd mensch.*
- Dhalah, H. *tot, aan; met, zelfs, ook. Dhalah ti-jang poenniko ngekköel datëng koelo zelfs zoo iemand veracht mij.*
- Dhalahhaanné, K. *hoedang, waarom; gewoon, gewoonte, zin; lust hebben.*
- Dhalan, L. *weg, pad; gang; gedrag. Gang, reis. Gaan, reizen. Dhalan noewöng 's menschen weg. Voetpad. De reis van iemand.*
- Dhalang, A. *komediant; redenaar.*
- Dhalanggoeng, L. *weg, pad. Gang, reis, gaan, reizen. Dhalangoengngé, zijn weg, zijne reis.*
- Dhalasang, H. *tot. Dhalasang mangké bötën wöntën tijang datëng mriki, tot nu toe zijn er geene menschen hier gekomen.*
- Dhalëm, H. *titel of bijnaam van eenen vorst. Sampéjan dhalëm uwe hoogheid, uwe majesteit.*
- Dhalëm, H. *paleis, slot, huis van aanzienlijken. Dhalëmming ngratoe het paleis van den vorst. Dhalëmmë zijne woning.*
- Dhalidhro, K. *rangschikken, vermaak scheppen.*
- Dhalih, A. *verdenken.*
- Dhalil, Ar. *een vertoog, bewijs; wegwijzer.*
- Dhalimo, L. *granaatappel.*
- Dhallalah, A. *een vertoog, bewijs.*
- Dhalo, T. S. *oude maan.*
- Dhaloe, H. *nacht, avond. Zoodra de zon onder is. Sa-dhaloe den nacht door.*
- Dhaloe, H. *gaar, rijp, beurs, rottig.*
- Dhaloegdag, A. *opgepropt.*
- Dham, A. *dam. Papan dham dambord. Dhammé damschiëf. Kasoeckan dam, H. Dhölan dham, L. dammen.*
- Dhamar, L. *lamp. Dhamar mati uitgedoofde lamp. Kënnöng ngopo dhamarkoe mati kabéh, waarom*

- zijn al mijne lampen uit?* Dhamarré, L. Dhamarripoen, *zijne lamp.*
- Dhamari, L. *toelichten.*
- Dhamar kitoedah, H. *regtsterm voor hem, die eene aanklagt indienende, uit eigene beweging, dezelfde toelicht.*
- Dhamél, H. *werken, doen, verrigten, daarstellen, bouwen; werk, daad, verrigting.* Dhamello, *aanv. w. dat men werke.*
- Dhani, A. *korenaar, halm; strooi.*
- Dhamoen en Dhamooni, L. *blazen, dompen.*
- Dhampar këntjono, H. *vorstelijke stoel.*
- Dhandhaannan, L. *goederen, voorwerpen.* Dhandhaannan hoemah, *huisraad, Dhandhaannan ha-kéh sing hilang, vele goederen zijn verloren.*
- Dhandhaanni, L. *timmeren.*
- Dhandhan, L. *dit wordt gezegd van iemand die pas gereed is om te gaan.* Kowé wajah méné dhoeroeng dhandhan, *zijt gij op dit uur nog niet klaar? (vaardig).*
- Dhandhan, L. *opschikken; toei, toerusting.*
- Dhandhang, A. *een raaf.*
- Dhandhös, H. *opschikken.*
- Dhandhoossan, H. *goederen, voorwerpen.*
- Dhandhössi, H. *timmeren.*
- Dhanès-woro, K. *onmetelijk rijk.*
- Dhang'an, A. *kooksel rijst voor een huisgezin.*
- Dhangdan als Dhandhan.
- Dhangdhono, K. *bevel.*
- Dhanggaannan, A. *een steel, hecht, gevest, vat-sel, handvat-sel. Vlijtig, naarstig.*
- Dhanggan, H. *werkzaam, ijverig.*
- Dhanggir, L. *omgraven, ompilten,*
- Dhanggoe, H. *vragen.*
- Dhanggoe, T. S. *arengboom.*
- Dhanggoe, H. *lang geleden. Dhangoe-dhangoe lang daarna.*
- Dhannadjoeh, T. S. *gedrocht; reus.*
- Dhanoë Rêdjo, *een eigen naam.*
- Dhanoë, K. *bliksem. Dauw.*
- Dhanoë, K. *de boog. (Schutter, hemelsteeken);*
- Dhanoë, K. *een wilde boschbuffel.*

- Dhannoelih, K. *aanstaren; aanzien.*
 Dhanowo, K. *monster; reus; fabelachtig wezen.*
 Dhanti, K. *een land.*
 Dhapoer, L. *soort.*
 Dhapoer, M. l. *kuiken; oven.*
 Dhapoeran, L. *kreupelhout; heestergewas.*
 Dharbé, H. *eigendom; bezitten.* Koelo dharbé,
mijn; mijn eigendom.
 Dharbènni, H. *bezitten.*
 Dharèdjek, L. *de stoppelen van het riet.*
 Dharèdjig, T. S. *hoog riet.*
 Dharham, H. *munt, geld.*
 Dharjiwo, en dharjo, K. *hart, gemoed.*
 Dharmi, H. *naarstig.* Slechts, alleen. Dharmi-
 nipoen, *zijn ijver.*
 Dharmo, L. *naarstig.* Slechts; alleen. Dhar-
 man tèmèn, *zeer naarstig.* Hajam kijé hakoe
 dharmo bahé ngiengoe, *sing djoepoek dögge*
wóng sèdjé, deze kippen houd ik slechts voor
niets, die er de eijeren van halen, zijn ande-
ren.
 Dharmo kasoemo, K. *de vijfde maand.* O. S.
 Dharoë-bösi, *vergif.*
 Dharoeng, A. *dwalen, ongehoorzaam zijn.*
 Dhasat, T. S. *lijf, ligchaam.*
 Dasih, L. *ik; mijn, mij.* Dienaar.
 Dhastò, T. S. *elfde tijdvak.* Herfstachtig weder.
Herfst.
 Dhat, Ar. *element.*
 Dhatañ, H. *Niet, neen.* Dhatan mawi jotro, *niet*
met geld. (Zonder geld.)
 Dhatèngngan, H. *komst.*
 Dhatjing, H. *schaal; weegschaal.*
 Dhatoe, K. *binnen, in.* Vorst.
 Dhatoe bojo, T. S. *elkander beminnen.*
 Dhatoelojo, H. *Plaats of Vertrek in het paleis,*
waarin de Vorst zich verlustigt. Ook draagt
hij zelf dien naam.
 Dhawanàn, H. *lengte.*
 Dhawakkaké, L. *verlengen, langer maken.*
 Dhawég, A. *pas, zoo even; vervolgens.*
 Dhawég en dhawak, H. *pas, zoo even; onlangs.*

Welân! Kom! Dhawég nêdi, pas gegeteh.
Dhawég sami kêsah, kom laat ons te zamen
gaan.

Dhawég, A. *kôth*, welân.

Dhawégan, T. S. kokosboom.

Dhawên, A. *zich met eens anders zaken bemoeijen.*

Dhawêt, L. *inkt.*

Dhawoean, A. *vischvijver.*

Dhawoehho, L. *aan.*

Dhawoek, A. *schâmmel*; m. (paard).

Dhawök, L. *oude kromme!* (scheldnaam).

Dhawolo, K. *middelmatige soort van slangen.*

Dêdhagangan, *koopwaren.*

Dêdhaging, A. *vleesig.*

Dêdhahkaken, H. *toewijzen; aantoonen.*

Dêdhalan, L. *weg, pad; reis; gattg.* Hodjô
malang hoböng ning dhêdhalan, *leg niet dwars*
over den weg.

Dêdhamêl, H. *doen, werken; arbeiden; maken,*
bouwen, stichten, verrigten. Wapen. Leger.

Dêdhamellan wellândhit, *Hollandsch maaksel.*

Ketiban dhêdhamêl sanking nginggil, *toor wa-*
pens van boven overvallen worden. Dhêdhâ-
mêl sangking Mòdjo Pahit, *Leger van Matja*
Pahit.

Dêdhawahhan, H. *afval; val.*

Dêdhidhanggoe, L. *uitstellen.*

Dêdhê, H. *geenszins; neen; niet; ganschelijk*
niet. Anders, *anderzins.* Heilloos. Dhêdhên-
nikoe, *dat is het niet.* Dhêdhênnikoe gadâhhan
koelo, *dat is het mijne niet.* Soepadhos sath-
poen dhadhôs lan dhêdhêné, *opdat het niet heil-*
loos worde!

Dêdhêg, L. *gestalte; houding.* Dhêdhêggê wöng
koewé sêdhêng, *de gestalte van dien persoon is*
middelmatig.

Dêdhêkah, A. *volkplanting.*

Dêdhêl, L. *stooten.* Dhêdhêl lawang, *van de*
deur stooten.

Dêdhêl, L. *vermeerderen.* Dhêdhêl bahé kasoe-
gihaanné, *zijnen rijkdom slechts vermeerderen.*

Dêdhêl, A. *rufelen, löstornen.*

- Dhëdhël, L. *opwaarts, naar boven*. Manoe koe-wé hiboerré bandjoer dhëdhël, *die vogel vloog vervolgens naar boven*.
- Dhëdhëlënggi, L. *zien*. Dhëdhëlënggi pëggawé-haanné, *zijn werk zien*.
- Dhëdhêr, L. *steel, hecht, stok, stam*. Hakoe dhoewé toembak hora dhëdhêrré, *ik heb een piek zonder stok*.
- Dhëdhérèk, L. *volgen*.
- Dhëdhët, T. S. *onweder; zwarte lucht; beneveld; wolken; mottig*.
- Dhëdhoegi, H. *denken, meenen; gissen, raden, peilen*.
- Dhëdhoego, L. *denken, meenen; gissen, raden, peilen*.
- Dhëdhoekan, H. *verbolgenheid*.
- Dhëdhoekoeh, L. *volkplanting; gehucht*.
- Dhëdhoenoeng, L. *voorkomen, merk, blijk, teeken; blijkbaar, duidelijk*. Sahiki sanadijan koewé mëngkono wis hono dhëdhënoenggé, *thans is het volkomen op die wijs blijkbaar*.
- Dhëdhölan, A. *spelen*.
- Dhëdhomo, L. *bezorgdheid, kommer; beklagen, verzorgen*. Dhi dhëdhomo wöng ngakéh, *door velen beklaagd worden*.
- Dhëdhomo, L. *tot eenen stand, of klasse behooren*. Krono hakoe dhëdhomo mëskien, *omdat ik tot de arme klasse behoer*.
- Dhëdhono, L. *aalmoes, gift, weldaad*. Dhëdhono karo wong mëskien *aalmoes aan den armen*.
- Dhëdhoró, H. *hegen*. Dhëdhoró bahé tjellahoéné, *sprekende liegt hij slechts*.
- Dhëdhowo, L. *verlengen, voortduren*. Dhadhi dhëdhowo wirang, *het strekt om de sehände te doen voortduren*.
- Dhëjög, L. *met sterk, onmagtig, zwak*. Holëhhé ngadég, hiséh dhëjög *kan men staan nog zwak zijnde*.
- Dhëkah, H. *gehugt, dorp*.
- Dhëkék en Dhëkën, L. *leggen, plaatsen, zellen*.
- Dhëkkök, A. *ingepuild*.
- Dhëksoero, K. *slecht, onedel, laag*.

- Dhëlanggoeng, L. *wëg, pad, doorgang, gang; gaan.* Dhëlanggoengngé héwoch, *de weg is moeilijk.*
- Dhëlantjang, K. *papier van den bast van den gloe-
goe.*
- Dhëléng, L. *zien.* Dhëléng banjoe, *water zien.*
Dhëlénggo, *zie!*
- Dhëlénggaké, L. *doen zien.*
- Dhëlépak, L. *eene lamp.*
- Dhëléwër, A. *afvloeijen, vloeijen.*
- Dhëlimo, L. *granaatappel. Amethist.*
- Dhëling, L. *opmerken.*
- Dhëllajoe, A. *ongehoorzaam.*
- Dhëllangoeng, L. *weg, straat, pad.*
- Dhëllap, L. *gulsig, vratig.* Dhëllap tëmëm tjang-
këmmé, *hij heeft een verblindenden mond; hij
is een vraat.*
- Dhëllapakkan, L. *het plat van de hand of voet.*
- Dhëllasan, H. *tot.* Dhëllasan mangké, bötën naté
datëng, *tot nu toe, weet hij niet van komen.*
- Dhëlliring, K. *pinangschede.*
- Dhëlliring, L. *geschikt, goed; fraai.* Dhëlliring ka-
ro dhoewoerré *goed van hoogte.*
- Dhëlloejoe, L. *ongezeggelijk zijn, niet naar woor-
den hooren, ongehoorzaam zijn.* Dhëlloejoe bahé
nëk dhi hélikkaké hoewöng, *slechts ongehoorzaam
zijn als men vermaand wordt.*
- Dhëllöewang, L. *papier.*
- Dhëllök, L. *zien.*
- Dhëllöröng, L. *schoon, fraai.* Hanakkoe wadhön
kijé dhëllöröng tëmëm, *dexe mijne dochter is
zeer schoon.*
- Dhëmdhëmman, L. *kwaadaardigheid.*
- Dhëmmadhakkan, L. *toevallig, nu en dan, som-
wijlen.* Dhëmmadhakkan bahé hakoe kënno pë-
gawéhan sing nganggël, *somwijlen heb ik moei-
jelijk werk.*
- Dhëmmang, L. *Demang, een inlandsch hoofd die
een demangschap of zeker distrikt onder zijne
orders heeft.*
- Dhëmmi, Ar. *bij.* Dhëmmi Allah bötën pindhah-

- pindhak koeko dhamel poeniko, *bij God! ik der zulk's volstrekt niet. (ook verk. tyd).*
- Dhëmoegi, H. *tot. Dhëmoegi negari, tot de stad, tot het land.*
- Dhëmoeng. T. S. *muzijk; dans; instrument.*
- Dhëmoenoeng, L. *klaarblykelyk, duidelyk, zichtbaar. Kijambakké sampoen dhëmoenoeng pedhamëllaanné, zijn werk is reeds zichtbaar; hy heeft zich door zijn werk reeds doen kennen.*
- Dhëmpël, L. *kleven, leunen. Wöng kahé dëmpël hönöng ning lawang harëp hopo, diepersoon leunende aan de deur, wat wil hy? Dëmpëllënnö breng bij een. Prahöekoë dhëmpëllënnö karo prah hoemoe, breng myne praauw bij de zwa.*
- Dhëmpoel, A. *stopverw.*
- Dëmpör, L. *vermaerd.*
- Dhëmrödök tanpo larappan, A. *onvoorzien.*
- Dhën, H. *verkorting van radhën, een titel van personen van geboorte. Saking poendhi dhën, van waar komt de radhën?*
- Dhën, A. *laat het zoo zijn; wel nu, 't is wel; Dhën tjäik, laat het klein zijn. Dhën kebat, kom gezwind. Dhën sëdëng bahë hölëhmoe mangngan, welaan, eel steeds matiglyk.*
- Dhën, *heeft als lijdend werkwoord als men tegen aanzienlijken spreekt de kracht van gebiedende wijs als: Dhën prajitno wöng hagëng hodjo pitamboeh zyt oplettend gij grooten, om niet onverschillig te zijn.*
- Dhën, A. *plaats. Soms is dit woord moeyelyk te vertalen, en kan dikwerf onvertaald blijven, mogen, kunnen.*
- Dhën, A. *door dit woord wordt dikwerf het lijdend werkwoord gevormd. Dhën gantoengngakën, in beslag genomen worden; opgehangen worden.*
- Dhën banting, L. *geklopt, gegooid worden. Dhan-dhanaanné dhën bantingngi, zijne goederen worden gesmeten, gestoten. (van linnen dat kloppende gewasschen wordt zegt men het ook).*
- Dhën basto, H. *geboeid, gekneveld, gebonden worden. Sampoen dhën basto pandoeng ngagëng poeniko, die groote roover is reeds geboeid.*

Dhëndhaanni, A. beboeten, verbeurd verklaren,

Dhëndho, A. boets.

Dhéné, L. om, omdat; wegens, uithoofde; oorzaak, beweegrede. Waaron. Wyders. Dhéné loengngakoe hiki, uithoofde van deze mijne reis. Dhéné hakoe loengno hoemahmoe, waarom zou ik naar uw huis gaan? Hono dhéné hakoe wong hoerip hamésthí gólék pangngan, wyders moet ik levend mensch voedsel zoeken.

Dhèn géhoeg, L. geslagen worden. Kennöng ngopo kowé wingngi sóré dhèn géhoeg karo sapoe, waarom wierd gij gister avond met de roe geslagen?

Dhèn gedékkaké, L. groot gemaakt worden.

Dhèn gedénni, L. vergroot worden.

Dhèn gitik, L. geslagen worden. Dhèn gitik hédhassé, op het hoofd geslagen worden, zijn hoofd wordt geslagen.

Dhèn gowo, L. weggevoerd worden. Dhèn gowo mienggat geschaakt worden, op de vlugt gebragt worden.

Dhèn kébat, H. offerold, gebonden worden. Sampoen dhèn kébat dasarré njérrat, het model van zijn schrift is al offerold.

Dhèngkél, A. afgemat, vermoeid; vervelen.

Dhèngkèllik, voetbank.

Dhèngkoel, A. knie.

Dhèngköl, A. kreupel; mank.

Dhèn koejo-koejo, L. gedurig gejaagd worden. Dhèn koejo-koejo matjan, door eenen tyger vervolgd worden.

Dhèn larak, L. getrokken worden.

Dhènlora, H. jonge dochter van grooten.

Dhènnadjak, L. aangespoord worden.

Dhènnadjèng, H. jonge prinses.

Dhènnagènggakèn, H. groot gemaakt worden.

Dhènnagèngngi, H. vergroot worden.

Dhènnaug, K. gaarne zien.

Dhènnarit, A. gesneden worden.

Dhènné, L. dan. Holo kónno dhènné kènné het is daar erger dan hier,

- Dhënnëkkön, L. *gezonden, gelast worden*. Dhënnëkkön, loengugo. *gelast worden te gaan*.
- Dhënnënggal, H. *bespoedigd worden; spoedig*.
- Dhën-nërroet, L. *gebonden worden*. Dhënnërroet tjagak bahé, *de paal wordt maar vastgebonden*.
- Dhënnning, L. *omdat, dewijl, door*. Dhënnning tojo *door den stroom, (het water)*.
- Dhënnninggallakën, H. *bespoedigd worden*, Dhënnniro, A. *mogen, kunnen; hij kan, mag*.
- Dhënnjo, L. *mogen, kunnen; het kan, het mag*.
- Dhënnnoebëk, L. *omgeroerd worden*. Dhënnnoebëk-koebök, *gedurig omgeroerd worden*. Dhënnnoebëk kadhös [hëndoet, *omgeroerd worden als modder*.
- Dhënnnoepah, L. *bezoldigd, betaald, beloond worden*. Dhënnnoepahhi dhunar, *met goudgeld beloond worden*.
- Dhënnowo, K. *reus, monster, gedrocht*. Dhënnowo jën nono hing ngalas kojo matjan, *de reus in de woestijn is gelijk aan een tijger*.
- Dhën polo, L. *geslagen worden*. Sadhino-dhino hanakké dhën polo bahé, *dagelijks wordt zijn kind maar geslagen*.
- Dhën sädënggi, L. *gemiddeld worden*.
- Dhën talënni, L. *gebonden worden*, Dhën talënni tangugaanné, *de handen gebonden worden*.
- Dhën tangsoelli, H. *gebonden worden*. Dhën tangsoelli hasthaanné *de handen gebonden worden*.
- Dhëntën, H. *vervolgens*. Kadhös dhëntën, *ingevolge omdat, door, deswege*.
- Dhënti, K. *reuzin*.
- Dhën tjamëthi, L. *geslagen, geweept worden*. Hanakké dhën tjamëthënni, *zijn kind wordt geweept*.
- Dhën tjandak, L. *gevat, gepakt, gevangen worden*. Dhën tjandak ramboetté, *men greep hem bij het haar*.
- Dhën tjékél, L. *gevat, gepakt, gevangen, gegrepen worden*.
- Dhën tjilikki, L. *verkleind worden*.
- Dhënto, K. *reus, monster*.
- Dhënto, K. *ivoor*. Pinarak ning ngampël dhënto, *op een ivooren stoel zitten*.

- Dhépok, L. *woning, hutje, huisje.*
 Dhëppo, A. *een vadem.*
 Dhërbé, H. *bezittelyk voornaamwoord, dat achter het persoonlijk gevoegd wordt. Koelo dhërbé, mijn. Sampéjan dhërbé, uw.*
 Dhërbënni, H. *bezitten.*
 Dhërdjég, K. *ongebaande weg.*
 Dhërëng, H. *nog niet. Dhërëng kësah, nog niet vertrokken?*
 Dhërëngki, A. *nijdig; afgunstig; kwaad.*
 Dhërëp, L. *maaijen, rijst maaijen, snijden. Hakoe harëp dhërëp, ik wil rijst maaijen, snijden.*
 Dhërjo, K. *gevaren op reis.*
 Dhërkoekoe, H. *tortelduif.*
 Dhërmën, A. *stroot.*
 Dhërmo, L. *ijverig, naarstig. Dhërmo tëmëmën hawéh mangngan hoewóng, zeer ijverig zijn om menschen te onderhouden. (te voeden).*
 Dhërmo. L. *slechts, alleen.*
 Dhërono, K. *geduld; dulden, verdragen. Hora nono dhëranaanné pisan, hij heeft volstrekt geen geduld.*
 Dhërradjat, S. Ar. *rang, post; achting.*
 Dhërrapön, L. *ten einde.*
 Dhërrék, L. *gehoorzaam: gehoorzaamheid.*
 Dhërrës, L. *dik, zwaar. Djawah dhërrës stortregen.*
 Dhërrëssan, L. *lexing; gelezen. Wis sakéh dhërrëssanmoë, gij hebt reeds veel gelezen.*
 Dhërridji, A. *een vinger.*
 Dhërrödög, L. *sidderen.*
 Dhërrono, K. *zachtzinnigheid.*
 Dhërröpön, H. *ten einde.*
 Dhësék, L. *volgen.*
 Dhëso en Dhësi, L. *dorp, vlek. Dhëso hing ngadhëso, in het eene of andere dorp.*
 Dhëssak, A. *dringen.*
 Dhëwattaané patoeroen, T. S. *cohte lieden op hunne sponde. (Godenslaap).*
 Dhëwadji, K. *vader; de koning.*
 Dhëwi, K. *godin; naam voor aanzienlijke vrouwen, en vorstendochters.*

- Dhéwo, K. *goden, godheid.*
 Dhéwoso, K. *voltallig, goaf, geheel; tijdstip, tijd.*
 Dhéwoto, K. *goden.*
 Dhi, L. *dit woordje wordt soms gebezigd tot het vormen van lijdende werkwoorden.*
 Dhi, H. *verkorting van hadhi goed, deugdzaam.*
 Dhi bëndhōnni, A. *vertoornnd worden.*
 Dhidhis, A. *muskus.*
 Dhi-dhoekaanni, H. *vertoornnd worden. Kéngning poenopo sampéjan dhipoen dhoekaanni, wat schort er aan dat gij vertoord wordt?*
 Dhi dhoekaanni, H. *het voorwerp van toorn zijn. Toorn dragen.*
 Dhiendēm, A. *haatdragend; haat, wrok.*
 Dhiengkik, A. *loeren.*
 Dhiengklik, A. *sohabel, voetbank.*
 Dhiendar, L. *gouden munt, dukaat.*
 Dhienni, T, S. *eene koe.*
 Dhientēn, H. *dag. Sadhientēn, een dag. Dhientēn-nipoen, zijn dag; de dag.*
 Dhiessih, L. *aleer, voor.*
 Dhigdjojo, K. *geluk.*
 Dhi hangkat, L. *opgenomen; begonnen worden.*
 Dhi hiring, L. *gevolgd worden. Dhi hiringngaké wōng ngakéh, door veel volk gevolgd worden. Eene groote stoet bij zich hebben.*
 Dhi hēmban, L. *gedragen worden, zoo als kinderen die in een doek hangen welke op den schouder der minne rust.*
 Dhi hoendhang, H. *geroepen, bevolen worden. Dhi hoendhang hoewōng, door iemand geroepen worden.*
 Dhijan, A. *radēn, geboortetitel.*
 Dhijan, L. *kaars.*
 Dhijan, K. *van Sanadijan, volkomen, geheel, volstrekt; hoewel.*
 Dhijankoro, K. *de zon.*
 Dhijat, A. *boete, straf, bloedprijs.*
 Dhijoe, K. *reus, monster.*
 Dhikakhaké, L. *laten doen, gelasten.*
 Dhikakhakēn, H. *laten doen, gelasten.*

- Dhikdjajan, K. *magtig*.
- Dhikdjojo, K. *magtig, vermogend; mogendheid, magt*.
- Dhikèn, H. *gelast worden*.
- Dhi kèngkèn, H. *gelast, bevolen, gezonden worden*. Dhi kèngkèn bèkto sèrrat, *gelast worden eenen brief te bezorgen*.
- Dhikir, Ar. (dzikir) *lof prijs*. Dhinikirrakè *geprezen worden*. Wóng mati koewé dhinikirrakè wóng ngakéh, *de overledene wordt door velen geprezen*.
- Dhiko, A. *gij, u, uw; vriendelijke term*.
- Dhikön, L. *bevolen worden*.
- Dhiköngkön, L. *gelast worden*. Dhi köngkön gowo lajang, *gelast worden eenen brief te bestellen*.
- Dhiktasik, K. *meer, zee; vier*.
- Dhilah, L. *lamp, licht, fakkel, kaars*. Dhilahbé koerang gedé, *zijne lamp is te klein*.
- Dhilahhi, H. *toelichten*.
- Dhilat, A. *aflikken*.
- Dhim, S. *een duim. (maat)*.
- Dhimèn, L. *wel! welaan! welnu! opdat*. Dhimèn hono ning kono, *wel laat hem daar zijn*. Dhimènè *wel nu, laat het zoo zijn, laat hem*.
- Dhimèt, A. *meesmuilen*.
- Dhimin, L. *eerder; vroeger, voorheen, alvorens*.
- Dhimin, L. *wel, welaan*.
- Dhinadhar, L. *beproefd worden*.
- Dhinadhèkkaké; L. *gemaakt, geboren, geschapen, daargesteld worden*.
- Dhinadoeng, L. *gestrikt worden*. Dhinadoeng-goeloené, *gewurgd worden*.
- Dhinahar, H. (van Dahar), *gegeten worden*. Dhinaharran, *opgegeten worden*. Dhinaharrakèn, *gegeten worden; doen gegeten worden*.
- Dhinakwo, L. *bepleit, geacht worden*. Aanspraak *gemaakt worden*.
- Dhinanggoe, H. *gevraagd worden*. Dhinanggoehing ngratoe, *aan de Vorstin gevraagd worden*.
- Dhinasarraké, L. *gegrondvest worden*. Grondig *ontwikkeld (gemotiveerd) worden*.
- Dhinawoehhan, L. *bevolen, gelast worden*.

Dhindhang, L. *kikvorsch*. Hëndhi gonné dhindhang moeni kijé, *waar is 't verblijf van dezen kwakenden kikvorsch*.

Dhindhing, A. *wand, muur; hek*.

Dhindhing, A. *gedroogd hertevelesoh*.

Dhinéndo, L. *beboet worden*. Dhinéndakkaké, *helpen dat iemand beboet wordt; doen beboet worden*.

Dhinép, A. *haatdragend; wrok, haat*.

Dhingarén, A. *buitengewoon*.

Dhingin, L. *eerder, vroeger, voorheen, alvorens*.

Dhingkloek, L. *buigen, bukken*.

Dhino, L. *dag*. Sa-dhino, *een dag*. Dhinaanné, *mijn dag, de dag*. Dhino rébo, *woensdag*.

Dhinomo-dhomo, L. *verzorgd worden; betreurd worden*.

Dhipati, H. *titel van een voornaam inlandsch hoofd*.

Dhipo, K. *olifant. Een leeuw. Een monster, reus. Fakkelt*.

Dhipo, T. S. *de maan in den uchtendstond*.

Dhipoen, H. *vormt het Lijd. w. w.*

Dhipo Negoro, *eigen naam. Fakkelt des lands*.

Dhi rémbaggaké, H. *overeengekomen worden*. Dhi rémbaggaké tijang kathah, *door vele menschen overeengekomen worden*.

Dhi rémbaggi, H. *geraden, geraadpleegd worden*. Tijang bôtén kénni dhi rémbaggi, *iemand die niet geraden kan worden; die voor geenens raad vatbaar is*.

Dhi rémboeggaké, L. *overeengekomen worden*.

Dhi rémboeggi, L. *geraden, geraadpleegd worden*. Hora kénno dhi rémboeggi, *niet geraden kunnen worden*.

Dhi rërèmpah, L. *bevredeigd worden*. Jèn nodjo dhi rërèmpah hisih moering moering bahé hatiné, *als hij niet bevredeigd wordt blijft zijn gemoed nog gemetijk*.

Dhi rérodjèng, L. *gekorven, fijn gehakt worden*.

Dhirgo-moriang, K. *de elfde maand, O. S.*

Dhirodo-moto, *eene slagorde van het leger van Astino*.

- Dhi soembang, L. *geholpen worden*. Dhi soembang gawé of Dhipoen soembang dhamél, *in den arbeid geholpen worden*.
- Dhi srénggènni, L. *vertoord worden*. Kémöng ngopo hanakmoe srénggènni, *wat schort er aan dat uw kind boos wordt*.
- Dhistar, H. *hoofdiersel, tulband, hoofddoek*.
- Dhit, T. S. *een reus; monster*.
- Dhité, K. *zondag*.
- Dhitijo, K. *reus, monster*.
- Dhi timbaalli, H. *geroepen worden*.
- Dhi toeloeng, L. *geholpen worden*. Bötjah nangngis hora dhi toeloenggi, *het schreeuwende kind wordt niet geholpen*.
- Dhlanggoeng, zie Dhalanggoeng.
- Dhlantjang, H. *paper*.
- Dhloedjoeri, L. *rygen*.
- Dhloerang, L. *paper*.
- Dhloeroeng, A. *loszinnig*. Tijang dhloeroeng, *een ploert, losbol*.
- Dhódhot, linnen.
- Dhoebang, L. *kwijl*.
- Dhoebög, A. *plat*. Sigil dhoebog, H. *Sockoe doebög*, L. *platvoet*.
- Dhoedhah, L. *lossen, ontpakken*.
- Dhoedhak, A. *serpent*.
- Dhoedhoe, L. *neen, niet, gansch niet*. Dhoedhoe mëngkono, *zoo is het niet*. Heil loos. Hodjo kasi dhadhi dhoedhoené, *laat het niet heilloos worden*.
- Dhoedhoegi, H. *meenen, denken, overwegen; gissen, peilen, raden*. Bötën wöntën pindah dhoedhoegienné, *hij is geheel gedachtenloos*.
- Dhoedhoeh, A. *saus, sop*.
- Dhoedhoeh, L. *en* Dhoedhoehhaké, *aanwijzen; aantoonen*.
- Dhoedhoeloerran, L. *in rijen, gelederen, achter elkanderen*. Wöng loengngo pasar koewé holéhhé mëllakoe dhoedhoeloeran, *het volk dat zich ter markt begeeft kan (achter elkander gaan) (gaat achter elkander)*.
- Dhoedhoeng, H. *eene maagd*.

- Dhoedhotngih, K. *eene jonge weduwe.*
 Dhoedhoet, L. *trekken, uittrekken.*
 Dhoedhök, A. *graven, spitten.*
 Dhoedo, L. *weduwenaar of vrijer; een man zonder vrouw.* Dhoedo kembang, *een jonge vrijer.*
 Dhoedoekoep, A. *genes-heelmeester.*
 Dhoedoelloerran, L. *broederschap, gebroeders.*
Achtereen; reeks.
 Dhoedoengngih, T. S. *ongekuwde vrouw, eene maagd.*
 Dhoedök, A. *saus, sop.*
 Dhoegal, A. *tursten.*
 Doegang, A. *schoppen, trappen; schop.*
 Dhoegi, H. *meenen, denken; gisten, raden, peilen.* *Genoeg; gebruik.*
 Dhoego, L. *meenen, denken, overwegen, achten, gissen, peilen, raden.* *Gebruik, gewoonte.* Kén-nóng ngopo pégawéhhaanné hora dhi dhoego, *waarom wordt zijn werk niet geacht? Hora nono dhoegaanné pisan, het is in het geheel geen gebruik. Het strydt geheel tegen de hoffelijkheid. Hij heeft volstrekt geene manicren.*
 Dhoeh, A. *ach! helaas! Doeh goesti, ach mijn meester!*
 Dhoehoeng, H. *pook, kris, dolk; ponyaard.*
 Dhoefja, H. *brammen; geestelijke indische wijsgeer.*
 Dhoek, A. *een haai.*
 Dhoek, A. *arengtouw.* Dhoek hangngërroet djarran, *touw om het paard vast te houden.* Lan maannéh hakoe dhoek hangnoetjap, *hora nono wóng, en ook toen ik sprak, was er niemand.* Dhoek kapan *wanneer?* Dhoek haböndho maling mèh dhi soedhoek *bij het binden van den dref werd men haast gewond.*
 Dhoek, L. *tijd, tijdstip; toen wanneer.*
 Dhoekaanni, H. *toornen, berispen.*
 Dhoekat, S. *dukaat.*
 Dhoekit, K. *hartzeer, bekommerd, bedroefd, bekommerd.*
 Dhoekö, H. *vertoornnd, vergramd, toorn, gram-*

- schap. Kangdjëng bëndhorò sawëg dhoeko, de doorluchtige heer is nog vertoorn. Kënni nopo sampëjan dhoedhoeko kadhös nikoe, waarom zijt gij zoo vergramd? Doeko-tjito, ellende; droefheid.*
- Dhoedök, A. *saus, sop.*
- Dhoegal, A. *twisten.*
- Dhoegang, A. *schoppen, trappen, schop.*
- Dhoekoeh, *gehugt.*
- Dhoekoën, T. S. *begin.*
- Dhoekoën, A. *geneeskundige, verloskundige, m. en v.*
- Dhököt, L. *gras.*
- Dhoelang, A. *voederen.*
- Dhoelang, L. *houten schenkblad, bord; klein laag tafeltje. Doelang këntjono, gouden sehembord.*
- Dhoelang-doelang, A. *de mars op groote vaartuigen.*
- Dhoelat, K. *zien. Dhoelat maring ngakoe sëngngit bahé, naar mij slechts met nijdige oogen zien,*
- Dhoelit, *hartzeer.*
- Dhoelit, A. *uitbranding van eene wond.*
- Dhoelit, A. *een kalkverkooper.*
- Dhoelkangidhah, §. *de elfde maand van het Mohamedaansche jaar.*
- Dhoeloe, K. *zien. Dhoeloe maring ngakoe. naar mij zien.*
- Doeloeh, L. *een dorp.*
- Dhoeloer, L. *in rijen achter elkander. Wöng mëllakoe kijé dhoeloer bahé, die voetgangers gaan achter elkander.*
- Dhoeloer, L. *broeder of zuster. Dhoeloer laanang, broeder. Dhoeloer wadhöu, zuster. Dhoeloer koe mëh tükko, mijn broeder komt haast.*
- Dhoem, A. *deelen.*
- Dhoemadhi, L. *worden, geschieden; het geschapene, schepsel.*
- Doematëng, H. *tot, aan, bij, naar; komen, zich begeven. Katoero doematëng rakaanné, moge geworden aan den ouderen broeder. Bötën poeroen doematëng mriki, niet hier willen komen.*

- Dhoemawoeh, H. *vallen. Bevelen. Dhoemawoeh hing siti, ter aarde vallen. Dhoemawoeh hing wadhije, een leger bevelen.*
- Dhoemdhoeiman, A. *rantsoen.*
- Dhoemèk, K. *omdat.*
- Dhoemèlling, L. *glinsteren; duidelijk, helder van geluid.*
- Dhoemilah, K. *juweelen.*
- Dhoemilò, K. *juweelen, kostbaarheden.*
- Dhoemman, A. *portie, aandeel.*
- Dhoemoegi, K. *aan, tot, nabij; komen, geraken. Sampoen dhoemoegi, reeds nabij, gekomen.*
- Dhoemoeh, H. *niet wel kunnen zien. Dhoemoshakèn, blinden, b. w.*
- Dhoemoenoeng, *wonen, gevestigd zijn.*
- Dhoenak, A. *sluimand.*
- Dhoendhoeim, A. *verdeelen.*
- Dhoengkil, L. *graven, uitgraven. Doengkil pèndèmmaan hoewóng, iemands plantsoen uitgraven.*
- Doengkir, A. *wroeten in den grond als een zwijn.*
- Dhoengkoel, L. *voorover hangen. Kébo doengkool, een buffel met vooroverhangende hoornen.*
- Dhoengkroeng en Doengkroek, L. *voorover tellen, neigen, bukken, onderdoen zoo als iemand die eerst moedig zijnde, naderhand bevreemd wordt en met het hoofd in den schoot kruipt. Wóng doengkroeng, een pochhans.*
- Dhoe'ngo, H. *bidden, smeeken.*
- Dhoenjo, L. *wereld, aardrijk. Goederen, schatten. Hòndng ngalam dhoenjo hakéh hoego kabètijkkaanné, er zijn in de geheele wereld vele weldaden. Dhoennjaanné hora kènno dhiwilang, zijn schatten kunnen niet opgesomd worden.*
- Dhoenoeng en Dhoemoenoeng, L. *voorkomen, waterlijk. Blijk, merk, teeken; blijkbaar, zichtbaar. Hèndhi dhoenoenggé pègawèhhamoe, waar is het werk (voortbrengsel) van uwen arbeid? waar is uw werk zichtbaar? Sahiki dhoeroeng dhoemoenoeng pègawèhaanné, zijn werk is nog niet zichtbaar, is nog niet in het licht verschenen.*
- Dhoenoeng, A. *beteekenis, Handhoenoengngakèn aanwijzen.*

- Dhoepaanni, H. *beweroken*.
- Dhoepak, L. *vooruit schoppen; trap, schop*.
- Dhoepi, H. *tot. Alle. Dhoepi samangké bötén da-téng, tot nu toe nog niet gekomen*.
- Dhoepo, H. *wierook*.
- Dhoeporo, H. *onmogelijk*.
- Dhoerat moko, K. *een dief die wih vermomi als de eigenaar van het geen hij steelt; een dub-belmisig mensch*.
- Dhoerbikso, K. *spook, satan*.
- Dhoerbolo, K. *vele rijkdommen, schatrijk*.
- Dhoerdjono, K. *een slecht mensch. Voornamelijk iemand die zich op het steelen toelegt; lasteraar; steekt. Wóng dhoerdjono, een deugniet*.
- Dhoerèn, A. *eene groote stinkende vrucht*.
- Dhoergi, K. *reusin, zekere godin, gemalin van Siwa*.
- Dhoergo, K. *reus, fabelachtig wesen; godheid van dien naam*.
- Dhoerjat, A. *familie, huisgezin*.
- Dhoerno, K. *aanklagt, aanhising; twisten, pleiten, beschuldigen*.
- Dhoero, T. S. *een leugen; onwaar*.
- Dhoero, K. *zoet, aangenaam*.
- Dhoero, L. *durven, tarten. Batoerkoe wóng dhoero pati, mijn volk durft te sterven*.
- Dhoeroeng, L. *nog niet. Dhoeroeng-dhoeroeng at-vorens, eer dat*.
- Dhoeroko, A. *zonde, zondig, wederspanning; af-vallig, verraderlijk*.
- Dhoerro, T. S. *onwaar; leugen*.
- Dhoero pati, H. *naam van eene lijfwacht*.
- Dhoersilah, H. *een slecht mensch. Sampoén dhi-ko médhal, djawi, kathah doersilah, ga niet uit, buiten is veel slecht volk*.
- Dhoersilo, K. *kwaad, slecht; roover, dief*.
- Dhoes, A. *overstrijken, vergulden*.
- Dhoesdhoesan, A. *verguld*.
- Dhoestho, K. *een die in het paleis steelt; een leu-genaar; slecht, laag, liegen*.
- Doetjoeng, A. *worstelen, streven*.
- Dhoetèng, K. *afgezant. Tjinarito dhoetèng dèmmak*.

- er wordt van den afgezant van Damak verhaald.*
- Dhoeto, K. *afgezant*. Dhoeto katri hanëmbah woes hammit, *de drie afgezanten maakten hunne buigingen en namen afscheid, (vertrokken)*. B. M.
- Dhoewé, L. *bezitten*.
- Dhoewék, L. *bezit; eigendom*.
- Dhoewét, L. *djamboe*.
- Dhoewi, K. *twee*. Dhoewi tjóndhro *twee maanden*.
- Dhoewit, §. *geld, duiten*.
- Dhocwito, K. *teedergeïefd*.
- Dhoewodjo, K. *punt van een zonnescerm*.
- Dhoewoer, L. *hoog, boven*. Dhëdhoewoerran *hoogte; bovenplaats*. Dhëwoerraké, *ophoogen, verhooggen, verheffen*. Doewoerran, *hoogte, lengte*.
- Dhoewolo, K. *slang*.
- Dhoewoporo, K. *een tijdkring*.
- Dhëböl, A. *breuk*.
- Dhoeworo, K. *eene deur*.
- Dhëdhök, L. *hurken*.
- Dhëdhök, L. *nederbuigen*.
- Dhëh, L. *ver, verwijderd; verte*. Dhëhëhëno *verwijder u*.
- Dhëhëhaké, L. *verwijderen*. Hodjo dhëhëhaké *verwijder u niet*.
- Dhojo, T. S. *küzen*.
- Dhojo, L. *allerlei hout*. Soko hoemalihé kajoe dhojo, *de pilaren van zijn huis zijn van allerlei hout*.
- Dhojo, L. *sterk, krachtig*. Wis hora dhojo *reeds niet sterk, niet meer sterk*.
- Dhëjông, *overhangen, als een oud huis*.
- Dhök, K. *tijd; seizoen*.
- Dhökök, *opleggen, leggen, plaatsen*.
- Dhökök, L. *plaatsen, stellen*. Dhökökno kono *plaats 't daar*.
- Dhökökaké, L. *plaatsen, stellen, zetten*. Dhökökaké kënë *hier plaatsen*.
- Dhökön, *opleggen*.
- Dhöl, L. *verkoopen*.
- Dholaannan, L. *sneelgoed*.

Dhōlan, L. *spel; spelen*. Dhōlan tjatoer *schaakspel*.
 Dhōm, A. *eene naald*. Lèng dhōm, *oog van eene naald*.

Dhōm, L. *deelen*. Dhōman, *deel*.

Dhōmas, H. *achthonderd*.

Dhōmdhōmman, L. *deel; verdeling*.

Dhomo, L. *bezorgdheid, deelneming; bezorgd zijn*.

Hanakké dhi dhomo-dhomo, *hij heeft vele bezorgdheid voor zijne kinderen*.

Dhomo, L. *klasse, rang*. Krono hakoe wōng dhomo mēskien, *omdat ik iemand uit de klasse der armen ben*.

Dhōmpo, A. *dauwworm*.

Dhōmpo, K. *draagstoel*.

Dhōmpōl, *een tros*.

Dhōndhōmmi, A. *naaijen; rijgen*.

Dhōnggèng, L. *verhaal, fabel*.

Dhōngo, Ar. *bidden; gebed*. Gebed voor den maaltijd der *lykplegtigheden*.

Dhōnnjo, A. *wereld, schatten, goederen*.

Dhono, L. *gift, gave, geschenk*. Dhaanné, L. Dhanannipoen, H. *zijne gift*. Hagawé dhonb karo wōng miskien, *giften aan behoeftigen uitreiken*.

Dhōnto, S. *tand*.

Dhoonng ngabén, H. *gaarne aankilsen*. Dhoon-

nang ngabén simo, *gaarne tijgers aankilsen*.

Dhoonng ngrērēb, *gaarne stihouden*.

Dhoonng-ngadji, H. *gaarne leeren*. Dhoonng ngadji ning langgar, *gaarne op school leeren*.

Dhoo'ngèng, L. *verhaal, fabel, roman*. Hiki dhoo'ngènggé Nègoro djowo, *dit is een verhaal over java*.

Dhoonno nindhro, K. *gaarne slapen, lust hebben om te slapen*. Dhoonno nindhro grijannipōen ti-

jang, *gaarne in eene woning willen slapen*.

Dhoono, L. *gift, gunst, weldaad, aalmoes*. Lir tojo mili danaanné, *als stroomend water waren hare weldaden*.

Dhooso, T. S. *hoogmoedig*.

Dhoporo, H. *onmogelijk*.

Dhoran, A. *een wagendisset*.

Dhoro, K. *een witte duif.*

Dhoro, K. *eigen naam.*

Dhoro, K. *een ster.*

Dhoro, H. *liegen, leugen.* Dhoro mawon wijang poenniko, *die man hangt van leugens aan elkander.*

Dhoro, K. *een.*

Dhoro dhasih, *in den slaap zweven,*

Dhoro gandhök, *tortelduif.*

Dhorò, A. *lokken.* Pikat dhoro *lokduif.*

Dhoroko, L. *wederspanning, oproerig, afvallig, verraderlijk.* Dhoroko hing panggèran, *wederspanning jegens God. (den Heere).* Dhoroko hing ngratoe, *oproerig tegen den koning.*

Doro sèmbono, *eigen naam.*

Dhorotjoro. K. *schijnheiligheid.*

Dhösan, H. *tienheid.*

Dhoso, H. *tien.* Dhérèng kantös dhoso, *nog niet tot tien.* Dhösan, *tienheid.* Kalih dhoso, *tweentig.* Dhoso nomo, *tien namen, is de titel van een werk, waarin soms tien namen voor één woord voorkomen.*

Dhoso, A. *zondigen; zonde.* Sadhoossan *zonden.*

Dhösöl, L. *onder iets liggen.* Hopo sing mengdho-söl ngisör kelloso hiki, *wat ligt er onder deze mat?*

Dhösöl, L. *schulden.* Dhösöllé hakéh tèmèn, *hij heeft veel schulden.*

Dhoso-pati, L. *moordenaar.*

Dhoto-pati, K. *de zon.*

Dhowo, L. *lang, lenote.* Dhawaanné, *zijne lengte; vertenging.* Kadhawan, *lengte.* Hodjo dhowo-dhowo hagawé prahoe, *gij moet geen lang vaartuig maken.*

Dhowo, L. *bidden, smeeken.*

Dhradjat, §. Ar. *rang, ambt, waardigheid; graad.*

Dhrèngké, A. *nijd; nijdig.*

Dhriengngoe, A. *kalmus.*

Dhrijo, K. *het hart; verstand.* Hono noenghoeel hing dhrijo, kang tan sajogjo gawéné, *het is eens ongepaste neiging des gemoeds.*

- Dhripönggö, K. *olifant*.
 Dhroëdhög, L. *beven; daveren*.
 Dhroëbikso, K. *gedrogi, reus*.
 Dhroek, L. *tortelduij*.
 Dhrono, K. *gedoogen, dulken*. Geduld; zachtmoedig.
 Dhroso, T. S. *zee*.
 Dieng'in, L. *voorheen, eerder alvorens*. Kang dieng'in, *de eerste*.
 Diengngin-moelo, L. *aangeboren*.
 Diengkat-diengkat, A. *spartelen*.
 Dhwi, K. *twee*. Dhwi dhoso jedjono, *twintig gezigten ver*.
 Diento, K. *woon*.
 Djah, K. *een meisje*.
 Dijo, T. S. *eene dochter*.
 Dijoe, K. *uitspanfel*.
 Djono, K. *weten*.
 Dileng, *gluren, lonken*.
 Dim, S. *een duim (als maat)*.
 Dimin, L. *eerder, voorheen, alvorens*.
 Dimpil, L. *krom*. Tanggaanné hono dimpillé, *hy heeft eene kromme hand*.
 Dimpit, L. *vooroverhellén*. Dimpit bahé hoemahhé, *zijn huis helt voorover*.
 Dinahar, H. *gegeten worden*.
 Dinding, A. *gedroogd vleesch*.
 Dingklak, zie Dingkrak.
 Dingklik, L. *klein, laag stoeltje; voetbankje*.
 Dhingklikkoe dhitjölöng ngoewöng, *mijn voetbankje heeft men gestolen*.
 Dingklang, L. *hinken*. Kadingklanggan, *hinkende*.
 Dingkrak en Dingklak, L. *witermate uerheugd zijn, vooral van iemand, die zijn doel bereikt heeft!*
 Dingkrang, L. *Id*.
 Dingkroek en Dingkroeng, L. *vooroverhellen, neigen; bugen*.
 Dipönggö, K. *olifant*.
 Dirodo, K. *olifant*.
 Disik, L. *voorheen, eerder, alvorens*.
 Dipedo, K. *mensch*.
 Dival, *een pijl die gestingerd wordt*.

- Diwonggo, H. *tapijtwerk, borduurwerk.*
 Dja of Djo, *verk. van Djagal een slager.*
 Djaannoer, L. *kokosblad.* Djaannoer *koening,*
jong kokosblad.
 Djabakkaké, L. *uitsluiten, uitzonderen, buiten-*
stellen.
 Djaban, L. *buiten.* Hing djaban *regol, buiten de*
poort.
 Djaban lawang, *eigen naam.*
 Djabang bahi, L. *een klein kind.*
 Djabar, *eene vokaal.*
 Djabarail, *Gabriël.*
 Djabël, L. *wederhalen.*
 Djaboet, A. *uitrukken; afstrekken.*
 Djadi, T. S. *oorlogen.*
 Djadjag en djadjak, A. *peilen, (de diepte) looden.*
 Djadjaggan, A. *peiling.*
 Djadjagönggan, A. *maaltijden voor het huwelijk.*
 Djadjah, T. S. *ver.*
 Djadjahhan, H. *grenzen, frontieren.* Koelodhéréng
 prikso djadjahhan ngrikoe, *ik heb de grenzen daar*
nog niet bezocht.
 Djadjal, L. *wedijveren.* *Aanpassen; beproeven,*
passen, ondernemen, wagen. Djadjaallan, *proef-*
neming.
 Djadjaloek, L. *dikwerf verzoeken.*
 Djadjammang, T. S. *voorhoofdsiersel.*
 Djadjampi, T. S. *geneesmiddelen.*
 Djadjanggan, T. S. *geestelijke kluzenaar.*
 Djadjantoeran, A. *tooverij.*
 Djadjar, T. S. *naderen; aandoen.*
 Djadjar, H. *geld, rij, rang.* Djadjaran, *in gelede-*
ren staan, exerciseeren.
 Djadjarah, L. *rooven, plunderen.* Handjadjarah sa-
 djerroonning poeri, *in het paleis rooven.*
 Djadjarit, L. *linnen.*
 Djadjawön en Djadjawi, K. *eene koe, os.*
 Djadjawön santën, *een gouden stier, behoorende*
tot de rijkssieraden.
 Djadjènggot, L. *de baard.*
 Djadjoko, K. *een jongeling van middelbare jaren.*
 Djadjék, L. *grond.* Peilen, Höra djadjék, *grondeloos,*
onpeilbaar.

- Djagaanni, L. *bewaken*.
 Djagal, A. *een slager*.
 Djagang, L. *aarden wat van eene verschansing*,
 Djagat, L. *de wereld, aardbodem, land. Gewest.*
 Wong sadjagat rat. *de menschen van den geheelen aardbodem. Hakoe honöng nging djagat sémarang, ik ben in de Samarangsche wereld. (in of in de omstreken van samarang).*
 Djagènni, H. *bewaken*.
 Djagi, H. *waken, de wacht houden, behartigen, verzorgen, oppassen, beveiligen. Koelo kéngiug djagi, ik kom op de wacht.*
 Djagil, A. *benyden, misgunnen*.
 Djago, een haan. Ngadhoe djago *hanengevecht*.
 Djagoeng, L. *turksche tarwe. Djagoeng tjantèl, eene soort, waarvan door gesting een drank gemaakt wordt.*
 Djagoer, *piek. Muur*.
 Djagoer, *vechten*.
 Djagöng, L. *zitten*.
 Djagönni, L. *bewaken*.
 Djahan, K. *middelmatig vischsoort*.
 Djahé, A. *gember*.
 Djabil, L. *slecht, bedorven, ontaard, wangunstig*.
 Djahittan, T. S. *ooglid*.
 Djajang sékar, *bloesem der overwinning, titel voor inlandsch paardevolk. (van djogo overwinnen en sékar bloem).*
 Djajèng, T. S. *gelukzaligheid*.
 Djajing rono, K. *overwinning in den strijd*.
 Djakat (zakat) *inkomen, wedde, bijzonder van priesters*.
 Djakarta, A. *Djakatra*.
 Djakso, A. *fiskaal*.
 Djaladhri, K. *de zee, nabij eene rivier. Djalahdrin-njo kötjak de zee schudt*.
 Djalak, T. S. *ver*.
 Djalak dinding, *eene krissoort*.
 Djalak ngöré, *eene krissoort*.
 Djalak hoerèn, *eene vogel, gelijkende op den ekster*.

- Djalang, L. *eene hoer*.
- Djalarran, L. *koers; voorsteven*. Hakoe harëp lajar djalarraanné hora bëtijk, *ik wil zeilen maar de koers is niet goed*.
- Djalër, H. *man, mannelijk*. Tijang djalër, *een man*. Poetro djalër, *een zoon*. Hatmodjo djalër, *een zoon van aanzienlijke ouders*. Koedho djalër, *een hengst*.
- Djali, L. *zekere vrucht*.
- Djali pëthak; H. Djali poetih, H. *gerst*.
- Djali habang, L. Djali habrit, H. *gierst*.
- Djalir, K. *slof, achteloos, onverschillig, traag*.
- Djalmi. K. *een mensch*.
- Djalmo, K. *een mensch*. Tannonno djalmo hawéanèh, *niemand anders*, B. M.
- Djalodhri, K. *oceaan, zee*.
- Djalodoro, K. *eene wolk*.
- Djaloe, A. *hanespoor*. Hajam hikoe djaloenné wis poetoeng, *deze haan heeft zijne spoor gebroken*, B. M.
- Djaloe, K. *een man, mannelijk*. Wöntën malih poetrannipoen djaloe, *zij heeft nog een kind (mannelijk) een zoon*.
- Djaloe, K. *mannelijk, van het mannelijk geslacht*. Radèn rawis renggo pëpoetro sanoenggal mijos djaloe, *Raden rawis renggo gewan eenen zoon*. Manoeek djaloe, *het mannetje (van vogels)*.
- Djαιοek, L. *verzoeken, bidden, aanvragen, eischen, vorderen, halen*.
- Djaloecki, A. *heeten, noemen*.
- Djalonihi, K. *oceaan, zee*.
- Djam, H. *nur, tijdstip*. Djam taboeh hasto sjang, *te zeven ure des morgens*. B. M.
- Djamak, L. *gewoonte*.
- Djamak, L. *passen, betamen*.
- Djaman, Š. Ar. *tyd, tijdstip*. Dhèk djaman nopa kowé loenggo prang, *op wat tijdstip trekt gij ten strijde*.
- Djamandho, K. *de wereld*.
- Djamang, H. *gouden voorhoofdplaat*.
- Djamban. A. *sekreet, privaat*.
- Djambangngan, A. *kuis, vat, vaas, pot*.

- Djambatan, *Mi. brug.*
 Djambawan, *T. S. geestelyke kluizenadr.*
 Djambé, *L. pinang.*
 Djambët, *H. hanespoor.*
 Djambi, *pinang.*
 Djamboe, *zeker vrucht.*
 Djamboel, *L. hanekam, kwif.* Hajam djamboel koewé holehmoe héndhi, *die haan met die kam waar kreegť gť dien?*
 Djambon, *A. bruin.*
 Djammang, *A. voorhoofdsieraad.*
 Djamoer en Djamoerran, *A. paddestoel.*
 Djamoerrakën, *doen verschimmelen.*
 Djamoerrën, *A. verschimmelen; schimmel, kiem.*
 Djammos, *T. S. zwart.*
 Djampaanni, *L. geneesmiddelen toediënen.*
 Djampal, *een gewigt zoo zwaar als een ropij.*
 Djamparing, *K. pyl, flits, schicht.* Kënnöng djëm-paring, *door een pyl getroffen worden.*
 Djampënni, *H. geneesmiddelen toedienën.*
 Djampëng, *T. S. doof.*
 Djampi, *H. geneesmiddel.*
 Djampo, *L. geneesmiddel.*
 Djampröng, *A. de visschen de rivieren afdrijven, door gedruis te maken, en hen in strikken of in netten vangen.*
 Djamroed, *A. emerald, smaragd.*
 Djan, *K. een mensch.*
 Djanang, *K. naam.*
 Djandélo, *A. venster.*
 Dandji, *L. overeenkomst, verbond, belofte, verdrag, beloven, overeenkomen.* Djandjienné hora bënnër *zijn verbond is niet getrouw; zijne verbintenis of belofte is niet opregt.*
 Djandjös, *H. zie djandji.*
 Djangdji, *L. verbond, overeenkomst, afspraak, belofte, overeenkomen, beloven.* Sadjangdjining ngogomo, *overeenkomstig de instelling van de godsdienst.*
 Djanggal, *L. stijf, onbuigzaam.* Kënnöng ngopo holéhmos dhadhi hoewöng djanggal tëmëmën, *hoe kunt gť een zoo onbuigzaam mensch zijn?*

- Djanggép, H. *voltallig zijn*.
 Djanggoet; A. *de kin*.
 Djangkah, A. *gaan; schrede*.
 Djangkar, L. *anker, scheepsanker*. Keanöng ngo-
 po djangkarmoe pödöt, *hoe komt het dat uw*
anker gebroken is?
 Djangkëp, H. *gansch, geheel, voltallig*.
 Djangkoeng, L. *binden, vereenigen*.
 Djangkrik, A. *kleine sprinkhaan*. Ngudhoe djang-
 krik, *sprinkhanen gevecht*.
 Djangngan, L. *groente*. Hodjo köwé mangngan
 djangnaannan, *eel geene groenten*.
 Djangngët, L. *lederen riem*. Hakoe njilih djang-
 ngëtmoë sädeto bahé, *ik leen uw leëren riem*
voor een oogenblik slechts.
 Djanmo, K. *een mensch*. Djanmo kang toehöeng,
een verheven mensch.
 Djannadi, K. *mensch*.
 Djannoer; T. S. *kokosblad*.
 Djanoer wendho, *takisman*.
 Djantoe, K. *een man*.
 Djantöeng hati, A. *hart, (in de ontleedkunde)*.
 Djantöer, A. *tooveren*.
 Djapan, *Japan*.
 Djapit, L. *nippen*. Sikillé dhi djapit, *zijne voeten*
worden genepen.
 Djarag, L. *opzettelijk; wild, woest*.
 Djarah, L. *rooven, plunderen*.
 Djarahhan, L. *roof, plundering, buit*.
 Djarahhan, T. S. *een hommelt, bij*.
 Djarak, L. *opzettelijk, voorbedachtelijk*. Doet,
opzet.
 Djarak, *een boom waar olie van gemaakt wordt*.
 Palma christi.
 Djaran, L. *paard*. Djaran Bimo, *een bimanaesch*
paard. Hakoe dhoewé djaran sëmbрани, *ik heb*
een moedig paard. Noenggang djaran, *te paard*
rijden. Djaron babön, *eene merrie*.
 Djarat, A. *einde, afdloop*.
 Djarat en Djarattan, L. *graf, graven*. Djarattan
 gédé, *grootte, aanzientijke graven*.
 Djari, A. *teenen; vingeren*. Djari sokoe, *toonem*.

- Djaridji, *de vingeren*. Djaridji sikil, L. Djaridji
soekoe, H. *de teenen*.
- Djaridji pëncedhoeh, *voorste vinger*, Djaridji têng-
ngah, *middelste vinger*. Djaridji manis, *rung-
vinger*.
- Djaring, L. *een net*. Djaring hiwak, *een vischnöt*.
Djaringngan, L. *de darmen*. Dhi soedoe kôsi wê-
toe djarringagaanné, *hij werd gestoken, tot
hem de darmen uit het lijf kwamen*.
- Djarit en Djarik, L. *linnen, stof*. Eigenlijk ge-
kleurde stoffen waarvan de draden bereids voor
het weven geleverd zijn. Djarit poeth, *wit
linnen*. Djaritkoe hielang, *mijn linnen (mijn
kleed) is weg*. Djarit soctro, *zijde stof*.
- Djaro, L. *heining, hek, schutting, heg*. Djarô-
nê harêp roeboeh, *zijn het zal omvallen*.
- Djaroeman, A. *eene krissoort*.
- Djaroeman, A. *koppelen; koppelaar*.
- Djaroemat, L. *stoppen (kleederan)*. Panganggôné
kabéh djaroemat, *zijn kleederen zijn alle ge-
stopt*.
- Djaroewo, A. *verklaring, uitlegging*.
- Djaröt, L. *vreedzaam, rustig, stil, gerust*. Ha-
koe harêp gôlêk hoewông sing djaröt-djaröt, *ik
wil een vreedzaam mensch zoeken*.
- Djaröt, *bloem*.
- Djaröt en djarötta, L. *stokkerig*. Pällém kîé
höra hênak dhi pangngan, sabab hakéh djaröt-
*die mangga is niet lekker te eten, daar zij zeer
stokkerig is*.
- Djarwo, T. S. *spreken, verklaren, uitleggen*.
- Djatie, L. *Indische eik*. Jati.
- Djati, K. *wezenlijk, waar*.
- Djatös, H. *Indische eik*.
- Djawab, L. *antwoord; antwoorden*.
- Djawab, H. *regen; regenen*. Djawah sélo, *hagel;
hagelen*. Djawah hawoe, *asch of stofregen*.
- Djawat, H. *kwellen, lastig vallen, plagen*. Wing-
king grijo koelo wingngi wönten tijang hêstri lau
koelo djawatté, *achter mijn huis was gister
eene vrouw, die ik plaagde*.
- Djawat, H. *antwoorden*. Kadhös poendhi gën dhiko

djawat pëuttakönan koehoer, *op welke wijze kunt gij op de vragen betrekkelijk het graf antwoorden?* (Dese vragen behoren tot het godsdienstig onderwijs).

Djawat, *wederspanning zijn.*

Djawat, H. *ontvangen, vangen. Beantwoorden.*
Sang praboe hing Djenggolo rawoehhé hing nēgari Ngoerawan hoelock salam sarjo dhipoen djawat kalajan sang praboe, *de vorst van Djènggolo kwam te Ngoerawan hulde bewijzen en werd door den vorst van Ngoerawan ontvangen. (beantwoord).*

Djawëkkakën, H. *uitsluiten, uitzonderen, buitenstellen.*

Djawi, H. *Java; Javaansch. Tjjang Djawi, Javaan. Nēgari Djawi, Java. Noeso Djawi, het eiland Java. Krami Djawi, hoog Javaansch.*

Djawi, H. *buiten. Wontening djawi, buiten zijn.*

Djawi, K. *eene koe.*

Djawil, A. *aantikken, waarschuwen.*

Djawoeh, L. *regen, regenen.*

Djawöh, L. *regen; regenen.*

Djēbad, A. *muskus.*

Djēbah, A. *val, (om dieren te vangen).*

Djēbar, L. *wijd, uitgestrekt, breed, uitgebreid; uitgestrektheid, breedte.*

Djēbbēng, T. S. *vader, moeder.*

Djēbēng, U.E. *gij, mijnheer.*

Djēboeg, T. S. *srik eten, oude pinang.*

Djéboel en djēböl, *boven rijzen, uitkomen, dagen voor het oog.*

Djēdjagönggan, *te zamenzitten; feestvieren.*

Djēdjak, A. *betreden; treden; tred.*

Djēdjaloë, L. *gespoord als een haan, hanespoor.*

Djēdjaloek, K. *bedelen.*

Djēdjampi, H. *geneesmiddelen toedienen.*

Djēdjangan, A. *leerling.*

Djēdjarannan, A. *te paard rijden.*

Djēdjēg, A. *onveranderlijk, voortdurend, standvastig, regtvaardig.*

Dēdjēg, A. *eindigen, einde.*

Djēdjēggakën, *opregten, daarstellen, doen staan.*

- Djèdjèl, L. *opproppen*.
 Djèdjèl, *kalefateren*.
 Djèdjèloë, L. *knorren, beknorren*. Sabèn dhimo ha-
 koe dhi djèdjèloë karo bodjokoe, *alle dagen werd*
ik door mijn wijf beknord.
 Djèdjèngang, A. *onder fiskaal*.
 Djèdjènggot, *de baard*.
 Djèdjèp, L. *gluren*.
 Djèdjèplag, T. S. *titel voor eene oude getrouwde*
vrouw.
 Djèdjèr, L. *gelid, rij*. Handjèdjèr *in gelederen*
staan. Achter elkanderen *loopen*. Hoemahhé djè-
 djèr karo hoemahkoe, *zijn huis staat op eene rij*
met het mijne.
 Djèdjèdo, L. *paren, dekken, bespringen*. Djèdjè-
 dōwan karo djarankoe *met mijn paard paren*.
 Djèdjoelœk, H. *titelen*.
 Djèdjoelœk, L. *dikwerf nemen*.
 Djèdjoengkat, L. *uitkammen, roskammen*.
 Djèdjoeroeng, L. *verlof, toestemming; verlof ge-*
ven, toestemmen. Déwèkké wani hagawé sing kojo-
 mengkojo, sawab wis hóléh djèdjaroeng nging ra-
 toe, *de reden dat hij zoo durft handelen is dat*
hij daartoe verlof van den koning ontving.
 Djèdjoko, K. *een jang mensch*.
 Djèdjōmpo, L. *geneesmiddelen toechenen*.
 Djèdjōtōs, L. *hamer; slag*.
 Djègàng, L. *met ongebogen knieën zitten*.
 Djègloeg, *raken, slaan, met opzet het hoofd stoo-*
ten.
 Djèkkat, H. *gift, aalmoes, belasting, schatting*.
 Djèlboek, A. *onaardig*.
 Djèlléh, L. *walgen, afkeerig zijn*. Djèlléhhan hati
afkeerig van hart.
 Djèllök, L. *opontbieden*.
 Djèlogro, *een steenhouwer*.
 Djèlōmprōng, A. *misleiden, bedriegen*.
 Djèmbangngan, L. *een groot steenen watervat*.
Vaas, bloempot.
 Djèmbar, A. *wijd, uitgestrekt, breed, uitgebreid;*
uitgestrektheid, breedte.
 Djèmbaran, A. *bak, vat*.

- Djëmbarraké, L. *verwijden, uitbreiden.*
 Djëmbarrakën, H. *verwijden, uitbreiden.*
 Djëmbër, H. *goor.*
 Djëmbës, A. *een plum.*
 Djëmblang, A. *een dikke buik.*
 Djëmboet, A. *pubes virilium.*
 Djëmböl, A. *pluim, vederbos.*
 Djëmmëblës, A. *geluid geven.*
 Djëmmolo, K. *slaan.* Harëp dak djëmmalaani *ik wil slaan.*
 Djëmmowo, A. *prat, verwaand.*
 Djëmpalë, A. *tuimelen.*
 Djëmpaling noengsang, A. *over elkander leggen.*
 Djëmparing; *pijl, flits, schicht.*
 Djëmpöl, A. *de duim.* Djëmpöl sikil, L. *Djempöl sokkes,* H. *de groote teen.*
 Djëmpono, H. *draagstoel, draaghoets.* Sang poëtri nitih djëmpono, *de prinses zat in eene draaghoets.*
 Djëmpör, L. *vermoed, moede.*
 Djëmpangan, *kristal.*
 Djëndhello, A. *venster, raam, twik.*
 Djëndhrat, *§. generaal.*
 Djënggër, A. *hanekam.* Djënggërré hajam mikoe dhi tjököt *tikoës, de ham van dien haan is door de ratten afgevreten.*
 Djënggit, A. *uittrekken, uitrukken.*
 Djënggoesti, H. *doorluchtig heer.* Kandjeng goesti *doorluchtig vorst. Excellentie.* Djënggoesti sampoen rawoeh, *de doorluchtige heer is gekomen.*
 Djënggöt, A. *een punt van eenen uitgewerkten rand van een kris.*
 Djënggöt, A. *de baard.* Wöng djënggötta hora nono doegaanné, *het is geen gebruik een langen baard te dragen.*
 Djëngkëng, A. *nederhurken.*
 Djëngkërroet, *gestreept op de huid.*
 Djëngklök, L. *loof, mat, moede, vermoed.*
 Djëngkoe, H. *de knie.*
 Djëngköl, A. *zekere vrucht.*
 Djëngkrët, A. *gekronkeld.*
 Djëngngandhiko, H. *gij, u, uw.*

- Djénggër, *glimlagchen*.
 Djénggër, H. *verbaasd*.
 Djénnang, A. *eene taart*.
 Djénnar, A. *geel*.
 Djénnat, T. S. *dood, de dood, ontslapen*.
 Djénné, H. *goud, verguld, geel*. Mongso djénné
oogsttijd, (de gulden tijd).
 Djénnéjan, A. *messing. geel koper*.
 Djénnëng, A. *slaan, regeren*.
 Djénnëng, L. *naam*.
 Djénnëng-këllarap, A. *vliegende hagedis*.
 Djénnënggi, L. *noemen*.
 Djénnëngging, *genaamd*. Djénnënggiro Browidjo-
 jo, *genaamd Browidjojo*.
 Djénnö, K. *een mensch*.
 Djénnodho, K. *rat, muis*.
 Djénthik, A. *pink, kleinste vinger*.
 Djéntikkan, T. S. *de pink*.
 Djéntrék, L. *rangschikken*. Djéntrékkën honöng
 nging ngaréppan lawang bahé, *rangschik het (of
 hen) maar voor de deur*.
 Djéntrékkan, L. *rangschikking, rigting*. Djéntrek-
 kannaanhé hora bënëer, *de rigting, de rang-
 sching deugt niet*.
 Djépit, A. *knellen*.
 Djépoen, A. *Japan*.
 Djéram, L. *zuur*.
 Djéram, H. *een oranjeappel*. Djéram pétjël lé-
 moen. Djéram manis, *zoete oranjeappel*.
 Djérambah, A. *eene zaal, hal*.
 Djérijah, H. *aalmoes, gift*.
 Djérni, A. *helder*. Warih djérni *helder water*.
 Djérram simo, H. *pompelmoes*.
 Djérrih en djérrihan, H. *vrees, angst, schroom*.
 Djérrit, A. *schreeuwen, gieren; geschreeuw*.
 Djérro, L. *in, binnen, inwaarts, diepte*. Piro
 djérroonné ségoro hiki, *hoe diep is deze zee*.
 Djérroek, L. *een oranjeappel*. Djérroek pétjël,
kleine zoete oranjeappeltjes, limoentjes.
 Djérroek légi, *zoete oranjeappel*.
 Djérroek matjam, L. *pompelmoes*.

- Djërroem, A. *hurken als de beesten; zich in het water bekoelen.*
- Djërroonni, L. *verdiepen.*
- Djërrowan, L. *ingewand.*
- Djët, L. *kalk.*
- Djétón, S. Ar. *olijf.*
- Djéwit, *nippen.*
- Djjarah, L. *bedevaart.* Loengngo djjarah, L. kësah djjarah, H. *ter bedevaart gaan.*
- Djiblès, L. *gelijken.*
- Djiboen, H. *hoofd der Pangerans.*
- Djidhêng, T. S. *dood, overleden.*
- Djidjiboengngan, H. *vergadering.*
- Djidjiling, T. S. *de nek.*
- Djiengakt-djiengkat, A. *spartelen.*
- Djiengklak-djiengklak, A. *spartelen.*
- Djiertèn, A. *komijnzad.*
- Djihoewo, K. *tong.*
- Djidjad, L. *aandrigen, noopen; aandrang.*
- Djilidh, L. *naaijen, inbinden.* Hakoe djaloek djilidhno lajangkoe, *ik verzoek dat mijn boek ingebonden worde.*
- Djilidh, L. *lijfstraf.* Déwèknèn kenno hoekoeman djilidh patang geboeggan, *hij is veroordeeld om aan den lijve met vier slagen gestraft te worden.*
- Djilit, A. *een boek, band; inbinden.*
- Djim, T. S. *zekere reus.*
- Djim akir, *het achtste jaar der windhoe.*
- Djim awal, *het derde jaar der windhoe.*
- Djimpé, L. *zwak, magteloos, moede.*
- Djin, L. *geest, luchtgeest, denkbeeldig wezen.*
- Djinammangngan, H. *op het hoofd versierd zijn.* Wadijo balaannè djinammangngan djénnè sèdojo *zijne heirbenden droegen alle gouden hoofdsiersels.*
- Djinagakhaké, L. *bewaakt worden.*
- Djinagan, L. *bewaakt worden.*
- Djinagang, L. *gestut, geschraagd worden.*
- Djinagèkhakèn, H. *bewaakt worden.*
- Djinagèn, H. *bewaakt worden.*
- Djinaloek, L. *gevraagd worden.* Wóng ngikoe dji-

- naloekhakèn pegawéjan, *die man wordt om werk gevraagd.*
- Djinarah, L. *geroofd worden.* Djinarahhan doen-
njaanné *zijn schatten zijn geroofd.*
- Djinarat, *overlijden.*
- Djinaring, L. *in het net gevangen worden.* Hiwak
honóng djro kali harèp djinaring, *de visch die in
de rivier is, zal in het net gevangen worden.*
- Djinawab, L. *beantwoord worden.*
- Djènèdjèk, L. *geschopt worden.*
- Djinèladjahhan, L. *begaan, doorreis, betreden
worden. Beproefd worden.* Sakéhhé nègoro wis
djineładjahhan, *alle landen zijn doorgereisd.* Ka-
béh pèggawéjan wis djineładjahhan. *allerlei werk
heeft (hij) reeds beproefd.*
- Djinèman, A. *een oppasser, diender.*
- Djinè-m-aroem, K. *slaapplaats.*
- Djinèmbangngan, L. *in potten of vazen staan.*
- Djinè-m mangngi, T. S. *teeder geliefd.*
- Djinèmpoonno, H. *in eene draagkoets vervoerd
worden.*
- Djinènggit, L. *een weinig getrokken worden.* Dji-
nènggit ramboette, *hij wordt een weinig aan het
haar getrokken.*
- Djinènggoet, L. *uitgetrokken worden.* Soekètté dji-
nènggoet djaran, *het gras wordt door het paard
uitgetrokken.*
- Djinèntrék, L. *gerangschikt worden.*
- Djinèrittaké, L. *geschreuwde worden.*
- Djinggo, A. *oranje.*
- Djingklóng, H. *eene groote soort van muggen.*
- Djingring, L. *piek, lans.*
- Djirirèt, L. *gestrikt worden.* Djirirèt goeloené,
zijn hals wordt gestrikt, hij wordt gewurgd.
- Djinoedjoe, L. *uit de hand te eten gegeven wor-
den.* Djaraanné djinoedjoe soekèt, *zijn paard
wordt gras uit de hand te eten gegeven.*
- Djinoedjoeg, L. *bedoeld worden, bezeild worden;
dit wordt gezegd van een punt of plaats waar
men op doelt bij het gaan of schieten.*
- Djinoedjoel, L. *id.*
- Djinoeloek, L. *getiteld worden.* Djinoeloekkan Ra-

- dèn Tommënggong Djojo Kësoemo, *getiteld worden*. Radèn Tommënggong Djojo Kësoemo.
 Djiendoeng, L. *gehuldigd, verheven worden, in rang verhoogd worden*.
 Djiëntroenggaké, L. *in orde gebracht worden*.
 Mënënggo lôh dhiessik tak djiëntroenggaké prakamoe *wacht toch eerst dat ik wõe zaak in orde gebracht heb*.
 Djino, K. *tellen; rekenen*.
 Djino, S. Ar. *overspel*.
 Djindlang, *in eene draaghoets vervoerd worden*.
 Djindoli, A. *in een palaquin of draagkoets vervoerd worden*.
 Djindolo, L. *in netten gevangen worden*.
 Djindôs, L. *geslagen, gestoten worden*.
 Djirët, L. *strop, strik; strikken, worgen*.
 Djiring, K. *mensch*.
 Djitah, A. *sap*.
 Djitok, A. *de nek*.
 Djiwang, H. *heer, meester*.
 Djiwat, A. *ooglonken, tonken*.
 Djiwit, A. *eene kneep; knijpen*.
 Djiwir-djiwir, A. *trekken*.
 Djiwa, A. *ziel, leven*.
 Djlëng, L. *onverwachts, toevallig*.
 Djobo, L. *buiten, uit*. Hakoe honöng djabaanning lödji, *ik ben buiten het fort, (loge)*.
 Djodjo, B. *zoetelen, venten*.
 Djodjög, A. *draven, aandraven*.
 Djödjöggan, L. *regt door gaan*.
 Djodjoko, K. *een jongeling*.
 Djödjöl, L. *terug, wederom*. Dhoewit koe sëringgit, tak bajarraké hoetang sëtëngngah ringgit, hóléh djödjöl piro, *ik heb eene spaansche mat, ik betaal eene schuld van eene halve spaansche mat, hoe veel krijg ik dan terug?*
 Djodjo, H. *de borst, (pectus)*.
 Djödjöl, L. *met in kunnen*.
 Djodo, A. *paar, koppel; koppeling*. Djodohakën, *aanfokken*.
 Djoebah, A. *kleed, opperkleed, mantel, tunique, toga*.
 Djoedhrie, K. *de zee*. Palwo wöntën ning djoedhro *het schip is in zee*.

- Djoedi pati, *titel voor hen die zich roekeloos in den strijd wagen, waaghals.*
- Djoedjoeg, A. *zich regtstreeks naar eene plaats begeven.*
- Djoedjoel, A. *niet toereiken, te kort schieten.*
- Djoedjoel, L. *het geen men terug ontvangt, (geld). Hiki djoedjoellé hóléh koe toekoe thandhaannan, kan ik voor dit teruggegevene, goederen koopen?*
- Djoedjoel, L. *naauw, eng, benepen. Hawakké dhi lèbókké lawang djoedjoel, hij kwam tusschen de naauwe deur.*
- Djoedjoel, A. *achtervolgen, najagen. Djoedjoel-lèn wóng minggat hiki, jaag dezen vlugteling achter na.*
- Djoedjoeloek, L. *dikwerf en veel nemen.*
- Djoedjoeloek, H. *getiteld zijn.*
- Djoedjoerang, A. *rotspunt, steeltie, afgrond, ruim; te tusschen de bergen.*
- Djoedjoe roempoeng, *eene krissoort.*
- Djoegdjelóg, A. *draven, aandraven.*
- Djoegil, A. *handspak.*
- Djoego, K. *één.*
- Djoegoeg, A. *blaffen.*
- Djoegoel moedoe, T. S. *vorstelijke brief.*
- Djoegoelan, A. *toer, rondgang.*
- Djoegoek; A. *janken, keffen, blaffen.*
- Djoegroeg, A. *invallen.*
- Djoekoeng, A. *een inlandsch vaartuig, smalle prauw.*
- Djoeli, S. *Julij.*
- Djoeloek, H. *titel. Dhidjoeloekki, getiteld worden.*
- Djoeloekhakèn, H. *titelen, noemen.*
- Djoeloer, K. *opregt, wezentlijk, waar.*
- Djoemadel akir, 6. *maand der Mohamedanen.*
- Djoemadel awal, 5. *maand der Mahomedanen.*
- Djoemahat, S. Ar. *vrijdag. Eene week.*
- Djoemangkah, L. *stappen, gaan. Madjéng mangidoel djoemangkah, zich rigtende naar het zuiden, voorwaats gaan.*
- Djoemantèn, T. S. *juweelen.*
- Djoemantoro, K. *boven. Ngambah djoemantoro; boven gaan.*

- Djoemarödjög, L. *onverwachts*. Djoemarödjög tækko ngarëppan koe, *onverwachts voor mij verschijnen*.
- Djoemarödjög, L. *hobbelig, oneffen*. Dhalan kijé djoemarödjög tëmëmën, *deze weg is weer hobbelig*.
- Djoemarökdjök, *eensklaps, toevallig, onverwachts*.
- Djoemawah, K. *te eten geven, spijsen*.
- Djoembëlah, §. Ar. *opsomming, totaal*.
- Djoembëlang, Ar. *koppelen; koppelaar; hoerewaard*.
- Djoembëlang, A. *groeve, vore*.
- Djoembëlang, A. *een sekreet*.
- Djoembëllah, L. *tellen, opsommen; opsomming, zamenvatting, geheel, bedrag, totaal*. Hono piro djoembëllahhé dhandhaannanmoe, *hoeveel beloopt het bedrag uwer goederen?*
- Djoemëgoer, L. *gedruis, geluid maken*. Djoemëgoer pëthi moeni hing ngawijat, *het geluid uit de kist klonk naar boven*.
- Djoemënéng, H. *staan, heerschen, regeeren; waardigheid bekleeden; stand*. Djoemënéng Ratoe Djonggolo, *als vorst over Djanggala heerschen*.
- Djoemënéng, en Djoemening, H. *getiteld*.
- Djoemënénggakën, H. *benoemen*.
- Djoemlah, Ar. *bedrag; bedragen; opsommen*.
- Djoemogo, K. *gerust*. Tanpo djoemogo, *ongerust*.
- Djoemoengah, §. Ar. *eene week*. Dhientën djoemoengah, *vrijdag*.
- Djoemoewah, §. Ar. *vrijdag*. Woes ngadög djoemoewahhé, *hij heeft zijne vrijdagspligt reeds volbragt (godsdiens)*.
- Djoemoko, K. *een ongehuwd man*.
- Djoempöt, A. *knijptang*.
- Djoemroet, A. L. *smaragd; emerald*.
- Djoendjoeng, L. *dragen. Huldigen*. Dhi djoengdjoeng mendhoewer, *opwaarts, naar boven dragen*.
- Djoeng, A. *eene landmaat inhoudende 2000 Rijnl. vierkante roeden*. Zijnde eene *uitgestrektheid*

gronds die gemiddeld berekend, 5 a 5½ tjaïn rijst (padi) ieder van 4000 ₧ oud gewigt, of te zamen 20,000 ₧ oplevert. Hiervan gaat door het malen of stampen bijna de helft verloren, zoodat er 10,000 ₧ oud gewigt van overschiet, gelyk staande aan drie kojans ieder van ruim 3000 ₧ die tegen f 100 verkocht worden, zoodat een Djoeng (of 2000 vierkante Rijnlandsche roeden gronds) f 300 onzuiver kan opbrengen. Land van het beste soort kan veel meer opleveren.

Djoenggring, K. één.

Djoenggring sëlloko, K. tafel van het noodlot.

Djoengkat, A. een kam.

Djoengkoeng, L. vast, volhardend, zeker.

Djoenggoet, K. slaappleats.

Djoeni, S. Junij.

Djoenoen, L. bestendig, volhardend, vast.

Djoentroeng, L. deugen, goed, zijn. Sidji pëgawèhhaanné hora nono sing djoentroeng, niet een van zijne verrigtingen is goed.

Djoentroengngaké, L. in orde brengen. Menëngngötöh mëngko tak djinoentroengnaké prakaramoe, wees stil ik zal uwe zaak in orde brengen.

Djoepoek en Djoepök, L. nemen, halen.

Djoepoet, L. aannemen, oprapen.

Djoerag, L. matroos, schepeling. Djoerag koe wis minggat kabéh, al mijne matrozen zijn gevlugt.

Djoeragan en Djoeraggan, A. schipper; koopman. Zijnde deze beide betrekkingen gewoonlijk in een persoon vereenigd. Djoeragan Këling, een koopman van de kust van Coromandel.

Djoerang, A. vallee, dal; kloof, spleet, scheur. Goenöng kijé djoerangngé djërro wëmëmën, deze berg heeft zeer diepe kloven.

Djoerit, K. oorlog; oorlogen. Pradjoerit, oorlogslieden.

Djoeroe, H. baas, meester, bestierder, leidsman.

Djoero boso, Djoeroe salin boso, tolk. Djoeroe sërrat, H. Djoerpe toelis, L. schryver, klerk.

Djoeroe taman, H. hovenier. Djoeroe sawah, L.

- rijstvelden bewerker. Djoeroe moedi, A. stuurman. Djoeroe batoe, L. plegtwachter. Djoeroe pandhömman, A. stuurman. Djoeroe kəbon, L. tuimer. Djoerje pawön, kok. Djoeroe bəddaharan, A. keukenknecht. Djoeroe gedöng, A. hofmeester; pakhuismeester.*
- Djoeroeh, L. suikerwater, eene soort van stroop. Banjoe kijé rasaanné kojo djoeroeh, dit water smaakt als suikerwater.*
- Djoeroeng, L. verlof geven; dankbaar zijn. Köwé jèn höléhmoe dhadhi ratoe, hakoe djoeroengngaké bahé, als gij koning kunt worden geef ik er verlof toe; (zal ik er dankbaar voor zijn). Sahiki hopo sakarəpkoe dhi djoeroengngaké bahé, nu wenschte ik maar verlof gegeven te worden. (verlof te ontvangen).*
- Djoeroes, K. echt, goed; braaf.*
- Djoes, §. Ar. kapittel, hoofdstuk.*
- Djoeti, L. leugen; leugenachtig.*
- Djoewadhah, A. taart, gebak.*
- Djoewan, H. eene duif.*
- Djoewawoet, A. gierst.*
- Djoewito, K. eene maagd.*
- Djoewolo, K. Godendom.*
- Djög, L. regidoor, onophoudelijk voortgaan; opregt. Djalan Bögör kijé djögno Bantén, deze weg van Buitenzorg loopt regt door naar Bantam.*
- Djög, L. bijdoen, toevoegen, vermeerderen. Kənnöng ngopo banjoekoe bənning köwé djöggi banjoe boethək, waarom doet gij vuil water bij mijn helder water.*
- Djögän, L. in huis, binnenhuis, vloer. Hodjo köwé ngidək djögankoe, tred met in mijn huis.*
- Djögədh, L. dansseresse.*
- Djögət, H. danseres, dansen.*
- Djogjokarto, Djodjokarto.*
- Djogo, L. waken, de wacht houden, behartigen, verzorgen, oppassen, beveiligen. Hakoe këuno djogo, ik kom op de wacht*
- Djogo-djogo, zorgvuldig waken.*
- Djogo. T. S. de hals.*

- Djogo, L. *een haan*. Hadhoe djogo, *kanvestien*.
 Djogo, K. *een man*.
 Djogo-bélo, L. *scherpreger*.
 Djogöl, L. *plaatsvervanger, gemagtigde*.
 Djogorogo, T. S. *uit eene pijp rooken*.
 Djogo soera, H. *een man van vasten moed en scherp
 uitzigt*.
 Djohal lintang, *saturnus*.
 Djojo, K. *overwinnen*. Sahiki hono djadjajaanné,
 holéhhé djoerit, *nu hij overwinnende is, kan hij
 oorlogen*.
 Djojo, T. S. *getukzakigheid*.
 Djojo, K. *werken, werk, bezigheid*. Djajaanné
 jèn loengngo prang, *zijn werk, als hij ten strij-
 de trekt*.
 Djökdjög, djödjög, djökdjök, djoegdjelög, L. *dra-
 ven, aandraven*,
 Djoko, K. *jongen, jongeling*.
 Djölang, L. *draagkoets*.
 Djöli, L. *draagstoel, palankin*.
 Djolo, L. *een net*. Djolo soetro *zijden net*. Hwak
 koewé kénning djolo, *die visch raakt in 't net*.
 Djolodho, K. *wolken*.
 Djolodhoro, K. *zwarte wolk zonder regen*.
 Djolodhoro, K. *wolken wagen die Bisop Warno van
 de goden ontving*.
 Djolodhroe, K. *oceaan*,
 Djolo-néro, K. *water*.
 Djolo-nidi, K. *water*.
 Djömblo, L. *dom, lomp, ruw, onbeschaafd*. Hbe-
 wöng koewé djömblo tämmén, *hij is een regte
 lomperd*.
 Djömplang, A. *overhellen*.
 Djömpöllan, A. *duim, groote teen*.
 Djömpono, *zie djëmpono*.
 Djöndjang, L. *afhakken*.
 Djönggo, H. *hals*. Toeménggoeng Sindoe Kalangngan,
 sampoen tigas djanggaanné, *Tommonggong Sin-
 doe Katangngan is onthatsd*.
 Djonggring sëlloko, *hemelsche sfeer; glansrijk;
 zilveren verblijf*.
 Djonggröng, A. *katoenen sjerpen*.

- Djöngko, A. *meenen, denken.*
 Djöngko, A. *een passer.* Djöngko gëlé, *grootte passer.* Djöngko ijilik, *kleine passer.*
 Djöngkök, *nederbuigen; hurken.*
 Djöngköng, L. *stooten.*
 Djöngköt, L. *plaatsvervanger, gemagtigde.*
 Djönglo, L. *gaarne slenteren.*
 Djono, K. *een mensch.* Djono poetro, *een kind.*
 Djono, K. *jaloersch, jaloezij.* Hora nono djajané pisan, *zij (of hij) is volstrekt met jaloersch.*
 Djono trësno, *registarm voor het beboeten van valsche getuigen, door den persoon welke de aangeklaagde vrouw verzorgt,*
 Djontro, A. *spinnewiel, rad, wiel.*
 Djönröt, A. *lokken.* Manoek djönröt, *lokvogel.*
 Djopo, A. *een gebed tot afwering van onheil.*
 Djoro, L. *een boor.*
 Djörög, en Djörök, L. *stooten, aandouwen, afstooten; Dhi djörökhaké hoewöng do iemand gestooten worden,*
 Djosoro, K. *luid, sterk.* Hobo djosoro *luide stem.*
 Djotho, T. S. *het haar.*
 Djötös, L. *stompen, slaan, plukharen.* Dhi djötös hëndassé, *hij wordt op het hoofd gestompt.*
 Djöwan, K. *inwendig, binnen, inhoud.* Djöwaanné serrat, *inhoud van eenen brief.*
 Djöwawoet, A. *giert.*
 Djowo. L. *java, javaansch.* Wöng djowo, *javaan.* Nëgoro djowo, *java.* Poelo Djowö, *het eiland java.* Hadhat Djowo, *javaansche zeden en gewoonten.* Boso Djowo *de javaansche taal.*
 Djridji, A. *vinger, teen.*
 Djrih, H. *afschrik, vrees.*
 Djrihhérèng, H. *vreezen.*
 Djowoto, K. *het godendom, de goden.*
 Djrö, L. *in, binnen.* Diep, *diepte.* Sadjröningsoewargo *in den hemel.*
 Dloedjoerri, A. *rijgen.*
 Dödang en Döndang, L. *draagkast of kust met een dak, dienende om goederen of spijzen te voeren.*
 Dodo, L. *de|borst, (pectus).*

- Dödög, L. *stooten, stompen, stampen*. Kénnöng ngopo wöng ménëng-ménëng köwé dödög dadaan-né, *waarom stompt gij een stil persoon op de borst?*
- Dödök, L. *hurken, nederhurken*. in hinderlaag *zitten*. Dödök hönöng dhalan, *op den weg nederhurken*.
- Dödök, L. *aankloppen, (aan de deur)*.
- Dödöl, L. *lekkernij, lekkers*.
- Dödöllan, L. *verkoopng*.
- Dödös, L. *steelen*. Hiwakkoe dhi dödös koetjing; *mijn visch wordt door de kat gestolen*.
- Dödös, L. *wroeten, zoo als de zwijnen doen, op zoodamige wijze door hen aangevallen worden*. Hakoe liwat halas koewé, hakoe mèh dhi dödös tjëlëng, *ik ging door die wildernis en werd bijna door een wild zwijn aangevallen*.
- Dödöt, A. *een staatsiesamaar, sarong*.
- Doedah, A. *lossen, ontladen*.
- Doedak, A. *serpent*.
- Doedoek, A. *graven, aandiepen*.
- Doedoek, L. *aanbèjen*.
- Doegal, A. *stout, moedwillig*.
- Doegi, H. *aankomen*.
- Doejoworo, K. *dorpspriester*.
- Doekoeh, L. *dorpje, gehucht*. Hiki doekoehhan ngëndhi, *welke dorpjes zijn dit?*
- Doekoen, A. *genees- of heilkundige; arts; vroedvrouw*. Hakoe djaloek toeloeng handhangugoe doekoen *ik verzoek dat men mij helpe een geneesmeester te roepen*.
- Doekoet, H. *gras, Doekoet garing, hooi*.
- Doeloeh, L. *id.*
- Doemas, K. *eene duif*.
- Doemawah, H. *vallen*.
- Doemawoeh, L. *vallen*.
- Doengkil, A. *uitgraven, wroeten*.
- Doengkröeng, A. *pogchen*. Wöng doengkröng *pochhans*.
- Doeno, T. S. *elkander het hoofd bieden*.
- Doergo moéré, *aldus heet een streepje boven de Taling, en komt in gezangen voor*.

- Doosan, H. dorp. Titiang siti doosen, *dorpelinge*. Padoosanah *dorpegrond*. Doosen koeho sam-poen dhipoen wadé *mijn dorp is verhocht*.
- Doeti, K. *eene koe*.
- Doewidjo en Doewidjo-woro, K. *een onderwijzer*.
- Doewidjoho, K. *slang*.
- Doewi-séno, K. *slang*.
- Doewit, S. *dusten, geld*.
- Doewoeng, H. *dolk, kris*. Doewoeng wésinat *een heilige kris*.
- Doewoer, L. *hoog*. Doewoer-doewoerré *het hoogste, ten hoogste*. Hing doewoerring *pédati op den buffelkan*.
- Doewoerraké, L. *aanhoogen, verhoogen, verhoffen*.
- Dögög, A. *tikken, aankloppen*.
- Döjan, L. *wilten, lusten*.
- Dojo, K. *zwaar geboomte in 't algemeen*.
- Dojo, L. *windstroek*. Barat dojo, *zuidwest*.
- Döjong, L. *buigen, vooroverkellen*. Tjang prahoené döjong, *de mast van zijn schuit hangt over*.
- Dök en Doek, *een sagoboem*.
- Dök, L. *plaats, verblijf*. Dökké en Dokkipoen *zijn verblijf*. Hönöng ngendi dokké wöng koewé, *waar is zijn verblijf, (het verblijf van dien persoon)*.
- Dököh, L. *ijverig*. Jèn nono wöng karépottan, dököh *tëmmén holéhhé tétoloeng, als iemand in moeyehjkheid verkeert, is hij zeer ijverig om te helpen*.
- Döög, L. *jong djatrhout*.
- Dömpijöng, L. *stengels hebben*.
- Dömpo, L. *fout, verkeerd, mis*. Hakoe jèn nganjam pagér dömpo bahé, *als ik eene heining of hek vlecht, is het steeds verkeerd*.
- Dömpo of Dampa, *dauwworm*.
- Dömpöl, A. *een tros*.
- Döngkah, L. *gebarsten, gebroken*. Döngkah wët-tënggé, *zijn luik is gebarsten*.
- Döngkél, L. *uitgraven, ondermijnen, peuterén*. Tëmbikké dhi döngkél *hoewöng, zijn muur is door menschen ondermijnd*.
- Döngköl, H. *stilstaan, stilkouden*. Hopo sababbé

- dhadhi dhöngkollé pégawéhaanné, *wat is de reden dat zijn werk stilstaat.*
- Döngkróng, L. *krom.* Jen noenggang djaran dègèr ré dhi döngkrónggaké, *als hij te paard rijd heeft hij een krommen rug.*
- Doni, K. *dewijl, omdat.*
- Doogol, L. *membrum virile.*
- Doono, H. *aalmoes, gift.*
- Doonno, H. *betel kaauwen.*
- Dooso, L. *zwaarhoofdig. Namelijk iemand die op het punt is in toorn uittebarsten, en wien het hoofd door gramschap zwaarder schijnt te zijn dan gewoonlijk.*
- Döri, *eene soort van dadapboomen.*
- Bero, K. *grond.*
- Doso momo, *titel van een werk.*
- Bradjat, H. *graad, rang, ambt.*
- Brastati, K. *zien, beschouwen.*
- Brasti, K. *geopend oog.*
- Brasto, K. *oog.*
- Dréhi, A. *benijen, nijd.*
- Drigammé, T. S. *een groot woud.*
- Drödök, A. *bibberen.*
- Droe, K. *wenkbraauw.*
- Droomas, K. *drif.*
- Droede, K. *weten.*
- Droko, K. *zoo, zoo als.*
- Drongkah, L. *stukkend.*
- Drowono, K. *oor.*

E.

- Eko, K. *een.*
- Elo, K. *olie.*
- Epök, A. *sirudoos voor mannen.*
- Eroe, K. *de dij*

Etoeh, K. *water uit wortels.*
 Ernowo, K. *zee, 4.*
 Ertali, K. *water.*

G.

Ga of Go, g.

Gabah, L. *korrels, graankorrels; een grein.* Hapèkno gabah hikoe, tak gawèné makaani hajam, *raap die korrels op, ik zal ze bezigen om de de kippen te voeren.* Tan boeh moesoeh pri badi lir gabah ngèntèrran, *de vijand kende zich zelven niet (maar was) als gestingerd of verstuwend graan.*

Gabèng, A. *voos.*

Gabès, T. S. *kleinzeerig.*

Gabès, T. S. *zweeten.*

Gaboeg, L. *ledig, zoo als korenaren; misgewas.* Pari kijé gaboeg bahé, *deze korenaren (ryst) zijn geheel ledig.*

Gaboes, A. *eene soort van zeer ligt hout, waarvan kurk gemaakt wordt.*

Gabög, T. S. *duilen.*

Gadah, H. *bezitten, in eigendom hebben, toebehooren.* Ka-gadahhan, *het bezittende, die in het bezit is.* Gadahhan *bezitting.* Kang ngadahhi, *die bezit, wien iets toebehoort.*

Gadahhan, H. *bezit, eigendom.*

Gadé, L. *verpanden.*

Gadéjan, L. *een pand, onderpand, beleening, verpanding.*

Gadèkhaké, L. *verpanden, beleenen.*

Gadhil, A. *ivoor, elpenbeen.*

Gadhoewi, *leenen.* Dhipoen gadhoewi *geleënd worden.*

- Gadhöng en Gödhöng, A. een blad; bladeren.
 Gadhing, A. ivoor, elpenbeen, olifantstand; licht
 geel. Gadhing kang poetjoek de slagstanden.
 Gading-gading, A. de inhouten van een vaartung.
 Gadjah, L. één olifant. De raadsheer van het schaak-
 spel. Noenggang gadjah op een olifant rijden.
 Gadjah, T. S. acht in getal.
 Gadjèkhakèn, A. bezoldigen, loon geven.
 Gadji en Gadjian, A. loon, bezoldiging, huur.
 Gadjih, A. vet, ongel, smeer.
 Gadoeh, L. bezitten, in leen hebben. Dhi gadoeh-
 haké sèdoeloerré door zynen broeder geleend
 worden.
 Gadoehhan en Gadoewan, L. leengoed.
 Gadoeng, T. S. groen.
 Gagah, A. geweld, magt. Gagah prakoso dapper-
 heid, geweldige onvertsagtheid, Gagahhi, over-
 weldigen, overmannen. Pènggagahhannipoen, zyne
 overweldiging.
 Gagak, A. een kraai.
 Gagjal, L. doorlikken.
 Gagaman. L. wapens; troepen, gewapenden. Woos
 hamiharso gagaman prapti, reeds de gewapende
 hooren komen.
 Gagandoe, T. S. de knieschijf.
 Gagang, A. een halm, een stengel, steel, stok.
 Gagang-poeti, K. griffioen.
 Gagap, L. stameren.
 Gagappi, A. gapen.
 Gagar, L. de rug.
 Gagawéjan, L. werk, verrigting; het gewerkte;
 verrigtte.
 Gagèllang, T. S. armringen dragen.
 Gagi, T. S. bouwland, akker.
 Gagitök, L. de nek.
 Gagömböl, T. S. groote wildernis.
 Gagöndhö, T. S. bewierookt, welriekend gemaakt.
 Gagrijo, H. wonen, bewonen, gehuisd zijn.
 Gagono, T. S. tien.
 Gagono, K. de lucht, het luchtgewelf, uitspan-
 sel.
 Gahib, §. Ar. vreemd; wonderbaar, wat niet ge-

- zien wordt; wat niet gezien kan worden, *bo-
vennatuurlijk, onbegrijpelijk, ondoorgroendelijk.*
- Gajemmi, A. *keschaawuen.*
- Gajoch, A. *de handen naar iets uitsteken; ver-
tangen.*
- Galagah, L. *hoog riet.* Galagah haroem hamhütte
het riet gaf een geurigen reuk.
- Galagat, L. *teeken, blijk, voorreeken, merk, aan-
dwijzing.* Kijé galagatté wong harép tjiloko *dit is
een voorreeken dat men (iemand) ongelukkig zal
worden.*
- Galak, A. *verslindend, verwoed, wild, woest,
verscheurend.* Galak tèmmen zeer verwoed.
- Galang, L. *onderstuiten, schragen, ondersteunen.*
Bouwen, maken. Nék harép roeboeh galanggen
hshé als het wil vallen, ondersteun het dam. Sa-
po sing galang hoemah kijé, *wie bouwt dit huis.*
- Galar, L. *onderlaag, vloer.* Galar hambèn, *de nit-
ting van een bank.* Galar kijé wis hangagèt toe-
waanné deze bank is reeds zeer oud.
- Galat, L. *fout, misslag.* Lajang kijé hakh. sing ga-
lat dese brief is vol fouten.
- Galègèr, A. *een galmend geluid, eene hoorbare stem.*
- Galèngngan, A. *pad in de rijstvelden.*
- Galèr, A. *blauwe striem.*
- Gali, ML. *uitgraven.*
- Galidik, A. *heerendiensten.* Hoewöng galidik, *die
heerendiensten verrigten.*
- Galigir, L. *oneffen, hobbelig.* Hopo sing galigir ho-
*nöng ning wèttèngmoe hoe is uw buik zoo on-
effen.*
- Galih, H. *het hart, het gemoed.* Tjiptanniring ga-
lih, bekommerd in het gemoed. Pangngéran hang-
*ngrahösno kang dhadhös hangngédjoer galih myn-
heer bezigt woorden die het hart verbrijstelen.*
Hanggalih, *bekartigen.*
- Gallagah, L. *hoog riet.*
- Galoedhoeg, L. *donder; donderen.* Hakos nék
*kroengngoe gloedhoeg, wèdhi tèmmen, als ik den
donder hoor, ben ik zeer beangst.*
- Galogo, een boom (morus papyrlera), *van wiens
bast het Javaansche papier (dhelewang) bereid
wordt; en die eene roode verw geeft.*

- Galoer**, L. *drempel*. Galoer hoemahkoe hënték dhi tjölöngagi ngoewöng, *den drempel van mijn huis heeft men gestolen*.
- Galoeroe**, T. S. *donder, donderen*.
- Galöh**, T. S. *konings dochter*.
- Galör**, kant, *rigchel*. Galör djandélo vensterbank.
- Gaman**, L. *wapen, wapentuig, wapenrusting*.
- Gambang**, T. S. *inlandsch speeltuig, zijnde eene soort van trog waarop metalen of houten staven liggen*. Gambang göngso, *metalen gambang*. Gambang kajoe *houten gambang*.
- Gambar**, L. *schilderij, teekening; schulderen, teekenen, afmalen*. Gambarran watoe, *een steenen afbeeldsel*.
- Gambarraké**, L. *afbeelden, afschilderen, afteekenen*.
- Gambijök**, *spraakzaam*.
- Gambir**, L. *gambir, eene soort van cachou, die bij de betel gebruikt wordt*. Piro régané gambirmoe, *wat kost uw gambir?*
- Gambiro**, K. *opbruisend; eene gotsf*. Gambiro tēm-mēn hatiné, *hij heeft een zeer opbruisend gevoel*.
- Gamboeh**, T. S. *tooneellist, danser die een schild voert, en met de andere hand zijne samaar oplicht, zijnde hij van boven naakt*. Gamboeh da lēm patih, *hoofd der vorstelijke dansers of danseressen, vorstelijke tooneellist*.
- Gamél**, L. *stalknecht, staljongen*. Soen kariwo gamél siro, pan sōdoso kéhé koedo-mami, gaméllono padjéggen sēdojo, *ik maak u stalknecht, ja tien mijner paarden moet gij oppassen en alle in orde houden*. Hanggamél, *als stalknecht dienen*. Pagaméllan, *het verblijf der stalknechten*. Woes moelih marang hing pagaméllan, *naar het verblijf der stalknechten terug gekeerd zijn*.
- Gamélan**, L. *inlandsch muziek, een orkest, bestaande uit verschillende instrumenten*. Gamélan salindhro, *vol orkest, waarin de verschillende metalen en houten gambangs, bekkens, trommen, gongs, fluit, fivoel etc. in voorkomeren*. Gamélan miring, *is de naam der muziek, die da*

- wajang klitik vergezell. Gamélan sroenèn, oorlogs muziek met trompetten. Gamélan pelög, wordt door grooter en zwaarder instrumenten gevormd. Gamélan sekaten, bestaande uit zware speelstukken, behoort den Vorst, wordt zelden gespeeld, ten zij bij groote plegtigheden en gedurende acht dagen van de feesten in de maand Moeloet.*
- Gampang, L. *ligt, gemakkelijk, eenvoudig, Pégawéjan kang gampang bahé, een zeer gemakkelijk werk.*
- Gamparan, A. *klomp, schoeisel.*
- Gampil, H. *ligt, gemakkelijk, eenvoudig. Gampil mangké daloe ngoepojo, gemakkelijk zal het van nacht te vinden zijn.*
- Gampin, *manna.*
- Gamping, L. *kalk; lijmsteen.*
- Gampoeng, T. S. *zwart.*
- Gamrintjing, A. *gerammel.*
- Ganda, *reukwerk. Gandané [haroem wangni, welriekend reukwerk.*
- Gandang, L. *bezingen, zingen.*
- Gandhar, L. *schede. Gandhar krismoe koewé piro holéhmoe toekoe, uw krisschede, voor hoeveel mogt gij die koopen?*
- Gandharwö, K. *satan, duivel. Kojo hanak gandharwo, gelijk een duivelskind.*
- Gandhèk, H. *koffjonker, adjudant, afgezant.*
- Gandhèn, L. *een houten hamer. Gandhèn gedé, een groote hamer, voorhamer, slei.*
- Gandhik, *naam van het bovenste gedeelte van een krislemmer.*
- Gandhoem, A. *tarwe, koorn.*
- Gandhök, A. *eene galerij.*
- Ganding'an, A. *bij de hand leiden.*
- Gandjaarran, A. *belooning, gift, gunstbewijs. Sang noto hasoeng gandjaarran, de vorst schonk een gunstbewijs. Kinarjo gandjaarran, vergelding doen; vergelden.*
- Gandjar, A. *beloonen, vergelden; begunstigen.*
- Gandjarro, *dat men vergelde.*
- Gandjil, A. *oneven.*

- Gandjing, K. *een ijzeren wérpspies.*
- Gandjoer, L. *lans, piek, speer.* Kowé, nèk kénno dak gitik gandjoer dak roso, hora tangngi manèh, *gij zult, wanneer ik u met de lans sla, naar ik meen, met weder opstaan.*
- Gandjoko, K. *een olifant.*
- Gandoe, A. *eene platte boon.*
- Gandoe dèngkoel, A. *knieschijf.*
- Gandoem, A. *tarwe.*
- Gandös, T. S. *kokosboom.*
- Ganggèng, *zekere plant.*
- Ganggo, K. *het kostbaarste en meest vereerde van alle wateren.*
- Gangsal, H. *vijf.* Joeswo gangsal wélas taheen, *ouderdom van vijftien jaren.* Kang satoenggal hèstrie, djaloe gangsal, *een van het vrouwelyk, vijf van het mannelijk geslacht.* Gangsal latoes, *vijf honderd.*
- Gangsalan, H. *granaatappel.*
- Gangsal-sasoer, H. *vijf en vijftig.*
- Gangsar, L. *spoedig, waardig.* Holehhé ginahoe ngadji gangsar, *hij kan spoedig leeren lezen.*
- Gangsarraké, *bespoedigen.*
- Gangsier, L. *delven, graven, ondermynen.* Paggèrré dhi gangsier hoewóng, *zijn hek is door menschen ondergraven.*
- Gangsing, A. *een tol, drijftol.*
- Gangsoer, L. *slijpen,* Gangsoerno wësi kijé. *slijp dil ijzer.*
- Gantang, *een inlandsche maat.*
- Gantanggan, A. *scrotum.*
- Gantèn, T. S. *betel nuttigen.*
- Ganthöl en Ganthël, A. *een haak.*
- Ganti, L. *vervangen, aflossen; opvolgen, veruisselen.* Hanggantènni hingkang romo den vader *opvolgen.*
- Gantillan, *vrucht; kern.* Wah gantillan hati maniro lawan manèng kang dhadhi gantillan nétro mami, *o vrucht van mijn hart en appel mijner oogen.*
- Gantjaug, L. *spoedig.*
- Gantjar, A. *verhaal.* Sapoeniko gantjarripoen, *nu*

(volgt) het verhaal. Gantjaré nègoro, geschiedenis des lands.

Gantoeng, A. hangen, ophangen; in beslag nemen. Goemantoeng hangende; het hangt. Gantoengngan een gatg. Dhèn gantoengngakén, in beslag genomen worden.

Gantoeng kawin, L. ondertrouw, (het hangen van het huwelijk) voornamelijk de tijd van het verloven van kinderen tot aan het huwelijk.

Gantoossan, H. pand, onderpand, aflossing, vervanging.

Gantös, H. vervangen, aflossen, opvolgen, verwisselen. Bötén sahé poekoelan ratoe salömbo, pënnéd damawi krami, malar poepoetroho, lamön pandoeko sédo, wonténno hinggang gantösösi, het is niet goed dat mijne vorstelijke meesteres alleen zij, het ware goed dat zij huwde, opdat zij telgen verwierf en als hare hoogheid ontsliep, er een was, die haar opvolgde.

Gapit, L. een tang. Pring kijé bakal gapit deze bamboes is geschikt voor een tang.

Gapoek, H. voelen; tasten.

Gapoentén, H. eene poort.

Gapoero, H. eene poort, deur.

Garammaug, L. mieren.

Garang, A. roosten, schroeijen.

Garangngan, A. een fret.

Garangngan, A. een rooster.

Garáp, L. vasthouden, voelen.

Garap-santoén, H. maandstonden.

Garap-sari, L. maandstonden.

Garbo, K. de buik.

Garbo, K. gelukkig, welvarend; volmaaktheid van schrift.

Garbini, K. zwanger.

Garëbëg, L. stoet, staatsie. Hakoe harëp nöntön garëbëggah solo; ik wil de staatsie van Solo zien.

Garëbëg, L. kruitwagen, kleine lastwagen.

Garëgès, L. scherp. Gagërëssé goentingkoe hënnak tëmmin hëmpané de scherpte van mijne schaar knipt (gaat) zeer plezierig.

- Garéët, *gewaarwording, aandoening, gevoel; afkeerig; legensin.* Garéët hatiné harép maring ngakoe, *het gevoel haars harten bepaal zich tot mij.* Garéët, garéët déling ngakoe, *zeer afkeerig om mij te zien.*
- Garémët, *A. krupen, krioelen.*
- Garëndjék, *L. bewegen, schudden.* Garëndjékking ngati de beweging van het hart; *ongestadigheid van gemoed.*
- Garès, *L. scheenbeen.*
- Garijo, *H. wonen, huizen.*
- Garimis, *L. motregen.*
- Garing, *A. droog, schraal, dor, verlept.* Dalimo bösek wah maliné wis garing, *een granaatappel die vergaan en ook verdroogd is.* Daging garing, *rookvleesch.*
- Garinggingngën, *A. verdooving, verstijving, verdorring.*
- Garis, *L. lijn, streep; rij, gelid.* Garissaanné hakéh sing méntjông, *vele zijner lijnen zijn scheef.*
- Garis, *L. noodlot, voorbeschikking.* Wis garissé hawakké, *het is zijn noodlot; het is voor hem niet te veranderen.*
- Garissan, *L. eene schreef, kerf, keep, snede.*
- Garit, *L. een kras, schrab.*
- Garoe, *L. een kam; hark, egge.* Garoené harang tèmèn, *zijn kam is zeer wijd.*
- Garoe en kajoe garoe, *zeker harsachtig hout.*
- Garoedo, *K. een griffioen, sphinx, denkbeeldig dier, fabelachtige vogel.*
- Garoemboel, *A. kreupelbosch; doolweg.*
- Garoemoet, *L. steelen.* Garoemoet wông doewé dandaannan, *iemands goederen steelen.*
- Garoeroeh-grenggreng, *grauuwen, knorren.*
- Garoet, *A. krabben, klaauwen.*
- Garoewo, *H. huisvrouw, echtgenoot, gemalin.*
- Garök, *T. S. onthoofden.*
- Garönggöng, *L. oneffen, hobbelig.* Holéhmoë masang boto hiséh garönggöng, *kunt gij metzelen (daar de grond) nog hobbelig is.*
- Garötti, *A. klaauwen, krabben.*

- Garwo, H. *gemalin, huisvrouw.* Toeminggal hing garwanniro, joto nenggih wellassing kaloe, *zijne vrouw ziende, werd hij medewarig van hart.*
- Gatal, L. *branderig; jeukerig, schurftig; onkuisch, ridsig. Jeuken, branden.*
- Gathak, L. *ingewand van visch. (Glans).*
- Gathik, L. *stooten, struikelen.* Dédholan pèdhang dhi gathikkaké ning watoe, *schermende met den degen, tegen eenen steen stooten.* Watang kang gathik, *een lans die ergens tegen aanstoot.*
- Gati, K. *gedrag, handelwijs. Ademhaling.*
- Gawaanni, L. *brengen; breng.* Dhi gawaanni, *gebragt worden. (van Gowu).*
- Gawakkénno, *laat brengen.*
- Gawanén en Gawannöno, L. *bring, geb. wijs van Gcwo. Gawannöno mantoek. bring ze naar huis, (terug).*
- Gawé, L. *doen, maken, verrigten, uitvoeren, vervaardigen, bouwen, daarstellen, oprigten; werk verrigting, daad, bouw.* Hopo gawémo moendoro, *wat doet gij te denken.* Wöng ngamék gawéjaanning ngoewöng, *iemand die eens anders werk bij de hand vat.* Gawènné holo, *zijn werk is slecht; hij werkt slecht.* Hagawé prékoro, *een proces aangaan; beweging maken, opzien baren.* Pagawé, *een beroep.* Pagawéjan. *arbeid, werk verrigting.* Barang kang kinongkoonno, *hagé siro gawéjo, hetgeen bevolen wordt, verrigt dat spoedig.* Hagawéjo bëkti mring Allah tongolo, *verrigt de dienst jegens God den Allerhoogsten.* Gawènnén ngadillérékoe ngatas pro hoematting kang sedojo, *oefen gerechtigheid uit over alle volken.* Gawènnéning, *daad, verrigting, werk.* Gawéjo, *doe!*
- Gawök, L. *verwonderd; verwonderd zijn, zich verwonderen.* Gawök sakijèh kang toeminggal, *alle waren verwonderd die het zagen.*
- Gawök, A. *een kraai.*
- Gawöttakén, A. *oefenen.*

- Gé, L. *verk. van hage spoedig*. Gé siro lakönno-
no, *spoedig moet gij het doen*.
- Gébag, A. *mazelen*.
- Gébal, *stof*. Gébal sampéjan, *het stof uwer voeten*;
(ik), *nederige term*.
- Gébang, *slaan*. Hasro dènnojo gébang, *hij mogt
lustig slaan*.
- Gébang, *onderscheppen*.
- Gébbag, A. *wrijven*. Gébbaggan, *wrijving*.
- Gébbélég, L. *dom, onervaren; lomp*.
- Gébbijar, L. *glinsteren*.
- Gébbboek, L. *slaan*.
- Gébér, A. *grof soort van stof met ruwe figuren*,
dienstig voor gordijnen.
- Gébijör, L. *in het water springen*. Téko gébijör
ségoro, *vervolgens sprong hij in zee*.
- Gébjög, A. *wand, beschot*.
- Géblék, *het katoen kloppen met een rotting, nadat
er de pitten uit zijn*.
- Géblök, L. *utkloppen*.
- Géboek en Gébbboek, L. *priegelen, slaan*.
- Gédang, L. *pisang, banane*.
- Géddögan, *een paardestal*. Noelijo daténg geddö-
gan, *vervolgens naar de stal*.
- Gédhdhëng, L. *inwikkelen*. Gédhdhëng baji, *een kind
zwachtelen*.
- Gédé, L. *groot; aanzienlijk, belangrijk; magtig,
vermogend*. Wöng gedé, *een groot man*. Gédé
gandjaraanning wang djoemënénggo ratoe Mo-
djo Pahit, *groot is mijne belooning daar ik als
vorst van Madja Pahit regeer*. Pratjajanning-
soen nagédé, *mijn geloof is sterk*.
- Gédhëg, *tik, klop; tikken, kloppen*.
- Gédék en gedëg, A. *heg, heining, hek*.
- Gédhëng, L. *banaan, pisang*.
- Gédhëng, A. *een bos, schoof, zekere hoeveelheid
padie*.
- Gédhóng, A. *pakhuis, groot huis*.
- Gédhông, A. *zwachtelen, inwikkelen; een huur,
doek*.
- Gédjëg, *zich aandienen om binnen gelaten te wor-
den*.

Gedjoeg, *opade.*

Gédoer, *A. gebruisch der golven, klotsende op de rotsen.*

Gedông, *A. hus, pakhuis, paleis.* Nadjan hanêng gedông wodjo jên pinoegêl dêning bothoro kang loewih, sjentên kowoso malang, *indien er een ijzeren paleis is en het door de verhevene Bathara doorgehouwen wordt, wie is magtig het te beletten?*

Gégalar, *L. onderlaag, zitting.*

Gégaman, *wapen, wapens.* Gégaman dhi noeloe hasri, *de glinsterende wapens worden gezien.* Sa-gégamaaning ngadjoerit *de oorlogswapens.*

Gégaran, *A. heft, steel, gevest.*

Gégaras, *L. vreten. Scheenbeen.*

Gégarisan, *L. streep, lijn.*

Gégawan, *L. aanvoer. aanbrengring.*

Gégébêr, *A. kossem, halskwab van een os.*

Gégëndjik, *A. een speenvarken.*

Gégëntiné, *L. zijn vervanger.*

Gégëndöllan, *A. toevlugt.*

Gégé. *L. haasten, bespoedigen.*

Gégêr, *L. oproerig, oproer, alarm, oproer, alarm maken.* Samijo gito kang haniengngali gégêr wông sapaséban, *allen ontstelden die het oproer zagen, van het volk op de vergaderplaats. Gégêring nêgoro, oproer in het rijk.*

Gégærrijo, *H. wonen, bewonen.*

Gégêt, *L. bijten.* Bromotjo, Dipati Doho, gégêt wodjo, *brêng-brêngngössé dên poentir, Dipati Doho toornende, beet op de tanden, draande zijne knevels.*

Gégétoen, *A. spijten, spijtig zijn, spijt hebben.*

Géggat, *A. wraakgierig.*

Géggébök, *roede, zweep.*

Géggêm, *A. vasthouden, de vuist.*

Géggadjji, *A. zagen, afzagen.*

Gégo, *T. S. dapper, kloekmoedig.*

Gégo, *H. gelooven.*

Gégoejoen, *A. boerten, schertsen.*

Gégoejoennan, *A. boerterij, schertsarij.*

Gégoémoek, *A. een aardhoop, hoogte, hooge grond.*

- Kowé, nèk mēlakoe hodjo kasi ngliwatti gegoemoek
 kijé *wanneer gij gaat moet gij die hoogte niet
 overgaan.*
- Gēgisik, A. *oever der zee.*
- Gēgitik, A. *roede, geesetroede.*
- Gēgoedjēng, H. *lagchen, boerten.*
- Gēgōēōēnggan, A. *gebergten, bergen, bergketen.*
- Gēgring, B. *zickte,*
- Gēgran, K. *wrang, knoop in het haar.*
- Gēlang, L. *grōote ringen die om voeten of armen
 gedragen worden. Hagelang zulke ringen dra-
 gen.*
- Gēlap, L. *donder, dondersteen. Goenoeng kijé dhi
 sambēr gēlap, deze berg is door den donder ge-
 troffen.*
- Gēlar, A. *uitspreiden.*
- Gēlaran en Gēllaran, *mat, vloermat, mat om op
 te liggen. Gēlaran niki gēn sampējan toembas pien-
 tēn, voor hoeveel mogt gij dezen mat koopen.*
- Gēlas, S. *een glas, kelk.*
- Gēlatik, A. *rystdiefje, rystvogeltje.*
- Gēlēm, L. *willen. Hakoe hora gēlēm, ik wil niet.*
- Gēlēpoeng, L. *meel. Gēlēpoeng gandosm, tarwen-
 meel.*
- Gēlis en Gēllis, L. *spoedig, ras, snel, vaardig,
 vlug, haastig. Gēlis bahé hōlēhhé loengngo laāt
 hij maar spoedig loopen. Noelijo gēlis moelih, ver-
 vōlgēns spoedig naar huis keeren.*
- Gēllaran, H. *titel, toegevoegde naam.*
- Gēllagah, *zwaar riet.*
- Gēllar, T. S. *uitkiezen, willen.*
- Gēllar, L. *list, bedrog. Nēk loengngo prang hō-
 lēhhé pasang gēllar bagoes, als hij oorlooft weet
 hij zich aardig van list te bedienen.*
- Gēllar, L. *openen, ontrollen. Gēllar kloso eene mat
 ontrollen. Tjarētjētē dhipoen gēllar haren doek
 opende zij, of spreidde zij uit.*
- Gēllēk, A. *mēestal, menigmaal.*
- Gēllēm, L. *willen. Tannono maannēh gēllēmmo ha-
 pisahho sangking poetranniro hij wilde geen oo-
 genblik meer van zijnen zoon scheiden.*
- Gēllidiggan, L. *een wiel, rad.*

- Gêlloeng, T. S. *een wrong in het haar.*
 Gêlôedoeg, L. *donder.*
 Gêloego, A. *menie, vermiljoen. Boom van dien naam.*
 Gêlpoeng, A. *meel.*
 Gêmagoes, A. *een fat.*
 Gêmah, A. *vruchtbaarheid.*
 Gêmak, L. *wijffe van den kwartel dat tot het vechten gebruikt wordt. Ngadhoe gemak kwartel gevecht.*
 Gêmbajak, A. *nachtjapon, kabaai.*
 Gêmbêr, A. *een lel.*
 Gêmbês, L. *bed, matras.*
 Gêmbiro, K. *moedig, dartel.*
 Gêmbo, A. *hard roepen.*
 Gêmboeng, L. *ligchaam. Hêndhassé wis pisah karo gêmboenggé, zijn hoofd is reeds van zijn ligchaam gescheiden.*
 Gêmbör, T. S. *slecht, kwaad.*
 Gêmbör, A. *geschreeuw. schreeuwen.*
 Gêmêdër, L. *bulderen, razen.*
 Gêmëm, L. *dom, lomp.*
 Gêmêl, L. *verzamelen, bijeenbrengen. Kijé gêmêl-lên karo kijé verzamel dit met dit.*
 Gêmlêbég, A. *tuten, suizen.*
 Gêmlêtak, A. *kleven.*
 Gêmmadhoeng, A. *preutsch.*
 Gêmmah, L. *bloeyend, welvarend. Nagoro Mantawis gêm mah rahardjô het rijk van Mantaram bloeide en was voorspoedig.*
 Gêmmak, *eên kwakkel. zie Gêmak.*
 Gêmmantöng, L. *nederhangen.*
 Gêmmêndhoeng, A. *snoeven.*
 Gêmmêngkling, A. *hel, klaar.*
 Gêmmënni, A. *bezuïngen.*
 Gêmêtër, A. *bibberen, klappertanden.*
 Gêmmi, A. *spaarzaam, zuinig, sparen, uitzuïngen; onthouding, zich onthouden.*
 Gêmlindhêng, A. *gegons; gonzen, rollen.*
 Gêmmratak, A. *gerammel; rammelen.*
 Gêmmrënggëng, A. *gesnor; snorren, neuren.*
 Gêmmringging, A. *gegons; gonzen.*
 Gêmmroebjok, A. *rammelen; gerammel.*

- Gëmmroeboek, A. *rammelen*.
 Gëmobjar, H. *glimmen; aanglimmen, vonkelen*.
 Gëmoedjeng, H. *lagchen*.
 Gëmoejoe, L. *lagchen*.
 Gëmmoek, A. *vet, smeer*.
 Gëmoeroeh, A. *bulderen, razen, bruisen*.
 Gëmpal, A. *klont, kluit*.
 Gëmpal, A. *splitsen, deelen. Wanhoopen*.
 Gëmpang, T. S. *een lijk*.
 Gëmpang, T. S. *tien*.
 Gëmparan, A. *klomp, houten, voetzool*.
 Gëmpoer, L. *verwoest*. Koetho modjo pahit sahiki
 wis gëmpoer kabéh pagar bataanné, *de muren der
 stad Madja Pahit zijn thans geheel verwoest*.
 Gëmrarak, A. *suizen*.
 Gëmratak, A. *rammelen*.
 Gëmrébag, A. *tuiten, suizen*.
 Gëmrëddak, A. *ket ruischen der boomen*.
 Gëmrëndjeng, A. *schallen; geschal*.
 Gëmrënggëng, A. *ruischen, gonzen, graauwen;
 gegraauw*.
 Gëmrëntjang, A. *ratelen*.
 Gëmrëntjeng en Gamrintjing, A. *rammelen*.
 Gëmrësëk, A. *tuiten, suizen*.
 Gëmroeboek, A. *rammelen, gerammel*.
 Gëmroesoek, A. *tuiten, suizen*.
 Gën, H. *door, van; kunnen, plaats, zaak*. De
 wijze hoe; *ter zake van; betrekkelijk*. Toen. Hapra-
 kawis gënnipoen dhipoen këtjo, *zaak betrekkelijk
 gepleegden roof*. Gënniro pakoempoelan, *zij
 kunnen verzamelen, bijeenkomen*.
 Gëndèng, A. *onleerzaam*.
 Gëndèng, L. *dakpannen*. Gëndèng kijé piro rë-
 gaanné hing dalëm séwoe, *deze dakpannen, wat
 kosten zij het duizend?*
 Gëndhak, A. *eene bijzit*.
 Gëndhèng, L. *trekken*. Gëndhèng ginèndhèng,
over en weder trekken. Tangnganmoe dhi gën-
 dhèng kënong ngopo, *waarom wordt uwe hand
 getrokken?*
 Gëndhër, T. S. *een inlandsch speeltuig met meta-
 len platen, die op koorden rusten welke op een
 verheven voetstuk gespannen zijn*.

- Gëndhéro, *S.* één vaandel, vlag.
 Gëndhéro, *K.* een reus, gedrogt.
 Gëndhéwo, *L.* een boog, om te schieten.
 Gëndhoel, *A.* een bottel, flesch.
 Gëndhoeng, *A.* zwetsen.
 Gëndhoenggan, *A.* zwetsery; prat, verwaard.
 Gëndhring, *L.* buitengewoon, bijzonder, zeer.
 Palajoennira gëndhring, zijne vlugt was zeer snel.
 Gëndienggan, *A.* muzik instrumenten, toon. Toekang gëndienggan, muzik instrumentmaker.
 Gëndli, *T. S.* hemelsche muzik.
 Gëndis, *H.* suiker. Gëndis pasir, broodsuiker.
 Gëndis hatas, kandy.
 Gëndiessi, *H.* suikeren, konfijten.
 Gëndiessakén, *H.* doen suikeren.
 Gëndjé, *A.* hennip.
 Gëndjik, *A.* een big, speenuarken.
 Gëndjoro, een kerker, gevangenis.
 Gëndoek, *T. S.* eene maagd.
 Gëndöl, *L.* vasthouden: bestieren.
 Gëndöllan, vasthouding; bestier.
 Gëndön, *A.* wormen die uit verschillende soorten van rotting en andere rietachtige planten worden verzameld om als een lekkernij genuttigd te worden.
 Gëndöng, *L.* dragen; bijzonder een kind in eenen sluyer dragen die over den schouder hangt. Hanakké dhi gëndöng bapakkaanné, het kind werd door den vader gedragen. Gëndöngngaanné bëras, hij draagt rijst. (zijn dragt is rijst). Dhèn gëndöng réwangngéki, door zynen makker gedragen worden.
 Gëngsöt, *L.* verwrikken, verstuken.
 Gentang, *H.* nederig, onderdanig.
 Gëng, *H.* verk. van Hagëng, groot. Pientën gëngngé kang négari, hoe groot is het land, of de stad.
 Gënggëng, *A.* somber, zwaar, dicht als riet.
 Gëndöng, *L.* alarmblok, of bamboes waar op geslagen wordt bij brand, oproer enz. Wingngi bëngngi hakoe ngroengngoe gëndöngngan moenni, gisteren nacht hoorde ik het alarmblok.

- Gènnèp, L. *gansch, volkamen, ten volle.*
- Gènni en Gèni, L. *vuur. Jèn inèn kir goenoeng gènni, als het gesien wordt (u t) als een vuurberg; het vertoont zich als een vuurberg. Wè-dono kir mètoe gènj, het was als of er vuur uit zijn gelaat kwam.*
- Genniro en Gennipoen. *zie Gèn.*
- Gèntang, H. *alarmblok, dienstdoende voor een alarmklok, zijnde uitgehold. Wingugi datoa koelo mirèng gèntangan moengagel, gisteren nacht hoorde ik het alarmblok.*
- Gèntènni, L. *opvolgen. Pèkènniro gèntènnono linggih kratonmanniro hiki, gij, vervang mij in mijn rijksbewind te zitten.*
- Gèntèr, K. *donder weerhaatsende langs de heuvelen; zwaar rommelend geluid, gebukter, gedonder. Gèntèr patar, het donderend geluid eens vuurbergs.*
- Gèntèrrakèn, A. *ontroeren, ontzetten; buldaren.*
- Gènthèn en Gènthèng, A. *een klok.*
- Gèntho, L. *een klok. Hakos kroengugos saewaraannè gèntho, ik hoor het geluid van den klok.*
- Gènthöng, L. *groot steenen watervat. Sopo sing doewé gènthöng kijé, wie behoort dit wateraat?*
- Gènti watang, *regtslerm voor iemand, die het eerst iets aan het licht brengt.*
- Gènti, L. *vervangen, aflossen, opvolgen. Gènti-gènti, beurtelings verwisselen.*
- Gènto kèllèng, T. S. *muzik der goden.*
- Gèntoeng, A. *watervat. (Tampajan).*
- Gèntoer en Gèntör, K. *tot, ten einde; volbragt.*
- Gèntoer tapaannè, *zijne boetedoening is volbragt.*
- Gèntös, H. *vervangen, opvolgen, aflossen, verwisselen. Gèntössi id. Gèntössakèn, doen vervangen.*
- Gèpah, H. *spoedig, haastig; vroegtijdig.*
- Gèpèng, T. S. *nuttig.*
- Gèpèng, *platneus.*
- Gèppök, L. *stooten. Lawangmoe koewé banggèt tèmmèn tjèndèkké, moelané nèk dhi liwatti hoe-wong, gèppok, uwe deur is veel te laag, zoodat men er doorgaande, zich stoot.*

Gër, *verk. van Hanggër, K. heer.*

Gërah, *K. donder. Soewaraanné wadijo bolo lir pëndah gërah, het geschreeuw van het leger. geleek aan den donder.*

Gërang, *A. graauwen, aangraauwen, (dit wordt van dieren gezegd).*

Gërbëg, *H. parade, in staatsie volgen.*

Gërbëggan, *H. een landdag.*

Gërbo, *K. de buik.*

Gërbönggan, *staatsie. Krëto gërbongugan, éene koets.*

Gërdjëgga, *L. twisten.*

Gërdji, *H. kleermaker.*

Gëred, *L. trekken; halen.*

Gërgadji, *A. een zaag; zagen.*

Gërés, *ijzen, walgen, een afkeer hebben. Hakoe nèk delëng hoelo gedé-gédé, gërés, op het zien van een groote slang ijs ik.*

Gërgët-gërgët, *A. grijnzen.*

Gërgëttan, *L. zich verbijten van nijd.*

Gëring, *K. zich verheugen, verrassen.*

Geroemoet, *steelen.*

Gëröh, *L. liegen. Gëröh tëmnen, verschrikkelijk liegen. Hagawé gëröh, leugens verzinnen. Nangnging salawassé wërroeh maring ngakoe doeroeng ngonon gëröhhé, zoo lang hij bij mij bekend is heeft hij nog niet gelogen.*

Gërrah, *H. ziek, ziekte, ziekelijkheid. Koelo sawëg gërrah, ik ben pas ziek.*

Gërrah, *L. heet. Jën hono hing hoemah kijé hora bëtah gërrahhé, als ik in dit huis ben, kan ik het van de hitte niet uithouden.*

Gërrang, *L. brommen, brullen; gebrom, gebrul.*

Gërring, *A. schraal, dor, onvruchtbaar.*

Gërrëng, *A. gonzen, gegons; snorren; gesnor, kermen.*

Gërrënggënni, *A. graauwen, (als een beest).*

Gërroes, *A. uitstrijken, plat strijken.*

Gërtak, *dreigen.*

Gësang, *H. leven, zie gëssang.*

Gësëh, *L. verkeerd, mis; vol fouten, mank. Gësëh bahé tjëtjatoerraanné, zijne woorden zijn*

- verkeerd*. Gésèhhé pègawéjan, L. en Gésèhhi-
poen pèdamèllan, H. *mislagen van een werk*.
- Gémoejón, L. *gelach, lach*.
- Gèrrèk, L. *drooge visch*. Hakoe hora-tahoe mang-
ngan gèrrèk, *ik ben niet gewoon drooge visch
te eten*.
- Gésèk, L. *zoeken*. Gésèk-gésèk wóng doewé] doe-
wiet, *iemands geld zoeken*.
- Gésiro, K. *gij; u*.
- Gésèng, H. *branden, verbranden; aanbranden*.
- Gesrek, A. *strijken*.
- Gésroek, L. *schaven*. Hakoe djaloek gésroek tékén
kijé sèthithik tjék mendhadhi roto, *ik verzoek
uw hulp om deze kruk een weinig te scha-
ven, opdat die effen (gelijk) worde*.
- Gésroek, L. *stooten, tegen iets aanschoppen*. Hali-
hali kijé tibo, jèn hōra kagésroek sikilkoe, mèh
hōra kètémoe *deze ring die viel zou, als ik er
niet tegen geschopt had, bijna niet te vinden ge-
weest zijn*.
- Géssang, H. *leven, bestaan, het leven*. Jèn nisoem
masih géssang *indien ik nog leef*. Sénopati hing
Kadiri ngatoerrakén géssang, lampos, *het leger-
hoofd van Kadiri gaf het leven over, stierf*. Jèn
géssangngo *indien hij leeft*.
- Géssanggakén, H. *doen leven, verlevendigen, le-
vendig maken, bezielen*.
- Géssèt, *vurig, (als een paard)*.
- Gétah, A. *gom, Gétah kadjèng boomgom*.
- Géssèt, H. *aanbranden*.
- Gétajoe, A. *griffioen*.
- Gétas, A. *brokkelen, breken; broos*.
- Gètèr, A. *schrik, afkeer; afkeerig zijn*.
- Gèthèk, L. *een vlot, Sopo sing doewé gèthèk ha-
kéh-hakéh kijé, wien behoort deze menigte vlot-
ten?*
- Gèthèk, L. *een streep*. Rahienné hono gèthèkké, *hij
heeft een streep op het gelaat*.
- Gèthing en Gètthing, A. *haten, verfoeijen; haat,
vijandschap*.
- Gèthono, L. *gereedmaken*. Gèthono-gèthini *nich tj-
verig bezig houden met iets gereed te maken*.

- Kawa**, gëthono-gëthini: hilsed, Harap Mëngngoe ngendi, *wanar witt gij naar toe gaan, dat gij dat zoo ijverig in gereedheid brengt?*
- Gëth**, L. *bloede*. Jën noro peehih gëth, *indien men het bloed niet vroekt*. Sëto: kochlak gëth en met bloed bemorst.
- Gëjék**, H. *altan*, *bevechten*. Haro gëjék Modjo Pahit, *Madja Pahit trillende bevechten*.
- Gëtoen**, A. *spijten*, *berouw gevoelen*. *Spijt*, *berouwd*. Sang nota sanggët gëtoenipoen saliranniro sawab nedi dëllimo, *het berouwde den vorst zeer dat hij van den granatappel gegoten had*.
- Gëtono**, L. *gureedmaken*.
- Gëtta**, A. *brokkelen*, *broos*.
- Gëttat**, A. *spoorslag*.
- Gëtter**, T. S. *de donder*, *donderrek*.
- Gëthhat**, A. *eene kerf*.
- Gëthih**, L. *bloed*. Mochtah gëthih *bloed spuwen*.
- Gëtiang**, A. *haten*; *haat*. Gëtiang wëng lanang kang lanangngis, *een' weenenden man haten*.
- Gëttoen**, *verbaasd*.
- Ghajib**, S. Ar. *onzigtbaar*; *verborgen*, *vercënd*.
- Gibas-gibas**, A. *kwispelstaarten*.
- Gidhang**, H. *pukhuis*.
- Gidro**, L. *met de voeten stampen*, *scheypen*.
- Gjendjil**, A. *de nieren*.
- Gigal**, *vallen*. Hanoelijo gisëbang dëning Dipati Toeban, *watanggiro gigal sith vervolgens geslagen door den Dipati van Toeban, viel zijne lans op den grond*.
- Gigir**, A. *de rug*; *de schouderbladeren*. Lamön nisoen katriwan hing ngadiloge, jën tatoe gigir mam?, *hoewanggen bëngngawan, jën nisoen tatoe djo-djo, hatoezëno hing narapati, wanneer ik in den strijd bezwijk in den rug gewond zijnde, werp mij in den vloed; in de borst gewond zijnde, bied mij den koning aan*.
- Gigirissi**, K. *vreezen*, *duchten*. Poro boepati bang wëten kang langkoeng gigirissi kadi dëlong sorodolo galak hamangso djëlmo, *al de boepaties van de oostkust waren zeer bevreesd als of zij een tje-ger zagen, die onverzadelyk, de menschen verslindt*.

- Gigisik, T. S. *strand; golf, die op het strand breekt.*
- Gigit, H. *bijten.*
- Gigithök, A. *de nek.*
- Gigitik, L. *iets om mede te slaan.*
- Gigoe, A. *vies, wars, tegenzin.*
- Gih, *verk. van Hinggih ja, alzoo, dan dus. Gih kawoelo karsanniro mandjing dhadhös boedak, dan wil ik dienstbaar worden als slaaf. Gih poekoelan, ja mijnheer!*
- Gijegah, T. S. *trotsch, hoogmoedig.*
- Gijak, L. *schreeuwen, janken.*
- Gijo, K. *een hol.*
- Gilang-gilang, A. *tintelen, vonkelen.*
- Gilaug-gilang, L. *een lijk onbegraven laten liggen.*
- Gili, K. *pad, straat, weg.*
- Giling, A. *malen, pletten, verpletteren, overrijden. Peng-gilingungan A. een molen.*
- Gilingungan, A. *maling; een rad, rijdtuig.*
- Giling, L. *oprollen. Giling lajar, de zeilen oprollen; de zeilen bergen. Hisih hadöh tēko moro lajarré wis giniling, nog ver van de reede, zijn zyné zeilen reeds geborgen.*
- Gilir, L. *vervangen, Printahhing nēgoro wis gilir, de rijkswetten zijn veranderd.*
- Gillirran, L. *vervanging, aflossing, toer, beurt, rondgang. Dino kijé gilirraanné sopo, wiens beurt is het van daag?*
- Gilo, A. *gek.*
- Giloet, L. *kaauwen.*
- Gimēr, A. *een spel waarbij men even of oneven raadt.*
- Gitppo, A. *een handdoek, dwel, vaatdoek.*
- Ginaboeg, A. *geslagen worden. Ginaboeggan sēndjoto, met een wapen geslagen worden.*
- Ginadoewan, L. *in gebruik hebben, gebruikt worden. Ginadoewan narit, een grasmes in gebruik hebben.*
- Ginahoe, H. *leeren, onderwijs ontvangen.*
- Ginahön, H. *leer, onderwijs,*
- Ginalandang, L. *getrokken worden. Ngadjak mölakoe hanakké, ginalandang bahé, zijn kind aan-*

sporende om te gaan wordt men slechts door (het-zelve) getrokken.

Ginandjar, A. beloond, gezegend worden. Hawak manniro woes ginandjar kraton nenggih maring Allah kang moho moelijo, *ik ben door God den eer luisterrijken met de koninklijke waardigheid gezegend geworden.*

Ginandjoer, L. met den stok van een lans geslagen worden.

Ginantang L. en Ginantoëng, opgehangen; opgehangen worden. Manoekké sopo sing ginantang honong ning deeweerran, *wiens vogel is daar omhoog opgehangen? (in eene kooi).*

Ginarang, L. geroosterd worden. Hiwakké ginarang hing genni, *zijne visch wordt op het vuur geroosterd.*

Ginarebëg H. door bedienden of grooten gevolgd worden; een stoet achter zich hebben. Ginarebëg wadijo kathah, *eene groote schaar achter zich hebben; door veel volk gevolgd worden.*

Ginaroemöet, L. gestolen worden. Dandanaanné ginaroemöet tjang, *zijn goed is door iemand gestolen.*

Ginawé, L. gemaakt worden.

Gindhir, A. eene rotting.

Ginding, A. metaal. Toekang ginding, *metaalgieter.*

Ginëbang, L. geslagen worden. Hanoelijo ginëbang dënniug Dipati Toeban, *vervolgens werd hij door den Dipati van Toeban geslagen.* Wong koewé ginëbang tèko doewoer djaran mëlajoe, *die man is boven van het rennende paard afgeslagen.*

Ginëboëg, L. geslagen worden. Ginëboëggan wëssi, *met een ijzer geslagen worden.*

Ginëbrak, L. beproefd worden. Ginëbrakkaké hing ngarëppaanné wöng ngakéh, *in tegenwoordigheid van vele menschen beproefd worden.*

Ginëbrak, L. aangeklopt worden. Kennöng ngöpo wöng doewé lawang ginëbrak hoëwöng mënning bahé, *waarom wordt er zoo stilletjes op iemands deur geklopt?*

Ginëgah, H. gewekt worden.

Ginëgët, L. gebeten worden, gebeten zijn, (op is-

- mand*). *Gramstorig zijn*. Tanggankoe dak lë-bökkaké tjangkëmmé, ginëgët-gëgët, *mijnë hand die ik in zijnen mond stak, werd gebeten*. Nangging hono salahhé, ginëgët bahé, *ofschoon hij schuld heeft, is hij toch gebeten*.
- Ginëgo, H. *geloofd worden*. Botën ginëgo pindah, *volstrekt met geloofd worden*.
- Ginëlek, L. *gejaagd worden*. Höléhhé mëlakoë ginëlek bahé, *kan men gaan, als men gejaagd wordt?*
- Ginëloët; L. *aanpakken*. Ginëloët goeloenné, *bij den hals grijpen*.
- Ginëntör, T. S. *volbragt, voleindigd worden*. Milo tapaanné ginëntör, *dewijl zijne boetedoening volbragt was*.
- Ginëblak en Ginëblök, L. *getikt, geklopt, geslagen worden*. Ginëblak dañaanné, tan hōbah, *hij wordt op de borst geslagen (en) blijft onbewegelijk*.
- Ginëtak, L. *aanvallen*. Wōng bëtjik-bëtjik mēn-nēng ginëtak tēko boeri, *een fatsoenlijk mensch wordt van achteren aangevallen*.
- Ginggang, A. *gestreept*.
- Gingsir, A. *bewegen, verroeren, mislukken*. Kinēm-loelan tan gingsir, *aangevallen worden en onbewegelijk zijn*.
- Gini, K. *wijffe van eenen grooten slang*.
- Giniling, L. *verplet, overreden worden*. Hakoe wānggi liwat hono bōtjah giniling krēto, *gisteren toen ik ergens voorbijkwam, werd er een kind door een wagen overreden*.
- Giniring, L. *gevolgd worden*. Bébëkkoe hono ning keli kahé, giringngēn moelih, *mijne eenden zijn in de rivier, volg ze naar huis. (Jaag ze op)*.
- Giniring, L. *naar huis gezonden worden*. Giniring hōra gēlēm, *naar huis gezonden wordende, (zulks) niet willen*.
- Ginituk, L. *geslagen worden*. Ginituk wōng ngakéha *door velen geslagen worden*.
- Ginito, K. *melden*.
- Ginoebël, L. *gevraagd, gevorderd, geëischt worden*. Hakoe nēk wis hōra nje'ēl doewiet, kos-watir nēk ginoebël karo hanakkoe, *als ik geest*

geld heb ben ik verlegen, als ik er door mijn kind om gevraagd word.

Ginoegah, L. Ginégah, H. gewekt worden. Nék toeros- ginoegah; hora gélem tangngi, L. Bilih saré ginégah bötén poertoen, woengngoe, H. als hij in den slaap gewekt wordt, wil hij niet opstaan.

Ginoegoe, L. geloofd worden. Hora ginoegoe pisan, volstrekt niet geloofd worden.

Ginoeling, L. gelegd, gerold worden.

Ginoelinggakén ning lémmah, op den grond gelegd worden, gerold worden.

Ginoepito, K. zeggen, melden.

Giniloet, L. gebeten worden. Djadjanniro Radén giniloet, de Raden werd in de borst gebeten.

Ginités, L. gedrukt, ingedrukt worden. Wóng tjilik harép nglawan wóng gedé doewoer, ginitéssó hédassé bahé hadjoer, geringe heden zich tegen magtige, hooge personen verzettende, worden de kop te pletter gedrukt.

Girantjan, L. die afgewisseld of afgelost wordt, aflossing.

Ginoerito, K. geschreven.

Ginoesah, L. gejaagd, vervolgd worden. Manoek mangngah pari, ginoesah, hora gélem loengugo, de vogels eten de rijst op, zij worden weggejaagd, (maar) willen niet gaan.

Gipolo, K. met een lans steken.

Ginotjo, L. met vuisten geslagen worden, doodgeslagen worden. Ginotjo pipienné, hij wordt op de wangen geslagen. Ginotjo lamboengngé, in de lendenen doodelijk geslagen worden.

Ginotró, L. gemerkt, geteekend, gestempeld worden. Hangnging ginotró kéwolo, maar het worde slecht's gestempeld.

Ginowo, L. gebracht worden.

Ginténan, L. verwisseling, verruiling.

Gintjoe, A. vermiljoen, meme.

Gintossan, H. verwisseling, verruiling, aflossing.

Gioeratno, K. vrouwelijkheid.

Gioérosio, K. id.

Girang, een plasdankje.

Girang, L. vrolijk, genoegelijk.

- Girang pöhön, *opperhoofd der Bedouinen in het zuiden van Bantam.*
- Giras, L. *schuw, wild.* Manoeek kné wis lawas hóléh koe ngingoe nangging giras bahé, *dezen vogel heb ik reeds lang opgekweekt en nog is hij schuw.*
- Girno, K. *bliksem, weerlicht.*
- Giri, T. S. *zeven.*
- Giri, K. *verbazende, afgebroken bergen, wier aanblik ontzetting veroorzaakt.*
- Giring, A. *drijven.*
- Giris, H. *afkeerig zijn.* Jèn koelo ninggali tjang kathah kathah, koelo giris, *als ik vele menschen zie, ben ik afkeerig.* Didiméné girisso sang pra-boe hëstri, *opdat de vorstin afkeerig zij.*
- Gisik, A. *zeeoever.*
- Gisis, K. *vreezen, afkeerig zijn.* Langkoeng gisis wadijo Modjo Lènggo, *het leger van Madja Pahit was zeer bevreesd.*
- Gisthi, K. *steenachtige grond.*
- Gitik, L. *slaan; havenen.* Gitikko, *sla.*
- Gito, K. *opstel; verhaal, opstellen.* Kasmaran gitèng, *willen opstellen, verlangen om te verhalen.*
- Gitok, A. *de nek; de ribben.*
- Giwangkari, K. *de zon.* Soeram kang giwangkari, *de zon verduisterde.*
- Giwangkoro, K. *de zon.*
- Gitèn, K. (hanggittèn), *opstellen, boeken.*
- Glagap, A. *stameren.*
- Glar, A. *lust.*
- Glap, K. *weerlicht. bliksem.*
- Glaran, H. *biezen mat.*
- Glas, S. *glas, ruit.*
- Glathik, A. *rystdeffje, rystvogeltje.*
- Glebbak, L. *kar, kruitwagen.*
- Glènggèng, A. *prullen.*
- Gliendhienggan, A. *rad, wiel.*
- Glis, L. *spoedig, ras.*
- Gloedoek, A. *donder, rommelende in de verte.*
- Gloeng, A. *wrang, haar wrang; ongestaken haar, op de inlandsche wyze.*
- Gloeng malang, *eene byzondere soort van wrang.*

- Gëjar-gëjar, A. *stommelen*.
 Gni, K. *vuur*. Loemrahi gni hapanas, *vuur is natuurlijk heet*.
 Go, *dese letter met Javaansch karakter geschreven is het getalmerk één*.
 Go, K. *eene koe*.
 Göbang, T. S. *zijdgeweer*.
 Göblök, L. *dom, lomp*. Wöng ngiki göblök tēm-mēn, *dit is een regte lomperd*.
 Gödébag, *eene lans*.
 Gödhék, T. S. *hoofdhaar*.
 Gödhög, A. *koeken*.
 Gödhöh, T. S. *oorlel*.
 Godo, K. *een knods*. Godo wodjo, *een metalen knods*.
 Godögan, A. *een kooksel, een zoodje*.
 Gödöng, A. *een blad, bladen*. Gödöng kang lémés poenikoe, *liukoe kang dhipoen pangangan, zachte bladeren, die werden gegeten*.
 Gödönggan, A. *bladeren, loof, gebladerte*.
 Göebah, A. *een krans; lofwerk, konstig opstel, zamensiel, krul*. Nganggo këmbang goebalihan, *een bloemenkrans dragen*. Hiki goegoebalahaanné sopo, *wiens krans (lofwerk) is dit?*
 Goebar, K. *zware trom*.
 Goebärmēn, §. *gouvernement*.
 Goebērnoer, §. *gouverneur*.
 Goedang, L. *pakluis, magazijn*.
 Goedópat, K. *slang*.
 Goedhel, L. *losbandig*.
 Goedjar, K. *de hand*.
 Goedjēg, T. S. *vasthouden*.
 Goedjēng, II. *laggen*. *Een lach*. Saunggēt goe-djēnggē, *lij lachte zeer sterk*.
 Goedjēng, L. *vasthouden*. Goedjēng hapocs djaran, *de toom van een paard vasthouden*.
 Goedjēnggan, *een paskwit; gelach*.
 Goendoeng, A. *afrollen, wentelen*.
 Goedoeso, K. *een droom*.
 Goegah, L. *opwekken, wekken, wakker maken*.
 Goegah, A. *aanklagen, beschuldigen; eischen*.
 Goegoe, T. S. *dapper*.

- Goegoe, L. *geboven; opvolgen, hooren, luisteren, gehoorzamen.*
- Goegoebahhan, A. *zamenstel, konstig lofwerk, sierraad, krul, nette rangschikking.* Kadijo sèkar goegoebahhan, *als konstig zamengestelde bloemen, als een ruiker, of bloemenkrans.*
- Goegoeling, A. *een groot, langwerpig rond kussen.*
- Goegoenoeng'an, A. *heuvelen, gebergte.*
- Goegoeng, A. *geheel, totaal, te zamen, de optrekking.* Zamentrekken, optellen.
- Goegoep, L. *haastig, ras, snel.*
- Goegoeringan, A. *gebroken.* Tjowèt goegoeringan, *gebroken aarden schotels.*
- Goegoeroe, T. S. *leeren.*
- Goegrag, L. *instorten.*
- Goegroeg, A. *instorten.*
- Goejang, T. S. *baden.*
- Goejoen, A. *klucht, scherts, grap.*
- Goejoe, L. *lagchen; een lach.*
- Gojoeb, L. *overeenstemming, zamenspanning; vereeniging; overeenstemmen, zamenspannen.*
- Goelanni, L. *suikeren.*
- Goelagoel, K. *hoofdman, kapitein.*
- Goelagol-goelang, A. *oppassers, volgelingen, dienders;*
- Goelé, A. *saus.*
- Goeling, L. *lang, rond kussen.* Hóléhhé toeroe goegoeling soetro habang, *hij slaapt met een rood zijden kussen.*
- Goeling, H. *slapen.* Sawëg goeling hing pèsaréjan, *pas op bed te slapen liggen.* Mandjing hing pagoeelingan, *naar bed gaan.* Goemoeling, *rusten, liggen;*
- Goeling, A. *rollen.*
- Goelinggakèn, A. *omrollen.*
- Goelo. L. *suiker.* Gbelb pasir, *broodsuiker.*
- Goeloe, L. *de hals, de keel.* Goeloenné wis garing, *zijne keel is droog.* Goeloéné toegel, *hij heeft den hals gebroken.*
- Goeloeng, L. *oprollen.* Goeloeng djarit, *innen oprollen.* Goeloeng-goeloeng, *wentelen.* Goeloenggan, *een rol.* Wöntén nangis nibo hing sítu, wöntén hagoegoeloenggan, *er waren er drie*

- wenhende op den grond vielen, er waren er die rondrollen.
- Goelot, A. een kraag.
- Goemaloen, T. S. een zwijn.
- Goemandoel, A. opgehangen, gehangen, hangende. Wönten goemandoel, opgehangen zijn.
- Goemangsal, K. lezen.
- Goemangwang, L. zichtbaar, duidelijk. Goemangwang honong ning matakoe, het is duidelijk voor mijne oogen.
- Goemanti, L. vervangen, opvolgen, o. w. in plaats van een ander.
- Goemantjo, L. vervangen, opvolgen.
- Goemantol, A. haken, o. w.
- Goemantoeng, L. hangende, gehangen.
- Goemantös, H. vervangen, opvolgen.
- Goembrék, eklips.
- Goemédhdhër, L. bulderen, bruisen, gedruis maken, gedruis. Hodjo goemédhdhër, maak geen gedruis.
- Goemédder, id.
- Goemëllar, L. geopend. Goemëllar nêng ngarsan-iro, in zijne tegenwoordigheid geopend.
- Goemëprak, L. geraas, leven maken, bulderen.
- Goemërrah, H. bulderen, bruisen, leven maken; aanbruisen.
- Goemëtër, A. beven, rillen, trillen, lillen. Kë-nong ngopo hawakmoe goemëtër, waarom beeft uw ligchaam; waarom beeft gy?
- Goemëthak, L. bulderen, bruisen.
- Goemëtërran, A. beving, rilling.
- Goemilang, A. schitteren.
- Goemoeloeng, A. opgerold.
- Goemingsir, H. bewegen, vervoeren. Datënggo pëdjah, bötën goemingsir, tot hij stierf en zich niet bewoog. Wöng Toeban tang goemingsir, het volk van Toeban bewoog zich niet.
- Goemiso, T. S. loochenen, ontkennen.
- Goemlëdoeg, L. bulderen, bruisen.
- Goemlëgër, L. id.
- Goemlëdoeg, L. als de donder, bulderend, donderend.

- Goemoedjeng, H. *lagchen*. Goemoedjeng mawän, *niets doen dan lagchen*.
- Goemoejoe, L. *lagchen*. Goemoejoe bahé, *niets doen dan lagchen*.
- Goemoejoewo, L. *lach!*
- Goemoek, A. *een heuvel, duin*.
- Goemoen, A. *verbaasd zijn*.
- Goemoenggoeng, *het vleyen, vleyerij*. Hajiwo tanggoeng goemoenggoeng, *duldt geene vleyerij*.
- Goemoeroeh, L. *bulderen, brullen, razen; geraas, krygsgeschreeuw*. Goemoeroeh badjoel nanoeng soeng, *de krokodil brult, de rivier opgaande*.
- Gemoeroeh kapiharso hing pasanggrahhan, *het gebulder werd op de pleisterplaats gehoord*. Hamjossi hing djoerit, pan goemoeroeh, têngngarané wóng ngajoedo, kapiharso ngadjihhi, *zij togen uit ten strijde, ja het krygsgeschreeuw, ten teeken der oorlog voerende, was verschrikkelijk te hooren*.
- Goemoeroek, A. *rommelen*.
- Goemök, A. *een heuvel, duin*.
- Goemoo, T. S. *oorlog; vorlogen*.
- Goemrah, L. *lustig, vrolijk; tieren*. Wadjio hangiring goemrah, *de stoet was lustig*.
- Goemroewjang, L. *ruischen, bruisen, bulderen*. Soewaraaning goemroemjoeng, *het geluid was bulderend*.
- Goemrédég, L. *id.*
- Goemroedoeg, L. *id.*
- Goendal, L. *onderdaan, dienaar*. Goendallé wóng ngakéh, *hy heeft vele menschen tot onderdanen*.
- Goendhoel, L. *kaal, haarloos*. Holéhhé loro kosi goendhoel, *kan hy zoo naek zijn dat hy haarloos wordt*.
- Goendik, L. *een bijzit*.
- Goendil, A. *onharig*.
- Goendil, L. *arm, armoedig*. Sahiki wis banggét goendillé, *thans is hy zeer armoedig*.
- Goendjing, L. *slingeren, schudden*.
- Goendjak, *jak*.
- Goendjoeng, K. *raad*.

- Goeng, A. *eene groote soort van beijen.*
 Goenëm, L. *praten, babbelen; konkelen, lasteren, heulen, overeenkomen.* Dëmmën goenëm wöng doewé wirang, *gaarne over iemands geheim praten.*
 Goenëmman, L. *praten, gepraat; overeenkomen, overeenkomst.*
 Goeng, H. *verk. van Hagoeng, groot, veel, talrijk.* Kang wadijo goeng jën tinon lir giri sèkar, *de menigte vertoonde zich zoo talrijk als een berg met bloemen. (als de bloemen op het gebergte).*
 Goenggoeng, A. *optellen; optelling, som, geheel, totaal,*
 Goenggoeng, H. *prijzen, aanbevelen.*
 Goenggoenggan, H. *aanbeveling, lof, prijs.*
 Goenoeng, A. *een berg, gebergte, heuvel,*
 Goenoeng gedé, L. *een groot gebergte.*
 Goegoenoeng, A. *bergen, gebergten.*
 Goenno en Goeno, T. S. *kennis, wetenschap, wijsheid, voorzigtigheid; vuur door wrijving van twee stukken hout; gebruik, nut, heilzaam; vuur.* Hingkang dhadhi margo goeno *hetgeen een voorzigtigen wëndel wilmaakt.*
 Goennoeng, T. S. *zeven.*
 Goenthoko, T. S. *ijzer.*
 Goenting, A. *eene schaar, knippen.*
 Goentinggan, A. *knipsel.*
 Goentoer, L. *donder.*
 Goepaalli, T. S. *reuzin.*
 Goepakan, A. *een plas.*
 Goepèk, L. *bezitten.* Goepèkkoe mijn, *het mijne.*
 Goepèrmèn, S. *gouvernement.*
 Goepèrnoer en Goebèrnoer, *gouverneur.* Toewan hingkang witjoksono Goepèrnoer Djëndhral hing Nedherlan Hindijo, *de verstandige heer gouverneur generaal over nederlandsch indie.*
 Goepoeh, L. *spoedig, haastig, snel, vaardig, terstond.* Goepoeh goepoeh *zeer spoedig, met veel spoed.* Siro woengngoeno dën goepoeh, *gij, sta haastig op.* Dahar goepoeh *schielyk eten.* Nowolo tinampan goepoeh, *de brief werd terstond aangenomen.*

- Goepolo, T. S. *een monster, reus.*
 Goerammi, T. S. *een koopman.*
 Goeratno, L. *kostbaarheden, juweelen, diamanten.*
 Goerwaallan, L. *hangende, gehangen.*
 Goerdo, H. *zwaar hout, zwaar geboomte.*
 Goerèh, K. *melkachtig.*
 Goerindo, A. *staalwerk. Toekang goerindo, mes-
 senmaker, zwaardveger.*
 Goeris, L. *opräpen. Goeris bëras sing tibo honong
 ning lëmah, ryst opräpen dië op den grond ge-
 vallen is.*
 Goerit, L. *dichten, versen maken.*
 Goerito, K. *schrift, geschrift.*
 Goerittan, L. *dichtstuk, poezij. Hakéh goerit, hij
 heeft vele gedichten.*
 Goernito, K. *donder, zwaar geluid, stem, trom-
 petgeschal. Soewaraanné goentoer kijé hangngët
 tëmnen, het geluid van dezen donder is zeer
 zwaar.*
 Goernito blah hing djagat, *donder die het aardrijk
 split.*
 Goeroe, T. S. *donder die lang voortrommelt.*
 Goeroe, A. *leermeester bijzonder in het godsdien-
 stige.*
 Goeroedhaaddi, T. S. *goed, braaf.*
 Goeroe gongso, T. S. *muzijk.*
 Goeroek, T. S. *heldenstrijd.*
 Goeroekkan, L. *strot, slokdarm.*
 Goeroemijoeng, T. S. *bulderen, razen, bruisen.*
 Goeroeng, A. *gorgel, strot, halsbeen.*
 Goeröng, A. *slokdarm, strot.*
 Goesah, A. *wegjagen.*
 Goesie, T. S. *tandvleesch, de kaak.*
 Goesir, *in den grond wroeten.*
 Goesrëk, L. *onstuimig, oproerig.*
 Goesti, *heer, heere. Goesti Allah, de heere God.*
 Goesti hinggang hagöng, *de grootmagtige heer,
 God. Dösaanné goestiniro, de zonden van zijnen
 meester.*
 Goctjoro, T. S. *geestelijke leeraar.*
 Goctjek, A. *smooren, stikken.*

- Goetoko, K. een *wagen*.
 Goewé, K. een *hol*.
 Gogo, A. droog *rijstveld in wildernissen*.
 Gögöh, *gapan*.
 Goewo, A. een *hol, een mijn, spelonk*. Goewo *lang*
 seppi, een *eenzame spelonk*.
 Gogo, H. *dapper*.
 Gögödönggan, A. *loof, gebladert*.
 Gogoro, *verdichten, liegen*.
 Gogro, T. S. een *lijk*.
 Gofang, *schokken, schudden*,
 Gölong-galing, A. *hobbelen*.
 Gölek, L. *zoeken, nasporen, trachten te krijgen*,
aanschaffen.
 Gölek-gölek, A. een *pop*.
 Göllök en Gölok, L. een *rijdgeweer, houwer, hak-*
mes.
 Gölo, A. *pek, Galakén, bepekken*.
 Gölong, A. *rollen*. Gölong pipis *plat, fijn rollen*,
plattien.
 Gombak, A. *haarlok, kuif*.
 Gómén, A. *keelantsteeking*.
 Gómpéng, L. *bank in eene rivier*.
 Gómo, *verk. van Hagomo, godsdienst*.
 Gön, L. *plaats, zaak, de wijze hos*. Hing gönni-
 poen *ter plaatse, ter zake*. Malah mangké dé-
 réng prapto ramaniro, hémboeh gönné mati rogo,
tot heden is uw vader nog niet gekomen. ik
weel niet de plaats waar hij gestorven is.
 Göndho, K. *reuk, geur*.
 Göndho-wasto, K. *wind*.
 Göndho poero, *zeker gewas waaruit eene geurige*
olie getrokken wordt.
 Göndöng, L. *krop, gewel*.
 Göng, A. *metalen bekkens die hangende met eenen*
elastieken klopper of hamer bespeeld wordende,
eenen welluidenden en roerenden toon geven.
 Gösong, L. *aanbranden*.
 Göntoran, K. *kanaal*.
 Göndhök, L. *krop, kuab*.
 Göndjang-gandjing, A. *hobbelen*.
 Göndjo, A. *kapiteel*. Rand *boven het temmer van*
een kris.

- Gongso, T. S. *de kaak*.
 Gongso, A. *metaal*.
 Gongsong, T. S. *enkeelingen*.
 Gono, K. *zes. Magt. Jonge bij. Wolken*.
 Gontang, *een witte mier*.
 Gópök, L. *valsch, vervalscht*.
 Görèng, A. *braden*.
 Göro, T. S. *domder*.
 Goro, T. S. *zeven*.
 Goro, L. *verdicht, leugenachtig, liegen*.
 Goro, T. S. *eene koe*.
 Goro-godo, K. *bliksem, weerlicht*.
 Göröh, L. *jokken, liegen*.
 Göröng, L. *strot; slokdarm*.
 Görök, A. *keelen, slagten*.
 Gösök en Gössök, L. *strijken, schuren, wrijven*.
 Götjo, *klappen uitdeelen. Kojo den götjo wagenroek, als of er hoorbare klappen uitgedeeld werden*.
 Goto, K. *pot, vat*.
 Gotro, K. *familiëbetrekking*.
 Götro, K. *hol, holte, gelaat*.
 Göttöng, *omdragen, dragen. Toengganggan göttönggan, draagstoel*.
 Gowö, L. *brenge, aanbrengen, aandrugen, dragen, danvoeren. Gowoho, breng! Siro pati hanggowoho holo, gij Pati voer het leger aan. Gawanen banjoe, breng water. Gawakkéno, laat brengen*.
 Grabag, *lasten van een stuk grond door eene familie bebouwd*.
 Gradji, A. *een zaag. Gradjen; zaagsel*.
 Grah, H. *ziek, ongesteld*.
 Grahito, K. *opletten*.
 Grahono, A. *eklips*.
 Grajang, A. *in het blinde, of in het donker rondtasten, aanraken*.
 Grajib, S. Ar. *onzigtbaar, verdwenen*.
 Gramèn, H. *handel*.
 Grami, H. *handeldrijven. Tjang grami, koopman*.
 Grandoko, K. *toorn, toornig*.
 Granggang, A. *eene zwart werpspies*.
 Grapèt, L. *wesst, wild*,

- Grëbbak, A. *kar, kruiwagen.*
 Grëbbak-grëbbah, A. *ruischen, tuiten der ooren.*
 Grëbëg, A. *godsdienstige feesten.*
 Grëdhoonni, L. *tergen.*
 Grëdji, A. *eene zaag.*
 Grëdjo, PORT. *eene kerk.*
 Grëgah, L. *haastig oprijzen.*
 Grëhhito, K. *begrijpen, verstaan.*
 Grëng, T. S. *grootte wildernis.*
 Grënéng, H. *weershaken. Grënéng panah, weerha-*
ken van een pijl.
 Grëtel, L. *weershaken. Grëtel panah, weershaken*
van een pijl.
 Grimis, A. *motregen.*
 Grijang-grijöng, H. *hobbelen.*
 Grijo, H. *huis, woning. Grijannipoen, zijn huis.*
 Gëgrijo, *huizen, wonen. Grijo gedöng, steenen*
huis.
 Gring, B. *nek, ongesteld.*
 Griwo, K. *de nek.*
 Grobijok, A. *waden, (in ondiepten).*
 Grëböh, A. *verknœijen.*
 Groemboel, A. *boschaadje.*
 Groho, K. *een huis.*
 Grögöl, *eene heining of hek rondom eene wilder-*
nis gemaakt om tijgers te vangen. Ook een
dorp van nomaden of zwerfende volkea. Hono
dhéné pagër kajoe hikoe haraanné grogol, wijders
werd die houten schutting grogol genoemd.
 Gröjök, L. *stamelen.*
 Gropijök, A. *een val voor wilde varkens.*
 Grösök, A. *abbelen.*
 Gröwöng, A. *een hol. Growönggan, holle.*
 Grigrésön, K. *krab, (het hemelsteeken de kreeft).*
 Grono, K. *de neus.*
 Gronoko, K. *hard, streng.*

H.

- Ha of Ho, *de eerste haksoro van het Javaansche Tjarakan; de achtste letter van het Abé.*
- Haannagih, H. *eischen, manen, vorderen.*
- Haannampenni, H. *ontvangen, bekomen.*
- Haannamtökhakën, H. *bepalen, vaststellen.*
- Haannangning, A. *doch, maar, echter; behalve.*
- Haannëdo, H. *eten, verzoeken.*
- Haannëm, H. *jong, jeugdig.* Hingkang ngaan-
nëm, *de jongste.* Nënnëmman, *zeer jong.*
- Haannëmoe, L. *vinden, ontmoeten, aantreffen.*
- Haannënggaanni, H. *bewaken.*
- Haannëngoenni, L. *bewaken.*
- Haanni-haanni, A. *padi snijden.*
- Haaninbaalli, H. *roepen; noodigen.*
- Haannjagahhi, H. *belooven.*
- Haannjahak, A. *over slaan, overschrijden; zich uitbreiden.*
- Haannjahössakën, H. *aanbieden.*
- Haannjamboet, H. *ontvangen; leenen.*
- Haannjandak, A. *naar iets grijpen.*
- Haannjar, A. *nieuw; vreemd.* Wöng haannjar, *vreemdeling.*
- Haannjarahhakën, H. *overhandigen; toevertrouwen.*
- Haannjarijössakën, H. *verhalen.*
- Haannjaritakhaké, L. *verhalen.*
- Haannjëggahhi, H. *beletten, voorkomen.*
- Haannjërrattakën, H. *beschrijven; doen schrijven.*
- Haannjoelajaanni, A. *verkeerd handelen.*
- Haannjoepénno, H. *droomen.*
- Haannoeng, K. *volgen.* Haannoeng hing sang no-
to, *den monarch volgen.*
- Haannjököt, L. *bijten.*
- Haba en Hobo, L. *stem, 'geluid, toon, klank.*

Hopo habané këmressék kijé, L. *welk bulderend geluid is dit?* Habané kojo hanakkoe sing mati, *het is eene stem als van mijn overleden kind.*

Habab, A. *geblaas.*

Habagoes, L. *fraai zijn; het is mooi.*

Habah-habah, A. *tug, gereedschap, goederen, takel, gareel, zadel; toestel, omslag, benoedigheden.* Hababhan, *gereedschap.* Ngabab-hababhi, *opstuijen, opzadelen; opslaan; uitrusten.* Habab-habah semoen, *weefgetouw.* Dha-dhaannan sing kómé gowo hababhan hopo, *de goederen welke gij vervoert, welke gereedschappen zijn het?* Hababhaanné wóng piang, *het is oorlogstuig.*

Habang, L. *rood; ouder broeder, of zuster; vriend, vriendin.* Hasoe habang, *roode hond.* Lëmah habang, *roode aarde.*

Habangngët, L. *zeer, buitengewoon,*

Habëkto, H. *brengen, vervoeren, dragen; aanvoeren.* Sarwi habëkto sëratté katoer maring Pangng'éran Koedoes, *en brengt den brief aan den Pang'éran van Koedoes.*

Habëtjik, L. *goed zijn; het goed hebben.* Mōmahhé habëtjik, *hij heeft een goed huis.*

Habigël, A. *een buikband dragen.*

Habiloeloengngan, A. *oproerig, anstuiwig.*

Habing en Haking, A. *droog.*

Habinggaké, L. *droogen, droog maken.*

Habiso, L. *kunnen, vermogen.*

Habodjo, L. *verstaald.*

Haboeh, L. *gezwel; gezwollen; zwellen.* Sakit poenopo sampéjan? *sakit haboeh saloro kelo sêdhojo, wat is uwe kwaal? mijn gansoh lichaam is gezwollen.* Haboeh tanggaanné, *zijne hand is gezwollen.* Haboeh gédé, *grootte buil, gezwel.*

Haboengngah, L. *vrolijk zijn.*

Habōndo, K. *gevecht; oorlog voeren.*

Habōng, eene min.

Habōngso, H. *van afkomst, van adel.*

Habōt, L. *zwuur in gewigt; maciejekjk.* Habōté

- . lōra kadjamak, *desnelfs zwaarte is onmanierlyk.* Hodjo haböt-haböt dhi hangkat, *gy, men, moet er niet zwaar over tillen.*
 Habrit, H. rood. Siti habrit, *roode aarde.*
 Hachad, S. Ar. *zondag; één.*
 Hadahar, H. eten, *spijzen.*
 Hadajoeng, L. *roeijen, eigenlijk: met de riemen scheppen.* Hännak tēmmēn hōlēhhē dēdajoenggan, *hij kan zeer gemakkelijk roeijen.* Hakog harep gōlēk pēndajoeng, *ik zal eenen roeijer zoeken.*
 Hadamēl, H. werken, doen, *maken.*
 Hadaudhoño, L. *maak gereed.*
 Hadang, A. *hinderlaag; bespieden.*
 Hadan-hadan, A. *geulande streep in het midden van een kris.*
 Hadas, A. *venkel, anijszaad.* Hodjo hakéh-hakéh hadassé, *niet te veel venkel.*
 Hadatēnggakēn, H. *ontbieden, doen komen, aanbrenge.*
 Hadéjan, L. *telgang van een paard.* Hēnnak tēmmēn hadéjaanné, *het (paard) heeft oenen aangenamen telgang.* Djaran hadéjan, *telganger.*
 Hadēkah, H. *blijven.* Hadēkahho hing ngalas Bintarēko, *blijf in de wildernissen van Bintoro.*
 Hadēkahho, H. *blijf!*
 Hadēkoeh, L. *blijven.*
 Hadēm, L. *koel, koud; laf.* Hadēm hatinē, *hij is koudvochtig, koelbloedig.* Rasané hadēm bahé tak kiro larang hoejah, *het smaakt zeer laf, ik denk dat het zout duur is.*
 Hadhajōwan, A. *gasten hebben; in gezelschap.*
 Hadharbé, H. *bezitten, hebben.*
 Hadhat, Ar. *gewoonte, stijl, manier, lands wijs.*
 Hadhédangkēn, *inhalig.*
 Hadhég, L. *stan; regtop.*
 Hadhipati, H. *voornamen titel, landvoogd; het be- teekent „voortreffelijke heer.*
 Hadhil, Ar. *regtvaardig, juist, wettig.* Mashoer ngadhilliro, *zijne regtvaardigheid is beroemd.* Ngadilli, *regtvaardigen.* Kadhillan, *regtvaardigheid.* Ratoe hadhil poro maro, *een regtvaardig vorst, die edelmoedig is.* Ratoe ngadil binatoro *een regtvaardig vorst, die kundig is.* Sampocn

- sampéjan ngadhilli tjang pabén poenniko, *mijnheer regtvaardige die twistende personen niet.*
- Hadhoe, L. *aanhutsen.* Hadhoe djogo, *hanen doen vechten, hanevechten.*
- Hadhoeloer, L. *achtereen; opvolgende.*
- Hadhoem-hadhoenman, A. *toeloop van volk.*
- Hadhoes, L. *baden.* Hadhoestöh. *baad u, baad.*
- Hamboené hapék, *kojo mêngkono, hakoe hōra gellēm hadhoes, hij heeft eene zweetlucht, zoo dat ik mij niet (met hem) wil baden.*
- Hadhoewé, L. *bezitten, hebben.*
- Hadhōh, L. *ver, verwijderd, afstand, verheid.*
- Hadhōh tēmḿēn, *zeer ver.* Hakoe harēp loeng-
ngan hadhōh, *ik zal ver reizen.* Roesak tēmḿēn
hatikoe lawassé hadōh bopo bjangkoe, *mijn ge-
moed is zeer ontsteld, zoo lang mijne ouders
verre zijn.*
- Hadhōh, K. *groet.*
- Hadhōhhaké, L. *verwijderen, verre doen zijn.*
- Hadhōhhan, L. *verte, verheid.*
- Hadhōl, L. *verkoopen.* Dhōdhōlan, *verkoop, ver-
koopng.* Sing dhōdhōl, *verkooper.* Pēngngadhōl-
lan, *verkoopng; aanbestedng.* Hadhōl tinokoe,
verkoopen en koopen; handeldrijven.
- Hadi, K. *goed, deugdzaam, fraai, schoon, voor-
treffelijk.* Bergwater, 4.
- Hadi, Hadé en Hadik, L. *jonger broeder.* Hadi
hipé wadhōn, *jongste schoonzuster.* Hadi hipé lan-
ngan, *jongste schoonbroeder.* Hadi wadhōn; *jon-
gere zuster.* Hakoe kijé dhoewé hadi lanang si-
djf, hōra kēno dhi hēlinggaké, *ik zelf heb ee-
nen jongeren broeder die ongezeggelyk is.*
- Hadjadjar, L. *in rjen, gelederen, onder de wa-
pens staan.* Djadjajaanné gédé, *grootte wapen-
schouwing, veel troepen.* Djadjarraanning ngra-
toe, *koninklijke troepen.*
- Hadjagi, H. *waken, oppassen, wakker zijn.*
- Hadjahil, L. *benijden, nydig, slecht.*
- Hadjak, L. *aansporen, vleyen; uitnoedigen, ver-
leiden.*
- Hadjamang, H. *gekroond.*
- Hadjar, H. *geestelyke leeraar, leeren.*
- Hadjaram; H. *leering.*

Hadjém, *Perzie.*

Hadjém, K. *vooroverhellen, buigen.* Jén wöntén ngarsanning ngratoe, kadhjo hadjém hing siti, *als hij voor den vorst is, (is het) als of hij zich ter aarde buigt.*

Hadjéng, H. *willen.* Kadjéng, *de wil.*

Hadjénggandhiko, H. *gij, Ue. (dit is gemeenzaamer dan sampéjan).*

Hadjéro, L. *diep.*

Hadji, K. *titel voor den vorst. Priester, pelgrim.*

Hadji, L. *hoogachting.* Hadjénni, *hoogachten.*

Hadjoedjoeloek, H. *titelen.* Malih kang raji prijó hadjoedjoeloek Goegoer, *wijders is zijn jonger broeder getiteld Goegoer.*

Hadjoek-hadjoek lilin, A. *kandelaar.*

Hadjoer, L. *fijn, vermalen, verbrijzeld, vermorseld. Smelten; gesmolten: gestampt, verstoven, vergaan, verrot, verteerd, opgelost. Gruis. Stof. Djoerén, verbrijzel. Kówe ngléboer mas, wis hadjoer, gij kookt goud, het is gesmolten.* Hadjoer kabé tatoené, *harang krandjang, zijns opene wonden zijn zoo wijd uit een als (de vlechten van) eene mand.*

Hadjoerit, L. *oorlog voeren.*

Hadjögèt, A. *spelen, dansen, als tooneelkisten, of danseressen die tevens zingen.*

Hadjogo, L. *waken, oppassen; wakker zijn.*

Hadjrih, H. *vreezen, bang zijn.* Hadjrihhan, *vrees.* Sarto malih bötén wöntén, hingkang dhadhös kadjrihhannipoen, *wijders was er niets dat hem vrees aanjoeg.* Hadjrih hingkang romo, *den vader vreezen,*

Hadoeh, A. *ach, helaas!*

Hadönnan, L. *hanegevecht; het aanhitsen.*

Hadrang, A. *overweldigen.*

Hadrés, H. *tranen, z. n.*

Hadrobo, K. *een paard.*

Hagadah, H. *bezitten; hebben.*

Hagahhan, A. *gretig, begeerig.*

Hagami, H. *godsdienst, geloof.*

Hagarwo, H. *huwen, trouwen.* Browidjojo kang kaping tigo hagarwo sékawan, *Browidjojo, de derde huwde vier vrouwen.*

- Hagawé, L. *arbeiden, werken, doen.* Hagawéjo, *werk!*
- Hagé, L. *snel, vaardig, snel.* Hagé-hagé moeljo, hodjo lawas honong négoro hikoe, *keer spoedig terug, blijf niet lang in die plaats.*
- Hagédé, L. *groot, magtig.*
- Hagélang, A. *ringen aan armen of voeten dragen.*
- Hagél, A. *vezels van boombladen om matten of zakken te maken.*
- Hagém, H. *aankleeden; dragen; aandoen; gebruiken.* Pijagém, *iets dat gebruikt wordt, dus een bevelschrift, plakkaat.*
- Hagéng, H. *groot, aanzienlijk, magtig, verheven; zwaar; belangrijk.* Nglankoengngi hagéngngé doesoen poennikoe, *dat dorp is zeer groot.* Hagéng tinggil tjang poennikoe, *dat is een zware en groote man.* Kagénggan, *grootheid, luster.* Koewawi hagéng, *grootmchtig.* Hagéng mannah, *groothartig.* Hagéng-hagéng, *de grootste, zeer groote.* Paréntah hagéng, *het hoog beynnd.*
- Hagirang-girang, K. *lagchen; zich verblijden.*
- Hagiris, L. *afkeerig zijn, eeneu tegenzin hebben.*
- Hagirno, K. *een hoek.*
- Haglar, L. *fraai, schoon, kostelijk; statig.* Haglar (ook gamlar) djromahhé, *het is zeer fraai in zijne woning.*
- Haglis, K. *spoeden; spoedig; spoed.* Haglissonó, *spoed u.* Hangngaglissakén, *spoed maken, bespoedigen.*
- Hagoebéd, L. *omslingeren.*
- Hagoenémman, L. *praten.* Hagoenémman karo wóng liwat, *met de voorbijgangers praten.*
- Hagoeng, H. *groot, magtig, aanzienlijk, verheven.* *Het zwellen eener rivier.* Tjang hagoeng hing négari Welandi poenikoe ratoe habolo ratoe, *de verhevene in Holland, is de koning, die koningen tot zijne onderdanen heeft.*
- Hagoeno, A. *nuttig zijn; voordeelig.*
- Hagomó, L. *godsdiens, geloof.* Hagamanéki, *zijne godsdiens.* Hora hanoet hagomo, *de godsdiens niet waarnemen.*

- Hagrijo, H. *wonen*.
- Hagrowo, K. *echtgenooten*.
- Hahéng, A. *kostbaar*.
- Hahoet, A. *ellendig*.
- Hahosb, L. *luwte, koelte, schaduw*. Gönmoekoe-
wé koerang hahoeb, *uwe verblijfplaats is niet*
lummerryk, niet koel.
- Hahoelékkan, A. *dratijen, zoo als soms het water*.
- Hahoemoer, L. *oud zijn, zekeren leeftijd hebben*.
- Hahös, H. *hoogachting*. Ngahössi, *achten*.
- Hajahhan, A. *diens, last*. Hajahhan dhalém, *diens*
van den vorst.
- Hajam, L. *hoen, hen, kip*.
- Hajan, A. *vallende ziekte*.
- Hajang-hajanggan, A. *schaduw*.
- Hajat, Ar. *een vers*.
- Hajém, L. *vergenoegd, rustig, kalm, afgeloot*.
Hajém tēmēm hatiné, *zijn hart is zeer gerust*.
Hajēmman, *vergenoegdheid*.
- Hajid, K. *sljmerig vocht*.
- Hajiwo, K. *laat af, doe het niet, houd op, neen!*
- Hajo-hajo, L. *kom! welaan! sa! voort! vooruit!*
- Hajoe, K. *fraai, schoon, gelukkig*. Radèn Hajoe,
titel voor eene dochter van eenen prins, prinses.
Hajoe roepané, *moet van gelaat*. Moego-moego
pinaringngono tōgoeh hajoe, *moge er duurzame*
voorspoed geschonken worden.
- Hajoe, L. *hulp*. Hajōn, *elkander helpen*.
- Hajoedho, K. *oorlog voeren*.
- Hajoeh, L. *welaan! kom! voort! Hajoeh-hajoetōh*
loengngo, welaan, ga voort!
- Hajoem-hajoemman, A. *toeloop, aandrang van*
volk.
- Hajoen, H. *willen, wenschen, begeeren, verlan-*
gen. Hajoen kēsab-kēsabhan, *op reis willen gaan*.
Hangngajoennakèn hagawé hoemah, *begeerte koes-*
teren om een huis te bouwen.
- Hajoewo en Hajiwo, K. *laat af, doe het niet*. Ha-
joewo hamrih pasillan kéwolo, *jaag niet alleen*
het voordeel na.
- Hajoettan, A. *millioenen*.
- Hajōm, L. *eendragtig, eenstemmig*. Lommer, lom-

merryk, koelte, luwte. Lagi hajöm-hajömman, nog eenstemmig. Hakoe harëp golëk hënggön sing hajöm, ik wil eene koele plaats zoeken.

Hajoso, K. werken; doen, verrigten.

Hak en chak, Ar. aanspraak, beschikking over iets, regt, billijkheid.

Hakadatön, H. hof houden, zetelen.

Hakal, L. doorzigt, beleid, vernuft, verstand, oordeel. Hakal tëmmën wöng ngiki, dit is een schrander persoon. Kabanggöttën hakallé, hij is zeer geslepen,

Hakaljan, H. met, benevens, wijders.

Hakas, H. ijverig, naarstig; oplettend; bezig, werkzaam. Stijf. Hakas lampalhipoen, hij gaat onvermoed, hij is vlug ter been. Hakas tëmmën pëndjalin hiki, deze rotting is zeer stevig (stijf).

Hakasih, H. genaamd. Geven, beminnen.

Hakathah, H. veel, in menigte.

Hakarjo, K. werken, verrigten.

Hakéh, L. veel. Sakéh, alle, zoo veel als er zijn.

Hakéh tëmmën wöng ngikoe, zij zijn zeer talrijk. Kéh-kéhhé wöng ngikoe harang hagawé bëtjik, velen dier menschen werken zelden iets goeds. Dhino hiki hakéh wöng loengngo, van daar gaan er veel menschen uit. Hakéh wöng loengngo hörä kojo wöng kijé, vele voetgangers gaan niet zoo als deze persoon.

Hakëkasih, H. genaamd.

Hakën, H. zenden, afvaardigen, bevelen. Poennikoe dhipoen hakënni, dit wordt afgevaardigd.

Hakën, H. bekennen, belijden.

Hakérat, Ar. eeuwigheid, zaligheid. Siro dongakno hingngong soeprih maniro pinanggihkan Allah hing ngakérat, bid voor mij, opdat wij door God in de eeuwigheid vereenigd worden.

Hakërso, H. willen.

Hakientoen, H. zenden.

Hakik, L. gaat. Hakik hikoe tèkko ngëndi, van waar komt die gaat? Hakik nëgoro Jahman, het is een agaas uit het landschap Jahman.

Hakim, Ar. een geleerde, wijsgeer, regter, regtsgeleerde.

- Haking, L. *droog*; dor, *schraal*. Hopo doeroeng ngaking pépéjan koewé, *hoe, is dat opgehangen goed nog niet droog?* Hakingngo tēmmēn, *droeg het goed*. Hakinggakēn, *doen droogen*.
- Hakir, Ar. *eind, het laatste, uitkomst*. Hakirré hora dhadhi dhandhaannan, *de uitkomst strekt niet ten nutte*. Hakir tēmmēn, *uiterst einde*.
- Hakoe, L. *ik*; mijn; mij. Hakoe wis gawé karangan dhēso, dhoeroeng dhadhi, *ik heb een schets van een dorp ontworpen, maar zij is nog niet klaar*. Hanakkoe, *mijn kind*.
- Hakoe, L. *bekennen*; belijden.
- Hakoelit, A. *een vel, huid hebben*. Hakoelisto tēmbogo, *gekoperd*. Een koperen huid hebben.
- Hakoethah, L. *modderig*, vuil, *bevekt*. Hakoe-thah gētih, *met bloed bevekt*.
- Hakoewēl, A. *worstelen*. Hakoewēl kéwolo, *niets doen dan worstelen*.
- Hakōn, L. *zenden, bevelen, afvaardigen, sturen*. Kōwē hakōn hakoe loengngo ngēndhi, *waar zendt gij mij?* Hakoe dhi kōngkōn loengngo pasar, *ik word naar de markt gezonden*.
- Hakoso, K. *de lucht, dampkring*.
- Hakrami, K. *huwen, trouwen*. Bissōk maniro hakrami, *morgen trouw ik*.
- Hakromo, K. en L. *huwen, trouwen*. Echtgenoten. Hingsoen tannarso kromo, *ik wil niet huwen*.
- Haksantēn, H. *medeklinkers, letters, karakters*.
- Hakso, K. *buffel*, zie Hakoso.
- Haksoro, L. *medeklinker, letter van het Javaansche alfabet*. Haksoro ngarab, *Arabische karakters*. Haksoro gantjang hikoe hono hangngēlé dhi wotjo, *vlug schrift is moeilijk te lezen*.
- Halalampah, H. *gaan*; reizen. Soehoenan Kali Djogo saking kidoel halalampah, *de Soesoehoenan Kali Djogo reisde van het Zuiden*.
- Halam, Ar. *schepping, wereld*.
- Halan. L. *verwisselen*. Halan mēlangkah, *schreden verwisselen, loopen*.
- Halandēp, L. *scherp*, bits; *fel zijn*.
- Halang-ngalang, L. *hoog, zwaar riet*. Harēp mēlit, hora nonó halang-ngalangugé, *om het dak*

- to maken is er geen riet. Halang-ngalang kijé gènggèng, dit riet is zeer zwaar.*
- Halas**, K. en L. woud, wildernis. Halas hiki gè-dé tèm-mèn, dit woud is zeer groot. Halas goeng, liwang liwoeng djelmo moro, djelmo mati, satoe moro, satoe mati, eene groote wildernis, van wijd en zijd komen er menschen, die er sterven; komt er een, er sterft er een. Hakoe mèlboe halas koewé kapapag karo hasoe halas, ik ging in het woud en ontmoette een bosch-hond. Jèn köwé kosi kètèmmoe koro hasoe halas, hora hoerip manèh, indien gij een boschhond ontmoet zult gij niet langer leven. Halas da-dewan, eene weide.
- Halap**, L. nemen, plukken.
- Halatah**, lagchen.
- Haldhoko**, K. berg waarop veel jacht is.
- Halènggah**, H. zitten. Moegi sampéjan lénggah, ge-lief te gaan zitten. Halènggahhakèn, doen plaats nemen. Lénggahhipoen kaprintah, hij heeft eene ondergeschiedte betrekking.
- Halim**, Ar. geleerd.
- Hali-hali**, L. een ring. Hali-hali tjap, een zegel-ring.
- Haling-ngaling**, A. scherm. bescherming, schutzel; beschaduwen.
- Halinggih**, H. zitten. Linggijo, zit neder. Linggijan gezeten, zitten.
- Haliroe**, L. verwisselen. van standplaats ver-wisselen. Kamoektèn sadjröning pati tan kénno hing-ngaranaan pèdjah, hikoe haliroe panggènnan bahé, de grafrust kan geen dood genoemd worden, zij is slechts eene standverwisseling.
- Halit**, H. klein, smal, gering. Halit manahhé, hij is kleinmoedig. Laré halit, een klein kind. Halit grijannipoen, hij heeft een klein huis. Tjang ngalit, het geringe volk.
- Halab**, Allah, Allah, Ar. God. Hawak maniro woës ginandjar kratón maring ngallah, ik ben door God met heerschappij begunstigd.
- Halém**, A. lof, prijs, prijzen. Dhi halém, geprezen worden. Halémman, lof; geprezen.

- Halap-halap, A. *kleine roofvogel*. Manoek darakoe dhi pangngan halap-halap, *mijne duif is door een roofvogel verstonen*. Hakoe harëp bëdil halap hikoe, *ik wil dien roofvogel schieten*.
- Halih, A. *verhuizen*.
- Haliwaris, A. *erfgenamen; huisgenoten, volgelingen, volk, familie*.
- Haliwërran, L. *gonzen*.
- Haloe, L. *een stamper van een rijstblok; rijststamper*. Këdawan haloe loempang koewé, *de stamper van dat rijstblok is te lang*. Haloenë gëdë tjëndëk, *die stamper is dik en kort*.
- Haloehoer, H. *hoog zijn; in de hoogte*.
- Haloem, A. *flets, bleek; verwelken*.
- Haloen-haloen, A. *groot plein voor de vorstelijke woningen*.
- Haloen en halön, H. *golf, baar*.
- Haloenggoeh, L. *zitten*.
- Haloeroe, L. *zoeken; halen*. Hakoe harëp haloeroe kang dhadi kahoentoengngankoe, *ik zal zoeken wat tot mijn voordeel strekt*. Loeroewokëmbangkëmbangngan, *haal bloemen*.
- Haloes, A. *fijn, dun, spichtig, rank, teër; bevallig; geestig*. Kawoelo hadjeng ngoelari sindjang hingkang ngaloes, *ik wil fijn linnen zoeken*. Haloes boediné wöng hiki, *deze persoon heeft een fijn oordeel*.
- Haloet, A. *stijk*.
- Haloetak, K. *overgeven, braken*. Tri dhoesto haloetah loedirannipoen, *drie schelmen braakten bloed*.
- Haloewan, A. *voorsteven; voorste, gevel*. Haloewan kapal bahito, *de voorsteven van een schip*. Haloewan prahoe, *de voorsteven van eene prauw*.
- Halogo, K. *gevecht, strijd*.
- Hilok, A. *schreeuwen*.
- Halön, L. *langzaam, zoetjes, bedaard, zachtjes*. Halön-halön, *zeer langzaam*, Halönno, *langzaam*.
- Halörran, A. *groeve, greppel, goot, sleuf, vore, kil*.
- Halöt, L. *taai, stokkerig, hard*. Halöt tëmönön hëmpal kijé, *dit gebraden vleesch is zeer taai*.

- Halpo, K. *achteloos, nalatig. Onder, beneden.*
 Halpo ring boesono, *achteloos op de kleding.*
 Hamabënnakën, H. *aanraden.*
 Hamadangngi, H. *verlichten.*
 Hamadhökhaké, L. *aanraden.*
 Hamahössi, A. *pachten, huren.*
 Hamajang, A. *tooneelspelen.*
 Hamal, S. Ar. *werken, daden, zaken, goederen.*
 Hamalar, L. *ergens zorgvuldig opletten. Mapan sa-*
hoerip kinön hamalar hing titah, want er wordt
bovulen, gedurende het leven zorgvuldig op de
instellingen te letten.
 Hamalës, L. *vergeldden, terugslaan, wreken.*
 Hamalih, H. *wederom, nogmaals, op nieuw; ver-*
wisselen.
 Hamaloe, L. *slaan.*
 Haman, A. *zekere fabelachtige aap.*
 Hamandjinggaké, L. *binnenbrengen. Hamandjing-*
ngo, binnen!
 Hamanggih, H. *ontmoeten, aantreffen; genieten.*
 Moegi koelo hamanggijo wiloedjeng kathah, *moge*
ik volmaakten welstand genieten!
 Hamangkoe, L. *op den schoot houden. Verzorgen.*
 Hamangkoe hardjo, *welwarende zijn.*
 Hamang'oen, K. *oprigten, daarstellen.*
 Hamanis, A. *zoet zijn.*
 Hamang siti, H. *herinneren, te binnen brengen.*
 Hamang siti hanak rabinipoen, *zijne vrouw en*
kinderen waarschuwen.
 Hamangso, K. *eten, spijzen.*
 Hamangsoelli, H. *antwoorden, vergeldden.*
 Hamantoessi, H. *regelen, in orde brengen.*
 Hamarek, L. *naderen.*
 Hamarëntah, A. *bevelen, gelasten, bestieren.*
 Hamaringngi, H. *geven.*
 Hamasoeh, A. *wasschen.*
 Hamasrahhaké, L. *overhandigen, toevertrouwen.*
 Hamasoek. L. *binnentreden.*
 Hamastiti, H. *verzorgen.*
 Hamat, A. *hangmat, eene hoeveelheid rijst van*
bijna duizend pond.
 Hamatënni, L. *dooden, ombrengen, vermoorden.*

- Hamatoek, L. *scheiden, den weg afsnijden.*
 Hamatoetti, A. *regelen, in orde brengen.*
 Hamawi, H. *met, en, benevens.*
 Hamawi, L. *dragen, aanhebben.* Hamawi lantjing-
 ngan, *een broek aanhebben.*
 Hamawöngngan, L. *dienen, dienstbaar zijn.*
 Hambah, A. *betreden, begaan.* Mërgi dhipoen ham-
 bahhi ijang kathah, *de weg wordt door velen*
begaan.
 Hambabadhi, A. *omhakken, den grond zuiveren*
van ontuig, ontginuen.
 Hambahoe, A. *waken, bewaken.*
 Hambakto, H. *dragen, voeren, aanvoeren.*
 Hambalang, L. *werpen, goosjen.*
 Hambalo, L. *gomlak.*
 Hamban, L. *drooge min.*
 Hambandjoer, L. *vervolgens.*
 Hambangkato, *dulden.*
 Hambangngoen, L. *oprigten, verbeteren, in orde*
brengen, kalefateren. Koelo hadjeng hangngoen
 pagrijan koelo, *ik zal mijn huis herstellen, op-*
bouwen.
 Hambantönni, A. *bijstaan, helpen.*
 Hambarngëngngéh, A. *brieschen, aanbrieschen.*
 Hambar, A. *amber.*
 Hambartolo, K. *uitspansel.*
 Hambat, L. *inpalmen, inhalen: gebieden.*
 Hambébar, A. *uitspreiden.*
 Hambëdil, A. *schielen.* Hambëdil-hëdil, *aanhou-*
dend vuren.
 Hambëg, L. *overstroming van water, door eenen*
dam opgestopt.
 Hambégal, A. *straatrooven.*
 Hambëk, K. *hart, gemoed.*
 Hambëk, L. *nut, voordeel.*
 Hambëkik, A. *hemmen.*
 Hambëkkan; L. *adem, ademhalen.* Wis hilang
 hambëkkané. *hij is builen adem. Hij is dood.*
 Holélikoe boeroe mëh pëdöt hambëkkankoe, *daar*
ik mij overhaast, heb ik bijna den adem verlor-
ren. Hambëkkané ngangsoer-hangsoer, *zijn adem*
is vervolgen.

Hambéko, H. *dragen, brengen, aanvoeren.*

Hambélés, L. *sakken, bezinken.*

Hambèn, *slaapplaats.*

Hambèn, L. *buikgordel van zij of fijne katoen.*

Hambènono wètèngmoe tjiklah kèppènaak, *bind uwen buikgordel dan wat gemakketijk.* Hambèn hikoe bènnarno, *breng dien buikgordel wat in orde.*

Hambèr, A. *instroomen.*

Hambèt, H. *geur, reuk, lucht.* Poennopo nambèt poenniki, *wat ruikt hier.* Mangké koelo sèpahòsné hambètté, *ik zal er den geur van kenne-lijk maken.*

Hambijantön, A. *afdeelen, zich met eene afdeeling ergens plaatsen, remund tegentrekken.*

Hamblik, K. *water.*

Ham o, K. *dienaar, ik, mij, mijn.* Hambo ta hakantoenno dhadhijo pisah kalajan goesti, *ik blij niet om van u gescheiden te worden, (van mijn meester).*

Hambo. K. *water.*

Hambo, L. *pas aangekomen.*

Hamböböt. *zwanger, zwaar.*

Hamboe, L. *geur, reuk, lucht.* Pèdjarattau hikoe hamboené bangngèr tèmmèn, *die grafplaats heeft eene zeer vunzige lucht.*

Hamboedjèng, H. Hamboedjoeng, L. *vervolgen.*

Hamböng, L. *ruiken, kussen, zoenen, kus, zoen.*

Wöng wadhön, kijè hamböngngono bahé, *kus deze vrouw maar.* Wöng koewé gawéué tjok ngamboeng bödjönning wöng, *die man scheidt behagen in het kussen van eens anders vrouw.*

Hamboe-mörtjo, K. *wolken.*

Hamboen hamboennèn, A. *fontenel.*

Hamboentoet, A. *den staart vasthouden.* Haliyas tarampil hatoet wingking goesti, hamboentoet tung koedhannipoen, *Haliyas volgde spoedig zijnen meester, de staart van deszelfs paard vasthoudende.*

Hamboesan, K. *wind; wolken.*

Hamboko, K. *wolken.*

Hamböñ, A. *Amboua.*

- Hamböndët, A. *vasthouden*.
 Hambötöt, H. *zwanger*.
 Hambrak, A. *instorten*.
 Hambrék, A. *instorten*.
 Hambroedjoel, A. *met eene ligte ploeg ploegen*,
 Hambrök, A. *plotsen, ploffen*.
 Hamék, L. *halen, nemen, aannemen, krijgen, opnemen, aannemen, erkennen*. Kōwé haröp mék doewitkoe, *gij wilt mijn geld nemen*. Hamék sörök, *geld aannemen, zich laten omkopen*, Demang hanoé wis hamék sörök karo hakoé, *de Demang N. N. heeft eene steekpenning van mij aangenomen*.
 Hamëléhhaké, A. *overtuigen*.
 Hamëng en hamën, H. *behalve*.
 Hamënnëng, L. *stilstaan, zwijgen*.
 Haménnoehhi, L. *vullen, vervullen*. *Vermetel*.
 Hamëntis, L. *slagten*.
 Hamërdjojo, K. *dooden, vermoorden*. Hawoengngoe moelat doestho hamërdjono mring sang noto, *opstaande zag hij eenen dief den vorst vermoorden*.
 Hamërgi, H. *wegens, omdat*.
 Hamërgo, L. *wegens, omdat*.
 Hamërsaanni, L. *onderzoeken*.
 Hamëstaanni, H. *noemen*.
 Hamësthi, A. *moelen; gewis, ja*.
 Hamët, L. *bevatten, inhouden*.
 Hamët, A. *een gewigt van 25 gëddengs of dubbele bossen*.
 Hamëtoe, L. *naar buiten; uitkomen, opbrengen*.
 Hamham, K. *wellevend spreken*.
 Hamidanggët, H. *hooren*.
 Hamidjojo, *benaming van eenen gestrengen fiskaal*.
 Hamiharso, H. *hooren*. Pamiharso, *hoorder*. Pamiharsan, *gehoor*.
 Hamijoro, H. *onderhouden, verzorgen*.
 Hamijössi, H. *uitbrengen, uitrukken*. Datan hamijössi djoerit, *niet ten strijden uitrukken*.
 Hamilih, A. *utkiezen*.
 Haminang, K. *hulp verzoeken*.
 Hamimiti, H. *aanvangen, beginnen*.

Hamirëng, H. *hooren*. Pamirëng, *hoorder*. Pamirënggan, *gehoor*. Hing kang mirëng, *toehoorder*.

Hamis, L. *sterk riekend, garstig, duf, vuuag*. Hakoe mënnowo mamboe hamis noeli harep moeta, *als ik eene sterke lucht ruik, moet ik overgeven*.

Haming, L. *behalve, slechts, met uitzondering van, alleen*. Hakoe hora hakéh-hakéh haming sidji loro, *ik bezit er niet veel, slechts een, of twee*.

Hamirönggo, K. *in een kled gewikkeld*.

Hamis, A. *vischlucht*.

Hamisaanni, A. *uitscheiden, doen ophouden*.

Hamisah, A. *scheiden*.

Hamisoewoer, H. *vermaard, beroemd*.

Hamit, A. *begin, aanvang*.

Hamitjantën, H. *spreken*.

Hamitjoro, L. *spreken*.

Hamitoeroet, *volgen, gehoorzamen*.

Hamllassasi, H. *medelydend*.

Hamjo, H. *zuur, wiang, zerp; tamarinde*.

Hamloe, K. *twee. Oogen*.

Hammahössi, H. *pachten, huren*.

Hammalés, A. *vergelden, wreken*.

Hammatih, A. *als Patih dienen*.

Hammatce, L. *hard als steen, versteenen. Met steen werpen*.

Hammawrat, H. *bevrachten, beladen*.

Hammédang, A. *met eenen sabel houwen, sabelen*.

Hammédi en Hammémédi, L. *ontzitten, vrees aanjagen*.

Hammélik, L. *beoogen, begeeren*.

Hammémé, A. *in de zon droogen*.

Hammënnék, L. *beklimmen, beklauteren*. Hammënnék hoewit, *eenen boom beklimmen*.

Hammépé, A. *in de zon droogen*.

Hammiro, L. *hoe veel, zoo veel er zijn*.

Hamoedhik, A. *naar de boventanden gaan*.

Hamoedjoeng, K. *in een kled gewikkeld*.

Hamoehoeng, K. *schrceuwen, schroeyen*.

Hamoegi, H. *moge; mogen*.

Hamoego, L. *moge*; *mogen*.

Hamoek, A. *moord*; *verwoed blindelinge moorden*.
Amok. Negoro Botowi harang klëbbön hamoek,
te Batavia ontstaat zelden amok. Hakoe harëp
 ngamoek sadjröning paprangngan, *ik zal in den*
strijd verwoed moorden. Hamoek-hamoekkan,
bloedbad.

Hamoekti, K. *eten*. *Aangenaam*.

Hamoelang, H. *onderwijzen*. Hamoelang poetran-
 nipoen, *zijn zoon onderwijzen*. Hamoelang-
 moelang, *gedurig onderwijzen*. Pamoelangngan,
onderwijs; *leerstuk*; *leerwijs*. Hamoelangnga-
 kën, *onderwijs doen genieten*.

Hamoelar, H. *weenen*.

Hamoelijo, H. *voortreffelijk zijn*, *uitmunten*. Ti-
 jang pöennikoe hamoelijo sangking pëdhamëllané,
die man munt uit door zijn werk.

Hamoendoet, L. *eischen*, *vorderen*. *Halen*.

Hamoeng, L. *behalve*, *slechts uitgezonderd*; *doch*,
maar, *alleen*. Hing nëgoro Sëmarang hikoe ha-
 rang wöng ngédan, hono hoego wöng ngédan,
 nangnging hamoeng sidji, loro, *te Samarang*
zijn zelden zinneloozen, *er zijn er echter*, *doch*
slechts een paar. (een, twee).

Hammoengpoeng, *inmiddels*, *in eenen tusschen-*
tijd iets doen.

Hamoeroeggi, H. *halen*.

Hamoeroek, L. *onderwijzen*. Woeroekkono hakoe,
onderwijs mij. Woeroekkan, *les*; *leering*;
leerwijs, *onderrigt*. Woeroekkaanné dhadhi
 bëtik, *hij leert goed*, *hij maakt vorderingen*.
 Hamoeroekhaké, *doen leeren*.

Hamoeroennakën, H. *aanmoedigen*.

Hamoerwo, K. *beginnen*, *aanvangen*.

Hamoet, L. *volgen*, *zich voegen*.

Hamoewoes, L. *zeggen*.

Hamöh, L. *in wanorde*, *gehavend*, *geteisterd*,
bedorven, *vernield*, *versleten*. Klambikoe wis
 hamöh, *mijn kleed is versleten*. Hakoe dhoewé
 lajang bagoes tjritané, nangnging wis hamöh děl-
 lowangngé, *ik heb een boek met fraaije verha-*
len, *maar de bladen zijn er reeds van versleten*.

- Hamōmat, L. *beladen, bevrachten.*
- Hamōngmōng, L. *oppassen.*
- Hamōr, L. *vermengen, mengen.* Mōrrennikoe karo dhandhannamoe bahé, *meng dat maar onder uw goed.* Hakoe harēp hawōr karo kōwé, *ik wil mij met u vermengen.* Hamōr tan kēno pinilih, *vermengd, niet te onderkennen.*
- Hamoro-trono, K, *wedergroet.*
- Hamōt, L. *lading.*
- Hamotjo, L. *lezen.*
- Hampak-hampak, A. *damp, mist, nevel.* Wōng honōng pēnggalassan hikoe, nēk hēsoek, hampak-hampak pētēng dēdēt, *de bewoners der wilder- nissen, hebben des morgens duistere, dikke mis- ten.* Blēdoek kojo hampak-hampak, *als dampen verspreiden.*
- Hampas, A. *vul, dik, bezinksel.*
- Hampēg, A. *aambotstij, borstziekte.*
- Hampēroe, K. *bitter, gal.*
- Hamping, L. *drooge min.*
- Hampjau, H. *vorstelijke bijzet,*
- Hampoengngan, H. *beschutting, beveiling, beveiligd.*
- Hampoehan, K. *golf, vloed, zware stroom.*
- Hampoewan, K. *id.*
- Hampōk grijo, H. *voorgevel van een huis.*
- Hamprēt, A. *een boommusch.*
- Hamratélakhakēn, H. *kennisgeven.*
- Hamrih, L. *opdat; streven, pogen.*
- Hamring, K. *tot, door, naar.*
- Hanabdho, K. *spreken; bevelen; willen.* Sri Nalindro hanabdho, sroe handikané, *de doortuchtige vorst sprak, hard was zijne taal.*
- Hanahoerri, L. *betalen; antwoorden.*
- Hanak, L. *kind, telg, kroost; jong van eenig dier; onderdeel, gevolg of voortbrengsel van iets.* Hanak kapōnakkān, *neef uit eene line.*
- Hanak hangkat, *aangenomen kind.* Hanak poetoe *kindskind.* Hanak bandrēk, *bastaardkind.* Hanak lanang, *een zoon.* Hanak wadhōn, *eene dochter.* Sa-hanak bodjo, *met vrouw en kinderen.*
- Hanak wēdoes, *een lam.* Hanak manoeck, *jongvogeltje.* Hanak-hanak, *baren, verlossen.*

- Hanakökhaké, L. *doen vragen*, (onregelmatig van takön).
- Hanalënni, L. *binden*, *aaneenhechten*.
- Hanalijan, L. *veranderen*; *ophouden*.
- Hanam, L. *vlechten*. Hanammën pagar koewé, *vlecht die heining*.
- Hahambo, K. *het eerbiedig sluiten of oovwen der handen uit onderdanigheid*.
- Hanamoer, A. *vermommen*, *verspieden*.
- Hanampakhaké, L. *doen ontvangen*, *zenden*, *lenen*, *geven*.
- Hanampani, L. *ontvangen*. Hakoe wis hanampani prëntah, *ik heb bevel ontvangen*. Tampannoö dhandhaannan koewé, *ontvang die goederen*.
- Hanampënni, H. *ontvangen*. Kawoelo hanampënni sërrat, hinggang datëng poenniko, *ik ontvang den brief die daar aankomt*.
- Hanandhang, H. *aanhebben*, *dragen*, *hebben*. Hanandhang kanin, *wonden hebben*.
- Hanandhoer, L. *planten*, *poten*.
- Hananëdo, L. *eten*, *spijzen*.
- Hanangnging, L. *maar*, *behalve*, *uitgezonderd*.
- Hanangngis, L. *weenen*, *huilen*, *krijten*, *schreijen*.
- Hanangngissi, *beweenen*. Hanangngissiréki, *zij weenden*.
- Hanangkil, H. *verschijnen*.
- Hanangsoëlli, H. *binden*, *aaneenhechten*.
- Hanapël-watas, A. *aangrenzen*.
- Hanaradjang, A. *aanvalten*; *beledigen*; *schenden*.
- Handap, H. *laag*, *nederig*, *ootmoedig*. Handapan, *oetmoed*, *nederigheid*; *laagte*, *lager*. Handap tëmnen, *zeer laag*, *zeer nederig*. Tjäng hinggang hoeningngo handap hasörripoen, *iemand die zijne ondergeschiktheid kent*.
- Handappan, H. *laagte*; *een varken*, *het verachtelijke*, *lage dier*.
- Handëng-handëng, A. *sproet*.
- Handëllik, H. *zich verschuilen*, *verbergen*.
- Handhadhekhaké, L. *doen worden*, *scheppen*.
- Handhadhi, L. *worden*, *ontstaan*; *slagen*, *getukken*.
- Handhadhössakën, H. *doen worden*, *scheppen*.
- Handhalaanni, L. *gaan*.

- Handhamèl, H. *werken, verrigten. doen.*
 Handhandhannaké en handhangdhannaké, L. *op-
 tootjen, aankleeden, opschikken.*
 Handang-handang, A. *sproet.*
 Handharbènni, H. *bezitten, hebben.*
 Handharoe, K. *verheveling.*
 Handharpati, A. *afwijken, ongehoorzaam zijn.*
 Handharpati, K. *vermetel, roekeloos.* Sampoen ki-
 to hagoeng, brongto, handharpati, *gij moet niet
 hoogmoedig, toornig, vermetel zijn.*
 Handhawoeh, H. *regeeren, bevelen.*
 Handhé-handhé, L. *gelijkerwijs; gelijkenis.*
 Handhék, A. *onderscheppen.*
 Handhèlléng, L. *zien.*
 Handhèr, L. *vol. Schoor, steunpilaar van een
 dak.*
 Handhèrèkhakèn, H. *uitgeleide doen.*
 Handhik, A. *gezigt.*
 Handhiko, H. *bevel; bevelen, spreken, zeggen.*
 Sampoen Notò hanggandhiko doematéng rékjo-
 no Patih, *de vorst beval aan den heer Patih.*
 Handiko, H. *gij, u, uw.* Handhiko hadjéng kès-
 sah ring poendli, *waar wilt gij henengaan.*
 Handhodètti, H. *aankleeden, aanhebben.*
 Handhoedhoet, L. *halen, trekken.*
 Handhoegi, H. Handhoego, L. *gissen, peinzen.*
 Handhoego-dhoego, *aanhoudend peinzen, den-
 ken.*
 Handhoeloe, L. *zien.*
 Handhoenno, K. *een buffel.*
 Handhoetakéu, H. *afvaardigen.*
 Handhoeto, K. *afvaardigen.* Lamosen noto han-
 dhoetakèn dhoeto kang ngora santoso, dbadhi nis-
 tho djènnénggan noto, *indien de vorst eenen
 afgezant zendt, die niet vredelievend is, wordt
 de faam van den vorst bezwalkt.*
 Handhòh, K. *gaan, vertrekken.*
 Handhoko, K. *os, koe. Berg.*
 Handhòn, L. *vermaak vinden in iets. Lang in
 duur.* Handhòn topo, *vermaak in de afzonde-
 ring vnden; in een kluisenaars leven behagen
 scheppen.* Jèn kowé loengngo hodjo handhèn,
indien gij gaat, moet gij niet lang uitblijven.

- Handhonggo, A. *bidden*.
 Handhrowono, K. *lustig*.
 Handjadoer-roso, A. *vergulden en het kwikzilver behandelen*.
 Handjagaanni, L. *waken, bewaken*.
 Handjagènni, H. *bewaken*.
 Handjagi, H. *waken, bewaken*.
 Handjaloek, L. *verzoeken; halen*.
 Handjaloekki, L. *verzoeken*.
 Handjarah, L. *rooven, wegnemen*. Mandjing kè-dhaton handjarah djërro poero hisiné, *in het pa-leis gaan, en de goederen uit het binnenstè rooven*.
 Handjawat, L. *reiken, geven*.
 Handjan, A. *bespringen, dekken als een hengst*.
 Hantjèlantjir, L. *fraai, bevallig*.
 Handjènnènggi, H. *doen staan, doen verschijnen*.
 Handjèrit, A. *brieschen, schreeuwen*.
 Handjing, L. *een hond*.
 Handjir, L. *een baak*.
 Handjir, A. *rugvinnen*.
 Handjoedjoe, A. *paarden voederen*.
 Handjoedjoek, L. *regtuit gaan*.
 Handjoemboel, L. *springen*.
 Handjög, L. *tot, aan*.
 Handjogo, L. *waken, bewaken*.
 Handjolo, K. *verschrikken*.
 Handjonko, K. *meenen, denken*.
 Handjono, K. *een olifant*.
 Handjoro wèdi rëtno, A. *het juweel zetten*.
 Handjrah, L. *veel*.
 Handjrih, *in voorraad zijn*.
 Handjro, L. *indringen, ingaan, uitdiepen*. Handjrokkàn soemoer, *een put uitgraven*.
 Handjro en Handjërro, L. *binnen, in*. Handjro-ning soewargo, *in den hemel*. Handjroning homah-hé, *in huis*.
 Handodok, L. *aankloppen*.
 Handoedoek, L. *uitdiepen, uitgraven*.
 Hanëdo, L. *eten, spyzen*.
 Hanëdo, H. *verzoeken, bidden, eten*. Bedankén. Kawoelo hanëdo sami këndëllo sanakking wang po-ro wali, *ik verzoek u allen te zijn, mijne vrien-*

den, de heiligen. Radhën lingngiro hanëdo rënningsoen, *de raden zeide, ik bedank mijnen jongeren broeder.*

Hanëm, H. *jong, jeugdig.*

Hanëmbang, A. *dichten, in de maat schrijven, componeren.*

Hanëmmoe, L. *vinden, ontmoeten.*

Hanëmpoeh, L. *aanzullen.*

Hanëng, L. *zijn te, zijnde; te.*

Hanënggih, H. *ja, aldus, ja, zoo is het.* Hanënggih pœnniko kagoengnganniro, *ja, dat is zijn eigendom.*

Hanëngngën, A. *regis afgaan.*

Hanënenngo, L. *bewaken, wachten.*

Hanëneppi, A. *eenzaam peinzen.*

Hanërrat en hanjërrat, H. *schrijven.*

Hanëstoe, K. *hooren.*

Ha'ngandël, L. *vertrouwen.*

Ha'ngantös, H. *wachten, uitzien, verlangen, kopen.*

Hang'asën, K. *wat, wie, welk.*

Handé en Handé, K. *werken, doen, verrigten, maken.*

Ha'ngë, A. *komen, aan, tot, naar.*

Ha'ngël, A. *moeijelijk, verdrietig; bezwaarlijk.*

Hang'ëling, L. *aanmerken.*

Ha'ngën-ha'ngën, L. *bedenken, verstaan. Het hart.*

Lagi ha'ngën-ha'ngën hatiné, *nu eerst is zijn gemoed aandachtig.* Ha'ngën-ha'ngënné koerang djédjék, *zijn hart mist opregtheid.*

Hanggajoeh, A. *de handen naar iets uitstrekken.*

Hanggalih, H. *behartigen.* Hanggalibjo, *dat men behartige; behartig.*

Hanggandjar, A. *beloonen, begiftigen.*

Hanggar, L. *bandelier.*

Hanggas, K. *hout; boom.*

Hanggas, K. *blok, tronk, zes.*

Hanggawakhaké, L. *laten brengen.*

Hanggé, H. *aankleeden, aanhebben, gebruiken.*

Hanggé, H. *de wijze hoe, waarop.*

Hanggé, L. *bespoedigen.* Hodjo hanggé, *bespoedig de reis met.*

Hanggën, H. *kleed.*

- Hanggéntössi, H. *vervangen, aflossen, opvolgen.*
 Hanggëp, A. *eerbied, ontzag, hulde, eerbiedig*
gedrag.
 Hanggör, A. *sabel-, degenkoppel.*
 Hanggër, A. *wet, instelling.*
 Hanggër, L. *bepaald. Elke. Wis hanggër, reeds be-*
paald. Hanggër hësöök sing tèkko, elke morgen
die aanbreekt.
 Hanggër, H. *heer; gj.*
 Hanggëréng, A. *brullen, aanbrullen.*
 Hanggi-hanggi, *geneesmiddel.*
 Hanggili, L. *onophoudelijk.*
 Hanggit, L. *opstellen. Hanggit-hanggittan, opstel.*
 Hanggitik, L. *slaan.*
 Hangglës, L. *rust.*
 Hangglo, L. *een komfoor.*
 Hanggo, L. *aankleeden, aanhebben, gebruiken.*
 Hanggodo, K. *ring voor den bovenarm.*
 Hanggoegah, A. *aanklagen, beschuldigen.*
 Hanggoegoe, L. *gehoorzamen.*
 Hanggoegoeroe, A. *onderrigten.*
 Hanggoejök-goejökaké, L. *doen lagchen.*
 Hanggoejön-goejöneeni, L. *uitlegchen.*
 Hanggoesti, H. *als heer erkennen.*
 Hanggón, L. *kleed, kleeding.*
 Hanggono, K. *vrouw, vrouwelijk.*
 Hanggör, A. *wijngaard. Wöh hanggör, druif.*
 Hanggoro, K. *dingsdag.*
 Hanggoto, A. *ledematen, leden.*
 Hanggowo, L. *brengen, dragen, voeren, aanvoe-*
ren.
 Hanggrék, A. *muurbloem. Epidendrum.*
 Hang'ik, A. *vertreden, vertrappen.*
 Hangkah, H. *mikken, doelen.*
 Hangkaning warso, K. *het jaargetal.*
 Hangkat, L. *vertrek, vertrekken; ophigten.*
 Hangkëp-hangkëp, A. *de oksel.*
 Hangkër, L. *eerbiedwekkend, plegtig, statig.*
 Hangkoeh, L. *verwaand, opgeblazen. Hodjo hang-*
koeh mëngkono, wees niet zoo verwaand.
 Hangkoep en Hangköp, A. *knop van bladeren of*
bloesems.
 Hangkös, K. *elephantshaak.*

- Hangglah, A. *darmpijn*.
 Hanglajang, A. *zweven, vliegen*.
 Ha'nglilani, A. *vergunnen, toestaan*.
 Hangling, K. *spreken*.
 Hangling, K. *zien*.
 Hangloewat, L. *begraven*.
 Hangön-nangön, L. *kleeden aandoen; kleederen*.
 Hangngaanni-haanni en Hangngënni-hënni, *padis
snijden*.
 Hangngabdhi, L. *dienen*. Radhën koesën hang-
 ngabdhi bing Mahös Pahit, *Radhen Koesendien-
de Madja Pahit*.
 Hangngabëktëkhakën, H. *doen huldigen, eerbiedig-
gen*.
 Hangngabëkti, H. *huldigen, eerbiedigen*.
 Hangngabën, H. *aanhitsen*.
 Hangngadhëg, L. *staan*.
 Hangngadhëggaké, L. *doen staan, oprigten*.
 Hangngadhoe, L. *aanhitsen, aanspooren, aanzoe-
ken, aanzetten, aanwakkeren*. Hangngadhoe-
 hadhoe, *aanhoudend aanhitsen*.
 Hangngadjak, A. *aanspooren, vleijen*.
 Hangngadjëng-ngadjëng, H. *willen, iets in de ge-
dachten vooruitloopen*.
 Hangngadji, L. *leeren lezen*.
 Hangngadjoer en Hangngedjoer, A. *smelten, ver-
gruizen*.
 Hangngadjrihhi, A. *vrees aanjagen*.
 Hangngagëm, L. *vasthouden*.
 Hangngajömmi, *beschermen, overschaduwën*.
 Hangngalëm, A. *prijzen, roemen*.
 Hangngalih en hangngëlih, L. *verhuizen*.
 Hangngalingngi, A. *beschutten*.
 Hangngamatti, L. *het gebed volgens formuleren met
alle plegtigheden verrigten*. Soehönnan Lépën
 kang ngoendang hangngamatti, *de keizer Lépën
riep het volk tot het gebed*.
 Hangngambëk, L. *vangen*. Hangngambëk matjan,
eenen tyger vangen.
 Hangngamöt, A. *bevalten, laden*.
 Hangngampingni, A. *beveiligen, van grenzen voor-
zien*.

- Hangngandhiko, K. spreken, zeggen, bevelen.
 Hangnganggën, H. drijven; hoeden.
 Hangnganggo, L. kleeden, aandoen, dragen. Gebruiken.
 Hangnganggön, L. drijven, hoeden.
 Hangnganijojo, A. onderdrukken.
 Hangngantën-nantënni, L. onophoudelijk op iets wachten.
 Hangngapiraanni, A. te leurstellen.
 Hangngarah, A. pogen, streven.
 Hangngarëppaké, L. voortreden, te voorschijn treden; doen verschijnen.
 Hangngaroe-biroe, A. verstooren, verontrusten, oproerig zijn.
 Hangngasihhi, A. liefderijk; beminnen.
 Hangngatoerrakën, H. aanbieden, aangeven.
 Hangngawoelo, H. dienen.
 Hangngawannakën, H. overwinnen.
 Hangngawrat, H. beladen, bevrachten.
 Hangngawroehhi, L. weten.
 Hangngëdoemmaké, L. verdeelen.
 Hangngëdjëppi, L. toedoen, luiken.
 Hangngël, L. moeijelijk, lastig, netelig; moeijelijkheid, last. Sabën-sabën wóng kangëllan hikoe hamësti hanëmmoe kaboentoengngan, een iegelijk, die in moeije'ykheid verkeert; moet geluk verwerven. Hangngël tëmme, zeer moeijelijk.
 Hangngëling, L. aandachtig zijn, denken, herinneren.
 Hangngëloekhakën, H. — é, L. aanbuigen.
 Hangngëmassi, K. dood, gestorven.
 Hangngëmboelli, L. handgemeen zijn.
 Hangngëmöt, L. inhouden, laden.
 Hangngëmoet, H. aandachtig zijn, denken, herinneren.
 Hangngën, H. hoeden.
 Hangngëngër, H. dienen.
 Hangngëpé, A. in de zon droogen.
 Hangngëpoeng, L. insluiten, omsingelen.
 Hangngër-hangngërran, H. welten, reglementen.
 Hangngëstökakën, H. gehoorzamen.
 Hangngëstrënni, H. inkuldigen.

- Hangngët, L. *laauw*; *bedaard*, *gerust*. Hisèh hangngët wédang hikoe, *dat warm water is nog laauw*. Jèn hakoe hono hing nègoro Djowo, hangngët sanak sèdhoeloerkoe, *als ik op Java ben, is myne famièhe gerust*.
- Hangngèstòkhakèn, H. *gehoorzamen*.
- Hangngiengngèr. L. *draaijen*, *wenden*. Hangngiengngèrraké landéjan, *een stek of hecht ronddraaijen*.
- Hangngiengngët, H. *aadmerken*.
- Hangngilèn, H. *wèstwaarts gaan*.
- Hangngin, A. *wind*; *lucht*. Hakoe harèp loengngi koewaür hangngin kijé gèdè tèmèn, *ik zou wel gaan maar vrees dezen zoo zeer harden wind*. Saking hagèngnging hangngin wiwittan sami rébah, *door den hevigen wind zijn de boomen allen nedergestort*. Loro hangngin, L. Sakit hangngin, *jigt*, *koude*.
- Hangnging, L. *behalve*, *uitgezonderd*, *uitgenomen*; *maar*. Hakoe harèp gawé, gèdòng, hangnging dhoeroeng hono hènggènné, *ik zoude een groot huis bouwen, maar er is nog geene plaats voor*.
- Hangngisèn-nisènni, A. *gedurig aanvullen*.
- Hangngisènni, A. *aanvullen*.
- Hangngisis, L. *afkeerig zijn*. Di Patih Tèrroeng hangngisis, woes moendhoer Pètjo Tondo hing wismo pri badi, *de Patih Terroeng werd afkeerig (van 't gevecht) daar Pètjo Tonitho naar zijn huis was teruggeweken*.
- Hangngiwo, L. *links af*. Hanoelith nèngngèng hangngiwo, *rechts en links zien*.
- Hangnglah, L. *ziek*.
- Hangnglajar, A. *zeilen*, *varen*.
- Hangnglalawas, L. *vertragen*, *treuzelen*.
- Hangnglamar, H. *vreijen*.
- Hangnglampahhi, H. *betreden*.
- Hangnglangkoengngi, H. *overtreffen*, *uitmunten*.
- Hangnglèbettakèn, H. *doen ingaan*, *binnen brengen*.
- Hangnglélo, *verschijnen*.
- Hangnglécro, L. *sukkelèn*, *ziekeli'k zijn*.
- Hargnglilir, *sluimeren*,

- Hangnglipoer, A. *troosten*.
 Hangngloeh, L. *gevoelen*. Sahiki hakoe wis hangngloeh loro, nu gevoel ik reeds ongesteldheid.
 Hangngloempatti, A. *bespringen*.
 Hangngloempoekhaké, L. *verzamelen; doen bijeenbrengen*.
 Hangngloewihhi, L. *overtreffen, uitmunten*.
 Hangngöb, L. *gapen, geeuwen*. Harëp toeröe, moelané hangngöb bahé, willen slapen en niets doen dan geeuwen.
 Hangngöbah, L. *in beweging brengen, bewegen*.
 Hangngöböng, A. *in brand steken*.
 Hangngöhoek, K. *schreeuwen; springen en schreeuwen in den strijd*.
 Hangngökih, *noodzaken*.
 Hangngölaarri, A. *zoeken*.
 Hangngöelatti, K. *zoeken*.
 Hangngöloem, K. *dienen; bewaken*.
 Hangngöloenggi, A. *aanreiken*.
 Hangngöembé, L. *drinken*.
 Hangngöempah-hoempah, A. *uitschelden, bejiven*.
 Hangngöempoellaké, L. Hangngömpëllakën, H. *doen verzamelen, bijeenbrengen*.
 Hangngöempoelno, L. *verzamel!*
 Hangngöendjoro, A. *kerkeren, opsluiten*.
 Ha'ngöengkang, A. *oppervlakte*. Ha'ngöengkang sëgoro, *oppervlakte der zee*.
 Hangngöengoen, *beklagen, betreuren*.
 Hangngöengsi, L. *medegaan; blijven, verhuizen*.
 Harëp hangngöengsi hoerip, *in het leven wenschen te blijven*. Hangngöengsi panggönnan singbëtjik, *naar eene goede plaats verhuizen*.
 Hangngöeninggaanni, H. *doen bekend maken*.
 Hangngöepadhös, H. *zoeken*.
 Hangngöentjellan, A. *eene lans drillen*.
 Hangngöer, L. *eender, liever, beter*. Hangngöer hangawéjo hoemah, dhadhi kamoelijanmoe, *het ware beter dat gij een huis bouwdet, tot uwe eer*, Hakoe harëp loengngo, köwé lodjo loengngo, hangngöer köwé njamboetto gawé, *ik wil gaan, ga gij niet, vat liever werk bij de hand*.

- Hangngoetjap, *zeggen, opzeggen.*
 Hangngoetjoel, L. *losmaken, loslaten.*
 Hangngoetoes, H. *afvaardigen, afzenden.*
 Hangngöt, L. *opkomen, zich voordoen, te voorschijn komen, beginnen.* Larané hangngöt, manéh, *zijne ziekte komt weder te voorschijn.*
 Hangngöt gégèr manéh, *het oproer begint weder.*
 Hangngöwah, L. *bewegen, veranderen.*
 Hangngrábèk rabèkhaké, L. *uithuwelijken.*
 Hangngöl, *omvademen.*
 Hangngrahös, H. *gevoelen,*
 Hangngrahössakèn, H. *doen gevoelen, openbaren.*
 Hangngrajah, A. *plunderen, rooven.*
 Hangngrakèt, L. *aankleven, aanhangen.*
 Hangngrangkoel, L. *zich vastklemmen, omslingeren, omarmen.*
 Hangngrautekhakèn, H. -é, L. *ketenen.*
 Hangngrapakèn, H. *spooren.*
 Hangngras, K. *vreezen, schrikken.*
 Hangngrasock, K. *kleeden, kleederen dragen.*
 Hangngrawit, *fraai zijn.*
 Hangngrèh, H. *regeeren, bestieren, bevelen.* Rèh-no, *gebied, regeer.*
 Hangngrèkso, *onderzoeken, nazien.*
 Hangngrèkso, H. *bewaken.*
 Hangngreménakèn, H. *aanlokken, aanlokkelijk.*
 Hangngvérèh, H. *regeeren.*
 Hangngrésikki, L. *zuiveren.*
 Hangngrimoek, A. *aanspooren, vleiën.*
 Hangngroengngoe, L. *hooren.*
 Hangngroeboehhaké, L. *doen instorten, omverwerpen.*
 Hangngroengngoe, L. *hooren.*
 Hangngroesakhaké, L. *verwoesten, bederven, vernielen.*
 Hangngroso, L. *gevoelen, bespeuren, bemerken.*
 Hóra ngrasakhaké pisan, *volstrekt niet gevoelen.*
 Hakoe sahiki ngrosokoe woedo, *ik gevoel mij thans naakt.*
 Hang'ob, A. *geeuwen, gapen.*
 Ha'ngoedi, K. *aanmoedigen.* !

- Hangoeling, A. *rogchelen*.
 Ha'ngoeloenggaké, L. *afleveren, afgeven, aanreiken*.
 Hang'oemprèng, L. *het vernielen der planten door insecten*.
 Hang'oeninggani, H. *weten*.
 Hangsal, L. *opdat, ten eandé. Verkrijgen, bekomen*.
 Hangsal, H. *ontvangen, bekomen; als*.
 Hangsang, A. *kieuw*.
 Hangsang, H. *hond*.
 Hangsoer, L. *veruhgen*.
 Hanienggali, H. *zien*.
 Hanieroe, A. *navolgen, nabootsen*.
 Hani-hani, A. *een werktuig bij den rijstoogst in gebruik*.
 Hanilar, H. *verlaten*.
 Hanilo, K. *wind*.
 Hanimbali, H. *roepen*.
 Hanindhilhi, L. *bestieren*.
 Hanindro, K. *slapen, slaap*.
 Haninggaalli, H. *zien*.
 Hani-nimal, K. *zien, beschouwen*.
 Hanirig, A. *trippelen, huppelen*.
 Hanitih, H. *bestygen, berijden, rijden*.
 Hanitir, *dikwerf, veelmaals*.
 Hannakön-nakönni, L. *gedurig onderfragen*.
 Hannalar, *iets verstaanbaar maken*.
 Hannédjé en hannjédjé, L. *veranderen*.
 Hannédjo, A. *een voornemen hebben*.
 Hannéloe en hannéloeng, L. *drie het stuk. Djaran-niki hannéloeng ngatoes roepijah, deze paarden kosten drie honderd gulden het stuk*.
 Hannjabö-sakén, H. *aanbieden*.
 Hannjang, L. *dingen. afdingen. Hannjang-hannjang, over en weder dingen*.
 Hannjanggoeppaké, L. *doen ondernemen, aanbevesteden*.
 Hannjapoe, A. *aanvegen, strijken*.
 Hannjantri, K. *leeren, onderuys genieten*.
 Hannjantriko, K. *leeren, onderuys genieten*.

Hannjar-hannjar, A. *pas, onlangs.*

Hannjar, A. *nieuw, versch, onlangs, nieuwelings, pas.* Pantès tèmèn pènggantèn hannjar hikoe lanang, wadhön, podo gedèné, *het is zeer aardig dat die pas verloofde bruidegom en bruid even groot zijn.*

Hannjarèh, H. *aanklagen, beschuldigen.*

Hannjaroewoes, L. *in de rode vallen.*

Hannjatoes, A. *honderd het stuk.*

Hannjégah, A. *beletten, vermijden; zich onthouden.*

Hannjékèl, L. *vasthouden*

Hannjèlang, L. *leenen.*

Hannjèlathoe, L. *spreken.*

Hannjèmbat, A. *eeren, eerbied betoonen.*

Hannjèndjoto, H. *vuren, schieten.*

Hannjèngngit en hannjènnjèngngit, A. *haten, hatelijk.*

Hannjèrrat, H. *schrijven.*

Hannjéwoe, A. *duizend het stuk.*

Hannjidhrèng, K. *steelen.*

Hannjidhro, K. *bedriegen, verraden.*

Hannjidhro, K. *steelen; vermoorden; ontbreken. Verminderen, veranderen.* Wadal wèrdi kang-hannjidhro déwi Tjondro Kirono, Wadal wèrdi stal (*schaakte*) de prinses Tjondro Kirono. Hannjidhrani hing karjo, *werk ontbreken.* Hannjidhro goesti, *den heer vermoorden.*

Hannjoedhoek, L. *steken, porren.*

Hannjoegoto, K. *onthalen, opdiaschen.*

Hannjcekakhakèn, H. *geven, schenken.*

Hannjoel, A. *fluten.*

Hannjoelam, A. *nauldewerk maken, borduren.*

Hannjoet, A. *vlotten, drijven.*

Hannjoewoen, H. *verzoeken, smeeken.*

Hannjokrowati, K. *rust.*

Hannjolo, K. *een berg.*

Hannjelowadi, K. *verwonderen.*

Hannjono, L. *gissen, meenen, vermoeden.*

Hannqentoen, A. *aan de hand leiden. begeleiden.*

Hannoetjoel, L. *losmaken, loslaten.*

Hannoewoen, H. *verzoeken.*

- Hannrawassi, L. *tén onderbréngen*,
 Hanoë, L. N. N. *onzeker, iets onbepaalds, waarvan men den naam niet kent. Doewèkké sihanoe toebehoorende aan zeker iemand. Négoro hanoë, zeker land, zekere stad.*
 Hanoedhoehaké, L. *aanbieden, aanwijzen.*
 Hanoedhoek, L. *steeken, moorden.*
 Hanoedjoeh, L. *regtuitgaan, mikken.*
 Hanoegël, L. *afsnijden, afhakken.*
 Hanoelih, L. *kijken, gluren.*
 Hanoelis, L. *schrijven.*
 Hanoeljo, K. *wijders, voorts,*
 Hanoembak, L. *met eene lans steken.*
 Hanoempoek, L. *opstapelen, ophoopen.*
 Hanoeng, L. *volgen.*
 Hanoenggang, L. *bestijgen, berijden, bewaren.*
 Hannoenggil, H. *eenig zijn, eenerlei zijn.*
 Hanoengkébi, L. *toedoen, bedekken.*
 Hanoengkëmmi, L. *huldigen.*
 Hanoengkoel, L. *onderwerpen. Achterna volgen, van achteren slaan. Tan narso hanoengkoel, zich niet willen onderwerpen. Hóléhkoe loengngoe hanoengkoellaké hanakkoe, zou ik mijn kind gaan achterna loopen. Hakoe wis tahoe hanoengkoel maring déwèkké, ik heb hem reeds van achteren geslagen.*
 Hanoepikso, H. *bezien, onderzoeken; lezen.* Hanoepiksaanni, *id.*
 Hanoeroennaké, L. *laten zakken, doen afdalen.*
 Hanöngkêt, A. *borduren; naaijen.*
 Hanoeroetti, L. *volgen, opvolgen.*
 Hanoesoel, A. *achterhalen, navolgen.*
 Hanoet, L. *volgen, nabootsen.* Hanoet-hanoettan, *nabootsende. Wöng hikoe hora hanoet hadhat ting négoro, dat volk volgt de landsgebruken niet na. Hora hanoet hing déwèkké, hem niet navolgen.*
 Hanoetoet, L. *volgen.*
 Hanoetoettakën, H. — é, L. *temmen, tam maken;*
 Hanoetoettaké hing karéppé, *den wil temmen.*
 Hanoewoen, H. *verzoeken,*

- Hanolo, K. *vuur der drijven.*
 Hanöman, K. *een der reuzen uit de fabelleer.*
 Hanomo, L. *genaamd.*
 Handör, K. *vermengen. Bekennen. Handgemeen.*
 Handöhök, A. *aankloppen.*
 Hanrawassi, L. *ten onderbrengen.*
 Hantarikso, K. *uitspansel.*
 Hantassakën, H. *halen, uithalen.*
 Hantawis, H. *tusschen, intusschen, tusschenbeide, middelerwijl, sedert.* Hantawis datëngngipoen kangdjëng rodjo poenniko sampoen kalih talioen, *sedert de komst van den doortuchtigen vorst zijn twee jaren verstreken.*
 Hantëng, A. *kalm, stil.*
 Hantëng, somber, *droefgeestig.*
 Hantër, L. *geleiden.*
 Hanthök, K. *pisangboom.*
 Hanti, L. *wachten, verbeiden.* Hantinën sadélo hëngkas, *wacht een oogenblik.*
 Hantigo, K. *een ei.*
 Hantih, A. *spinnen.*
 Hanting-hanting, L. *hangers, oorbellen.*
 Hantjam, L. *dreigen, bedreigen.*
 Hantjör, L. *lijmen; lijn.*
 Hantjolo, K. *berg.*
 Hanto, K. *gij; u; uw.*
 Hantoe, A. *spook, booze geest.*
 Hantoeck, H. *vinden, krygen, ontmoeten, bejegenen; verdraaijen, kunnen.* Kawoelo hantoeck bédaggan wono, *ik ontmoette wild gedierte.* Kawoelo sampéjan hantoeckki, *gij ontmoettet mij.* Hantoeck pientën hangsal dhiko mantjing, *hoeveel hebt gij met hengelen gevangen.* Dliiko hantoeckkakën gadhahhan koelo, *gij verdraait mijne woorden.*
 Hantoepp, A. *een engel.*
 Hantoro, L. *tusschen, intusschen, middelerwijl, sedert.* Hantoro pirang dhiao tëkkané, *hoeveel dagen zijn er sedert zijne komst verloopen?* Hantoro lakön tigang djam, *drie uren onder weg.*
 Hapadang, H. *verlichten.*
 Hapadjar, H. *praten, verhalen.* Sampoen hapa-

djar,
 hanak
 gen pr
 Hapagoen
 Hapan en
 Haparing
 Hapatul
 Hapedes
 Hapezel
 Hapek
 Hapek
 ze sch
 Hapekik
 Hapem,
 temm
 koelje
 bakt
 Hapapan
 Hapes,
 gelu
 zijn
 zeer
 Hapi,
 Hapi-
 zich
 zal
 Hapik
 ngoe
 Haper
 Por
 li,
 het
 zij
 Hapis
 Hapita
 Hapoe
 Hapoe
 Hapoe
 ten
 kui
 Hapoe
 sch

- djar, *reeds verhaald*. Rëmmën hapadjar datëng lanak moeriddipoen, *gaarne met zijne leerlingen praten*.
- Hapagoennëmman, H. *juweelen*.
- Hapan en Pan, K. *ja, ja wel; en; derhalve*.
- Haparing, H. *geven*.
- Hapatni, K. *echtgenooten*.
- Hapëdës, A. *sterk, heet, prikkelend zijn*.
- Hapëgël, H. *verdrietig*.
- Hapëk, L. *gunstig, vinnig, sterk, bokkelucht*.
Hapëk tëmëm hamboenë wëdoes bërök kijé, *deze schapen hebben eene sterke lucht*.
- Hapëkik, L. *fraai, moot*.
- Hapëm, L. *koekje, oblie*. Hapëm hiki hënnak tëmëm, *deze oblie is zeer lekker*. Ngapëm, *koekjes bakken*. Biso wóng ngapëm hiki, *men bakt deze koekjes zeer goed*.
- Hapëparab, K. *noemen; genaamd*.
- Hapës, L. *buigzaam, zacht; zwak; onmagt, ongeluk*. Hapës tëmëm gaman kijé, *deze wapens zijn zeer zacht*. Hakos hapës tëmëm, *ik ben zeer zwak*.
- Hapi, ML. *vuur*.
- Hapi-hapi, L. *veinzen, voorgeven, zich gelaten, zich houden*. Hakoe harëp hapi-hapi loro, *ik zal mij ziek houden*.
- Hapik, L. *fraai, mooi*. Hapik tëmëm djröning ngoemahhé, *het is zeer fraai in zijn huis*.
- Hapërdöngdi, L. *verschillen in gevoelen; oneens*. Poro wali sëdhojo, dhërëng sami ling tiengngali, dhadhös hapërdöngdi, *al de heiligen waren het nog niet eens omtrent het gezigt; zoodat zij verschilden*.
- Hapisah, L. *scheiden, verwijderen*. Zie pisah.
- Hapitakën, H. Hapitakön, L. *vragen*.
- Hapoe, H. *kalk*. Hapoe wëllandi, *krijt*.
- Hapoejëngngan, A. *verdwating*.
- Hapoentën, H. *vergiffenis*. Koelo noewoen hapoentën, *ik vrraag vergiffenis*. Napoentën, *vergeven, kwijtschelden*.
- Hapoeroe, L. *vergiffenis*. Ngapero, *vergeven, kwijtschelden*.

Hapoepoetro, H. *gewinnen, kinderen krijgen, baren.*

Hapoes, L. *teugels van een toom, breidel, leisels.*
Ontrouw, verraad, bedrog, trouweloos. Djaran hikoe jèn dhikèntjèngngi hapoessé mëndak, *indien men dat paard sterk aan de teugels trekt blijft het staan.*

Hapoes, L. *vleijen, streelen.*

Hapontjokoro, H. *plukharen.*

Hapoetoessonō, H. *vaardig af, zend een gezant af.*

Hapotro, K. *bladen waarop men schrijven kan.*

Hapramilo, H. *dat, omdat, dewijl.*

Hapramoelo, L. *dat, omdat, dewijl.*

Haprang, L. *oorlog voeren.*

Hapron, K. *in orde brengen, uit den weg ruimen, verschoonen; herstellen.* Dōsanē goctaniro haprono hing ratoe, *ruim de fouten van uwen meester bij den vorst uit den wog.*

Hapti, K. *willen.* Tannapti, *niet willen.*

Harabi, L. *gehuwd, eene vrouw hebben.*

Harah, L. *trachten, mikken, doelen, overwegen, bedenken.* Harahhèn matané, *mk op zijne oogen.* Harah-harahhèn bahé, *enkel of slechts overdenken.* Koerang pènggarah-harahhé, *hij is onnadenkend.* Harah-harahhèn kang bêtjik, *overweeg hetgeen goed is.* Harah-harahhèn sèththik, *denk een weinig na.* Wōng bédil mēngkono pènggarahhé sing matang, *zoodanige scherpschutters hebben een scherp gezigt.*

Harak, A. *volgen in staatsie.*

Harak, L. *orak.* Hodjo hakéh-hakéh ngoembé harak, *drink niet veel arak.*

Haram, L. *vuilnis, onrein.*

Haramé; L. *lustig, vrolijk zijn.*

Harampak, A. *essen, gelijk zijn.*

Haran, H. *naam, faam.* Harannono déwé, *noem het zelf.* Wong sing haran Ngadoer Rahman, *ie-mand genaamd Abdul Rahman.* Dhi harani, *genoemd worden.* Haran sing bêtjik, *goede naam, faam.* Haran hinggang holo, *een slechte naam.* Haranmoe sopo, *hoe is uw naam.* Sopo haranniro, *hoe heet gij.* Wong hora karoewan.

haraanné, *iemand wiens naam onzeker is. So-*
po harané hanakmoe, hoe is de naam van uw
kind.

Harang-harang, L. *zelden, zeldzaam, zjl, dun,*
wijd uit een, gescheiden, afzonderlijk, op zich
zelden. Harang-harang loengngané, kerrép léréné,
zelden gaat hij, gedurig houdt hij stil. Sing ha-
rang harang bahé toelissané, slechts zelden (ook:
wijd van elkander) schrijft hij. Hanggoer wanjo
harang, hódjo wani kerrép, wees eerder dapper
op u zelve staande, zijt niet dapper door za-
menscholing. (in massa).

Harang, A. *houtschool.*

Haras, H. *kussen, zoenen.*

Harassan, H. *kus. Onderling spreken. Ngaras, kus-*
sen. Haras, een kus, zoen.

Harbangngijah, K. *vierde. Hoeroepiro harbang-*
ngijah, zijnde deszelfs letter de vierde (in rang).
Dit kan doelen op de tallletters en ook op de
zondags letters der jaren.

Hardhó-waliko en Hardho-liko, K. *zeebewoners,*
monsters, slangen, draken, gouden hofsieraden
uit zoodanige nagemaakte voorwerpen bestaande.

Hardi, K. *verbazende bergen. In de geheimzini-*
nge getallen wordt dit woord voor zeven ge-
bruikt.

Hardjo, K. *voorspoed, welvaren, vrede, behoude-*
nis; voorspoedig. Groeten, heilwenschen, Nglang-
koengngi hardjannipoen nêgari poeniki, dit land
geniet eene buitengewone welvaart.

Hardjoe, H. *volmaakt, gelukkig, fraai.*

Hardjoeno, K. *water.*

Hardono, H. *geld, schatten.*

Hardjoenno, K. *water dat op eenen steen stil staat.*

Harboet, L. *wegnemen, opnemen, oprapen. Ha-*
taggên mantri harboet gandjaran, bevel de
rijks grooten de gunstbewijzen (de giften) op
te nemen (welke op den grond nedergelegd wa-
ren).

Harëmbang, H. *eensgezind zijn.*

Harèn, L. *arengboom, areekboom. (Sagurus rum-*
phii). Harèn kijé hakéh tëmmeñ soewané, deze

arengboom heeft vele schrijfpennen. (Namelijk zeer dunne en harde loten, die als zoodanig gebezigd worden).

Harèng, A. *houlskool.*

Haréno, K. *kleine soort van herten.*

Harèp, L. *willen; zullen, zal, Karèp, kaharèp, wil, geweld. Karèppé, zijn wil. Kaharèppan, hoop, toevlugt, het gewilae. Harèp loengngo maring pasar, naar de markt willen gaan. Karèpmoe, uw wil. Karèpkoe, mijn wil. Ngarèppakèn, willen; doen willen. Karèptòh. g. w. wil. Karèppo, g. w. wil! Wis ngarèp, heeft geweld. Mèngko harèp, zal willen. Kòwé harèp hopo, wat wilt gij? Hakoe ngarèppaké koewé sok hòra hòra hòlèh, ik verlang daarna, doch verkrijg het gedurig niet. Hakoe harèp loengngo nègoro lijo, ik wil een ander land doorreizen.*

Harèppan, L. *voorsteven.*

Harèppèn, A. *poëzij, samenstel in maat, berijmd proza. Harèp-arèppan, verzen opzeggen.*

Harèppit, L. *naauw, eng, bekrompen, smal. Ngarèppittakèn, verengen, benaauwen, opeendringen, versmallen.*

Harérèh, *langzaam, zoetjes.*

Hargi, H. *waarde, prijs.*

Hargo, K. *een berg.*

Hargo, L. *waarde, prijs.*

Hari, K. *jonger broeder, dag.*

Hari, K. *de zon.*

Harienni, K. *jonger broeder.*

Harjo, H. *Arija, titel van eenen zoon van aanzienlijken.*

Harip, S. Ar. *schrander, ervaren.*

Haris, K. *langzaam, bedaard, liefelijk, zachtjes.*

Harit, L. *grasmes, snijmes, snoeimes. Harit hikoe landèp tèmmèn, dat grasmes is zeer scherp. Ngaritto ngalas kono, maai in die wildernis, maai de struiken, dat riet enz. af. Hono hëndhi pènggaritkoe, waar is mijn grassnijder. Pènggarit sampéjan kèsah, uw grassnijder is gegaan. Haritté djaloekken, vraag zijn snijmes. Haritkoe déwé, mijn eigen mes.*

- Harko, K. *de zon.*
 Harlodji, S. *orlogie.*
 Haroe-biroe, A. *aanporren, aanzetten; oproerig.*
 Haroeg, A. *vruchtbaar, als land.*
 Haroehoer, S. *in de hoogte.*
 Haroem, L. *geurig, welriekend, lekker; reukwerk geur.* Haroem tēmnen hamboené kembang hiki, *zeer welriekend is de geur van deze bloem.*
 Haroennan, *veelsoortig.*
 Haroeno, K. *de zon.*
 Haroes, K. *betamelijk.* Datan haroes, *niet betamelijk, onbetamelijk.*
 Haroewan, L. *verkeering, omgang.*
 Haroworo, A. *oproerig, onstuimig.*
 Harös, A. *vloed, stroom, deining.*
 Harso, H. *wil, lust, zucht, begeerte, voornemen, geneigdheid; willen, begeeren, geneigd zijn.*
 Harso kêsah, *willen vertrekken.* Kaharso, *de wil.* Kaharsakhakèn en Karsakhakèn, *willen, doen willen.* Karsannipoen, *zijn wil.* Harso si-nahoe, *willen leeren.* Harso noempak hing bahito, *aan boord willen gaan.*
 Harti, L. *zin, meening, bedoeling.* Hikoe harti-né, *dat is er de zin van.* Ngartèkhaké, *verklaren, uitleggen, den zin te kennen geven.* Pènggartèn, *verklaring.*
 Harto, A. *schatten, schat.* Hartané naködo hikoe nglocwilhi kèhé, *de schatten van dien schipper zijn zeer vele.* Hartannipoen tijang poenikoe hakathah-kathah, *de schatten van dien man zijn zeer vele.* Tijang tjientèn poenikoe manggèran kalajan hartannipoen, *die sincees aanbidt zijne schatten, (maakt er een afgod van).*
 Hartös, K. *zin, meening, bedoeling.* Hartössipoen, *de meening daarvan.* Pènggartössan, *verklaring.* Ngartössakèn, *verklaren, uitleggen.*
 Hasab, L. *stijpen, wetten.* Opdroogen. Bakal promoto hali-hali, hikoe hasabbèn, *het edel gesteente bestemd voor een ring, stijp dat.*
 Hasag, *rondzwerven, verjagen.*
 Hasah, A. *stijpen, wetten.*
 Hasal, A. *afkomst, oorsprong, opdat, ten einde;*

als, indien. Nègoro Djowo hasallé, hij is van Java afkomstig. Hasal dhadhi bétjik, ten einde het goed worde.

Hasalat, Ar. *het gebed overeenkomstig de voorschriften verrigten; bidden.*

Hasalinggo, K. *een berg.*

Hasambat, A. *roepen, klagen.*

Hasami, H. *gelijk maken, gelijk.*

Hasandjang, H. *vertellen, zeggen. Sandjang-sinandjang, onderting gesprekken voeren. Kasandjangan, verteld, vertelling. Zie sandjang.*

Hasasiwi, H. *baren, verlossen.*

Hasat, K. *droog. Pahasattan, kleed om zich na het baden afgedroogen.*

Hasébo, L. *verschijnen. Onderworpen zijn, ten hove moeten verschijnen. Hasébo hing pagélaran, in de vergaderzaal verschijnen. Poenikoe tíjang-tíjang hingkang hasébo, dat zijn menschen die ten hove moeten verschijnen (die aan zoodanige verplichting onderworpen zijn). Zie sé so.*

Hasékar, H. *bloeyen, zie sékar.*

Haséloer, L. *onafgebroken, onophoudelijk.*

Hasém, A. *tamarinde, zuur, wíang, zerp. Gédé tèmmeñ kajoe hasém kijé, die tamarindeboom is zeer hoog. Hoewis hasém rasané djangan hiki, deze groente heeft reeds eenen zuren smaak. Pènthoeng hikoe hóléhhé di gawé galéh hasém, die stok kan van de kern van den tamarindeboom gemaakt worden.*

Haséndoe, grof, brutaal.

Hasibèng; L. *verschijnen. Hasibèng hing panangkillan, in de vergadering verschijnen.*

Hasigit, L. *kostelijk, zeldzaam, schoon. Hasigit roepané, schoon van gedaante.*

Hasih, A. *liefde, genegenheid; begunstigen; beminnen.*

Hasih, K. *zilver.*

Hasijogo, L. *gekleed zijn. Hasijogo, kang bagoesbagoes, zeer fraai gekleed zijn.*

Hasikéb, L. *fraai, aankleeden, vasthouden.*

Hasinggit, L. *eerbiedwekkend, heilig, vreeselijk. De javaan schrijft aan eene plaats die hasinggit.*

- ngit is, eene eigenschap toe, die den persoon, die dezelve betreedt, gelukkig of ongelukkig maakt. Kajoe hikoe hasingngit temmen, dat woud is zeer eerbiedwekkend, heilig.
- Hasil, A. voortbrengsel, inkomst, voordeel. Hasil hing negoro Bima hikoe hakéh hilang, hōra karowan, de voortbrengselen van Bima gaan veelal verloren, zijn onzeker. Wōndētēn hasil kawoelo salaminé wontēn hing negari Djawi poenikoe, hamoeng pikantoe karangan hingkang sahé, wijders bestond mijn voordeel tijdens mijn verblijf op Java alleen in het verkrijgen van goede opstellen.
- Hasilih, A. verwisselen, vervangen. Hasilih hoekih, over en weder trekken, rukken.
- Hasin, L. ziltig. zout, brak, zoutachtig. Kasinnan djangan kijé, deze groente is zout. Hōlah hiwak hodjo hasin-hasinnan, kook de visch niet te zout.
- Hasiram, H. baden. Pénjiraman, badhuis, zie siram.
- Hasiwéso, K. slang.
- Hasiwo, K. neen, niet! doe het niet.
- Hasisiwi, H. baren. Soemo Witjistro hasiwi hakékasih. Tjitjro Soemo, Soemo Witjistro gewan Tjitjro Soemo.
- Hasmoro, H. een huis. Vreugde; vermaken, verlangan. Hasmarēng tjas hing paloejih, vermaakt het hart des opstellers. Bathoro hasmoro, de goeder liefde.
- Hasoe, L. hond. Hasoe galak, een kwade hond. Hatiené kojo hasoe hij heeft een hondenaar.
- Hasoeko, H. vermaak vinden, kiezen. Geven.
- Hasoeman. K. de zon.
- Hasoenoec en Hasasoenoec, K. baren, gewinnen. Sang Gēndro Jono hasoenoec hanomo Soemo Witjistro. Sang Gēndro Jono gewan (een kind) genaamd Soemo Witjistro.
- Hasoeng, H. geven. Hasoeng hoeningngo hing sampéjan, kennis geven aan u. (aan den Heer)
- Hasoepēnno, H. droomen. Soepēnnan, een droom.
- Hasoesoembar, trotsch, verwaand.

- Hasök**, A. *schenken, ingieten.*
- Hasómah**, K. *gehuwd zijn. Echtgenooten.*
- Hasóno**, K. *eene bloem. Zitten.*
- Hasör**, H. *laag; minder; nederig, ootmoedig.*
 Hangngasörrakén pijambak, *zich vernederen, verootmoedigen.* Kadhi poendhi lélampahhipoen prajoedan hing Nga Jogijo Karto? Hingkang sapoeniki hinggiñ wöntén kasörrannipoen hoegi, *hoe is de aard van den oorlog te Djokjokarta? Thans is dezelve aan het afnemen.*
- Hasöröh**, A. *aanvallen.*
- Hasösöröh**, A. *aanhulsen.*
- Haspi**, K. *niet bestaan, is niet.*
- Hasrah**, A. *overleveren, overgeven, afstand doen; toevertrouwen.* Nétkolo dhino hanoe, 1odjo hanoe basrahhaké kradjané, *op een zekeren dag gaf een zeker koning zijn rijksbewind over.*
- Hasrëp**, H. *koud, frisch, koel; koorts.* Tójo wëdang sampoen hasrëp, *het warm water is reeds koud.* Hingkang sapoeniki kawoelo manggiñ sakit hasrëp, *thans heb ik eene koude gevat, eene koorts beloopen.*
- Hasri**, H. *glanzend, gloeiend; gloed, glans, waas.*
- Hasring**, H. *gedurig, doorgaans, nu en dan, dikwijls.* Hasring daténg hoegi, *nu en dan eens komen.*
- Hasröh**, L. *hard, hevig.*
- Hastho**, K. *acht, (gelat). Dageraad.*
- Hasthono**, H. *graf, praalgraf.* Koelo hadjéng tiliik hasthono, *ik wil de praalgraven zien.*
- Hasti**, K. *zijn, wezen; is, was.*
- Hasto**, K. *hand, arm.* Sampoen kabasto hastannipoen, *zijne handen zijn gebonden, Sapiéntén pandjang hasto tjang, hoe lang is eens menschen arm.* Hasto téngngén, *regterhand, regterarm.* Hasto kiwo, *linkerhand.* Koelo hatçeri nangkis kalajan hasto kiwo, *ik noodig u uit met de linkerhand te schermen. (afteweeren).* Koelo tjëp-péng kalih hasto kiro kimawön, *ik houd het maar met de linkerhand.*
- Hastono**, K. *praalgraf, plaats.*

- Hastro, K. *de maan*. Wōng hora wërroech hitoengngan hing wastro, iemand, die de berekening der maan niet kent. Hastro hikoe pahogërran tahoen, de maan is de maatslaf van het jaar.
- Hastro, K. *oorlogstuig*; wind die door werpwapens, of het zwaaijen van een zwaard veroorzaakt wordt.
- Hastro-dibio, K. *pijl en boog*.
- Haswalas, K. *een tijger*.
- Haswo, K. *een paard*.
- Hataggën, L. *beveel!* Hataggën mantri harëboet poenikoe, *beveel de ryksgrooten dat op te nemen*.
- Hatannapi, K. *des te meer, en ook*.
- Hatap, A. *dekriet voor huizen, voornamelijk van nipa- of boejoebladeren gemaakt*.
- Hatari, K. *gedaan, voorby, was*.
- Hatatajoengngan, *dansende*.
- Hatatön, L. *gewond*.
- Hatëmah, H. *ontmoeten*.
- Hatëmahhan, H. *vervolgens, bijgevolg, ontmoeten*.
- Hatëtannjo, S. *Ml. vragen*.
- Hathi-hathi, L. *wenkbraauw*.
- Hathik-hathik, L. *leden, gewrichten, knokkels; overwegen; de bindten in bamboes en anderriet*.
Hathik-hathikkan tangngan kabéh hono piro, *hoe veel knokkels zijn er aan de handen*. Mëngko dhak hathik hikoe, *ik zal dat overwegen*.
- Hathing-hathing, K. *hoofdhaar*.
- Hatböh; A. *ach! helaas!*
- Hati, L. *het hart, het gemoed, het zintuig van gevoel, vernuft; de lever*. Hatiné bëtjik tëmëmën, *zijn hart is zeer goed*. Hatiné landëp tëmëmën, *hij heeft een scherp vernuft*. Hatiné wōng koe-wé höra bëtjik, *het hart van dien persoon is met goed, (deugt met)*.
- Hati-hati, L. *aandachtig, voorzichtig*.
- Hatilar, H. *verlaten*.
- Hatinggal, L. *blijven; achterlaten*.
- Hatis, L. *koud, koel, frisch*. Jën hönōng pagoeuengngan hikoe hatissé höra ugëllarraké, *op de*

bergen is de koude onverdragelijk. Hais tēm-mēn rasatē hawakkoe, mijn lichaam is zeer koud.

Hatūi, K. *voorzichtig, nauwkeurig, bedachtsaam.*

Hatjar, A. *keukenzout, ingelegd goed.*

Hatjoengkrah, L. *vechten; krakeelen.*

Hatjolo, K. *heuvel, berg.*

Hatjilik, L. *klein, gering.*

Hatmodjo, K. *kind, telg van aanzienlijken.* Tjistro Soemo hatmadjané hing ngaraannan Pontjodrijo; *Tjistrosoemo had eenen zoon genaamd Pontjodrijo.* Sang noto Gēnthojo siwi lalimo, hingkang hatmodjo, *tjinatoer sawjōs djoemēnnēng ratoe Djōngolo, de vorst Gēnthojo had vijf kinderen, van een derzelve wordt gewag gemaakt, dat hij koning van Djōngolo was.*

Hatōb, A. *oprisping; oprispen.*

Hatoekoe, L. *koopen.* Hakoe hatoekoe larab djarrané wōng hikoe, *ik koop het zadel van het paard diens mans.* Tēttoekoewo hopo barang sing hōra nonō sadjroning hoemah, *koop eenig goed dat met in huis is. Zie Toekoe.*

Hatoekaran, H. *twisten.*

Hatoenggal, H. *vermengen, zich inlaten, bemoejen, een.*

Hatoer, H. *zeggen, uitnoodigen, aanraden, geven, aanbieden.* Patoeran kawoelo, *mijn gezegde, ik zede.* Sampéjan kawoelo hatoeri tindak hing pagrijannipoen habdhi sampéjan, *ik noodig u ten mijnen huize te komen. (ten huize van uwen dienaar).* Kawoelo ngatoeri hoeningngo hing sampéjan, *ik geef u kennis.* Bilih hamarangngi lēgo gali sampéjan kawoelo badé hangngatoerri hoeningngo prakawis doesoen hingkang kadatēngngan pēnnjakit, *indien Ue. er toe gestemd zijt, zal ik u kennis geven van den toestand des dorps, dat door de ziekte bezocht is.* Hatoerrēn en hatoerrono, *bied aan.*

Hatoerran, A. *orde; aanbieding; antwoord.*

Hatoerri, id. *roepen.*

Hatoes, A. *honderd.* Satoes, *een honderd.* Limang ngatoes, *vijf honderd.*

Hatoessan, A. *honderden.*

Hatoet, L. *volgen.* Hatoet woeri hing lampahhé, *zijne schreden navolgen.*

Hatopo, A. *een afgezonderd leven van boetdoening leiden; als kluzenaar op de bergen, in de rotsen of holen of wildernissen leven, zich zelven van de wereld afzonderende om eene godsdienstige dan wel om eene wereldsche zaak te bevorderen, aanhang te verwerven, opgang te maken en zich aan het hoofd van deze of gene beweging te stellen. Ingetogen leven, Zie Topo.*

Hatör-hatör, A. *offer.*

Hatös, A. *hard, vast.* Pangngannan kijé hatös tēmmēni, *deze spijs is zeer hard.* Woengkal hikoe koerang hatös, moelané jēn di gawé hasah, hora landēp, *die slijpsteen antbreekt hardheid, indien dezelve gebruikt wordt om te slijpen, scherpt hij niet.*

Hatös, H. *prijs, waarde, gehalte.*

Hatös-hatös, H. *voorzichtig, omzichtig, oplettend.* Wōndētēn tijang hingkang kirang pēngngatös-hatössoen, sring tijlakannipoen, *wyders zijn onvoorzigtige menschen meestal ongelukkig.* Koe-lo ngato.ri hatös-hatös, *ik raad de voorzichtigheid aan; ik noodig uit om voorzichtig te zijn.*

Hawak, L. *ligchaam, lijf; ik.* Wōng gawé klambi pasthi hangngoekoer hawak hoewong, *iemand die kleederen maakt neemt voorzeker de maat van het lijf van den persoon.* Hawakkoe hora hēnak rasané, *ik gevoel mij niet frisch.* Lēssoe bahé rasané hawakkoe, *ik gevoel mij slechts zwak.* Hawak bahito, H. hawak prahoe, L. *scheepsvolk.*

Hawal, L. *begin, aanvang.*

Hawan, L. *daglicht; vroeg.* Hoewis hawan, *het is al dag.* Hawan tēmmēn tēkkané, *hij komt zeer vroeg.* Kawannan, *morgenstond.* Hawan hiki panas, *het is warm van daag,*

Gawalg, K. *wolk, dampkring.* Mibēring ngawang ngawang, *naar de wolken vliegen.*

Hawani, L. *durven, vermetel zijn.* Zie Wani.

Hawarah, L. *zeggen, melden.*

Hawarni, H. *veelsoortig, veelkleurig, zie Warni.*
 Hawaruo, L. *veelsoortig, veelkleurig, zie Warno.*
Vermelden, vermeld.

Hawartós, H. *verhalen.*

Hawas, L. *vernuftig, wijs, geleerd, oordeelkundig; kunnen zien.* Hawassé hora kadjamak, *hij is voorbeeldeloos vernuftig.* Ngawassaké hoewóng, *iemand aankijken.* Koelo hatoeri ngawassakén hing-kang lérrés, *ik verzoek het juist te beoekouwen.* Hawassau, *bekwaamheid, vernuft, oordeelkundig.* Doekoeu hawas, *een kundig geneesheer.*

Hawastho, K. *genaamd.*

Hawawoedho, A. *naakt.*

Hawé, A. *zweken. (met de hand of vinger).*

Hawéddi, L. *vreezen.*

Hawéh, L. *geven; toestaan.* Hawéh wérroeh, *kennis geven.* Hawéjo wérroeh, *geef kennis.* Hora hawéh wérroeh maring béndhoro, *geen kennis geven aan den meester, (heer).* Hakoe wéhbono sathitak bahé, *geef mij slechts een weinig.* Jên wé harép hawéh hopo, *wat wilt gij geven?* Jên nawéh, gawanén mréné, jên hora, *hoewis, indien het veroorloofd is, breng het hier, zoo niet, afgedaan!* Hawéh hoetang, *leenen, borgen, krediet geven, op schuld geven.* Gawé hopo hawéh hoetang wóng kojo wéngkono, *waarom bergt men zoo iemand.* Hora hawéh hoetang, *hoewis, geeft men geen krediet, dan is het afgedaan.* Wéwéhhan, *gift.*

Hawékkasan, L. *eindelijk, eindigen; wijders.*

Hawét, L. *voortdurend, aanhoudend, eeuwig; taai, sterk; dat veel kan verdragen of uitstaan.* Hawét témmén hóléhhé honóng hing kéné, *voortdurend kan hij hier zijn.* Hawakké hawét témmén, *zijn ligchaam is zeer sterk. Hij is zeer taai.*

Hawibojo, K. *groot, edel.*

Hawibowo, K. *rust, stil genoeg.*

Hawidjo-widjo, K. *verheugd, verblijd.*

Hawijat, K. *boven. Tien.*

Hawijós, H. *uit; uiten; komen.*

Hawijóssakén, H. *voortbrengen, uitbrengen, veroorzaken.*

Hawlis, K. *groen zijn.*

Hawis, H. *arak.*

Hawis, H. *dingen, afdingen; verbieden.* Hawis-hangngawis, *over en weder dingen.* Diko nawis pientèn dhadhös hadjeng handhiko, *gy. dingt zoo veel als het u belooft.*

Hawis, H. *duur in prijs.* Hawis pisan bargainipoen, *de prijs daarvan is zeer duur.*

Hawis-hawis, H. *zelden, zeldzaam.* Hawis-hawis mèdhal datèng hing kantör, *zelden op het kantoor komen.* Hawis hawis wontèn hing gajo, *zelden te huis zijn.*

Hawismo, K. *gehuisd zijn; gehuud zijn; zie Wis mo.* Hawismo nèng Bntoro, *woonachtig te Bntoro.*

Hawit, A. *aanvang, begin, oorsprong, aanvankelijk; dewijk, omdat.* Nègoro Démwak kanghawit Islam, *het distrikt Damak omhelsde het eerst het mahomedaansche geloof.*

Hawitjantèn, H. *spreken.*

Hawoe, L. *asch; stof.* Hawoené hëdoek pëtèng, *de stof verduistert (de lucht).* Hawoe siti, *stof van het aardryk.*

Hawoeh, A. *zwartsel, roet, smuisel.*

Hawoek, A. *nul; vernietigen.*

Hawoek, K. *duister.*

Hawoerahan, L. *gedruisch; luidruchtig, gemengd.*

Wöng nganggis soewaraanné hawoerahan, *de stemmen der huilenden vermengden zich.*

Hawöh, A. *vruchten dragen. Zie Wöh.*

Hawön, H. *slecht, kwaad, ondeugend, slechtheid.*

Tjang hing kang hawön, *een slecht mensch.* Ngawonnaken, *slecht maken, bederven, slecht doen worden.* Kawönnan, *slechtheid; slecht geworden, bederven.*

Hawöt, H. *antwoorden.* Hawöt sari, *antwoorden hernemen.*

Hawör, L. *vermengen, (vooral van natte waren).*

Hawöt dhadhï sawidji, *ondereen vermengen, tot een mengen.* Hawörren hing kono bahé, *meng het ginder maar.* Sampoén wör-winör mênggan

kalajan rintjang, *de vijand is onderling handgemeen geweest.*

Hawotoro, K. *tijdstip, tijd.*

Hawrat, H. *zwaar, geladen; moeilijk; laden.*

Hé, L. *aanhechtsel achter een woord om den derden persoon van het bezittelijk voornaamwoord uitgedruken. Hömahhé, zijn huis.*

Hé en Héh! ei! he! he! Héh kénnoŋ ngopo kné *he waarom is dat?*

Hébat, L. *wonder, verwonderlijk; verwonderen. Naarheid, afgrijzen.*

Hébég, L. *een zadel. Hébéggöŋno djaran hikoe, zadel dat paard.*

Hébèr, L. *kleden, aankleden, uitspreiden. Gawanèn mrénétöh sédélo, dak hébèrné, breng het even hier ik zal het aantrekken. Hébéno hikoe sathithik, spreid het wat uit.*

Hébèr-hébèr, L. *linnen verkoopen, te koop hangen.*

Hébijar, L. *helder, opgeklaard.*

Hébo, K. *een olifant.*

Héboen, L. *dauw. Héboen hikoe hōra bëtjik, dat is geen milde dauw.*

Hédab, L. *verwonderd, wonderbaar, vreemd; bewonderen, verwonderd zijn. Hédab tëmmèn hatikoe, mijn gemoed is zeer verbaasd. Ngédabhaké, verwonderen, doen verwonderd zijn. Ngédabno köwé, verwonder u.*

Hédan, L. *gek, mal, zot, dwaas. Hédan-hédannan, gekkelijk, zottelijk, verzot. Kédaannan wōng wadhōn, op eene vrouw verliefd. Ngédannakēn, verzotten, zot doen worden.*

Hédhang, L. *kookten. Hédhangngèn hikoe, kook dat. Bèrrasmoe harēp dhak hédhang, uw rijst zal ik kookten. Kénthangkoe wis dhi hédhang, mijne aardappelen zijn reeds gekookt.*

Hédhah, K. *verschil, onderscheid.*

Hédhi, S. *fraai, mooi. Meer; beter.*

Hédhoem, L. *deelen, verdeelen. Hédhoemmèn hikoe, verdeel dat.*

Hédjoem, H. *verzamelen, bijeenbrengen, vereenigen. Hédjoeminnèn pcènnikoe, verzamel dat.*

- Sampoen koelo hédjoem. djalër kalawan hëstrinpoen, *ik heb man en vrouw bijeengebragt.*
- Hëgran, A. *stellen.*
- Héh, A. *he! o!*
- Héjang, H. *grootvader.*
- Hëkkas, L. *magt, vermogen; magtig.*
- Hekjo'eni, K. *honderd bilhoen.*
- Hëko en Hëkoe, K. *één. De staart van iets.*
- Hélo, *trekken, halen.*
- Hélo, S. *el.*
- Hélik-élik, *opvullen.*
- Hélik, L. *afkeerig zijn, haten, versmáden, verfoeijen; tegenaan, afkeer; kwaadwillend, haatdragend, nydig. Hélik lanang, de jong getrouwde man versmaadt zijne vrouw. Hélik wadhön, de jong getrouwde vrouw versmaadt haren man. (Het gevolg van gekoppeldé huwelijken).*
- Héling, L. *acht geven, bedenken, overwegen, denken. Héling hing hati, overleggen in het hart bij zich zelven overwegen. Héling-hélingngan hatimoe soeprih hodjo lali, geef wel acht op uw hart, opdat gij niet nalatig wordt. Kahélingngan, het geen het onderwerp of voorwerp der gedáchten uitmaakt; gedacht. Ngélingngaké, herinneren waarschuwen, te binnen brengen, doen opmerken, raden. Ngélingngaké wöng pë-tjak sing harëp tibo hing télago, eenen blinden waarschuwen die in eenen put dreigt te vallen.*
- Hélingngan, L. *herinnering.*
- Hëllak, A. *verbastering van lak.*
- Hëllo-hëllo, L. *medelyden, toegenegenheid; beweenen, bejammeren. Hanak sidji hëllo-hëllo, een kind wordt beweend, bemind.*
- Hëlloeng-hëlloeng, L. *bloemen. Hakoe harëp gawé hëlloeng hëlloengngan, ik zal bloemen vervaardigen.*
- Hëlloes, L. *effenen, kemmen, effen strijken; een paard over den rug strijken.*
- Hëloer, K. *bloedzuiger. Onophoudelijc. Wöng melakoe kijé mèloer bahé deze persoon gaat onophoudelijc voort.*

- Hélowan, K. een olifant.
- Héman, L. medelijden, aandoening aangedaan zijn. *Bejammeren. Helaas, ach! het is jammer.*
- Héman témmèn hakoe hora loengngoe, het is jammer dat ik niet ga. Hémannaké hanak sing mati, een kind beweenen dat overleden is.
- Hémas, L. verzachting van mas, goud.
- Hémbah, H. grootvader, grootmoeder.
- Hémban, beminde, geliefde.
- Hémbat, L. schudden. *Beproeven. Pikoellané dhi hémbat-hémbat, zij schudden hunne vracht; zij wikkten hunne vracht.*
- Hémbél, A. moeder, stijk.
- Hémbél, A. nachte, grondeloze moeder.
- Hémbèn, A. overmorgen.
- Hémbing-hémbing, L. schamelheid.
- Hémbó en hémbók, L. moederkief; dit wordt ook wel tegen vrienden gezegd.
- Hémbó, H. wenkbrauwen.
- Hémbó; L. gelijkerwijs, zoo als: denken. *Sing dhi hémbó wóng gédé, hetgeen door de grooten gedacht wordt.*
- Hémbósh, L. niet weten, onbewust zijn.
- Hémbóon, L. voedster.
- Hémbóen-boennan, L. harsenpan, schedel, bovenste van het hoofd.
- Hémbók, L. moeder.
- Hémbéh, L. verzachting van méh bijna, omtrent.
- Hémmal, L. verbastering van mal, (een timmermans model om er iets naar te vervaardigen). *Hakoe harép gawé hémmal, ik zal een mal maken.*
- Hémmas, L. goud. *Titel van Mas, die aan zoons van aanzienlijken gegeven wordt. Hakoe harép toekoe mas, ik zal goud koopen.*
- Hémmér, L. bukkband, bukgordel.
- Hémmoet, L. kieskaauwen, zuigen, lurken. *Ngémmoet, aan het kieskaauwen zijn.*
- Hémmöh, L. niet willen.
- Hémmoet, H. denken, bedenken. *Hémmoet-hémmoet-tan, bedenk, overweeg. Sumpéjan hémmoet-sakédhik, mijnheer denk een weening na. Hémmoet*

hing serrat poeniko, *de inhoud, vermaning of waarschuwing van dien brief.* Pemoet nethlo tanggal kaping woloe kawoelo haringali tandaning ratoc, *herinnering dat ik op den achtsten der maand een teeken van den honing gezien heb.*

Hämpal, L. *gebraden vleesch.*

Hämped, L. *kleine krab.*

Hämpër, *gelijkenis.*

Hämpër, L. *afdak voor het huis; balkon.*

Hämpoe, K. *ynersmd.*

Hämpoek, A. *poezelig, mollig.*

Hämpoen, M. *reeds, al, voorbij.*

Hämpök, L. *wanden laten.*

Hämpöl, L. *jonge kokosnotendop.*

Hämpör, L. *vermoeid, afgemat, ongemakkelijk.*

Bangogët tēmēn hēmpörre sikikoe, *mijne voeten zijn zeer vermoeid.*

Hämprit, A. *een zeker vogeltje, boomrusch.*

Hëndag, L. *kunst.*

Hëndhas tjetjak, A. *uithoek van den rand boven het lammer van een kris.*

Hëndjing, L. *vroeg; morgenstond. Toekomst.*

Hên, K. *een olifant.*

Hëndé, *geweer.*

Hëndhöt, L. *modder, slijk, veen.*

Hëndek, L. *laag, kort.*

Hëndhas, L. *het hoofd.* Hëndhasë ngälloe, *hij heeft scheele hoofdpijn.*

Hëndhi, L. *waar, werwaarts.*

Hëndhoet, *slijk, modder.* Hawakke gaboel hëndhoët; *zijn lijf met slijk bemorst.* Dalané hëndoët bahé, *de weg is enkel slijk.*

Hëndhông kalawan panahhé pisan, *een koker met pijlen.*

Hëndhro. K. *de maan; een berg.* Sommigen willen dat Hëndhro woerticht beteekent.

Hëndhro djolo, K. *een slecht mensch.*

Hëndhro djolo, K. *een dief.*

Hëndjët, H. *kalk.* Koelo hadjông toembas hëndjët, *ik wil kalk koopen.*

Hëndoek, *arengboom.*

Hëndök, L. *een ei.*

- Héngèr, *dienen*.
 Hé'ngèt, L. *bedenken*, *herinneren*.
 Hènggal, H. *vreemd*, *nieuw*.
 Hènggal, H. *spoedig*. Hènggallaké, *bespoedigen*.
 Hènggèn, H. *plaats*, *vak*, *oord*, *verblijf*. Hènggènnipoen wóntén hing kitho; *zijn verblijfplaats is in de stad*.
 Hènggo, L. *aankleeden*, *aantrekken*; *gebruken*.
 Hènggönnèn hikoe, *trek dat aan*; *gebruik dat*.
 Hènggönnèn koedakoe sadélo bahé, *neem, gebruikt mijn paard voor een oogenblik slechts*.
 Hènggön, H. *plaats*, *verblijf*, *oord*, *vak*.
 Hènggris, A. *engelsch*. Wöng hènggris, *engelschman*.
 Hèngkak, A. *een kraai*.
 Hènnak, L. *lekker*, *aangenaam*, *genoegelijk*, *vermakelijk*. Hènnak tèmèn, *zeer aangenaam*.
 Ngènnakhaké, *verlekkeren*, *lekker*, *aangenaam maken*.
 Hènnèng, L. *stil zijn*, *ophouden*.
 Hèntas, L. *nieuwelings*, *pas*, *zoo even*. *Verheffen klimmen*. Kówé héntas tekko hëndhi, *waar komt gij zoo even van daan*. Héntassèn, *verhef*. Kijambakkipoen koelo sampoen héntas, *ik heb hem verheven*.
 Hénték, L. en héntök, *af*, *voltooid*; *op*, *verbruikt*.
 Hènthèng, L. *ligt*, *met zwaar*.
 Héntik, A. *de pink*.
 Hènting, L. *af*, *voltooid*, *op*, *verbruikt*.
 Hèntjit, A. *sils*.
 Héntoet, L. *winden laten*.
 Hèpah en Hipah, H. *belooning*; *loon*.
 Hèpé, A. *in de zon droogen*.
 Hèpeh, *afgunst*, *nyd*.
 Hèppang, A. *een tak*.
 Hèpèk-hèpèk, *handpalmen*. Mèngko wöng hikoe këtiban hèpèk-hèpèkkoe, *dat mensch zal in mijne handen vallen*.
 Hèrañ, L. *wonder*, *wonderbaar*, *verwonderd*.
 Hèrèh, *verzachting van rèh*, *orzaak*, *reden*.
 Hèrek; H. *heesch*, *schor*.
 Héring, L. *dom*, *lomp*.

- Héring en Hiring, A. *steilte eener rots*.
- Hérnowo, K. *vier. Zeewater.*
- Hérowati, K. *bliksem, weerlicht.*
- Hésir, K. *element, hoofdstof.*
- Hèsmoe, K. *reuk; ruken.*
- Hèsràh, L. *overgeven. Zie hasrah.*
- Hèsoek, L. *morgen, morgenstond, vroeg, tijdvak van zes tot acht uren. Hèsoek-hèsoek, des morgens vroeg. Hèsèh-hèsoek, het is nog ochtend. Sérgeppé hora kadjamak, hèsoek-hèsoek wis njèk-kèl mangsi lan kalam, hij heeft eenen onbeschrijflijken ijver, reeds des morgens vroeg houdt hij zich met de pen en het papier bezig.*
- Hèssap, L. *gevoerd, met voering bekleed; verdubbeld, op lagen gestapeld.*
- Hèsti, K. *elefant, gouden elefant, een der rijkssieraden. Acht. Waar, getrouw.*
- Hèstoe, K. *opregt, getrouw: waar; duidelijk; geloof.*
- Hèstoe-podho, K. *eerbiedigen, huldigen, onderwijzen.*
- Hèstrènni, H. *inhuldigen.*
- Hèstri, H. *vrouwelyk, vrouw, Tjang ngèstri, vrouw, vrouwen. Koedho hèstri, eene merrie.*
- Hétang, H. *tellen, rekenen, opsommen. Pèngngétangngan, berekening, opsomming. Ngétanggaké, doen berekenen.*
- Héthök-héthök, L. *veinzen.*
- Hétik-étik, L. *opvullen.*
- Hétjan-hétjan, L. *versnapering, lekkernij.*
- Hétjap, L. *zegel, signet. Hétjappé hora bëtjik, zijn zegel deugt niet. Hakoe wis hólèh tjap, ik heb een signet gekregen. Lajang tjap, L. Sér-rat tjap, H. een gezegelde brief, een zegel, zie Tjap.*
- Hétjèt, L. *verf.*
- Hétjo, H. *lekker, aangenaam, genoegelyk. Nglangkoengngi hétjo rahös hoelam poeniki, deze visch is zeer lekker van smaak. Ngétjo ngétjoho galih, vrolijk u wat op, vervrolijk uw hart.*
- Hétoenjo, K. *dewyl, omdat.*

- Hétjis, L. *een stok, rotting.*
 Héwah, H. *gek; veranderlijk; veranderen.*
 Héwan, A. *dieren, beesten.*
 Héwèdh en hewèt, H. *moeijelijk. Arbeiden.* Héwèt
 tèmén, *zeer moeilijck. Sawég hewèt, pas aan
 den arbeid. Pakéwèd, moeilijckheid.*
 Héwo, K. *haat.*
 Héwoe, L. *duizend.* Séwoe, *één duizend,*
 Héwón, A. *duizenden.*
 Hibadhat, S. Ar. *aanbidding, goddelijke vereering,
 godsdienst, zekere plegtigheden, die voorge-
 schreven zijn. Hakarjo ngibadhat hing pang-
 ngéranniro, zijnen heer aanbidden.*
 Híbarat, Ar. *geijkenis; gelijkerwijs, uitlegging.*
 Ngíbarattaké, *verklaren, door gelijkenissen op-
 helderen.*
 Hibër, H. *vliegen; vlugt.* Hibër hangngibër, *heen
 en weder vliegen.*
 Hiblis, Ar. *duivel, booze geest.*
 Hiboe, H. *moeder.* Joto moedjar hiboeniro, *nu
 sprak zijne moeder.*
 Hidak, L. *betreden; vertrappen.*
 Hidép, L. *ooghaar.* Hidéppé pating kranthil, *zij-
 ne oogharen zijn zeer vuil.*
 Hidép, L. *weten, kennen; kennis.*
 Hidép, K. *stuiten,*
 Hidhanggan, H. *de borst, (pectus).*
 Hidhër, A. *omgaan, rondgaan.* Hidhërran, *rond-
 gang, omgang, cirkel.*
 Hidhi, H. *verlof, toestemming.* Kawoelo moen-
 djoek pandjènnènggan dhalèm; bilih marènggi lé-
 gi galih dhalèm, kawoelo badé noewoen hidhi dha-
 lèm, *ik zeide tegen den gebieder: meester, in-
 dien het hart van den gebieder inschikkelijck is,
 zoude ik verlof aan mijnen meester verzoeken.*
 Hidhin, L. *verlof, toestemming.* Jèn kalawan hi-
 dhin, *indien het met verlof is.* Hawéh hidhin,
verlof geven.
 Hidhoe, A. *spog.*
 Hidjab, L. *vraag. Gordijn, sluijer.*
 Hidjahhan, *visch.*
 Hidjém, H. *groen.* Ngawassakèn horo-horo hidjém,

- hiembëtté tjahjo mripat, *het aanschouwen van groene beemden versterkt de oogstralen*. Koelö ngidjëm makén sindjang, dhéréng dhi hantoe khakén, *ik heb een kleed doen groen verwen, het is nog niet te huis bezorgd*. Hidjëm nëm, *licht groen*.
- Hidjëmman, H. *inhoud eens briefs*.
- Hidjéng gandhiko, H. *uw; gij*. Grijo hidjéng-gandhiko, *uw huis*.
- Hidjo, L. *groen*. Hakoe harép toekoe djarit hidjo, *ik zal een groen kleed koopen*. Hidjökno djaritkoe, *maak mijn kleed groen, (verf het groen)*.
- Hidjoek, L. *vleijerij, vleijen*.
- Hidoe-doeban, *rood spog, siri-spog*.
- Hidoe pati, K. *de maan*.
- Hidris, A. *Enoch*. Nabi Hidris, *de profeet Enoch*.
- Hiembët, H. *vermeerderen, bijvoegen*.
- Hiembo, L. *gelijkenis; gelijk*.
- Hiemboeh, L. *vermeerderen, bijdoen, bijvoegen, aanvoegen*. Hiemboehhono séthithik bahé, *doe er nog wat bij*. Wöng toekoe hora hóléh hiemboeh, *de koper krijgt geen overwigt, toestag*.
- Hiemboewan, *aanhangsel, bijvoegsel*.
- Hiemmo, *damp*.
- Hiempën, *een droom*.
- Hiendhah, H. *schoon, fraai*. Hiendhah warninipoen, *schoon van kleur*. Hangngoetjahi dandhanau kang hiendhah hiendhah, *kostelyke goederen zoeken*. Sarwo hiendhah sédhojo, *al de goederen zijn fraai*.
- Hiendjen, H. *gluren, loeren, bespieden*. Ngien-djéu-hiendjén, *gedurig bespieden*. Sampéjan hiéndjéntöh, *mijnheer gluur eens*.
- Hiendjén, A. *as*.
- Hieng'an, *lu, vadzig, traag*.
- Hieng'ët, H. *denken, overdenken*.
- Hienggoe, A. *duivelsdrek*.
- Hienggér, L. *draaijen, omdraaijen*.
- Hiengugët, H. *denken; gedachte*.
- Hiengugoc, H. *fokken, aankweeken*.
- Hiengugocn-niengugocn, *fokkerij, kweekerij*.
- Hiengugoeng, L. *ik; uij*.

Hiengsoen, *ik; mij.* Hiengsoen hora kërso, *ik wil niet.* Hiengsoen harep tiendhak, *ik zal gaan.*

Hiennjo, *K. minne.*

Hiennjong, *L. ik; mij.*

Hienno en hino, *L. gemeen, laag, onedel.* Hiennané déwé, *zijne eigene laagheid.*

Hientën, *A. diamant, edelgesteente.*

Hientip, *L. gluren.*

Hientir, *L. ronddraaijen; malen.* Kiuran, *een molen.*

Hientjër, *A. aspunt.*

Higo, *A. rib; ribben.*

Hijo, *A. o, ja, he, hei.* Hijo hikoe wöng sing bëtjik pégawéhhané, *o die man is goed in zijn werk.*

Hjoen-hjoennan, *A. een slingcr.* Ngjoen, *slingeren.*

Hikët, *H. hoofddoek die de Javanen dragen.*

Hiki, *L. dit, deze.* Wöng hopo hiki, *wat mensch is dit.* Lëmmah hiki tak kiro dhadhi bagoes, *ik denk dat deze grond goed zal worden.*

Hik'las, *§. A. vriendschap, onderwerping.*

Hiko, *L. dat, die.* Hiko hono hopo, *wat is dat?*

Hiko, *K. één.*

Hikoe, *L. dat, die.* Wöng hikoe hagawé doso, *die persoon zondigt.*

Hilang, *L. verliezen, verloren gaan; kwijt, verloren.* Hodjo hilanggaké, *laat het niet verloren gaan.* Hoewis hilang, *reeds verloren.* Dë-dët hilang, *dbadhi padang, als de duisternis verdwijnt, wordt het dag.*

Hilat, *L. de tong.* Hilatté tjëndek tëmëm, *hij heeft eene zeer korte tong.* Pasthi hora biso tjelathoe, *wöng hilatté wis tjëndek, voorzeker kan iemand die eene korte tong heeft, niet spreken.* Ngobabhaké hilat, *de tong bewegen.*

Hilèn, *A. spruitje; rwiertje.*

Hilër, *A. kwijl.*

Hili, *L. afstroomen.* Hilining baannjoe, *afwalering.*

Hilmoe, *§. Ar. wetenschap; kunst.*

- Hilo dhoenni, K. *heilige doktores.*
 Hiloe, A. *kwijl.*
 Hilo gekèn, K. *ongezeggelyk.*
 Hilón, A. *nabaarwen.*
 Himét, L. *weinig, luttel.* Hora nono sahimét-himétté, *er is geen weinigje, er is niets.*
 Himah, H. *huis, woning.* Himah-tjang halit, *hus van een gering man.*
 Himah-himah, H. *gehuisd zijn, ingerigt zijn; gehuwd zijn; huizen.* Huwelyk. Kawoelo himah-himali tjang Mangkoe Soedan, *ik ben gehuwd (ik huis) met eene vrouw uit het dorp Mangkoe Soedan.* Kawoelo hingkang sapoenniko hadjéng mindahhakèn pimahhan kawoelo, *ik zal nu mijne huishouding verplaatsen.*
 Himalaja, K. *wolken.*
 Himam, A. *priester.*
 Himan, A. *godsdienstig geloof; belijdenis.* Horo nono himané, *hij heeft geen geloof.* Himan-himannono pégawéhhaanné, *belartig zijne zaak, zijn werk.* Hilang himané wong hikoe, *het geloof van dien persoon is verloren.*
 Himantoko, K. *langwerpige wolk.*
 Himawan, K. *een afgelegen berg. Zeven. Kruin.*
 Himbét, K. *bijdoen, vermeerderen.*
 Himbo, H. *wenkbrauw.*
 Himbo-himbo, L. *verbeelden, wanen, denken.* Sing himbo-himbo kojo Djindhral hing Batawi pèngganggóné, *die zich verbeeldt als een Generaal van Batavia gekleed te zijn.* Himbané kojo ratoe, *lij denkt als een koning.*
 Himboeh, L. *vermeerderen, bijdoen.*
 Himboewan, L. *aanhangsel; vermeerdering.*
 Himo, K. *wolken in 't algemeen.*
 Himo, S. *huis.* Himo-himo, *trouwen.*
 Himoer, H. *vleijerij, vleijen.*
 Himoet, *zie Hémoet.*
 Himokopoero, K. *wolk.*
 Hinamér, K. *het werk, gewerkte.*
 Hinamré, K. *gereed gemaakt; geweld worden.*
 Hinanjang, K. *gevangen nemen.*
 Hindak-hindakkan, A. *trede, sport.*

- Hindan, K. *lange strijdnods.*
 Hindang, K. *vrouw van een' geestelijke.*
 Hindhoeng, K. *de maan.*
 Hindhrijo, K. *wind.*
 Hindjang, K. *morgenstond.* Hindjang gëgaman
 prapto, *in den morgenstond kwamen de troe-*
pen.
 Hindhro, *zie hëndhro.*
 Hindho, L. *waar, werwaarts.*
 Hindhit, *iets dragen,*
 Hindhri, K. *jonge elefant. Stormwind. Vijf.*
 Hindjo, S. *Indië.*
 Hinding, L. *schortje om de schamelheid te dekken.*
Batooveren, iets ingeven om de mannen te boei-
jen. Wöng wadhön likoe holo sing tjök gëllëm
ngindhing, het is eene slechte vrouw die ver-
maak vindt in het betooveren.
 Hindjing, H. *morgen, morgenstond.* Hindjing lan
 söntën, *morgen en avond.* Hindjing-hindjing,
des morgens vroeg. Hindjing koelo niengngali
 tjang dhipoen hoekoem, *heden morgen zag ik*
iemand die gestraft werd.
 Hindro, K. *bliksem.*
 Hinëb, L. *sluiter, toedoen.* Hinebbën lawau koe-
 wé, *doe die deur toe.*
 Hinëp, L. *overnachten.* Hakoe wis nginëp hing
 hoemabhé dëkké, *ik heb in zijn huis vernacht.*
 Hing, A. *bij, in, op, aan, tot, te.* Hing könter,
aan de deur. Hing pasar, *op de markt.* Hing
 galar, *op den bamboezen vloer.* Wöndhëntën
 kawoelo wöntën hing pëdhamëllan, *voorts ben ik*
aan het werk. Hing kënë, L. Hing ngriki, H.
hier. Hing kono, L. Hing ngriko, H. *daar,*
ginder. Hingkang sapoeniko, H. Hing sabiki,
 H. *thans, nu.* Hingkang sapoeniko kawoelo sam-
 poen mantoe pënggoenggoeng ratoe, *ik heb thans*
het welbehagen van den koning ontvangen. Hing
 pinggir dalan, L. *aan den kant van den weg.*
 Hing karëtëg, A. *op den brug.* Hing sjanoe, A. *aan*
of bij N. N. Hing ngoemabhé, *ten zijne huize.*
 Hing ngëndhi, L. Hing poendhi, H. *waar, op*
wat plaats. Hing djobo, L. Hing djawi, H.

- buiten.* Hing djërro, L. Hing lébbët, H. *binnen.* Rawoehhing toewan, *de komst van den heer.* Bawahhing Soeropringgo, *het gebied van Soerabaja.* Saporönning dëndo, *de helft der boete.*
- Hi'ngaran, L. *genaamd worden.*
- Hingapoes, L. *geteugeld, gebonden worden,*
- Hi'ngët, H. *denken, overwegen; bepeinzen.*
- Hinggak; A. *watertreden, alleen met de voeten zwemmende, regt op staan.*
- Hinggäl, H. *zie hënggäl.*
- Hinggih, H. *ja, voorwaar, zeker.* Hinggih sampoen koelo tampënni sërrat sampéjan poenniko, *ja, ik heb uwen brief ontvangen.*
- Hinggil, H. *hoog, verheven.* Hinggillakën, *verhoogen. ophoogen. verheffen.* Hinggillan, *hoogte, lengte, in de hoogte.*
- Hingkang, A. *hetgeen, hetwelk, die, dewelke, dat.* Hingkang sahé, H. *hetgeen goed is, het goede.* Hingkang kadhi, H. *zoo als. gelijk.* Hingkang hëtjik, L. *hetgeen goed is.* Hingkang mëkatën, H. *op die manier, zoodanig.*
- Hingugnèn, H. Hingngön, L. *voeden; weiden,*
- Hingngoetoes, A. *gezonden.*
- Hingugoendhoerraké, L. *terug geven; achteruitgeplaatst. (gedegradeerd).*
- Hingngöng, L. *ik, mij, wij, ons.*
- Hingsër, L. *op zijde schuiven, opschuiven, opschikken.* Hingsërrén mrênë, *schuif hier naar toe.*
- Hingwang, K. *ik; mij; wij; ons.*
- Hingwijat, K. *boven. Tien.*
- Hinikët, K. *gewerkt, opgerigt, vereenigd, verbonden.*
- Hinikët, K. *een hoofddoek omhebben, gebonden zijn, worden.*
- Hinnjöng, L. *ik, (op wetnige plaatsen in zwang).*
- Hingsön, en Hingsoen, K. *ut.*
- Hino, L. *gering, slecht, veracht, gebrekkig, behoeftig, achteloos.* Hino harto, *slecht bemiddeld.*
- Hinoko, K. *geven. Vreuzde.*
- Hinté, L. *gluren.*

- Hinték, L. *afgedaan, op, verbruikt.*
 Hintök, A. *bergeend, eend van Manilla.*
 Hintük, A. *de pink.*
 Hintip, A. *aanbrandsel.*
 Hintir, A. *malen.*
 Hipah, H. *loon. Ngipahhi, loonen.*
 Hipé, L. *aangehuwde broeder of zuster. Hipékoewadhön hajoe roepané lan biso ngadji, mijne zwagerin is schoon van gelaat en kan lezen.*
 Hipé-djalér, H. Hipé-lanang, L. *zwager.*
 Hipé hëstri, K. Hipé wadhön, *snaar, zwagerin.*
 Hipèn, L. *droom, Ngipi, droomen.*
 Hipoen, H. *aanhechtsel achter de woorden, om het bezittelijk naamwoord van den derden persoon uitdrukken. Rawoehhipoen, zijne komst.*
 Hirëng, L. *zwart. Ngirënggi, zwarten, zwart-selen. Wöng hirëng, zwart mensch, zwarte. Hirëng manis, een bekoorlijk zwart. Mongso hirëng, de tijd dat de rijst nog niet geplant is, of de planten eerst beginnen te groeyen.*
 Hirënggan, L. *onbeplani, nog zwartachtig, gelijk velden waarop reeds geoogst is.*
 Hirik, L. *zeef. Hirikké harang tëmëmën, zijne zeef is al te grof, te ijl.*
 Hiring, H. *volgen; overhellen, afshellen, stellte. Pëngngiring, gevolg.*
 Hiringgan, H. *bezijden.*
 Hiris, L. *kerven, fijn snijden, hakken. Hirissën-töh karo wëllat, snij of kerf het met een bamboezen mes of splinter. Tjoendrik halit badé pëngngarissan, een kerfmesje, een klein mes om te kerven.*
 Hiro, *is een aanhechtsel achter de woorden om het bezittelijk naamwoord van den derden persoon uitdrukken. Wëroehhiro, zijne kennis. Het komt ook wel in den tweeden persoon voor, als soedarmaanniro, uw vader.*
 Hiroeng, L. *de neus, Hiroeng banggir, vooruitstekende neus; snuit. Lijöng hiroeng, de neusgaten. Bindënggan hiroeng, door den neus spraken. Hiroeng grewoeng, een neus met gaten, (weggevreten).*

- Hiroes, L. *een scheplepel; opscheppen.* Hiroesno djanggan, *schep de groente op.* Hiroessonó doedoeh goelé koewé. *schep het nat van de kerrie op.* Hiroesno tadjin hikoe, *schep het water van den rijst af.*
- Hisi, L. *vulsel, inhoud.* Ngisènni, *vullen.* Hisiiné gèdhé tèmmen, *deszelfs inhoud is groot.* Pèngngisèn, *vervulling.*
- Hisénnono, L. *vul!*
- Hisèh en hisih, L. *nog, als nog, voor het tegenwoordige.* Hisèh hoerip hadé-koé, *mijn jonger broeder leeft nog.*
- Hisih, L. *id.*
- Hisin, L. *schaamte; blozen; zedigheid; beschaamd, eenkennig; schande.* Hisin hing goesti, *beschaamd, schroomvallig voor den meester.* Hisiinóno hing pèggawéjan holo, *schuw kwade bedrijven, Ngisinnaké, beschamen.*
- Hisis, A. *luchtig.* Hangngisis, *luchten, luchtscheppen.*
- Hiskandhër, A. *Alexander.*
- Hislam, A. *regtgeloovig.* Tjang of wóng hislam, *een regtgeloovige.* (zoo noemen zich de Mohamedanen).
- Hismo, K. *damp; slijk.*
- Hisoe, K. *de buik.*
- Hisoek, *zie Hèsoek.*
- Hisoen, *ik, mij, mijn.*
- Hitil, A. *clitoris.* Hitil-hitillan, *de huid.*
- Hitjak, A. *betreden.*
- Hitjal, H. *verliezen, verloren gaan.* Kétjalan, *verloren; verties.* Ngitjallakèn, *verwaarloosen; den verloren gaan.*
- Hitoeng, L. *rekenen, opsommen.* Doeroeng hono kalietoeng, *nog ongeteld, nog niet opgetrokken of in rekening gebragt.* Hitoengungan, *rekening.* Lajang hitoengngan, *rekening.* Hangngitoengnaké, *berakenen; doen opsommen.*
- Hiwak, L. *visch; vleesch.* Hiwak ségoro, *zeevisch.* Hiwak kalí, *rieviervisch.* Hiwak gèrrèr, *drooge visch.* Hiwak bekkasam, *zoute visch.* Hiwak kidang, *herteveesch.*

Hiwèn, A. *klein gedierte.*

Höbah, L. *veranderen; bewegen.* Höbahhono,

Höbahéntoh hikoe, *verander dat.* Köntjo hodjo

☐ hōbah, *kameraad verroer u niet.*

Höbat, L. *geneesmiddel.* Höbat pasang, *buskruid.*

Höbi, L. *aardvrucht, eene soort van aardappel.*

Hobo, L. *geluid; stem.*

Höböng, L. *branden, verbranden.* Dhi höböng
hing gènni, *in het vuur verbrand worden.*

Höböng, *graf, grafstede.*

Höbör, A. *fakkelt, toorts, flambouw.* Höbör kijé
mati bahé, *deze fakkelt gvat gedurig uit.* Né-
goro Batawi, wōng mēlakoe bēngngi, jèn hora gowo
höbör dhi tjekkel, *indien men des avonds te
Batavia zonder fakkelt loopt, wordt men opge-
pakt.* Wōng pangngobör, *fakkeldrager.*

Höbröl, L. *een leugen; tiegen.* Wōng hikoe ha-
kēh tēmmēn höbröllé, *dat mensch liegt ver-
schrikkelijk.*

Hödjat, A. *lasteren.*

Hodjo, L. *laat af, doe het niet, houd op, laat
staan, schei uit.* Hodjo köwé loengngoe hing
hoemahmoe, *gij moet niet naar uw huis gaan.*
Nēk hono wōng djaloek, hodjo köwé hawéh, *in-
dien iemand iets verzoekt, geef het niet.* Hcdjo
tannono, *zekertijk.* Hqdjoto ngoendhang hadhi-
moe, *roep uwen broeder toch niet.* Hodjono,
*laat af, houd op (dit is nog sterker dan Hodjo
en eene ineensmelling van Hodjo hono, laat
het niet zijn).* Hodjo tannoro, *volstrekt. (dat
het niet neen zij).*

Hödjöl, L. *ve-wisselen, ruilen.* Hajo hödjöllēn
djaran-moe karo djaran-koe, *lom verruil uw paard
met het mijne.* Hödjöllan, *verruiling, vergoe-
ding.* Hēndli hödjöllané djarankoe, *waar is de
vergoeding voor mijn paard. (datgene namelijk
dat in plaats van iets dat men genomen of
verwaarloosd heeft, gesteld wordt).*

Hoëbak, A. *klutsen, b. w.*

Hoëbēng, L. *draaijen, wentelen; kreits.* Hoë-
bēngngan, *rondwenteling, rondgang.* Hoëbēng-
ngotōh, *wentel het rond.*

- Hoebér, L. *wegjagen*.
 Hoebjöng, L. *te zamen komen, zich verzamelen*.
 Hoeboeban, A. *blaasbalg*.
 Hoebojo, L. *belofte*.
 Hoedallan, A. *stof om garen te maken*.
 Hoedaanni, H. *weten, kennen*. Koelo sampoom
 hoedaanni, *ik draag er reeds kennis van*, Ti-
 jang déréng hoedaanni, *men weet nog niet* Hoed-
 danénnono, *het zij u bekend*.
 Hoedal, L. *navel*.
 Hoedag, L. *navel*.
 Hoedék, A. *klutsen*.
 Hoedëng, L. *hoofd*.
 Hoedhan, L. *regen, regenen*. Baannjoe hoedhan,
regenwater. Hoedhan watoe, *hagel, steenre-*
gen.
 Hoedhar, L. *los, vrij, ongehinderd; loslaten*.
 Hoedhël, L. *bukband der vrouwen*.
 Hoedhoer, L. *deinzen*.
 Hoedhoet, L. *rooken* ~~in~~ *een pijp*. Pëngugoeðhoet,
een tabakspijp.
 Hoedhoko, K. *water in vruchten*.
 Hoedhönggo, K. *slang, zeedrocht*. *Acht*.
 Hoëdijo, K. *hart, gemoed*.
 Hoedjak-hoedjék, A. *gevallig*.
 Hoedjar, L. *zeggen, spreken; verhaal; bedrijf*.
 Hoedji, H. *toetsen*. Sélo hoedji, *toetssteen*.
 Hoedjoem, K. *star, planeet, Priester*.
 Hoedjoeng, A. *stokkenspel, schermutseling met*
stokken.
 Hoedjoeng, A. *bezoeken*. *Punt*.
 Hoedjoet, K. *eene ster*.
 Hoedjök-hoedjök, A. *onvoorzien*.
 Hoedoen, L. *strijken, dalen, zakken, ondergaan*.
 Hoedoenno lajar koewé. *strijk dat zeil*. Hoed-
 doenno hakoe hing darat, *zet mij aan wal*.
 Hoedoer-hoedoer, L. *opsommen*.
 Hoedora, H. *de buik*.
 Hoedrëk, *worstelen*. Hoedrëk-hoedrëkkan bödjöné,
met zijne vrouw worstelen.
 Hoedroto, K. *dijthalen*.
 Hoegëllan, A. *gewricht*.

- Hoegër, A. *op iemand steunen.*
- Hoegi, H. *ook, alsmede, toch, zoo, nog.* Sampoen hoegi mèkatèn, *handel toch niet zoodanig.* Poeniki hoegi, *dit ook,*
- Hoego, L. *ook, zoo, toch, nog.* Kojo mèngkono hoego wóng njamboet gawé, *het is zoodanig ook dat men een werk verrigt.* Hodjo hoego mèngkono, *handel toch niet zoodanig.*
- Hoejah, L. *zout.* Ngoejahhi, *zouten.*
- Hoehoeh, L. *pis.* Ngoehoeh, *pissen.*
- Hoekèl, A. *wrong in het haar: het haar opbinden.*
- Hoekir, A. *graveren.* Toekang ngoekir, *graveerder, snijder, draayer.* Hoekir-hoekierran, *graveersel.* Pèngngoekierran, *graving.*
- Hoekoe, A. *gewichtje.*
- Hoekoem, A. *wet, straf.* Hoekoem nègoro, *landswet.* Ngoekoem, *straffen.* Hoekoem Allah, *de wet gods.*
- Hoekoep, A. *reukwerk.* Hangngoekoep, *bewier-rooken.*
- Hoekoemman, A. *uitspraak, beslissing.*
- Hoekoer, A. *maat.* Ngoekoer, *meten.*
- Hoekoerran, A. *meting, maat.*
- Hoelah-hoelah, A. *opwekken, aanspooren.*
- Hoelam, H. *visch, vleesch.* Koelo dikokatoembasakèn hoelam, *koopt gij visch voor mij.* Wöntèn hoelam poenopo hing pekkan, *welke visch is er op de markt?* Hoelam koelo wöntèn hing pè-nimpang kathah kang pèdjah, *vele mijner vischen zijn dood in den vijver.*
- Hoelammoelam, H. *vleeschsoorten.*
- Hoelar-hoelar, A. *een draad, draden.*
- Hoelas, L. *gedaante, uiterlijke vorm, kleur.* Hoelassé hōra hētjik, *deszelfs kleur deugt niet.* Hoepo hoelassé djaranmoe, *hoe ziet uw paard er uit?*
- Hoelat, L. *zoeken.*
- Hoelat, L. en H. *gelaat, gezigt.* Hoelatté handhik, djodjo abang hawingo lir mètoe gènni, *zijn gelaat is straf, zijn borst zoo rood als of er vuur uitkomt.* Hoelattipoen havis, *witjantènni-*

- poen kadhös madoe, *haar galaat is liefelyk, hare spraak als honig.*
- Hoelëm-hoelëm, L. *roepen.*
- Hoelëkkan, L. *draaying.* Hoelëkkan baannjoe, *draaikolk.*
- Hoelëng-hoelënggan, A. *worstelen.*
- Hoelër, L. *worm.* Hoelër soetro, *zijdeworm.*
- Hoelës, L. *doodkleed; Meed, doek.* Hoelëssonono majit koewé, *wind dat lyk in doeken.*
- Hoelët, A. *omschudden.*
- Hoelir, A. *schroef, kurketrekker.*
- Hoelijo, H. *heilige, wijze.*
- Hoelo, L. *slang. Acht in getal.*
- Hoelo-hoelo, L. *ruggegraad, schouderblad.*
- Hoeloe, L. *zwellen, inslikken.*
- Hoeloebalang, H. *grensuwachters; krygslieden.*
- Hoeloek, K. *armring.*
- Hoeloen, K. *dienaar; mijn; ik; wij; ons.*
- Hoeloeng, L. *een wouw, roofvogel.* Hoeloeng koewé njambar hajam, *die wouw grijpt een hoen.*
- Hoeloeng, A. *geven, aanreiken.*
- Hoeloer, A. *botvieren.*
- Hoeloer hoesoës, L. *ingewanden.*
- Hoemadëm, L. *koud zijnde.*
- Hoemadhëm, L. *in eene staande houding.*
- Hoemadhöh, L. *verwijderd, verre zijnde.*
- Hoemadjoer, L. *gesmolten zijnde.*
- Hoemagoet, K. *aanvallen, doorbreken, vertrekken.*
- Hoemagoet hing joedho broto, *in den strijd aanvallen.*
- Hoemah, L. *huis, woning.* Hoemahhé, *zijn huis.*
- Köwé harép loenggo hoemahhé sopo, *naar wiens huis wilt gij gaan?*
- Hoemah-hoemah, L. *gehuud zijn.*
- Hoemah limasan, L. *geringe woning, hut.* Hoemah djoglo en hoemah tjébloek, *huizen van meer aanzien.* Hoemah toempang, *een aanzienlijk huis.*
- Hoemah gëdöng, *steenen huis.*
- Hoemah pëgawéjan, L. *werkhuis.*
- Hoemalök, A. *schreeuwende.*
- Hoemangsah, A. *aanrukken, aanvallen.*
- Hoemantjoer, A. *glanzen, glinsteren.*
- Hoemarah, L. *trachtende.*

- Hoemarak, H. nabij. bijna, naderen. Hoemarak
sang noto, nabij den vorst.
- Hoemasök, A. schenkende, gietende.
- Hoemasat, K. droog zijnde.
- Hoemat, A. secte, volk.
- Hoematoer, H. spreken, zeggen, vertellen.
- Hoembak, golf, zie Hombak.
- Hoembang, H. gestalte, postuur, houding. Tijang
poenikoe gagah prokoso hoembanggipoen, die
man heeft een heldhaftig voorkomen.
- Hoembé, L. drinken.
- Hoembél, L. snot.
- Hoemboel, titel op sommige plaatsen voor een
dorps hoofd.
- Hoemboel, A. opstijgen in de lucht.
- Hoemboel-hoemboel, A. vlag, zijnde een smalle
reep aan een stok, en van boven met een wim-
pel.
- Hoemédém, L. koud zijnde.
- Hoemélök, A. schreeuwende.
- Hoemësök, A. gietende, schenkende.
- Hoemijang, L. luidruchtig.
- Hoemijoeng, L. bulderen, groot geraas
verwekken; geraas.
- Hoemoeb, A. koken als water.
- Hoemoer, L. leeftijd, ouderdom.
- Hoemoerré rôlas tahoen, hij is twaalf jaren oud.
Hoemoerriro piio, hoe oud zijt gij?
- Hoemoek, A. zwetsen.
- Hoemmo, K. luchtnimf, engelín.
- Hoemmöb, L. zieden, koken.
- Hoempan, L. aas.
- Hoempëttañ, L. verbergen.
- Hoempëttono, L. verberg!
- Hoemroeh en Hoemrèk, L. geruisch van het water
in eene engte.
- Hoenam, A. slek, slak.
- Hoendagi, wijs; voorzichtig; kunstenaar.
- Hoendagian, H. kunst, vak.
- Hoendak, L. klommen, beklommen; vermeerderen.
Hoendakkën, een paard, een voertuig dat be-
klommen wordt.

- Hoendak-hoendakkan, *trappen, sporten van ladders.*
- Hoendallan, K. *drie.*
- Hoendat, L. *oprijzen, opspringen.*
- Hoendhang mantoe, *tijd tusschen het huwelijksfeest en de voltrekking, bij de Bedouinen op het Tengersche gebergte.*
- Hoendhang, L. *roepen, uitnoodigen, bevelen; bevel, tast.*
- Hoendhanggono, *roep! (velen).*
- Hoendhang ngoendhang, L. *gedurig roepen; bevel, roepstem, gebod, proclamatie; bevelen, gelasten.* Sérrat hoendhang hoendhang, *bevelschrift,* Hoendhanggën, *roep! (een persoon).*
- Hoendhoeh mantoe, A. *tijd tusschen het huwelijksfeest en de voltrekking.*
- Hoendhoenggan, A. *hoop, stapel.*
- Hoendjal, A. *jong hart.*
- Hoendjolo, K. *glans.*
- Hoendoer, A. *deinzen, wijken.*
- Hoendoer-hoendoer, A. *een lange, smalle dievenzaak.*
- Hoenggal, L. *elk, ieder.* Hoenggal dhino, *elke dag.* Hoenggal dhino bakoe holéh gawé kabé-tjikkan, *iedere dag kun ik het goede werken.*
- Hoenggoel, A. *allermeest, zeer.*
- Hoenggoel, L. *overwinning, overwinnen.*
- Hoengkoro, K. *uitspraak, vonnis.*
- Hoengkrah-hoengkrah, A. *opheffen; afbreken.*
- Hoengsoem, L. *jaargetijde, seizoen, soms wordt dit woord ook als gedeelte voor het geheele jaar gebezigd.*
- Hoenggil, H. *ieder, elk.* Hoenggil dhientën koelo hadjäng söwan, *alle dagen zal ik verschijnen.*
- Hoengngel, H. *inhoud, klank, toon, stem, geluid.*
- Hoenni, L. *geluid, stem, klank, toon.*
- Hoeniengno, H. *weten, kennen.* Koelo böten hoeniengngo, *ik weet het niet.* Sientën tijang hing-kang hoeniengngo hawön sahé tijang, *wie is de mensch die het kwade en goede kent dat in den mensch is.* Hasoeng hoeniengngo, *kennis geven.*

- Soepadkōs hōelo hoeningugoho, *opdat ik het wete.*
- Hoenoës, A. *ut de scheds trekken.*
- Hoentab, A. *drom.*
- Hoentab, H. *slukken.* Djampi hoental-hoentallan, *pillen*
- Hoentar, H. *zweer, puilt.*
- Hoentel-hoentel, L. *krioeleu.*
- Hoentjallan, K. *een hert. Drie.*
- Hoentjék, A. *els, boor; boren.*
- Hoento, A. *kameel.* Pradjoeirit Mèkkah sami bari-niuh hoento sèdhojo, *de krijgslieden te Mèkkah stijgen alle bij den wapenhandel op kameelen.*
- Hoentoe, L. *land, tanden.* Hoentoe glap, *dondersteen.*
- Hoentoek, A. *bobbel, waterbet, schuim.*
- Hoepaksi, K. *weten.*
- Hoepami, H. *gelijkerwijs.*
- Hoepas, A. *venijn, vergif, bijzonder uit het plantenrijk.* Kènno hoepas, *door vergif aangetast.*
Hoepas nègoro bali mandhi, *het vergif van Bali is doodetijk.*
- Hoepët, L. *vuurtouw, touw van de bast van den kokosnoot, dat dient om er de pijp aan op te steken.*
- Hoepih, H. *loon, belooning.* Ngoepihhakèn, *loonen, betalen.*
- Hoepih, L. *een bos pinang.*
- Hoepikso, H. *onderzoeken, nazien.*
- Hoepomo, L. *gelijkenis, bij gelijkens, gelijkerwijs.* Hoepamané ratoe hagawé hoekoem, *gelijk een vorst die het regt handhaaft.* Sahoepamaanné, *bij alden.*
- Hoepotjoro, H. *rijksieraden.*
- Hoepiti, H. *cijns, schatting.*
- Hoerab-hoerab, *bloemen.*
- Hoerang, A. *garnalen.* Hoerang kali, *riviergarnalen.*
- Horoeb damër, A. *ecne krissort.*
- Hoeroeb, A. *vlam.*
- Hoeroeh, H. *schuim.* Moeroeh, *schuimen.*
- Hoeri, A. *en hoeré, los, iohangend.* Djènni hoeré, H. *Mas hoeré, L. stofgoud.*

- Hoërip, L. *leven, bestaan, levend.* Kahoeripan, *levende, het leven.*
- Hoerittan, A. *kleine planten.*
- Hoermat, *zie hōrmat.*
- Hoero-hoero, A. *zingen, gezangen.*
- Hoeroeb, A. *vlam.*
- Hoeroeb damër, *eene krissoort.*
- Hoeroeh, A. *schuim.* Moeroeh, *schuimen.*
- Hoeroeng, A. *kruipend gedierte, soort van worm.*
Mas hoeroeng, *een glinsterende steen, soort van marmer.*
- Hoeroep, S. Ar. *karacters, letters.*
- Hoeroer, K. *wolk.*
- Hoeroes, A. *opspooien, inhalen, achterhalen en terug doen keeren.*
- Hoeroes-hoeroes, L. *zuivering, buikzuiverend middel.*
- Hoeroet, L. *volgen.* Wrijven, *ramenassen.*
- Hoesab-hoesab, A. *zwabber, dweil.*
- Hoesik, A. *inblazing; inblazen.*
- Hoesodho, K. *geneesmiddel.*
- Hoesoel-hoesoellan, A. *twistrede.*
- Hoesoem, A. *bepaalde tijd voor iets. Sazoen.*
- Hoesoeng, A. *lossen, ontladen.*
- Hoesoes, A. *ingewand, darmen.*
- Hoetak en hoeték, A. *hersenen.*
- Hoetami, H. *best, uitmuntend, keurig.*
- Hoetang, A. *schuld.* Kōwé tak hoetangngi, *u borg ik.* Tōndho hoetang, *schuldbewijs, schuldbrief.* Koelo di hoetangngi, *ik word gedebiteerd.* Hawéh hoetang, *op schuld geven, borgen.*
- Hoetawi, H. *of. Eerst, in de eerste plaats.* Poeniki hoetawi poeniko, *dit, of, dat.*
- Hoeték, A. *hersens.*
- Hoeti, K. *aardworm,*
- Hoetjal, H. *zoeken.*
- Hoetjang-hoetjang, L. *pit van een kaars, lemmet.*
- Hoetjap, L. *spreken.*
- Hoetjék-hoetjék, A. *fommelen.*
- Hoetjoel, *los, slippen, ontslippen, ontslappen;*

- Hoetjoellakën, *loslaten*. Hoetjoel-hoetjoel, *ontkleeden*. Ngøstjoelli, *ontknoopen*.
- Hoetjök-hoetjök, *A. toevallig*.
- Hoeto, *K. drie*.
- Hoetoe, *L. tanden*.
- Hoetoes, *H. zenden, afvaardigen*.
- Hoetoessan, *H. afgezant, afgevaardigde, ambassadeur, consul*.
- Hoetomo, *L. best, uitmuntend, keurig*. Pëgawé-jan hingkang hoetomo, *eene uitmuntende daad, een uitnemend werk*. Wöng hoerip koerang hoetomo jën höra sëmbahjang, *de levenden zijn onvolmaakt, indien zij geene gebeden opzenden*.
- Hoetowo, *L. of, en*. Iliki hoetowo hikoe, *dit of dat*.
- Hoeto-mönggo, *K. hoofd*.
- Hoewak, *A. oom, moei, van vaderszijde*. Hoewak lanang, *oom*. Hoewak wadhön, *moei*.
- Hoewal, *L. los, vrij; verlaten, scheiden, loslaten*. Dan haanuan kijé höra hoewal tekko tangngankoe, *deze goederen laat ik niet los uit mijne handen*. Kowé hodjo hoewal karö hakoe, *gij moet niet van mij scheiden*. Hodjo hoewallaké *laat niet los*.
- Hoewan, *L. kale plek op het hoofd*.
- Hoewang, *L. geld*.
- Hoewar-hoewar, *L. afkondiging, plakkaat, statuut*.
- Hoewék-hoewék, *A. kwaken*.
- Hoewi, *A. aardappels*.
- Hoewis, *L. reeds, alreeds, al, gedaan hebben*.
- Hoewit, *A. boom; boomstam*.
- Hoewo, *L. vaders broeder, oom*.
- Hoewoer, *de ring boven het blad van de kris*.
- Hoewoes, *L. alreeds, reeds, al, gedaan*.
- Hoewöh, *A. vruchten, voortbrengsel*.
- Hoewök, *bakkebaard*.
- Hoewöng, *L. mensch, persoon, iemand, men*. Hakoe djalock hoewöng, *ik vraag volk*. Kowé wöng hëndhi, *van waar zijt gij?* Hakoe wöng negro lijan, *ik ben van eene andere plaats*.
- Hoewöng-wöng, *L. menschen*.
- Hoewös, *H. ongekoekte rijst*.

Höjag, L. en H. *schudden, daveren, schommelen.*
 Höjaggen hoemah kijé, *schud dit huis, (ligt bamboezen gebouw, dat gemakkelijk te bewegen is).* Sampoen sampéjan höjag-höjag, *schud met mijnheer.* Höjöggen sèthithik tjiklah djédjék, *schud een weinig opdat het goed zij.*

Höjah hajik, höjag gajik, A. *kantelen, waggelen.*
 Höjöd, A. *boomwortel.* Höjöd hopo kijé, *wolke wortel is dit.* Höjöd kajoe gedhé-gedhé, *een wortel van eenen zwaren boom.* Koelo ngoendjoek tōjō höjöd-hojodhan, *ik drink wortelwater. (aftreksel van wortels).* Höjöd kellopo hikoe höra nono galjé, *de wortel van den kokosboom heeft geen kern.*

Hököl, L. *worstelen.*

Hölah, L. en H. *kookten.* Hakoe harép hölah djangan, *ik zal groente kookten.* Koelo hadjeng hölah tètédan hangnging böten wöntén kadjéngngé, *ik zou eten kookten maar er is geen hout.*

Hölah, L. *werken, iets uitvoeren.* Kōwé manéng hölah-hopo, *wat werkt gij op nieuw, wat voert gij weer uit.*

Hölah. A. *aard, inborst.* Sawoeng poeniko bilik tangngléd sahé hölahhipoen, *als die haan vecht toont hij eenen goeden aard. (als vechthaan).* Wōng hikoe hölahiné moebéng padoené, *die persoon heeft eenen aard om zijne woorden te verdraaijen.*

Hölah hölahhan, L. *eten, spijzen, gerechten.*

Höléh, L. *krijgen.* Hakoe höléh matjan, *ik krijg eenen tijger.* Doeroeng höléh, *nog niet verkregen, gevonden.*

Höléh, L. *kunnen, mogen.* Wōng tékko koewé höléh hopo, *die komende man, wat kan hij?* Hakoe höléh hopo, höra-höra höléh koe djaloek toeloeng kōwé, *wat vermag ik, daar ik u niet om hulp mag vragen.* Kōwé tékko höléh hopo, *waartoe, om wat reden komt gij?*

Holo, L. *leelijk; slecht, kwaad, boos.* Wōng wadhön kijé holo tēmmèn roepané, *deze vrouw heeft een zeer leelijk gelaat.* Holo wangngoe-nané hoemah liki, *de bouworde van dit huis is*

leelijik. Halané wis katön, *zijne slechtheid is gebleken, openbaar, zichtbaar.* Wöng holo, *een slecht mensch.*

Höloeng, A. *kiekendief.*

Hölör-hölör, A. *rukwind.*

Hömah, L. *een huis. zie Hoemah.*

Hömbak, L. en H. *golf, baar, detning. Trotsch, trotscheid.* Gëdhé nëmmënni hömbak sëgoro liki, *zeer groot zijn de golven dezer zee.* Koe-lo wëdös mëllampah bahito sawab hömbakkipoen hagëng, *ik ben bang om ter zee te gaan om dat hare golven groot zijn. (er staat om met een vaartuig te gaan doch hömbakkipoen doelt hier op zee, dus: hare golven).*

Hömbo, L. *breed, breedte.* Hömbo dhëlangoeng ngikoe, *breed is de weg.* Hömbo karno, *de breeddoorige, langoorige.*

Hömöng, L. *praten, babbelen, kakelen, snappen, snateren; keuvelen, kouten.* Hömöng-hömöngngan, *gesprek, gepraat. praat, gesnap.* Hömönggé kojo wöng hédhan, *hij praat als een gek.*

Hömpöng, A. *gebrokkeld, gebroken als de tanden, die het verglaasel verliezen en afbrokkelen.*

Hönar, A. *smaad, hoon, belediging, schande.* Dhadhi hönar bahé, *het strekt alleen tot schande.* Gawé hönar hing wöng, *iemand beledigen, honen.* Tijang hadhamël hönar, *poenikoe hawön galibhipoen, iemand die beledigt, heeft een laag gemoed.*

Höndan, L. *ligt, niet zwaar, gemakkelijk.* Pë-gawéjan koe hono höndané tèkko sing diengngin, *mijne werkzaamheden zijn gemakkelijker dan voorheen.*

Höndjo, A. *mijl.*

Höndo, ondo en anda, K. *duister.*

Höndo, A. *ladder, trap.* Hakoe harëp nijlih höndo, *ik zal eenen ladder leenen.* Handané sopo sing kowé silih hikoe, *wiens trap hebt gij daar geleend.* Kawoelo dawah saking höndo, *ik viel van de trappen.*

Hönëng, K. *naar iets kwijnend verlangen.*

Höng, K. *God.*

Hönggo, K. *water.*

Höngko, K. *de zon.*

Höngko, A. *cijfer.*

Hono, L. *zijn, bestaan, zich bevinden; toebere-*
ren. Kahanan, *bestaan, aanzijn, tegenwoordig-*
heid, zelfstandigheid. Hananiro, *zijn bestaan;*
uw bestaan. Hanané, *zijn bestaan.* Nganak-
haké of -kén, daarstellen, doen zijn, voortbren-
gen, aanzijn geven. Hora hono, (nono) *niet*
bestaan, niet aanwezig. Honotöh, *wees, zijt,*
is er? wat? Honohéh, *was, bestond, had.*
Wis hono, *is geweest, was, bestond.* Mëngko
hono, *zal zijn, zal bestaan.* Hanannipoen, H.
zijn aanzijn. Hanèng en Haning, *zijnde, zijn;*
zijnde te. Honoho, *zijt! wees!*

Hono, *pinangboom.*

Honotjoroko, A. *Javaansch alphabet.*

Hönnëng, K. *bedrukt, bedroefd; leed.* Sampoen
gëmmëdër krantën saug praboe sawëg hönnëng
galihhipoen, *maak geen gedruisch want de vorst*
heeft nog hartzeer.

Höntang-nganting, *een eenig kind.*

Höntën en wöntën, H. *zijn, bestaan.*

Hönto warsi, K. *de zesde maand.*

Höntöng, L. *fortuin, geluk.*

Höndjötän, *pleisterplaats, rustplaats.* Lang-
koengngi tēbih höndjötän poenniko, *die pleis-*
terplaats is zeer ver.

Höntjak, L. *liegen; valsch.*

Höntjèk, A. *villen, afstroopen.*

Höntjèllang, *iets omhoog werpen en weder opvan-*
gen; paletten. De lans drillen. Radhën Di-
pati Mangkoe Prodjo, Patih hing Soerakarta
höntjèllang watang hing tēngngah haloen-haloen,
Radén Di Pati Mangko Prodjo, Patih te Soe-
rakarta werpt de lans op het plein omhoog en
vangt dezelve.

Hönto, A. *brak, laf, smakeloos, zouteloos.*

Hoonto, A. *kameel.*

Höpah, L. *loon, betaling; loonen, betalen.* Hö-
pahhan, *belooning, betaling; loon.* Höpahha-
ké, *besteden, uitgeven, betalen, beloonen.*

Höpèn, L. *zich laten gelegen liggen*. Höra-höpèn, *onverschillig*. Hopènnono, *bemoei u*.

Höpjak, L. en H. *melden, mededeelen, bekend maken*. Wöng nègoro hono höpjak hilang dandhannané, *iemand uit de plaats meldt het verlies zijner goederen*. Tjang dhoesoën Margo wati höpjak hitjal kapal, *men meldt uit het dorp Margowati het verlies van een paard*. Wingngi söntèn wöntèn tjang höpjak pandhoerig, *gister avond kwam er iemand eenen dief aangeven*.

Höpo, K. *water*.

Hopo, L. *wat, welke, wie; hoe, wat; hetgeen, hetwelk, dat, iets*. Hopo hikoe, *wat is dat*. Hopo sing dhadhi bëtjik, *iets dat goed of heilzaam werkt, of wordt*. Hopo sing dhi gawé, *wat gewerkt wordt; wat wordt gewerkt? Hopo hiki, hopo hikoe, of dit? of dat?*

Höpör, L. *roosteren; aan het spit braden*. Hakoe harëp mangngan höpör bebék, *ik zal eene gerooste eend eten*.

Höra, L. *neen, niet*. Hakoe hora loengngo hing koetho, *ik ga niet naar de stad*. Höra nono, (hono) *met zijn*. Hakoe höra harëp hikoe, *ik wil dat niet*. Hodjo höra, *niet niet, doe het wel, doe het vooral, volstrekt moet het geschieden*. Höra kathik, *zonder*. Höra hoe-roeng, *het zal geschieden*. Hodjo tannoro, *zekerlijk*. Höra nganggo, *zonder*.

Hörak, L. *faam*.

Hörang ngaring, A. *zeker blad*.

Hörmat, A. *eerbied, eer, hulde, aanzien, achtting*. Hörmatting rodjo, *koninklijke hulde*. Hingghik kawoelo sampoen ngörmatti kangdjëng rodjo, hingkang sawëg rawoeh badé poeniko, *ik heb den doorluchtigen vorst, welke zoo even gekomen is, gehuldigd*.

Horo-horo, L. *wildernis, kreupelhout, wouden, bosschen, plev, vtakte*. Horo kijé hömbó tëm-mèn, *deze wildernis is zeer uitgestrekt*.

Höröng-höröng, A. *aardvloer*.

Hörrék A. *daveren, dreunen*.

Höröt-höröt, L. *verkunste*; *wegnemen*. Hakoe dhadhi hoewöng höra gellëm ngöröt-höröt ban-dhaanning wöng, *ik ben iemand, die eens anders goed niet wil verkunsten*.

Hösak-hasik, L. *heen en weder werpen, wentelen, keeren, onderste boven werpen*. Hösak-hasikkën hoemah wöng koewé, *werp het huis van dien man omver*. Wöng hikoe hösak-hasik bahé, *die persoon is geheel onbestendig*.

Hösik, A. *aandoening, gevoel; gedachte*,

Hösik, A. *kantelen, waggelen; onbestendig*.

Hösök, L. en Hösög, *afkeer, walging*. *Afkeertig zijn*. Ha'ngösök-hösök hïng hanak rabiné, *van zijne vrouw en kinderen afkeertig zijn*. Hakoe tjök dhi hösök, *ik word veelal geschuwd*.

Hösthi, K. *woord, gezegde*.

Höték, A. *gierst*.

Hötër, A. *opshudding, tumult, oproer*.

Hötjék, L. en H. *schillen, stroopen, villen*. Sampoen koelo hötjékki, *ik heb geschild*. Hakoe harëp ngötjékki dëllimo, *ik zal een' granaatappel schillen*.

Hoto, H. *opdat, zoodat*.

Hötöt, A. *ader*. Hötöt rah, H. Hötöt gëüh; *bloedader; bloedvat*. Hötöt këtëg, *slagader*.

Hötto, H. *borstlap*.

Höwah, L. *veranderen, bewegen*. Höwah kala-jan hinggang sapoeniko, *op dit oogenblik veranderen*. Hobahhono, *verander!* Hodjo höwahhono pahoeckoeman nègoro hikoe, *verander de rechtspleging van dat land niet*.

Höwël, L. *jammer; medelijden*.

Howo, A. *lust, drift*. Howo nëpsoe, *driften*.

Howotoro, K. *bedenken; gissen*.

I.

J. Jo of Ja, de I. wordt door de hoelo uitgedrukt, zie dienaangaande de spraakkunst.

- Jadhjan, K. *als, indien.*
 Jajah, K. *vader.*
 Jakoet, A. *karbonkel.*
 Jakso, K. *booze geest.*
 Jakti en Jèkti, L. *voorzeker, waar; echt, braaf, kuisch.*
 Jamani, K. *de hel.*
 Jang widi, K. *God.*
 Japoen, K. *indien, als.*
 Jatim, A. *wess.*
 Jatno en Jètno, K. *kunnen, weten.*
 Jatri, K. *de wereld.*
 Ibrahiem, A. *Abraham.*
 Idjöl, A. *ruilen.*
 Jèdin, K. *alhoewel.*
 Jèki, K. *ja, dat.*
 Jèko en Jèkan, K. *dat; daarover; dan: en.*
 Jèktös, H. *klaarblijkelijk, voorzeker, waar; echt, braaf, kuisch.*
 Jètmo, K. *de ziel.*
 Jèwang, K. *God.*
 Jèwang-widi, K. *God.*
 Jijit, L. *stijmerg vocht.*
 Jitno, K. *bedachtzaam.*
 Iklas, S. Ar. *vriendschap; opregtheid.*
 Iko, K. *heuvel, berg.*
 Ikral, A. *protest.*
 Ilön-ilönën, A. *partijdigheid.*
 Imam, Ar. *priester.*
 Iman, Ar. *geloof.*
 Imang-kamoero, K. *wolken.*
 Imantoko, K. *langwerpige wolk.*
 Imawan, K. *berg, heuvel.*
 Imoko-poero, K. *wolken, die om de zon zweeven.*
 Inam, K. *beleefdelyk spreken.*
 Inarto, K. *arm, behoeftig.*
 Inawoeh, K. *kennis.*
 Indhoe, K. *schryf op goud gegraveerd.*
 Indhri, K. *verfrisschende lucht.*
 Indöng, K. *moeder.*
 Indro-kilo, K. *hemel. Berg.*
 Ing'an, A. *eene soort van haspel, waar het katoen om gewonden wordt.*

- Inggané, K. *afstand, uitgestrektheid.*
 Inggih, H. *ja, gewis.*
 Ino, K. *kleiner; minder.*
 Insja Allah, Ar. *Geve God!*
 Intip, A. *aanbrandsel.*
 Intjar, A. *mikken.*
 Jiwang, K. *God.*
 Jo, L. *ja; wel, ook; klaar.*
 Jodho, K. *dienaar.*
 Joedho, K. *oorlog, gevecht.*
 Joegjo, K. *plaats.* Ngajoegjo, Jökjo, Joedjo *en*
 Joegjo-kërto, *veilige plaats.* (Djocjokarto).
 Joetan, K. *bij miljoenen.*
 Joeto, K. *miljoen.*
 Joetto, K. *een olifant.*
 Jögjo, K. *heilzaam, goed, voortreffelijk.*
 Jogo, K. *boetedoening.*
 Jojo, K. *vader.*
 Jolo, K. *mannelijk.* Poetro jolo, *een zoon.*
 Jomo, K. *de kel.*
 Jono, K. *als, gelijk.*
 Joso, K. *werken, maken; werk, verdienste.*
 Joto, K. *dan, voorts.*
 Jowono, K. *groeten, heilwenschen.*
 Isni, K. *water.*
 Iskak, S. Ar. *Izaäk.*
 Islam, Ar. *regtgeloovig.* Hagomo Islam, *de ware*
godsdienst. (vóór Mohammed werd dit van de
Abrahamiten en na hem van de Mohammeda-
nen gezegd).
 Isto, K. *weten.*
 Istodo, K. *de borsten.*
 Isrri, K. *vrouw; vrouwelijk.*
 Isworo, Sanscr, *God, de Heere.*
 Itoewo, K. *begin, aanvang.*

K.

Ko, K.

Kaalli, L. rivier in het algemeen.

Kaannem-sasoer, A. vijf-en-zestig.

Kaannin, K. wond, kwetsuur, gewond. kwetsen, wonden. Kaannin lamboengugé, hij is in de zijde gewond. Kathah kang nandang kaannin, vele hadden wonden.

Kaappi, K. een aap.

Kabagé, L. verdeeld worden, verdeeld. Hinggih kapéndhët pijambak sami kabagé tijang tétigo, voorwaar het genomene verdeelden zij gezamenlijk onder hun drieën.

Kabagoessan, L. hetgeen fraai, mooi, schoon is of gemaakt wordt; verfraaid worden; verfraaijing, fraaheid, schoonheid.

Kabajan, L. onderschout, ondermandoor, klein inlandsch hoofd.

Kabajar, L. betaald worden, met betating. Sammi bötën poeroen djagi, saséndhadhijo kabajar, gih, bötën poeroen, allen durfden niet te werken, al wierden zij betaald, durfden zij toch niet.

Kabaktijan, L. deugdzaam; deugd, vromigheid. Jên poetoe koe harëp hagawé hing kabaktijan kang bënërr hikoe, indien mijn kleinzoon de ware deugd wil betrachten.

Kabaktössan, H. deugdzaam, vroom; deugd, vroomheid.

Kabalëdig, L. weggejaagd worden.

Kabang'an, K. toorn.

Kabangkittan, A. geleerd, verstandig, geleerdheid.

Kabangngëttan, L. zeer benard, benepen, benardheid; uittermate, buitengewoon, bijzonder, uitbundig.

Kabantökhakën, H. *geholpen worden, soms komt het in den bedrijvenden vorm voor, als, helpen, bijstand bieden.* Wondhënning habdhiapoen kangdjëng panggëran hinggih kabantökhakën datëng Sëgaloe, pradjoerit satoes, marjëm satoenggil, *wijders verleenen de dienaren van den doorluchtigen prins hulp te Segaloe (met) honderd soldaten en een stuk geschut.*

Kabar, S. *tijding, nieuws, bericht, verslag, inlichting.* Koelo sampoen hamirëng kabar tërrang prakawis padhamëllan koslo, *ik heb voldoende tijding omtrent mijne ambtsbetrekking ontvangen.*

Kabasmi, K. *verbrand, afgebrand.*

Kabasto, H. *gebonden, gekneveld.* Pandoeng poeniko sampoen kabasto, *deze dief is reeds gekneveld.*

Kabat oelah, S. *het huis gods, de tempel te Mekka.*

Kabëddjan, A. *voordeelig, profijtelijk, voordeel, profijt.*

Kabëg en Kabëk, A. *vol; volheid.* Kabëk tijang, *groep, veel menschen.*

Kabéh, L. *alle.* Kabéh wöng, *alle menschen.* Sakabéhéhé, *zoo veel als er zijn, alle.* Kabé dhi hoembé, *utdrinken, alles opdrinken.*

Kabëktijan, L. *deugdzaam, vroom; verdienste, hulde, deugd, vroomheid.*

Kabëkto, H. *gebragt, gebragt worden, onder geleide.* Koelo hangientoenni sanoenggil koedho, woeloe djënni, kabëkto hoetoessannipoen hadhi, *ik zend een bruin paard onder geleide van den afgezant mijns jongeren broeders.*

Kabëledoeg, A. *afgebrand, verbrand. (door het onweder).*

Kabëngngiëssan, A. *wreedheid, strengheid, stroefheid.*

Kabënnërr, L. *juist, juist getroffen; juistheid.*

Kabënnërran, L. *verbeterd, gelijk hebben, in het gelijk gesteld; juistheid, waarheid; verbeteren; opregtheid, het regte.* Kabënnërran nati, *rondheid van gemoed.*

Kabëntës, L. *aanstooten, aangestoten; stuiten.*

Kabëntos, L. *idem.*

Kabërsjan, L. *gezuverd, gereinigd, geheiligd*

- ontwering, reiniging, heiliging, inwijding, toewijding.*
- Kabésaran en Kabésaran, L. *hetgeen groot is, aanzienlijk, groot, magtig, verheven, grootheid, majesteit.*
- Kabésmi, K. *afgebrand, verbrand.* Lir galagah kabésmi, *als afgebrand riet.*
- Kabëtjikkán, L. *voortreffelyk, goed, deugdzaam, het deugdzame, het goede; voortreffelykheid, goedheid, deugd, welvaart.*
- Kabiessan, L. *kundag, verstandg, schrander, kunde, sohranderheid, wetenschap, hennis.*
- Kabinassan, A. *in het verderf gestort; verderven, vernield, vergaan; ondergang, verwoesting, verderf, vernieling.*
- Kabintjih, H. *gelubd.* Hajam kabintjih, *een kapoen.*
- Kabiri, L. *gelubd.*
- Kabiwohan, K. *hindernis.*
- Kablaban, A. *liefdadigheid.*
- Kablédig, L. *gejaagd, vervolgd, vervolgd worden.*
- Kablédog, A. *bersten, berstende, springen en geluid geven.*
- Kaboedajan, L. *slim, bij de hand zijn.* Koerang kabodajaanné, *hem ontbreekt slimheid, hij is niet bij de hand.*
- Kaboedakan, L. *in slavernij, in dienstbaarheid zijn, slavernij, dienstbaarheid.*
- Kaboedjoek, L. *geveleid, gestreeld, gepaaid, verleud.*
- Kaboedjoekkan, L. *die geveleid wordt; vlejery, streeling, verleiding; vlejend, streelend, verleedelyk.*
- Kaboetoetén, H. *doodelyk, onverzoehtlyk.*
- Kaboenggalhan, L. *vrotlyk, blijde, vermakelyk, heugelyk; vermaak, verzet.*
- Kaboepatén, A. *regentschap, het ambt van Patih, landdrostambt.*
- Kabcer, A. *strooijen, uitstrooijen, verstrooijen.*
- Kaboerce, L. *weggejaagd.*
- Kaboetjajan, H. *die verworpen, verbannen, afgehand wordt; verwerping, verbanning, afkeuring.*

- Kaboetoch, H. *vervolgd, gejaagd*. Hatilar goesti, kaboetoch hing tojo, *den gebieder verlaten door het water verjaagd wordende*. Sampoem kaboo-toeh, *zoodang vervolgd dat men zich niet meer heeren of wenden kan*.
- Kaboewaannan, L. *bijna blind, verzuacht van gezigt*.
- Kaboewang, L. *verworpen, verbannen, afgekeurd, weggegooid*. Kadhi wong kang kaboewang saking nēgaraanné. *als iemand die uit zijn land verbannen is*.
- Kaboewangugan, L. *hetgeen verworpen, verbannen, afgekeurd wordt, verwerptelijk*.
- Kaböjong, L. *geroofd, beroofd*.
- Kabök, A. *roemruchtig*.
- Kaböl, §. Ar. *bewilligen, aannemen, goedkeuren, toestemmen, een welgevallen nemen*.
- Kaböndho, L. *gebonden, gekneveld*. Maling hiki wis kaböndho, *deze dief is gekneveld*.
- Kaböng, A. *afgebrand*.
- Kaböré, L. *besmeerd op het ligchaam*.
- Kabössennan, L. *walgende; walgetijk*.
- Kabötan, L. *verhinderd, bezwaard*.
- Kabötjoran, A. *lek, lekkende; in den drup ziltten*.
- Kabranan, H. *gewond*. Sampoem kabranan, *reeds gewond*. Kathah kang kabranan, *vele die gewond waren*.
- Kabrattén, L. *bezwaard, in moeyelijkheid verkeerren; moeyetijk*.
- Kadadijan, L. *wording, formeering, schepping, natuur, gebeurtenis, voorval*.
- Kadadössan, H. *idem*.
- Kadaharan, H. *hetgeen gegeten wordt, hetgeen gegeten kan worden; spijs; eetbaar*.
- Kadak, A. *een vogel die een postuur maakt als iemand die de handen in de zijde heeft*.
- Kadal, L. *vergiftige duzendpoot*.
- Kadamél, H. *uitvoerlijk, doentlijk, hetgeen te verrigten is, om te doen, ten einde: gedaan*. Kadamél bajarrannipoen kērnēt, *om de loopers (van het rijtuig) te betalen*.
- Kadaméllan, H. *hetgeen gemaakt, bewerkt, behan-*

deld wordt; making, makerij, bearbeiding, behandeling, handeling.

Kadang, A. *soms, somtijds, nu en dan, het kan zijn, misschien.*

Kadang-kadang, A. *zelden, raar. Kadang kavis, zelden, raar, Kadang kolo, nu en dan, zelden, altemet, somtijds.*

Kadang, H. *familie, bloedverwantschap, het wordt wel eens als broeder gebezigd tegen eenen vriend. Héh kadang hingsoen, poekoelen poetro toewan parahhénno hing soekmo, o mijn broeder beveel uwe dochter aan god! Kadanggiro, uwe familie. Hadarbé kadang wéddrah, eenen ouderen broeder bezitten. Soen panggihi damar woelan hikoe kadanggisoen déwék, ik ontmoet Damar Woelan mijn eigen bloedverwant. Tinatoer kadang taigo, de drie gebroeders worden vermeld Hatjoengkrah sammi kadanggé, met zijne broeders twisten.*

Kadanggoe, H. *ondervraagd. Timballannipoen Radhèn Hadhipati daténg hing koelo jèn sampoen kadanggoe daténg kangdjéng toewan Residen, koelo noetén kalilan wangsoel malih daténg négari Ngajogjo, de Raden Adipati zeide mij, dat als ik door den heer Resident ondervraagd zou zijn, ik daarna verlof zou krijgen om weder terug te keeren naar Djocjokarta. Jèn kirang pitadhös ménggah hoendjoek koelo hing kawrating sérrat, kadanggoeho daténg kandjéng goesti Pangnéran Dipati Noto Prodjo, als het ongelooflijk is, wat ik in den brief meld, moge het gevraagd worden aan doortuchtigen heer Prins Pangéran Dipati Noto Prodjo.*

Kadangoel, H. *breidel, toom. Kadangoellakén, breidelen, betoemen.*

Kadang wargo, H. *familie.*

Kadarakané. A. *(van doroko) zijne afvalligheid, wederoppanningheid. Hakoe hiki woes hangroso hanggétting larané hatikoe saking sawab hing kdarakané poetoekoe, ik heb thans zeer veel hartzeer ter zake van de afvalligheid van mijnen kleinzoon.*

- Kadarbé, H. bezeten; toebehoorende, bezitten.
 Kadas, L. ringworm.
 Kadatènggan, dis iets overkomt, overvall. Toekomst, het naderende. Aankomst. Hing kèl-lampahhannipoen Radhèn Dhipati poennikoe wijös sampoen kadatènggan sakit, kantös dhoegi ngadjallipoen, op dien togt is de Raden Dhipati ziek geworden, tot der dood toe.
 Kadatön, H. hof, paleis; keizerdom. Hing kang hakèdatön, die zijn hof houdt.
 Kadatön, hoeveelhaid.
 Kadawan, L. lengte hebben; langer; lengte.
 Kadawoeh, L. gevallen. Bevolen.
 Kadawoehhan, L. bij wien iets valt; afval; val. Hikoe siro hing kang kadawoehhan, gij zijt het bij wien het gevallen is; ook: die dat bevolen zijt.
 Kadèmmèn, L. houd; koortsig.
 Kadèndho, A. beboet; verbeurd.
 Kadèndön, A. getalm.
 Kadèngdèng, L. tot gedroogd vleesch gemaakt; gedroogd vleesch.
 Kadèsi-dèsi, K. doodarm; arm en deugdnaam.
 Kadhadhéjan, Kadhadhèn en Kadhadhéhhan, L. wording, geboorte; schepping, formeering; natuur; gebeurtenis, voorval, uitkomst, gevolg.
 Kadhadössan, H. idem.
 Kadhalön, H. bij nacht.
 Kadhamél, H. behandeld, bewerkt, bearbeid; Hatas koelo, bötèn soeko, bötèn trimo, badhan koelo tjang sahé, kadhamél hawön, wat mij betreft, ik bewillig het, noch neem er genoegen in, dat ik als braaf man, mishandeld worde.
 Kadharpo, K. fel, verwoed, wild.
 Kadhèlènggo, L. dat gezien worde.
 Kadhèmanggan, het huis van een Demang, ook: zijn gebied of Demangschap.
 Kadhèmmènnan, L. welbehagelijk; vermakelijk, verrukkelijk; die vermaak geniet.
 Kadhi en Kadi. L. als, gelijk. Kadhi wöng ngèdan, als een gek mensch. Kadi poendhi, hoedanig.

Kadhikdjojo, K. *magt, vermogen.*

Kadhodho, H. *ervaren, bekwaam.* Sampoen kadhodho kang toelis, *de schrijver is ervaren.*

Kadhöhliën, L. *te ver.*

Kadhös, H. *gelijk, als.* Kadhös tjang sahé, *als een braaf man.* Kadhös dhëning, *gelijk, als.* Kadhös poendhi, *hoe, hoedanig, als wat.* Kadhas laré, *kinderachtig, als een kind.*

Kadhrijan, K. *bedrukt, msmoedig, zwaarmoedig, droefgeestig.*

Kadi, L. *als gelijk.* Kadi jakso, *als een reus.* Kadi hanak, *kinderachtig.* Kadi djelmi, *menschelijk.* Kadi dongngëng, *fabelachtig.* Kadi kiënno, *als van ouds, ouderwetsch.* Kadi mëkaten, *dergelijk; zoodanig.* Kadi sëgawon, *hondsch.*

Kadies, S. Ar. *overlevering.*

Kadijo, zoo *als, als, gelijk.* Hoedjar kadijo wë-tjono soeltannikoe, *spreken zoo als de sultan.* Hadöeh romo kadijo poenopo põlah mënniro, *ach mijn vader hoe is toch mijn toestand (wat zal ik doen).* Kadijong ngalappano djiwo, *als of het de ziel verrukte.*

Kadilan, S. Ar. *regtvaardig zijn, regtvaardigheid, gerechtigheid.*

Kadiminan, L. *voorbaat.*

Kadjabang baji, L. *een klein kind.* Lahirré kadjabang baji mijös djaloe, *zij baarde een kind, zijnde een zoon.*

Kadjalërran, H. *mannelijk, mannelijkheid.*

Kadjalmen, H. *menschheid, menscheijkheid.*

Kadjalock, L. *verzocht.*

Kadjangkëppan, *vol zijn, volle, volheid.*

Kadjarah, A. *geroofd, gepakt.*

Kadjawi, H. *ten zij, behalve, uitgezonderd.*

Kadjëloking, *vatten.*

Kadjëng, H. *de wil. het willen. willen, trachten guarne, oogmerk, gezond.* Kadjëng toekaran, *twistziek.* Kadjëng witjaksono saking ngilmoe sädajaauné, *ervaren willen zijn in alle wetenschappen.* Kadjënggan, *wensch.* Kadjëngngipoen mannah, *geneigdheid des harten.*

Kadjang sirah, H. *petuw.*

Kadjëng, H. *hout; boom.* Kadjëng sëppan, *sapanhout.* Kadjëng tjëndono, *sandelhout.* Kadjëng ngarëng, *ebbenhout.* Kadjëng manis, *kaneel.* Kadjëng ngoekoeran, *meestok.* Kadjëng garoe, *aloë.* Kadjëng kontën, *slag- sluitboom.* Kadjëng gaboës, *kurk.* Kadjëng tjëmmoro, *soort van denneboom.*

Kadjëngugipoen, H. *laat maar gaan! zoo als hij wil!*

Kadjërowan, L. *in de diepte zijn, diep zijn; diepte, afgrond.*

Kadji, K. *vorst.*

Kadjiadh, A. *gedwongen, genoodzaakt.* Kadjiad babé loléh koe gëllëm, *steeds gedwongen, zoude ik willen?*

Kadjiënman, H. *oppasser. dienaar van politie of justitie, eigenlijk bestemd om voor het noodige te zorgen als de vorst reist.*

Kadjobo, L. *behalve, buiten, uitgezonderd.* Kadjobo hikoe, *behalve dat.*

Kadjoekko (ka-ondjoek-ko) *worde aangeboden! bereike!* Sëmbah bakti koelo kadjoekko sang ngandappipoen rëspatoe dhalëm, *mijne nederige huldde worde bewezen aan de voetzolen van den gebieders.*

Kadjoewing-djoewing, L. *afgesneden, in stukken gesneden.*

Kadjono prijó, L. *zeer beroemd, vermaard.*

Kadjiñhan, H. *vervaard, verschrikt; verbazing, verschrikking; verschrikkelijk, ontzaggelijk.* Wah hinggang sarto malih bötën wontën hinggang dhadbös kadjiñhannipoen, *bovendien was er voorts niets dat hem vervaard maakte.*

Kadoegi, H. *peilbaar; uitvoertijk, mogelijk; te bevatten; kunnen, in staat zijn. Overwogen.*

Kadoego, L. *idem. Overwogen.* Hoeniné sampoen kadoego, *deszelfs inhoud verstaan hebben of gepeld hebben.*

Kadoek, L. *trotsch; trotschheid.*

Kadoekan, A. *hoop, ho'gte.* Kadoekan tikoës, *molloop.*

- Kadoeloe, L. *zichtbaar; gezien worden.* Těmběné kadoeloe; *zoo even zichtbaar.* Sang noto datan kadoeloe hamoeng soewarané kapirso, *de vorst was niet zichtbaar, maar zijne stemme werd gehoord.*
- Kadoennjan, A. *rijkdom; rijk zijn.*
- Kadoet, L. *zak; stof daar zeilen en zakken van gemaakt worden, eene soort van gevlochten stroo.* Kampoeh kadoet hakoethah lawan dēdek, *een schort van een met zemelen bemorsten zak. (een kleedje van een zemelzak).*
- Kadoewé, L. *toebehoren; eigendom.*
- Kados, H. *als, gelijk.*
- Kadoso-goeno, K. *goed voor tien.*
- Kadoewangngan, L. *spijtigheid.*
- Kadoewoeran, L. *in de hoogte zijn; hoogte hebben; hoogte, verhevenheid.*
- Kadrijan, K. *misnoegdheid, hartzeer, ontlukende toorn.*
- Kadradjattan, H. *gelukkig.*
- Kafan, Ar. *lijkkleed.*
- Kagadah, H. *bezeten worden, toebehooren.*
- Kagadahhan, *in het bezit zijn.* Koelo kagadahhan jotro, *ik ben in het bezit van geld.*
- Kagalakkan, *verwoedheid; drift, belust zijn.*
- Kagamellan, A. *bespeeld worden, geluid geven; geluid; hij, voor wien gespeeld wordt.* Pinibarso kang kagamellan, *men hoorde het geluid, (het bespeeld wordende).*
- Kagang, K. *vogel.*
- Kagantijan, L. *die bezocht wordt; die iets ontvangt, die vervangen wordt; overgaan.* Sadojo krahonniipoen kagantijan datěng kang poetro, *de geheele regering ging over op de prinses.*
- Kagarwo, H. *als vrouw vereemgd, tot vrouw geworden.* Hinggang wědrah kagarwo hing Browidjojo, *de oudste werd tot vrouw van Browidjojo.* Kang kagarwo ngidang, *de getrouwde vrouw werd belust.*
- Kagat'an, A. *schurftig, met uitslag behebt, jeukte hebben, wulpsch, uellustig zijn, wulpschheid, wellust.*

- Kagawé, L. *te aoen, uitvoerlijk; gedaan.*
- Kagawéjan, L. *werk hebben; een werktoer ver-
rigten; bewerkbaar.*
- Kagawèn, L. *doenlijk, uitvoerlijk.*
- Kagèbbèng, L. *vastgehouden, bestierd. Kagèbbèng
koempèni, door het Gouvernement bestierd.*
- Kagèdèhèn en kagèdèn, L. *te groot.*
- Kagèddèn, L. *grootheid. verhevenheid, uitgebreid-
heid; omvang; trotsch zijn, hoog- groothartig
zijn. Kagèddèn nati, eergierigheid.*
- Kagèdèng, L. *vastgebonden.*
- Kagèm, K. *vastgehouden, aangehouden, [gebezgd
gebruikt.*
- Kagènéppan, A. *vollallig zijn.*
- Kagèngungan, H. *trotsch, hoogmoedig zijn; groot-
heid, verhevenheid, uitgebreidheid. omvang.*
- Kagèngungan mannah, *eerzucht.*
- Kagèntèssan en kagèntèssan, L. *die ergens tegen
aansloot; zich stooten; het stooten, bonzen te-
gen iets; struikelen.*
- Kagèssangungan, H. *levend zijn, in leven; het leven;
levend.*
- Kagèssittan, A. *woestheid.*
- Kagèt, A. *verschrikken, verbazen; verrassen;
schrik; verrassing. Joto kagèt miharso warti,
en men verschrikte het geluid hoorende. Wahoe
Sultan Hibrabim jo sangugèt kagèttè brangtanniro
en sultan Ibraliem ontstelde zeer in het gemoed.
Hangngagèttakèn, verschrikken, ontstellen, ver-
rassen, verbazen, b. w. Kagèttan, verschrikt,
schrikachtig.*
- Kagèjat, L. *verschrikken, o. w. Kagèjat haniengnga-
li, verschrikken op het zien.*
- Kagèjan, A. *dwaas, zot, mal, verliefd zijn: dwaas-
heid, zotheid, malheid, verliefdheid.*
- Kagèlowan, A. *gruwel.*
- Kagèngsiran, A. *weifelend; weifelbaar; weifeling.*
- Kagèrangungan, L. *vreugde genieten, blijde zijn:
vreugde, blijdschap.*
- Kagèojon, L. *kluchtig, lagchende zijn; kluchtig,
grappig.*
- Kagèmilangngau, A. *schitterend; schittering.*

- Kagoengoeng, A. *opgeteld, opgesomd.*
- Kagoengngan, H. *in eigendom hebben, bezitten; bezittelyk; eigendom; bezitten.* Kagoengngan koelo, *mijn.* Kagoeng sampéjan, *uw.* Kagoengngan Goepèrmen, *van het Gouvernement.*
- Kagoengngan, H. *vervaard: luister, grootheid, verhevenheid; omvang, uitgebreidheid.*
- Kagoentoerran, L. *door den donder getroffen.*
- Kahaannan, L. *in aanwezig zijn, bestaan; genieten; aanwezig, bestaan, aanzijn, gesteldheid, toestand, toedragt.*
- Kahaböttan, L. *bezwaard; zwaarte, zwaarheid.*
- Kahadöllan, L. *te koop, veil.*
- Kahagëngngan, H. *in luister, in grootheid verkeeren; grootheid, luister, verhevenheid; uitgebreidheid, grootte; omvang.* Kagëngngan mannah, *eerzucht; fierheid.*
- Kahajoen, H. *gewild; het geweld.*
- Kahajoennan, K. *fraai, schoon, mooi zijn; fraaheid, schoonheid, mooie; het fraai zijn.*
- Kahakéhhan, L. *veel hebben; het veel hebben; veelheid, menigte, legioen, zwerm, vlugt, kudde, troep, groep, gros.*
- Kahakéjan, L. *idem.* Kahakéjan kraman, *eene bende roovers.* Kahakèn hoewöng, *het gros der menschen.*
- Kahalan, L. *leelyk, slecht zijn; het leelyk, slecht zijn; leelykheid, slechtheid, ondeugd.*
- Kahamban, L. *te breed.*
- Kahanal, *gekookt.*
- Kahanané, K. *plaats.*
- Kahanam, L. *in aanwezig zijn; bestaan genieten; het aanwezig, bestaan, aanzijn, gesteldheid, toestand, toedragt.*
- Kahandappan, H. *in de laagte, in de diepte, beneden zijn; het onderspit delven, verliezen; laagte, laagheid; verlies. Nederigheid.*
- Kahanggé, H. *gebezigt, gebruikt, aangewend; gekleed.*
- Kahanggöttan, L. *laauw zijn, het laauw zijn, de laauwheid.*

- Kahannjarran, A. *vermeesd, nieuw zijn; nieuweheid, nieuwigheid.*
- Kahannjekkello, L. *dat worden opgepakt! Hinggal kahannjekkello mënngang wong kang dhoersilo, dat spoedig de slechte menschen worden opgepakt!*
- Kahantëppan, A. *vastheid.*
- Kahapëp, A. *eetwaren verbroeijen.*
- Kahapoentën, H. *vergeeflijk, verschoonlijk.*
- Kahapoero. L. *vergeeflijk, verschoonlijk.*
- Kahardjan, K. *voordeel, winst, geluk.*
- Kaharso, H. *gewild; het gewilde; wil, genoegen.*
- Kaharso, H. *idem: naar voren.*
- Kahartën, L. *verstaanbaar.*
- Kahasrah, A. *aangeboden.*
- Kahasto, H. *vastgehouden, gebezgd, gebruikt.*
- Kahastho, K. *de achtste.*
- Kahatoer, A. *geregeld, regelmatig; aangeboden.*
- Kahatoerrakën, H. *aanbieden, doen toekomen, Hingkang sampoen kahatoerrakën hoetawi hingg kang badé kahatoerrakën, die bereids zijn aangeboden of nog zullen aangeboden worden.*
- Kahatoerro, H. *worde aangeboden!*
- Kahatössan, A. *hard, verhard zijn, hardheid, hardigheid,*
- Kahawönnan, H. *verleelykt; leelykheid, slechtheid, ondevgd. kwaadheid, verergering, verstimmering.*
- Kahé, L. *die; daar.*
- Kahédërran. L. *omringd zijn. Hakoe wis kahédërran moengso, ik ben door vijanden omringd.*
- Kahédhanan, L. *zothed, malheid, dwaasheid, verliefdheid, malligheid, vurigheid.*
- Kahélingangan, L. *indachtig zijn, op de gedachte komen; denkbaar.*
- Kahémannan, L. *verschoonlijk, om medelyden te hebben, erbarmelyk; medelydend zijn.*
- Kahëmpoekkan, L. *zachtheid, molligheid, poezeligheid.*
- Kahëndëkkan, L. *in de laagte in de diepte zijn; laagte, diepte.*

- Kahéngétan**, A. *indachtig; geheugen, herinnering.*
- Kahénnakkan**, L. *lekker, weelderig, gemakkelijk zijn; het lekkere, aangename, lekkernij.* Kahénnakkan *nati*, *weelde, tevredenheid des harten, weel dergheid des gemoeds.*
- Kahérréh en karéh**, H. *onderworpen, onderdanig.* Négari poenniki kahérréh négari welandhi, *dit land is aan Nederland onderworpen.*
- Kahéstrén**, H. *verwijfd.*
- Kahétang**, H. *geteld.*
- Kahhoewo**, S. Ar. *koffij.*
- Kahidép**, K. *gesloten.*
- Kahidoe**, L. *besnot.*
- Kahilangngan**, L. *verloren hebben, een verlies ondergaan; verlies.*
- Kahinan**, L. *verachting; slecht, gering; behoeftig zijn; onverschilligheid.*
- Kahindahhan**, H. *fraai, mooi, schoon zijn; fraaiheid, schoonheid.*
- Kahindran**, H. *luchtgewest, hooger sfeer, verblijf der Indraas.*
- Kahingillan**, H. *verheven, hoog zijn, het hoog zijn; hoogte, verhevenheid.*
- Kahisinnan**, L. *beschaamd zijn; schaamte, schande.*
- Kahisisean**, A. *luchtig; luchtigheid.*
- Kahitjallan**, H. *verlies lijdende, verlies, verloren.*
- Kahiwahhan**, H. *veranderlijk, wisselvallig, veranderlijk zijn, gestingerd worden; veruandertijkheid, onbestendigheid, zothed.*
- Kahöbönggo**, *dat verbrand worde!*
- Kahocbër**, L. *gejaagd, verjaagd, vervolgd.*
- Kahoel**, S. Ar. *toezeggen, beloven, zijn woord geven, verbinden.*
- Kahoempër**, A. *zeer bladrijk, schaduwrijk.*
- Kahoeningngan**, H. *kennis dragen, bekend zijn, kennis, wetenschap, voorkennis, medeweten.* Soho sampoen koelo kahoeningngani sarahössipoen hing sèrrat södojo, *en ik ben met den ganschen zin van den brief bekend geworden.* Kalih dhènné kahoeningnganno hinggang pandjènnèngngan toewan, *wijders zij den doortluchtigen heer bekend.*

Moegi kahoeninggono hing pandjennëngganni-
poen héjang, *moge het ter kennisse kome van*
(*mijnen*) *doorluchtigen grootvader.*

Kahoental, L. *ingestikt, doorgeslikt.*

Kahoentoenggan, L. *gelukkig; geluk, voordeel.*

Kahoerippan, L. *levend zijn, leven; het leven.*

Kahoermattan, S. Ar. *geëerd zijn; eerbied; eer;*
eerbiedig. Hagënggo kahoermattan koelo pang-
ngasto koelo hing képrabön, *op dat mijne eer*
verhoogd worde bij het aanvaarden van den
rijkstroom.

Kahoës-moërdo, K. *pe'us.*

Kahoetaman, L. *voortreffelijk: het voortreffelijke, de*
voortreffelijkheid, uitmuntendheid. Poenopo ma-
lih koelo misoewoërro kadhös kahoetamënnipoen,
wijders dat ik beroemd worde als de uitmund-
ste.

Kahoetjoellan, L. *losgelaten, loslating, ontslag,*
bevrijding.

Kahölah, A. *gekookt.*

Kahoormattan, S. *geëerd, eerbiedig, eerbaar.*

Kahös, K. *pelgrim.*

Kahöwahhan, L. *veranderlijk, wisselvallig, onze-*
kerheid; onvast. wankelbaar; wifelend.

Kahöwëllan, H. *verschoond, vergeven; verschoon-*
lijk.

Kajangngan, K. *luchtgewest, hemelsche sfeer.*

Kajëktössan, H. *in het licht gebracht, geopenbaard,*
duidelijk, klaar, zichtbaar; zichtbaarheid, open-
baring, duidelijkheid, ruchtbaarheid.

Kajoe, L. *hout; boom.* Lawang kajoe, *een hou-*
ten deur. Kajoe pënggiling, *een spriet.* Kajoe
harëng, *ebbenhout.* Kajoe manis, *kaneel.* Ka-
joe sipat, *meetstok, kerfstok.* Kajoe gaboës,
kurk. Kajoe tjëndono, *sandelhout.* Kajoe hoe-
koeran, *meetstok.* Kajoe sëppan, *saxpanhout.*
Kajoe bakar, *brandhout.* Kajoe hobóng, *brand-*
hout. Kajo legi, *zoethout.*

Kajoejoen, K. *dronken van vreugde.*

Kajoel, A. *eene soort van kapmes, met een rond*
uiteinde.

Kajögi sworo, K. *aanmaligen; nabootsen.*

- Kajön, L. *geboomte*,
 Kajoso, K. *prikkelend, heet van smaak*.
 Kakab, L. *pinang sohede*.
 Kakabirèn, L. *besneden, gelubd*. Wöng kakabi-
 rèn, *gesnedenen*.
 Kakadal, *een leguaan, soort van kleine krokodil*.
 Kakadang, H. *aanverwant, door familie, betrekking*
verbonden; familie bloedverwantschap; gebroed-
ders.
 Kakadhök, *kikvorsch*.
 Kakadjengngan, H. *woud, bosch, menigte van*
boomen.
 Kakadjengngan, H. *van voornemen zijn; het voor-*
nemen, de wil.
 Kakajön, L. *woud, bosch, menigte van boomen;*
al het geboomte, geboomte. Een dicht gewassen
bosch.
 Kakalèn, L. *eene beek, spruit, kreek*.
 Kakalih, H. *de tweede; beide*. Kakalih toenggal
 namzanné, *beide hadden denzelfden (éenen)*
naam.
 Kakaloeng, A. *eene ketting, halsband, snoer dragen*.
 Kakang, L. *ouder broeder; broeder, vriendtief!*
 Kakang linggijo! *zit neder vriend*. Kakang
 toenggil hiboe, *broeder van eene moeder*. Ka-
 kang hembök, *ouder zuster*. Kakang hipé, 's
mans ouder broeder.
 Kakantoennan, H. *overschot, rest*.
 Kakarèn, L. *overschot, rest*.
 Kakathahhèn, H. *te veel*.
 Kakaröh, L. *aanverwant*.
 Kakasih, K. *genaamd*. Kakasih Djojo Midjoj
genaamd Djojo Midjojo.
 Kakasih, K. *geliefd, bemind; gunsteling*. Kaka-
 sih hing ratoe, *door den vorst bemind*.
 Kakap, A. *een lekkere zeevisch*.
 Kakarsakhakèn, H. *gewild, gelast worden*. Koelo
 kakarsakhakèn, *il word gelast*.
 Kakathahhan, H. *veel bezitten, overvloed hebben;*
veelheid, menigte, zwerm, aantal, gros,
reeks, groep, menigvuldigheid; overvloed, hor-
de, bende, legioen. Te veel.

- Kakatjé**, L. *vorstelijke burkband*.
- Kakatönnan**, L. *in het gezigt hebben, zien; gezigt*.
Kakatönnan hing bêngngi, *een nachtgezigt*.
- Kakatjông**, H. *een instrument om zakdoeken in te dragen bij plegtigheden*.
- Kakawah**, L. *vochten in het ligchaam*.
- Kakawin**, L. *gehuwd*.
- Kakbah**, S. *tempel, huis*. **Kakbat toellah**, *het huis Gods*. **Hing kakkatoellah tawaphiro sandhientönné ping pitoeng dhoso**, *alle dagen ging hij zeventig malen rond in het huis Gods*.
- Kakébattan**, L. *haastig zijn, zich overhaasten; haast, haastigheid*.
- Kaködötta**, A. *onkwetsbaarheid*.
- Kakéhhan en Kakéjan**, L. *overvloed, veel hebben; overvloed, menigte, reeks, gros, groep; legioen, bende, horde; te veel*. **Kakéjan pôlah**, *veel kuren*.
- Kakék**, L. *grootvader*.
- Kakékrek**, L. *afgesneden, afgehouden*.
- Kakëmbën**, A. *een borstdoek dragen*.
- Kakën**, H. *verstijfd, stijf, stram, stroef*.
- Kakëndanggan**, L. *middelrijf*.
- Kakëndahhan**, H. *kostbaar zijn; kostbaarheid*.
- Kakëndëllan**, A. *stoutmoedig; stoutmoedigheid*.
- Kakënnan**, L. *bedrogen zijn*. **Hakoe kakënnan dhoewit tëlloeng roepjah**, *men heeft mij voor drie gulden bedrogen*.
- Kakënnang**, H. *verkleumd; verkleuming, verstijving*.
- Kakëntallan**, A. *gestold, bevroren, verstijfd, lebbig; stolling, vorst*.
- Kakërisan**, L. *eene kris of ponjaard dragen*.
- Kakërrënggan**, H. *wreedardig, snood, streng; onverbiddelijk zijn; wreedheid, strengheid, snoodheid, onverbiddelijkheid*.
- Kakërsakhaké**, L. *gelast, gewild, bedoeld worden*. **Sawah kabéh kakërsakhaké mëtoe padjêg pitjis kabéh**, *al de rijstvelden worden gelast (gewild of er wordt gewild dat al de enz.) de lundrenten geheel in geld op te brengen. (De bedoeling is: dat van al de rijstvelden de pacht geheel in geld wordt opgebracht.)*

Kakessellan, A. *vermoeid*; *afgemat*; *vermaerdheid*.

Kakëtég, A. *kloppen*, *poppelen*; *de pols*.

Kakétjan, H. *genieten*, *op zijn gemak zijn*; *lekker-
rij*, *lekkerheid*.

Kaki, L. *oude*, *grootvader*; *heer*, *meester*; *titel
voor bejaarden*. Hodjo mêngkono kaki, *niet
alzoó papa*. Tegen een kleinzoón wordt ook
*wel eens kaki het zij uit boert, het zij uit
schimp gezegd*. Hajiwo loenggo siro kaki, *gij
moet niet vertrekken grootvader-tje*. (*Jongetje
gij moet hier blijven*).

Kakientënuan, H. *in het vermoeden zijn*, *vermoe-
delijk*; *vermoeden*, *inbeelding*, *overdenking*.

Kakientoennakën, H. *gezonden worden*. Sakathali-
kathahhipoen sérrat dhalém hinggang kakien-
toennakën kangdjéng ngrodjo, *al de brieven van
Uwe Hoogheit die aan den doortuchtigen Vorst
gezonden zijn*.

Kakientoennan, H. *de begiftigde*, *aan wien ge-
zonden wordt*; *zending*.

Kakik, A. *overgrootvader*.

Kakiran, L. *in het denkbeeld zijn*; *inbeelding*,
denkbeeld.

Kakirangngan, H. *behoefden hebben*, *nooddruftig zijn*;
behoefstig; *behoefte*, *nooddruft*, *minderheid*,
korting. Moegi kaparingugono tédho belandjan-
nipoeu, sangking dhënuing hasangngët hing kaki-
rangngan koelo, *opdat hunne rantsoenen en sol-
dijen verstrekt worden, dewijl ik zeer behoefstig
ben*.

Kakoe, L. *stijf*, *stram*, *stroef*, *verstijfd*.

Kakoemmittan, A. *gierig zijn*; *gierigheid*.

Kakoeng, K. *een man*, *echtgenoot*, *minnaar der
vrouwen*. Hing ngoetomo pëdjahé, hoetamané
wóng kakoeng, *de braafste is dood, de braafste
der mannen*.

Kakoentji, A. *gesloten*.

Kakongkón, L. *afgezonden*, *afgezant*.

Kakoerangngan, L. *gebrek aan iets hebben*, *in gebre-
ke blijven*, *gebrek*, *behoefte*, *nooddruft*, *ar-
moede*, *minderheid*, *korting*, *vermindering*, *ver-
minderende*.

Kakoesasakaké, L. *doen magtigen.*

Hakoesasakkakén dhamél nĕgari, *magtigen ont eene stad te bouwen.*

Kakön, L. *verkleumd; verstĳfd; verkleuming, verstĳving.*

Kaköthönggan, L. *ledig, ijdel zĳn; ledigheid, ruimte, holte.*

Kalabang, A. *vergiftige duizend poot.*

Kaladjĕngkĕng, A. *schorpioen.*

Kalah, L. *verliezen, overwonnen worden; verlies, nederlaag.* Kalah haprang, *strĳdende verliezen, den strĳd verliezen.* Kalah hopo, *welk verlies.*

Kalahhan, L. *overwonnen, verlies lĳden.*

Kalajan, H. *met, en benevens.*

Kalajan hörmat, *eerbiedig, met eerbied.*

Kalak, L. *gebrand vleesch.*

Kalak, L. *bloem van dien naam.*

Kalakoehhan, L. *zeden, manieren hebben, in eenen toestand verkeeren; omstandigheid, toestand, karakter.*

Kalakoewan, L. *idem.*

Kalakön, L. *idem.*

Kalal, S. Ar. *wettig; geoorloofd, rein.*

Kalam, A. *indische schrijffen. Mannelykheid, roede.* Kalam watoe, *een griffel.* Sigar kalam, *de split van de pen.*

Kalambi, L. *buis, rok.*

Kalang, *naam van een volk op Java, dat vroeger rondzwierf, doch thans voornamelyk in Kali woenggoe. Demak en Kĕndal gevestigd, nog gedeeltelyk zĳne bijzondere gewoonten bewaard heeft.*

Kalanggĕnggan, A. *eeuwigheid.*

Kalanggan, A. *kring; betetsel; betet worden.*

Kalamoen, H. *zoo; als.*

Kalanan, L. *laagheid, slechtheid, slecht.*

Kalawan, L. *met, benevens.*

Kalĕbboe, L. *binnen, in.* Kalĕbboe larangan, *in eene verbodene plaats gaan,*

Kalĕmbak, A. *eene soort van hout, dienstig in reukwerk.*

Kalĕmessan, A. *zachtheid, weekheid; zwakheid.*

- Kalämpër, H. *in zwijm, flauw.*
 Kalèn, A. *beek, waterleiding.*
 Kalènggahhan, H. *zetel, stoel, ambt, post.*
 Kalèngngèr, A. *flauw, in zwijm.*
 Kalèpassan, L. *vrijgesproken, losgelaten worden; vryspreek, loslating.*
 Kalèpattan, H. *uitvlugt zoeken; eene fout begaan; uitvlugt, fout.*
 Kalèrèhhakèn, H. *opgehouden hebben, nedergelegd zijn. Moegi hamanggjo kaloehoerran soho kahoermattan hingkang langkoeng hagèng sangking kahoermattan hingkang sampoen kalèrèhhakèn, hij moge rang en aanzien verwerven, veel hooger dan de eervolle betrekking, die hij heeft nedergelegd.*
 Kalèrèssan, H. *opregt, juist, waar zijn, gelijk hebben; opregtheid, juistheid, waarheid, regt, regtte; verbetering.*
 Kalèthis, L. *kraken als pitten van vruchten.*
 Kalèwijan, L. *voordeel, nut, meerderheid, verhevenheid.*
 Kali, L. *rivier, kreek, gracht. Soho bolo sami nabrang hing kali, en de legers gingen alle naar de overzijde der rivier.*
 Kali, S. Ar. *regter. opperpriester.*
 Kali, K. *knoop, wrong in het haar.*
 Kal, K. *tegenwoordige tijdkring.*
 Kaliempé, H. *vergeten.*
 Kaliengngan, H. *bedekt, bekleed.*
 Kalientoe, H. *verwisseld, vervangen.*
 Kalih, H. *twee, beide. Kalihnéki pan sami djaloe kalié, ja, leide van het mannelyk geslacht. Kalihhiro, beide. Kalih doso, twintig, Kalih wélas, twaalf.*
 Kalih hatoes, *twee honderd. Kalih héwoe, twee duizend.*
 Kalih, H. *met, door, en, benevens, dan. Kalih dhènné, voorts, uijders. Samijo kalih lalèmbat, gezamenlyk met de tuchtgeesten. Dhadhès hinggil tejaalnipoen kalih margènnipoen, het ualet is hooger dan de weg.*

- Kalijan, H. en. Kathah hingkang pëdjahr kalijan hingkang gëssang, er waren vele dooden en levenden.
- Kaljiang, A. verdorde, afvallende bladeren.
- Kalilan, H. veroorloofd zijn, verlof, toestemming. Dawoeh dhalëm hingkang Sinoehoen, koelo bötën kalilan, jën loemampahho datëng Samawis, het bevel van zijne hoogheid den keizer was, dat het mij niet geoorloofd was naar Samarang te gaan.
- Kalilip, H. bezwaar, moeilijkheid. Hitjallono kang kalilip, ruim het bezwaar uit den weg.
- Kaliman, vergiffenis vragen.
- Kalimo, L. vijfde, vijfde tijdperk, tijd van zware regens.
- Kalindih, L. verplaatsen, verwisselen, veranderen; winnen. Woes kalindih joedané, de strijd veranderde van gedaante, men won den strijd. Kalindih hatiné, zijn gemoed veranderde. Kalindih tèkko kënné, van hier verplaatsen. Woes kalindih Dipati Lassëm, de Dipati van Lasemdeinsde terug, (was overwonnen).
- Kalinggijan, L. gezeten, zittende; het zitten; de zitplaats, zetel, ambt, post, betrekking. Sëdérèk koelo sampoen nangsäl kalinggijan, mijn broeder heeft een ambt bekomen.
- Kalingngan, A. overdekt, beschaduw'd, gestuifd. Kalingngan dëning lëljajoe, overdekt met vlaggen, Kalingnganing kawiban, overschaduw'd door de rust. Kalingngaanné praboe hëstri lamön mijös sinéwoko, de vorstin was gestuifd als zij te voorschijn kwam, gehoor gevende.
- Kalipat, §. Ar. opvolger, navolger, stedehouder. Kalipatoelah, §. van het Arabische. Chalifatoe 'rrasoeli 'llahi, opvolger van den profeet van God (van Mahomet). Dezen titel voert de Sultan van Djocjokarto.
- Kalipatan, A. gevouwen; vouw.
- Kaliptijan, H. vergetelheid; vergeetachtig, ligtvaardig, loszinnig, onnadenkend.
- Kalipoetan, A. omringd. Kalipoetan poro mantri, door alle rijksgroten omringd.

Kalintang, A. *overschreden, voorbijgegaan, te ver; te boven, bovenmate, bij uitstek.*

Kaliran, A. *versmachten.*

Kaliroe, L. *veranderen.* Hodjo kaliroe hartiné, *verander den zin niet.*

Kalitan, H. *klein, nietig zijn; nietigheid, kleinheid.*

Kaliwön, een inlandsch ambtenaar van den *derden rang.*

Kaliwön, K. *vierde dag der week van vijf dagen* zie poutjoworo.

Kalöbökan, *wijd, ruim zijn. ruimte hebben; ruimte, losheid, wijde.*

Kallak, A. *een takel.*

Kallopo, L. *kokos.*

Kalloedjénggan, H. *welvarende, gezond zijn; gezondheid, welvarendheid, welstand.*

Kaloehoerran. H. *hoog, verheven zijn; hoogte, verhevenheid; verhooging, verheffing.*

Kaloejoen, A. *licht blaauw.*

Kaloeng, L. *halsband, halssieraad, halsketen.* Kaloeng mas, *een gouden halsketen.*

Kaloenggochhan. L. *gezeten, gelegen, staande zijn; zetel, zitplaats, ligging, stand; ambt, post.*

Kaloentoeng, *schedel.*

Kaloepoettan, L. *schuld, misdrijf, bevrijd. los. vrij; bevrijding, loslating, vrijpraak.*

Kaloerahhan, *ambt van Loerah. (inlandsch hoofd).*

Kaloeroeggan, L. *aangevallen; aanval; bezocht.*

Kaloewèn, H. *hongerig zijn; honger, hongersnood.*

Kaloewihhan, L. *meer hebben, meer zijn; uitmunten, uitstekend, overtreffen; meerderheid, overhand, overdaad, overvloed, overmaat.* Djangan

kaloewihhan. *weest geen overvlieger, geef den*

eersten toon niet. Voor den overtreffenden trap

wordt ook kaloewihhan gebezigd. Kaloewihhan

bëtjikké wöng ngikoe, die man is bij uitstek

goed. (te goed).

Kalök, K. *beroemd, vermaard; roem.*

Kalökéng, K. *(van kalök) beroemd; roem.* Wani-
to kalökéng djagat, *eene wereld beroemde vrouw.*

Kalöng, A. *halsband, halssieraad, halsketen, karkant.* Kalöng sèkar regoelo, *rozenkrans.* Ka-
long moeti-joro, *parelsnoer.*

- Kalöng, A. *grote vledermuis*.
- Kalömannan, A. *mild, liefdadig zijn; mildheid, gulheid, liefdadigheid*.
- Kalono, K. *booze geest*.
- Kamabökkan, L. *dronken zijn; dronkenschap*.
- Kamajangngan, L. *gelukkig zijn; geluk*.
- Kamambang, A. *gerezen; rijzen*.
- Kamampirran, A. *gelijk zijn; gelijkheid*.
- Kamandang, A. *echo, weerklank, naklank, nagalm, klank, galm*.
- Kamandoengngan, H. *een naam van een der binnenste ingangen van het paleis*.
- Kamangngi, L. *vreesachtig, bevreesd*. Hiko wöng lanang ngopo, bojo wöng lanang kamangngi, *wat man is dit, zou de man bevreesd zijn?*
- Kamanoesan, K. *menschheid, menschelijkheid; medelijden*.
- Kamarëmman, A. *leschbaar; gelescht*.
- Kamassan, A. *goudsmid*.
- Kamatëngngan, L. *gaar zijn; gaarheid*.
- Kamatijan en Koembang, L. *dood*.
- Kambang, *hommel*.
- Kambang, A. *drijven, opwellen, dobberen, vloten*. Watoe kambang, *puijsteen*.
- Kambangngan, H. *eend*. Koelo noembas kambangngan, *ik koop een eend*.
- Kambëngngan, H. *hoog, zwaar, riet*.
- Kambik, L. *met, door*. Kambik tangngan déwëk, *eigenhandig*. Kambik hiki, *hiermede, met dit*.
- Kambil, L. *aangenomen*. Kambil mantoe déning boejoet, *door een bejaard persoon als schoonzoon aangenomen*.
- Kamëdhdhittën, A. *gierig zijn; gierigheid*.
- Kamëlloso, *scherpe steenen*.
- Kamëndëmman, H. *beschonken zijn; dronkenschap*.
- Kamëndën, L. *pijn*. Wëtëng kamëndën, *buikpijn*.
- Kamënnangngau, A. *de overwinning hebben, overwinnaar zijn; overwinning, triomf*.
- Kamënnawën, H. *waarschijnlijk zijn; waarschijnlijkheid*.
- Kamënnowöu, L. *idem*.

- Kamëntahhan, A. *raauw, onrijp, ongdar zijn; raauwigheid, onrijpheid, onbekooktheid.*
- Kami, K. *ik, wij; mij, ons; mijn, ons. Moendoetto pawittan kami, neem mijn kapitaal.*
- Kamirënggaké, L. *uithooren.*
- Kami sèppoech, A. *gemagtigde van een hoofd; oudste, ouderling, scheidsman.*
- Kamitëttep, *wandluis.*
- Kamitoewp, L. *ambtenaar van den derden rang; oudste, ouderling; gemagtigde van een hoofd; scheidsman.*
- Kamoektèn, A. *zalig, gelukkig zijn; zaligheid, heilstaat; onafhankelijkheid; znnelijk genot.*
- Kampeko, K. *pijl en boog.*
- Kamoelia-an, H. *luister, heerlijkheid; grootmoedigheid.*
- Kamoeljan, H. *in luister zijn; pracht, glorie, praal, luister. Dërradjat kamoeljan nãgöeng hing dhallën dhoennjo, een trap van luister in de wereld.*
- Kamoerahhan, L. *menschlievend zijn; menschleivendheid, goedertierenheid, weldadigheid.*
- Kamoerëp, A. *voorover.*
- Kamoes, A. *huid, leer. Kamoes mindo en Kamoes weddoes, parkement.*
- Kamöktèn, *verademing, zie Kamoektèn.*
- Kamöngso, H. *doorgeheten, doorvreten.*
- Kamloso, A. *grof zand, gruis; graveel.*
- Kampak, A. *grootte bijl; hakmes.*
- Kampil, A. *een zak. Kampil gëlpoeng, meelzak.*
- Kampir, L. *aangegierd, aangedaan, bezocht.*
- Kampirau, L. *bezocht worden; bezoeking; bezoek.*
- Kampoeh, L. *kleedje. Katoer kampoeh lawan sabok, een kleedje met een bukgordel geven, (aanbieden).*
- Kampoelogo, A. *cardamom.*
- Kampoeng, L. *dorp; een huis met een afgesloten erf. Kampoeug gëdé, een groot dorp. Wöng kampoeng, dorpingen, dorpsvolk, boeren.*
- Kampoer baros, A. *kamfer.*
- Kampoeroen, H. *durven. Milo koelo kampoeroen*

- hangngatoerraken hanak koelo datëng toewan hing-
kang hagëng, *dus durf ik mijnen zoon aan den
doortuchtigen grooten heer aanbevelen.*
- Kamroesoek, A. *bulderen, daveren, bruisen.*
- Kanan, K. *sarong, schort.*
- Kanan, L. *regts.* Hing këri lan hing kanan hamangkoe
sandjoto djëpon, *aan de linker- en regter zijde
droegen zij japansche wapens.* Sami hadoehoeng
kanan këri, *alle droegen regts en links krissen.*
- Kanari, A. *eene soort van amandel.*
- Kandaanné (van Kōndo) L. *verhaal, geschiedenis.*
Tinoetoer malih kandaanné Browidjojo, *wijders
wordt de geschiedenis van Browidjojo vermeld.*
- Kandali, K. *slang.*
- Kandali, L. *teugel, breidel.* Kandalëkhaké, *teuge-
len, breidelen.* Kandali dëngköl, *spanriem.*
- Kandan, L. *verhalende, verhalen, zeggen; ver-
haal.* Kandané, *zijn gezegde, het verhaal.*
- Kandang, A. *stal, schuthok, perk.* Këbo hananing
kandang, *de buffel is in het hok.*
- Kandangsoel, H. *teugel, breidel.* Kandangsoellakën,
teugelen, breidelen.
- Kandël, *nabij, Kandëllakën, naderen, zie Kën-
dhël.*
- Kandëllan, H. *krisschede, gouden schede.* Kan-
dëllannipoen dhipoen tatah haksoro tjoro Arab,
*deszelfs gouden schede was gegraveerd met
Arabische karakters.*
- Kandël, *vertrouwen, gelooven.*
- Kandëm, L. *zinken, schipbreuk lijden; ergens blij-
ven zoo als iemand, die naar een ander land
trekt, en niet terug wil keeren.*
- Kandhël, A. *dik, lomp, ruw, ongemanerd.*
- Kandhoeko, K. *kikvorsch.*
- Kandjëng, H. *titel, zoo veel als doortuchtig, wel
geboren, of hoog edel gestreng.* Kandjëng mo-
ho rodjo, *doortuchtig groote vorst, majesteit.*
Kandjënggan toewan, *UEd. G. gj.* Kandjëng
romo, *doortuchtig vader.*
- Kandjoek, *kikvorsch.*
- Kandjcro, A. *hechtenis, gevangenis.*

- Kandoetti, *in de zak steken, zakken. Kandoetti hientil lawan goelali, koekjes en zoetigheid in den zak steken.*
- Kandoewan, K. *vermengd. Rahössé kandoewan kingkin, een gemengd gevoel van verlangen en droefheid.*
- Kanëm, A. *zesde. Het tijdvak waarin de weste wind waait vergezeld van een weinig regen; zesde tijdvak.*
- Kanëm sasoer, *vijfenzestig.*
- Kang'éroso, K. *de maagd, (hemelsteeken).*
- Kang, A. *de welke, hetwelke, hetgeen, dat, die, de; voor een bedrijvend werkwoord geplaatst, ontstaat er een zelfstandig naamwoord door.*
- Kang tjinatjoer, *het gansche land. Kang mëdjahi, doodslager. Kang rëmböeggi, raadgever. Kang ngoetjap, spreker, die spreekt. Kang patoet, hetgeen betaamt, betamelijk. Kang mowo, over zulks, dewijl. Kang poerwo, eersteling.*
- Ka'ngellëhhen, L. *hongerig zijn, honger hebben; de honger.*
- Kanggoenggan, H. *in het bezit zijn, bezitten. Kanggoenggan këbon sannoenggil wëni wówöhanniro, een tuin bezitten met verschillende vruchten.*
- Kangngélan, L. *moeijelijkheid, moeite, vermoeidheid, zorg, kommer hebben. Kangngélan tëmman hawakkoe, ik heb zeer veel kommer.*
- Kangngën, L. *reikhalsen.*
- Kangngiennau, A. *door den wind getroffen, omgewaaid; winderig.*
- Kanigro, K. *toornig.*
- Kanijattan, Ar. §. *een doel hebben, bedoelen; bedoeling.*
- Kanijojo, A. *onderdrukt, overheerscht; onderdrukking, dwingelandij.*
- Kanin, H. *wond, gewond. Wóng kanin, een gekwetste, een gewond mensch. Kathah kang nandang kanin, vele droegen (hadden) wonden. Kanin kapëdjahhan, doodwond.*
- Kanisthan, K. *gering, nietig zijn; geringheid, nietigheid.*

- Kanjatan, A. *blijkbaar zijn, blyken; blijkbaarheid, zekerheid.*
- Kanjoet, A. *drijven, drijvende, gedreven.*
- Kannigo, K. *toornig, toorn.*
- Kanoegrahhan, L. *gelukkig, begunstigd, gezegend zijn; het geluk, de zegen.*
- Kanoegroho, L. *worde gezegend! worde vergiffenis, gunst verleend.*
- Kanoeman, K. *de zon.*
- Kanoko, K. *goud.*
- Kantang, K. *buffel.*
- Kantar, K. *dolk, kris, pork, ponjaard.*
- Kantën, *bij de hand leiden.*
- Kantënnau, H. *zeker zijn; zekerheid; zeker, vast, onwankelbaar.*
- Kantëttan, L. *lasci.*
- Kanthi, L. *makker.*
- Kanthil, L. *vertiefd.*
- Kanthoeko, K. *kikvorsch.*
- Kanthöl, A. *haken, haak.*
- Kanthöng, A. *beurs, buidel, zak.*
- Kanti, L. *tot, tot aan. Geduld. Kanti soewé, tot zelfs langen tijd. Höra kanti pisan, volstrekt ongeduldig.*
- Kantjaanné, L. *van Köntjo, zijne makkers. Lan kantjaannékoé samijo, en al zijne makkers.*
- Kantjan, L. *makkers hebben, in compagnie zijn.*
- Kantjil, A. *steenbokje, fijn klein hertje zoo groot als een haas, met zeer dunne pootjes.*
- Kantjing, L. *iets tot sluiting, als; knoop, lis, grendel, kluk, gesp; knopen, w. w. Kantjing gëlloeng, het haar opsteken, met een haarspeld vaststeken.*
- Kantjingngan, L. *met knopen voorzien. Nganggo klambi kantjingngan, een kleeid met knopen dragen.*
- Kanto-birono, K. *halsketting.*
- Kantoe, H. *bezwijmen.*
- Kantoe, L. *langaurigheid; lang blijven.*
- Kantoen, H. *blijven, overblijven, overschieten; resten, aanblijven, achterblijven. Kakang kan-*

- toenno hing djawi, *broër blijf buiten*. Sultan Hibrabiem kantoening grijanniro Siti Saléh, *Sultan Ibrahem bleef ten huize van Siti Saleh*. Soeropringgo datan kantoen, Soerabaja bleef niet achter. Sakantoenné, *hetgeen overschiet, overschot; bij zijn achterblijven*.
- Kantoko, K. *flaauwte, bezwijming*.
- Kantön, K. *achtergebleven, nalatig*. Bötën kantör, *niet nalatig*.
- Kantöng, A. *beurs, zak*.
- Kantönnan, L. *overschot, rest, kliek*.
- Kantör, S. *kantoor*. Kantör noelis, L. *schrijfkantoor*. Kantör jotro en kantör oewang, *geldkantoor, bank*. Kantör hétanggan, H. Kantör hitoenggan, *rekenkamer*. Kantör pös, *postkantoor*. Kantör njërrat, H. *schrijfkantoor*.
- Kantös, H. *tot, tot aan*. Kantös hëndjing, *tot morgen*.
- Kapadan, L. *overeengekomen, overeenkomst*.
- Kapahitan, A. *bitter zijn, bitterachtig; bitterheid*.
- Kapaksahan, L. *gedwongen zijn, in dwang verkeeren; dwang, aandrang, geweld*.
- Kapakso, L. *gedwongen*.
- Kapal, K. en H. *paard, ros*. Kapal hadéjan, *telganger*. Kapal koelo sakit, *mijn paard is ziek*. Kapal djalër, *hengst*. Kapal hëstri, *merrie*.
- Kapal, H. *een schip*. Wöntén têngngah samoedro samijo laboeh kapal kalih; *in de open zee ankeren twee schepen te gelijk, (te zamen)*. Hakoe wingngi dellëng kapal kërrem, *gister heb ik een schip zien zinken*. Kapal djogo, *een kruiser, wachtschip*.
- Kapalën, A. *eelt, likdoren*.
- Kapamah, L. *gekaauwd*.
- Kapan, L. *wanneer*. Kapan-kapan, *wanneer ooit*. Kapan goestimoe hangloeroeg, *wanneer uw heer komt*.
- Kapanassan, A. *heet zijn; hitte, warmte, vurigheid, heetheid, soetheid*.
- Kapandjanggan, H. *lang zijn, lengte hebben, langheid, lengte*.
- Kapanggih, L. *ontmoet, tegen gekomen, ontmoeten*,

- vinden.* Kapanggih joenno-joeman, *in het front ontmoeten.* Kapanggih hagoeling, *slapende vinden.*
- Kapanggihhan, L. *eene ontmoeting hebben; ontmoeting, zamenkomst, vereeniging.*
- Kapanggerannan, K. *Godheid; heerschappij, meesterschap, waardigheid van prinsen.*
- Kapapag, L. *ontmoet, tegengekomen; ontmoeten.*
- Kapapag poro mantai Madjapahit, *al de mantries van Madjapahit ontmoeten.*
- Kaparag en kaparak, L. *nabij zijn; nabij.* Kaparak hing ngratje, *in de nabijheid van den vorst.* Wadjo kaparak, *lijfwacht.*
- Kaparapal, L. *aangebonds, aangestooten, gestuit, gestruikeld; geraakt.* Kitab kijë tak hiris kaparapal haksaraanné, *ik heb dat boek afgesneden (en) de letters geraakt.*
- Kaparat, L. *vervloekt.*
- Kaparëng, L. *vereenigd, juist ontmoet.* Jën kaparënggo, *indien vereenigd zij.*
- Kaparënggan, L. *te zamen zijn; zamenkomst, vereeniging, genootschap.* Kaparënggan kôngkõnnan, *zendelinggenootschap.*
- Kaparëntah. A. *geregeerd, bestierd.* Kaparëntah datëng nging Mahös Pahit, *geregeerd door Mo-djo Pahit.*
- Kaparëntahhan, *bestierd, geregeerd worden. Regeering, bewind.*
- Kaparing, H. *gegeven.*
- Kaparinggan, H. *gegeven zijn, gegeven worden.* Koelo badé kaparinggan pensioen kimawõn, *mij zal slechts pensioen gegeven worden.*
- Kaparinggo, H. *opdat moge gegeven, verstrekt worden!*
- Kapas, A. *boomwol waar vlas van gemaakt wordt.*
- Kapas, A. *katoen plant, eene soort van gossypium herbaceum.*
- Kapas djowo, *Javaansche katoen.*
- Kapas moeri, *een beter soort van uitheemsche katoen.* Kapas tahõn, *is eene zeldzame soort met eenen zwaren stengel.*
- Kapasang, A. *aangestoken, ontvlamd; gepaard, vereenigd.*

- Kapasang jogio, K. *justheid*; *goede vereeniging*.
 Kapasthèn, A. *phgt.*
 Kapat, L. *vierde*. *Vierde tijdvak*; *regentijd*. Kapat sasoer, 45.
 Kapatèn, L. *gestorven*.
 Kapati-pati. L. *bovenmate*. Pannassé kapati-pati, *de hitte is al te erg*.
 Kapatijan, A. *woonplaats*, *bewind van een Patih*.
 Kapatijan, L. *boven mate*, *doodelijk*, *tot der dood toe*. Pasthi poetokoe hangngroesakhaké hing ngakoe kōsi dhadhi hing kapatijan, *mijn kleinzoon zal mij gewis verderven tot der dood toe*.
 Kapatoek, L. *gepikt*, *gebelen*.
 Kapatoettan, L. *betamelijk zijn*, *iets betamelijks hebben*; *betamelijkheid*.
 Kapattèn, L. *dooving*, *het dooden*, *lesschen*, *blusschen*; *dood*. *Lessching*, *blussching*.
 Kapédjahhan, H. *overleden zijn*, *dood*; *de dood*, *het sterven*; *sterfgeval*, *overlijden*.
 Kapégat, L. *gescheuden*.
 Kapégattan, L. *gescheiden zijn*; *scheiding*; *scheidbaar*.
 Kapèladjar, H. *vluggende*; *vlugten*.
 Kapèlajo, L. *idem*.
 Kapèlikèttan, *leemachtig*; *lijming*.
 Kapènak, L. *aangenaam*, *lekker*, *genoegelijk*.
 Kapèndèt, H. *genomen*. Poenopo hingkan kapèndèt pñambak sami kabagé tjang tètigo, *al wat zij genomen hebben verdeelden zij gezamenlijk onder hun drieën*.
 Kapèngkèr. H. *verloopen*, *verleden*.
 Kapènggin, A. *sterk*, *vurig verlangen*.
 Kapènnak; L. *aangenaam*, *lekker*.
 Kapéring, L. *op zijde*; *bezijden*.
 Kapèrtélan, A. *rekenschap*.
 Kapèrtjadössan, H. *die het vertrouwen bezit*; *geloofwaardig*; *geloofwaardigheid*; *getrouw*; *getrouwheid*.
 Kapèrtjajan, L. *vertrouwen bezitten*; *geloofwaardig*; *geloofwaardigheid*; *getrouw*; *getrouwheid*.
 Kapésing, L. *ontlastende*, *ontlasten*, (*de buik*).

- Kapëtënggan, L. *spion; nachtwacht.*
 Kapëthakkan, H. *blank, wit zijn; blankheid; witheid.* Goesti kapëthakkan, *vrijheer.*
 Kapëthoek, H. *ontmoet, tegengekomen.* Kapëthoek margi, *ontmoet op den weg.*
 Kapëthoekkan, H. *eene ontmoeting hebben, ontmoet worden; ontmoeting.*
 Kapidoro, L. *flauwte, bezwijming.*
 Kapiendo, L. *tweede; ten tweede.*
 Kapiengngin, A. *zeer begeerig zijn, vurig verlangen, snakken naar iets.*
 Kapiengnginnan, L. *begeerte, verlangst, zinnelijk.*
 Kapiëntërran, L. *loos, slim zijn; loosheid, slimheid, talent.*
 Kapiëntjöttan, L. *verlangend, begeerig zijn; begeerte, verlangen.* Kapiengngin kapiëntjöttan, *zeer verlangend en begeerig zijn.*
 Kapiër, S. *ongeloovige, heiden, al wie geen Mohamedaan is.*
 Kapiharso, H. *ruchtbaar, bekend; gehoord.* Kapiharso siwarannipoen, *zijne stem was hoorbaar, (werd gehoord).*
 Kapikiran, L. *in overdenking zijn; overweging; oordeel.*
 Kapijo, K. *op die wijs, zoodanig.*
 Kapilajoe, L. *vlugten.*
 Kapilih, A. *uitgezocht, utverkoren.*
 Kapilëkkan, A. *verkouden zijn; verkoudheid.*
 Kapiljan, A. *verkieslijk; uitgekozen zijn.*
 Kapiloëdjënggan, H. *welvarende, gezond zijn.* Soho kapiloëdjënggan hing salami-laminipoen hing dhalëm dhoennjo poenniko, *ook welvarende zoo lang men op deze wereld is.*
 Kapindho, L. *beide; ten tweede.* Sapisan sëtijo wëtjono, kapindho soero hing pati. *vooreerst getrouw in het werk, ten tweede dapper tot den dood toe.*
 Kaping, A. *maal; de hoeveelste; hoeveel maal.* Lawan kaping kalih malih, *en nog twee maalen.*
 Kaping piendo, *twee maal, de tweede.* Kaping piendah malih, *nogmaals.*
 Kapingngin, L. *zeer begeerig.* Langhoeng kapingugin kawoelo, *ik ben utermate begeerig.*

- Kapëntjènggan, A. *schuin zijn; schuunté.*
 Kapèttjahhan, L. *gebroken, gekloofd, gespleten zijn.*
 Kafir, §. *ongeloovige, heiden, al wie niet Mo-
 hamedaansch is.*
 Kapiran, §. *misrekening, mislukking, teleurstelling,
 te laat.*
 Kapirèng, L. *ruchtbaar bekend, gehoord; hoor-
 baar.*
 Kapirso, H. *ruchtbaar, bekend, gehoord; hoor-
 baar. Hamöng swaraanné kapirso, slechts hare
 stem was hoorbaar. Dangnoe Kapirso, lang
 hoorbaar.*
 Kapitan, §. *kapitéin.*
 Kapitèn. §. *idem.*
 Kapithing, A. *krab.*
 Kapitjan, L. *overleden, dood, erg, uitermate.*
 Kapitjèkkan, L. *blind zijn; blindheid; verblindung.*
 Kapitoe, A. *zevende, zevende tijdvak, tijd van den
 weste wind, westmouzon.*
 Kapladjènggan, H. *vlugtende zijn; vlugt. Bötèn
 kapladjènggan, onontvlugtbaar.*
 Kaplajön, L. *idem.*
 Kapléré, A. *uitglijden, afglijden.*
 Kaplèssé; A. *glijden, uitglijden, sullen.*
 Kapoe-kapoe, A. *kroost, eendgroen.*
 Kapoedjiau, L. *geprezen worden, of zijn, prijselijk,
 loffelijk.*
 Kapoelogo, H. *cardemom.*
 Kapoepoe, L. *weggenomen, dood, gestorven. Di-
 pati Doho kapoepoe, de dipati van Doho sneu-
 velde. Woës kapoepoe, reeds weggenomen, dood.*
 Hakathah mantri kapoepoe, *vele rijks grooten
 sneuvelde.*
 Kapoendong, K. *hoog, zwaar riet.*
 Kapoengkasan, A. *einde.*
 Kapoengkoe, L. *laatstelijk.*
 Kapoentèn, H. *vergeeflijk.*
 Kapoepoeh, *idem.*
 Kapoer, L. *kalk. Kapoer baroes, kamfer. Ka-
 poer wellondo, krijt.*
 Kapoero, L. *vergeeflijk.*
 Kapoetian, K. *nederlaag, verlies.*

- Kapoetihhan, L. *blank, wit zijn; witheid, blankheid.* Goesti kapoetihhan, *vrijheer.*
- Kapoetoesan, L. *afhebben, geeindigd zijn; einde, besluit, uitsluitel, uitkomst, vonnis, uitspraak.*
- Kapoetran, H. *paleis van 's vorsten zoon.*
- Kapoetrèn, H. *serail, vrouwentimmer, vereeniging van vrouwen.*
- Kapoetro, H. *kind.* Lan karahös hing kapoetroe hëstri dérèng ngakromo, *en dacht aan de nog ongehuwde dochter.*
- Kapoewër, L. *het gewricht van de heup afgezet zijn.*
- Kapök, A. *boomwol, dienstig voor kussens, doch niet om te spinnen.*
- Kapök, *afstand doen.*
- Kapönakan en Kapönnakkan, A. *neef, nicht, neven, nichten, verre bloedverwantschap.*
- Kappi, K. *zekere soort van apen.*
- Kappitangnöno, *verschuldigd.*
- Kapraboewan, H. *het rijk, koningrijk, regering.* Tanah kapraboewané, *rijksgebied, grondgebied; domein.*
- Kaprabön, *naam voor eene fraaije krissoort.* Kaprabön joedho, *krijgstug.*
- Kapradam, K. *wereld, aardrijk.*
- Kapradjan, K. *land, provincie, stad.*
- Kapragat, L. *afgesneden, afgehouden; gebonden.*
- Kaprajajèn, H. *zekere waardigheid, rang.*
- Kaprak, L. *middelmatig.*
- Kapranggoel en Kapranggöl, L. *aangestoten, aangebonsd, overreden, overzeild; aangedaan, ontmoet.*
- Kapratjadhös, H. *die vertrouwen bezit, geloofwaardig is.* Hoetoesan hingkan kapratjadhös, *een geloofwaardig gezant.*
- Kapratjajaklaké, L. *toevertrouwd worden.*
- Kaprawiran, K. *verdiensle, moed.*
- Kaprènnak, *kant, zijde.* Kaprènnak kapönakan, *van de zijde der bloedverwantschap.*
- Kaprihhipoen, H. *hoe, hoedanig.*
- Kaprijajèn, *hooge waardigheid, ambt van Prija-*
jè

- Kaprné, L. *hoe, hoedning, op wat wijs.*
- Kapriksan, A. *onderzocht worden; onderzoek, navorsching, opzigt.*
- Kaprindi, K. *geteld, geacht. Iliki wöng sing kaprindi hing nögoro, dit is iemand die in het land geacht wordt.*
- Kaprintah, I. *onder het bewind, bestuurd, geregeerd. Kaprintah hing ngratec, onder het bewind van den vorst.*
- Karaanné, I. *vermits, dewijl.*
- Karabah, *moeite, zorg van den arbeid.*
- Karabbi, H. *getuwig. Kang sèppoeh karabbi Browidjojo, de oudste was getuwig met Browidjojo.*
- Karabien, §. *chérub.*
- Karadinnan, H. *effen, evenredig, vlak zijn; effenheid, evenredigheid, vlakke.*
- Karadjan, L. *het bewind, het koninklijk gezag in handen hebben; het gezag, het koninkrijk; koninklijk, vorstelijk.*
- Karabhardjan, H. *welvarend, gezond zijn; gezond heid, welstand.*
- Karahös, H. *gevoeld, gevoelende. Wöntén karahös hing galih, gevoelig zijn van hart, iets in het hart gevoelende. Jên poetrané hamoelar hatakén bopo, karahös hing manahhiro, toen het kind naar den vader vroeg was het in het hart ontroerd.*
- Karahössan, H. *gevoelig zijn; gevoelen; voelbaar.*
- Karahkah, K. *moeijelijkheid, zorg, kommer; moeijelijk.*
- Karam, §. Ar. *onwettig, ongeoorloofd. Soeprih koelo lépatto karam, op dat ik voor het onwettige kwijtschelding ontvange.*
- Karamat, §. *graf, graftombe, heilig graf; heiligheid, invloed. Karamat hingkarg moelijo, een eerbiedwekkend graf, heilig graf. Saking karamattipoen poro wali, door den invloed van alle heiligen.*
- Karampassan, A. *geplunderd worden of zijn, plundering. Jên neepomo poetoeko: harép hanoeroct-*

- takénno howo napsoené hikoe, pinasthi hing dhösa-
né hikoe, satanah Djowo karoesakhaké sarto ka-
rampassan lau pinaténnau; *indien mijn kleinzoon
zijne driften wil opvolgen, zal het voorwaara
zijne schuld zijn dat het gansche land van Java
verwoest, geplunderd en uitgemoord wordt.*
- Karampoenggan, H. *afgeloopen, geeindigd zijn;
afloop.*
- Karanauan, K. *omdat; reden.*
- Karananéran, L. *oorzaak, reden.*
- Karang, A. *klip, rots.* Kémbang karang, L. *en
Sekar karang, H. spons.*
- Karang hoeloe, *petuw.*
- Karangkah, L. *onder bevelen staan, bestuurd wor-
den.*
- Karangkang, L. *kruipen.*
- Karangungan, A. *opstel, zamenstel.*
- Karanté, L. *geketend.* Kabéh wis karanté, *alle
zijn geketend.*
- Karantén, H. *vermits; dewijl, omdat; reden.*
- Karas, K. *geschrift, schrijven.*
- Karatjak, L. *effen, vlak.* Paardenpoot.
- Karatou, H. *koningrijk; koninklijk paleis.* Sirno
karantónniro, *zijn koningrijk verdween.*
- Karawoehlan, H. *bezocht worden, een bezoek ont-
vangen; komst, aankomst, toekomst, het geen
komende is.*
- Karbi, K. *oplettend.*
- Kardi, H. *werk, arbeid.* Sami namboet kardi,
allen aanvaarden het werk. Wasis saliring kar-
di, *al het werk is netjes; netjes in allen ar-
beid.*
- Kardho, K. *een vogel.*
- Karébat en Karebbat, H. *afgenomen, ontroofd,
ontwongen.* Dijau tjinandak watangungan, woes
karébat, noelijo binoewang haglis, *toen greep hij
de lans en die ontwongen hebbende, wierp hij
dezelve terstond weg.*
- Karédé, K. *tezuaan.*
- Karéh, L. *onderworpen, bevelen, bestuurd.* Karéh
hing Ménak Djinggo, *onderworpen aan Menak
Djinggo.*

Karêkso, K. *verzorgen, bezorgen, oppassen.* Dipoon karêkso pangngané, *zijn spijs werd bezorgd.*

Karêm, A. *schipbreuk, schipbreuk lijden.*

Karëmmën, H. *aangenaam, genoegelijk, goedgekeurd, gewild.*

Karëmmënnan, H. *behagelijk zijn; welbehagen, genoeg, goedkeuring; verrukkelijk, welbehagelijk, aangenaam.*

Karëmpak, L. *breken, gebroken.* Watang karëmpak, *de pieken braken; gebroken pieken.*

Karên, L. *'rest, overschot, kliek.*

Karëndø, K. *een vlugt, zwerm van vogelen.*

Karëng, K. *gehoord.* Hawör soerak lir hampoewan kadjo karënggijo hing langngit; *het vermengd krijgsgescreeuw gelesk den donder als in de lucht gehoord wordende.*

Karëngngo, K. *het worde, het zij gehoord.* Karëngngjêng langngit, *in de lucht gehoord worden.*

Karëngngo, K. *zes.*

Karëngngoewo, K. *hooren.*

Karëp, L. *oogmerk, wil, doel, plan; gewillig.*

Karëppé, *wel aan! laat het maar, laat maar begaan, laat maar loopen.* Hanoeroetti karëpping kawoelo Allah, *aan het oogmerk van een dienaar gods voldoen.* Harëppo hakënno podomoelih sakéhé pangétjoe, *wil gelasten dat alle roovers weder gezamenlijk naar huis keeren.* Karëpping hati, *begeerte.*

Karëppaké, L. *begeeren, verlangen.*

Karëpöttan, L. *nood.*

Karësakan, L. *verwoest, vernield zijn; verwoesting, vernieling; bouwval, puinhoop.*

Karësëppan, K. *geluk, getukzaligheid.*

Karêt, A. *versnijden.* Kalam poenikoe dhéréng dhipoen karêt, *die pen is nog niet versneden.* Pëso karëttan, *pennemes.*

Kari, K. *een olifant.*

Kari-kari, L. *eindelijk.*

Kari, L. *blijven, achterblijven, overblijven, aanblijven; verlaten.* Hora biso hingsoen kari, *ik han niet blijven.* Wöng soegih datan kari, *de rijken bleven niet achter.*

- Karihin, L. *voorheen, weleer, vroeger; van ouds; eerst, vooraf.* Tiaradjang karihin, *eerst aangevallen worden.*
- Karijin, L. *idem.* Wéwékassé kijahi karijin daténg kang raji, *het gezegde van den heer kwam het eerst aan de vrouw.*
- Karijo, L. *van Kari, blijf.* Karijo karonjo bë-tjikko, *vaart (blijft) beide wel.*
- Karikil, A. *keiljes, keuzeltjes.*
- Karjaanné, K. *zijn werk; het werk; doel.*
- Karjiwo, K. *werken, arbeiden, verrigten, doen; uitvoeren.* Hing bèndjing kang soen karjiwo, *op morgen verrigt ik het.*
- Karjo, K. *werken, doen, verrigten, maken; be-doelen.* Poenopo toewan karjaanné daténg mring maanniréko, *wat is uw doel om bij mij te komen; uat doet gij bij mij.* Karjékoé, *dat werk.* Karjannipoen, *zijn werk.*
- Karkat, S. *klunkletter.*
- Karisak, H. *verwaest worden.*
- Karisakkan, H. *haverij hebben, uerwoest worden; verwoesting, vernieling, haverij; vernielend, verderfelijk.*
- Kariti, K. *kroon.*
- Karkoe-toko, K. *slang.*
- Karri, K. *oor.*
- Karnoc, K. *woud; zwaar geboomte.*
- Karno-birono, K. *oorring.*
- Karno, K. *het oor.* Doewa karnané lir sinébit; *zijne beide ooren waren als of zij getrokken werden.*
- Karo, L. *beide, twee.* Héh sanakking wang karonjo, *o mijne beide vrienden.* Karo bëlah hatocs, 150. Karo bëlah héwoe, 1500. Karo téngngah, 1½. Karo las téngngah, 11½.
- Karo, L. *saisven waarin de boomen op nieuw uitspruiten.*
- Karö, L. *met, door; aan.* Karö harit, *met son grasmes.*
- Karohijoe, K. *door de sarong verhinderd worden in het gaan.*

- Karobo**, K. *de zon*.
- Karoeboewan**, L. *ingestort, ingevallen zijn; instorting, val*. Lir karoeboewan langngit, *als de instorting des hemels*. Lir karoeboewan goe-nong, *instorting, omverstorting van een berg*.
- Karoeh**, L. *vriend, makker*. Kakaroeh, *bevriend*.
- Karoehoeh**, H. *eertijds, van ouds, voorheen, vroeger; eerst*. Mantoek karoehoeh, *eerst naar hus gaan*. Doek karoehoeh, *vroeger tijd, van ouds*.
- Karoeck**, A. *pas gevormde vrucht*.
- Karoemihinan**, H. *voorbaat*.
- Karomo**, K. *groote soort van moeras-schildpad-den*.
- Karoengngo**, K. *hoorbaar, ruchtbaar; hooren*.
- Karoengugoe**, L. *idem*.
- Karoeno**. K. *weenen, schreijen, hullen, krijten nokken; grijnen, janken; gehuil, geweën, geschrei*. Hiboené kémengugan temmah karoeno, *zijne moeder had hartzeer en weende*. Kang, *ngiboe hasroe karoeno, en de moeder weende buterlijk*. (hevig).
- Karoesakan**, L. *verwoest, bedorven, vernield, geschonden zijn; vernieling, verwoesting, verderving, schending; verderfelyk, verwoestend; vernielbaar, schendbaar; bouwval, puinloop*.
- Karoetjil**, *naam van een Javaansch tooneelstuk*.
- Karoewan**, L. *vast, zeker, onwankelbaar*.
- Karöné**, L. *beide*. Kadijo goelalé karöné, *beide worden zoo zoet als suikerwater*.
- Karöng**, L. *zakken van eene soort van biezen of -gras, en ook wel van vezels van boombladen vervaardigd, agel genoemd*.
- Karonjo**, L. *beide, zij beide*.
- Karono**, L. *oorzaak, reden, omdat, dewijl, daar, nademaal, aangezien, gemerkt, want*.
- Karöntöhhän**, L. *afvallende, afval, los, hetgeen vallen kan*.
- Karötjök**. L. *omsingelen, omsingeld*. Dhi karötjök f'wöng ngakéh, *door veel volk omsingeld worden*.

- Karro, L. *met, door, aan.*
- Karsakhakèn, H. *willen, begeeren.*
- Karsan van Karso, H. *willende, wil.* Karsandiko, *uw wil.* Karsanning Bathoro, *de wil van Bathara.* Karsanning Déwo, *de wil eener godheid of van een fabelachtig wezen.*
- Karsané, H. *zijn wil.*
- Karso, H. *de wil; willen, lusten.* Karsannipoen, *zijn wil.* Sampéjan karso tiendak hing poendi, *waar wilt gij henen gaan.* Késsah hanggarit, *hij wilde gaan gras snijden.* Karsané romón diko, *de wil uws vaders.* Woes karsané Déwo, *het is de wil der Goden.*
- Kartag, Kartah en Kartég, A. *brug.* Kartég ranté, *een kettingbrug, ophaalbrug.*
- Kartas, §. Ar. *papier.* Kartas sérrat, H. Kartas lajang, L. *schrijfpapier.*
- Karti, K. *inborst, aard, karakter.*
- Karti, K. *vier.*
- Karti, K. *ankerplaats, rcede.*
- Karti, K. *werken, arbeiden.*
- Karto, L. *prijs, waarde; waardeeren; vreau, rust.*
 Kartané wóng ngakéh piro, *op hoeveel schat men het.* Kartané nézoro, *de vrede des lands.* Klangkóng karto djammani, *het was zeer rustig in haren tijd. Het rijk genoot gedurende hare regeering onafgebroken vrede.* Soen karjiwo karto, wéddono; karto hoepamaning ngésthí, wéddonokoe siratti, *ik stel de vrede en het hoofd daar, de vrede is gelijk aan den olifant en het hoofd aan desze'ts leidsman (willende eigenlijk te kennen geven: ik handhaaf als hoofd de vrede gelijk de leidsman den olifant).*
- Kartoe, §. *kaart.* Kartoe wélóndo, *speelkaart; (eigenlijk Hollandsche kaart, die zeker vroeger in Indie is ingevoerd dan andere kaarten en daarom bij uitsluiting dien eernaam verworven heeft).*
- Kartosono, eig. naam van een landstreek. *Soms tijds wordt er de bevolking van dezelve door verstaan. Kartosono woes rawoeh, het volk van Kartosono was gekomen.*

- Kasab**, A. *grof*.
- Kasabarran**, §. Ar. *geduldig, langmoedig zijn; geduld, langmoedigheid.*
- Kasadhoso**, H. *tiende. Tiende tijdvak.*
- Kasagëttan**, L. *kundig, verstandig, slim zijn; kunde. verstand, slimheid.*
- Kasah**, stof, *kleed. Kajin doerjan, genaamd.*
- Kasahéjan**, H. *goed zijn; fraai zijn; goedheid; fraai, uitmuntend.*
- Kasahên**, H. *fraai, deugdzaam, goed, schoon, welvarend zijn; fraaheid, deugd, goedheid, schoonheid, welvaart.*
- Kasahënnan**, H. *idem. Soepadhös handhadhösno hing kasahënnannipoen sobo karahardjannipoen Négari Koelo, op dat de welvaart en de bloei van mijn rijk moge ontstaan.*
- Kasalahhan**, L. *fout begaan, schuld hebben, schuldig zijn; fout, schuld mislag, vergrijp, verkeerdheid, faling.*
- Kasamboet**, A. *weggenomen; door den dood weggenomen, gestorven. Kasamboet hing ngajoedaué, in den strijd gesneuveld.*
- Kasampil**, L. *de dij afgezet.*
- Kasampoernan**, A. *voortreffelijkheid.*
- Kasandër**, L. *weggejaagd.*
- Kasandjaannan**, A. *aanloop hebben.*
- Kasandoeng**, L. *aangestoten, gestuit, gestrukkeld.*
- Kasang**, A. *tasch, knapzak, ransel, reiszak, wertasch.*
- Kasangkëppan**, L. *uitgerust, toegerust; vaardig, gewapend zijn; uitrusting, voorbereiding.*
- Kasangngëttan**, H. *buitensporig zijn; buitensporigheid; uitermate, zeer.*
- Kasannakkan**, L. *verwant zijn; verwantschap, familiëbetrekking.*
- Kasannëssan**, H. *verschullend zijn; verschullend; verschil, onderscheid.*
- Kasap**, A. *zoor, ruig.*
- Kasapoet**, A. *overdekt, bedekt. Kasapoet dëning wingngi, door een nacht bedekt.*
- Kasapto**, §. *zevende. Mongso kasapto, zevende tijdvak, tijd van weste winden.*

- Kasar, H. *grof*. Kasarran, *grover, grof*.
 Kasarassan, H. *gezond zijn; gezondheid*.
 Kasaréjan, H. *rusten, slapen; rust, slaap, ontslapen*. Sampoén tiendak hing kasaréjannipoen, *reeds overgegaan in zijne ruste, reeds ontslapen*.
 Kasaroe, L. *onverwachts, onverhoeds, toevallig*.
 Kasaroe hikoe datëngné, *het (of hij) kwam onverwachts*.
 Kasarran, H. *grof zijn; grofheid; grover*.
 Kasatan, L. *smachten, dorsten*.
 Kasatmctoho, K. *het gezigt*.
 Kasatoes, A. *honderdste*. Kasatoes têngngah, 99 $\frac{1}{2}$.
 Kasatrijan, K. *een jongeling; eene menigte jongelingen; een jongeling met veel kennis en wijsheid*.
 Kasattan, L. *dorstig, smachtend; dorsten, smachten, versmachten*.
 Kasëboet, A. *vermeld, gemeld, gewag gemaakt*.
 Kadôs hingkang sampoén kasëboet hing ngadjëng wahoe, *zoo als reeds is vermeld hier boven*.
 Kasëdënggan, A. *middelmatig zijn, het middelmatig hebben; middelmaat, redelijkheid*.
 Kasëdihhan en kasëdijan, L. *grief, ellende; gegriefd zijn, in ellende verkeeren*.
 Kasëdijan, A. *gereed, bereid zijn; gereedheid, voorbereiding*.
 Kasëdjën, L. *verschillend, anders*.
 Kasëgërran, A. *frisch zijn; frischheid*.
 Kasëkkëp, A. *eetwaren verbroeijen*,
 Kasëktën, A. *bovennatuurlijk, buitengewoon sterk zijn; alvermogen, heiligheid*.
 Kasëlëk, L. *gejaagd*.
 Kasëllamattan; L. *in welstand, in voorspoed zijn, welstand, voorspoed*. Hingsoen haparing wëroëh lan siro sangking kasëllamattannisoen, *ik geef u kennis van mijnen welstand*.
 Kasëllëp, A. *zwikken, verzwikken*.
 Kasëllijoe, A. *verstuiken*.
 Kasëmbëllëh, L. *geslacht*.
 Kasëmmëkkan, L. *borstdek*.
 Kasëmpal, L. *gebarsten, gespleten*.

- Kasènapènnaa, H. *inning, ontvangst. Sanking kasènapènnau hing wang padjég, door de inning der landrenten.*
- Kasènénggan en Kasènaangan, L. *rustig, vreedzaam zijn; rust, vrede, verademing. Sopojo hakoe holéh hoerip kalawanning kasènénggan, opdat ik in vrede moze leven.*
- Kasènggittan, A. *hatelijk zijn, hatelijk.*
- Kasènaannan, L. *schillerende, schittering, Kasènaannan hing raditjo, schillerende in de zon. Kasènaannan dénning boesono hadi, schitterend door fraaije kleeding.*
- Kasèntaannan, H. *verwantschap, familie.*
- Kasèntikkan, H. *wetenschap, kennis, wijsheid, voorzigtigheid.*
- Kasasah, L. *vermoeid; benard.*
- Kasèntössan, H. *rust, vrede. Soeprih hanèttèppakèn kasèntössannipoen, ten einde de rust te handhaven.*
- Kasèp, A. *laat, te laat.*
- Kasèpahhan, A. *gekaauwd; kaauwsel.*
- Kasègèppan, L. *nijverheid, vlijt. vlijtig zijn.*
- Kasèrrat, H. *geschreven. Kasèrrat nègari ngajogokarto, geschreven te Djoejokarto.*
- Kasèsakkan en Kasèsèkkan, A. *naauw, eng zijn, in verdrukking verkeerén; naauwheid, engte, verdrukking.*
- Kaséso, H. *haastig; haasten.*
- Kasi, L. *tot, tot aan, dat, zoo dat. Kasi sésoek, tot morgen.*
- Kasiengsal, L. *vervliegen, verzwinden.*
- Kasigittan, A. *fraai zijn; fraaiheid. (van een man).*
- Kasih, H. *geven, begunstigen, gift, gunst, toegene- genheid; noemen,*
- Kasjo-sjo, A. *metigheid, ijdelheid.*
- Kasil, L. *strekken, voldoende zijn.*
- Kasinggibhan, H. *voorzekeer, voorwaar.*
- Kasingsettan, L. *vlecht, split, aaneenhechting. Kasingsèttan tali, split van een touw.*
- Kasinoewoennan, H. *keizerlijk zijn, keizerlijk.*
- Kasitèn, H. *verplicht zijn, verplicht.*
- Kasittèn, H. *wetenschap, kennis.*

- Kasisippan, L. *fout begaan, zondigen, misdoen.*
- Kaslaméttan, S. Ar. *in welstand, gezond zijn, welstand, gezondheid, afscheid.*
- Kasmaran, K. *vermaak vinden, lusten, begeeren, verlieven.* Kasmaran gitèn, *vermaak vinden in het schrijven, of opstellen van iets.* Kasmaran djrönning wërdojo, *verlangen in het hart, (hartelijk verlangen).* Kasmaraning kalbo, *begeerte des harten.*
- Kasoegnan, H. *rijkdom.* Hing soewargo hangsal kamoeljan miwahu kasoegjannéréki, *in den hemel heerlijkheid en rijkdom verwerven.*
- Kasoehoen, H. *verzocht.*
- Kasoekan, H. *verzet, verlustiging; lustig, blijde zijn; zich vermaken, verlustigen, spelen.* Kasoekkan kapal, *zich te paard verlustigen.* Kasoekan rijotro, *dobbelen.* Kasoekan dadoe, *loten.* Kasoekan pèdang, *schermen.* Kasoekan dam, *dammen.*
- Kasoekèrran, A. *in moeijelijkheid verkeeren, ellendig zijn, kommervol leven; benarde toestand.* Hakoe mëngko hanëmahhi hing kasoekèrran, *ik zal moeijelijkheid ondervinden.*
- Kasoeksrah, H. *beroemd, vermaard, voldoende.*
- Kasoemëkkën, L. *het ligchaam verbroeijen.*
- Kasoemoe, H. *bloem.* Kasoemoe këntjono, *gouden bloem.*
- Kasoennannan, H. *keizerdom, keizerlijk.*
- Kasmo, K. *genade, vergiffenis.*
- Kasoedhoek, A. *gestoken.*
- Kasoembo, A. *wilde saffraan, saffloers.*
- Kasoepèn, A. *vergeetachtig, onachtzaam, los.*
- Kasoer, L. *matras, bultzak.* Saréjo kasar, *op een matras slapen.*
- Kasoerang-soerang, L. *te zeer onderdrukt.*
- Kaseroengngan, A. *aangedouwd.*
- Kasoelahhan, A. *in moeijelijkheid zijn; zwaarigheid, nood, grief, droefheid, hartzeer, kwelling; kommertijk.*
- Kasoesoë, L. *zeer schielijk.*
- Kasoesoenna, A. *opgehoopt, opgestapeld.* Wangké kasoesoenné, *de lyken lagen opeengehoopt.*

Kasoesson, *idem.*

Kasoet, L. *mul, schoen.* Kakasoettan, *muilen dragen.*

Kasoetapan, K. *boetdoening, boete; een kluisenaars leven leiden.* Radèn Goegoer kërëm datèng kasoetapan, Radèn Goegoer *was als verzonken in het kluisenaars leven.*

Kasoetjian, H. *rein, onschuldig zijn; onschuld, reinheid, heiligheid, zuivering, heiliging.*

Kasoewèn, L. *lang, langdurig zijn; langdurigheid, duur, laat, te laat, langzaamheid.*

Kasoewoen, H. *verzocht, gevorderd, opgeëischt, gevraagd.* Koelo ladjèng kasoewoen datèng Radhèn Hadipati, *ik werd vervolgens door den Radhèn Adipati opgeëischt.*

Kasönggo, A. *negende; tijd wanneer de heete mouson aanvangt.*

Kasönggan, K. *beschenen worden.*

Kasör, H. *beneden, onder.*

Kasöran, H. *onder liggen, onderdoen, het onderspit delven, verliezen.* Tannono kang kasöran, *er waren er geenen die onderdeden.*

Kasörök, L. *omkoopbaar.*

Kasrèngèn, L. *verwoed, woedend; woede.*

Kasrènggènnan, L. *verbolgenheid, kwaadheid, boosheid; boos zijn.*

Kasrèppan, H. *koud, koortsig zijn; koude, guurheid, koorts.*

Kasrèpèn, K. *liefde.*

Kastoeri, A. *muskus.*

Kast o-goeno, *goed voor acht.*

Kastowo, K. *gebed.* Kastawaniro, *zijn gebed.*

Katahan, L. *lijdende; lijdelyk.* Katahanan, *lijdende zijn, lijden; lijdzaamheid.*

Katam, L. *het einde.*

Katambahkèn, H. *vermeerderen, bijvoegen, bijdoen.*

Kastèn, L. *buitengewone kracht, heiligheid, bovennatuurlijkheid.*

Kasting, A. *karmozijn.*

Katampàn, L. *ontvangen.* Lamön dhoeroeng ka-

- tampan soerat mami, *indien mijn brief nog niet ontvangen is.*
- Katampënnan, H. *ontvangen.* Sërrat hingkang sarkpouen katampënnan, *een brief die ontvangen is.*
- Katamtöwan, L. *bepaald zijn; bepaling.*
- Katamtön, L. *zekerheid; bepaling, bepaald.*
- Katamtössan, H. *idem.*
- Katandahan, L. *geteekend zijn; teeken, merk, aantekening.*
- Katandangnan, L. *zich gedragen; manieren, kuren hebben; doen; manier, kuur, daad, gedrag.*
- Katandingnan, A. *vergelijkelijk.*
- Katanëm, A. *geplant.*
- Katangsoellan, H. *gebonden, geboeid; het binden, boeijen.*
- Katantoen, H. *gevraagd; vraag.*
- Katari, L. *gevraagd.*
- Katariwal, L. *verdwenen, weg.*
- Katarös, H. *gevraagd; vraag.*
- Katätön, L. *gewond.* Mantri poennikoe katätön hanoeli moendoer, *de Mantrie gewond zijnde, deinsde vervolgens terug.*
- Katawan, H. *gevangen genomen.* Madjoe katawan, moendoer hanandhang loeko, *voorwaarts gaande, werden zij gevangen genomen, achterwaarts gaande, gewond.*
- Katé, L. *dwerg.* Wöng katé, *een dwerg.*
- Katëbërran, A. *nijverheid; nijver zijn.*
- Katëbihhan en Katëbjan, H. *verre zijn; verre verheid. Te ver.*
- Katëböš, L. *losbaar; gelost.*
- Katëddahhan, H. *aangewezen zijn; aanwijzing.*
- Katëdo, L. *gegeten; ontvangen; eetbaar; ontvangbaar. Verzocht.*
- Katëdoen, L. *penis tumidus.*
- Katëgörrö, L. *dat omgehakt worde!*
- Katëkkan, L. *aangekomen zijn; aankomst; toekomst; aanval, overval.*
- Katël, L. *zeker dier.*

Katèkoe, *wanklant*.

Katèllah, L. *getield*, *vermeld*; *tot*. Katèllah mangké, *tot nu toe*. Kowé katèllah Singngo Wongno, *gij zijt getield Singngo Wongno*.

Katèlëssan, A. *nat*, *vochtig zijn*; *natheid*.

Katèlloe, L. *derde*. *Derde tijdvak als het een weinig warm is en nu en dan regent*. Katèlloe tenggah, 2½.

Katélo, A. *eene soort van aardoppels (convolvulus batatas)*.

Katélo gantoeng, L. *zekere vrucht*. Pëpaja.

Katëmönnan, L. *opregtheid*; *juistheid*.

Katëmmoe en Katëmoe, L. *ontmoet*. *verworven*.

Katëmönnan, L. *ontmoet hebben*, *samengekomen zijn*; *ontmoeting*, *zamenloop*.

Katëmpoeh, L. *aangevallen*. Kang katëmpoeh boebar, *die aangevallen werden, verastrooiden zich*. Bolo kang katëmpoeh hing bandjër, *laroet, het volk door den sterken stroom voortgezweept, dreef weg*.

Katënggör, L. *aangestoten*, Katënggör hing sësoko, *tegen een paal aangestoten*.

Katës, H. *zekere vrucht*. Pëpaja.

Katëteppakën, A. *bevestigen*. Katëteppakën maning karahhardjan lan pradhhamijan hing tanah Djowo, *de welvaart en vrede op Java bevestigen*.

Katëteppan, A. *aanhouding*, *volharding*.

Kathah, H. *veel*, *menig*, *menigvuldig*, *rijke'ijk*, *ettelyk*, *talrijk*. Kathahhé sanambang, *ten gele van duizend*. Kathahhipoen, *ten getale*; *zijne hoeveelheid*.

Katharak-tharak, L. *rondzwerven*. Katharak-tharak kadhi wöng kang kabowang, *als een balting rondzwerven*.

Kathat, K. *kruipend gedierte*. Gekko.

Kathêk, L. *vereenigen*, *aaneenhechten*; *naderen*, *nabijkomen*.

Kathil, A. *rustbank*, *sofa*, *ledekant*. Kathil këntjono, *gouden rustbank*, (*vergulden*).

Kathök, A. *zilveren plaatje*, *scherkje voor de schamelheid*.

- Kati, L. *een sineesch gewigt iets zwaarder dan een amsterdamsch pond.*
- Katiban, L. *gevallen zijn, door iets dat valt getroffen worden; val, afval.*
- Katiembaallan, H. *geroepen; bevolen worden. Koe-lo katiembaallan datëng kandjeng toewan, ik wierd door den doortuchtigen heer geroepen.*
- Katienggal, H. *zichtbaar, gezien. Sarëng soelthan Hibrahiem tan katienggal, joto siti salèh mèlboehing wismanniro, toen sultan Ibrahim niet meer zichtbaar was ging Seti Saleh in hare woning.*
- Katienggalan, H. *zichtbaar zijn, uitzigt. Katienggalan Sri Noro Pati kalangkoeng bromctijanniro, men zag den over het leven gebiedenden monarch zeer vertoornd.*
- Katiessan, L. *koud, huiverig, koortsig zijn; koude, verkoudheid; koorts.*
- Katigo, L. *derde. Derde tijdvak waarin het zeer heet is.*
- Katik, K. *schrijven.*
- Katindijan, A. *onderdrukt zijn, ondrukking, klem.*
- Katitèn, A. *gedagteekend, gemerkt; nauwkeurigheid.*
- Katiu, A. *gedagteekend, gemerkt.*
- Katiük, L. *bewezen.*
- Katitiran, L. *op het alarmblok geslagen worden.*
- Katiwassan, L. *onderdoen, het onderspit delven; bukken. Ladjëng pawarti garwaanné Soehoenan Ngoendoeng kang roko katiwassan, vervolgens berigte de gemalin van den keizer Ngoendoeng dat de jonger broeder had moeten bukken.*
- Katja, zie Kotjo, *glas, spiegel.*
- Katjaköt, L. *gebeten.*
- Katjandak, L. *gevangen, vastgehouden.*
- Katjang, A. *peulvrucht, boon, erw. Katjang kappri, peul. Katjang djaran, paardenboonen. Katjang tanah, katjang tjimo en katjang pendén, worden voornamelijk voor olie gebezigd.*
- Katjarito, L. *verhaald; verhaald worden. Sing noto katjarito sampoen soeroed, er wordt verhaald dat de koning overleden was.*
- Katjarjan, K. *genoegen.*

- Katjatjaddan, L. *in ongenade vallen; ongenade.*
 Katjatoer, L. *gemeld, vermeld.* Pan katjatoer ka-
 lih sannak, *er wordt van twee broeders gemeld.*
 Katjégoekkan, A. *hikken.*
 Katjékkél, L. *gevangen, gevat.* Doeroeng katjék-
 kél, *nog niet gevat.*
 Katjélan, L. *schanddaad; schandelijk, verachting,*
ongenade.
 Katjendékkén, A. *te kort.*
 Katjéppéng, H. *gevangen, gevat.*
 Katjépit, A. *in de knel; benepen, genepen.* Ka-
 tjépit ngépring, *tusschen een bamboes genepen.*
 Katjérröban, L. *liederlijk zijn; liederlijkheid.*
 Katjijoetan, A. *smal, eng zijn; smalle, engte.*
 Katjik, A. *het schudden van water in een vat.*
 Katjilikkan, L. *klein zijn; kleinheid.*
 Katjip, A. *pinang- of betelschaar.*
 Katjipto, K. *overlegd, bedacht, bezorgd, benaarstigd.*
 Tannono katjipto hing manah, *niet benaarstigd*
in het hart. Wöntén hingkang katjipto tan lijau
 sang praboe kénno, *er waren er die aan niets*
anders dan aan de koningin dachten.
 Katjiwo, L. *een hinderpaal ontmoeten, een belet-*
sel hebben, belet zijn.
 Katjoeböeng, A. *amethust.*
 Katjoeng en Katjóng, L. *een kind, jongen.*
 Katjoetjoek, L. *gepikt, gebeten.*
 Katjoetjoet, L. *doorstoken, doorpriemd.*
 Katjököt, L. *gebeten.*
 Katjówak, A. *kakkerlak.*
 Katoeb, A. *bladrijk, schaduwrijk.*
 Katoedoehhan, L. *aangewezen zijn; aanwijzing.*
 Katoedjoe, A. *geraakt, juist; regtuit.*
 Katoeko, K. *heet van smaak.*
 Katoel, L. *eene zeer kleine soort van schildpad-*
den.
 Katoellakkan, A. *gedouwd worden; aandouwing.*
 Katoembar, A. *korlander.*
 Katoempoek, L. *opgestapeld.*
 Katoëndjang, A. *aangevallen, aangerand, aange-*
stooten.
 Katoengkoel, A. *vergeten, verzuimd, verzuim.*

- Katoengkoel, H. *zie Toengkoel, met eene zaak ingenomen zijn, zich aan iets overgeven, hechten.*
- Katoengkoel, A. *behalve; slof; verzuim.*
- Katoenggëng, A. *schorpioen,*
- Katoennan, A. *nadeelig, schadelijk zijn; nadeel, schade.*
- Katoennoe, K. *afgebrand,*
- Katoepiksaanni, H. *onderzoeken, nazien.* Sampoen katoempiksaanni hing sawirahössipoen kang sërrat, *onderzocht hebben den inhoud van den brief.*
- Katoer, H. *geven, doen toekomen; tot, aan; aanbod.* Noenœlisso kang jogijo katoer wông ngagoeng *schrijf zoo als betaamt aan personen van rang.* Katoero datëng sang noto, *aan den vorst aangeboden.*
- Katoeroenno, H. *zij opgevolgd! worde opgevolgd!* Jo hikoe hoego sawidji sarat kang hamësthi katoeroenno diengngin; *ja dat is eene voorwaarde, die eerst opgevolgd moet worden.*
- Katoerrakën, H. *aangeboden.*
- Katoerran, H. *aangeboden zijn; aanbieding.*
- Katoewôn, A. *spijt, berouw hebben; onderdrukt zijn; zich eigen, gewoon gemaakt hebben; gewoonte.*
- Katöjan, L. *gezengd, gebrand.*
- Katök, A. *korte samaar of sarong, komende tot onder de knie.*
- Katôn, L. *uitzigt; zichtbaar, gezien worden; gezigt.*
- Katông, K. *vorst, monarch, koning.* Bëthoro Katông, *eig. naam.* Hatoer oepti sang katông, *den vorst ciyns betalen.* Sang katông klanköeng sangngët tapanniro, *de vorst was zeer ingetogen.* Prodjo Katông, K. *koninkrijk.*
- Katông, K. *afgebrand.*
- Katônggëng, A. *schorpioen.*
- Katônno, L. *dat zichtbaar zij! zichtbaar zijn.* Katônno tatoes djodjo, *de borstwond was zichtbaar.*
- Katônnan, L. *verschijning, gezigt, hersenschim; schim, geest.*
- Katoro, L. *zichtbaar, kenbaar.*
- Katôs, H. *een sin oesch gewigt, iets zwaarder dan het Amsterdamsche pond.*

- Katoto**, L. *regelmatig, geregeld.*
- Katradjang**, L. *aangevullen, bestookt, geraakt.*
Hingkang katradjang, mati, kang katempoeh, boe-
bar, die *geraakt wierd sneuvelde, die aange-
vallen wierd, vlugtte.*
- Katrangoel**, L. *op weg ontmoeten.*
- Katrangugan**, L. *verlichting; verlicht zijn; duide-
lijkheid, klaarheid.*
- Katrap**, L. *plaats.* Katrap pëgawéjan, *werkplaats.*
- Katrassan**, H. *toegenegen zijn; toegenegenheid.*
- Katrimo**, L. *ontvangen; toegestemd; ontvangst,
toestemming.*
- Katrisno**, H. *geliefd; geliefde, liefste.*
- Katriwal**, L. *verdwenen, weg.*
- Kawaannèn**, L. *dapperheid.*
- Kawadhönnan**, L. *verwijfd zijn, verwijfdheid.*
- Kawagëddan**, H. *vernuftig, slim, ervaren, geleerd
zijn; vernuft, slimheid, geleerdheid, talent.*
- Kawalés**, A. *gewroken, vergolden.*
- Kawalik**, H. *onderst boven, omgekeerd, omgesla-
gen, teruggekeerd.* Koedho ngërap, tibo ka-
walik, *het rennende paard viel onderst boven.*
- Kawan**, H. *vier.* Kawan wëlas, *veertien.* Kawan
sasór, *vijf en veertig.* Kawannatoes, *vierhön-
derd.* Kawannéwoe, *vier duizend,* Kawan likör
vier en twintig.
- Kawanan**, L. *laat, over den tijd.*
- Kawanèn**, L. *durven. moedig zijn; moed hebben;
moed.* Wah kawanënnipoen haboedjéng Pangngé-
ran Sérang hing Poerwo Dhadhi, *en hij had den
moed den Pangeran Serang in het Poerwada-
dische te vervolgen.*
- Kawanging**, A. (*van wangi*), *geurig, welriekend.*
Gandaroem, marbak kawanging, *welriekende,
aangename, geurige reuk.*
- Kawanggoeran**, A. *ontdekt worden, ontdekt zijn.*
- Kawanwlas**, H. *veertien.* Joeswo kawanwlas warso,
leeftijd van veertien jaren.
- Kawarnëng**, H. (Kawarnihing), *vermeld.* Tan ka-
warnëng marginipoen, *zijn weg (reis) wordt niet
vermeld.*
- Kawarni**, H. *vermeld, verhaalt.*

- Kawarno, L. *vermeld, verhaald*. Kawarnoho sa-goengnging mantri hasébo, *er wordt verhaald dat al de rijks grooten ten hove verschenen*.
- Kawat, A. *draad, snaar*. Kawat tēmbogo, *koperdraad*. Kawat tōsan, H. *en kawat wessi*, L. *ijzerdraad*.
- Kawēdhāl, H. *naar buiten, uit, er buiten, uitgesloten*.
- Kawēdhālan, H. *uitkomst, uitsluitel; uitsluiting; oogst*.
- Kawēdhān, L. *verschrikt, schrikkelijk, schromelijk*.
- Kawēdhānann, L. *verschrikkelijk; verschrikt zijn*.
- Kawēdhāssan, H. *verschrikkelijk; verschrikt zijn*.
- Kawēdhān, L. *uitkomst*.
- Kawēkassan, L. *afgeloopen, geëindigd zijn; afloop, einde*. Bevel. *gezegde*.
- Kawēlagar, L. *in brand zijn, branden*, Jēn sinawang kojo goenoeng kawēlagar, *als men het aanschouwde, was het als een brandende berg*.
- Kawēlassajoen, L. *te beklagen; beklagen; medelijden*.
- Kawēlassan, A. *medelijden hebben; medelijden*.
- Kawēngkoe, H. *onderworpen, onderdanig, onderhoorig*. Wonijoso wis kawēngkoe Bogor, *wanjasas is aan Buitenzorg onderhoorig*.
- Kawēnggan, L. *bij nacht*.
- Kawēntar, K. *openbaar, zichtbaar, beroemd*.
- Kawēroehān, L. *kennis dragen, wetenschap*.
- Kawēroēhhi, L. *te weten*.
- Kawērtan, L. *kennis dragen*.
- Kawētoe, L. *uit, buiten, buitenwaarts, naar buiten; behalve*.
- Kawēwah, H. *voorts, vermeerderd*.
- Kawi, SANSKR, *poëzij, poetisch*. Het *kawisch, de heilige taal waarin op Java de leer van Buddha en Brama onderwezen werd*. Kawi Boedho, *de heilige taal der Buddhisten*, Kawi Bromo, *de heilige taal der Braminen*.
- Kawētoer, K. *zware trom*.
- Kawibajan en Kawibawan, K. *gelukszaligheid*.
- Kawibojo, K. *gelukszaligheid*,

- Kawjoejoeng, L. *vastgebonden*.
 Kawjós, K. *buiten, buitenwaarts, uit, behalve*.
 Kawilis dientèn, H. *dagteekening*.
 Kawiloedjénggan, H. *welstand, gezondheid, genieten*. Soho malih hamanggiyo kawiloedjénggan en voorts *gezondheid moge genieten*.
 Kawigaran, K. *verheugd, verblijd*.
 Kawikani, H. *te weten*.
 Kawin, L. *echt, huwelijk; huwen, trouwen*.
 Kawingking, L. *laatste, laatstelijk, van achteren*.
 Kawiranggan, L. *beschaamd zijn, schamen, blozen; schaamte, blos; schande; geschandvlekt zijn*. Hisoen kawiranggan margo sakiug nging siro, *ik ben over u beschaamd*.
 Kawis, H. *iets, eene zaak, onderwerp*. Bötèn dhadhös kawis, *het maakt niets uit, er komt niets van; het is niets*.
 Kawisajan, K. *hulp, werk*.
 Kawiséso, H. *verdrukt, gedwongen, genoodzaakt, geweld*. Kawiséso mawön saliro koelo, *ik word gestadig onderdrukt*.
 Kawitan, H. *de eerste zijn, beginnen, eerst, aanhef, begin*.
 Kawoek, A. *een leguaan*.
 Kawoel, Ar. *belooven, zich verbinden, stemmen, afspreken; afspraak, belofte, verbond*.
 Kawoel, A. *zwam, tonder*.
 Kawoelamoe, H. *uw dienaar, uw slaaf*. Doedoe kadangngiro, doedoe kékkarõhhiro. doedoe kawoelamoe, *noch uw bloedverwant, noch uw vriend, noch uw bediende*.
 Kawoelan, H. *dienaar, slaaf zijn; dienaar, slaaf*. Kawoelanniro, *zijne dienaren*.
 Kawoelèng, H. (kawoelo hing) *wismèng kawoelèng* doesoeng, *mijn huis is in het dorp*.
 Kawoclo, H. *ik, mij, mijn; dienaar, knecht, bediende, slaaf, onderdaan*. Kawoelo dhalèm, *vorstelijke dienaar, pagie*. Hing satiengngal kawoclo, *naar mijn inzien*. Kawoelo sampoen hangngatoerri sèrrat, *ik heb eenen brief gezonden*. Kawoelo wadhõn, *dienstmeid, slavin*. Kawoelo holo kang boeri, *achterhoede*.

- Kawoeng, L. *arengblad*.
- Kawoentak, L. *laatstelijk, laatste*.
- Kawoeri, L. *naar achteren, achterwaarts*.
- Kawoerjan, K. *oorsprong, begin, aanvang, geslacht, afkomst*. Poendi kawoerjan diko, *van welk geslacht zijt gij?*
- Kawoeroek, L. *onderwezen*.
- Kawoeroekkan, L. *onderwezen zijn, onderwezen worden; onderwijs*.
- Kawoerön, H. *dronken zijn, dronkenschap, bedwelming*.
- Kawoes, H. *lafhartig*. Sakalangkoeng kawoes hawëdhi, *op eene zeer lafhartige wijze bevreesd zijn*.
- Kawoetan, H. *verblind zijn, verblinding*.
- Kawoewoeh, L. *voorts, wijders; vermeerderd*.
- Kawowo, H. *dulden, uitstaan, harden, lijden*. Kawoelo bötën kawowo, *ik kan het niet dulden*.
- Kawolo, L. *achtste*. Jaarseizoen aan het einde van den weste wind; *ende van de westmousson*.
- Kawön, H. *verloren; overwonnen; nederlaag*. Kawön prang, *de strijd verloren, overwonnen in den strijd*.
- Kawönnan, H. *overwonnen zijn*.
- Kawöntënan, H. *in eenen staat of toestand verkeeren; aanwezen, gesteldheid, bestaan*.
- Kawör, L. *dooreen, gemengd*.
- Kawöran, L. *vermengd zijn, zich vermengd hebben; zwanger zijn*.
- Kawotjo, K. *de borst. (pectus)*.
- Kawrat, H. *geladen, zwaar; verval; inhoud van eenen brief*.
- Kawrattan, H. *zwaar, zwanger zijn; zwaarheid, zwaarte, zwangerschap*.
- Kawroehé, H. *zijn weten; het geopenbaarde*.
- Kawroehhan, H. *bewust zijn, bewustheid hebben; bewustheid, kennis*. Kawroehhan hingkangsem-porno, *eene volkomene bewustheid; alwetendheid*.
- Kawroehono, H. *weet, merk op*.
- Këbajan, A. *een Javaansch ambtenaar van den derden rang*.

- Këbak**, L. *vol*.
Këbangköl, A. *haken, inhaken*.
Këbatjoet, L. *vergissen*. Këbatjoet tjëllathoe, *verspreken, vergissen in het spreken*.
Këbat, L. *spoedig, rasch, gaauw, vlug, snel, schielijk, gewind; spoed, snelheid; lustig, wakker*. Dhëno këbat hanaboewo tengngarané, *laat spoedig de trom roeren*.
Këbbëg en Këbbëk, L. *vol*.
Këbbënggëttan, L. *zeer gedrukt zijn; uiterste*.
Këbbëntös, L. *aanbonzen, aanstooten, struikelen*.
Këbbrönggöt, L. *schroeyen, zengen*.
Këbëk, L. *vol*. Këbëk lalër tjangkëmiro, *zijn mond was vol vliegen*.
Këbët, een *blad*. (*papier*). Kërtas sa-këbët,
Këbëtoes, L. *aanbonzen, stooten*.
Këbientig, L. *gelubd, gesneden*.
Këbiri, L. *gelubd, gesneden*.
Këblienggër, L. *verkeerd*.
Këbo, L. *buffel*. Këbo sing gëdë, *grootte buffel*.
Këbo lajar, *naam van eene krissoort*.
Këböñ, L. *hof, tuin, boomgaard, akker, planthof, hofstede*. Kötjappo, *kaug tênggo këbonnanikoe, tjang kalih, sami pandito, er wordt gemeld, dat die hof door twee personen bewaakt werd, die beide geestelijken waren*. Këböñ djangngaannan, *moestuin*. Këböñ séwan, *gehuurde hof*.
Këbël, L. *rook, damp, stoom*.
Këboël en Këbboel, L. *rook, damp, stoom, stof*.
Këbojo, A. *nachtjapon*.
Këdah, H. *zucht, wil; willen, begeeren*, Këdhah ngrampas, *roofzucht*.
Këdal, H. *uit*. Këdal mriki, *hieruit*.
Këdangön, H. *langzaamheid; lang duren*.
Këdatön, H. *paleis, hofhouden*. Hingkang kada-tön hing Soeroe karto, *die zijn hof houdt te Soerakarta*.
Këddah, H. *willen, verlangen, begeeren*. Këddah wöntën hing Modjo Pahit, *te Modjo Pahit willen zijn*.
Këddër, L. *loensch*.

- Këddoekoeng, L. *boetvaardig*.
- Këdëp, A. *geveesd*.
- Këdhaannan, H. *gek, zot, mal, joelig, verliefd zijn; zothed, malheid, gekheid, verliefdheid; kuur, gril, zotternij*.
- Këdhadhak, A. *onverwachts, eensklaps*.
- Këdhadhjan, L. *geworden zijn, geschapen zijn; wording, ontstaan, schepping, geboorte, gebeurtenis, voorval*.
- Këdhadhössan, H. *geworden, ontstaan, geschapen geboren zijn; wording, ontstaan, schepping, geboorte*.
- Këdhah, H. *willen, begeeren, verlangen*.
- Këdhali, A. *zwaluw*.
- Këdhanan, L. *gekkelyk, zottelyk, gek, zot, mal, verliefd zijn; gekheid, zothed, malheid, verliefdheid*.
- Këdhangngön, H. *langdurig, te lang*.
- Këdhër, A. *loensch, scheel*.
- Këdhih-këdhih, H. *eenige, weinige*. Milo hing sa-poeniko brandal këdhih-këdhih, wöntën hing doesoen Köpat; *dewyl er nog eenige weinige mustelingen in het dorp Kopat zijn*.
- Këdhik, H. *weinig, luttel, gering, eenigzins*. Këdhik-këdhik, *zeer weinig*.
- Këdhoë, L. *willen, zullen*.
- Këdhoëgi, H. *ondernemen, instaat zijn, doen*.
- Këdjabiné, H. *buiten, behalve*.
- Këdjawëkhakën, H. *uitzonderen*.
- Këdjawi, H. *uitgezonderd, behalve, buiten, henen, weg*. Këdjawi poenikoe, *buitendien, behalve dat*.
- Këdjawiné, H. *buiten, behalve*.
- Këdjobo, L. *henen, buiten, uit; uitgezonderd*. Këdjobo hikoe, *buitendien*,
- Këdjëp, A. *wenk, blik*.
- Këdjoe, A. *kaas*. Këdjoe hannjar, *zoet melk-kaas, versche kaas*.
- Këdjöttan, Ml. *schrik; geschrikt*.
- Këdoek, L. *delven, omgraven, graven*.
- Këdoekkau, L. *omdelving, omwroeting*. Këdoekkan lëmmah, *omdelving van den grond*.

- Kêdoeng, L. *diep, inwendig, innerlijk; diepte eener rivier.*
- Kêdoewoeng, A. *berouw, spijt; spijtig.*
- Kêdöhöng, *idem.*
- Kêdökkan, L. *verslappen, als een touw.*
- Kêdöt, L. *onkwetsbaar. Kêdöttan, onkwetsbaarheid.*
- Keengnging en Ké'nging, H. *kunnen, mogelijk zijn, treffen, raken, rooijen. Keengnging sakit, ziek zijn. Keengnging pinoedji, lofwaardig. Keengnging dhên sikso, strafbaar. Keengnging padjêg, cyjsbaar, belastbaar.*
- Keenthöl en Kênthol, H. *afstammeling van eene aanzienlijke, doch geene adelijke familie.*
- Kêgandjar, A. *verdienstelijk, beloonbaar.*
- Kêgantöl, A. *haken, aanhaken; aangehaakt.*
- Kêh, L. (hakéh) *veel. Kêh hing bolo kang mati, velen in het leger sneuvelden. Wöng tjilik kêh mati, velen onder het gemeen sterven. Kêhhé, het grootste gedeelte; bedrag, menigte.*
- Kêkah, H. *stevig, sterk.*
- Kêkah, A. *kindermaal.*
- Kêkalèn, L. *rivertje, kreek, beek.*
- Kêkalih, H. *beide, twee. Kinaroeböet kêkalih, door beide omsingeld worden. Tijang kêkalih poenniko, die beide menschen.*
- Kêkaloeng, A. *halssieraad; halsband dragen. Kêkaloeng mas, gouden halssieraad dragen.*
- Kêkandi, L. *beurs, zak. Kêkandi bêdak, di gowo loengngo, een versleten beurs medenemen (stelen).*
- Kêkanthên, H. *vasthouden. Kêkanthên hastho, bij de hand houden, de hand vasthouden.*
- Kêkantoennan, H. *overschietende; overschot, rest, kliek.*
- Kêkapoeh, L. *knop van het zadel.*
- Kêkarèn, L. *overschietende; overschot, rest, kliek. Hiki karènné dak bajarraké hoetang, dit schiet er over om mijne schulden te betalen.*
- Kêkaroeh, L. *bevrind. Hodjo kêkaroeh karö wöng sêbbarang-barang, wees niet met een ieder bevrind, wees geen allemans vriend.*
- Kêkawin, A. *Het Kawisch, de Kawische taal,*

- Wasis hamotjo kékawin, *ervaren in het lezen van het kawijsch.*
- Kékampönggan, L. *in buurten wonen, vaste woonplaats hebben, eene maatschappij uitmaken; maatschappij.*
- Kékasang, L. *beurs, zak. Kékasangmoe hikoe hisiné hopo, wat is er in uwe beurs.*
- Kékasih, A. *bemind, geliefd; liefste. Kékasih hingngratoe, de geliefkoosde van den vorst, pagie.*
- Kékél, A. *een rwiervisch.*
- Kékélinggan, H. *vorstelijk; chormandelsch. Geloeng kékélinggan, vorstelijke haarwring.*
- Kékép, L. *deksel.*
- Kékératjan, A. *korte lans.*
- Kékéré, A. *bedelaar.*
- Kékél. §. *MI. voortdurend, eeuwig.*
- Kékérrén, L. *keuken, kookhuis, kombuis. Dhi lébökkakén kékérrén kabéh, alles wordt in de kombuis gebragt.*
- Kékésoodan, L. *op de billen voortgaan, zoo als kinderen en verminkten.*
- Kékét, A. *zwaluw.*
- Kékétég, L. *adem. Wis kari kékétéggé bahé, de adem schiet alleen nog over, nog ademen.*
- Kékátönnan, L. *schim, verbeelding, gezigt.*
- Kékisik, A. *zeekant.*
- Kékkérran, H. *mager zijn, magerheid.*
- Kékkientén, H. *verdacht.*
- Kékkiro, L. *verdacht.*
- Kékkoeopoe, *naam van een soort van kleeid.*
- Kékkoeorón, L. *mager zijn, magerheid.*
- Kékkoeotjahhan, H. *overgeschoten zijn, overschot, rest, nalatenschap. Kékkoeotjahhan ratoe, nalatenschap van den vorst.*
- Kéköt, L. *taai.*
- Kélaboe, L. *verdwenen, uitgewischt. Toelissaané wis kélaboe, zijn schrift is verdwenen.*
- Kélagéppan, L. *stikken.*
- Kél, H. *maandstonden.*
- Kélanggan, L. *verloren hebben, kwijt zijn, verliezer zijn. Kélanggang kébo, een buffel missen, ontstolen of kwijt zijn.*

- Kélalèn, L. *vergeetachtig zijn, vergeten*. Hakoe kélalèn, hōra nganggo kélambi, *ik was in gedaachten en heb geen rok (kleet) aangetrokken*.
- Kélambi, L. *kleet, bus, rok*.
- Kélar, L. *kracht, magt, sterkte, vermogen, magtig, in staat, vermogen, kunnen*. Hōro kélar, *niet vermogen*. Kélar mikoel wessi, *ijzer kunnen dragen*.
- Kélé, L. *een wateremmer van boombladen*.
- Kélélep, L. *zinken, verdrinken*. Bōtjah tjilik kocwé kélélep ning kali, *dat kindje zinkt (verdrinkt) in de rivier*.
- Kéléin, L. *zinken*. Hing ségoro hono prahoe kéléin *op zee is een schip gezonken*.
- Kéléinman, L. *krokodil*.
- Kélémpér, A. *bezwijmen*.
- Kéli en Kélir, A. *drijven, aandrijven*. Wis kéli honong ning kali, *in de rivier drijven, (reeds drijvende zijn in de rivier)*.
- Kélim, A. *naad*.
- Kélimah, A. *een deel der reden*.
- Kélintji, A. *konijn*.
- Kélir, L. *drijven in het water*.
- Kéllaban, L. *bliksem, straal, glans*;
- Kéllabang, A. *duizendpoot, schorpioen*.
- Kéllahirran, S. Ar. *verschijnen, geopenbaard worden, aan het licht gebracht, geboren, verschijning, openbaring, geboorte*.
- Kéllalar, L. *vulligheid*. Hawakké kébbék kéllalar, *zijn ligchaam is vol morsigheid, hij is zeer morsig op zijn lijf*.
- Kéllalèn, L. *vergeetachtig zijn, vergeten*.
- Kéllambi, L. *opperkleet, rok, bus*.
- Kéllamboe, A. *gordijn, scherm, behangsel*.
- Kéllat, A. *armband, touw, bras*.
- Kéllawan, A. *met, benevens, en*. Kéllawan krétas poenniki. *met dit papier*.
- Kéllawoe, L. *vaal*.
- Kélléboe, L. *omslaan*. Prahoe wis kélléboe, *de praauw is omgestagen*.
- Kéllém, L. *zinken, verongelukken, verdrinken*.
- Kéllémman, L. *zinken te, willen zinken. Krokodil*.

- Këllënggër, A. *half dood, flaauw, bezwijmd.*
 Këllënthiengngan, A. *rinkelbel.*
 Këllët, L. *villen.* Toekang këllët; *vilder,*
 Këllientoe, H. *misverstand, vergissing; vergissen,*
verkeerd verstaan.
 Këllilaban, L. *verborgen.*
 Këllimman, A. *gezoumd; zoom.*
 Këlling, A. *kust van chormandel,*
 Këlliroe, A. L. *misverstand. vergissen, verkeerd*
verstaan.
 Këllono, K. *naam voor een vorst; jongeling.*
 Këllopo, L. *kokos.*
 Këloeloos, L. *vrij, los, toegestaan.*
 Këloentoeng, L. *schedel, bekkeneel.*
 Këloeroek, A. *gekraai; kraaijen.*
 Këloröt, L. *af- uitglyden.*
 Këlor, A. *een gewas, wiens wortel sterk is, (als*
mirikworsteel).
 Këloso, L. *eene mat.* Këlassaannë hammöla, *zijne*
mat is vergaan.
 Këm, K. *wat, welk.*
 Këmal, *tamarinde.*
 Këmangngan, K. *in moeijelijkheid zijn; moeijelijk.*
heid, kommer. Këmaanning tijas, *hartzeer.*
 Këmantën, A. *bruiloft.*
 Këmasan, A. *goudsmid.*
 Këmbang, L. *bloem, bloesem, gebloemde.* Këmbang
 régoelo, *eene roos.* Këmbang polo, *foelie.*
 Këmbang kalóng, *bloemenkrans.*
 Këmbang liliu, L. *balsemijn.*
 Këmbang karang, L. *spons.*
 Këmbang katjang, L. *een groote punt der uitge-*
werkte randen van een kris.
 Këmbang ajër mawar, *roos.*
 Këmbangngan, L. *bloeyen, gebloemd.*
 Këmbar, A. *tweelingen.*
 Këmbën, A. *borstdoek, bovenkleed.*
 Këmbër, A. *paren, vereenigen.*
 Këmbët, L. *in iets betrokken worden.*
 Këmbili, A. *aarddaker, aardvrucht.*
 Këmbo, L. *ongaarne, met weerzin, walgen.* Këm-
 bo liakoc nèk wis mangngan, *koedoe harëp mang-*

ngan tēmbako, *ik walg na den eten en wil ta-
bak kaauwen.*

Kēmboelan, L. *troep, kudde, hoop.*

Kēmboelo, L. *vermengen, mengen.*

Kēmboennan, L. *bedaauwd.*

Kēmbōng, A. *eene lekkere zeevisch.*

Kēmēnggan, K. *bedrukt.*

Kēmētjēr, A. *verlangen.*

Kēmīri, L. *kleine ronde vrucht, daar zeker spel
mede gespeeld wordt.*

Kēmīs, §. Ar. *vijf.* Dhientēn kēmīs. H. Dhino kē-
mis, L. *de vijfde dag der week, donderdag,*

Kēmīdījan, L. *bijennest, aan een boom.*

Kēmīmandang, A. *zie Kamandang.*

Kēmīmang, L. *satan.*

Kēmīmatjan, L. *dood zijn, dood; de dood.*

Kēmīmawōn, H. *slachts, alleen.*

Kēmīmēbōl, A. *verdampen.*

Kēmīmēdhé, L. *verwaand.*

Kēmīmēdjo, §. *hemd.*

Kēmīmilat, L. *weerlicht; weerlichten.*

Kēmīmis, §. Ar. *vijf.* Dhino kēmīs, *de vijfde dag
donderdag.*

Kēmīmit, L. *wacht; waken, opletten.* Wōng kēm-
mit, *waker. wachter.*

Kēmīlandienggan, A. *spin; spinnepop.*

Kēmīmoe, A. *gorgelen.*

Kēmīmoeboel, A. *rooken.*

Kēmīmoedi, A. *roer.* Djoero moedi, *roerganger,
stuurman.*

Kēmīmoel, A. *dekken, toedekken; deken. dek,
mantel, spreij.*

Kēmīmoel hoetak, L. *hersenvlies.*

Kēmīmoening, A. *zekere boom.*

Kēmīmoettan, H. *gedenken, in gedachten; zijn; ge-
dachte.*

Kēmīmoctoe, A. *rooken.*

Kēmīmpal, H. *verzamelen, bijeenbrengen, bijeenko-
men. zamenscholen, vergaderen; werven.*

Kēmīpalan, H. *verzameling, bijeenkomst, verga-
dering, zamenscholing.*

Kēmīpēs, A. *platneus.*

- Këmpis-këmpis, A. *hijgende, hijgen*. Hambëkkaan-
në këmpis-këmpis, *hij hijgde naar den adem*.
- Këmpit, L. *onder den arm dragen*. Hopo sing ko
këmpit hono ning tjangklakkanmoe, *wat draagt
gij daar, dat onder uw oksel zit*.
- Këmplönggan, A. *eene plank waarop het javaan-
sche papier gemaakt wordt*.
- Këmpoel, L. *verzamelen, bijeenbrengen, bijeenko-
men, vergaderen; werven; bijeenkomst, verga-
dering; werwing*. Gamëllan jën hörä nono këm-
poellé hörä bëtjik, *als de speeltuigen niet ver-
eenigd klinken is het fout*.
- Këmpoeng, L. *schouderblad*. Dhi toëmbak dadaan-
në tëmboes këmpoengngé, *hij werd door de borst
tot door het schouderblad gestoken*.
- Këmpoeng, L. *blaas*.
- Këmpoer, L. *verbrjzeld, vergruisd; versleten,
vergaan*.
- Këmpoes, A. *bruinvisch*.
- Këmpöl, A. *het been*.
- Këmrëssah, A. *ritselen; geritsel*.
- Këmrïwik, A. *murmelen; gemurmel*.
- Këmroewök, *roering in den buik*.
- Kën, H. *gelasten, bevelen; veroorzaken*.
- Këuaman, L. *een naam gemaakt, beroemd*.
- Kënamën, H. *idem*.
- Kënari, A. *eene soort van ammdelboom*. Wit
kënari, *amandelboom*.
- Kën, H. (hakën) *belyden, bekennen*.
- Këndal, *eigen naam van eene plaats*. Këndal ha-
këh këttëlaanné, *te Kendal zijn vele aardappels*.
- Këndal, L. *vet*. Hakoe mamboe këndal këbbo, *ik
ruik buffelvet*.
- Këndali, L. *het gebit van een toom, toom*. Ha-
koe dhoewé këndali tëkko Modjo Pahit, *ik bezit
een toom van Madja Pahit*.
- Këndang, L. *bergketen*.
- Këndang, A. *soort van groote, langwerpige in-
landsche trom, die bij de muzyk gebruikt wordt*.
- Këndanggöng, A. *groote krijgstrom*.
- Këndhël, H. *stil; onthouden; ophouden; rusten;
rusten*. Këndhëllakën, *stillen; bedaren*.

- Këndhangsoel**, H. *gebit van een toom, breidel, toom.*
 Koelo gadah këndhangsoel saking Mahös Pabit,
ik bezit een toom van Madja Pahit. Hapoes
 këndhangsoel, *teugel.*
- Këndhël** L. *durven, wagen; stoutmoedig, dapper,*
vermetel, ondernemend, rondborstig. Këndhël-
 lan tëmmën, hatiné, *hij bezit een stout gemoed,*
een stoutmoedige inborst. Jaji siro këndhëllo,
broer houd u stil.
- Këndhëllan**, H. *rust, pauze; stil, gestild.*
- Këndëng**, H. *boogkoord.*
- Këndhës**, A. *stranden, aanstranden.*
- Këndi**, L. *kruik, waterkruik.* Këndi pratolo,
gouden kruik. Harëp ngoembé, hora nono kën-
diné, willende drinken, is er geen kruik.
- Këndil**, L. *pan, pot, ketel, vaatwerk.* Këndil
 tëmbogo, *koperen ketel, pot. Këndil lëmmah,*
aarden pot, pan, vat.
- Këndil**, L. *buikgordel, buikband.* Nganggo djarit,
 hora nganggo këndit, *een kleedje zonder buik-*
gordel dragen.
- Këndit**, L. *gestreep of gevlekt op de buik, ge-*
vlekte buik. Hakoe harëp gölèk wëdoes këndit,
ik wil eene geit zoeken met eene gevlechten buik.
- Këndjara**n, A. *gevangenis.*
- Këndo**, L. *los, niet goed aangespt, niet stijf*
gebonden. Hölélhé nalënni këndo bahé, kan
men iets zoo los vast maken, binden.
- Këndo**, L. *jonge kokosnoot.*
- Këndö**, L. *langzaam. Gawënë këndo tëmmën,*
hij werkt zeer langzaam.
- Këndogo**, L. *kist, die soms op het ledekant wordt*
gezet.
- Kënë**, L. *hier.*
- Kënëng**, L. *raken; geraakt worden. Kënëng pë-*
dhang, door het zwaard getroffen worden.
- Ké'nging**, H. *raken, treffen; kunnen, vermogen;*
betrokken worden; aan de beurt zijn.
- Këngkën** en **këngkëng**, H. *gelasten, bevelen, ver-*
oorzaken, doen doen.
- Këngkënnan**, H. *last, aanbeveling, zending; zen-*
deling, gezant.

Këning, H. *kunnen*, Tan këning dhabar, *niet kunnen eten*.

Kënës, A. *aup*,

Kënës, A. *aardig, nufachtig*,

Kënjatan, L. *geopenbaard, bekend, aan het licht gebracht zijn; openbaring, bekendmaking, inlichting, toelichting; zichtbaarheid*.

Kënnjar, L. *helder, licht*. Kënnjarring wëtan, *licht in het oosten*.

Kënnjo, K. *eene maagd, meisje; (hemelsteeken), vrouw*. Sang praboe kënnjo, *de vorstin, de ongehuwde prinses*.

Kënnjoeh, H. *kaauwen*.

Kënnjo-poeri, K. *paleis*.

Kënnap, S. *klein tafeltje*.

Kënné, L. *hier, herwaarts*. Mrënnéjo doch nak-king soeng hing kënné, *kom toch herwaarts mijn kind*. Hing kënné, *alhier*.

Kënnëlaar, S. *kandelaar*.

Kënni, H. *kunnen, mogen, vermogen; raken, treffen; bezocht worden; slaag krijgen, betrokken worden in iets, aan de beurt zijn; worden*. Tan kënni goeling, *niet kunnen slapen*. Badjak kang wöntënning lahoet sampoen kënni, *de roovers die op zee zijn hebben slaag gehad, zijn geraakt*.

Kënno, L. *raken, treffen; te beurt vallen, overkomen, bezocht worden, slaag krijgen, in de kaars vliegen; kunnen, mogen; er zijn termen voor, het mag, waardig*. Doehoeng tan kënno *de kris raakte niet*. Kënno dëndo, *beboet worden*. Kënno dhi pangangan, *eetbaar*. Kënonngopo, *waarom, waartoe*. Kënno bandjier, *overstroomd worden*.

Kënnobo, K. *duizendpoot*.

Kënnoko, K. *nagels, nagel*.

Kënnöng, A. *inlandsch rond speeltuig staande op een voetstuk, met een langwerpig stokje of hamertje bespeeld wordende*.

Kënnönggo, A. *de bloem kënangnga, (uvaria)*

Këntar, L. *verstaan, welen; ervaren zijn*. Wöng

- hikoe, honnong ning negoro kentar tēmmēn, *die man is in de stad een ervarenē.*
- Kentar, L. beroemd, vermaard, Sabiki kentar pēg-gawēhhaannē, *dit is een beroemd werk; deze is om zijn werk beroemd,*
- Kentas, L. verbannen, weggeworpen; wegloopen, verwijderen. Kentas tēkko nēggaraannē, *uit zijn land verbannen.* Nangging hiki wis kēntas tēkko hoemahhē, *maar is nu van huis geloo-pen.*
- Kentēkkan, L. afloop, gedaan zijn, op zijn, ver-teerd.
- Kēnthāl, L. stollen, stremmen, bevrozen; gestold, gestremd, dik.
- Kēnthang, L. groote soorl van aardappels. Kēn-thang wēlondo, *kleine gewone aardappels.* (Hot-landsche aardappels).
- Kēnthang, L. naam voor zeker soort van koper-geld.
- Kēnthēl, L. stollen, stremmen, bevrozen; gestold; gestremd, bevroren, dik.
- Kēnthoes, L. verwaand, prat. Kēnthoes tēmmēn, *zeer verwaand.*
- Kēnthōnggan, A. alarmklok.
- Kēnthōs, L. kokosloot die uit de kern van de ge-plantē voortschiet.
- Kēntier, A. aandrijven, drijven op het water. Kēntier hōning ning kali, *in de rivier drijven.*
- Kēntil, A. een padde.
- Kēntimang, A. gesp.
- Kēntjēt, L. mank, kreupel gaan.
- Kēntjing, L. stijf, strak; streng; builengewoon.
- Kēntjono, H. goud. Koersi kēntjono, *gouden stoel.* Kēntjono timboelling tojo, *goud drijvende op het water.* Kēntjono, *is ook een vorstelijke naam.* Kēsoemoe kēntjono. *idem. eigenlijk gou-den bloem.*
- Kēntoes, L. verwaand.
- Kēntōl, A. titel voor een zoon van eenen Demang.
- Kēo, K. een groot vuur.
- Kēpalang, L. ontoereikend, onvoldoende, schraal; ten halve, kaaltjes.

- Képanassan, A. *verhit zijn; hitte, warmte*,
 Képananggih, H. *ontmoet; ontmoeten*. Képananggih hadón résmi, *slapende aantreffen*.
 Képananggihhan, H. *ontmoeting, samenkomst; overeeniging, samenloop, eendragt; verkrijging, ontvangst; ontmoeting*. Képananggihjo, *op dat gevonde worde*.
 Képanantén, H. *hoofd, opperhoofd*. Képanantén bitjantén, *voorzitter*. Képanantén dhamél grijo, *bouwmeester*.
 Képapag en Képapah, L. *ontmoeten; ontmoet*.
 Képék, A. *reismand; reiskoffer*.
 Képél, A. *een veulen*,
 Képél-képél, A. *knoffelen*.
 Képénak, L. *aangenaam, lekker, genoegelijk, liefelijk*.
 Képét, A. *een papieren waaijer; vinnen van een visch*.
 Képjoer, A. *besprenkelen*.
 Képlék, A. *een spel met duiden*.
 Képléssé, A. *glijden. sullen, uitglijden*.
 Képlök, A. *handgeklap*.
 Képoeng, L. *omvangen, omsingelen. insluiten*.
 Képolo, L. *hoofd des ligchaams, kop; opperhoofd leidsman, overste, hoofdman, voorzitter*. Képolo tēmbangngan, *overzetter, veerman*. Képolo wono, *houtvester*. Képolo bitjoro, *voorzitter*,
 Képpang, H. *omvangen, omringen, insluiten*.
 Képpantén, H. *hoofd, opperhoofd, voorzitter*.
 Képpél, A. *een veulen*.
 Képpéntjar, A. *uitspreiden*.
 Képpét-képpét; A. *kwispelstaarten*.
 Képiengngin, L. *sterk verlangen, vurig begeeren; begeerte, verlangen*.
 Képpjoeri, A. *sprenkelen*.
 Képpis, A. *aalkorf*.
 Képpöng, L. *omvangen, omringen, insluiten*.
 Képrabón en Képrabén, H. *rijkstroon*.
 Képrjé, L. *hoe, hoedanig, op welke manier*.
 Kératjan, *eene der kruissoorten*.
 Kérbét, A. *wapperen*.
 Kéré, L. *keten, ketting*. Nganggé kéré wéssi, *ke-*

- tens dragen.* Kang nganggé koelambi kéré wessi, die een harnas van yacren ketens droegen.
- Kéré, L. *bedelaar.*
- Kérem en Kérem, A. *schipbreuk lijden, zinken.*
- Kéring, A. *toornig, driftig; wrevelig; toorn, drift.*
- Kéringgan, A. *twist.*
- Kérep, L. *dukwijls, menigmaal; digt in een.*
- Kéri, H. *links.* Ngéri, *linksom, linksuun.*
- Kériengngët, A. *zweeten.*
- Kérig, L. *verzamelen.*
- Kérig, L. *geheel, gansch.*
- Kéringgan, L. *werken, werkzaam.*
- Kéring, H. *gevolgd, een stoet achter zich hebben; volgen.* Kéring kalajan Soeltan, *den sultan volgen.* Kéringgan, *id. geacht.*
- Kéringgan, H. *gevreesd zijn; beschaamd; bevreesd.* Ratoe wadon hora kéringgan hing boemi, *eene vorstin is niet gevreesd op aarde.* Kéringgan möntjo négoro, *beschroomd in een vreemd land.*
- Kéris, L. *kris, dolk, ponjaard.* Ramé hagenti kéris, *lustig met de kris schermen.*
- Kérno, K. *een biloen.*
- Kéro, L. *loensch, scheel.* Matané kéro, *hij heeft scheele oogen, hij kijkt scheel.*
- Kéron, L. *moeijelijk, verdrietig; verdriet, kwelling.* Kéron hatiné, *hij heeft hartzeer.*
- Kéroet, L. *drijven, bovendrijven.* Kélambikoe kéroet honong ning kali, *mijn kleed drijft in de rivier.*
- Kéroet, L. *gek, verzet, verliefd.* Hakoe kéroet délleng wong wadon kocwé, *ik ben verzet als ik die vrouw zie.*
- Kérök, L. *roskam.*
- Kéroso, L. *gevoeld; gevoelen.*
- Kérpoes, S. *muts.*
- Kérrang, A. *mossel; schelp, zeegewas.*
- Kérrang, L. *vinug.*
- Kérrangkang, L. *kruipen.* Tibo kérrangkang, *valten (en) kruipen.*
- Kérrantén, H. *om, omdat, ter zake van, dewijl, vermits, nademaal, gezien; want, omdat.* Ker-

- rantèn koelo tijang mällarat, *omdat ik een ongelukkig mensch ben,*
- Kërrap en kërrëp, L. *dik, dicht bij een; nauwelijks toerekend, krap, dikwerf.*
- Kërras, A. *gestreng; hard.*
- Kërré, A. *scherm.*
- Kërrëng, A. *wreed, korzel, kregel; norsch, stuursch.*
- Kërrënggan, L. *vegten.* Gawêné tjók kërrënggan, *hij heeft vermaak zich met vechten bezig te houden.*
- Kërrëm, A. *vergaan, verzinken; zich verdiepen; vermaak vinden.* Kërrëm datëng kasoepatan, *zeer geneigd zijn tot het kluisenaars leven; zich er in verdiepen; er zich aan overgeven.*
- Kërri, H. *links, linksch.* Hing kërri lang hing kanaan, *links en rechts.*
- Kërrig, L. *verzamelen.*
- Kërrikkan, A. *takel, hijschblok.*
- Kërris, L. *dolk, kris, ponjaard.*
- Kërro, L. *mager, schraal, dun.*
- Kërrök, L. *roskam.*
- Kërrömbakkan, A. *vervallen zijn, afgebroken; bouwval, verwoesting, vernieling, afbraak.*
- Kërröno, L. *als Kërrantèn.*
- Kërröntjông, L. *enkelring.*
- Kërrössi, L. *stoel, gestoelte,*
- Kërröt, A. *kreuk, rimpel.*
- Kërso, H. *willen, wil.* Kërso tiendak hing poendi panggëran katông, *werwaarts wil zich mijn vorstelijke meester begeben.*
- Kërsanipoen, H. *laat maar begaan, nu 't is wel.*
- Kërtag, A. *brug, vlonder.* Kërtag prahoe, *schipbrug.*
- Kërti, K. *handelwijs, maner, gedrag.*
- Kërti, K. *bronwater.*
- Kërtiko, K. *een van 's werelds tydkringen.*
- Kërto, K. *olifant.*
- Kërto, H. *titel der leden van eene inlandsche rechtbank.*
- Kërto, K. *vrede, rust.*
- Kërtössan, H. *verstaaenbaar; verstaan, begrip hebben.*

- Késah**, H. *gaan, reizen*. Késahhipoen, *zijnē reis*.
 Késah djawi, *uitgaan*.
Késanggrök, A. *ketsen*.
Késari, K. *tijger*.
Késasar, A. *verdoolen, dwalen, verduwaald*.
Késasarran, A. *dwalng, dooling*.
Késéd, A. *lui, slapèrig; druuloorig*. Wóng kèsèt
een luwaard.
Késédan, A. *ledigheid*.
Késeljoeh, A. *stuiken*.
Késijan, A. *lijfknecht*.
Késlamattan, A. *gelukkig, voorspoedig*.
Késó, K. *hoofdhaar*.
Késóekan, H. *spelen, vermaak hebben*. Rintjang
 koelo késóekan, *mijn speelmakker*.
Késóemo, K. *bloem; adel, bloem des volks*.
Késóesoe, L. *haasten; haustig*.
Késah, H. *afreizen, gaan, vertrekken*. Késah
 pratapi, *een kluzenaars leven gaan leiden*. Késah
 lamati ragi, *zich zeiven gaan ombrengen, (of kwellen)*.
Késahhan, H. *reis, aftogt, vertrek, gang*.
Késsal, A. *verveelen*.
Késsandoeng, L. *stooten, tegen iets*. Késsandoeng
 watoe, *tegen eenen steen gestooten*.
Késséd, A. *nalatig; luiheid, nalatigheid; moede*.
Késsel, A. *vermoed, twof; traag, vadzig, loom*.
Késsèt, A. *lui, vadzig, loom, traag*. Késsèt tém-
 mén gawènné, *hij werkt zeer traag*.
Késóekan, H. *spelen, vermaak hebben, zich ver-
 lustigen*.
Késóemmo, K. *bloem; adel, edel*.
Késóewèn, L. *te lang*.
Késting, A. *satijn*.
Kétag, A. *pols*.
Kétak, A. *droessem, grondsap*.
Kétan, A. *eene kleeverige rijst*.
Kétang, H. *geteld, opgesomd, geacht*, Kijambak-
 ké sampoen kétang tjang ngagöng, *hij wordt als
 een groot man beschouwd, (geteld)*. Jotro hing-
 kang sampoen kétang, *getelde schatten*.

- Kētambanēn, A. *gelalm*.
 Kētaping, A. *eene soort van amandel*.
 Kētawis, H. *kenbaar*.
 Kētég, A. *de pols; kloppen*.
 Kēték, L. *aap*.
 Kétel, A. *ketel*.
 Kétélo, A. *eene soort van aardappels*.
 Kētēmoe, L. *ontmoeten; verkrijgen*.
 Kētēmmon, L. *ontmoet hebben, verkregen; verkrijging*.
 Kētēnggoro, K. *stooten*.
 Kéthék, L. *aap*. Kéthékké gédé-gédé, *zijn aap is zeer groot*.
 Kéthékkoe, A. *kurren*.
 Kéthi, K. *honderdduizend*.
 Kéthoe, A. *tulband*.
 Kéthöl, A. *stomp, bot, eggig*.
 Kéthoel, A. *idem*.
 Kéthöng, A. *lens, ledig, ijdel, hol*.
 Kétier-kétier, A. *wankelmoedig*.
 Kétigo, H. *derde*. *Goede mousson*.
 Kétik, L. *duif*.
 Kétimoen, A. *komkommer*.
 Kétip, §. Ar. *raadschrijver, geestelijke schrijver*.
 Kétipés, A. *teek*.
 Kétipoeng, *soort van langwerpige inlandsche trom, die bij de muziek gebruikt wordt*.
 Kétjalan, H. *verloren; verliezen; verliezer*.
 Kétjambil, H. *kokos*.
 Kétjanthél, A. *hechten, haken*.
 Kétjap, A. *kaauwen*.
 Kétjapi, A. *guitar*.
 Kétjatjad, A. *beklad, berucht; eerloos, geschandvlekt*.
 Kétjatoer, L. *vermeld*. Pan katjatoer kalih sannak, *er wordt van twee broeders vermeld*.
 Kétjék, A. *een spel met de pitten van de Sawoe*.
 Kétjenthél, A. *inhalen, inpalmten*.
 Kétjéppit, A. *geklemd; klemmen*.
 Kétjêr, L. *strooijen, verstrooijen*. Kékétjêr, L. *verstrooid*. Bèrraskoe kékétjêr, *hönöng ning lèw mah, mijn rijst is op den grond verspreid*.

- Lan manéh hartakoe hakéh këtjër, honöng ning tanggan noewöng, en vele mijner schatten ziju in eens anders handen.
- Këtjër, A. *cimbaal*.
- Këtjil, S. *Ml. klein, metig*.
- Këtjo, H. *lekker, smakelijk, aangenaam, genoe- gelijk, vermakelijk*.
- Këtjoe, L. *roover, muteling, vrijbouter*.
- Këtjoeböng, L. *een plant wier vrucht en zaad bedwelmt, (datura metel, L.)*
- Këtjoet, H. *zuur*.
- Këtjöh, H. *kwijl*.
- Këtöe, L. *doek om het hoofd; tulband. Top van een zonnescerm*.
- Këtöök, A. *inlandsch speeltuig, kleiner dan de kë- nöng*.
- Këtöel, A. *stomp*.
- Këtöelaran, A. *aanstekend, besmettelijk*.
- Këtöembar, A. *koriander*.
- Këtöendjang, A. *omstooten*.
- Këtöengkël, L. *lamp, onbesuisd; wuft*.
- Këtök, L. *afsnijden; verminken*.
- Këtön, S. *dukaton*.
- Këtönggëng, A. *schorpioen*.
- Këtoro, L. *kenbaar*.
- Këttampän, L. *ontvangen. Lajangkoe wis këtam- pan, mijn brief is reeds ontvangen*.
- Këttampën, H. *ontvangen. Sërrat koelo sampoen këtampën, mijn brief is reeds ontvangen*.
- Këttël, S. *ketel*.
- Këttoedjoe, L. *juist, geraakt. Këttoedjoe mimis goeloené, hij is in den hals door een' kogel ge- raakt*.
- Këtriwal, A. *vervliegen, verzwinden*.
- Kéwan, L. *vee, gedierte. Kéwan nalas, het ge- dierte des wouds*.
- Kéwat, L. *verwaand, opgeblazen, wonderig*.
- Kéwëd, als Kéwoeh.
- Kéwoeh, L. *moeijelijk, lastig; moeijelijkheid*.
- Kéwoehhan, L. *moeijelijk zijn; moeijelijkheid, verlegenheid*.
- Kéwolo, K. *slechts, alleen, maar; om niets dan*.

- Badé dhamël hawõn kéwolo, *alleen om kwaad te doen*. Mëngko kéwolo, *nu slechts, maar nu*. Kéwran, K. *moeyelijk, droevig, verdrietig; in moeyelijkheid, droefheid verkeerren; verward zijn*.
- Ki, L. *dit woordje dient om het lijdend werkwoord van het bedrijvend te vormen, dat met een K. begint als Kõngkõn, zenden; kinõngkõn, gezonden worden*.
- Ki, L. *verkorting van Kijahi, heer*.
- Kibir, H. *hoogmoedig, vermetel*. Sampoën kibir diko sri noro pati, *wees gij niet vermetel, doorluchtig vorst*. (zie Noro Pati).
- Kiblat, Ar. *het oord, naar hetwelk zich de Muzelmannen in het gebed moeten wenden*.
- Kidhang, A. *een klein soort van herten, rheebok*. Kidhang wadõn, *hinde*.
- Kidji, SIN. *eerste soort van arak*.
- Kidjoko, K. *jongeling, jong mensch*.
- Kidoel, A. *zuiden, het zuiden*. Ngadatõn sëgoro kidoel, *hofhouden in de zuidzee*. Kidoel kang Doho, *bezuiden Doho*. Kidoel wëtan, *oost-zuid-oost*.
- Kidoeng, A. *gezag, minnehed*.
- Kiemmo, A. *paarlemoer*.
- Kiempës, A. *ploffers*.
- Kienno, H. *voorheer, weleer, vroeger*.
- Kientël, A. *padde*.
- Kientën, H. *denken, dunken, overleggen; inbeelden, verbeelden, wanen, meenen; gissen*. Kientën-kientën, *gissing, meening, waan, inbeelding*. Bõtën nõntën kientën-kientënné; *hij heeft geen overleg*.
- Kientir, A. *drijven, wegdrijven*.
- Kientoen en Kientõn, H. *zenden*. Kientõn sëmbah soengkëm, *groeten zenden, groeten*. Kientoënnakën, *zenden; doen zenden*.
- Kientoennan, H. *gezonden zijn, gezonden; het gezondene, bezending, zendeling; verzending, afzending*.
- Kijahi, K. *heer; grootvader*.
- Kjaukat, Ar. *opstanding, verrijzenis*. Pamri siro

loepoetto hing¹ kiro-kiro, ¹hing² dhino kijamat, *op dat gij van het oordeel op den dag der opstanding moogt verlost worden.*

Kijambak, H. *z*elf.

Kijanat, *§. Ar. verraad, ontrouw, trouweloosheid.* Kalawan kjanat, [*trouweloos, verraderlijk.*]

Kijé, L. *dit, deze.* Prakoro kijé, *deze zaak.*

Kijo, K. *heer, meester; grootvader.* Tjäng dhino kijo Dipati, *drie dagen heer Dipati.*

Kijoeh, K. *ring voor den bovenarm.*

Kjông, K. *slek.*

Kikajoen, H. *wil; gewild worden.*

Kikientoennipoen, H. *bezending; zijne zending; het gezondene.*

Kikid, H. *gierig, inhalig.*

Kikik, L. *jonge hond.*

Kikil, A. *een halve djoeng.* (*landmaat.*)

Kikil, L. *wegjagen.*

Kikir, A. *een vyl; vijlen.* *Gierig.*

Kikiran, A. *vijtsel; gierigheid.*

Kikis, A. *schrabben, uitschrabben.* Hóléhhé noelis, hakéh sing dhi kikis, *kan met schrijven met veel door te schrabben?*

Kilajoe, L. *gaarne medegaan.*

Kilan, A. *een span.*

Kilang, K. *suikerwater.* Rasaanné kojo kilang, *het smaakt als suikerwater.*

Kilap, A. *glimmen, glinsteren.*

Kilap, *§. Ar. verwaarlozen, veronachtzamen; los zinnig, vergeetachtig.*

Kilat, L. *bliksem.* Lir kilat tathit hataroeng, *als flukkerende kellingbliksems.* Kilat gëni, *vuurvlam, flukkering.*

Kilat, A. *ring.* Kilat¹balhoe¹, *armring.*

Kilëm, K. *slapen, rusten.*

Kilën, H. *west, westen; westelyk.* Hing bang kilën woes prapü, *aan de westzijde gekomen zijn.*

Kilënnipoen en Kilënnë, H. *ten westen.*

Kilono, K. *een dapper jongeling.*

Kiloso, K. *kameleon.*

Kimawön, H. *slechts alleen, maar, trouuens.*

- Kinadjrihan** (-jan), H. *gevreësd worden, vreeselijk.*
- Kinalal**, S. Ar. *veroorloofd worden. Tan hoego kinalal, het word toch niet veroorloofd.*
- Kinalijan**, H. *(van Kalih twee) in tweeën gedeeld of onderscheiden worden.*
- Kinamboel**, L. *vermengd worden. Kënöng ngopo doewietkoe kinamboellaké doewiet hoewöng, waarom wordt mijn geld met dat van een ander vermengd.*
- Kinampoehhan**, L. *een kleedje dragen.*
- Kinampoewan**, L. *idem.*
- Kinandang**, L. *stallen; gestald worden. Djaraané kinandang, zijn paard wordt gestald.*
- Kinantjing**, L. *toegeknoot worden, toegegespt, toegegrendeld, gesloten worden. Kinantjingngan lawan, de deur wordt gesloten. Kinantjingngan hëmas djinggo, met echt gouden knopen toege maakt.*
- Kinanthi**, als *mukker, minzaam behandeld worden.*
- Kinardi**, K. *gemaakt, gewerkt, gedaan.*
- Kinarakad**, L. *getrokken worden als een groot vischnet.*
- Kinarjo**, K. *gemaakt, gewerkt, gedaan worden. Kinarjakhakën prodjo, een stad doen bouwen. Kinarjo sëmbahjang, het gebed verrigten. Kinarjo Pépatih, tot Patih aangesteld worden.*
- Kinariwo**, K. *idem. Kinariwo gamël, staljongen gemaakt worden.*
- Kinaroetog**, A. *afgeschoten, afgestoken worden.*
- Kinarön**, (van Karo, beide, twee) *in tweeën verdeeld of onderscheiden worden.*
- Kinarötjök**, L. *omsingeld worden. Kinarötjök wöng ngakéh, door veel volk omsingeld, bestormd worden.*
- Kinarsan**, H. *gewild worden; gelieven, willen. Sampëjan kinarsakhakën moendoet panah, mijnheer gelieve eenen pijl te nemen, Kinarsakhakën, wordt somtijds in titels gebezagd alleen om der wellievendheid wille, als; hingkang kinarsakha-*

- kèn djoemèng ngratoe, *die als vorst regeert, (die gewild wordt als vorst te regeren).*
 Kinasih, H. *bemind, geliefd worden.*
 Kinassijan, H. *bemind worden.* Hodjo hono hing-
 kang kinasijan hamoengngo hanakkoe déwèk, *laat
 geen ander geliefkoosd worden dan mijn eigen
 kind.*
 Kinatoedjôn, L. *bepaald, afgedeeld worden.* Ki-
 natoedjôn hing pëggawéjan, *tot den arbeid be-
 paald worden.*
 Kinatrésnan, K. *bemind, gekoesterd worden.*
 Kinawèhdhdhan, L. *met vrees bevangen worden.*
*bevreesd, Kinawèhdhdhan moengsoeh, voor den
 vijand bevræsd.*
 Kinawi, *kawisch.* Hangkaanning warso kinawi, *het
 kawisch jaargetal.*
 Kinawoelangngan, L. *te onderwijzen, moerende on-
 derwezen worden.*
 Kinawoeroehhan, H. *idem.*
 Kinawroehhan, H. *geweten worden, kennis dra-
 gen; weten.* Sarip Hasan kadatëngngan sakitté,
 saliro woes kinawroehhan badé koendoer krahma-
 toelah, Sarif Hasan, *werd ziek en wist dat hij
 naar het genaderijk gods zou keeren.*
 Kindang, H. *drijven.* Wöntën dëlîmo kindang san-
 noenggil, *er dreef een granaatappel.*
 Kinëllônnan, K. *genaamd worden.* Bötjah koewé
 kinëllônnan makné, *het kind wordt door de moe-
 der genaamd*
 Kinën, H. *gelast, bevolen worden.* Kinën ngoe-
 noes nèng pajoedan, *bevolen worden om in den
 strijd het zwaard te trekken.*
 Kinëpông, L. *omsingeld worden.*
 Kingkënnan, H. *bode, zendeling, afgezant.*
 Kingkin, K. *hartzeer hebben; angstig zijn; ang-
 stig; aarzelen, kwijnen; verliefd zijn.*
 Kingsoen, K. (hingsoen) *ik, mij, mijn,* Hawak king-
 soen, *mijn ligchaam, ik zelf.*
 King wang, K. *ik, mij, mijn.* Hanak king wang
mijn kind.
 Kinirab, A. *afgepast worden; afgeschud worden.*

- Kinitër en kinitir, L. *rondgedraaid worden*. Hoemahhé kinitër hoewöng, *het huis wordt door menschen omgedraaid, omgezet*.
- Kino, H. *voorheen, in vroegeren tijd, weleer*. Loewanggé kang kino-kino, *de gebruike van vroegeren tijd*.
- Kinoempoellaké, L. *verzameld, byeengebragt worden*. Kinoempoellaké kang mastoko kalih, *de beide toppunten werden byeengebragt*.
- Kinoendjoro, A. *opgesloten*.
- Kinoentji, A. *gesloten: gesloten worden*. Piniengngalan kontënnjo kinoentji, *ziende de deur gesloten*.
- Kinön, K. *gelast, bevolen worden*. Kinön nakarjo nagari, *gelast worden eene stad te bouwen*.
- Kinöngköh, L. *gezonden: bevolen worden*. Hangngandiko praboe hëstri, héh doeto kinöngköh, hopo, *de vorstin zeide, waartoe wordt de gezant afgevaardigd? Lan kang kinöngköhno, hagé siro gawéjo, en het geen bevolen wordt, doe gij dat spoedig*.
- Kinoroetoe, A. *afgeschoten, afgestoken worden*.
- Kintar, L. *afdrijven, wegdrijven: beroemd, vermaard*.
- Kintier, L. *vloten, drijven, omdrijven*. Hakoe dëllëng kajoe kintier honöng ning kali, *ik zie hout in de rivier drijven*.
- Kintil, A. *padde*.
- Kintjang, A. *strak, gespannen, stijf*.
- Kintjangngi, A. *opgespen, toehalen, spannen, aanstrengen*.
- Kintjéng, L. *weerbarstig*.
- Kintoko, K. *bladen die eene heilsame hoedanigheid bezitten*.
- Kipas, A. *waayer*.
- Kipattakén, H. *smijten, werpen*.
- Kipsawoe, Sin. *lollepot, aarden koffijpot*.
- Kirab, A. *afschudden*.
- Kirang, H. *missen, ontbreken. te kort schiëten; behoefte hebben, ontberen, schorten; falen, afslaan, verminderen, oppervlakkig*. Kirang ngi-

- man, *kleingeloovig*. Kirang mēngidoel lērenjo; *inderdaad te weinig zuidwaarts aanhouden*.
- Kirangngakē, H. *verslappen, verminderen; doen verminderen*. Djarané kirang pakan, *het paard ontbreekt eten, heeft niet te eten*. Lamōn kirang soekētē sadhidhik, *indien er gebrek aan een weinig gras is*. Kirang ngémoet, *onaan-dachtig*.
- Kirangngan, H. *krump, gebrek; behoefte; verminderen, afslaan*.
- Kirdho, K. *toorn, gramschap*. Kirdho jajah sinipi, *verschrikkelijk vertoornd*.
- Kirdho, K. *dood, gestorven; sterven, sneuvelen, overlijden*. Kirdho hing ngadilogo, *in den strijd sneuvelen*.
- Kirēng, L. *zwart*. Kirēng pisan, *pikzwart*.
- Kiri, H. *links, linksch, linker*.
- Kirik, A. *een jonge hond*.
- Kirikil, A. *ketjes, grond*.
- Kirim, L. *zenden, sturen*. Kirim mētoe, *uitzenden*. Kinirim, *gezonden worden*. Kinirimman mas, *er wordt goud gezonden*. Dhipoen kirim sabēn dhino, *dagelijks gezonden worden*.
- Kirimman, L. *zending, bezending; geschenk*.
- Kirno, K. *opstel*.
- Kirō, L. *gissen, raden, meenen, denken, vermoeden, vooronderstellen, wanen, inbeelden; overdenken, overleggen*. Hōra nono kira-kirané, *hij is zonder gedachten*. Kiro-kiro, *inbeelden, goeddunken*.
- Kiroko, H. (Kijahi roko), *heer ouder broeder*.
- Kirōndo, K. *een leger van reuzen*.
- Kirono, K. *glanzende maan*.
- Kirtijo, K. *werken, doen, verrigten*.
- Kisangsang, A. *ketsen*.
- Kisas, K. *de dood, ook het teeken de klankdooder of pangkōn*.
- Kisēt, A. *kreuk, rimpel, vouw*.
- Kisi, A. *spit*.
- Kisik, A. *strand*.
- Kismis, S. Ar. *krent*.
- Kismo, K. *aarde*.

- Kisoen, K. (hisoen) *ik, mijn, wij*; Hawak kisoen, *mijn ligchaam; ik, ik zelf.*
- Kisöt, A. *rimpelen, kreuken, vouwen.*
- Kitab, Ar. *boek.* Kitab sèrrani, *bijbel.* Kitab as-sal, *stamboek.*
- Kital, A. *valsoà in de muziek, wanklank.* Kital moengngëllipoen, *wanluidend.*
- Kithing, L. *een kromme uinger.*
- Kitho, H. *sterkte, vesting, burgt, kasteel, citadel, stad.* Kitho gramèn, *koopstad.* Kitho nè-gari, *landstad.* Kitho sampoen kawou, *de stad is over.* Kitho watas, *frontierstad.*
- Kiür, A. *draaijen, malen.*
- Kiüran, A. *molen, iets dat draait.*
- Kitri, K. *geboomte, boomen.*
- Kiwo, L. *links, linksch, linker.* Hastho kiwo njandak mastoko masjid, *zijn linkerhand vatte den top des tempels.*
- Kiwolo, H. *slechts, alleen, maar.*
- Klaban, A. *ver af zijnde weertlicht.*
- Klabang L. *duzenelpoot.*
- Kladjéng, H. *voorbyloopen, te ver gaan.* Kladjéng witjantjén, *verspreken, zich vergissen of te ver gaan, den mond voorbijloopen.*
- Klagëppan, A. *verstikken, buiten adem; verschrèkkelijk hijgen.*
- Klakoewan, L. *gebaar, gedrag, maner, toestand.*
- Klambi, L. *buis, rok, harnas, kleed.* Klambi wëssi, *ijzeren harnas.* Klambi djoebah, *pij,* Klambi sikëppan, *rok, monteering, staatsiekleed.* Klambi kré, *harnas, pantser.*
- Klamboe, L. *gordijn, behangsel, paviljoen.*
- Klam kabët, H. *duister, beneveld, motten.*
- Klampahhan, H. *voorbijgegaan, verleden; overtreden, maner, toestand, gang, gedrag.*
- Klangkoeng, H. *zeer, uitermate.*
- Klangkoengngan, H. *uitermate, overhand, overdaad, buitenspoorigheid.*
- Klangngënnan, L. *spelen, vermaak.*
- Klanthang, A. *bleeken.*
- Klantjangan, L. *voorgegaan worden.*
- Klar, L. *dulden, lijden, verdragen; kunnen, ver-*

- mogen; magtig, sterk. Hōra klar, niet dulden. Sientēn klar, wie vermag? Sientēn hinggang klaro, wie kan het dulden?*
- Klawan**, A. *met, benevens, en; door.* Klawan hangkoe, *met trotschheid, trotschelijk.* Klawan roso, *nadrukkelijk.* Klawan pientēr, *lustiglijk.* Klawan dēmnen, *lustiglijk.* Klawan niki, *hierdoor.* Klawan koewat, *door kracht, nadrukkelijk.*
- Klēbbōt**, A. *leest, (van een schoenmaker).*
- Klēman**, H. *aardappel.*
- Klēmbrek**, A. *sleep.*
- Klēmpak**, H. Klēmpoek, L. *vereenigen.*
- Klēngngēr**, A. *zwijmen, in flauwite vallen, liggen.*
- Klēntang**, A. *eene soort van peulvrucht.*
- Klēwang**, A. *een regt, langwerpig slagwaard.*
- Klēwēr**, A. *naslepen, nederhangen.*
- Kliendjēr**, A. *klein.*
- Klientang**, H. *voorbij; overschreden, te ver, buitensporig, bovenmate.*
- Klienthinggan**, A. *klier.*
- Klientōnipoen**, H. *in plaats van.*
- Kliřōnnē**, L. *in plaats van, vervangende.*
- Kliθhik**, A. *klont, kluit, klomp.*
- Kliwat**, L. *voorbij, te laat.*
- Klimo-sasoer**, L. *vijf en vijftig.*
- Kliwōn**, *inlandsch ambtenaar, soms onder den fiscaal dienende.*
- Kloebanan**, A. *groente.*
- Kloempōk**, L. *vereenigd; vereenigen, werven.*
- Kloeroek**, A. *gekraai, hanegekraai; kraaijen.*
- Kloerōn**, A. *muskraam; misgeboorte.*
- Kloewōng**, A. *regenboog.*
- Klopo**, H. *kokosnoot.*
- Kloso**, A. *biezenmat, matje.* Kloso bōngko, *eene grove soort van matten, door den geringeren gebezigd.* Kloso mēndōng, *matten van eene soort van biezen of gras.* Kloso pēsantrem, *beste matten van Pesantrem, eene plaats waar zij gemaakt worden.*
- Klōkōr-klōkōr**, A. *reutelen, rogchelen.*

- Klöntöng, A. *marstramer*.
 Klöthökkan, A. *schelp*. Klothökkan türém, een *oesterschelp*.
 Ko, L. (voor Kowé) *gij; u; uw, (voor hiko) één*.
 Ko, K. *die, dat*.
 Köbah, Ar. *verwelf, gewelf*.
 Köbar, H. *branden, afbranden*. Nègari Bimo sampoén köbarran, *de stad Bima is afgebrand*.
 Köbarran, H. *brand, afbranding*.
 Köbèng, H. *gordijn, scherm, behangsel, paviljoen*.
 Köbër, *tijd, gelegenheid, gelegen*. Bötén köbër, *geenen tijd, belet hebben*. Hakoe höra köbër dhé-léng, *ik heb geen tijd om het te zien*. Köbër mèdal, *uit kunnen gaan*.
 Kablo-tito, K. *melden, zeggen, spreken*.
 Kobis, §. (*cabbage*) *kool*.
 Kobo, L. *geluid, stem, klank*.
 Kobökkan, A. *lampet*.
 Köböng, L. *branden; brand*.
 Köböng, H. *gordijn, scherm, paviljoen*. Tan wijös saking köbönggé, *zij kwam niet van achter het gordijn te voorschijn*.
 Ködjo, A. *moorsch; moor*.
 Ködhök, A. *kukvorsch*. Ködhök ngörök, *de kwakende kikvorsch*. Ködhök idjoe, *groene kikvorsch, die door de javanen gegeten wordt*.
 Ködhik, K. *hertje, klein soort van herten*.
 Kodökkan, *pinang*.
 Koe, L. *dat, die*. *Ik, mijn*. (voor ikoe en hakoe).
 Koe, K. *slecht, slechtheid*.
 Koe, L. *van hakoe, haannakkoe, mijn kund*.
 Koebah, Ar. *gewelf, verwelf, koepel*.
 Koeho, K. *waterkruik*. (*waterman, hemelsteeken*).
 Koehoer, Ar. *graf, eergraf*. Koehoerran, *tombe, eergraf*.
 Koedhang, A. *gereed malen, voorbereiden, opvoeden*.
 Koedho, K. en H. *paard, ros*. Koedho djënné, *gouden paard*. Koedho ngraköt, *krubbebijter*.
 Koedho djalér, *hengst*. Koedho hëstri, *merri*.
 Koedhō hadéjau, *telganger*. Koedho titjan,

- telganger.* Koedho pös, *postpaard.* Hamitih koedho, *to paard stijgen.* Koedhané halön hanirig, *het paard truppelde langzaam.* Hanggrappakén koedho, *het paard laten rennen.* Koedhanniro ngémassi, *zijn paard sneuvelde.*
- Koedi, L. *snijmes, hakmes, hebbende eene slangvormige gedaante.* Koedikoe kethoel, *mijn snijmes is stomp.* Koedi trantjang, *een moorddadig, hakmes met verschillende bogten en getanden rand.*
- Koedho-koedho, A. *bank, schraag.*
- Koedis, L. *huidsnikte, schurft.*
- Koedhoe, L. *willen; dwingen.* Wöng loro bangngët jojo mëngkono, koedhoe-koedhoe njëkkël péggawéjan, *een zoo erg ziek mensch, wil nog werken.*
- Koedhoep, A. *bloesemknop.*
- Koedhoes, L. *Koedoes dorp en distrikt van dien naam op Java. Mëssigit koedhoes hikoe gawéjan wali, de tempel van Koedoes is gebouwd door heiligen.*
- Koedjono, K. *slecht van gedrag.*
- Koedoeng, A. *deksel; sluijer; het hoofd bedekken. Eens anders naam misbruiken.*
- Koedoko, K. *slang.*
- Koedrat, S. Ar. *magt, almagt.*
- Koego, L. (hoego) *toch, evenwel.*
- Koekillo, K. *vogels die spreken leeren.*
- Koeköb, A. *overdekt.*
- Koeköe, L. *nagel, klaauw.*
- Koekoeh, L. *stevig, hecht, sterk, standvastig. Bevestiging.*
- Koekoel, A. *uitslog op het gezigt.*
- Koekoer, A. *krabben, klaauwen, schrammen; krab. Koekoer tanggan, de hand krabben.*
- Koekoero, A. *landschildpad.*
- Koekoerran, L. *krabsel.*
- Koekoes, L. *rook, damp, stoom. Overhalen (kruiden of dranken).*
- Koekoessan, L. *treksel; kooksel.*
- Koekoewoe, L. *hoofdman; dorps hoofd.*
- Koekoewoeng, L. *regenboog.*

- Koel. L. *verachten*.
 Koelah, A. *vijver*.
 Koelaloe, K. *snel, spoedig*.
 Koelam, K. *nacht*.
 Koelambi, L. *overkleed; jas, buis, rok, uniform*.
 Koelambiné hiréng, *hy draagt een zwart kleed*.
 Koelambi kéré wessi, *ijzeren harnas van kettingen*.
 Koelannono, H. *dienen*.
 Koelawoe, A. *vaal, grijs, aschgrauw*. Bijén poeth, sahiki dhadhi koelawoe, *eerst was hét het wit en nu wordt het aschgrauw*.
 Koeldhi, A. *ezel*.
 Koelém en Koelé, H. *slapen*.
 Koelésédan, L. *zich uitrekken*.
 Koeli, Ml. *kruijer, drager*.
 Koeliko, K. *grootte vogel, soort van ooijevaar*.
 Koelimis, L. *glibberig, glad*. Koelimis bahé, *zeer glibberig*.
 Koelit, A. *korst, bast, schors, schil, vel, huid, overtreksel, schelp, dop, bolster; leder*. Koelit kidhang, *zeem*.
 Koelli, A. *gaffel*.
 Koelmak, S. *volmagt; gevoldmagtigde*.
 Koelnél, S. *kolonel*.
 Koelo, K. *ik; mij; mijn; een aanzienlijk persoon*.
 Koelo kërso, *ik wil*. Romo koelo, *mijn vader*.
 Hing koelo, *aan mij, mij*. Koelo sédojo, *wij, wij allen*.
 Koeloek, H. *kroon; muts, hoed, hoofddeksel*.
 Koeloekkan, H. *gekroond*.
 Koeloeng manah, H. Koeloeng ngati, L. *krop van de maag*.
 Koelón, L. *west*. Koelónné, *bewesten*.
 Koelowargo, H. *familie, bloedverwant*. Koelowarganning ngratoe, *vorstelijke familie*.
 Koelowéthah, L. *vermengd; bemorst, bevekt*.
 Koelowéthah karo gëth, *met bloed bedekt*.
 Koemaki, L. *trotsch, hoogmoedig*.

- Koemaki, L. *zich als een oud man aanstellende; gebogcheld, bogchel.*
- Koemalamar, L. *vrijen.*
- Koemambang, A. *vloeten, drijven.* Wastro koemambang, lir ganggëng hanëng wari, *de kleederen dreven als planten op het water.*
- Koemarisik, L. *ruischen, ruiselen.* Djarit kijé soewarané koemarisik, *dit kleed geeft een ruischend geluid.*
- Koemaroesoek, L. *gedruisch maken, bulderen, bruisen.* Kennöng ngopo hiki hoewöng koemaroesoek, *waarom maakt dit mensch gedruis.*
- Koemawi, L. *laaldunkend, verwaand.*
- Koemawoelo, H. *dienen, bedienen; zich onderwerpen.*
- Koemawowo, L. *laaldunkend. Verwaand. Hoovaardig. Trotschheid.*
- Koembah, L. *wasschen, spoelen, wijen, zuiveren.* Een wasscher, Koembahno, *wasch.*
- Koembang, A. *horsel, hommél.*
- Koembi, L. *ontkennen.*
- Koembolo, K. *gedrocht; reus. Wind, staatsie.* Kojo kombolo roepané, *het schijnt een gedrocht, het ziet er uit als een monster.*
- Koemboro, A. *doolen, zwerven.*
- Koemboel, L. *opstuven, opstijgen, als stof, rook, damp, etc.*
- Koemédëp, L. *met het oog wenken.*
- Koemëdoet, A. *beven, trillen.*
- Koewël, L. *kleven.*
- Koemëlab, A. *wapperen, wuven.* Hoemboel loemboel koemëlab, *de vanen wapperden.*
- Koemëmbëng, L. *pruilen, huilen willen.*
- Koemëndan, §. *kommandant.*
- Koemëndoer, §. *kommandeur.*
- Koemënnjar, A. *helschijnend.*
- Koemëntoes, L. *hoogmoedig, trots, opgeblazen.*
- Koemënthoes, L. *laaldunkend, verwaand.*
- Koemët, A. *gierig, inhalig, karig, vreklig.* Koemëtting ngarto, *geldgierig.* Koemëtté hora këdjamak, *zijne gierigheid is onbetamelyk.*
- Koemingsoen, K. *zich verheffen. Hoovaardij.*

- Koemissaris, *§. kommissaris.*
- Koemitir, *A. franje, passement.* Koemitir djénar, *geele franje.*
- Koemitir, *§. gecommiteerde.*
- Koemléwér, *A. naslepende, nederhangende.*
- Koemoedo, *K. waterleke, lotus.*
- Koemoekoes, *rookende. Staartpeper.* Lintang koemoekoes, *staartser.*
- Koemoet-dédjioe, *K. licht.*
- Koemmowowo, *A. hoogmoedig, trots.*
- Koemoekoes, *L. rookerig; als rook.*
- Koemoetog, *A. wemelen, krioelen.* Tigang kèthi tikoes sèdojo koemoetog, *driemaal honderd duizend munen krioelden allen door elkander.*
- Koemolo, *K. karbonkel, edel gesteente; juweel.* Een jongeling als een juweel. *Vrymoedig, dapper en beroemd.*
- Koemoléndjón, *A. durven.*
- Koempènni, *§. kompanjie.* Koempènni wèllandi, *de Oostindische kompanjie.* Koempènni sampoen dhadhös Goepermèn, *de kompanjia is Gouvernement geworden.*
- Koempoel en Koempöl, *L. verzamelen, bijebrengen, bijeenroepen, vergaderen, bijeenkomen, toevloeyen.*
- Koempoel, *een hangende metalen bekken.*
- Koempoellan, *L. bijeenkomst; bijeenbrenging.*
- Koemrab, *L. bewegen, schudden; herhalen, volhardén.* Kennöng ngopo wöng hiki koemrab, *waarom volhardt dit mensch.* Koemrab kabéh wöng sanëgoro, *al het volk van hetzelfde rijk schudde, was ontroerd.*
- Koemrasak, *A. bruisen.*
- Koening-koenang, *A. vuurvlieg.*
- Koearpo, *K. ligchaam; lijk, dood ligchaam.* Koearpané rinadjang pradjoerit hakéh, *zijn ligchaam werd door eene menigte soldaten gekorven.* Koearpané hawön, *een leelijke doode, een lijk dat er leelijk uitziet.*
- Koendang, *L. drijven. Geroepen.*
- Koendang tjiri, *regtsterm voor een persoon welke*

- eenig geschrift aan het hof indient, met een naschrift, (post scriptum).*
- Koendi, H. vaatwerk; pannembakker.
- Koendjoekhakén, H.-t. L. aangeboden.
- Koendoer, A. terugkeeren, deinnen. Sakotdoerripen, na zijne terugkomst.
- Koendjoro, K. olifant.
- Koendjoro, L. gevangenis, kerker. Wóng koewé kálléboe koendjoro, die man zit in de gevangenis.
- Koeng, K. ophouden, uitscheiden.
- Koeng, H. (langkoeng) bij uitstek, uitermate.
- Koeng, K. vreugde.
- Koening, L. geel. Wóng koening, een mensch van eene geele kleur. Wéssi koening, metaal. Koening hëndök, dojer.
- Koeninggan, L. beplant, geel, als de rijst geel of rijp op het veld staat.
- Koeninggan, L. geel koper, messing Hakos toekoe mas dhadhi koeninggan, ik koop goud, het wordt koper. (wat ik voor goud kocht blijkt koper te zijn).
- Koenir, A. saffraan, kurkema.
- Koenno, L. voortijd, van ouds, voorheen, Měngko lan djaman koenno, nu en in vroegeren tijd.
- Koenthoró, K. verhaal, geschiedenis. Koenthara-né hakéh, een veel omvattend verhaal.
- Koentji, A. slot, grendel, knip; sluiten, toedoen. Kinoentji, gesloten; gesloten worden.
- Koentjoen, A. kuif.
- Koentoel, A. reiger. Kōno hakéh manoeek koentoel, daar zijn vele reigers.
- Koepang, A. vier. Tigang koepang, drie a vier.
- Koeping, L. oor. Soemribit haněng koeping, in de ooren tuten; het tuten der ooren. Lir mětjah-hěno koeping, als of het gehoor (oor) barstte.
- Koepinggan, A. hengel.
- Koepo, K. toorn; toornig.
- Koepoe-koepoe, A. vlinder.
- Koepoer, S. Ar. heiden, ongeloovige. Ratos koepoer, vorst der ongeloovigen.
- Koeramasi, A. bestrijken, het ligchaam besmeren.

- Koerang, L. *ontbreken, missen; derven, ontberen, niet toereiken, onvoldoende, gebrekkig; falen, gebrek, ontbering, ontoereikendheid; oppervlaktig, niet grondig.* Koerang titi, *onbeloefd*, Koerang dèddoego, *onfalsseentijk.* Koerang tigo, *vertrouwen ontbreken.*
- Koerban, L. *offer, offerand.*
- Koerdho, K. *toorn, gramschap; voorzig.* Sangngèt koerdhané. *hij is zeer vertoorn.*
- Koerèb, A. *vooroverliggen.*
- Koerèkah, L. *karen hebben.*
- Koerhan, S. Ar. *koran.*
- Koerippan, *het leven.*
- Koermmo, K. *schildpad.*
- Koermo, S. Ar. *dadel.* Wit koermo, *dadelboom.*
- Koero-koero, L. *landschuldpad.*
- Koeroe, L. *mager, schraal, dun.*
- Koeroek, L. *wambuis.*
- Koeroek, L. *opgehoopt, aangeaard.*
- Koeroekkan lèmmah, L. *aardhoop.*
- Koeroeng, L. *kooi, kouw; opsluiten.*
- Koeroengngan, L. *kooi, kouw, kaur; hok; hut, kajuit.* Koeroengngan hiwak, *vischhaar.* Koeroengngan hajam, *kuppehok, hoenderhok.*
- Koeroep, S. *letter, cijfer.* Koeroeppiré arbangjah, *het getalmerk vier.*
- Koersi, L. *stoel.* Kinèn moendoet koersi, *er werd gelast stoelen te halen.*
- Koesi, L. *bleek.* Koesi roepané mangakos, *die milt is bleek van kleur.*
- Koester, S. *koetsier.*
- Koesikko, K. *been, bot; schonk, schenkel, gebeen-te.*
- Koesoemo, K. *welriekende bloem; adel. adeltijk.*
- Koesoemo witjtro, K. *bloesemworm, zijnde de naam voor de derde maand des jaars.*
- Koesoet, L. *verward, met plus, ongunstig.*
- Koeswo, K. *leger, legerbende.*
- Koetang, A. *borstrok, keursje.*
- Koethah, L. *demorsen, bevlekkeren.* Koethah dèd-dak, *met zemeten bemorst.* Koethahho, *laat hij vuil worden.*

- Koethik, L. *plagen, kwellen*. Kënnöng ngopo na koe wöng mënnëng-mënnëng, kō koethik-koethik. *waarom plaagt gij mij, die een stul mensch ben?*
- Koethilang, A. *een vogel van dien naam* Koethilang koewé hapës tēmnen, *die koetilang is zeer zwak.*
- Koetho, L. *slot, burgt, kasteel, fort, citadel; stad*. Koetho wis kalah, *de stad is over*. Koetho gedé, *grootte stad, hoofdstad*. Koetho dangangan, *koopstad*.
- Koethoek, L. *kieken, kuiken*. Koethoek hōra këno dhi hanggoe, *geene kuikens kunnen opbrengen.*
- Koet'ko, K. *tijd, seizoen.*
- Koetil, A. *een wrat.*
- Koetjëm, L. *beschaamd*. Pasthi koetjëm hingsoen, *zeker ben ik beschaamd.*
- Koetjilënggan, L. *zien.*
- Koetjing, A. *kat*. Tjinangkëremming koetjing, *door een kat gekrabt worden.*
- Koetjir, A. *haarlok, kuif.*
- Koetjoeplip, L. *kokosbloesemknop.*
- Koetoeck, H. *een gouden tabaksdoos.*
- Koetoeck, A. *een visch van dien naam.*
- Koetök, S. *vloeken, veroordeelen, verdoemen; vloek.*
- Koewali, L. *pan*. Koewali pangangan, *roostpan. braadpan.*
- Koewalik, A. *omslaan; averegts, verkeerd.*
- Koewalön, *stief, (in verbinding)*. Sadhoeloer koewalön, L. *sadërèk koewalön, H. halve broeder.*
- Koewangoel, H. *pan, braadpan.*
- Koewanoehhan, H. *kennis, omgang.*
- Koewasan, L. *gemagtigd; magtiging.*
- Koewat, L. *veerkracht, kracht, vermogen, sterkte; sterk, hecht, hard, fors; klem, nadruk, invloed.*
- Koewatier, L. *twijfelen, vreezen, ongerust zijn; twijfelmoedig, vreesachtig, onrustig, vrees, onrust, twijfel*. Jën hanakkoe loro, *hatikoe koewatier bahé, als mijn kind ziek is, is mijn hart ongerust.*

Koewatôs; H. *idem*.

Koewawi. H. *als*; Koewat. Bötën koewawi, *onmagtig*.

Koewawoehhan, L. *kennis, omgang*.

Koewé, L. *die, dat; deze, dit*.

Koewéh, L. *gebak in 't algemeau*.

Koewél, A. *worstelen*. Samijo koewél haramé soedoek sinoedoek, *alle worstelden en staken over en weder (met de kruis)*.

Koewil-koewil, L. *schudden, bewegen, ontroeren*. Kënnöng ngopo soewënné hakoe linggih kënné, hatikoe koewil-koewil, *wat is de reden dat mijn hart zoo lang als ik hier zit, ontroerd is*.

Koewil-koewil, L. *krabben, wrijven*. Gawënné hora nono manéh tjök koewil-koewil silit, *hij vindt nergens vermaak in dan in het krabben van zijn achterste*.

Köewoe, L. *titel van een dorps hoofd op sommige plaatsen*.

Koewoek, A. *wilde kat*.

Koewök, A. *kinkhoorn tje, zeegewas, zeehoorn tje*.

Koewöng, K. *kikvorsch*.

Koewöndho, K. *lijk, dood ligchaam; ligchaam*. Manggih koewöndho, *een lijk vinden*.

Koewoso, L. *magtig, sterk; magt, invloed, kracht, klem, mogendheid*. Pannisoen nratoe kowoso, *ik ben een magtig vorst*.

Koewowo, L. *kunnen, instaat zijn*.

Kogo, K. *vogel*.

Köh, K. *grond, aarde*.

Köhën, L. *gij, u*.

Köjah, A. *goot*.

Köjan, kojang, *een maat van 27 pikols*.

Kojo, L. *als, gelijk, gelijkerwijs, zoo*. Kojo hopo, *als wat, hoedanig*. Kojo toto slawassé, *dagelijks, zoo als de oude gewoonte*. Kojo manoeso, *menschelijk*. Kojo ratoe panngang-gönné, *als een vorst gekleed*.

Kojo, K. *vuur*.

Kojo, L. *rijk*. Kajané hakéh, *hij bezit grooten rijkdom*.

Kojoso, K. *melkachtig*.

- Kokilo, K. *vogels, die spreken leeren.*
 Koko, L. *ouder broeder of zuster.*
 Kokokblok, A. *uil.*
 Kokopo, A. *zadel.*
 Kököt, A. *kram; oog van een knoop.* Kantjing-
 koe toegel kököté, *het oog van mijnen knoop*
is gebroken.
 Kököt-bisoë, L. *ongeduldig; ongeduld.*
 Kokotoewo, A. *papegaai; ouder broeder.*
 Köl, S. *kool.*
 Kölam, K. *vijver.*
 Kölang-kaling, L. *vrucht van den arengboom,*
 Kölé, S. *kool.* Piro höléhmos toekos kolé, *voor*
hoeveel hebt gij de kool gekocht.
 Kälék, A. *eene draaikolk.*
 Käléwang, A. *houwer, sabel.*
 Kolo, A. *tijd, stond, tijdens, toen, wanneer.* Jèn
 kolo hangngandhiko, *tijdens het bevel.*
 Kolo, A. *knip, hok om beesten te vangen.* Kolo
 kërto, *olifantsval.*
 Kolo, K. *bruin, donker.*
 Kolo-djéngking, A. *schorpioen,*
 Kolo kadi, K. *krab, (het hemelsteeken de kreeft).*
 Kóloek, L. *vliegen.* Pajoengkos kóloek mendoewoer,
mijn zonnescherm vliegt op.
 Kóloek, L. *beroemd.* Kóloek ngëndi-ngëndi pëgga-
 wéjané, *zijn werk is alom beroemd.*
 Kolokoto, K. *krab, (hemelsteeken de kreeft).*
 Kolo misani, *eene krissoort.*
 Kóm, A. *weken, week maken.*
 Kómbéli, L. *aardvrucht; aardaker.* Kombili wë-
 löndo, *hollondsche aardappels, gewone aardap-
 pelen,*
 Kómböl, K. *reus, monster.* Kojo kómböl, *als een*
reus.
 Kómbolo, K. *id. staatsie.* Kadös ratoenning kóm-
 hölo pëngnganggönné, *hij is als een koning der*
reuzen gekleed.
 Kómil, K. *aap.*
 Kóming, L. *klein schaamdeel.*
 Kómitir, A. *dwarlen.*
 Kömmédjo, K. *grafsteen.*
 Kömmil, K. *aap.*

Kommodjō, K. *man. Naam van eene godheid.*
Een.

Komolo, H. *juweel, edelgesteente. Jongeling als een juweel. Karbonkel. Komolo tekko selōng, edelgesteente van ceijlon.*

Komō-noesan, K. *medelyden.*

Komōro, H. *teeken, blyk, bewijs, merk. Komōrané wōng topo, bewijs van iemands boetvaardigheid.*

Komōroesoek, L. *geluid van den wind.*

Komoroewoek, L. *gerusch van het water in een engte.*

Kōmprang, K. *een gejaagd hert.*

Kōmpro, *id. een; monster.*

Kōti, L. *zenden; gelasten. Kōnnēn, gelast hem.*

Kōti, L. *doos.*

Kōnang, K. *vermaard.*

Kōndang, L. *geroepen; genoodigd.*

Kōndho, L. *verhaal, verhalen; titel van een werk verklarende de oude fabelleer.*

Kōndhoer, L. *terug, naar huis keeren; detruzen.*

Kōndjēm, A. *tot iets overhellen, neigen, zich buigen.*

Kōndjonopopo, K. *verzot op de vrouwen. Mōhō-rōdjo kelono koje wōng kōndjonopopo, de groote koning Kelono is even als iemand die op vrouwen verzot is.*

Kōndjēnnēnggi, *doen zien, doen waken, oplettēn.*

Kōndōr, L. *opgezwollen scrotum.*

Kōngkang, L. *kikvorsch.*

Kōngkōti, L. *gelasten, zenden.*

Kōngkōnnan, L. *zending; het gezondene; zēndē-ling, apostel, afgezant. Kōngkōnnan tekko Pēlimbang, een afgezant van Pālimbang.*

Kōngkōng, A. *langwerpige kikvorsch.*

Kōngsi, L. *tot, tot aan. Kōngsi lawas mēngkonō, tot zoo lang.*

Kōnjar, A. *afgebrand.*

Kōnjang en koehang, *vuurvlēg.*

Kōnjo, K. *wildernis, woestyn, woud.*

Könno, L. *ginds, daar, er, ginder; gindsch.*

Kono, L. *id.*

Köntap, L. *vlotten, drijven, opkomen, vertoonen, voor den dag komen.* Sapoeniko köntap kawa-gëddané, *thans komt zijne slimheid aan den dag*

Köntap, L. *tot, tot aan.* Sampoén köntap nègari kèlling, *tot aan de kust van coromandel gekomen zijn.*

Köntal, L. *neergestort; ter aarde geslagen.* Dhi-toendjang djaran kontal, *door een paard ter aarde geslagen.*

Köntën, H. *deur.* Sigro lampahhé mring kötënné *hij liep spoedig naar de deur.* Köntën tojo, *sluis, duiker.*

Könthal-kanthil, L. *geheel naakt, moedernaakt, zigbaar, voor oogen hebben, zien.* Wöng wadhön kahé könthal-kanthil hönöng moto bahé, *die vrouw is mij gedurig voor het gezicht.*

Könthili, A. *penning.*

Könthöl, L. *mannelijkheid,*

Köntjang, L. *schudden, trekken, luiden.* Köntjang löjtjèng, *de klok luiden,*

Köntji, A. *slot, grendel, wervel; sluiten.*

Köntjo, L. *makker, gezel, vriend.* Köntjo sing dagang, *makkers die handel drijven. In kompanje handelen.*

Köntjoro, H. *verhaald.*

Köntrang-kantrang, A. *verward, in de war; oproerig, onstuimig, ongestadig.*

Koodhijo, K. *leger.*

Koondjoek, L. *aanbieden; aangeboden.*

Koondoer, A. *terugkomst.* Sakoondoerripoen, *na, bij zijne terugkomst.*

Koonnangngan, L. *betragt.* Höléhhé njölöng, *wis koonnangngan, wil hij nog stelen, hij is reeds betragt.*

Koonno, L. *daar, er, ginds; gindsch; ginder.*

Hing koonno, *daar ginder.*

Köpèk, L. *borst, boezem.*

Koopjah, L. *hoed, muts, hoofddekse.* Rasoe-kannipoen koening saklat kinarijo, *köpjahhi.*

- poen salak, *hij had een kleeed van geel laken aan, en een purperen muts op.*
- Köpiök, A. *omhutselen; kluisen.*
- Kopo-kopo, K. *kroon.* Kapa-kapaning noto; *vorstelijke kroon.*
- Kopo, S. Ar. *lijkkleeed.*
- Köpök, L. *oorsmeer.*
- Kopo-tjirit, L. *mest. drek.*
- Köpöpi, S. *koffij.* Këböñ köppi en tęgil köppi, *koffijtuin.*
- Körak, L. *beroemd.* Körak wöng ngakéh, *bij velen beroemd.*
- Köran, Ar. *koran.*
- Körang, L. *als Koerang.*
- Körban, S. Ar. *offerand.*
- Kördho, K. *toorn, gramschap; toornig.* Kördho honöng paprangngan, *toornen in den strijd.*
- Körëng, L. *huidziekte.* Hawakké korëngngën kabéh, *zijn geheel ligchaam is schurftig.*
- Körhan, S. Ar. *koran.*
- Köri, L. *deur, poort.* Köri gëdé, *grootte deur.*
Hing pinggirring köri, *aan de post van de deur.*
Köri têngngah, *middeldeur.*
- Koormo, S. Ar. *dadel.*
- Koro, K. *de hand.*
- Koro-loeké, A. *roode Maleische boon.*
- Körrah, A. *omspoeten.*
- Körrék, L. *peuteren.*
- Körsi, L. *zetel, stoel.*
- Kösi, L. *tot, tot aan, bij.*
- Kosier, S. *koetsier.*
- Koso, A. *helder, onbewolkt saisoën.*
- Koso, A. *neteldoek,*
- Koso, K. *hemel, uitspansel.*
- Koso doso, K. *tiende tijdvak.* Heete mouson.
- Kösök, L. *vegen, wrijven, dweilen, roskammen.*
Djarané di kösök kadoet, *het paard wordt met een strooijen zak afgewreven.* Kënnöng ngopo hoelar-hoelarkoe hōia kö kösök malain, *waarom hebt gij mijn garen niet met was bestreken?*
- Kösöng, L. *ledig.*
- Kötakan boemi, A. *klimaat, luchtgestel.*

- Kötbah, §. Ar. *redevoering, preek; vermaning.*
 Kötihak, een *kistje*. Kötihak mangsi, *schryfkistje; bergplaats, hokje. Tuinbed, perk.*
 Kötihakkan, A. *een kistje.*
 Kötihang, A. *vest, korset, keursje.*
 Kötihong, A. *ledig, hol, uit, ydel.*
 Kötihonggakèn, A. *ledigen.*
 Kötihör, A. *morsig, vuil, wanhavenig.*
 Kötihörrakèn, A. *verkladden; bemorsen.*
 Kötjak, A. *schudden, daveren, onstuwige golven.*
 Kötjap, L. *spreken, zeggen, melden.* Kötjappo, *er wordt verhaald; meld; zeg.* Sajèkti kötjapping djagat, datan haroes, *voorzeker zegt de wereld dat het niet betaamt.*
 Kotjékan, A. *schil.*
 Kötjing, A. *gedroogde honig.*
 Kotjo, A. *glas, ruit, spiegel; blad, bladzijde.*
 Browidjojo moendoet kotjo, *Browidjojo nam een spiegel.*
 Kotjo-kotjo, A. *traanoogen.*
 Kötjok, A. *omhutselen.*
 Kötötong, A. *ledig, ydel, hol, uit.*
 Kötötös, A. *zweetdruppel.*
 Kowé, L. *gij, u; uw.*
 Kowén, L. *idem.*
 Kowí noesoe, A. *kroes, smellkroes.*
 Kowo-sito, K. *melden, zeggen.*
 Kowotjo, K. *wambuis.*
 Krabön, H. *koningrijk; regering.* Sadhjo krabön-nipoen, *zijne geheele regering.*
 Krah, K. *een aap.*
 Krahí, A. *lange komkommer.*
 Krahös, H. *gevoeld; gevoelig.*
 Krakat en krakèt, A. *kleven, aankleven.*
 Krafoemman, A. *hoede.*
 Kraman, A. *roover, muiteling, vrijbuiters.* Malih-poen kraman wöntèn doesoèn Lépen, *wyders zijn er roovers in het dorp Lépen.*
 Kramat, Ar. *graf, tombe.*
 Krambil, L. *kokosnoot.*
 Kramèn-ramèn, A. *vrolijk, verkeugd.*

- Krami, H. *huwen*. Hingsoen tanpanso krami, *ik wil niet huwen*.
- Krami, H. *hoofsch, wellouend*. Krami skim, *regtsgebruik*.
- Krandjang, A. *mand*. Mikoel krandjang, *eene mand dragen*.
- Krang, A. *schelp, zeegewas, hoorn*.
- Kranggang, A. *kruipen*.
- Krangsangan, A. *uratieg, gulzig*.
- Krangrang, A. *raade boomster*.
- Krantèn, H. *omdat, dewijl, nademaal, vermits, alzoo, gezien*.
- Kraos, H. *gevoeld, gevoel*.
- Krap, A. *digt bij een, krap, nauwelijks; duk-kerf*.
- Kras, K. *hard, sterk; gestreng*.
- Kratèn, H. *paleis; hofhouding; koningrijk*.
- Krawoehban, H. *gekomen zijn; aankomst*.
- Kré, A. *stalen of ijzeren kelling*. Kalambi kré, *harnas*.
- Krèbèt, A. *wapperen*. Krèbètting lèlajoe hasri, *de schuiterende vlaggen wapperden*.
- Kreennah, *bedriegen*.
- Krèndo, K. *grootte vogel, soort van ooijevaar*.
- Krèng, L. *gemelyk, gestreng, onmenschelyk*.
- Krènto, K. *smeer, vet*.
- Krèp, L. *willen*. Krèp palaki, *een man willen nemen*.
- Krèssak, A. *schuifelen*.
- Krèt, L. *afhakken; afsnijden*.
- Krètas, S. *Ar. papier*.
- Krèto, S. *rydtug, wagen*. Krèto gèrbôngugan, *koets*. Krèto séwo, *huurwagen*.
- Kriengngèt, A. *zweet; zweeten*.
- Krik, A. *afschrapen, afkrabben*.
- Krikil, A. *keiljes, steentjes*.
- Krimi, K. *slang, worm; kruipend gedierte*.
- Krimibat, K. *slang*.
- Kris, L. *kris, ponjaard, dolk, priem*.
- Krismo, K. *zwart*.
- Krisno pakso, K. *de zestiende dag der maand*.
- Kritjik, A. *kletteren, rammelen*.

- Kriwél, K. *ring voor de teenen.*
 Kro, L. *mager, schraal, dun.*
 Krobijökki, A. *doorwaden; waadbaar.*
 Kroe, K. *toorn, gramschap; toornig; toornen.*
 Krödho, K. *idem.*
 Kroeboet, L. *handgemeen zijn.*
 Kroengngoe, L. *gehoord, richtbaar.*
 Kroengngön, L. *gehoord zijn, verhoord.*
 Kroepono, K. *wrekkig, gierig, karig.*
 Kroetoeng, A. *kruimelen, los, mul zijn.*
 Krök, L. *roskam.*
 Krököt, A. *porselein, zekere groente.*
 Krököt, A. *afknabbelen.*
 Kromo, L. *kuwen; echt, huwelijk.* Hingsoen tan-
 narsio kromo, *ik wil niet huwen.* Siro kromoho
trouw gij maar.
 Kromo, H. *hoofsch, wellevend.* Boso kromo, *hof-
 taal, beschaafde taal, wordende door de min-
 deren jegens de meerderen, en ook wel tusschen
 gelijken van rang gebezigd, zijnde eene geheel
 andere dan de Boso ngoko of lage taal.* Hamoe-
 rang toto kromo, *de wellevendheid kwetsen.*
 Krömöng, H. *inlandsch metalen speeltug.*
 Krono, L. *want, vermits, dewijl, aangezien, na-
 demaal.* Krono hanak jatim hiko tanpo hiboe bo-
 po, *want het is eene ouderlooze wees.*
 Kröntjüng, A. *enkelring.*
 Kröpak, L. *palmschrijfblad.*
 Kröro, K. *fel, verwoed, stout, koen.*
 Kroroek, A. *hanegekraai; kraaijen.*
 Kröso, L. *gevoeld, het gevoelde; gevoelen; gevoe-
 lg.*
 Kroessi en Krössi, §. *stoel, zetel.*
 Kröt, A. *rumpel.*
 Kröt, A. *knarsen.*
 Krot-loso, K. *groene hagedis.*
 Krötkröt, A. *klapperen.*

L.

*De letter Lo wordt als cijfer voor de zeven ge-
bezigd.*

Laadji, S. *laadje, lade, schrijflade.*

Laammi, (lami), H. *lang, langdurig.*

Laammoer, L. *dauw.*

Laannang (lanang), L. *man; mannelijk.* Tan na-
darbé poetro laannang, *geen zoon (kind van het
mannelijk geslacht) bezitten.*

Labék, L. *nasmaak; merk, moet.* Labék koekör,
L. *schram.*

Labët, (lébët), L. *indruk, teeken.* Labëtté raboet,
gëssang, *teeken van het berouwen van het leven,
teeken van moord.*

Laboe, A. *kalebass, meloen.*

Laboeh, L. *ankeren.* Prahoe kahé wis laboeh ho-
no ning moro, *dat vaartuig ankert reeds op de
reede.*

Laboeh, L. *getrouw, standvastig.* Hóléhhé prang
laboeh pati, *hij vocht getrouw tot in den dood.*

Labör, A. *metsetkalk.* Labör lémböt, *pleister.*

Ladhak, A. *zich boven anderen verheffen.*

Lada, Ml. *peper.*

Ladhing, A. *mes.* Ladhing baloeng, *vrouwbeen.*
Ladhing gapit, *knipmes.*

Ladënni, L. *verweeren, bewaken.* Sön ladënni si-
kil kiwo, *ik verweer mij den linker voet.*

Ladjëng, H. *voorts, dadelijk, vervolgens; voort-
gaan.* Ladjëng pawarti, *vervolgens berigtende.*

Ladjang sëmbajang, *vervolgens bidden.*

Ladjër, L. *oorsprong, opkomst, afkomst, wortel.*
Hiki ladjërré nègoro kijé, *dit is de oorsprong van
deze stad.*

Ladjë, L. *zie ladjëng.*

Ladoe, K. *overstroming, vloed, veroorzaakt door*

het nederstorten van eenen heuvel. Ladoe ming-gah kali Hoempak, *de vloed bestijgt de rivier Hoempak.*

Lagi, L. *pas*, *zoo even, op het oogenblik, nog, nu nog.* Lagi sahiki, *nu*; *zoo even.* Hawak-mami lagi harso, *zoo even wilde ik.*

Lagjo, K. *zoo even*; *pas.* Kang lagjo moedjôngngasaré, *die pas toegedekt inslaapt.* Lagjo sinébo hing bolo, *zoo pas door het volk omringd.* Lagjo médhal sèthithik, *er komt pas een woening uit.*

Lagoe, A. *wijs, zangwijs, maat.* Lagoe sadjak, *harmonie.*

Lagoendi, *zekere heester, (vitea).*

Lah, A. *och, komaan, welaan, zie.* Lah siro ménenggo, *och wees stil.*

Lahan, A. *palmwijn, gest.*

Lahé, L. *heer, broeder.* Doeh lahé hingsoen kari lolo, *ach mijnheer ik ben een wees.*

Lahi, *id.*

Lahing, *id.*

Lahir, S. Ar. *openbaar, uitwendig; openbaar worden, verschijnen; geboren worden.* Lamón namadjaanné lahir, *toen het kind geboren werd.* Lahierre bétjik, batienné hōra pisan jèn harèp bétjik, *zijn uiterlijk is goed, maar zijn binnenste wil volstrekt niet deugen.*

Lahoet, L. *de zee; groote, breede rivier.* Lahoetan, *groote zee.*

Lahös, A. *geneeswortel.* Maranta galanga; L.

Lajak, L. *kunnen; betamen; betamelijk.*

Lajang, L. *geschrift, boek, papier.* Lajang sawoelan, *maandbrief.* Lajang tjörang-tjarèng, *brod-delschrift.* Lajang ngoendang-ngoendang; *plak-kaat, bevelschrift.* Lajang koewoso, *magtbrief.* Lajang katrangngan, *bijlage, rapport.* Lajang nomó, *naamregister.* Lajang böngkar, *loscedel.* Lajang wakil, *volmagt.* Lajang tjatjah, *lijst der bevolking, der huisgezinnen.* Lajang gadé, *lombardbriefje.* Lajang pas, *een pas.* Lajang assal, *geslachtregister.* Lajang pégat, *scheidbrief.* Lajang kabar, *krant.* Lajang réppen, *hedeboek.*

- je. Lajang salinnan, *afschrift, kopyj, vertaling.*
- Lajangungan, L. *vlieger; schaduw; lommer.*
- Lajar, A. *zeil; zeilen, stevenen, koersen.* Lajar ngarëp, *fok.* Lajar poetjoek, *topzeil.* Lajar loehoer, *bramzeil.* Lajar tambirang, *stagszeil.* Lajar prahoe kijé wis dhi dhömmi, *het zeil van dit vaartug is genaaid.*
- Lajar, A. *schrijfteeken boven den letter om de R. achter den vokaalklank te brengen.*
- Lajarran, A. *het zeilen, het varen, de vaart.* Lajarran grami, H. Lajarran dhagang, L. *koopvaardij.*
- Lajat, K. *rennen.*
- Lajip, S. Ar. *swak, arm; ellendig.*
- Lajoe, L. *verwelken; sterven.*
- Lajoené déwi, *hetlijk van de prinses.*
- Lajön, H. *een lijk.*
- Lak, S. *lak.* Lak abang, *rood lak.*
- Lak hirëng, L. *zwart lak.*
- Lak-lakkëttan, S. *ouwels.*
- Lakar, L. *voorraad.* Lakarran koelit moe hisëh höra? *hebt gij nog voorraad van leer of niet?*
- Lakën, S. *laken.*
- Laki en Lakki, L. *man, mannelijk; echtgenoot; huwen.* Laki rabi, *huwelyk.* Wis laki, *reeds gehuwd, (van eene vrouw gesproken).* Lakiné en lakiniro, *haar man.*
- Lak-lakkan, L. *de huid.*
- Lakoe, L. *gang; wijze; aard, gedrag, manier, kuur; aftrek, vertier; mode.* Lakönni, *gaan, handelen.* gedragen, *doen.* Siro lakönnono, *doe gij.*
- Lakön, L. *gang; gaans.* Lakön röng djam, *twee uur gaans.*
- Lakso, A. *tienduizend.* Limang lakso, *vijftig duizend.*
- Lalab, A. *salade, sla.*
- Lalabët, H. *het geleverde, ingebragte.*
- Lalajoe, A. *banier, standaard.*
- Lajajou, A. *bloemen voor den opschik.*
- Lalakön, L. *gedrag, aard, wijze, manier.*

- Lalamoek, L. *wolk*.
 Lalampahhan, H. *loop, gang; handel, wandel*.
 Lalanggak, K. *eene oude vrouw, gehuwde vrouw. eene bejaarde vrouw, die zich iets laat voorstaan, eene zottin*.
 Lalanggit, A. *gehemelte*.
 Lalanggit soesoë, A. *room*.
 Lalangwan, K. *tuin, hof*.
 Lalap, A. *salade*.
 Lalar, L. *vlieg*. Lalar pëthak, *paardevlieg*.
 Lalarik, L. *eene beek, kleine rivier*.
 Lalarön, A. *witte mier*.
 Lalawannan, A. *tegenpartij, tegendeel; zich van weerskanten verdedigen*.
 Lalëmboet, L. *luchtgeesten*. Milané kathah lalëmboet. *omdat er vele luchtgeesten waren*.
 Lalënggah, H. *zitten, eenen rang bekleeden*. Lalënggah, wontën nëgari Soeroprिंगgo, *een ambt te Soeabaija bekleeden*.
 Lalër, L. *vlieg*. Lalërré hakéh, *er zijn veel vliegen*.
 Lali, L. *vergeten, overslaan, ontwennen, nalaten; onachtzaam, onbedachtzaam*. Hodjo kowé lali, *vergeet het niet*. Bojo lagi woeroë, lali marang kapönakkan, *eulieve (hij is) nog dronken (en) vergeet zijne bloedverwanten*. Tan lali sikëppiro, *zijne uitrusting niet vergeten*.
 Lalim, S. Ar. *dwingelandij, onderdrukking, onrechtvaardig, wreed*.
 Lalis, H. *dood, overleden*. Romo dhiko sampbën lalis, *uw vader is overleden*.
 Laloehoer, H. *voorouders*.
 Lamang, A. *een regt langwerpig slagwaard*.
 Lamar, H. *vrijen; term voor den staat van het meisje wier ouders in haar huwelijk toestemmen*.
 Lamaré, H. *het (of) zijn vrijen*.
 Lamat, S. Ar. *teeken*. Woutën lamattipoen salëhiro, *de teekens van hare godsvrucht waren aanwezig*. Lamat këmmlandienggan, *spinneweef*.
 Lambang, K. *gehuwd*,

- Lambat, H. *langzaam, zachtjes*. Lambat-lambat, *overlang, lang geleden*.
- Lambé, L. *lip*. Lambé lajar, *lijk van het zeil*. Lambéné soewing, *zijn lip is gebarsten*.
- Lambé godjo, *naam van een der uitgewerkte tanden van een kris*.
- Lambing, A. *hellebaard, piek, lans*. Samijo hasikép lambing, *allen droegen lansen*.
- Lamboeng en Lamböng, L. *zijde, flank, lendenen*. Dhöehoeng maksih hanèng lamboeng, *hij heeft de kris nog op zij, (hij heeft nog niet van leer getrokken)*. Lamboenggé tatoes, *hij is in de zijde gewond*. Kénno lamboeng kang kiwo, *de linker zijde raken*. Loro lamboeng, *heupjicht*.
- Lami, H. *lang, lang geleden, geduurd; duur, tenge van tijd; oud (van levenlooze voorwerpen)*. Milo saking laminipoen, *omdat het lang duurde*. Sampoen lami, *reeds lang*. Laminjo, *duur, geruime tijd*. Pientèn laminjo, *gedurende eenen geruimen tijd, hoe lang?*
- Lamis, L. *valsch, onopregt, valsch zijn; liegen, jokken*. Bëtjikké lamis babé, *zijne deugd is valsch*.
- Lamoek en Lammoek, A. *mug*.
- Lamoen en Lamön, L. *indien, als, zoo, wanneer, voorondersteld*. Lamoen hono hakoe harëp, *indien ik wil*. Lamoen dhadhi hikoe, *als dat geschiedt*.
- Lamoer, A. *bijziende; blind*.
- Lamoer, A. *dauw*.
- Lampah, H. *gaan, reizen; handelen; reis, gang, tred, schrede, handel, wandel; aard. Geldig, gangbaar, gewild; aftrek, tier*. Noeljo la djëng lampahhiro handjoedjoeg mring wit goerdo, *en terstond ging hij rechtstreeks naar den boom*. Lampahhipoen, *zijne reis; gang, enz*.
- Lampahhan, H. *gang. reis; aantogt*.
- Lampit, L. *rottingmat*.
- Lampoes, K. *dood, overleden*. Sampoen lampoes, *reeds overleden*.
- Lan, L. *en, mitsgaders, alsmede, benevens, ook*.

- Hing Djowo lan tanah sabrang, *op Java en aan den overwal*. Lan manèng, *bovendien*.
- Lanang, L. *man; echtgenoot; mannelijk*. Wóng lanang, *een manspersoon*. Djaran narab lanang, *een Arabische hengst*. Hiki wóng lanang ngopo, *wat is dit voor een man?*
- Landak, L. *egel, stekelvarken*.
- Landéjan, A. *hecht, steel, stok, gevest*. Landéjan këntjono, *gouden gevest*. Malah wétjah kang landéjan, *tot dat het gevest brak*.
- Landép, A. *scherp; bits, scherpte*. Landép pè-dang, *kling, scherpte des zwaards*.
- Landéppakèn, A. *scherpen, slijpen*.
- Landjam, A. *ploegijzer, kouter*.
- Langgaannan, A. *leveraar, iemand die dagelijks aan de deur komt met eetwaren en andere behoeften*.
- Langgar, A. *kleine moskee, kapel; school*. Langgar ragèng, *hooge school*.
- Langgèng, A. *duurzaam, onveranderlijk, eindelooz, eeuwig*. Tan kènno langgèng, *niet lang kunnen duren*.
- Langgènggi, A. *voortduren; vereeuwigen*.
- Langi en Langngi, A. *zwemmen*.
- Langkah, A. *treden, gaan; schrijden, handelen; reis, gang; handel, wandel; tred*. Nglangkah-hi, *overschrijden*.
- Langkap, H. *een schietboog*.
- Langkèp, A. *toerusten, uitrusten, gereedmaken, voorbereiden*.
- Langkoeng, H. *meer, overig; vooral, te meer, voorbij*. Saklangkoeng-langkoeng, *bij uitstek, zeer, uitermate*. Langkoeng hagèng, *grooter*. Langkoeng saking sèpalih, *meerendeel*.
- Langlang, A. *rondgaan, de ronde doen; rondkruisen (op zee)*. Lagjo midèr-midèr langlang, *zoo even ging de ronde rond*.
- Langgèn, A. *de arm*.
- Langngit, A. *hemel, firmament, uitspansel, gehemelte*. Langngit lan boemi, *hemel en aarde*. Tandaning langngit, *hemelsteeken*.
- Langugoe, L. *sterkriekend*. Langugoe tèmmeñ

- hamboené gödöng kijé, *zeer sterk is de luucht van dit blad.*
- Langgoet, A. *hoogmoedig, trots.*
- Lanlan, A. *vooroordeel; manier van denken.*
- Lannang, L. *man, mannelijk, zie Lanang.*
- Langsé, L. *gordijn.*
- Langséb, A. *zekere vrucht.*
- Langsing, L. *tenger, rank.*
- Lantak, A. *laadstok. Indriyven.*
- Lantaran, A. *pleiter, advocaat. Oorzaak, reden.*
- Lantjar, L. *schieftijk, vlug. Lantjar tèmmeñ nèk motjo lajang, zeer vlug eenen brief (boek) lezen.*
- Lanté, L. *onderlaag, dat gedeelte van eene bank waar men op zit, zitting. Baléné hōra nono lanténé, zijn bank heeft geene zitting.*
- Lantéran, H. *een lepel.*
- Lantienggan, H. *kan, kruik.*
- Lantjang, L. *snel, haastig, spoedig, vlug; snelheid. Lantjang tèmmeñ langgaanné, hij is vlug hij heeft vlugge handen. Lantjang tjangkëm, in de rede vallen; los met den mond.*
- Lantjing, H. *broek. Hangugantōssi garingnēki lantjinggan wah rasoekanniro, wachten tot de broek en het opperkleed droog zijn. Lantjinggan kawoelo, mijn broek.*
- Lantjinggan, H. *broek.*
- Lantjip, A. *scherp, puntig. Doeri lantjip, scherpe dorens.*
- Lantjono, K. *teeken, blijk.*
- Lapak, L. *een zadel.*
- Lapak, L. *alsof, teeken. Lapakké miharso soeworo, alsof hij eene stem hoorde.*
- Lapis, A. *verdubbeling, voering, laag, opstapeling, stapels. Kéllasané dhi lapissi djarit, zijn mat is met linnen gevoerd. Kajin pèngngang-gōnné, lapis-lapis, hij heeft stapels kleederen.*
- Lar, A. *pluimaadje, vacht, vleugels.*
- Larab, *zadel.*
- Larahhan, A. *vuilnis, ontuig.*
- Larak, A. *trekken, halen.*
- Larani, L. *ziek maken; verdriet dandoen.*
- Larang, L. *verbieden, verhinderen; afhouden;*

verboden; duur. Siro hikoe kalébbœe larangngan, *gij daar treedt binnen het verbodene (terrein).*

Larap, L. *geleiden.* Hakoe djaloek toeloeng larap-pénno hing ngaréppan ratoe, *ik verzoek ondersteuning om (mij) te geleiden voor den koning.*

Larapan, H. *voorhoofd.*

Laras, *pijl.*

Larappan, L. *zendeling.* *Verschillende lagen van fraai bewerkte kussens om op bed te pronken.*

Larat, L. *los; slippen, voor het anker wegdrijven.* Prahoe koe tak gantjang hono hing krètég, hisih hoego biso larat, *mijne praduw heb ik aan de brug vastgemaakt en toch is zij los. (kan zij loskomen).*

Laré, K. *verlozen.*

Laré, H. *kind, klein kind.* Sampoen gadah laré, *reeds een kind hebben.* Laré poepön, *aangenomen kind.* Laré hëstri, *meisje, dochtertje.* Dhölan malih lawan laré kathah, *weder met verscheidene kinderen spelen.*

Larèn, L. *sloot, gracht, riuertje.*

Larikkan, A. *rei, regel.*

Larngatap, *eene krissoort.*

Luroeng, *graven.*

Laroet, K. *vlugten in den strijd.*

Laröu, A. *eene soort van witte mieren, die de Javaan als een lekkernij nuttigt.*

Laroeng, *eene beschikking over een lijk door middel van water. (zekere plegtigheid).*

Laroet, L. *vlotten, drijven.* Laröet kabéh dhandhaannankoe, *al mijne goederen drijven.*

Lastantoen, K. *afgehandeld, in orde, volbragt.*

Lastreng, A. *een uitwas, gewel. zweer.*

Las, *graankorrel; klein gewigt.*

Lat en Lët, K. *fondament.*

Lat, S. *laat.* Hing mangké sampöen lat, *het is nu reeds laat.*

Lata, L. *nabaauwen.* Wöng lata-lata, *een half gek mensch, die alles napraat, of zijne eigene woorden twee, driemaal herhaalt en daarbij schater van lagchen.*

- Latah, L. *schateren*. Jên goemoejoe, tjök latahi, *bij het lagchen gaarne schateren*.
- Latar, A. *plein, erf vandom het huis*. Grond van katoenen, *schilderijen, enz.* Batik latar hirëng, *geschilderd katoen met eenen zwarten grond*. Batik latar bang, *dito met rooden grond*. Latarrë këthoekoellan soekët, *zijn erf is met gras begroeid*. Latar gandëk, *voorplein*. Praptëng latar rinangkoelling ngiboenni, *hij kwam op het plein en omhelsde zijne moeder*.
- Latëng, A. *netel, brandnetel*.
- Lathi, K. *lip, lippen*. Jên wijantën pantës kalajan lathinë, *bij het spreken sierlijk met de lippen, (de lippen sierlijk bewegen)*. Lathi hing-kang nginggil, *boventip*. Koemëdhët lathiniro, *zijne lippen beefden, (van toorn)*.
- Latjak, A. *voetspoor*.
- Latjoet, L. *los, losgelaten, losgeleden, ontschoten; doorgaan, voortgaan*.
- Latoe, H. *vuur, brand*. Latoe plëttik, *vuur vonk*.
- Latoes, A. (hatoes) *honderd*. Gangsal latoes, *vijfhonderd*.
- Latri, K. *nacht*. Hing latri wali prasamjō hananëdo hing tiengngal wënnënggé, *des nachts baden alle heiligen om eene behoorlijke verschijning, (om een gezigt)*.
- Latri, K. *vloed van eene rivier, modderige stroom van het gebergte, modderig water*.
- Lawal, (Awal). Sasi rabjoel lawal, *de derde maand der arabieren*.
- Lawan, A. *tegen, tegenstrijdig, tegenstrijden; tegenkanten, verweeren, bevesten*. Met, (van Kalawan).
- Lawang, L. *deur, ingang, poort, hek*. Lawang kajoe, *houten deur*. Djaloek lawang, *verzoeken om binnen te mogen gaan*. Lawang djobo, *buitendeur; hek*.
- Lawas, L. *lang van duur, lang geleden, langdurig, duur*. Lawas-lawas, *op den duur*. Lawas tëmëmën, *zeer lang*. Dhoeroeng lawas, *onlangs*.
- Lawé, L. *garen*. Lawé tatoekoel, *een streng garen*.

- Lawoeh, L. *visch*. Hopo lawoehhé hóléhmoë mangangan, *welke visch zull gij eten*.
- Lawoet, L. *zee; groot water*. Lahoet roem, *middellandsche zee*. Lawoet kidoel, *zuidzee*. Lawoet lör, *noordzee*.
- Lawön, L. *wit linnen, päs gewewén*. Lawön bantël, *paklinnen*.
- Lawono, K. *ziltig, zoutachtig, brak*.
- Lëbah, A. *vallei, vlakke, beneden het gebergte*.
- Lëbak, L. *vallei, dal, laag land; een regentschap van dien naam in de residentie Bantam op Java*.
- Lëbbar, L. *uitscheiden, ophouden*. Wöng nandoer pari, *wis lëbbar, de rijstplanters zijn er uitscheiden*.
- Lëbbët, H. *in, binnen, diep; ingaan, inkomen*.
- Lëbbëtakén, H. *inbrengén, indragen*.
- Lëbbëtta, H. *invoer*.
- Lëbbët, H. *als Lëbbët*.
- Lëboe, H. *stof, asch, aarde*.
- Lëboen, *zekere vrucht, (nauclea orient)*.
- Lëboer, L. *fijn, verbrijzeld, vermalén, tot stof; vergaan, verrot*.
- Lëboerran, A. *gesmollen metaal*.
- Lëbökö, L. *in, binnen, diep; inkomen*. Lëbököno, *komt binnen, breng binnen, dat binnen kome*.
- Lëböñ, L. *invoer; aflevering, levering, het geen binnen gebragt wordt*.
- Lëdjar, L. *af, voltooid, geeindigd*. Wis lëdjar, *het is af*.
- Lëdök, L. *laag, in tegenstelling van hoog*. Hëndhi hono pangöñnanu sing lëdök, *hikoe hoeroeggenno, waar eene lage plaats is, hoog die op*. Tjök djoerangé pasthi lëdök, *eene vallei zal voorzekeer laag zijn*.
- Lëgöñno, A. *dit is de naam van de op zich zelf staande medeklinkers of haksoro's*.
- Lëgër, S. *legger, okshoofd, ton, vat*.
- Legöñto, A. *ongehuwd*.
- Lëggén, A. *palmwijn, gest, zuurdeeg*.
- Lëggo, L. *ledig, ruim; wijd, uitgestrekt, wijdloopig*.
- Lëjép, *ver, verte*.

- Panggönnan sing lëggo, *eene groote ruimte, ruime plaats.*
- Lëgi, L. *zoet.* Lëgi, *is ook de naam voor den vijftenden dag der sterrenwichelaren. Zie pöntjo woro.* Koerang lëgi, *niet zoet genoeg.*
- Lëgo, L. *vermaak, lust, verlangen, zich verheugen.* Kalawan lëgané hatiné kang dhoewé, *naar het verlangen der eigenaars.*
- Lëhëng, K. *het ware beter.* Lëhëng handiko sang praboe hagé handiko söwan, *hatoer sëtjo datëng gcesti sang ngahoeloen, het ware beter dat uwe majesteit spoedig verscheen, om hare getrouwheid aan den grootmagtigen gebieders te betuigen.* Lëhëng gawanën mati, *het is beter ter dood te brengen.*
- Lëk; L. *verkroppen.*
- Lëkëk, A. *ms, bogt, gewelf.*
- Lëkso, K. *tienduizend.*
- Lëljaoe, A. *vlaggen, vaandels.* Watang lëljaoe; *vlaggestok.*
- Lëlakoe, L. *gaan; handelen. doen; handel, wandel, gedrag; vertrek, uittocht.*
- Lëlakön, L. *voortgang, gang; wandel; wandeling.* Lëlakönnan; *reis, marsch.*
- Lëlamak, L. *teeken, kenmerk, aanslag; kenmerken; belooven.* Bötjah kijé lëlamak dhadhi bëtjik *dit kind beloofst iets. (Dit kind belooft goed te worden).*
- Lëlamar, H. *ten kavelijk vragen; vrijen.*
- Lëlamattan, L. *teeken.* Lëlamattan toeroe, *teeken van slaap.*
- Lëlampah, H. *als Lëlakoe.* Sulthan Hibrabiem wahoe kërso kang lëlampah, *sultan Ibrahim wildé vertrekken.*
- Lëlampahhan, H. *gang, marsch, reis.*
- Lëlanggak, A. *oude vrouwen.*
- Lëlanggan, L. *plussen.*
- Lëlantjang, A. *schaal, blad, bord.* Lëlantjang pating pantjöröng pinatik hing nowo rëno, *de schenkborden blokken omzet zijn te met edele gesteenten.*

- Lələntjinggaŋ, H. *eene broek dragen*. Lələntjinggaŋ pəthak, *eene witte broek dragen*.
- Lələntjoer, L. *kanestāart*.
- Lələrə, L. *kind*. (Larə).
- Lələrən, L. *kleine rivier, kreek, spruit*.
- Lələbak, L. (Ləbak), *laagte, vellen, dal*. Mə-nawi lələbak hiliennig bannjoe, *alleen in de laagte stroomt het water*.
- Lələbəttan, H. *invoer; intogt; levering*.
- Lələboerran, L. *fijn, vermalen, verbrijzeld; vergaan, verrot; ingevreten*.
- Lələbön, en Lələbbön, L. *invoer, levering; intogt, binnenkomst*.
- Lələdėjan, L. *leunen*. Lələdėjan hono ning korsi, *tegen de stoel leunen*.
- Lələgan, L. *weduwe, vrijster, vrouw zonder man*. Soedoeloermoe hopo hisih lələgan, *uwe zuster, is zij nog ongehuwd?*
- Lələmboet, K. *een leger van reuzen*.
- Lələmėk, A. *gordijn, behangsel*. Lələmėk koemittir djėnnar, *gordijnen met geele franje*.
- Lələmėk, L. *kussens, peluw*.
- Lələngngaŋ, L. *beelied*.
- Lələnnaŋ, H. *langzaam; talmen, drentelen, dralen*.
- Lələpən, L. *riviertje*.
- Lələr, L. *beproeven, keuren; keur*. Tanah lələrran, *goed land*.
- Lələs, L. *schrander, slim, vlug*. Hoewöŋg lələs tēmən, *een aeer schrander mensch*.
- Lələssaŋ, H. *schranderheid*.
- Lələssön, H. *liggen, rusten*. Sawag lələssön, *pas liggen*.
- Lələwo, L. *gedragen, toestellen; houding*. Lələwaannė pantas tēmən, *hij gedraagt zich zeer deftig*.
- Lələpoer, A. *vertroosten, bemoedigen*. Lələpoer poro rabi hingkang karoeno, *al de weenende vrouwen vertroosten*.
- Lələlakoe, (zie lələlakoe).
- Lələlarik, *beek, kreek, riviertje*.
- Lələloro, L. *krankheid, ziekte, kwaal*.

- Lélo, A. langwerpig kanon. Prahoemoe lélané piro, *hoeveel stukken heeft uw vaartug.*
- Lélo-lélo, A. zuigen, sussen.
- Léloehoer, H. voorvaders.
- Lélempattan, L. springen, springende.
- Léloenggo, L. aftogt, vertrek.
- Léloengsoerran, L. oude, versleten goederen.
- Léloban, L. in zee of in eene rivier spelen.
- Léloro, L. ziekte, krankheid, kwaal; ziek.
- Lélowo, A. kleine vledermuis.
- Lémah, L. grond, aarde. Lëmmahhan, grondgebied, land.
- Lémas, A. zwak, flauw.
- Lëmbah, L. zacht, aandoenlijk, lieftalig, zachtzinnig. Lëmbah tëmmën hatiné, *zij heeft een zeer zacht gemoed.*
- Lëmbak, A. zwemmen.
- Lëmbak-lëmbak, A. waterplanten; al wat groeiende op het water drijft; kroost.
- Lëmbar, A. blad, vel.
- Lëmbat, H. fijn. Gëlpoeng kirang lëmbat, *het meel is niet fijn genoeg.*
- Lëmbéjan, L. slingeren (met de armen). Lëmbéjaanné, *kojo wöng wadhön, hij slingeret met de armen als eene vrouw.*
- Lëmbing, A. piek, lans.
- Lëmboe, H. koe. Lëmboe sangking Bënggolo, *eene Bengaalsche koe.*
- Lëmbön, L. vast slapen. Wöng koewé nèk toeroe, lëmbön, *als hij slaapt is het zeer vast.*
- Lëmək, A. een deken, spreij, laken.
- Lëmah en Lëmah, L. aarde, grond; land, erf. Lëminah habang, *roode aarde.* Lëmmah wëssi, *ijzeraarde, erts.*
- Lëmmantoen, H. kast, kabinet.
- Lëmmék, A. deken, spreij, laken. Lëmmék médjo, *tafellaken.*
- Lëmmës, A. zacht, aandoenlijk, week, lenig. Lëmmës hati, *zachtmoedig, ootmoedig.*
- Lëmmari, S. kast, kabinet.
- Lëmmët, S. dun.

- Lēmoe en Lēmoē, A. *vet, smeer*. Kirang lēm-
mo, *niet vet genoeg, mager*.
- Lēmöt, Lēmoet en Lēmmoed, L. *mug*, Lēmöt ha-
kéh, *veel muggen*.
- Lēmpēr, L. *zwak in de beenen, (zoo als kinde-
ren)*.
- Lēmpēr, L. *een rol om sambal fijn te pletten*.
- Lēmpēr hoesoēs, A. *saucijs*.
- Lēmpit, A. *vouwen, inslaan, omvouwen, plooi-
jen*.
- Lēmpittan, A. *plooi, vouw*.
- Lēmpoeng, A. *kleigrond; kleeveerige, natte grond*.
- Lēmpoeng, A. en Lampoeng, *de Lampongs liggen-
de op de z. o. hoek van sumatra*. Wōng lēm-
poeng, *Lamponger*.
- Lēn, K. *ander, anders, en*.
- Lēndjéh. L. *veel lagchen*.
- Lēndjih, H. *ontuchtige vrouw, hoer*. Lēndjihhan,
ontucht.
- Lēng, L. *gat, opening, holte*. Lēng dōm, *oog van
een naald*. Lēng tikoēs, *een gat door muizen
gemaakt*. Lēng koekoēs, *schoorsteen, opening
voor de rook*. Lēng wocloe, *zweetgaten*. Lēng
hiroeng, *neusgaten*.
- Lēnggah, H. *zitten, wonen; een ambt bekleeden;
ambt, betrekking*.
- Lēnggahhi, H. *zetten, plaatsen*.
- Lēnggono, K. *wegeren, niet willen*. Lēnggono
laki en Lēnggono hakromo, *niet willen huwen*.
- Lēngkēt, A. *kleven, aankleven*.
- Lēngko, H. *eigen naam*. Modjo lēngko Madja Pahit,
van ouds een magtig rijk op Java.
- Lēngkōk, L. *wendingen, bogt, kronkeling*. Nēk
dhi hadjak loengngo, *hakéh tēmēn lēngkōkké,
als hij gevraagd wordt te gaan, heeft hij zeer
vele bogten, (omwegen)*.
- Lēngkōng, *id*.
- Lēnglang, A. *openbare verkooping*.
- Lēngngo, L. *olie*. Lēngngo sapi, *boter*. Lēngngo
lantōng, *aardolie, naftha*.
- Lēngngoer, L. *brutaal, onbeschoft*.
- Lēngngoerat, L. *hoogmoedig, trotsch*.

- Lênggoes, L. *stuursch, stroef, bits, kwaadaardig.*
- Lêngsêm, H. *beschaamd, blozen, schaamte.* Bôtên lêngsêm, *niet beschaamd.*
- Lêngsêr, H. *teruggaan, deinzen, dalen, verhuizen.* Noelijo lêngsêr mênak djinggo, *vervolgens ging Mênak djinggo terug.* Lêngsêr saking ngardi, *van het gebergte afdalen, verhuizen.* Sampoen lêngsêr sangking kathil dënto, *van den ivoeren stoel opgestaan zijn.*
- Lêngsêr, H. *schenkblad.* Njékêl lêngsêr mas, *een gouden schenkblad houden.*
- Lênlënnan, H. *langzaam, allenga, zoetjes, zachtjes.*
- Lënnjêp, L. *blinken, glanzen.* Mangsiné nèk dhi dhëlëng, lënnjêp-lënnjêp, *zijn inkt vertoont zich blinkend, (zijn inkt als men die ziet, blinkt).*
- Lënno, L. *verblijden, verheugen.*
- Léno, L. *verwaarloozen, veronachtzamen, vergeten.* Hodjo léno wöng njékêl gawé, *gij moet geen arbeiders veronachtzamen.*
- Lëntjir, A. *tenger, rank.*
- Lëntök, A. *suf.*
- Lëpas, Ml. *los, vrij, ontslagen.* Lëpassakën, *loslaten, verlossen, ontslaan.*
- Lëpat, H. *fout, misdaad, misslag, misdrijf, schuld onrecht, feil, gebrek, mis, verkeerd.* Lëpat lajar, *miszeilen.* Jën wöntën lëpat koelo, koelo noewoen pënggapoentën dhalëm, *indien ik misdreven heb, smeek ik om vergiffenis aan den grooten heer, (vorst).*
- Lëpijan, H. *vergeten, overslaan, verzuimen, ontwennen, verleeren, achteloos zijn.* Sampoen lëpijan pindah, *reeds geheel vergeten.* Nétkalané hémoet poenikoe hing pëdhamëllanniro léréhho, mërgi saking wadhön dhadhijo lëpijan, *toen hij nu overdacht dat hij zijne bezigheid staakte om dat eene vrouw hem nalatig deed zijn.*
- Lépên, H. *ring, schalm, schakel.*
- Lëpên, H. *riviertje, beek, rivier.* Ramënniing prang loediro lir lëpên bënno, *de strijd werd hevig, het bloed stroomde als eene zwellende rivier.*

Lépo, L. *stryken, bestryken, bepleisteren*. Hoemahhé dhi lépo hëndjët, *zijn huis wordt aangewit.*

Lépo, *muur.*

Lépoet, L. *misslag*. zie Lépat.

Lër, H. *noorden, noord*. Lër-kilën, *noordwest*,
Lër wëtan, *noord oost*.

Lër, *stuks*. Ramboet salër, *een haar*.

Léréh, H. *stil houden, ophouden, vertoeven, ophor-
sen, rusten; uitscheiden, laten, er eens van
afzien, opgeven*. Léréh wöntëning doesoën, *in
een dorp stilhouden*. Kalérëhhakën wöntën kön-
tën, *aan de deur stilhouden*.

Léréh, H. *bevel, last*.

Lérën, L. *uitscheiden, ophouden, rusten, schof-
ten, poozen; stil zwijgen, stil zitten*. Joto soel-
tan Hibrahim lérën hing nalikékoe toemingagal
garwanniro, *sultan Ibrahim hield een oogeblik
stil, zijne vrouw ziende*. Lérënnakë, *laten va-
ren, er van afzien, er mede ophouden*.

Lërës, H. *echt, waar, opregt, onvervalscht, regt-
uit, zeker, grondig, registreeks, juist, rond-
borstig, welmeenend, hartelijk*. Hinggih lërës
mëkatën, *het is onderdaad zoo*. Kalawan salë-
rëssë, *in waarheid*. Joto këbönniki dhédé lërëssë
manniro kang gadoeh, *en deze tuin behoort mij
onderdaad met toe*.

Lërwëh, L. *verwaarloozen, veronachtzamen, ver-
geten*. Dhandhannaannë dhi gawé lërwëh bahé,
zijne goederen verwaarloost hij maar.

Lësah, A. *vermoeid, lusteloos, flauw*. Sëlirané
sampoën lësah, *zijn ligchaam (hij) is vermoeid*.

Lésan, A. *mkpunt*.

Lësër, zie Lërës.

Lësmi, K. *eene vrouw, teeder door haren man
bemind*.

Lësoe, L. *zwak, uitgeput, krachteloos*.

Lësoes, A. *orkaan, hevige rukwind*.

Lësön, L. *zwakte; zwak zijn*.

Lëspanggaannën, L. *darmpijn*.

Lësoeng en Lëssöng, A. *vijzel, mortier, rijst-
blok*.

- Lëstantoen, H. *afgehandeld, in orde gebragt, gelukkig.*
- Lëthak, L. *hef, drab; vuil, drabbig.*
- Lëthëk, L. *vuil, drabbig; drab.*
- Lëtjët, A. *striem.*
- Lëtoe, K. *ziekte, pijn.*
- Lëtoeh, L. *drab, hef; vuil.*
- Lëwër, L. *vol kuren, kuren hebben. Banggët tēm-mën lëwërré, zij heeft bijzonder veel kuren.*
- Lëwih, K. *verheven.*
- Lëwo, L. *kuur, gril, fratsen.*
- Lidah en Lilidah, A. *glans, slukking, bloem.*
- Lidjoetmojo, K. *wind, tuicht.*
- Liemboeng, A. *topzwaar.*
- Liempé, H. *vergeten.*
- Liempo, A. *milt.*
- Liempoeng, *hangwapen, sabel, hakmes.*
- Liemrah, H. *algemeen.*
- Liendoe, A. *aardbeving.*
- Liennarang, L. *verboden worden.*
- Liennët, K. *slijk, mvdder.*
- Liennjök, L. *verzuimen, verdichten, onwaarheid spreken, jokken, liegen; verdichtfels, onwaarheid, leugen.*
- Lientah, A. *bloedzuiger.*
- Lientön, H. *ruilen, inruilen, verruilen.*
- Lientönnan, H. *verruiling, inruiling.*
- Lieroe, L. *ruilen. inruilen, verwisselen.*
- Lijo, L. *anders, ander, vreemd, ongewoon. Tan lijan saking praboe kënnjo, niet anders dan de vorstin, Wöng lijo, een ander persoon.*
- Likas, A. *winden, haspelen.*
- Likasan, A. *haspel.*
- Likoer, A. *dit wordt gebezigd om van 21 tot en met 29 te tellen, zie de spraakkunst.*
- Lilah, §. Ar. *toestemming, verlof, goedkeuring, goedkeuren, toestemmen. Hingkang sampoen hangsal lilah hiukung pandjennëugngan toewan, ingevolge de toestemming van den doortuchtigen heer. Hingkang poeniko koelo ladjëng noewoen lilah dhalëm hiukung sinochoen kangdjëug Soesoehoenu, weshalve ik de toestemming van zij-*

- ne doorluchtige hoogheid den keizer verzoocht. Koelo bötèn kalilan, ik kreeg geen verlof, het werd mij niet toegestaan. Lan Dëmang sëtörö widjojo hörä manniro lilaanni, jèn hamékkö pë-gawéhhan wóng tanah Patjitan, en den demang Sëtro Widjojo sta ik niet toe, dat hij arbeid van de inwoners van Patjitan vordere.
- Lilan, S. Ar. toestemming, verlof.
- Lilidhah, L. bliksem.
- Lilienno, K. bloedzanger.
- Lilimo, L. vijf.
- Lilimoennan, K. kunst, wetenschap.
- Lilin, A. was; kaars, licht.
- Lilintoe, H. om, voor.
- Liliroe, L. om, voor.
- Liliwati, L. te zeer, bovenmate, buitengewoont. Panas liliwati, al te heet.
- Lilit, A. strengelen.
- Lilo en Lilo, S. Ar. (ridla) welbehagen, toestemming, goedkeuring; goedkeuren; gevallig. Hing soen lilo, ik keur het goed. Djaloekken lilaanné vraag zijne toestemming. Soeko lilo ginadoewan narit, een grassmes willen gebruiken, (grassnijder willen zijn).
- Liman, K. naam van een olifant, die in een hok of stal is opgsloten.
- Limawan, K. berg met lichte wolken.
- Limboer, A. bruinvisch.
- Limo, L. vijf. Limo-las, vijftien. Limang ngatoes, vijf honderd. Limang poeloeh, vijftig.
- Limoen, L. algemeene duistere lucht.
- Limoennan, L. duister, betrokken zijn; storm.
- Limoet, H. duister, schaduw.
- Limpadh, L. voorzichtigheid, wijsheid, kennis, wetenschap, nut, ervaren.
- Limpot, K. regtaan, regtdoor.
- Limpo, A. mill.
- Limpöh, A. lam, kreupel; lamheid.
- Linaboeh, L. geweekt worden.
- Linaboeh, ling kali gödé, in eene (de) groote rivier geweekt worden.
- Linampah, H. begaan worden, betreden worden, gegaan worden.

- Linaboëwan, *L. vertrouwd gemaakt worden.*
 Linakönnan, *L. gaan, op weg zijn; betreden, begaan worden.*
 Linaksanan, *H. begonnen worden; gedaan worden. Dhérèng linaksanan, nog niet begonnen.*
 Linamar, *L. gevraagd worden ten huwelijk.*
 Linamarraké hanakké hoewöng-bëtjik, *zijne dochter wordt door een geschikt persoon ten huwelijk gevraagd.*
 Linaran en Linarannan, *L. door ziekte bezocht worden. Linarannan hono ning belökkan, door ziekte in de gevangenis bezocht worden.*
 Lindjang, *H. tenger, rank.*
 Lindoeng, *H. beschaduwen.*
 Lindri, *K. prikkelend, heet van smaak.*
 Linëbökaké, *L. ingedaan, opgesloten worden.*
 Linëng'is, *K. schoonmaken.*
 Linët, *K. slijk, modder.*
 Ling, *K. spreken, zeggen. Lingnjo manis haroem zij sprak zacht en keurig, (geurig).*
 Lingam, *A. Priapus; oudheden, beeldjes, enz.*
 Linggih, *L. zitten; wonen; in eenen post geplaatst zijn. Pekënniro gëntënnono linggih kratön manni-rö hiki, gij vervangt mij om in mijn rijksbestuur te zitten. Hatoer linggihnéki, zijn post of werk overgeven. Linggih lawang, aan de deur zitten. Kakang linggjo, broeder ga zitten.*
 Linggijan en Linggihhan, *L. zetel, zitplaats, stoel, zitting, het zitten.*
 Linggis, *A. breekijzer, koevoet.*
 Linggök-linggök, *A. schuddebollen.*
 Linggo-nadi, *K. mannelijkheid.*
 Lingköngngan, *A. gang, doorgang, steeg.*
 Linglingngan, *A. gat, opening.*
 Lingngak, *K. melden, verhalen. Lingngakkëno wadjo dëmmak, er wordt melding gemaakt van het volk van Damak.*
 Lingngan, *K. herinnering.*
 Lingngat, *K. overstrooming eener rivier; modder, afstroomend water.*
 Lingngën, *K. melden. To lingngënno hing margo, sampeen prapti lang Palembang, wat er op reis*

- voorval (op weg) wordt niet vermeld, (doch) zij zij kwamen te Palembang aan.*
- Liengsan, A. *een haas; otter.*
- Lingsëm, H. *schande, oneer.*
- Lingsër, H. *schenktblad.*
- Lingsir, A. *hellen, dalen, ondergaan.*
- Lingsir koelön, L. en kilèn, H. *namiddag van een tot drie uren, het hellen naar het westen van de zon. Lingsir wëtan, voormiddag. Lingsir wëngugi, nanacht van een tot drie uren.*
- Linnjap, L. *verdwijnen.*
- Linnjök, zis liennjök.
- Lino, K. *dood.*
- Linoe, A. *zwak, (door wonden).*
- Linoewih, L. *bij uitstek, zeer, bovenmate. Hajoe linoewih, bij uitstek schoon, (van eene vrouw).*
- Linoewihhakèn, L. *vermeerderd worden; overtroffen worden.*
- Linönggan, K. *met de lans steeken. Haramé hé-löng-linönggan, zij staken elkander lustig met de lans.*
- Lintah lilintah, L. *bloedzuiger.*
- Lintang, A. *ster. Lintang-lintang, sterren: gesternte. Lintang djohal, Saturnus. Lintang boeroedj, dierenriem, Lintang ngidarran, dwaalster. Lintang dhërèng sërrap tjahjanjo, de glans der sterren was nog niet verdoofd. Lintang ti-bo, luchtverheveling, (zoogenaamde verschieten-de ster). Lintang koemoekoes, staartster. Lintang moestari, Jupiter. Lintang djohro, Venus. Lintang marih, Mars. Lintang atarad, Mercurius.*
- Lintjak-lintjak, L. *huppelen, trippelen.*
- Lintön, zie Lientön.
- Lipoer en Lipör, A. *troosten, bemoedigen; troost, bemoediging.*
- Liptjo, H. *vergeten, verzuimen, veronachtzamen, overslaan. Sampoer sampéjan liptjo, gij moet het niet vergeten.*
- Lir, K. *anders, zoo als, gelijk. Lirno sing koje mêngkono, anders als zoodanig. Lir rëmboelan, gelijk de maan. Lir woelan karahinan, als de maan des morgens. Lir goelo, als suiker.*

- Lira liroe, K. *verkwanselen*.
- Lirang, A. *stuk, tros, (pisang)*. Djarit salirang, *een stuk linnen*.
- Liré en Liring, L. *nadat, daarna, vervolgens*.
- Lirik, A. *lonken; lonk*.
- Liring, L. (saliro hing) *alle, al*. Wasis liring kar-di, *ervaren in allerlei werk*.
- Liris, H. *gematigde regen*.
- Liroe, L. *verruilen, verwisselen, veranderen*.
- Lirring, H. *gelaat*. Jèn dhi dhèlèng lirringgé, *als men haar gelaat ziet*.
- Lirring, als Lir.
- Lisah, H. *olie*. Lisahhipoen, *zjne olie*. Lisah katjang, *katjang olie*. Lisah ajer mawar, *rozen-olie*. Lisah lantöng, *aardolie*.
- Lisoes, K. *rukwind, dwartwind*. Hoemahhé dhi gowo lisoes, *zijn huis is door een rukwind weggenomen*.
- Litjik, L. *msmoedig; lafhartig*.
- Lituan, S. *Luitenant*. Litnan djindjral, *Luitenant Generaal*. Litnan Goeprenöer, *Luitenant Gouverneur*.
- Litoe, K. *een geschikt man*
- Liwaang-liwoeng, A. *groot, uitgestrekt als een woestijn of wildernis*.
- Liwat, L. *voorbijgaan; verstrijken; overschrijden; voorbij; utermate*. Dhèlènggèng wöng liwat hakéh, *zie de menigte voorbijgangers*.
- Liawan, K. *afgelegene bergen*.
- Liwoeng, L. *voort, vervolgens*. Samijo ngamoek, *liwoeng sinosog hing gandjoer, gezamenlijk woedend aanvallende, werd er vervolgens met de lansen gestoken*.
- Lo, als letter *drukt het getalmerk zeven uit*.
- Löbak, A. *raap, knol, radijs*.
- Lobèr, A. *volop; te vol, overloopen, overvloeijen, overkooken*.
- Löbökö, L. *ruim, wijd, los*.
- Löbökö, L. *bedrog, list*. Kènno dhi löbökö, *bedrogen worden*.
- Lödhan, L. *zekere visch*.
- Lödthoko, K. *water*.

Lödji, S. *loge*, deze naam wordt dikwêrf aan etablissementen of huizen van Europeesche ambtenaren gegeven, ook wordt het voor een fort gebezigd.

Lödök, A. *los*, vrijpostig.

Lödöng, A. een wateremmer van boombladen.

Loedjéng, H. *wel, welvarende, gezond, gezondheid*. Sampéjan loedjéng? hoe vaart gij? zijt gij gezond.

Loedhah, H. *speeksel, spog*.

Loedhiro, K. *bloed*. Loedhiro midjil sangking dodo, het bloed kwam uit zijne borst. Langköng tjowöng tan dharbé loedhiro, zeer bleek geen bloed hebbende.

Loegoet, L. *ruigte, haar*. Loegoet pring, rugte van bamboes.

Loeh, he! zeg!

Loeh, A. een traan. Loeh bojo, krokodillentranen. Loehhiro, hare, zijne tranen. Namoeung salaté woengngoe kélawan loehhiro, alleen om haar gebed te verrigten stond zij op met hare tranen, (weenende).

Loehoeng, H. *ervaren; verheven, hoog, edel*. Nabi loehoeng, de verhevene profeet.

Loehoer; H. *verheven, hoog; hoogte; edel*. Ratoe loehoer daradjattipoen, een vorst van eenen hooggen rang. Wong téko loehoer lanngit, een persoon uit de hoogte des hemels. Bongso loehoer, aanzienlijke familie.

Loejoe, A. *meerkrab, rivierkrab*.

Loek, L. *krom, gebogen; bogt*. Pédangngé kénno dhi loek, zijn zwaard is gebogen, heeft een bogt.

Loekar, L. *los, bloot, naakt; losmaken*. Loekar gilloengngé, haar haarwring is los.

Loeki, A. een mes van ongewonen vorm, door landlieden gebezigd.

Loeko, voormiddag.

Loeko, L. *ploeg*. Loekoemoe hono ngéndhi, waar is uw ploeg? Wöng pamaloeke, een ploeger.

Loekéndo, K. *slang*.

- Loelah, H. *tjveren*.
- Loelijo, K. *vergeten*.
- Loeloeh, L. *fijn, vermalen, verbrijzeld; vergaan, verteerd, verrot; spijsverteering*. Holéhéhé ngléboer mas dhoeroeng loeloeh, *kan het vloeibaar zijn daar het goud nog niet gesmolten is?*
- Loeloehoer, H. *voorouders, voorgeslacht*.
- Loeloemoettan, A. *bemost, als mos*.
- Loeloerah, A. *inlandsch hoofd van den derden rang*.
- Loeloeroeng, A. *straatje, pad*.
- Loeloet, H. *vrouwengordel, bruidsgordel*.
- Loeloet, K. en Loelöt, *schertsen, boerten; beminnen*. Tan sah siro poelang loeloet, *zij hielden niet op met schertsen en boerten*.
- Loeloet, L. *toegenegen zijn, beminnen*. Hanakkoe loeloet karo wöng lijo, *mijn kind bemint een ander*.
- Loeloewoer, H. *verhemelte, paviljoen*.
- Loelös en loeloes, A. *openhartig; vrij, los, ongebonden*.
- Loelössakén, A. *vrijmaken, verlossen, ontbinden*.
- Loemadjar, H. *vlieden, vlugten*. Loemadjar saking ngadjénggan, *van voor het aanschijn vlieden, van voren terug deinzen*.
- Loemadjéng, H. *loopen; vlieden, vlugten, ook de naam van eene plaats op Java*.
- Loemadjoe, *id.*
- Loemah, A. *achterover*.
- Loemajoe, L. *loopen; vlieden*. Témmah loemajoe hanangugis, *vervolgens weenende wegloopen*.
- Loemajoewo goesti sang ngadipati wadijandiko sampoen rémpoeh, *vlied toch heer Adipati, uw leger is reeds vernietigd*.
- Loemakoe, L. *gaan, loopen, reizen, aard*. Loemakoe darat, *te land reizen*.
- Loemaksono, K. *gaan*. *Beginnen, aanvangen*.
- Loemampah, H. *gaan, loopen, reizen*. Wantji poennopo gènnipoen loemampah, *op wat tijdstip mogt hij vertrekken, (is hij gegaan)*. Loemampah dhamél, *een bedrijf of praktijk uitoefenen*. Loemampah darat, *te land reizen*.

- Loemampah bahito, *over zee gaan, in een vaartuig gaan.* Ladjeng loemampah mring sisi hing sèndang poeniko, *vervolgens langs die zijde van den vijver voortgaan.* Kang loemampah hing ngarso, *die vooraan gingen.*
- Loemampahhakèn, H. *uitvoeren; doen.*
- Loemarap, A. *flikkeren, glinsteren.*
- Loemaris, K. *gaan.* Sang noto sampoen loemaris hing paséban nagoeng, *de vorst is naar de groote saal gegaan.* Loemaris tan katjipto hing manah, *gaan met een onbezorgd gemoed.*
- Loemboe, L. *aardappelenloof.*
- Loemboel, A. Hoemboel-loemboel, *vlaggen, vaandels.*
- Loemboeng, A. *koornschuur.*
- Loemëbët, H. *binnenkomen, ingaan; inbrengen.* In, binnen. Sang praboe wanodijo loemëbët dalèn poeri, *de vorstin ging binnen in het paleis.*
- Loemëkasakèn, *uitvoeren; doen.*
- Loeméréh, L. *volgen.* Dhéwëkké loeméréh hopo saktjéllathoekoe, *hij volgt, mijne woorden op.*
- Loemëwihi, K. *overtreffen.*
- Loemindh, L. *teruggaan, wijken, denken.* Loemindh tèkko paprangngan, *uit den strijd terugwijken.*
- Loemintoe, K. *lopen, vloeijen, gelijk het water van het gebergte.*
- Loemiring, H. *veranderen.* Sëmoené sampoen loemiring, *zijne gedachten zijn reeds veranderd.*
- Loemoe, L. *niet willen, weigeren.* Bojo loemoe siro soen gawé bëtjik, *eithve wilt gij niet, ik zal u teregt zetten. Ik zal u goed maken.* Ngëndhi hono bopo, hëstri loemoe hing prijjo, *waar o vader, is de vrouw, die geenen man wil hebben.*
- Loemoet, A. *eendekroost; mos.*
- Loempang, S. *gaan, reizen, lopen.*
- Loempang, L. *vijzel, mortier, rijstblok.* Loempang watoe, *steenen vijzel.*
- Loempat, A. *springen, huppelen, dansen.*

- Loempoeh, H. *verlamd, lām, lamheid*. Loempoch
 seekoené, *hij is lam aan de voeten*.
- Loempoer, A. *modder, slijk; modderig*. Loem-
 poerre djerro tēmmēn dhalan kje, *de slijk van*
dezen weg is zeer diep.
- Loemrah, K. *algemeen*.
- Loenas, A. *grondslag, bodem*. Loenas prahoe, *de*
bodem van een prauw, kiel.
- Loenati, K. *sniijden, hakken*.
- Loeng, L. *jeugdig loof*.
- Loenggoeh, L. *zitten, wonen; eenen post bekleeden*
 Loenggoeho, *zit*.
- Loenggoehhan, L. *zetel, zitplaats*.
- Loengloenggan, A. *loofwerk*.
- Loengngahhan, L. *afreis, vertrek, gang, reis*.
- Loengngajan, L. *de hand*.
- Loengngid, H. *verstandig, voorzigtig, scherp*.
- Loengngir, L. *stof, wijde*.
- Loengngo, L. *gaan, afreizen*. Loengngo pasar,
naar de markt gaan. Hajiwo loengngo siro, *gij*
moet niet gaan. Loengngo marang soerobojo,
naar Soerabaja gaan.
- Loengngoho, L. *ga, weg; voort*.
- Loengsēt, L. *verslingeren, verwaarbozen, ver-*
gaan, versleten.
- Loengsi, K. *gewormte, worm*.
- Loengsoer, A. *verminderen*.
- Loengsoer, L. *los, ontslagen*. Dhi loengsoer tēk-
 ko peggawēhhané, *van zijn werk ontslagen wor-*
den.
- Loen-loennan, L. *allens, tangzaam, zachtjes*.
- Loennjoe, L. *glad, glibberig*. Dhalané loennjoe,
de weg is glibberig.
- Loepo, Ml. *vergeten*.
- Loepat, L. *ontkomen, ontworstelen, bevrijd zijn;*
bevrijd, los, mis, niet gemaakt, Pamrih siro
 loepoetto hing kiro kiro hing dhino kijamat, *op-*
dat gij moogt vrijgesproken worden op den oor-
deelsdag.
- Loerah, A. *inlandsch hoofd van den derden rang*.
 Loerah plaboewan, *havenmeester*. Loerah pra-
 djoerit, *een hoofdman, een bevelhebber van troe-*

- pen.* Kang kinarjo loerahhipoen, Kidjoko Pingkir, Kidjoko Pingkir werd tot hun hoofd aange-
steld.
- Loerik, A. *gestreept goed, ganggang.*
- Loeri, A. *papegaai.*
- Loeroe, L. *zoeken, vinden.* Loeroe hoewöng, *volk zoeken, menschen zoeken.* Wis loeroe, *reeds gezocht, (gevonden).*
- Loeroeg, L. *komen.* Kapan goestimoe hangloeroeg, *als uw meester komt.*
- Loeroeng, A. *straat, weg, pad, steeg.*
- Loeroes, A. *opregt, onpartijdig.*
- Loerönni, A. *temperen.*
- Loerri, A. *gekleurde papegaai.*
- Loesa, L. *krabben.*
- Loesi, K. *eene rivier.*
- Loetjoe, L. *aardig, schalkachtig.*
- Loetöng, K. *zwarte slingeraap.*
- Loetjöt, loetjoet en loetjët, A. *ontglippen, slippen, ontvallen, ontschieten.*
- Loewak, K. *ijzer.*
- Loewang, *vinden.*
- Loewang, L. *gewoonte, instelling, gebruik.* Loewangngé kang koeno-koeno, *oude instellingen.*
- Loewèng, A. *kleine, diepe plaatsen, die water bevatten.*
- Loewarran, H. *ontslag, bevrijding, wilkomst.* Loewarran sangking bellökkan, *ontslag uit de boeien.*
- Loewas, L. *oud, versleten, (van levenloozé dingen).* Djaritkoe wis loewas, *mijn kleed is versleten.*
- Loewé, H. *eetlust, honger; hongerig, gretig.* Kawoelo tan bëttah loewé, *ik kan den honger niet uitstaan.*
- Loewës, L. *aardig, liefelijk.*
- Loewih, L. *meer, beter; overig; verheven.* Loewih-loewih, *voornamelijk, vooral.* Loewih-loewihhau, *overtreffen.* Loewih tekko séparo, *mee-rendeel.* Woës karsané déwo loewih, *de verhevene goden hebben het gewild.* Loewih-loewihhan ling ngatas hoewöng, *iemand den loef af-*

- steken, méer dan een ander doen, zich boven anderen verheffen.
- Loewing, A. *ronde duizendpoot.*
- Loewoeg, A. *dunne bamboes; de loop van een geweer.*
- Loewöng en Loewoeng, L. *eerder, liever.*
- Logo, K. en Sanser, *overwinning, strijd.*
- Logro, L. *los, rammelend. Sösi lawangogé wis logro, het slot van de deur is los.*
- Lögrök, L. *ontijdig vallen.*
- Löh, S. *Ar. plaat, plank, blad, tafel.*
- Löhör, A. *namiddag, (voornamelijk van een tot twee ure, zijnde het tijdperk van het gebed thlö hör, waarvan Löhör ontleend is).*
- Lojo, K. *plaats.*
- Lökäp, K. *wolk.*
- Loko, K. *plaats.*
- Lokonoto, K. *muziek; geluiden; speeltuigen.*
- Löksöp, A. *téring.*
- Lölo, A. *wees, ouderloos. Raji sampéjan lölo tini-lar hingngihoe romö hoelön, uw broeder (ik) is eene wees door mijne ouders verlaten.*
- Lolo, K. *weerlicht; bliksem.*
- Lölöh, L. *voeden, te eten geven, voeren. Manoek koewé hanakké dhi lölöhi härras, die vogel voedt zijne jongen met rijst.*
- Lölöh, L. *vergif. Matü lölö, vergiftigd, gestorven aan vergif.*
- Lölojo, K. *onzeker, los; slingeren.*
- Lölök, L. *los, slap.*
- Lölömban, L. *in het water spelen.*
- Lölöngkang, A. *dus noemt men het ledige vak onder, eene bedstede of bank. Baléné höra-höra nganggo lölöngkang, zijne bank heeft geene holte van onderen.*
- Lölönuan, L. *langzaam, zachtjes. Loemakoe lölönuan, langzaam gaan.*
- Lölös, L. *gaan, henengaan, vlieden.*
- Lölös, L. *uittrekken, uithalen. Kénöng ngopo pagérkoe kö lölössi, waarom trekt gij mijne heining uit.*
- Löm, K. *vijver; put.*

- Lombó, L. *een en dezelfde, onduidelijk, onveranderlijk,*
 Lömbök, L. *spaansche peper.*
 Löman, A. *edelmoedig, mild, liefderijk zijn; edelmoedigheid.*
 Lomo, A. *edelmoedig, mild.*
 Lomo, L. *lang, langdurig.*
 Lömpönggan, A. *gangetje, straatje, doorgang, doortogt, luchtgat.*
 Löñ, L. *langzaam, zachtjes, doch wordt wel eens voor schielijk gebruikt. Löñang ngöetjap, schielijk spreken.*
 Löñ, L. *tot, ter, om. Löñang ngölloes, om te vereffenen, om te bevedigen.*
 Löndo, K. *aschwater.*
 Löndo, L. *Hollandsch, Hollander. Löndo hikoe hakéh sing biso, onder de Hollanders zijn vele ervaren, kundige lieden.*
 Löndo, K. *wasschen. Banjoe löndo, waschwatter met asch.*
 Löng, L. *ontbreken. Löng-lönggan, te kort schietten, gebrek hebben.*
 Löng, L. *doodkist. Hölóhhé mati nganggo löng, als hij sterft gebruikt hij een kist.*
 Löngkang, L. *vak onder eene bank of bedstede.*
 Löngkrah, L. *verloren, verderven, verwoest; beschadigd.*
 Lönglönggan, A. *vuurpijl.*
 Lönggan, L. *vak onder eene bank of bedstede.*
 Löngsén djarit, A. *pluksel.*
 Lönlönnan, L. *bedaard, langzaam. Wöng njamboet gawé jèn lönlönnan dhadhi hëtjik, indien een arbeider bedaard werkt, gaat het goed. Lönlönnan tiendakké, schoorvoetende.*
 Löñnjöt, L. *los; loslaten. Löñnjöt tjangkém, de mond loslaten, ruw in 't spreken.*
 Löntar, *eene soort van zware palmboom, op wiens blad geschreven wordt.*
 Löñthang, L. *publieke vrouw, hoer, feeks.*
 Löñthé, L. *id.*
 Löñtjèng, A. *schel, bel, klok, bengel, uurwerk, zakuurwerk.*

- Löttrönggan, A. *afweg*.
 Löpak-Löpak, A. *surdoos*. Löpak-löpak soewahös
 een spinsbekken *surdoos*.
 Lopo, L. *niet genoeg te eten krijgen*.
 Lör, L. *noord, noorden, noordsch*. Lör-wetan;
noordwest. Lör koelön, *noordwest*.
 Lora sidoewo, *eene krissort*.
 Lorék en Loerik, A. *gestreept goed; ginggang*.
 Löréng, L. *gestreept*. Matjan löréng, *gestreepte*
tijger.
 Loro, L. *twee*. Wöng lörö, *twee menschen*. Rö-
 las, *twaalf*. Róng peeloh, *twintig*. Rónguga-
 toes, *twee honderd*.
 Loro, L. *ziek*. Loro sikil, *een zeer been*. Loro
 wéténg, *buikpijn*. Loro hoentoe, *tandpijn*.
 Loro-loro, *sukkelen*. Loro taon, *pestziekte*. Lo-
 ro hati, *hartzeer*.
 Lorolopo, K. *ellende, ellendig*. Dhak réwangngi
 lorolopo, *ik ben een makker in den nood*.
 Lösari, *eene rivier op Java tuschen Cheribon en*
Brebes.
 Löténg en Löthéng, A. *zolder, vliering*.
 Löt, S. *paslood*. Wéng masang boto, *hóra ngang-*
go löt, pesthi méntjóng, als men metselt en geen
paslood gebruikt, gaat het scheef.
 Lotjono, K. *oog*. *Twee*.
 Löwoeng, L. *eerder, liever*.
 Löwoeng, A. *bolrond*.

M.

- Ma of mo, *de letter M*.
 Maannéh, L. *meer, nog, nader*. Jén wis tékko
 satahoen, *hamésthí hono karsané maannéh, wan-*
meer er een jaar verstreken is, moet en nader.

bepaald worden, (zal deszelfs wil er weder nog zijn).

Maannidjo, K. *zen.*

Maannik, K. *verhinderen.*

Maanning, L. *wyders, nog, meer.*

Maanniro, L. *ik, mij, mijn.* Sahoenniné lajang maanniro pijagém hiki, *de inhoud van dit mijn bevelschrift.*

Maannoek, L. *vogel.*

Maannoekmo, K. *verstaan.*

Maannoesoë, K. *mensch.*

Maannoet, L. *volgen; gehoorzamen.*

Mabèn, H. *geur; honig.*

Mabènnakèn, H. *in regten betrekken.*

Mabènni, H. *murmureren; tegen iets zijn.* Poosnikoe koelo bötèn mabènni, *daar ben ik niet tegen.*

Mabit, A. *bewegen.* Mabat-mabit, *wapperen, fladderen.*

Maboer, L. *vliegen.*

Mabör, L. *vliegen.*

Madang, K. *eten.*

Madanggakèn, H. *verlichten.*

Madangngi, H. *verlichten.*

Madat, A. *bereide ansioen.*

Madëg, L. *staan; regeeren.* Madëg narpati, *als vorst staan, regeeren.*

Madëngdo, *zekere dichtmaat.*

Madhdhëhab, S. Ar. *leek; sekte.*

Madhënggakèn, H. *lucht geven, ontlasten.* Madhënggakèn manah, *het hart ontlasten.*

Madhëp, L. *tegenover zillen of staan, voor iemand verschijnen.* Linggih madhëp maring hanakké, *tegenover zijn kind zillen.*

Madhijo, K. *arak, sterke drank.*

Madhijo-gantang, K. *dampkring.*

Madhijo, K. *gedichten, verzen.*

Madhijo, K. *midden; de middel.*

Sampoen katoer poerwo, madhijo, woesanëkoe, *het begin, midden en einde verhaald hebben.*

Boso madhijo, *de middeltaal, zijnde de taal.*

- tusschen gelijken in rang, als zij vertrouwelijk met elkander omgaan.*
 Madhijaning, K. *in het midden.* Madhijaning rono *in het midden van het gevegt.* Madhijaning djoerit, *in het heetste van den strijd.*
 Madhoe, L. *honig, geur van bloemen.*
 Madhoe: dhanèl, H. *arbeider.*
 Madhoe gawé, L. *arbeider.*
 Madhoero, K. *zoet; honig.* Madura.
 Madhòkhaké, L. *in regten betrekken.*
 Madhònni, L. *tegen zijn, niet goedkeuren, afkeuren; murmureren.* Hikoe hakoe hōra madhònni, *daar ben ik niet tegen.*
 Madig, L. *helling van een berg.*
 Madjo, K. *midden, middelste; helpt.*
 Madja en modjo, *zekere vrucht.*
 Madjadh, §. *overwonnen.*
 Madjaning, K. *de helft, middelste, midden.*
 Madjég, L. *pachten, kuren.*
 Madjéggi, L. *pachten, kuren.* Kadhòs pradjandjannipoen toewan ... hènggènnipoen madjéggi hing gadhahhan koelo, siti dhoesoen Malambang, *op zoodange voorwaarden als de heer ... mijn landgoed te Malambang heeft gekuurd.*
 Madjèng, H. *aanrukken, oprukken, voortrukken.*
 Madjèng mangidoel, *zuidwaarts oprukken.*
 Madjoe, L. *voortrukken; voorts, vervolgens.* Madjoe katawan, moendoer hanandhang kanin, *voorwaarts gaande, gevangen genomen, achterwaarts gaande, gewond worden.* Madjoe rono, *in den strijd rukken.* Madjoening ngarèp, *naar voren oprukken.* Madjoe-madjoe, *gestadig; voorwaarts gaan.*
 Madjoem, A. *werk, breeuwsel.*
 Madoe, L. *honig, bloesemgeur.* Kojo madoe, *als honig.*
 Madoeng en Madhoeng, L. *snijden.*
 Madoero, Madura. Wōng Madoero, *Madurezen.* Hikoe dhadhi hislam kabéh wōng Madoero lan Soemènnèp, *en al de Madurezen en Sumanappers wierden Mahomedanen.*
 Madōngkrōng, L. *hurken, op de hurken zitten.*

- Madöngkrang pinggier dhalan**, op zijde van den weg nederhurken.
- Magantoeran**, K. *het gabbetter der wapen.*
- Magatsih**, H. *titel voor personen die de wapenen boven alles kiezen.*
- Magërri**, L. *ontsien, tuinen.*
- Magoet**, H. *aanvallen.* Tannono wani magoet, zij waren niet vermetel (durfden niet) aanvallen.
- Mahajoer**, K. *iets ontbraken; wenschen.*
- Mahaşini**, K. *heilsaenschen.*
- Mahëm**, T. S. *eten.*
- Mahëssakën**, H. *verhuren, verpachten.*
- Mahëssi**, H. *pachten, huren.*
- Mahëssö**, H. *middelmatige soort van buffels; buffel.*
- Mahidhö**, L. *afwijken, niet nakomen.* Jën hing-kang wöng waanni mahidhö, hamësthi hanëm-moe bilahi kaloewih bangngët, *indien er eenige van durven afwijken moeten zij de zeer nadeelige gevolgen daarvan ondervinden. (onheilen).*
- Mahidhoe**, L. *betwijfelen, niet gelooven.*
- Mahin**, Ml. *speelen.* Mahin pëdhang, *schermen.*
- Mahiro**, K. *dag.*
- Mahoe**, L. *zoo even, pas.* Die, dat, de. Soeltan Hibrabim mahoe mijös, *de sultan Ibrahim trad te voorschijn.* Prang dhino mahoe lawassë, *gedurende verscheidene dagen; hoeveel dagen is dat geleden?* Kang tinoetoer wahoe, *hetgeen zoo even vermeld is.*
- Mahoedani**, H. *weten; kennen.* Jën siro mahoe-dani, *indien gij het weet.*
- Mahös**, H. *lezen, voorlezen, aflezen.*
- Mahös**, H. *zekere vrucht.* Mahös Pahit was de naam van een voormalig groot koningrijk op Java.
- Mahös**, H. *pachten, huren.*
- Majag**, A. *vet.* Majag-majag, *zeer vet.*
- Maisëbo**, K. *buffel.*
- Majanggan**, A. *een stuk, stuk, vertrijveld.*
- Majidh en Majit**, S. Ar. *lijk.* Hako hōra kang ngarëp pisan-pisan jën majidhkoa mēngkë hako-

- boerrakèn kalawan loeoeboer-loeoeboe, ik voed
volstrekt geene hoop dat mijn lijk bij mijne
voorvaders zal begraven worden.
- Majiro, K. daglicht.
- Majit, S. Ar. lijk. Majit kang kineoeboer, het lijk
dat begraven wordt.
- Majo, A. kom! welaan!
- Majono, K. zijn, bestaan; is; was.
- Majör, S. Majoer.
- Mak, L. moeder.
- Makadjanggan, A. inwonen, (met Kadjang of
dekriet bedekt zijn, dus onder dak zijn, en al-
zoo inwonen).
- Makadi, K. kruipend gedier, gewormte.
- Mal, goederen, als: kleedoren, geld en goud.
- Makan, Ml. eten. Makan darah, jèn dhéréng
jogjo djinoendjoeng, hij zal bloeddorstig zijn
als hij te vroeg in rang stijgt.
- Makani, Ml. te eten geven, voeden, voederen.
Koelo harso makani toeranggi, ik wil de paar-
den voeren.
- Makatèn, H. dus, aldus; alzo. Jèn makatèn,
als het zoo is. Sampoen makatèn sang ngratoe,
niet alzo o koning. Makatèn noegi tjang dha-
mél hawön, op die wijs doet men geen kwaad.
Jèn makatèn tanpo wékassan, op die wijs is er
geen einde aan.
- Maklok, S. Ar. schepsel, wesen.
- Makloem, S. Ar. kernis. Genade.
- Makoe, A. spykeren, nagelen.
- Makoeloe-sakti, K. moed vertoonen.
- Makoengkoeng, L. vooroverhellen. Höléhhé töe-
roe makoengkoeng, kan men voorover zillen te
slapen.
- Makoetho, H. kroon. Makoethani, kroonen.
- Makoro, K. de steenbok, (hemelsteeken).
- Makramakhaké, L. Makramèkhakèn, H. usthuwe-
tijken.
- Makripat, S. Ar. kennis, goddelijke ingeving.
- Maksi, T. S. duizendpoot.
- Maksih, L. nog, als nog, nu nog. Kang maksih

- hanèng pasōwan, *die nog in de voorzaal is. Jèn maksih gëssang, indien hij nog leeft.*
- Maksoed, §. Ar. *doel, oogmerk, plan, voornemen.*
- Maladjar, H. *vlieden, vlugten.* Keengnging ngopo diko maladjar saking papranggan, *waarom vliedt gij uit den strijd?*
- Maladjëng, H. *vlieden, vlugten.* Keengnging poenopo sampéjan maladjëng saking pajoedan, *waarom vliedt gij uit den strijd?*
- Maladjëngngi, H. *paloopen, achtervolgen.* Toemienggal hanoelijo maladjëngni, *zien en achtervolgen.*
- Malah, A. *daarenboven, wijders.* Malah-malah kangdjëng Goernadoer Djindhral hapoetoessan hingkang kapratjadhös, *wijders vaardigt zijne Excellentie de Gouverneur Generaal een' gezant, af die het vertrouwen bezit.*
- Malah, L. *eilve, ja; zelfs, zoodat, tot dat.* Malah hōra kasi sēmono kasoegihhané, *eilieve niet zoo rijk is hij.* Malah poetoeng dëddër, *tot dat de stok brak.* Malah hōra ngambah lëmmak, *zoodat hij den grond niet aanraakte. (betrad).*
- Malahékat, §. Ar. *engel.* Malahékattikoe wōng ngaloes kang bëtjik podò hangngawoelo hing Allah, *engelen zijn verheven wezens, die deugzaam zijn, God dienende.*
- Malajoe, L. *vlugten.* Malajoe mëngngëtan, *westwaarts vlugten.* Pëgënë siro malajoe, *waarom vlugt gij?* Kënnōng ngopo kōwé malajoe tēkko papranggan, *waarom vliedt gij uit den strijd?*
- Malakoe, L. *gaan; handelen, zich gedragen.*
- Malam, L. *was.*
- Malaman, *betaling of belasting voor den regent of hoofden van de districten, op de feesten Moeloed, Poewasa en Besaar, bestaande in tien pond rijst en drie een vierde stuwer in geld van iederen jonk, vijf eieren, een vogel, en vier kokosnoten, en van hen die meer dan twee jonken land honden, nog eene flesch olie.*
- Malang, L. *dwars, overdwars; dwarsliggen; dwarsboomen.* Hopo sing malaug hōnōng ning dhalan kahé, *wat ligt daar dwars op den weg.*

- Malang-miling, L. *zoeken, heen én weder, ginde en herwaarts zoeken.*
- Malantën, A. *verwer.*
- Malar, H. *opdat, ten vinde, zoodat.* Bötën sahé poekoeloen ratoe salömbo, pënnëddo mawi krami malar poepoetro, *het is niet wel dat uwe majesteit alleen zij, het ware beter om in het huwelijk te treden ten einde kroost te verwerven.*
- Malar dhadhijo pangngaring, *opdat het tot be- vrediging strekke,*
- Malarat, S. Ar. *arm, pover, behoeftig, ellendig.* Wöng malarat tëmmeñ, *een zeer behoeftig mensch.*
- Malatar, A. *talrijk.*
- Malawangungan, *groot, zwaar.* Hinggang gödëg ma- lawangungan, hasawang loeloemoet, *de zware bak- kebaarden zagen er uit als mos.*
- Malëbëng, K. *in, binnen, ingaan, inloopen.* Koe- dho malëbëng wono, *de paarden gingen in het woud.* Malëbëng hing poeri, *in het paleis gaan.*
- Malëbët, H. *in, binnen, ingaan, inloopen.* Ma- lëbët hing dhalëm mami, *in mijn paleis gaan.*
- Lëbëttañ, *ingang; invoer, levering.*
- Malëboe, L. *in, binnen; ingaan, inloopen.*
- Malëboewo, *ga in.*
- Malëk, A. *verschieten van kleur.*
- Malëlëng, L. *zeer.*
- Malëm, Ml. *nacht.* Tan sijang tan malëm, *noch bij dag noch bij nacht.*
- Malëmman, T. S. *sterken drank, dranken.*
- Malënthoeng, A. *opwellen, opborrelen.*
- Malëntoeng, T. S. *kikvorsch.*
- Malëpës, T. S. *doorbersten.*
- Malërëng, L. *zien, gluren, op zijde zien.* Matané malërëng, *hij ziet op zijde; hij is bij ziende.*
- Malës, A. *vergelden; wreken; beloonen.*
Dhoeroeng légo kangngati jën nora malësso marang wöng Balangbanggan, *het hart is niet voldaan, zoo lang het zich niet op het volk van Balang- bang heeft gewroken.*
- Malës kabëttjikan, L. *dankbaarheid.*

Malèséd, A. *afschampen, afglijden*. Damar Woelan sinosög wahös kadhi pandjang poetro sinosög ngalangngalang malèséd nora nédassi. Damar Woelan werd met den lans gestoken maar de-zelve schampte op hem af als riet op een glad bord zonder te kwetsen.

Malètik, A. *vonken, vonkelen*.

Maligi, A. *paleis*.

Malih, H. *veranderen*. Malih warni, *van kleur veranderen*.

Malih, H. *meer, nog, ook, daarenboven, wederom, op nieuw*. Wöntèn malih waroedjoenné, *hij heeft nog eenen jongen broeder*. Malihhipoen, *wyders*. Klankoeng wénning wahoe tōjané miwah malih hasrèphiro, *het water was zeer helder en ook koel*. Dhalimo bōsèk hiko wah malihhé wis garing, *die granaatappel is vergaan en verdroogd*.

Maling, L. *een dief*. Maling gèdhé, *een groote dief*.

Malingngan, H. *dieverij, diefstal; diefschtig*.

Malingngan, is een spel bestaande uit achttien stukken op vierkante ruiten; hij die de stukken van zijne tegenpartij insluit, wint het spel.

Maliwis, L. *een taling, kleine wilde eend*.

Maloemah, A. *op den rug liggen*.

Maloempat en Malémpat, A. *springen, huppelen*.

Maloempat hadöh, *ver springen*.

Maloenggoeh, L. *vorderen, eischen, aanspreken; vragen*. Wingngi morotoewakoe maloenggoeh maring ngoemahkoe, *mijn schoonvader heeft guster ten mijne hurze (iets) gevorderd*. Hakoe harèp maloenggoeh maring ngoemahhé wōng kahé kojo prijé prèkarané hoetangngé bodjoné, *ik wil ten hurze van dien man vragen hoe het met de schuld zijner vrouw staat*.

Mamada'ngi, H. *verlichten*.

Mamah, A. *kaauwen*.

Mamandhi, L. *vergiftig zijn*.

Mamanik, A. *oogappel; bron, oorzaak*. Mamanikké, *zijne, die oorzaak*.

Mamanis, A. *liefelijk, aangenaam; zoet*. Mawoes-

- sé haroem mamanis, *zij sprak welsprekend (geurig) en aangenaam.*
- Mamang, T. S. *blind.*
- Mamangngënni, L. *bepalen, vaststellen, zie wangngën.*
- Mamanis, A. *middelvinger.*
- Mamarab, T. S. *nabootsen.*
- Mamaras, A. *de longen.*
- Mambëk, T. S. *de vloed. Sterke afwatering.*
- Mambëng, H. *dwaars; hinderlijk.*
- Mambëngngi, H. *hinderen, dwarsboomen.*
- Mambët, H. Mamboe, L. *geur; geurig, welriekend. Behooren tot iets, er naar rieken. Mamboe sannak déwëk, tot de eigen familie behooren.*
- Mami, ik, mij; mijn. Soedarmo mami, mijn vader. Sëdhoso kéhé koedo mami, *tien is het getal mijner paarden.*
- Mamilih, K. *kiezen, uitzoeken.*
- Mamoegoet, K. *die onthalt.*
- Mamöndhrang, T. S. *oude getrouwde vrouw.*
- Mampëttakën, H. *stoppen, doen ophouden. Mampëttakën rah, bloedstopping.*
- Mampir, A. *aankomen, aangieren, aandoen. Mampiro hing dasar mami, doe mijn erf aan, kom eens bij mij aan.*
- Mamproeng, T. S. *vheden, vlugten.*
- Mamrih, L. *vorderen, eischen. Mamrih doëwëking wöng, iemands eigendom vorderen.*
- Manah, H. *het hart, gemoed; wil. Rasané kang manah, het gevoel des harten. Sadojo hadjëräh manahhé, allen werden verslagen in het gemoed.*
- Manassakën, A. *verhitten.*
- Manawoe, K. *een man.*
- Mandah, H. *welligt, misschien, mogelijk. Mandah saréjo kasoer, welligt slaapt hij op de bultzak.*
- Mandap, H. *afdalen, afklommen, afstijgen, nederdalen, afkomen.*
- Mandhëk, L. *blijven. Mandhëk djobo, buiten blijven.*

- Mandhé, H. *in het klein verkoopen. Tijng Mandhé, winkelier.*
- Mandhi, L. *vergiftig.*
- Mandhiro, K. *warienginboom. Nederhangende takken die zich in den grond wortelen.*
- Mandhös, H. *vergiftig; vergift.*
- Mandolo giri, *is de naam van eenen buikgordel (der vrouwen) die rood en geel aan de einden is.*
- Mandholiko, K. *grote slangen die den mensch zeer vijandig zijn.*
- Mandhoto, K. *ongetrouw, onjuist.*
- Mandhrokini, K. *baarmoeder.*
- Mandjing, H. *in, binnen; ingaan, inkomen; inbrengen. Sampoen mandjing hing köri, de deur ingaan. Hodjo mandjing sësenthöng, ga niet in de kamer. Mandjing hing wismo, in huis gaan.*
- Mandjira-djirananing, *teeken.*
- Mandjoer, L. *voortgaan, voortvlösjen.*
- Mandoeng, H. *stelen, onfulselen. Pandoeng, dief.*
- Mandoewoer, L. *naar boven, opwaarts gaan; opwaarts, naar boven.*
- Mandoewoerraké, L. *naar boven doen gaan; ophalen, optrekken, ophjjschen.*
- Mandolo, K. *voet van een gebergte; helder, licht, ruim, open.*
- Manêh, H. *ook; meer; nog; wijders. Manêh ramaniro woes nilar kami, wijders heeft uw vader mij verlaten.*
- Manêmpoeh, K. *aanvallen. Dapper. Manêmpoeh joedo, in den strijd aanvallen.*
- Manêng, L. *ook; meer; wijders. Lawan manêng, en ook.*
- Manêpak, L. *slaan, treffen. Bevredigen. Manêpak hëndassé pakoe, de spyker op den kop slaan. Manêpak wöng dhoewé napsoe, toornige menschen stillen, bevredigen.*
- Mang'akoe, L. *bekennen.*
- Mangan, L. *eten, spjjsen.*
- Mangarso, H. *hopen, wenschen, verlangen, wil-*

- len.* Mangarso-harso hing poe-trané moegi-moe-gi dhadhösso sahé, *hopen dat zijn kind mag herstellen.*
- Mangastoeti, K. *prijzen.*
- Mangéran, H. *als heer erkennen; als God vereeren; een afgod dienen.*
- Manggah, *wijders.*
- Manggar, kokos. T. S.
- Manggarang, K. *eene star.*
- Manggèn, H. *plaats houden, zijn, wezen, post vatten, verblijven, gevestigd zijn.* Wöndhénno prekawis kraman brandal samangké sami manggèn wönténning Pandjar bawah Soerakarto, *wijders wat de zaak der roovers en muitelingen betreft, zij zijn thans gezamenlijk te Pandjar, onder Soerakarta.*
- Manggih, H. *vinden, aantreffen, ontmoeten; ontdekken, verkrijgen, verwerven.*
- Manggih gèllagah hambèttipoen naroem, *welreikend riet aantreffen.* Hinggakérat goesti Allah manggihkèn bèndjing hantarakoe lan nakking wang, *in de eeuwigheid doe de heere God eene ontmoeting tusschen mij en mijn kind plaats hebben.*
- Manggijan, H. *vond, vindingen, het vinden.*
- Manggis, *zekere lekkere vrucht.*
- Manggo, K. *kunnen, mogen.* Rëm-poeh tijang mōn-tjo nēgari tan manggo poeljo, *het volk van de verafgelegene landen werd afgemaakt (en) mogt met naar zijne haardsteden keeren.*
- Manggodho, K. *met eene knods slaan.*
- Manggoeng, T. S. *bijwif.*
- Manggoeroe, A. *bulderen, zwaar geluid geven.*
- Manggön, L. *eene plaats, een verblijf hebben, wonen.* Wōng hora manggön, *mēnschen zonder vast verblijf.*
- Manggolo, H. *olifant.*
- Manggöt, A. *toekrukken.*
- Mangidoel, A. *zuidwaarts gaan, zuidwaarts.* Madjēng mēngngidoel, *zuidwaarts oprukken,*
- Mangimaannan, A. *verzamelplaats, verzameling van priesters.*

- Mangkak, A. *deijen, uitdeijen, uitzetten, zwel-
len.*
- Mangkat, A. *vertrekken.* Hangkat, *vertrek.* Mang-
katto, *vertrek.*
- Mangkatan, A. *vertrek.*
- Mangké, H. *nu, thans, egenwoordig.* Jénning
mangké maniro tannarso kromo, *indien ik nu
niet wil trouwen.*
- Mangké, H. *zullen. hetgeen toekomstig is.* Mang-
ké söntèn, *heden avond.*
- Mangkènné, L. *dus, aldus, dusdanig, op deze
wijs.*
- Mangkin, H. *nu, thans, tegenwoordig.*
- Mangkirik, A. *tjsselijk.*
- Mangkoe, *op den schoot houden; omringen.* Ha-
mangkoe sèndjoto, *wapens dragen, gewapend.*
- Mangkono, K. *zoodanig, zoo, alzoo, op die wijs.*
Mangkono tjinarito, *zoo wordt er verhaald.* Jèn
mangkonoho, *als het zoodanig is.*
- Mangkoro, K. *een kreeft.*
- Mangkoro bojéwo, *de kreeft die zijne ziel verbergt ;
zijnde dit de term van de slagorde. die in den
grooten Mataramsche Oorlog werd op gevolgd
staande het leger in de geaante van een kreeft
en de soeverein in het midden, door zijne troe-
pen gedeekt of geborgen.*
- Mangkrak, L. *boertig, kluchtig, aardig.* Ting
kabhé mangkrak-mangkrak, *zij heeft aardige ku-
ren.*
- Mangkring, L. *weigeren, weigerachtig zijn.* Jèn
dhi hènjangngi dhagangngaanné, mangkring ba-
hé, *als zij op hare waren afgedongen wordt,
is zij steeds weigerachtig.*
- Manglaré, K. *vlieden.*
- Mangngab, A. *opspalken, gapen.*
- Mangngalór, *noordwaarts gaan.*
- Mangngalèr, H. *id.*
- Mangngau, L. *eten, spijzen, nuttigen, van leven
looze voorwerpen wordt dit ook gebezigd.* Mang-
ngau sèntjo, *aanbrandsel van rijst eten.*

- Mangngan awan, *middagmaal juist voor twaalf uren. Mangngan wingngi, avondmaal tusschen zeven en acht uren, 's avonds.*
- Mangngidoel, A. *zuidwaarts gaan; zuidwaarts.*
- Mangngis, A. *een lekkere; en gezonde vrucht.*
- Mangngisör, L. *nederwaarts gaan of zijn.*
- Mangnglöng-mangnglöng, A. *aanzien, aanstaren.*
- Mangnglöng-mangnglöng nêng lawang, *aan de deur gluren.*
- Mangngoekih, *aansporen. Samjo nandër mangngoekih, gezamenlijk voortrukken elkander aanspoorende.*
- Mangngoelön, A. *westwaarts gaan.*
- Mangngoeman-ngoemar, *wrokken.*
- Mangngoen en Mangoen, H. *opstaan; stichten, bewerken.*
- Mangngoen, H. *stichten, maken, daarstellen; opstaan. Binëktakën kang mangngoen djoerit, die den strijd voert wordt gebragt. Katienggal ki dipatijo hingkang mangngoen poepoeh, de heer dipati die den strijd voerde, werd gezien.*
- Mangngoengkoeng, A. *glinsteren.*
- Mangngoennakën, H. *fatsoeneren; oprigten, doen staan, iets opslaan, opzetten.*
- Mangoesir, Ml. *wegjagen.*
- Mangoetjap, L. *zeggen, spreken. Hasroe mangoetjap, spoedig zeggen, terstond spreken.*
- Mangsah, K. *rennen, voortrukken. Mangsah hingrono, ten strijde rukken.*
- Mangsanné, (van mongsö), *tijdens, in den tijd, wanneer. Lau manêng jën mangsané mëtökhaké pitjis padjög, en voorts wanneer de landrenten opgebragt worden.*
- Mangsën, A. *inktkoker.*
- Mangsi, L. *inkt.*
- Mangso, L. *al, al moest. Mangso matijo ping séwo, al moest ik duizend dooden sterven.*
- Mangsoel, H. *wederkeeren, omkeeren; veranderen. Mangsoel gamané, zijn geloof veranderen.*
- Mangsoelli, H. *antwoord n, vergelden, betalen; wreken.*

- Mani, *Ar. zaad, (sperma.)* Mani hoelam, *hont.*
 Mani, *A. de inslag bij het weven.*
 Manik, *A. oogappel.*
 Manik, *K. eens soort van harde zwarte steen.*
 Maning, *L. en, voorts.*
 Manioero, *K. een paauw.*
 Maniro, *L. ik, mij, mijn, wij, ons, onze.* Maniro tan narso, *ik wil niet.* Djênëng maniro, *mijn naam.*
 Manis, *A. zoet; liefelijk; aangenaam.* Lingnjo manis haroem, *zij sprak liefelijk en aangenaam (geurig) welsprekend.*
 Manisan, *A. zoetigheid, konfijt.*
 Manissakèn, *A. verzoeten, suikeren, konfijten, zoet maken.*
 Manjoekti, *A. verzoeken; eischen.*
 Manjoero, *K. een paauw.*
 Mannoero, *T. S. welriekende bloemen.*
 Mannak, *L. baren, verlossen.*
 Mannah, *L. hart, gemoed.*
 Mannëmbah, *A. huldigen, eeren, eer bewijzen, groeten.*
 Manniro, *L. ik, mij, mijn, ons.* Sannak manniro, *mijn vriend, bloedverwant.*
 Manoedjo, *K. een man.*
 Manoehoro, *K. lieflijk en geurig, welluidend.*
 Manoek, *L. vogel.* Tijang ngoendo-hoendo manoek, *menschen die met vogels spelen.*
 Manoengso, *K. mensch, redelijk wezen.* Manoengso woes kadhadhëkkakèn dëning ngallah kalawan rogo lan seekmané, *de mensch is door God geschapen met ligchaam en ziel.*
 Manoeso en mannoeso, *K. menschen, zedelijk wezen.* Tan djamak lan manoeso *het betaamt den mensch niet.*
 Manoet, *L. volgen, navolgen volgens.* Manoet wöng ngolo, *de boozen navolgen.*
 Mantégo, *§. boter.*
 Manthoek, *A. schuimen.* Hanthoek, *schuim.*
 Mantjal, *A. echtscheiding op verzoek van de vrouw; met toestemming van den man.*

- Mantjat, A. klimmen, klauteren.
- Mantjër, L. afladen, aflaten; kenmerken, een teeken geven. Nangging sannès hinggang mantjërri, maar andere laaden af. Mantjërri bakal dhalan, den voorraad voor de reis merken, (een teeken geven).
- Mantjërri, A. sputen.
- Mantjing, A. hengelen; iemand polsen. Wóng mantjing, hengelaar.
- Mantjoeng, T. S. kokos.
- Mantjoer, A. lostijvg; spuiten, voorstiputen, afstroomen, nederstorten (als water van het gebergte).
- Mantjoro, A. spuit!
- Mantoe, A. schoonzoon, schoondochter. Lan kang nêdo malih, hanak mantoenné kromo Dhirono, en die er ook om verzocht, was de zoon van den schoonzoon van Kromo Dhirono, Kambil mantoe, als schoonzoon aangenomen. Mantoe lanang, L. Mantoe djalër, H. schoonzoon. Mantoe wadhôn. L. Mantoe hêstri, H. schoondochter.
- Mantoe, H. naar huis gaan, terugkeeren Karjanté pramésorie tan mantoek dênning woes sêpoe, de begeerte der vorstin was om niet naar huis te keeren, dewijl zij reeds hoog bejaard was. Ladjêng samijo mantoek hing wismo, vervolgens keerden zij allen naar hunne woningen terug.
- Mantoen, H. genezen, herstellen; ophouden, baten.
- Mantoenni, H. afleggen, laten varen.
- Mantök, L. naar huis gaan. Hodjo mantök, ga niet naar huis.
- Mantoso, K. eene vrouw.
- Mantri, A. een inlandsch hoofd. Er zijn mantries van hoogen en van lagen rang. Die den vorst omringen worden als rijksgrooten beschouwd. Sommige regenten hebben ook mantries, die als hunne vertrouwelingen of adjudanten kunnen beschouwd worden. Poro mantri mijang pônggowo, alle rijksofficieren en ambtenaren. Mantri Madjo Lêngka, een rijks officier van Madja Pa-

- hit. Mantri dhèso, *hoofd van een onderafdeeling nagenoeg het zelfde als Demang.*
- Mantri, *kan als titel worden aangemerkt, beteekenende zooveel als ambtenaar van den derden rang, waartoe de Demangs, Ngabeheis, (Ingebei) Menaks, Kliwon's, en Praméjo's behooren.*
- Mapag, L. *bewegten: verweren.* Mapagènno parang moeko, *den vijand bevechten.* Mapang joe-dho, *den strijd strijden.*
- Mapak, A. *feestelijk inhalen, met staatsie te gemoet gaan.*
- Mapan, L. *ja; want.* Mapan kinarjo gandjaran, *want er werd een gunst bewezen.* Sipétjöt Tondo hiko mapannijo woës hislam, Pétjöt Töndö ja, *die was rees mahomedaan.*
- Mapanas, *warm, heet; warmen.*
- Mapoelo, K. *vermengd; vermengen.*
- Mapoerwo, K. *beginnen; voor.*
- Mapoetëran, L. *draaijen.*
- Maraanni, L. *halen.*
- Maraboet, T. S. *kleeding.*
- Marahhi, L. *onderwijzen.*
- Marang, A. *tot, bij, voor, aan, naar, met.* Marang ngarso, *voor aan, in het front.* Pan karabbi marang Kipati Hoedoro, *ja, gehuwd met den Heer Pati Hoedoro.* Loemampah marang hing pagamëllan, *naar de plaats der stalknegten gaan.*
- Marani, L. *halen. brengen.* Jën marani soekët mariki, *als (hij) hier gras brengt.*
- Maras, A. *long.*
- Maras, A. *ongerust zijn, vreezen.* Marassé hing kang ngati, *hij was onrustig van gemoed.* Malah mangké marassé hati kawoelo, *zoodat mijn gemoed nu ontrust is.*
- Marbar, S. *marmer.*
- Marbësmili, A. *weenen, hulen.*
- Marbjoek, L. *in het water springen.* Marbjoeko hing kali, *hij sprong in de rivier.*
- Mardhajöh, T. S. *ontmoeten.*

- Mardhowo**, K. *tam, mak, (van een olifant) onderdang.*
- Marék**, L. *digl bij, nabij; naderen.* Milannipoen kawoclo marék mariki, *om dat ik hier genaderd ben.* Marék ngarëppan ratoe, *nabij het aanschijn van den vorst.*
- Marëm**, L. *aangenaam, frisch, koel.* Dhimèné marëm kang ngati, *op dat het gemoed veraangenaamd worden.*
- Marënggi**, H. *behagen; overeenkomen.* Jën marënggi dangngan galihhipoen hanak, *indien het met het gemoed (de neiging) van mijnen zoon overeenkomt.* Bilih marënggi galih sampéjan koelo badé noewoen gadahhan koelo, *als het u (uw gemoed) behaagt, zou ik mijn eigendom terug verzoeken.*
- Marënggoet**, L. *stuursch, stroef, zuur van gezigt.* Marënggoet bahé rahiné, *hij heeft steeds een stuursch gelaat.*
- Marënni**, L. *afleggen, laten raren.*
- Marëntah**, A. *bevelen, gebieden.*
- Marëntahhi**, A. *bevelen, gelasten.*
- Marëp**, L. *tegen over, in front zijn, van voren.* Nëgoro hiki marëppaké sëgoro, *moengkoerraké goenoeng, deze plaats ligt vnn voren aan zee en van achteren aan het gebergte.*
- Marëppëkki**, K. *naderen.* Marëppëkki garwané, *zijne vrouw naderen.*
- Marësan**, H. *een mes.*
- Margi**, H. *weg, pad, straat; reis.* Hing margi, *op weg.* Hamargi, *rede, oorzaak, door middel van.* Tan tjinatoer lamining margi, *er wordt niet gemeld hoe lung de reis duurde. (men op reis was).* Habaris lanëng margi, *op den weg in slagorde staan.*
- Margo**, K. *weg, pad; reis.* Lëstantoen hing margo, *voorspoedig op reis.* To lingno hing margo, *van de reis wordt niet gemeld.* Samargomargo karoeno, *den ganschen weg over weenen, huilen.*
- Margono**, T. S. *gunstige wind.* 5

- Margöngso, H. *timmerman*.
- Margopati, K. *tijger, weg des doods*.
- Margowoetmo, K. *uitspansel*.
- Mari, *ophouden. Genezen*.
- Mariki, H. *hier, herwaarts. Sawég mariki, pas hier gekomen*.
- Marjëm en Marjëm, A. *geschut, kanon. Koelo gadhah pradjoerit njëpëng marjëm, katahhipoen satoes, ik heb honderd krijgslieden, die het geschut bedienen. (kanoniers)*.
- Mariko, H. *daar. ginder, derwaarts, ginds. Kë-sah mariko, ginder gaan*.
- Marikoe, H. *ginder, daar, derwaarts. Hadjëng kësah marikoe, ginder willen gaan*.
- Maring, L. *geven, schenken. Maring tédho, eten geven. Pinaringingan, gegeven, begiftigd worden*.
- Maring, L. *aan, tot, bij, naar. Maring goeloené kipatih, aan den hals van den heer Patih. Maring papërman, naar bed*.
- Maring, L. *gaan. Maring ngëndhi, waar gaat gij henen?*
- Maringugi, L. *geven, schenken. Kaparing, gegeven*.
- Maripat, H. *oog, oogen. Maripat limo, de stutugen*.
- Maris, A. S. *erven, w. w. Haliwaris, erfgenaam, bloedverwant*.
- Maritjo en Mritjo, L. *peper. Lau kënno hamékko maritjo. en (hij) mag peper nemen*.
- Marmadoe, K. *eene vrouw*.
- Marmo, L. *reden, oorzaak. Marmané ki Sétro Widjojo maniro gadoehhi lajang pijagëm, de reden, dat ik aan Sétro Widjojo een bevelschrift geef*.
- Marno, K. *vormen, gedaante geven; gedaante aannemen, zich voordoen. Marno tjitraané ratoenné, zich zelven als Vorst voordoen; Vorst zijn*.
- Marnoe, T. S. *bliksem*.
- Maroed, A. *raspen*.
- Maroepolo, K. *uitspansel*.

- Maroeng, L. *een winkel houden, in 't klein verkoopen.* Wöng maroeng, *winkelier.*
- Maroes, *blind.*
- Maroes, K. *bloed.* Sarto koethah hing kang maroes, *en met bloed beulekt.*
- Maroeto, K. *wind, welke geuren overvoert.*
- Maroetowam, K. *uitspanzel.*
- Marosadhoe, K. *aannitser; aanbrenger.*
- Marsèl, S. *marszeit.*
- Marsopodho, A. *aardbol.*
- Martandaanni, A. *een teeken geven, kenteekenen, merken.*
- Martékko, T. S. *ontmoeten.*
- Martjo-podo, K. *de wereld. (godentaal).*
- Martjoë, K. *sissende bliksem.*
- Marto, K. *helpen; ondersteunen, bijstand verleen.* *Medicijn, geneesmiddel.* Ratoe hadil, polo marto, *eene regtvaardige vorstin, die vermaak vindt in hulp te betoonen.*
- Marwoto, K. *blijde, verheugd.*
- Mas, L. *goud; gouden.* Wénélihono mas pitjis, *geef goudgeld.*
- Mas, *eene titel voor zonen van eene adellijke familie.*
- Masah, A. *schaven, afschaven.*
- Masalah, S. Ar. *een voorstel, ontwerp.*
- Masang, A. *aanspannen, aansteken, in elkander plaatsen.* Masang krêto, *een wagen aanspannen.*
- Masanggrahhaké, L. *herbergen, huisvesten, doen vertoeven.*
- Masanggrahhan, L. *vertoeven.*
- Masdjid, S. Ar. *moskee, tempel der Mahomedanen.* Hing samëngko romannirotôh hikoe honoring Mëkah negoro hing masdjidil haram, *thans is uw vader in de stad Mekka in den geheiligden tempel.*
- Masëgoel, S. Ar. *bekommerd, bezorgd, verdrietig.*
- Mashoer, S. Ar. *beroemd, vermaard.* Lan mas-hoer ngadilliro, *kalawan printahnjo. en beroemd door de regtvaardigheid zijner bevelen.*

Masih, L. *nog, alsnog*. Masih bëtjik, *nog goed*. Masiwah-siwah, K. *spelen; boerten*.

Masoek, S. Ml. *in, binnen; ingaan, inkomen; inlijven*. Dhoeroeng masoek hagomo, *nog niet in het geloof ingelijfd*.

Masöh, L. en Masoeh, *wasschen; kloppen*. Hö-léhhé masöh koerang bërsih, *kan men wasschen dat het niet schoon is. (zoo slecht)*. Hanakké lagi masöh djarit, *zijn kind klopt nog het linnen*.

Masotjo, K. *bezorgd, bekommerd*.

Massangrahhan, A. *inwonen*.

Massrahhakën, A. *overhandigen; toevertrouwen*.

Mässrëhhakëu, A. *overhandigen; vertrouwen*. Pasrah, *overgave*.

Masto, K. *mannelijkheid, (penis)*.

Mastoe, K. *dag. Leven*.

Mastoko, K. *top, tinne; hoofd*. Njandhak mastoko, *den top vasthouden*.

Matëng, A. *rijp; gaar*.

Matënggo, K. *elefant*.

Matënni, L. *dooden, ombrengen*. Tan nawënnan wöng matënni, *het betaamt den mensch niet te dooden*. Matënni hoewöng *remand vermoorden*. Djiko dhiko matënnono, *indien gij moordt*.

Mati, L. *dood, overleden; dooden uitgebluscht*. Wöng mati, *een doode*. Kalangkoeng matiragané, *zich zelven veel geweld aandoen, zich dooden, in eenen giestelyken zin, door een afgezonderd en sober leven te leiden*. Matijo hing Modjo Pahit, *te Madja Pahit, overleaan*. Patënpinatën, *elkanden dooden, over en weder moorden*.

Matilar, H. *verlaten*.

Matjakki, A. *verbieden, ontzeggen*. Kapatjakkän, *verboden worden, of zijn*.

Matjan, L. *tijger*. Matjan toctoel, *gevekte tijger*. Panter. Matjan koembang, *tupaard*. Matjan gëmböng, *koniktijke tijger*. Hangngambëk matjan, *een tijger vangen*. Hapan nisoen doedoe boeto, *doedoe matjan, wel nu, ik ben noch reus*,

- noek *tijger*. Hawëdhi bök hono matjan, *vreezen dat er welligt tigers zijn.*
- Matjanan, A. een spel waarin twee stukken, tigers, en drie en twintig stukken, koeijen voorstellen; de partij wiens tijger de meeste koeijen neemt wint het spel.
- Matjepat, K. afgelegen dorp, gehugt.
- Matjoeng'oeel, L. vlotten, bovendrijven.
- Matoemang, K. ophoopen; opstapelen.
- Matoer en matör, H. praten, kouten zeggen, het woord voeren. Soennan Lépen nëmbah matoer, de soesoehoenan, van Lépen, boog zich zeggende. Halón matoer, zachtjes spreken. Hatoer kawoolo, mijne woorden; ik zeide. Sang doeto tan-nöra matoer, de afgezant sprak niet.
- Matönggo, K. een olifant.
- Matsiko, K. een insekt.
- Matsio, K. visch
- Mawar, A. roos.
- Mawarno, L. melden, verhalen, opstellen.
- Mawas, K. zien.
- Mawas warni, K. spiegelen.
- Mawi H. en, met, benevens. Mawi hingkang, omdat, dewijl. Bötën mawi, zonder. Mawi-mawi, naar mate van Tan mawi toto, onbeleefd, met met beleefdheid.
- Mawlom, S. Ar. rabiyn.
- Mawoer, L. strooijen.
- Mawoerahhan, A. geraas maken, tieren, razen.
- Mawön, H. slechts; steeds. Sabën dientën mawön, steeds alle dagen.
- Mawrët, H. inhouden, bevatten. Kawrët, bevat.
- Mëddjahhi, H. dooden, ombrengen, vermoorden. Kang mëddjahhi sang praboe, poennikoe tijang ngawön, die den vorst ombrengt is een ellending.
- Mëdhad, snel ronddraaijen.
- Mëdhal, H. uit, buiten; uitgaan, uitbrengen, uitgaaf, Mëdhal saking hing grijo, buiten 's huis, uit huis. Saksono Pati toer bakti sigro mëdhaling djawi; nu bewees de Pati hulde, uitgaande naar buiten. Mëdhalipoen, zijne uit-

- gaaf; uitgang.* Mènak Djinggo koemëmbëng, mèdhal kang ngeloech, Mènak Djinggo verbleekt (en) stortte tranen. (de tranen braken uit.) Soeltan kërso mèdhal saking kèdatonniro, de Sultan; wi'de uit zijn paleis gaan.
- Mèdhalan, H. uitgang, uitbrenging.
- Mèdhallakën, H. uitbrengen, uitvoeren; doen uitkomen.
- Mèdhamel, H. werken, arbeiden, doen verrigten.
- Mèdhang, (van pèdhang) met een zwaard houwen, sabelen. Hasroë dènnjo mèdhang, hevig met het zwaard slaan.
- Mèdhati, L. rijden met een kar. Wöng mèdhati, karreman.
- Mèdhèdhak en Mèdhèdhëg, A. verstopping, hardlijvigheid.
- Mèdhèdhi, K. godsvrucht.
- Mèdhèdhit, A. karig, gierig, inhalg.
- Mèdhèdhön, L. dalen, afstijgen.
- Mèdhèssi, H. bevreesd maken; vreeselijk.
- Mèdhèdjën, A. roode loop.
- Mèdhèdh, L. uitkomen, uitsteken. Wöng loro nèk wis mèdhèd hilatté, tak kiro hõra biso waras, wanneer een zeke reeds de tong uitsteekt, (als zijne tong uit den mond hangt) geloof ik niet dat hij kan genezen. Sëmono manèh wöng dhi gantoeng, nèk dhoeroeng mèdèdh hilatté, dhoeroeng mati, daarenboven wanneer een opgehangers de tong nog niet uitsteekt, is hij nog niet dood.
- Mèdhèl, A. indooopen, laken verwen. Toekang mèdhèl, een blaasverwer.
- Mèdhiengngi, omgorden.
- Mèdhit, A. vrekking, gierig; gierigheid.
- Mèdhoet, A. dampen, rooken.
- Mèdjahhi, L. ombrengen, dooden, vermoorden.
- Mèdjën, verharding. Loro mèdjën, verstopping.
- Médi, K. grond, aarde.
- Médo, H. boos, toornig, gram, toorn. Rientën daloe médo mawõn hanak koelo niki, dag en nacht is dit mijn kind steeds boos.
- Médjo, §. tafel.

- Médjono, K. *middelmatig.*
- Mégantoro, *eene der krissoorten.*
- Méggap-méggap, A. *ziellogen.*
- Méggat, L. *scheiden, afzonderen, schiften.*
- Mégar, A. *bloem, bloei, bloesem.*
- Mégar, A. *uitdeijen, uitzetten.*
- Mégawé, L. *werken, doen, verrigten, stichten.*
- Mégiri, *eene plaats in het landschap Mataram, alwaar de graven der tegenwoordige vorstelijke familie zijn.*
- Mégo, A. *wolk. Kalingngan dénning lélajoe, jèn tinón kadhjo mégo, door de vaandels overschaduw, als of men wolken zag. Moeloek hangëmboro hawör lan mégo poetih, opwaarts vliegen en zich met witte wolken vereemgen.*
- Mégös, L. *scheef. Höléhhé gawé pagar, hiséh mégös, kan men eene schutting nog scheef maken.*
- Mégöt, L. *niet kunnen varen, zeilen. Prahoekoe hiséh mégöt-mégöt honöng ning pinggier poelo, mijn vaartuig wil nog niet voort, liggende onder den wal van het eiland.*
- Méh, *nog niet, bijna, omtrent. Tëtkolo méh banggoen rabiennané, toen de dageraad nog niet aangebroken was.*
- Méharso, H. *hooren, vernemen.*
- Méjöng, A. *krollen, maauwen.*
- Mék, A. *zachtjes aanraken.*
- Mékah, A. *Mekka.*
- Mékar, A. *bloem, bloesem.*
- Mékatán, H. *zoo, alzoo.*
- Méköngköng, S. *hurken, op de hurken zitten. Sopo sing méköngköng hönöng ning dhalan gedé, wie zit daar op den grooten weg op zijne hurken?*
- Méksi en Mékso, L. *dwingen, noodzaken.*
- Méktakoerdho, K. *woedend als een olifant.*
- Méladjëng, H. *rennen; voortijlen.*
- Mélajoe, L. *vlugten, vlieden. Aan de Maleijers die van Sumatra naar de vaste kust gevlugt zijn, is de naam van wöng mélajoe, dat is: vlugtelingen, gegeven, zoodat een Maleijer*

eigenlijk in geene achtung bij den Javaan staat.

Mëlakoe, L. *gaan; handelen, doen, zich gedragen.* Mëlakoe gawé, *werk verrigten.*

Mëlampahhi, H. *overtrekken.* Mëlampahhi hardi, *eenen berg overtrekken.*

Mëlang-mëlang, L. *blinken, aanblinken.*

Mëlang, *verdenkend, achterdochtig.*

Mëlar, A. *uitzetten, dijen; vloeijen als papier.*

Béras kijé nèk dhi liwët, *mëlar, a's deze rijst gekookt wordt, dijt zij uit.* Karthas mëlar, *vloeipapier.*

Mëlati en Mëlati, A. *geurige bloem, soort van jasmijn.*

Mëlbët, H. *in, binnen; ingaan; inbrengen.* Mëlbëttipoen, *ontvangst, inkomen; zijn ingang; levering.*

Mëlboe, L. *in, binnen, ingaan; inbrengen.* Siti Saléh mëlboe hing wismaniro, Siti Saléh ging, *in hare woning.* Mëlbëng mësdjidil haram, *in den geheiligden tempel.* Mëlboené, *uitgaaf; zijn of de uitgang.* Mëlboewo, *kom binnen, breng binnen, ga binnen.*

Mëlëthis, L. *het schemeren der oogen.* Bijën bë-tjikh matané, *sahiki dhadhi mëlëthis, voorheen waren zijne oogen goed, nu worden zij schemerend.*

Mëlëthös, A. *losbersten. Blaar, bladder.*

Mëlëtik, L. *vonkelen. Schemeren; spatten.* Kennöng ngopo matané dhadhi mëlëtik, *wat scheelt er aan dat zijne oogen schemeren.* Banjos hopo mëlëtik-mëlëtik kijé, *welk water spat hier zoo.*

Mëlik, *begeeren, bejagen.*

Mëlik, A. *eigendom, bezit.*

Mëlit, *een huis met riet dekken.*

Mëlladjëng, H. *vlugten, vlieden.*

Mëllakoe, L. *gaan; handelen; zich gedragen.* Mëllakoe gawé, *werken, iets verrigten.*

Mëllassasih, H. *ellende medelijden, mededoogen.*

Mëllék, L. *waken, niet slapen.* Soewëngngi hakoe mëllék bahé, *ik heb van nacht slechts gewaakt.*

- Mëllek, L. zien. Bijen pitjék, sahiki dhadhi mëllek. *eerst blind, nu ziende geworden.*
- Mëllëng-mëllëng, A. glimmen.
- Mëllënthöng, A. inbranden.
- Mëllinggi, A. makelen, bestellen, belasten.
- Mëlloekoe, A. natte rijstvelden beploegen.
- Mëllöröd, L. dalen, afstijgen. Tëko dhoevoer mëllöröd mënggisör, van boven naar beneden dalen.
- Mëlöe, L. volgen. Mëlöewo hakoe bahé, volg mij maar. Kowé hodjo mëlöe, volg gij niet.
- Mëlöempat, A. springen, huppelen.
- Mëlöeroed, L. stelen, bestelen. Wöng koewé mëlöeroed hoemahkoe mëh hésoek, die persoon heeft mijn huis voor den dag bestolen.
- Mëmak, golven als het hangend haar.
- Mëmajoe, A. met riet dekken.
- Mëmaling, L. ontstelen, stelen, ontfutselen.
- Mëmasoeh, A. wasschen. Memasoehhi pëngnganggönné mëtoewanné, de kleederen van zijne schooneiders wasschen.
- Mëubat, L. zacht, week, zwak. Wötté mëmbat, die brug is zwak.
- Mëmbat, L. bewegen. Gënë hakoe mëlakoe hora mëmbat, ik ga zonder mij te bewegen. (zonder veel beweging).
- Mëmbëk en mëmbik, L. het gezigt tot schreijen zellen, willen schreijen. Hoëbanggé wis mëmbëk-mëmbëk bahé, zijn gelaat zet zich geheel tot schreijen.
- Mëmëkas, L. bevelen; zeggen.
- Memeng, K. honderd miltoen.
- Mëmisoeh, L. schelden, raven, uitschelden. Mëmisoeh hoëwöng, iemand uitschelden. Wis gawéné tjangkëmmé tjök mëmisoeh, zijn mond is gewoon gaarn te schellen.
- Mëmmas, A. mollig, murw.
- Mëmamës, A. mollig murw.
- Mëmoedji, L. roemen; prijzen; aanbevelen.
- Mëmoelé, L. huldigen, eeren. Mëmoelé-moelé-wöng gëdé, een aanzienlijk persoon huldigen.
- Mëmoendoet, H. verzoeken, vergen. Mëmoendoetti.

- kalajan habdiené, *aan zijnen dienaar vragen.*
 Mëmoendoet, H. *nemen.* Kénging poenopo sampéjan mëmoendoet kagoengngan sampéjan, *böten bédjo kalih koelo, waarom neemt mijnheer het zijne zonder met mij te spreken?*
- Memöngso, K. *eten; azen.*
 Mëmpër, L. *nabijkomend, welgelijkend.*
 Mënak, H. *titel voor personen van eene goede afkomst. Grenswachter, zeker inlandsch hoofd van eenen ondergeschikten rang.*
 Mënang, L. *winnen, overwinnen.*
 Mënawi, H. *ojschoon, misschien, want.* Mënnawi tanggal 25 sasi poeniki, koelo wagët daténg hing pasanggrahhan sampéjan, *want op den vijf en twintigsten dezer, denk ik ten uwe huize te komen.*
 Mëndak, *de ring boven het blad van de kris.*
 Mëndëm, H. *bedwelmd, dronken.*
 Mëndët, H. *nemen, halen; beleefde uitdrukking voor stelen.* Mëndët jotro kathah, *vele schatten nemen.* Poeroen hamëndët jotro salëbëttipoen këdhatön, *schatten uit het paleis durven stelen.*
 Mëndhag, H. *ring.* Mëndhaggipoen djéné, *gouden ring.*
 Mëndhellakën, H. *verzwijgen.*
 Mëndhëk, L. *neigen.*
 Mëndhëm, H. *bedwelmd, dronken; roes, bedwelming.* Mëndhëmmakën, *bedwelmen.*
 Mëndhëmman, H. *bedwelmd, dronken zijn.* Wöng mëndhëmman, *een dronken mensch, dronkaard.*
 Mëndhërap, A. *afmaayen.*
 Mëndhët, H. *nemen, halen, stelen.*
 Mëndho, H. *geit, schaap.*
 Mëndhoeng en Mëndoeng, *zwarte wolk, regenwolk.* Jën mëgo mëndoeng dhërëng hoedhan, Djolodhoro namané, *als een zwarte wolk nog geen regen geeft wordt die Djolodhoro genaamd.* Mëndhoeng mawi klaban, *donkere wolken met verafzijnde bliksem.*
 Mëndjangngan, L. *hert.* Mëndjangngan wadhön, *hinde.*
 Mëndjëng, L. *hoer; nufje.*

- Mëndjöp, L. *lagchen, uitlagchen*. Nèk tìngkah-moe holo, hakéh wóng mëndjöp maringkowé, *indien gij booze nukken hebt, lacht men u uit*.
- Mëndji, K. *koel*.
- Mëndjoerah, A. *neigen, eene neiging maken*.
- Mëndolo, K. *berg van het mannelijk geslacht, donkere berg. Grond, aarde*.
- Mëndöng, *een soort van gras of biezen, waar men matten van maakt*.
- Mëndopo, *een hal, open gebouw met een dak, zie pëndopo*.
- Méné, L. *dit*. Wajah mëné, *op dit tijdstip. zie dhandan*.
- Mënëhhaké, L. *geven, schenken*. Kōwé wingngi mënékhaké hopo karo wóng liwat, *wat gaaft gij gisteren aan de voorbijgangers*.
- Ménéjo en Méného, L. *kom, geb. wijs*. Ménéjo kéné, *kom hier*.
- Mënëng, L. *stil: zwijgen; ophouden, uitscherden*. Siro mënénggo, *weest gij stil*.
- Mënëk, A. *klauteren, klimmen*.
- Mëng'amök poenggoeng, A. *regtsterm voor iemand die gedurende een regtsgeding zijne goederen vervreemdt*.
- Mëngèng, *veronachtzamen*. Hodjō mëngèng, *wees niet nalatig*.
- Mënënggah, A. *halveren*.
- Mënggah, H. *aan, tot, bij, van, aangaande*. Mënggah titijang doesön, *bij dorpelingen*. Sawab poenniko hingkang hangngoenniengngani mënggah hing dhamël koelo hing sadhientën-dhientën-nipoen, *omdat zij kennis dragen van mijne dagelijksche handelingen*.
- Mënggèh-mënggèh, A. *zwoegen, hijgen*.
- Mënggèp, A. *evenredig*.
- Mënggök, L. *eenen weg inslaan*. Hoewóng mënggök ngëndhi, *welken weg moet men inslaan?* Mënggök nëngngèn, *regts afslaan*.
- Mënggök, L. *scheef*. Ngiris mënggök-mënggök, *scheef snijden of knippen*.
- Mëngkab, L. *drijven, vlotten, bovenkomen*. Bojo ning djro banjoe kijé mëngkab kabéh, *de kroko-*

- dillen, welke in dit water zijn, komen allen boven.*
- Měngkab, L. *breken, beschadigen; beschadigd zijn.*
Hëndassé mēngkab-mēngkab, *zijn hoofd is zwaar beschadigd.*
- Měngkatēn, H. *alzo, zoo, zoodanig.*
- Měngké, L. *nu, (futurum), zal, zullen.*
- Měngkēné, L. *aldus, dus. dusdanig.* Měngkēné kījé hakoe hōra biso, *aldus, op deze manier, kan ik het met.* Hakoe dhadhi wōng, *hora biso mēngkēné mēngkono, ik ben iemand die niet zus en zoo weet te handelen.*
- Měngkērēt, *inkrimpen; verkrimpen.*
- Měngko, L. *nu, thans, dadelijk, aanstonds.* Měngko lan djaman koenno, *nu en voorheen.*
- Měngko, L. *wacht! zal, zullen.* Měngko kōwé loenggoho, *gy zult gaan, wacht gy gaat.*
- Měngkoe, A. *omvatten, bevatten, omringen.* Tjang hingkang mēngkoe sēdhojo bosō, *iemand die alle talen bevat, verstaat.*
- Měngkōk, L. *zwaartillend, niet willen.* Wis tak toetoeoggi hopo barang kang kinarēppaké, hisēh hoego mēngkōk-mēngkōk hōlēhhé rajattan maring ngakoe, *ik heb reeds verschaft wat gevraagd wordt, en nog is men onwillig om my te laten vrouwen.*
- Měngkono, L. *alzo, zoodanig, zoo op die wijs.* Pantēs kojo mēngkonoho, *op die wijs is het fraai.* Lah hadhi, *sampoen mēngkono, och broeder, doe zoo met.*
- Měngngadjēng, H. *voorwaarts gaan; vooruit, voorwaarts,*
- Měngnganggé, H. *kleeden, aankleeden, dragen, aanhebben; gebruiken, bezigen.*
- Měngnganggo, L. *idem.*
- Měngngarit, L. *afmaaijen.*
- Měngngingit, H. *naar boven gaan, verheffen, verhoogen: naar boven, opwaarts, omhoog heffen.*
- Měngngi, A. *aamborstig, aamechtig.*
- Měngngo, A. *open.* Ngēnggakhakēn, *openen.*

- Mé'ngo, L. *gluren, zien, kijken*. Mé'ngo ngiwo, *links kijken*.
- Méngsah, H. *vijand, vijandig*. Saréng niengngali mingsah, *op het zien van den vijand*.
- Méngsahhan, H. *vijandig*.
- Méñénggakén, L. *verzwijgen*.
- Ménilo, A. *saffier*.
- Méniro, L. *ik, mij, mijn, wij, ons, onze*. Waki méniro, *mijn gemagtigde, vervanger*.
- Ménit, S. *minuut*.
- Ménjawak, L. *leguaan*.
- Ménjoto, L. *verklaren, uitleggen*.
- Ménnak, *titel van iemand van goede afkomst; grenswachter, zeker ambtenaar*.
- Ménnang, A. *winnen, overwinnen*.
- Ménnang pabéng, H. *ménnang padhoe, L. overreden*.
- Ménnangngan, A. *overwinning, zege*.
- Ménnantén, H. *toren*.
- Ménnapék, S. Ar. *farizeer, geveinsde*.
- Ménnawi, H. *alhoewel, ofschoon, want*.
- Ménnék, *als, indien; mogelijk*. Roentik ratoe hajoe, *als de prinses toornig wordt*. Ménnék hisoen dhén paténni, *mogelijk word ik omgebracht*.
- Ménnék, A. *klauteren*.
- Ménnéng, A. *overwinnen, winnen*.
- Ménnéng, L. *stil zijn, zich stilhouden, zwijgen*. Lan podho méñénggo kabéh, *en zijt alle gezamenlijk stil*.
- Ménnipoen, A. *opdat, zoodat*. Njahi handhiko sangóni, *soto lan gambiré pisan, dhamél ngingang wöntén margi, dhadhi ménnipoen habrit, hing-gih njahi lambé hisoen, mejufvrouw verstrekt mij tabak en gambir, om mij bezig te houden met siri onder weg te nuttigen en zij rood worden, ja mejufvrouw, mijne lippen*.
- Ménnjang, L. *aan*. Dhi pasrahénno ménnjang kóngkónnap maniro, *hij moet het aan mijnen zending ter hand stellen*.
- Ménno, *ik, mij*.
- Ménoer, A. *eene geurige bloem*.
- Ménoeroet, Ml. *volgen, opvolgen*.

- Menoer panah, *de vleugels eener pijl.*
 Mënnoró, K. *aap.*
 Mënnoro, L. *toren.*
 Mënnowo, L. *ofschoon, alhoewel, ten zij, indien want.*
 Mënta, §. Ml. *verzoeken.* Mëntah hampoën, *vergifgens verzoeken.*
 Mëntah, A. *ongaar, onrijp.*
 Mëntak, §. Ml. *verzoeken.* Hingkang poenniko sathah kathahhipoën koelo mëntak hampoënnipoën sahoedhoró kandjeng toewan, *hierover verzoek ik veelvuldige malen verschooning aan mijnen doortuchtigen broeder.*
 Mëntang, *schrijden, de beenen wijd van elkander zetten.*
 Mëntar, H. *gaan.*
 Mëntas, L. *opklimmen, ergens uitkomen; zoo even, pas.* Mëntas tēko kali, *uit de rivier komen, (opklimmen).* Mëntas bahé, *hakoe mëntas tēko prahoe, zoo even ben ik uit het vaartuig geklommen.*
 Mëntégo, §. *boter.*
 Mëntéh, A. *ongaar, onrijp.*
 Mënthëlleng, L. *lonken, gluren.* Matané mënthëlleng, *hy lonkt met de oogen.*
 Mëntjeng, H. *scheef, schuinsch.*
 Mëntjerrit, A. *stroomen, vloeijen, buikloop.*
 Mëntjo, *fraaije vogel die spreken leert.*
 Mëntjōng, L. *scheef, schuinsch.*
 Mëntjōrōng, H. *glinsteren, blinken, glimmen.*
 Mëntjret, L. *buikloop.* Wētēngkoe larané mëntjret, *mijn buik lydt aan den loop.*
 Mëntoel, L. *zwak, niet sterk, slecht.* Tangngané mëntoel-mëntoel, *hy heeft zwakke handen.* Kajoe mëntoel mëngkono dhi gawé tēkōn, *van zulk zwak hout maakt men eenen stok. (spottender wijs).*
 Mënték, *een lang eenigzins krom rijdgeweer met een breed uiteinde.*
 Mëpé, A. *in de zon droogen.*
 Mëradh, L. *heengaan, weggaan, (in den zin als*

mèn weggejaagd wordt). Wis sahiki-kowé méréradhdho tēko ning kéné, nu 't is wel, ga van hier!

Mérambat, A. *krupen*, klimmen als planten.

Méramboet, A. *bolster*, kaf.

Mérang, A. *stroo van padi*.

Mérang, L. *beschaamd*, schroomvallig. Mérang manahhé, *inwendig beschaamd*. Mérang Sangking négariné, *beschaamd voor zijn land*.

Méranggi, A. *krisschedemaker*.

Mérangkaang, L. *krupen*.

Mérböt, A. *koster*.

Mérdhagang, L. *handelen*; handel.

Mérdhiko, A. *vrij*, in tegenstelling van een' slaaf.

Wóng mérdhiko, een vrije, een burger.

Mérdhônggo, K. *zware trom*.

Mérdjojo, K. *dooden*, ombrengen, van kant maken. Mérdjojo hing méngsahhiro, *zijn vijand ombrengen*.

Mérébësmili, L. *tranen storten*. Sabën dhino mérébësmili bahé, *dagelyks tranen storten*.

Mérédanggo, K. *toorn*.

Mérémpis, T. S. *blind*.

Méring, L. *overhellen*, op zijde hellen. Hoemahhé hisèh méring bahé, *zijn huis hangt nog al over*.

Mérénné, L. *hier*, herwaarts.

Mérés, A. *melken*; ophalen, zuigen.

Mérgag, L. *lomp*, dom.

Mérgagah, *schryden*, de beenen wijd van elkan-
der zetten.

Mérgi, H. *weg*, pad. Reus, Mérgi tojo poeniko, *die waterleiding*; de loop van dat water.

Mérgi, H. *want*; oorzaak, ter zake, om. Sién-tén hadjéng loeloes hing prékawis niki, mérgi manggan wöh dhalimo, *al wie van deze zaak wil ontslagen worden, ter zake van het eten van een grandatappel*.

Mérgóngso, K. *timmerman*.

Méri, T. S. *jonge eend*, pulletje, pulp.

Méri, *jaloerch*.

Mérik, H. *hier*, herwaarts.

- Mèrkangkang, S. *schrijden*. Poepoekoe woedbeñhèn, moelané hakoe mèrkangkang, *aan mijn dij is een zweer omdat ik geschreden heb.*
- Mèrno, A. *schulder.*
- Méro, K. *dag.*
- Méröt, L. *scheef, schuinsch.*
- Méro-wolo. K. *talk.*
- Mèrrak, A. *paauw.* Mèrrak hèstri, H. Mèrak wadhön, L. *paauwin.*
- Mèrrambët, A. *omslingeren, (zoo als klimop en planten).*
- Mèrrang, A. *stroom, lies.*
- Mèrrangngi, L. *strijd voeren, strijden.*
- Mèrrëm, L. *sluiten (als het oog).* Mèrrëm bahé matané, *hij sluit zijne oogen steeds.* Wis mèrrëm, *reeds gesloten; overleden.*
- Mèrrijam, A. *kanon, geschut.*
- Mèrrono, L. *daar.*
- Mèrröso, L. *verkrachten.*
- Mèrso, K. *onwaar, valsch.*
- Mèrtio, K. *koud.*
- Mèrtjiko, K. *een insekt.*
- Mèrtjón, A. *vuurwerk.*
- Mèrto, K. *heil, voorspoed.* Tam, mak.
- Mésan, L. *staande grafzerk, zoo als bij de Israëlieten en Mohamedanen.* Mésan pèdjarattan koewé hakéh sing dhi bédöllï hoewòng, *velen der zerken van die begraafplaats heeft men uit den grond getrokken.*
- Mésarsi, K. *de Ram, (hemelsteeken).*
- Mésat, K. *vlieden; vliegen.*
- Mésdjid. S. Ar. *tempel, moskee.* Mesdjid il haram, *de geheiligde tempel. (te Mekka).*
- Mésëm, L. *glimlagchen, lagchen.* Kèñong ngopo kówé mésëm dhèlèng maring ngakoe, *waarom lacht gij, naar mij ziende.*
- Mésgoel, S. Ar. *bekommerd; getroffen, bedroefd.* Saklangkoeng-laungkoeng mésgoellipoen sapèdjah-hipoen, *uitermate getroffen over zijn afsterven.*
- Méso, K. *de ram. (hemelsteeken).*
- Méssa, *hinken.*
- Méssakat, S. Ar. *pover, arm, ellendig,*

- Méssakhakén, H. *medelijden hebben*.
 Méssanggrahakén, A. *logeeren, nachtverblijf houden, overg. w. w.*
 Mésségit, A. *moskee, tempel*.
 Méssém, A. *lagchen, glimlagchen*. Sang prahoe kénjjo méssém sadjróuing gal h, *de vorstin lachte heimelijk, (in het hart, inwendig)*.
 Méssir, S. Ar. *Egijpte*. Wóng nêgoro méssir, L. Tjiang nêgari méssir, *Egyptenaar*.
 Méssoe, A. *erger, slimmer worden*.
 Méssoehoer, S. Ar. *beroemd, vermaard*.
 Mésthi, A. *moeten*.
 Métak, H. *begraven*.
 Métanggaké, L. *bevruchten*.
 Métanggi of Mémétanggi, H. *uitrekenen, uitleggen*.
 Métanggi en Mëténggi, L. *bevruchten*.
 Mëténg, L. *zwanger, bevrucht*.
 Mëthakhakén, H. *witten, aanwitten*.
 Mëthoek, H. *ontmoeten*.
 Mëtjah, A. *breken, bersten*. Jên piniharso lir mëtjah koeping, *bij het hooren scheen het gehoor te bersten*.
 Mëtjahhakén, H. *verbreken, breken, scheuren*.
 Mëtóe, L. *uit, buiten; uitgaan, uitkomen, uitbrengen, leveren, opbrengen*. Mëtóe padjég pitjis kabéh, *de pacht geheel in geld opbrengen*. Siro mëtóewo hing djobo, *ga gij uit naar buiten*. Loehliro hadrés mëtóe, *hare tranen vloedden*. Bojo, gëtihhiro bëndjang mëtóe, *ei, morgen zal uw bloed vloeijen*.
 Mëtóené, L. *uitgaaf, uitgang, uitkomst*.
 Mëtóklaké, L. *doen uitgaan, doen uitrukken, uitbrengen*.
 Mëtoto, *het uitpulen van eenen wond*.
 Mëténggakén, L. *verduisteren, verdonkeren*.
 Mëttho, *uitbeelden*.
 Mëtjoet, L. *zweepen*.
 Mëwahhi, H. *bijvoegen*.
 Mibër, H. *vliegen*. Wah pro' pëksi jaannénggih dhiéréng samjo mibër saking hënggënnjo, *voor-*

- waar alle vogels waren nog met uit hunne nesten gevlogen.*
- Midangët, ¹ H. *hooren*. Midangët wértös, *tyding hooren*.
- Midër, L. *rondgaan, rondom, overal*. Midër-midër langlang, *overal de ronde doen*. Midër gölèk dandaannan, *overal om goederen zoeken*.
- Midërran, L. *omgang, rondgang*.
- Midërri, L. *rondgaan, rondreizen*.
- Midjil, K. *uit, buitenwaarts, naar buiten, uitkomen*. *te voorschijn komen; baren; van*. Lir soerjo sèdënggé midjil, *even als de zon die ten halve te voorschijn komt*.
- Mido, K. *gek, dwaas*.
- Miëmmang, T. S. *wortel*.
- Miëmpës, A. *slanken*.
- Miëndhalihakën, A. *overdragen, verplaatsen, verhuizen*.
- Miëggah, H. *klimmen, rijzen*. Miëggah bahito, *aan boord gaan*.
- Miëggat, L. *vlugten*. Wis miëggat, *reeds gevlugt*. Hangngadjak miëggat, *tot de vlugt aansporen*.
- Miëggatti, L. *mijden, vermijden, misloopen, vlieden*.
- Miënggo, S. Port. *eene week*.
- Miënnjan, *benzoin*.
- Miëнно, K. *zekere visch*.
- Miëntir, H. *afvloeyen, wegdrjven*.
- Miëntjar, A. *mikken*.
- Miëntjaran, A. *mikking*.
- Miëntoenni, K. *geit, schaaap*.
- Migoëna, L. *de wetenschap of kennis najagen*.
- Miharso, H. *hooren, vernemen, tyding ontvangen*. Joto kagët miharso warti, *en men schrikte op het hooren van ùe tyding*.
- Mijang, K. *en, met, ook, naar, tot, uit; gaan*. Mijang wóng toenggorono, *met het volk van Toenggorono*. Mangkat mijang hing Soerobojo, *naar Soerabaja vertrekken*. Mijangungo pasar dhën naglis, *gu gaauw naar de markt, (naar de markt spoedig)!*

Mijantèn. H. *haven, mond, uitwatering eener rivier.*

Mijat, L. *afmaken, verwoesten.*

Mijataanni, L. *verwoesten. Vollooijen, afmaken.*

Mjawak, L. *een leguaan.*

Mijös, H. *uit; uitkomen, geboren worden. Mijös saking hiklas, uit vriendschap. Mijös djaloe, er werd een zoon geboren. Sang noto mijös tinangkil, de vorst ging uit naar de voorzaal. Mijössi ngajoedo, ten strijde rukken.*

Mijoso, K. *uitkomen. Hambët mijoso, de geur kwam er uit, het verspreidde geuren.*

Mikantoeik, H. *verwerven, bekomen, verkrijgen, vinden. Dhérèng mikantoeik ngilmoe, nog geene kennis verworven hebben.*

Mikènnani, L. *ondervinden, bij de hand hebben, waarnemen, bevinden. Höra nono bëtjikké, sing dak kóngkön, jèu nöra hoewöng sing wis taloe mikènnani, het zou niet goed zijn dat ik iemand zond, die niet reeds gewoon is zaken waar te nemen.*

Miki, (hiki) L. *hier, dit.*

Mikoe, (hikoe) L. *dat, daar.*

Mikoel, L. *dragen, schouderen, sjouwen. Boeroeh mikoel dhandbaannan, de sjouwers dragen de goederen. Mikoel kraudjang, eene mand dragen.*

Mil, §. *mijl.*

Milang, L. *tellen. Milang doewit, geld tellen, duiten tellen.*

Milangngöndi, L. *met riet dekken. Hoemahbé milangngöndi, zijn huis met riet dekken.*

Milar, T. S. *vlieden.*

Mili, A. *afvloeijen, stroomen. Lir tojo mili dandané, als stroomend water waren hare weldaden.*

Milih, L. *uitkiezen, uitzoeken. Milih-milih, jèn nono wöng doewé djaran, zoek goed uit, als er iemand is die paarden heeft. Kawoelo milih hing tawan, ik zoek onder de gevangenen uit.*

Milik, A. *besitten.*

Miljèng, K. *volgen. Kang masoek hagami miljèng*

- Dëmmak**, die het geloof omhelsden volgden *Damak*. (het volk van *damak*).
- Milir**, A. afvloeyen; afkomen uit de bovenlanden, naar de benedenlanden gaan.
- Milis**, H. tellen, opsommen, berekenen. Sawëg milis dhagangngannipoen, hij berekent nog zijne koopwaren.
- Milo**, H. rede, oorzaak, omdat, want, en, ende zoodat, dat, ja. Milo koelo poeroen dhamël, omdat ik het durf te doen. Milo poeniko, daarom. Milané koelo bötén poeroeu, en ik durf niet. Milo mëkatén, ja, zoo is het; ja, op die wijs. Milo noehoen panggoepoero, en vergiftenis vragen.
- Milo**, H. immer, altijd, voorzeker, ongetwijfeld. Milo poetranning rodjo, ongetwijfeld is het een koningssteltg. (in den bevestigenden zin alsof men zegt: de telg stamt van ouder tot voorouder van vorsten af). Milo-milo, wyders, verder.
- Miloe**, L. volgen. Kōwé miloe ngëndhi, waar volgt gij naar. Hakoe möh miloe, ik wil niet volgen. Miloe mati, in den dood volgen. Hisoen miloe hōra dhèn soekaanni, ik volgde (maar) het was tegen den zin, het werd niet toegestaan. Hattaggen mantri hareboet gandjaran, siro miloewoe, moepoewoe, beveel de rijksgroten de belooningen op te nemen, volg (hen na) raap gij (die ook) op.
- Milo-milo**, H. aanvang.
- Milwäng**, H. volgen. Milwäng laboeh ratoe koepar, eenen ongelooovigen vorst getrouw navolgen.
- Mimang**, K. bolachtige wortelen.
- Mimbo**, K. te voorschijn komen,
- Mimi**, L. zekere visch. Hakoe gölèk mimi hōra hōlèh, ik zoek mim en vind dien niet.
- Mimintro**, K. verwant.
- Mimis**, L. kogel, hagel. Mimis këntjono, gouden kogel. Sikillé kënnong mimis, zijn been is door eenen kogel getroffen.
- Mimiti**, L. beginnen. Mimiti noelis, beginnen te schrijven. Nètkolo mimiti hing dhino ngahad,

- toen men begon op zondag, (was het zondag).
- Mimituané, K. het begin van iets.
- Minangko, K. als, gekijk, even als. Minangko haram, als vuilnis.
- Minangsi, geschilderd, gepenseekt.
- Minantio, K. griffioen,
- Minatoe, A. wasscher, bleeker.
- Mindak, als moendak.
- Mindho, H. geit; bok.
- Mindo, K. nabootsen, even als. Mindo ratoe, als een vorst.
- Minép, L. toedoen, toegaan.
- Ming, L. maar, slechts. Ming sathiük, slechts een weinig.
- Minggo, S. zondag.
- Minggoet, K. aardbeving.
- Mingis, scherp, vinnig.
- Mingkéd, H. draaijen.
- Mingkoeng, L. draaijen, (uit angst heen en weer draaijen). Sabèn dhak tagih hoetangngé, mingkoeng meléboe hoemahhé, elke reis als ik hem om zijne schuld aanspreek, draait hij naar binnen in zijn huis.
- Mingkrik, L. vreezen, beangstigd zijn. Hatiné hiséh miangkrik-mingkrik, zijn gemoed is nog beangstigd.
- Mingngér, L. draaijen. Mingngér kiwo têngngén, hoemahhé, links en rechts om het huis draaijen, drentelen.
- Mingngo, A. het gezicht omdraaijen, afwenden. Mingngo sakéh haningngali, allen die het zagen, wendden het gelaat af.
- Mingsér, L. draaijen, omdraaijen. Mingsér tèko panggönnan, van de plaats draaijen.
- Minjak, K. verhevene gezegde.
- Minjan, A. wierook.
- Mino, K. zekere visch; de visschen; (hemelstee-ken).
- Mino, K. ander, anders; verschillen. Hoetang-koé sing dimin, mino tekko hoetangkoé sahiki, mijne vorige schuld verschult van mijne tegenwoordige.

Minoeman, L. *drank*.

Minöngko, *vervaardigen*, *maken*. Kang minöngko sangugoenniro, *die den voorraad gereed maakten*. Minöngko lironé... , *in plaats gesteld van*...

Minöngmöng', (van Móngmöng) *verzorgd*, *opgekweekt worden*.

Minöngso, K. *gegeten geworden*, *gegeten*. Doorvreten, *doorgeknaagd*.

Mintar, K. *gaan*. Rangkoet sampoen mintar mël-lampah sandi', *Rangkoet is gaan loopen rooven; is op roof uitgegaan*.

Mintar, K. *langdurig*, *gedurig*. Jên lönnöng ning Sëmmarang, mintar, *als (hij) te Samarang is, blijft; hij er lang*.

Mintoehoe, K. *hooren; volgen, opvolgen*. Mintoehoe timballan dhalëm, *het bevel van den vorst hooren, opvolgen*. Tau mintoehoe timballaning noto, *het bevel van den vorst niet opvolgen*.

Mintoeno, K. *geestelijke, priester; ook de naam van zekeren visch*. Hakoe wis gëgoeroe karó mintoeno, *ik heb bij den priester geleerd*.

Minto-rogo, K. *boetedoening*.

Mipil, L. *een weinige zoeken*.

Mirah, L. *edelgesteente*. Watoe mirah, *robijn*. Mirah sélan, *een edelgesteente van Ceylon*.

Mirah, H. *edelmoedig*, *weldadig; ruimschoots; goedkoop*.

Mirahös, H. *zeggen*. Gevoelen. Mirahös wöntëu tijang hawön, *zeggen dat er slecht volk is*. Mirahös jên nawön, *gevoelen indien er iets kwaads is*.

Miranti, L. *toerusten, gereed maken*. Miranti hamëthoek hing ngajoedho, *zich toerusten om wederstand in den strijd te bieden*.

Miré, L. *mijden, vermijden*.

Mirëng, H. *hooren; vernemen, opvolgen*. Mirëng tjijös, *tijding vernemen*. Koelo dhërëng mirëng dhawoeh dhalëm, *ik heb het bevel van den vorst nog niet vernomen*. Tëtkolo Soeltan mirëng tijang hanjéboet namanéki, *toen de Sultan te mand hoorde, die zijnen naam noemde*.

- Miring, L. *overhellen, afhellen, op zijde hangen.*
Lëmmah miring, *afhellende grond.* Prahaekoe
miring hönönöng ning lahoetau, *mijn vaartuug*
helde over op zee.
- Mirmo, K. *medelijden.* Mirmanisoen kalangkoeng,
ik heb zeer veel medelijden.
- Miroedho en Miroedo, H. *vluchten.*
- Miro, L. *hoeveel er zijn, zooveel er zijn.*
- Mirso, H. *zien; weten; onderzoeken.* Pirsanën,
zie! Pirsakkénno, laat zien!
- Mirsakhakén, H. *doen zien, opmerken.*
- Misah, L. *bevredigen; scheidén, van een schei-*
den. Misah wöng toekaran, *twistende bevredi-*
gen. Hoemahbé misah karö hoemahbé wöng
ngakéh, *zijn huis staat van de huizen der me-*
nigte afgescheiden.
- Misanën, L. *neef; nicht.*
- Miséso, A. *magt hebben; verheven zijn.* Wistöso,
magt.
- Misis, L. *droogen.*
- Miski, L. *mettegenstaande.*
- Miskien, Ar. *pover, arm, ellendig, bekrompen.*
- Misoeh, A. *het aangraauwen van menschen; be-*
schimpen, schelden.
- Misoehoer, S. Ar. *beroemd, vermaard.* Misoehoer
ngëndhi-ngëndhi këbisannané, *zijne schrande-*
heid is alom beroemd.
- Misoewoer, S. Ar. *beroemd, vermaard.* Soepa-
dhös goesti Allah haparingngo moepakat misoe-
woero hoetamënnipoen kratön koelo, *op dat de*
Heere God eendragt geve opdat mijne regeering
op de voortreffelijkste wijze geroemd worde.
- Misro, A. *verteeren. (van spijs).*
- Mistër, S. Hl. *meester; chirurgijn.*
- Mitjal, H. *tellen, cyferen, opsommen.* Mitjallakén
jotro, geld tellen.
- Mitjantén, H. *zeggen, spreken.* Mitjantënnakén
përkawissipoen, *zijne zaak bepleiten; zeggen.*
- Mitjik, L. *hyven, twisten; harrewarren, kibbe-*
ten. Hoewong koewé mitjik tëmén, *die menschen*
twisten hevig.

- Mitjoro, L. *zeggen; bevelen.* Jèn mitjoro, hõra kènno dhi roengngokkaké hoewõng, *bij het bevelen wordt men niet gehoord.* Doeto mitjarèng ngolo, *de afgezant zeide in zijn hart.* (bij zich zelven).
- Mitoehoe, K. *gehoorzamen; gelooven.*
- Mitoeloengngi, T. S. *helpen; bijstaan.*
- Mitoeng, A. *elk zeven.*
- Mitoetoeri, L. *onderrigten, leeren.* Mitoetoeri wõng liwat, *de voorbijgangers leeren.*
- Mitoeroet, L. *volgen.*
- Mitro, K. *uriënd, bevriend.* Mitro karõ wõng soegih, *bevriend met de rijken.* Mitrané wõng ngakéh, *een allemans vriend.*
- Miwah, K. *met, benevens, en.* Miwah kabin-toenni-ro, *met zijn geschenk.* Miwah rékkijono Patih, *benevens den heer Patih.* Gadahkan koelo miwah gadahhannipoen, *mijne en zijne bezitting.*
- Miwang, K. *als Miwah.*
- Miwiti, L. *beginnen, aanvangen, de eerste zijn.* Hingkang miwiti hagomo hislam kangdjèng Soenan Ngampel, *die het eerst het Islamismus omhelsde, (begon) was de Soesoehoenan van Ampel.*
- Mlakoe, L. *doen, uitvoeren; gaan, loopen, be- gaan.* Mlakos gawé, *arbeid verrigten, een be- roep uitoefenen.*
- Mlampah, H. *gaan, begaan, werken, doen, uit- voeren.* Mlampah dhamél, *arbeid verrigten, een beroep uitoefenen.* Mlampah hoeroet ping- gier bènggawan, *langs den kant eener rivier gaan.* Mlampah mèlojo boemi, *reizende de we- reld rondzwerven.*
- Mlarat, S. Ar. *ellendig, behoeftig, arm; ellende, armoede, behoefte.*
- Mlémboeng, A. *zwellen.*
- Mlérök, L. *grimmig.*
- Mlèttjètti, A. *striemen. w. w.*
- Mlientir, A. *strengelen.*
- Mlòbök, L. *verschalken, verstrakken, bedriegen.* Wõng kowé gawéné tjök mlòbök hoewõng, *dis*

- kan* *te* *met* *genoege* *op* *toe*, *om* *an-*
deren *te* *verstrikken*.
- Mloekoe, A. ploegen, beploegen.
- Mloemo, L. op den rug liggen.
- Mlörök, L. gluren, lonken; op zijde zien. Nék hono hoewóng tjathoe sing hōra pantes, mlörök bahé matané, als iemand onfalsoenlyk spreekt, met hij op zijde.
- Mlösör, S. dwars; dwarsliggen. Gaan krupen, schuiven. Kajoe mlösör, één dwarsliggend hout. Hoelo koewé mlösör hōngōng ning dhalan gedé, die slang schoof op den grooten weg.
- Mlötjöt, L. eene wond of uitslag reinigen. Restelen. rooven. Lagi mlötjöt hanakké, pas het kwaadzeer van het kind reinigen. Mlötjöt wōng liwat, voorbijgangers bestelen.
- Mo, G. T. niet willen, niet wenschen.
- Móang, K. met.
- Mobat-mabit, L. wapperen, fladderen. Mōbat-mabit gēdarané, zijne vlag wappert.
- Mōdal, A. kapitaal, hoofdsom.
- Mōdhar, L. (vulg.) sterven; dood. Nék hono wōng sing holo-holo hatiné koewé mōdharro bahé, indien iemand zeer goddeloos van hart is, moet hij maar sterven.
- Mōdho, L. hekelen, beschimpen. Mōdho wōng gawé, een arbeider beschimpen. (zijn werk).
- Modjar, K. zeggen, spreken. Hasroe mōdjar Radhèn, spoedig zeide de Radhèn.
- Mōdhōd, L. uit, buitenwaarts. Pēdangmoe mōdhōd tēko wērangkané, uw zwaard is uit de schede.
- Mōdhōng, S. uit, uitwaarts.
- Modjo, zekere boom. Modjo Pahit, Madja Pahit, gen voormahg rijk op Java. Sang noto hing Modjo Pahit, de koning van Madja Pahit.
- Modjo-kani, galnoot.
- Moe, A. u, uw. Hanakmoe, uw kind.
- Moebēng, H. overal, rondom, rondgaan. Moebēng hanēng gēdōgan, rondom de stal gaan.
- Mōehānggan, H. zwaai, draai, wending.
- Moedaanni, A. ontbloeten.

- Moedhdhoen, L. *afzitten, afklommen*. Moedhdhoen rëggi, *afslaan, in prijs dalen*. Gowdmoedhoen, *afvoeren, naar beneden brengen*.
- Moedhik, L. *naar de bovenlanden reizen*.
- Moedhin, A. *koster, kerkendienaar*.
- Moedhito, K. *heil, voorspoed, zegen*. Moedhiting ngrono, *voorspoed in den strijd*.
- Moedhoen, L. *afstijgen, afzitten, afklommen*.
- Moedito, K. *geveinsd, huchelachtig*.
- Moedja-moedjoe, A. *dille*.
- Moedjar, L. *zeggen, spreken*. Moedjar Hadipati Toeban, *de Adipati van Toeban zeide*.
- Moedji, H. *bidden, loven, prijzen*. Rino wëngngi moedji gawënë, *dag en nacht houdt hij zich bezig met bidden*.
- Moedjidat, S. Ar. *uonder, wonderwerk*.
- Moedjo, L. *bidden*.
- Moedjoek, H. *zich tot iemand wenden*. Koelo moedjoek hing pandjennënggannipoen toewan besar, *ik wend mij tot den doortuchtigen grooten heer*.
- Moedjoer, A. *voordeelig*.
- Moedjông, A. *met een spreij of laken toegedekt*.
- Moedjör, A. *overlangs, overlangs liggen*.
- Moedo, L. *jong*. Wông moedo, *jong mensch*.
- Moegi, H. *moge, dat, opdat, eilieve*. Moegi-moegi pinandjangngo joesoewané, *moge zijn leven verlengd worden*.
- Moegoet, H. *maaijen, oogsten*.
- Moehamad, S. Ar. *Mohamed*. Nabi moehamad klawan koelwargané, *de profeet Mahomed met zijne bloedverwanten, (vrienden)*.
- Moeho, K. *inhalig, begeerig*.
- Moehoro, L. *ree, haven, monding eener rivier*.
- Moejab, L. *gek*. Batoeré karö moejab, *zijne beide makkers zijn gek*.
- Moekarabien, S. Ar. *serafijn*.
- Moekarno soelo, K. *gemeen woord*.
- Moekiwo, K. *goed, best, voortreffelijk*.
- Moeko, K. *aangezigt, front, gevel*. Sinabëtta-kën moekané, *in het aangezigt geslagen worden*.

Moeko, K. *uit, uitwaarts.*

Moekoel, Ml. *slaan.*

Moekti, H. *rustig, vredig, opgeruimd.* Moekti ha-wibojó, *rustig en welvarend, in vrede en bloei.*

Moekto, K. *rustig, vredig, opgeruimd.*

Moelaning, (moelo), L. *ter oorzaak van, om, wegens.* Moelaning hapértapi, *wegens boetedoening.*

Moeladh, L. *vlammen.* Gënni koewé moeladh-moeladh, *dat vuur vlamt.*

Moelak-malik, A. *onstandvastig.*

Moelangngan, H. *onderwijs.*

Moelas, A. *kleuren.*

Moelat, K. *zien.* Moelat ngiwo, moelat nëngngën, *links en rechts zien.* Sënopati soepënnoeh dën-ziro moelat, *het legerhoofd was verwonderd dat hij het mogt zien.*

Moelës, L. *kramp, pijn in het ligchaam.* Wë-tëngkoe moelës rasané, *ik gevoel kramp in mijnen buik.*

Moelës, L. *vragen, verzoeken.* Moelës-moelës hō-léhhé hoetang doewit maring ngakoe, *gedurig vragen om geld van mij te leen.*

Moelës, L. *kronkelen, omslingeren.* Hoelo kōwé moelës wëténg wōng, *de slang kronkelt zich om 's menschen buik.*

Moelët, A. *een touw opschieten.*

Moelih, L. *naar huis keeren.* Kënnōng ngopo kō-wé hōra moelih, *waarom gaat gij niet naar huis.* Moelihbo, *keer terug.* Gawé hopo hakoe moelih, *waarom zou ik naar huis gaan?* Hoewis moelijo haglis, *'t is wel ga spoedig naar huis.* Hoelih, *terugkomst.* Sahoelijé, *bij zijne terugkomst.*

Moeljo, K. *verheven, luisterrijk, heerlijk, roemrijk.* Kang mohó moeljo, *de allerverhevenste, (God).* Pëgawéhhané moeljo, *hij werkt voortreffelijk.*

Moelo, H. *reden, oorzaak, begin, aanvang, aanhef; dat, ende.* Moeloh sih, *is het waar.*

Moelo, L. *is het zoo.*

- Moeloek, K. *vliegen, stijgen*...
- Moeloer, A. *voortgang nemen.*
- Moeloet, A. *een der mahomedaansche ministers.*
- Moemat, L. *duizeling, duizelen.*
- Moembël-moembël, A. *portelen.*
- Moemboel, A. *opstijgen.*
- Moemët, L. *overal, rondom, ronagaan, omlopen.*
- Moemoettan, L. *vracht.*
- Moempoeng, L. *nog, zoo even, pas.* Moempoeng dé-rêng nabrang, *zoo even nog niet aan de overzijde der rivier gekomen.*
- Moendak-moendak, L. *trapsgewijs, des te meer.*
- Moendak, L. *vermeerderen, toenemen.* Sahiki wis moendak këbisannané, *nu is hij in kennis toe-genomen.*
- Moendak, L. *den schouder vasthouden.* Hodjo moendak, poendakkoe lagi loro, *houd mijnen schouder niet vast dezelve doet nog zeer.*
- Moendëlik, A. *de oogen verdraaijen.*
- Moendhoer, L. *terug trekken, deinzen.* Moendhoer tēko ngarëppané ratoe, *uit de tegenwoordigheid van den vorst teruggaan.*
- Moendhoet, L. *nemen.*
- Moendi, H. *dragen.* Hingkang moendi nowolo, *de briefdrager.*
- Moending, S. *kleine buffel, buffel.*
- Moending sari, *naam van een der eerste Sunda-sche vorsten op Java.*
- Moendhoer, L. *terugtrekken, deinzen.* Moendhoer tēkko gigrissi, *uit vrees terugdeinzen.* Hoetoessan moendoer tan pamit, *de afgezant ging terug zonder afscheid te nemen.*
- Moendjoek, A. *zich tot iemand wenden.*
- Moendoet, L. *nemen.* Moendoetto pawittan kami, *neem mijn kapitaal.* Moendoët tojo woeloe, *wij-water nemen.* Moendoet pitjës padjèg, *pacht-geld heffen, landrenten innen,*
- Moendrèng, K. *schoone vrouw.*
- Moëndri pëmbajön, H. *tepel.*
- Moeng, L. (hamoeng), *slechts, behalve, ten zij,*

daar, dewijl. Moen gugalap wöng madoeng bahé, slechts tegen over menschen staan, die niets doen dan snijden. Moeng diko wöng gedé, daar gij iemand van aanzien zijt.

Moenggah, L. *stijgen, klommen, opvaren. Sawoes-sé hólé patang poeloeh dhino maning déwékké moenggah hing soewargo, en na veertig dagen voer hij ten hemel. Moenggah mendoewoer, omhoog klommen. Moenggah dëradjatté, in rang opklommen. Moenggah prahoe, aan boordgaan.*

Moenggah, L. *afstaden,*

Moenggèng, K. *zijn, wezen, zich bevinden, zitten, staan. Hadipati sampoen moenggèng ngajoenan, de Adipati is reeds vooraan. Kang moenggèng ngarso narpati, die voor het aanschijn van den vorst is.*

Moenggijang, K. *zijn, wezen. Moenggijang ngarso, vooraan zijn.*

Moenggijèng, K. *zijn, wezen, zich bevinden, zitten, staan. Moenggijèng ning kathil këntjono, op den gouden troon zitten, (zijn). Moenggijèng kòböng, achter de gordijnen zitten.*

Moenggoeh, L. *aan, bij, met, aangaande. Hanangning moenggoeh wöng kang ngèrti hōra gèlēm, maar bij verstandige menschen wil (hij) niet. Siro hanédho toelōng moenggoeh goesti Allah, gij vraagt hulp aan den heere God.*

Moengkarèk, L. *wangunstig; benijden; slecht van verstand. Nèk hono wöng doewé hopo-hopo dhi pōjok, nèk doewékké déwé dhi halēm, hikoë djenènggé wöng moengkarèk, die, als iemand iets bezit, het luikt, en als hij het zelf bezit, het prijst, wordt een mensch van slecht verstand genaamd. Hoewōng koewé moengkarèk tēmēn, die persoon is zeer wangunistig.*

Moengkas, A. *overeenkomen. Moengkas witjantēn, afspreken.*

Moengkassi, A. *eindigen; opmaken; overeenkomen.*

Moengkir, L. *ontkennen, loochenen. Déwékké wis moengkir tèko prëkarané, hij heeft in zijne zaak ontkend.*

Moengkoer, L. *den rug toekeren. Moengkoer bahé*

- nèk moeroek ngadji, *gedurig den rug toekeeren bij het leeren lezen.*
- Moengngel, H. *luiden geluid, inhoud; inhouden; klinken, geluid geven; Hoengngel, geluid.*
- Ngoengngellakèn, *geluid maken; lezen.* Sèrrat hinggang moengngel, *een brief, luidende.*
- Moengkono, L. *alzo, Zoodanig.*
- Moengpoeng, L. *tijd, tijdstip.* Moengpoeng koewé dhoeroeng mati, *op dat tijdstip nog niet gestorven.*
- Moengsèng, L. *overal, rondom.* Moengsèng hakce gölèk pègawéjan, *hōra hōlèh, overal zoek ik werk, maar vind het niet.*
- Moengso, *slechts; maar.* Dawané moengso toeding, *slechts een vinger lang.*
- Moengsoeh, L. *vijand; vijandig.* Moengsoehhé hakéh, *hij heeft vele vijanden.* Moengsoeh mè-lajoe, *de vijand vngt.*
- Moengsoewan L. *vijandig.*
- Moengsir, K. *gaan.*
- Moenni, L. *luiden, klinken, schellen; bevatten, in houden; inhoud; klank, geluid.* Moeni hing ngawijat, *geluid van omhoog.* Kang moeni lajang pijagèm hiki, *lawassé hamoeng satahoen, de inhoud van dit bevelschrift geldt slechts een jaar.* Bèndé moennjo nganggang, *moenni hing ngawang-ngawang, de gong klonk zeer schel, klonk tot aan de wolken.*
- Moeniworo, K. *leeraar, onderwijzer, geestelyke.*
- Moenjar, *ronddraaijen.*
- Moennjoek, T. S. *aap.*
- Moenni, L. *geluid geven, klinken, luiden, schellen; inhouden, bevatten; inhoud, klank.* Bèdil nōran moenni, *het geschut bulderde niet.* Nōra namoenni, *niet klinken, geen geluid geven.*
- Moenno en Moeno, L. *zeggen; gewag maken; geluid geven; geluid.* Hakoe moeno hoetang, *hōra hawéh, ik maakte gewag van leenen, hij gaf het niet.*
- Mcenobroto en Moeno brodjo, K. *ten strijde trekken.*
- Moentah, A. *verschieten van kleur.*

- Moeno, K. *stil zijn, zwijgen.*
 Moentah, A. *overgeven, braken.*
 Moenthanhang, T. S. *trotsch.*
 Moenthoek, A. *schuimen.*
 Moentjoel, L. *het uitkomen of vooruitkomen van iets, zoo als land, zee, bosch enz.*
 Moepakat, S. Ar. *eendragtig, eensgezind.*
 Moepoe, L. *opnemen, oprapen.* Moepoewo bötjah tjilik, *raap het kleine kind op.* Moepönni tjoké pasar, *marktgeld heffen.* Joto moepoewo sami hing kigoengngané sang praboe, *en zij raapten gezamenlijk de eigendommen van den vorst op.*
 Moepoeni, L. *oprapen; op, af, uit.*
 Moepoes, A. *bedaren, zich gerust stellen.*
 Moepti, S. Ar. *musti.*
 Moer, A. *katoog, gesteente.*
 Moerah, L. *goedkoop; mild, mededeelzaam.* Mos-rah pangngan, *goedkoope spijs.*
 Moerangkoro, K. *laster; lasteren.* Gawéné tjök moerangkoro, *hij legt zich op lasteren toe.*
 Moerang-margo, K. *op den weg de wacht houden.* Sélambatté moerang margo, tan pinanggih sangking sénoenggal tjang, *zoo lang ik op den weg vaak, heb ik nog geen mensch ontmoet.*
 Moerbali, K. *fraai.*
 Moerbêng, K. *scheppen, formeren.* Kang moerbêng djagadh, *de Schepper der wereld.* Moerbêng boewono, *de Schepper der wereld, God.*
 Moerbo, K. *Schepper.* Moerbo wiséso, *De Almachtige Schepper.* Haksoro moerdho, *hoofdletters.*
 Moerdho, K. *hals.*
 Moeri, K. *bloem.*
 Moerid, H. *leerling.* Moerid kathah sami kasoekan, *vele leerlingen spelen te zamen.*
 Moerih, H. *trachten.* Koelo poerih, *ik tracht.*
 Moering, T. S. *zichtbare, uitwendige toorn.*
 Moering-moering, L. *ongenoege; grommen, aangrummen.*
 Moerko, A. *inhalg.*
 Moerob en moerob, A. *ontulammen, vlammen; een helder vuur.*

- Moeroeb, A. *glinsteren, glanzen, blinken*. Kânt-jono moeroeb, *„blinkend goud*.
- Moeroed, K. *afdeuzen, terugtrekken*.
- Moeroegi en moeroegi, H. *halen*.
- Moeroeh, *schuimen*.
- Moeroek, L. *onderwijzen*.
- Moeroekkan, L. *onderwijs*.
- Moeroennakén, H. *verkloeken; aanmoedigen*.
- Moeroes, L. *mest, drek*. *Bukloop; kramp*.
- Moerók en moeroek, L. *leeren, onderwijzen*.
- Moerókhakén, H. *bedwelmen*.
- Moertad, §. Ar. *afvallig*.
- Moerti, K. *acht*. 8. *Haagdis. Form*.
- Moertjo, K. *verdwijnen*. Moertjo sangking kadhatón, *uit het paleis verdwijnen*.
- Moerto, K. *slaap; slapen*.
- Moerwat, K. *waardeeren*.
- Moerwo, K. *beginnen, aanvangen*. Doek king moerwèng tjarito, *tijdstip dat de geschiedenis aanvangt*. Hing kang moerwo hing kéné, *het welk hier begint*.
- Moesigt, §. Ar. *moskee, tempel*.
- Moesik, L. *bewegen, bewegetijk*. Hóra hóbah, hóra moesik, *onveranderlijk, onbewegetijk*.
- Moesiko, K. *mus*. Moesiko mèllampah têngngah hing margo, *de muizen liepen op het midden van den weg*.
- Moesim, A. *seizoen, jaargetijde*.
- Moesno, L. *verdwijnen; onzichtbaar, weg*. Browidjojo kang winoewoes woes moesno sagarwanniro Browidjojo, *wordt gezegd met zijne vrouwen verdwenen te zijn*.
- Moeso, §. Ar. *Mozes*.
- Moeso, *eene soort van weegbree of plant, die den Javaan bij gebrek van rete beters tot voedsel dient*.
- Moesoeh, L. *vijand, vijandig*. Moesoeh kinèn dèning goesti, *vijand die door zijnen meester gezonden wordt*. Djadjahhan moesoeh, *de kant van den vijand*.
- Moesthiko, K. *voortreffelijkheid; inborst; zeldzaamheid; wonder; versteening*. Wcng ngajoe, moes-

- thiko ngajoe, *een schoon mensch heeft eene voortreffelijke inborst.*
- Moestoko, K. *hoofd, kop.*
- Moetah, L. *braken, overgeven.* Moetah gëtüh, *bloed braken.*
- Moetapil, S. Ar. *dweeprucht.*
- Moetër, A. *draaijen, omdraaijen, schroeven.*
- Moetër balik, *met draaijerijen omgaan.* Moetër lawé, *gaarn maken.*
- Moetër, L. *verplaatsen, verplanten.* Moetër wit dëlimo, *een granaatappelboom verplanten.*
- Moetihhaké, L. *wiltten, aanwiltten, pleisteren, wit maken.*
- Moetijoro, A. *parel.*
- Moetoeng pamatang. A. *regtsterm voor iemand, die gedurende het regtsgeding zijnen heer of baas verlaat.*
- Moetjap, K. *zeggen, spreken.*
- Moetjappakën, A. *zeggen; doen zeggen.*
- Moewah, L. *en, of*
- Moewoeh, L. *toevoegen, bijvoegen, aanvoegen, vermeerderen, uitbreiden, verhoogen.* Moegi-goesti Allah tóngolo moewoehhono dëradjat kamoeljan ngagoeng hing dalëm doennjo, *moge God de Allerhoogste (zijnen) rang en hoogen luister verhoogen in de wereld.*
- Moewoehhi, L. *bijvoegen, vermeerden, verhoogen, uitbreiden.*
- Moewoen. H. *weenen, hulen.* Geween.
- Moewoeng, T. S. *grootte wildernis.*
- Moewoennan, H. *jammeren; hulen, weenen, krijten, schreijen; geweën, gejammer, gehuil, gekrijt.*
- Moewoes. L. *zeggen, spreken, melden.* Moewoes saris, L. *zacht spreken.*
- Moeworo, L. *haven, monding eener rivier.*
- Mögök. L. *slenteren, niet willen gaan, niet voort willen.* Tegenstreven, *onwillig zijn.* Dhikön mëlakoe, mögök bahé, *gelast worden om te gaan, en maar niet willen.*
- Mögöl, L. *half ryp, half gaar.* Kabisannané hisèh mögöl, *zijn verstand is nog ongekoakt, nog niet ryp.*

Mögöl, L. oorlog voeren, bevègten. Doek nagri Bali mögöllé, tijdens Bali in oorlog was.

Möh, L. niet willen.

Möhal, L. onwaar, logenachtig. Möhal bahé wöng bëtjik gèlëm njölóng, het is slechts onwaar dat een fatsoentlijk mensch zou willen stelen.

Moho, A. zeer, bij uitstek, bovenmate.

Moho koewoso, almachtig. Kangdjëng rodjo kang moho hagëng, de doorluchtigste; de verhevenste koning. (eeniglijk voor den koning der Nederlanden).

Moho. A. overtuigd van iets zijn.

Moho-moeni, K. leeraar, onderwijzer.

Mohorodjo, titel van sommigen der oude vorsten van Java. Keizer.

Mojo, K. licht.

Mojok, aanporren, tcrgen; laken.

Moköh. L. dwingen; noodzaken. Moköh bahé hawakkoe, mij zelven dwingen.

Moko-tirang, K. zelfde.

Mölah, L. bewegen. Höra biso mölah, zich niet kunnen bewegen. Kali köwé hono hiwak mölah, (in) die rivier beweegt zich visch.

Mölar, H. weenen, schreijen. Mölar takën soe-darmo, weenende naar vader vragen. Hamölar hing ngiboenniro, om zijne moeder weenen, zijne moeder beweenen.

Mölèk, S. schoon, welgevormd, bevallig.

Mölër, L. uit, uitwaarts, uitkomen.

Möló, L. vorst van het huis. Mölóné hoemahmoe likoe salinnono, laat de vorst van uw huis vernieuwen.

Möló, L. vol, gevuld. Kanthönggé wis mölö-méli, hisèh hoego harëp dhi hisènni, zijn zak is reeds vol en nog wil hij dien vullen.

Molo, L. slaan. Wöntën nampël poepoe, wöntën molo-molo djodjo, sommige sloegen hunne deijen, sommigen sloegen hunne borst.

Molohékat, A. engel, engelen.

Mölör, L. uit, uitwaarts; uitkomen. Mölör hoembellé, het heeft den droes, het snot komt er uit. Mölör matané, zijn oog is uit.

- Mömöndhrèng, K. *jonge ongehuwde vrouw, weduwe.*
- Mömöng, A. *bestieren.*
- Mömöngso, K. *eten; knabbelen.*
- Mömöt, L. *vrachten.* Mömötan, *lading.*
- Momotjo, L. *lezen.*
- Mömpo, S. *pompen.*
- Möndho, *glinsterend, met zwart vermengd.*
- Möndhrèng, K. *ongehuwde vrouw, weduwe.*
- Möndök, L. *inwonen, huizen; vernachten, vertoeven.* Hakoe möndök hoemahlé, *ik vertoef ten zijne huize.* Möndök honöng ning dhalan, *op weg, overnachten.*
- Möndöng, H. *dragen.* Lah hijo möndönggo poetrie, *welaan dan, draag het meisje.*
- Möng, K. *tijger.*
- Mönggang, K. *speeltuig.*
- Mönggo, L. *vinden, aantreffen, te beurt vallen, kunnen, mogen.* Tannono mönggo poelijo, *niet naar huis kunnen keeren.*
- Möngko, L. *ende; dat; omdat, derhalve.* Möngko tijang hawön, *ende een slecht mensch.*
- Möngkök, L. *zwellen, opzwellen.* Möngkök-möngkök hatiné nèk dhi halém, *zijn hart wordt opgeblazen, als hij gepezen wordt.*
- Möngmöng, *in acht nemen, opkweeken, verzorgen.* Harso möngmöng dhatèng hingkaŋ wajah, *het tijdstip willen in acht nemen.*
- Möngsang-mangsing, L. *in moejelykheid verkeeren; moejelykheid.*
- Möngsèl, L. *armoedig.*
- Möngso. A. *tijd, getijde.* Möngso rëndang, *regentijd.*
- Möngso, K. *opeten, verslinden.* *Vleesch.*
- Mönnjèt, Ml. *aap.*
- Monokawan, H. *dienen, dienstbaar.* Kawoelo marék mariki harso monokawan, *ik kom hier, willende dienen.*
- Mönnono, L. *iets beredderen, in gereedheid brengen.* Déwèkké nèk mréné monnono, dhéwèkké dèmmèn, *als zij hier komt om iets te*

- redderen, dan heeft zij vermaak. (dan wil zij).*
 Mono, K. *stil; zwijgen.*
 Mönthah, L. *aandringen, vorderen, dringend verzoeken.* Mönthah djaloek rabi, *dringend verzoeken om te huwen.*
 Möntjo, A. *afgelegen.* Möntjo nêgoro, *afgelegen land, dorp, vreemd land.* Wöng montjo nêgoro, *vreemdeling.*
 Möntjodhroso, K. *weenen. schreijen.*
 Möntjöl, L. *oneffen, hobbelig.* Dhalan küé hisèh hakéh sing möntjöl, *deze weg is nog zeer hobbelig.*
 Möntjör, H. *loslijvig.* Möntjör wëténggé, *hij is loslijvig; heeft den buikloop.*
 Möntjorawat, K. *weenen.*
 Möntjo warni, H. *veelkleurig.*
 Möpöl, A. *malsch.*
 Mörang, L. *opwaarts.* Mörang bahé tjangkémme, *hij houdt zijnen mond gedurig opwaarts.*
 Moro, L. *komen.* Woes nitih toerönggo, Dipati Lasëm moro basikëp watang, *na te paard gestegen te zijn, kwam de Dipati von Lassem met eene lans gewapend.* Paran pinaran, *elkander naderen.* Moro hing kéné, *kom hier.* Hoewönggé dhoeroeng ngonno moro, *zijn volk is nog niet gekomen.* Morotöh nèk köwé wani hamaring ngakoe, *kom toch indien gij durft tot mij.* Moroto, *kom toch.*
 Moro, K. *ik; mij.*
 Moro, L. *reede, haven.*
 Mörödh, L. *stil houden, ophouden.* Höléhhé prang, mörödh bahé, *kan men oorlog voeren als men gedurig stil houdt*
 Mörödh, L. *naar buiten, uit.* Linggih karö wöng ngakéh mörödh, dhadhi linggih déwé-déwé, *als men zit wanneer er veel volk uithuizig is, zit men eenzaam.*
 Morotamoe, *bezoeken, een bezoek afleggen; van moro, naderen en tamoe, gast, gezelschap.*
 Moro sêpoe, H. *schoonouders.* Moro sêpoe djalër, *schoonvader.* Moro sêpoe hestri, *schoonmoeder.*

- Moro toewb, L. *schoonouders*. Moro toewo lanang *schoonvader*. Moro toewo wadhön, *schoonmoeder*.
- Moro-topo, L. *kuizenaar*.
- Mörti, K. *een olifant*.
- Moroto, K. *verveerd*.
- Mötang, L. *geld leenen, op schuld geven*. Mötanggaké maring wöng ngakéh, *geld aan velen leenen*.
- Moté, L. *parelen*. Moté hidjo, *groene parelen*.
- Mötho, L. *gaas*. Djarik motho, *gazen stof*.
- Möthöng, Ml. *afhouwen, afsnijden*, Hono bédél wéténggipoen, hono kan möthöng tanggan, *sommigen sneden den buik open, sommigen hiewen de hand af*.
- Motjo, L. *lezen*. Kang motjo, *die leest, de lezer*. Hamrih rëmën kang mötjo, *opdat de lezer vermaak sceppe*. Wasis hamotjo, *ervaren in het lezen, vlug lezen*. Motjoho, *lees!*
- Motjo-mono, K. *den mond wasschen*.
- Mötjöt, L. *afrukken*. Mötjötti sandanggan hoe-wöng, *iemands kleedëren afrukken*.
- Mötjöt, L. *wegzenden, afdanken*. Mötjötti sëka-héhéhé wöng sing njëkkël gawé, *al de arbeiders afdanken*.
- Moto, L. *oogen*. Twee. Moto koetjing, *katoog, steen*.
- Moto, K. *moeder*.
- Motó, L. *vol, gevuld*. Tjangkëmmé hisèh mötö-Motó, dhi lolöhhi bahé, *zijn mond is nog vol en wordt gepropt*.
- Moto-moto, A. *spionnen; oppassers*.
- Möwa, H. *aal*.
- Mowo, L. *om; omdat; met*. Sang mowo, *omdat*. Tan mowo, *zonder*.
- Mragat, A. *slagten*.
- Mrambat, A. *kruipen*.
- Mréman, A. *voortgaan, zich uitbreiden*.
- Mréné, L. *kom hier*. Hier. Mrénéjo, *kom toch hier*. Kówé mrénéjo sédélo bahé, *kom gij een oogenblik hier*.
- Mrëkkoessani, L. *overmeldigen*.
- Mrëtjiko, K. *schorpioen*.

- Mrijem, A.** *kanon, geschut.* Sördadoe mrijem, *artillerist, kanonnier.*
Mrijös, H. *peper.* Mröjssi, *peperen.*
Mriki, L. *hier, kom hier.*
Mriko, H. *derwaarts, ginds.*
Mrikogo, K. *de botervlieg.* (het hemelsteeken de *tweelingen*).
Mrikso, A. *naziën.* Mriksaanni, *scherp onderzoeken.*
Mring, A. *aan, bij, tot.* Mringkang roko, *aan den ouderen broeder.*
Mrintah, A. *bevelen; gelasten.*
Mrintassi, af, op, uit.
Mripat, H. *oog.* Mripat koetjing, *hars.*
Mriso, K. *de Stier, (hemelsteeken).*
Mrisobo, K. *de Stier, (hemelsteeken).*
Mritjaanni, L. *peperen.*
Mritjo, L. *peper.* Kajoe-kajoe mritjo, *peperboomen.*
Mritjiko, K. *de schorpioen.* (hemelsteeken).
Mritoeno, K. *de botervlieg, (het hemelsteeken de tweelingen).*
Mrödjol, L. *los.* Mrödjol tèko koeroengngan, *los uit de kouw, uit de kooi ontslagen.*
Mroetjöt en Mroetjët, L. *ontglippen; ontvallen.*
Mroetjoeh, L. *jong.* Wöh-wöhhaanné hisèk mroetjoeh wis dhi dhölli, *zijne vruchten zijn nog jong, (en) hij heeft (ze) reeds verkocht; zijne nog onrijpe vruchten heeft hij reeds verkocht.*
Mrono, L. *daar, ginder, derwaarts, naar dien kant.* Gawémoe mronopo, *wat doet gij daar?*

N.

- Nabdhakakën, doen zeggen; bevelen.**
Nabdho; K. *zeggen, spreken; bevelen.* Sinoehoën
 Běngang nabdho, Pangngéran koedoes tinoëding,

- De keizer Benang sprak en de prins van Koëdoes werd (door hem) gekozen, of gezonden.
- Nabi, §. Ar. profeet. Hidjrah saking nabi loehoeng, hingkang wasto nabi Ngiso, het jaargetal van den verhevenen profeet, die genaamd is de profeet Jezus.
- Naboeh, L. slaan; trommelen. Naboehho têngngoro, geef een teeken op de trom. Toekang naboeh, tamboer.
- Nabrang, A. eene rivier of zee oversteken. Sami nabrang hing bennawi, zij slaken gezamenlijk de groote rivier over.
- Nadahhi, L. bevechten, tegenstand bieden. Dhipati Teroeng nadahhi, de regent van Teroeng bood tegenstand.
- Nadarbé, H. bezitten, in eigendom hebben, hebben. Browidjojo sampoen lalis, tan nadarbé poetro laannang, Browidjojo was verdwenen (gestorven) hebbende geene zonen.
- Nadhëggakën, L. doen staan; oprigten; bouwen, daarstellen; te voorschijn brengen. Soen nadhëggakën nidjinggé, ik rigtte het des morgens op.
- Nadhjan, L. alhoewel, hoewel, ofschoon, hoegzeer. Nadhjan hakoe loro, hijo hoego njêkel pëgawéjan, ofschoon ik ziek ben neem ik mijn werk toch waar. Nadhjan dhipoon dëngdëngngo, alhoewel (ik) als eene borstweering gebezigt word.
- Nadhijó, K. wil, opzet.
- Nadhir, §. Ar. natuurverschijnsel.
- Nadhdho, §. bevelen; zeggen.
- Nadi, twee, T. S. een vijver, meir; zilt water.
- Nadjar, zekere naukloopers, afstammende van priesters (van ouds) op den berg Lawoe bezuiden Reubang.
- Nadjissakën, L. ontwijden, ontheiligen, onteeren, bezoedelen, bemorsen.
- Nagari, H. als Nagii.
- Nagé, L. spoedig. Podo moelijo dën nagé, keert allen spoedig naar huis.
- Nagëng, H. groot.
- Nagëssang, H. lever. Jën nagëssang, poendli

pěrnahipoen, bopo, *indien hij leeft waar is zijn verblijf, vader?*

Nagih, A. *eischen, invorderen, vragen.*

Naglis, K. *spoedig, vaardig; spoed. Hoendhangngono dèn naglis, roep dan spoedig.*

Nagoeng, H. *groot. Tějanjo mili mring pinggir bėngugawan nagoeng, het water vloeide naar den kant van de groote rivier. Padėkkan nagoeng, groote (voiwassene) bediende.*

Nagoro, L. *gewest, streek, landschap, provincie, stad, dorp; rijk.*

Nagosoewi, K. *turkoois.*

Nagri, H. *gewest, streek, landschap, provincie, stad, dorp, rijk. Nagri Padjadjaran rėssak, het rijk van Padjadjaran werd verwoest, (ging ten onder). Sinnrat hing nagri Djakarta, geschreven in het rijk van Djakarta.*

Nahani, L. *stuten, tegenhouden; tijden.*

Nahoennajoen, H. *voor, vooraan.*

Nahoer. L. *betalen. Nahoerri, afbetalen. Nahoerrak é, doen betalen. Hakoe harėp nahoerri hoetangkoe sing honong Poelo Pinang, ik wil mijne schulden, die ik te Poelo Pinang heb, afbetalen.*

Nahoerri en Nahoerré, L. *antwoorden.*

Najiwo, K. *alzo, zoo, zoodanig; dat, die. Dat niet!*

Najoebban, L. *feestmaal houden.*

Najoko, A. *raadsman.*

Nak, (hanak) L. *kind. Hėh nak king wang, mrėnnėjo nak kingsoen, o mijn kind, kom hier mijn kind.*

Nak, A. *misselijk, gemelijk, kwalijk.*

Nakal, A. *ondeugend, stout, kwaadwillig.*

Nakari, L. *achterblijven. Sakantjaannė hodjo nakari, dat zijne makkers met achterblijven.*

Nakarjo, K. *doen, handelen, bedrijven, maken, vervaardigen, bouwen. Kinon nakarjo nagari, eene stad doen bouwen.*

Nakathah, H. (Kathah) *veel.*

Nakdhierrakėn, S. Ar. *voorbeschikken, bepalen, het lot bestemmen.*

Nakėh, L. (hakėh) *veel.*

- Nakakaloeng, A. *een kalssieraad dragen.*
- Nakènni, H. *vragen.*
- Nakoe, K. *de zon.*
- Nakoe, L. *bekennen, erkennen. Hiseoen nakoe soedoro, ik erken als broeder.*
- Nakönni, L. *vragen.*
- Nalaanni, K. *drie. (twee).*
- Nalah, *gelyk, als, zooals. Hapan nalah doek karoehoen, ja, zoo als in vroeger tijd.*
- Nalaki, L. *huwen. Jèn nalaki, als men huwt. (eenen man neemt).*
- Nalalis, K. *dood, overleden. Lamoen nalalis, als (hij) dood is; overleden zijnde.*
- Nalami, H. (lami) *lang geleden, langdurend. Sampoen nalami, reeds lang geleden.*
- Nalané, L. (van Holo) *zijne slechtheid; het slechte.*
- Nalanggi, L. *voorschieten. Koelo nalanggi ti-jang ngèstri koelo, ik schiet mijne vrouw voor.*
- Nalar, A. *verstand; begrijpen; verstand, begrip; vernuft. Denken, overwegen,*
- Nalattakèn, A. *godsdienstige plegtigheden verrigten. Samijo nalattakèn wahoe mring majitting sarip Hasan, en zij alle verrigtten godsdienstige plegtigheden voor het lijk van Sarif Hasan.*
- Nalèndro, K. *koning, vorst. Sri nalèndro tan pasah dènnng wèssi, de doorkuchtige vorst was met te kwelsen door het staal.*
- Nalènni, L. *binden, vastmaken.*
- Naliko, K. *tijd, stond; wanneer, tijdens, ten tijde, toen. Nalikaanné, zijn tijd. Hing naliko mangsa kala-kalané, op bijzondere tijden. Sampéjan naliko prang Pellembang honöng ngèndbi, waar waart gij tijdens de oorlog van Palembang. Koelo naliko rëssak nēgari Pellēmbang, koelo wöntēn nēgari Ngarab, tijdens het op-roer van Palembang was ik in Arabie. Hang nalikékoe, op dat tijdstip.*
- Nalindhro, K. *vorst, koning. Vorst in hoogere gewesten. Doek maksih Boedaanné, nalindhro Bēthoro Wisnoe djēnēnggé, in den tijd van de*

- Budisten, voerde de hemelsche vorst. Bèthara Visnoe het bewind.*
- Naloeri, H. *geslacht.*
- Nalökkakèn, §. Ar. *ten onderbrengen; zijne magt uitbreiden.*
- Namoenni, L. *klinken, geluid geven, bulderen.*
Bédil nōra namoenni, *het geschut bulderde met.*
- Namoer, L. *vermommen.* Hanamoer-namoer brōngto, *het gemoed vermommen, onoprecht zijn.*
- Namaanni, L. *noemen.*
- Namané, L. *zijn naam, genaamd.* Lajang Sétro namané kang toewo, *de oudste was Lajang Sétro genaamd.*
- Namanniro, L. *zijn naam.* Poetrannipoen djaloe; pèkik namanniro, Djoko Saseroeli, *zijn zoon heeft eenen fraayen naam, Djoko Saseroeh.*
- Nambaanni, L. *geneesmiddelen, toedienen; genezen.* Wōng ngikoe loro lōra nono sing nambaanni, *dat mensch is ziek er is niemand die het geneesmiddelen toedient.*
- Nambal, A. *pleisteren; lappen, flansen.*
- Nambang, H. *duizend.* Kawan nambang, *vier duizend.*
- Nambanggi, A. *in een tambanggan (schuitje) overvaren.*
- Namboeng, L. *vereenigen, zamenvoegen, bevredigen, verzoenen.* Sinamboeng-samboeng woeddadi soko, *vereenigd zijnde werd het een paar.*
- Namboer, A. *trommelen.*
- Namboet, A. *holen, ontvangen, aannemen; bij de hand hebben; verrigten, uitoefenen, uitvoeren.* Kang namboet kardhi, *werklieden, die een beroep uitoefenen.*
- Naméko, K. *zijn naam; genaamd.*
- Namènni, H. *opnoemen, noemen.*
- Nami, H. *naam.*
- Nammi, H. *naam.* Namminipoen, *zijn naam.*
- Namoeng, H. *behalve, ten zij, uitgezonderd, maar, alleen.* Namoeeng tjang poenikoe hing-kang dhéréng wōntén tjellané, *alleen die man is nog zonder blaam.* Koelo dhéréng tapi da-

- wah. namoeng hannak koelo hingkang tampi dawah, *ik heb nog geene bevelen ontvang, alleen mijn zoon heeft bevelen ontvangen.* Tjang hingkang wöntën pëdhamëllan poeniko sami sagëdh, namoeng koelo, tjang bödö, *al die werklieden zijn verstandig, maar ik ben een domoor.*
- Nampaanni, L. *ontvangen, aannemen.* Koelo nampaanni sërrat sangking hiboe koelo, *ik ontvang eenen brief van mijne moeder.* Kowé nampannono lajang sing tēkko, *ontvang gij den komenden brief.*
- Nampar, A. *lijn draaijen, touw slaan.*
- Nampël, A. *staan.* Wöntën-nangis nibo hing siti; wöntën hagëgoeloengngan; wöntën nampël poepoe, *er waren er, die wenende ter aarde vielen; er waren er, die rondrolden; er waren er, die hunne dijen sloegen.*
- Nampënni, H. *ontvangen.* Dhipoen tampënni, *ontvangen worden.* Tampën-tinampën, *van elkander ontvangen.* Tampi, *ontvangst.*
- Nampi, H. *ontvangen.* Nampënni, (*bedr. vorm.*) *ontvangen.* Koelo dërëng nampënni sërrat, *ik heb nog geenen brief ontvangen.* Kénging poenopo sampëjan koelo soekaanni sërrat botéu poeroen nampënni, *waarom wilt gij den brief, dien ik u geef, niet ontvangen?*
- Nampik, A. *weigeren, tegen iets zijn, tegen.*
Nampik poenniki, *hier tegen.*
- Nampo, L. *ontvangen, aannemen.*
- Nampoek, A. *inrukken; aanrukken.*
- Namtoklakën, H. *instellen; vaststellen, bepalen.*
- Nauagan, *gouden draken of serpentes behoorende tot de rykssieraden.*
- Nauah, L. *etter.* Soekoennipoen haboeh mëdhal nauah, *zijn gezwollen voet ettert.*
- Nanar, A. *bijziende.*
- Nanas, A. *anas.*
- Nandaanni, A. *merken, teekenen, keuren, ijken.*
- Nandakkakën, A. *bewijzen; een bewijs, teeken geven; merken, kenteekenen, ijken, een teeken, keur geven, keuren.*
- Nandang, A. *dragen; kleeden, hebben, bezitten.*

- Nandang** ngiman, *geloof bezitten*. **Nandang** kaannin, *wonden hebben, gekwetst zijn*.
- Nandang** en Hanandang, A. *tijden*.
- Nandër**, A. *voortijlen* Sigro nandër hangngamoek, *snel voortijlen, moordende*.
- Nandës**, H. *af, op, voltooid, verbruikt* Sampoen nandës, *het is voltooid: het is verbruikt*.
- Nandëssakën**, H. *een einde aan iets maken in eenen goeden en kwaden zin; voltooijen, afmaken, volbrengen; opmaken, verspillen, verstijlen*.
- Nandhoer**, L. *planten, poten*.
- Nandiko**, K. *zeggen, noemen*. Jën sampéjan nandiko, pahit dhadhös djoeroeh, *indien gij het beveelt, wordt het butlere zoet*.
- Njandjoto**, A. *schieten, het schieten, schot*. *Wapen*.
- Nanëm**, H. *planten, pooten*.
- Nanëmoe**, L. *ontmoeten; vinden*.
- Nangarit**, L. *en nanggarit, gras snijden*. Sampoen nangarit, kawoelo njahössono, *snijd geen gras ik zal (het) geven*.
- Nanggappi**, L. *ontvangen*. Soedjoed sarwi nanggappi, *zich buigen en (iets) aannemen*.
- Nanggël**, H. *op zich nemen, borg blijven; aanvaarden; verantwoorden*. Sampéjan hinggang nanggël, *gij neemt het op u*. Sientën kang poeroen nanggël prakawis, *wie durst de zaak te aanvaarden*. Koelo poeroen nanggël dhiko, namoeng dhiko hipahhi, *ik durf borg voor u te blijven; mits gij mij beloont*.
- Nanggër**, K. *Heer*.
- Nanggoeng**, L. *op zich nemen, borg blijven, voor iets instaan; aanvaarden*. Nanggoengugi, *idem*. Nanggoenggakën, *doen borg blijven*.
- Nanggoeppi**, L. *ondernemen, aannemen, op zich nemen, wagen*. Nanggoeppakën, *doen ondernemen, aanbesteden*. Koelo hingghih wöntën hinggang nanggoeppi noembassakën rasoeckkan, *ik ben het voorwaar, die op mij neem, een kleed te koop*.

- Nanggoer, (anggoet) *druwen; wijnstok. Wijn.*
- Nang'ing, L. *maar, echter, doch; behalve, uitgezonderd, ten zij, alleen.* Nang'ing rékké sang praboe Browidjojo dhéréng karso, *maar nu wil de vorst Browidjojo nog niet.*
- Nang'is, L. *weenen, huilen, krijten, schreijen, jammeren, tranen storten.* Pan sami nang'is sakabéh, *zij alle weenden te samen.* Panangngissé, *zijn geweest.*
- Nangkaanni, A. *nommeren, cijffers zetten.*
- Nangkép, H. *vatten.*
- Nangkis, A. *afweeten, weeren.*
- Nangko, A. *zekere vrucht.* *Artocarpus integri folia.* L.
- Nanglédhi, H. *vragen.*
- Nangnging, L. *maar echter, doch; behalve, uitgezonderd, ten zij, alleen.*
- Nangngis, L. *weenen, huilen, krijten, schreijen, jammeren.*
- Ngangngissi, L. *beweenen.*
- Nangsaanni, L. *kweesten. (vreijen).*
- Nangsoelli, H. *aanbinden, vasthechten, vereenigen, vastknoopen.*
- Nannas, A. *een ananas.*
- Nanoet, L. *volgen.* Radja Kapoer tan nanoet hagogomo nabbi, *de koning Koepoer volgde het ge-loof van den profeet niet.*
- Nantang en nantan, A. *dreigen; uitdagen.*
- Nanti, L. *wachten, afwachten.*
- Nantjébbakén, A. *krammen. w. w.*
- Napas, A. *adem.*
- Napi, L. *vergeten, achterlaten.* Tannapi, *niet vergeten.*
- Napoero, L. *vergiffenis; vergeven.* Gih kawoelo hanoehoen napoero, *ja ik smeeek vergiffenis.*
- Napsoe, §. Ar. *drift, toorn.* Měngkono kijé haijoewo noeroet howo napsoenjo, *alzoó dan moeten wij onze driften niet opvolgen.*
- Napti, K. *willen.* Tan napti, *niet willen.*
- Naradjang, A. *aanvallen.* Gěböğ tinaradjang, roeboch pating goelimpang, *de schutting werd*

- aangevallen en stortte in.* Hono radjang kanari keri, *rechts en links aanvallen.*
- Naraki, E. *zich van iets onthouden, matigen.* Koelo hadjeng naraki, *ik wil mij matigen.* Hora biso naraki sethithik, *zich met een weinig kunnen matigen.*
- Nararijo, K. *geerd.* Een titel van den soeverein.
- Narəbat, H. *opnemen, oprapen, wegnemen.*
- Narəkdhro, K. *een gematigd en bemind vorst.*
- Narəndbro, K. *vorst, koning.* Hatoerrənno narəndbro, *biedt het den vorst aan.*
- Narik, A. *trekken, uitrukken.* Hambandjoer narik tjoerigo, *vervolgens trok hij de kris.*
- Nari, K. *een goed voorkomen.*
- Narimani, L. *begiftigen, begunstigen, geven.* Sampéjan narimani poenopo kalajan habdli sampéjan *wat hebt gij aan uwen dienaar gegeven.*
- Narimo, J. *ontvangen, aannemen, tevreden zijn.* Hora narimo pandhoem, *geen aandeel ontvangen.* Tarimo, *ontvangst, tevredenheid.*
- Narinipoen, K. *zijn jonger broeder.*
- Narisnani, H. *beminnen, liefhebben.*
- Naris-woro, K. *vorst.*
- Narit, (harit), *mes, grasmes, snoeimes.*
- Narjo, K. *werken, maken.* Kang kinarjo habahhan, *dat tot gereedschap gemaakt (gebruikt) wordt.*
- Narjo. (arijo) *arija, titel.* Radèn narjo, *Raden Arija.*
- Narko, H. *aanklagen, noemen.*
- Naroem, A. (haroem) *geuring.* Hambéttipoen naroem, *deszelfs geur is welriekend.*
- Narokó, A. *de hel, de onderwereld.*
- Naropé, K. *souverein.*
- Narpati, K. *koning, vorst.* Een vorst wiens bevel *onherroepelijk is.*
- Naiso, H. *wil.* (karso) Radèn Patah tannarso hangngabdli, *raden Patah wil niet dienen, onderdanig zijn.*
- Nas, S. Ar. *tekst.*
- Nasabbi, A. *bedekken.* Koelo bötən waged nasabbi hanak koelo, *ik kan mijn kind niet toedekken.*

- Nasih, H. *toegenegen*. Lamoen nasih, *indien gij toegenegen zijt*.
- Nasiwi, K. *baren, kinderen voortbrengen*. Sampoen nasiwi, *reeds verlost, reeds gebaard hebben, heeft gebaard*.
- Nasoenijo, K. *uitspansel*.
- Nasoenoe, K. *baren, ter wereld brengen*.
- Nastiti, K. *zich onthouden, gematigd zijn*.
- Nastoakan, K. *bevestigen*.
- Nastopo, K. *ingetogen leven*.
- Natah, A. *beitelen, schulpen, uithouwen*.
- Natar, H. *plein, erf*.
- Naté, A. *oort. Gewoonlijk*. Dhérèng naté, *nooit*.
- Natékkakèh, A. *gewennen*.
- Natèng, K. *vorst, koning*.
- Natjadh, L. *afdwalen; berispen; hekelen*.
- Natjah, A. *bijten; zich driftig maken*.
- Natjah, L. *houwen, steeken*. Hono hinggang natjah-natjah hing kèris, *sommigen staken met de kris*.
- Natjoro, K. *vergeten*.
- Natmadjaanné, K. (Hatmodjo) *zijn kind*. Lamoen natmadjaanné lahir, *als het kind ter wereld komt*.
- Natoerré, (Hatoer) *hij zeide*. Radèn natoerré soewawilah poekoelan kawoelo békto mring ... *de Raden zeide kom mijn meester ik zal u bij ... brengen*,
- Natónni, L. *wonden, kwetsen*. Tatoe, *wond; verwond*. Tatónnono, *kwets, wond!*
- Natrappi, A. *veroordeelen, vonnissen*.
- Nawakno, (dhawakno), L. *verleng!* Dhi nawakno, *verlengd worden*.
- Nawènnang, L. *geoorloofd; gepast, betamelijk*. Tan nawènnang wöng matènni, *het is den mensch niet geoorloofd te dooden*.
- Nawolo, K. *brief, geschrift*. Sampoen kadhodho kang toelis, bromotijo noewèk nawolo, *toen hij den inhoud van het geschrevene verstond, verscheurde hij in toorn den brief*.
- Nebah, nèbahlii, H. *vlugten, zich verwijderen*.
- Nebak, A. *vatten, grijpen*.

- Nébas en Nébbas, H. *lossen, vrijkopen.*
 Nébassakén, H. *verpachten; doen verkoopen.*
 Nébbi, §, Ar. *profeet.*
 Nébbi, K. *één. De navel.*
 Nébbihakén, H. *verwijderen, afzonderen.*
 Nébbijökki, A. *slaan. Dhipoen Nébbijökki hing gandjoer, met den stok van eene lans geslagen worden.*
 Néboen, A. *dauw.*
 Néboet, A. *noemen, aanroepen.*
 Nédak, H. *uitkomen, verschijnen, voor den dag komen; afkomen; afstammen. Tédak, uitkomst. Tédak-tédak, nakomelingschap. Nedakkakén, afhelpen, naar omlaag brengen, aflaien.*
 Nédèng, K. *bidden. Soen nréwangngi nédèng wi-di, ik help den Heere te bidden.*
 Nédèng, A. *volwassen, rijp zijn. Móngso nédèng, oogsttijd.*
 Nédhak, H. *afschrijven.*
 Nédhap, H. *bewondering; bewonderen.*
 Nédhöhhi, A. *luwen, stiller worden, overschaduwen.*
 Nédhêrlan, §. *Nederland.*
 Nédhöhhaké, L. *verwijderen, afzonderen, af-trekken.*
 Nédi, H. *eten, spijzen. Sawab nédi dhéllimo, door het eten van een' granaatappel.*
 Nédi, H. *verzoeken. Kawoelo nédi rintjang koelo kesoekaannikoe, ik verzoek eenen speelmakker Nédi poenopo sampéjan, wat verzoekt gij. Koëlo hadjèng nédi pangngaannan, ik zal om lek-kers vragen.*
 Nédo, H. *eten, spijzen. Koelo nédo sèkoel, ik eet rijst. Dhipoen tédò, gegeten worden.*
 Nédo, H. *verzoeken.*
 Nédro, K. *slaap. Woengngoe saking nédranjo, uit den slaap opstaan.*
 Néggahhakén, A. *afraden; verbieden.*
 Négari, H. *land. gewest; stad, dorp; rijk; bewind. Négari dhalèm, het rijk van den vorst.*
 Néggarrakén, A. *verstokken, verstokt maken.*
 Néggör, L. *vellen, omhakken.*

- Nëgoro, L. *land, gewest, provincie; stad, dorp; rijk; bewind.* Hardjaning nëgoro, *rust welvaart van het rijk.*
- Nëh, L. *geven.* Nëhnötöh doe wëkkoe, *geef het mijne.*
- Nëhhaké, L. *geven.* Hodjo kowé nëhhaké doe wëkkoe, *geef het mijne niet.*
- Nëhhi, L. *geven.* Hakoe dhi nëhhi dhölanuan, *ik word speelgoed gegeven.*
- Nëk, L. *als, wanneer, indien.*
- Nëkadh en Nëkat, L. *onbezonnen; verwaand, onverstandig; overhaast.*
- Nëkëk, L. *wurgen.* Nëkëk hoewöng, *iemand wurgen.* Sopo wönggé sing biso nëkëk matjan, *wie is er, die een' tyger kan wurgen.*
- Nëkkaanni, L. *komen, overkomen, overvallen.* Nëkkaanni bëngngi, *des nachts komen.*
- Nëkkahhan, L. *plaatsen, zetten.* Noeljo wahoe dhi nëkkahhan, *het werd vervolgens geplaatst.*
- Nëkkëk, L. *wurgen.*
- Nëkkën, A. *krukken, op krukken gaan.*
- Nëkoek, L. *krommen, buigen.* Nëkoek tjëmëthi, *eene zweep buigen.* Hodjo kathik nëkoek hiladh, *het is niet noodig de tong te buigen.*
- Nëladh en Nëlat, L. *nadoen, nabootsen, navolgen.* Nëladh pëngnganggönning wöng, *iemand in kleeding navolgen,* Koelo böten nëladhdho sërrattan poenniko, *ih kan dat schrift niet nabootsen.*
- Nëlëh, L. *plaatsen, stellen.* Nëlëhhaké, *laten rusten.* Hakoe harëp nëlëhhaké pëggawëhhakoe, *ik zal mijn werk laten rusten.*
- Nëling, L. *denken, bewustzijn hebben.* Pramës-wari nibo datan nëling, *ae vorstin viel bewusteloos.*
- Nëllapoeng, L. *ten onpas spreken; in de rede vallen; kakelen, babbelen; kakelaar, babbelaar.*
- Nëllas, H. *opmaken, verslijten, verspillen, verteeren.* Uitteeren; *utgeleerd.* Nëllassakën doennjané, *zijne goederen opmaken, verteeren.* Nëllas ngilmoené, *zijne kennis is volkomen; hij is uitgeleerd.*

- Nëlléléh, A. *liggen*.
 Nëllëssi, A. *natten, nat maken*.
 Nëllökkakën, A. *fnuiken, in onderwerping brengen, onderwerpen*.
 Nëllóngso, L. *dwingen, noodzaken, nopen. Flaauw vallen*. Nëllóngso hawakké, *zich zelven dwingen*. Nëllóngso déwé, *zelf in flaauwte vallen*.
 Nëlœ, L. *elk drie*.
 Nëlœng, *drie het stuk, drie ieder*.
 Nëlœnni, *drie maal herhalen; in drieën deelen*. *Het feest vieren eener vrouw in de derde maand harer zwangerschap*.
 Nëm, H. *jong*.
 Nëm, A. *zes*. Nëm likör, *zes en twintig*. Nëm bëlas, *zestien*.
 Nëmahhi, A. *aan het doel beantwoorden*.
 Nëmbadhaanni, L. *volmaken, vervullen, vullen*. *Uitrusten, toerusten, gereedmaken*. Nëmbadhaanni karëppé, *zijne wenschen vervullen, bevredigen*. Nëmbadhaanni hoemalhé, *zijn huis in gereedheid brengen*.
 Nëmbagani, L. Nëmbagëni, H. *koperen, verkoperen*.
 Nëmbah, A. *eerbiedigen, huldigen*. Nëmbah hoe-wöng, *menschen huldigen*.
 Nëmbang, A. *zingen; zang; zangwijs; zekere maat in poëzij of proza*. *Dichten; poëzij; vers*.
 Nëmbëlléh, L. *slagten*. Nëmbëlléh hajam wadhön, *eene kip slagten*. Kennöng-ngopo köwé tjök nëmbëlléh djaran, *waatom slagt gij gaarne paarden?*
 Nëmmahli, L. *ontmoeten, vergelding ontvangen*. Nangnging bésoek nëmmahli wöng gawé lalaaning wöng, *maar zij zullen het loon ontvangen, die anderen kwaad berokkenen*.
 Nëmmas, (Mas) *maas, titel*. Radèn nëmmas, *Raden Maas*.
 Nëmännakën, L. *verzekereren*.
 Nëmmoë, L. *vinden, ontmoeten, krijgen, inwinnen*. Nëmmoë dœwit binggöl, *koperen bonken (duiten) krijgen*. Nëmmoë doewit hönöng ning

- dhalan, *geld op den weg vinden*. Sopo sing nēm̄moe dhandhaannan, hamēsthi hambalēkno, *al wie iets op weg vindt moet het teruggeven*. Katēm̄moe en Tinēm̄moe, *gevonden worden*. Si romo nēm̄moe pati, *vader heeft den dood ontmoet*. (is gestorven).
- Nēm̄pahhakēn, H. *doen vervangen, doen vergelden*.
- Nēm̄pahhi, H. *vervangen, aflossen, vergelden, vergoeden*. Aanvallen.
- Nēm̄pēl, *plakken, pleisteren, lappen*. Nēm̄pēllakēn sērrat, *een papier doen aanplakken*. Koelo dhamēl rasoekkan, dhērēng koelo nēm̄pēllakē sapindah, *sampoen dhi samboet tijang, ik heb een kleed gemaakt, dat nog nimmer gelapt is en men reeds van mij geleend heeft*.
- Nēm̄poehli, L. *vergeldeen, vergoeden, vervangen, aflossen*.
- Nēm̄poehhakē, L. *doen vervangen; doen vergoeden; doen aanvallen*.
- Nēm̄tōkhakēn, L. *verzekeren, bevestigen*.
- Nēnangtang, L. *tarten, uildagen*. Nēnangtang moesoeh, *den vijand uildagen*. Nēnangtang prang, *den strijd tarten*.
- Nēndar, L. *vlugten*. Dēmang Gathoel lampahhē nēndar hanōngklang, *de Demang Gathoel ging in galop vlugten*.
- Nēndhang, A. *schoppen, trappen, achteruit slaan*.
- Nēndhro, K. *slapen*.
- Nēndjing, H. *morgen*.
- Nēnēdho, H. *dikwerf verzoeken*.
- Nēnēk mōjang, A. *voorouders*.
- Nēnēlad, L. *volgen, navolgen*.
- Nēnēloekhakē, L. *doen zwichten, fnuiken, ten onderbrengen*.
- Nēnēm, A. *zes*.
- Nēng, K. *zijn, wezen*.
- Nēng, K. *te, in, aan, bij, op*. Nēng lawan, *aan de deur*.
- Nēng, L. *stil, stilstand*. Nēngngē banjoe, *de stilstand van het water*.

- Nënggami, H. *bewaken, bewaren; wachten, loeven.*
- Nënggih, K. *ja, misdood, toch, het is zoo; het was, dat was.* Hingkang kinarjo Pépatih dénning sang praboe wanoedjo, nënggih Dhipatih Loe Gëndër, die tot Papatih werd aangesteld door de vorstin, was de Dhipati Loe Gender.
- Nënggo, H. *bewaken, bewaren. Opwachten, wachten.*
- Nënggah, A. *in het midden, het midden, half.*
Nënggah minggier, *half op zijde, half naar den zijkant houden.*
- Nënggahhi, A. *halveren; middelen, schicken; beuredigen.* Koelo bötën wagéd nënggahhi prakawis poeniko, *ik weet die zaak niet te schicken.*
- Nënggën, A. *regts, regter.* Hanëlih nënggën hangngiwo, *regts en links zien.*
- Nënggënno, L. *geb. w. stil, zijt, stil.* (Bevestigend) *Zij hielden zich stil.* Nënggënno, hingkang loemampah, *die op marsch waren, hielden zich stil; sloegen regts af.*
- Nënggërri, A. *acht geven, opletten.*
- Nënnék, A. *grootmoeder.*
- Nënnëm, A. *zes.*
- Nënnëman, H. *zeer jong.*
- Nënnëmbal, A. *verlappen, lappen.*
- Nënnoen, A. *weven.*
- Nënnoeng, A. *wigchelaar.*
- Nënnoewoennaken, H. *voorbidden; dikwerf bidden.*
- Nënnöntön, L. *adnzen, bezien, bekluren.* Samjo sënggit kang nënnontön, *allen hebben een afkeer (haar) te aanschouwen.*
- Nëntang, A. *uiteischen, uitdagen, uitarten.*
- Nëpak, L. *schoppen, slaan.* Djaraanné sopo hingkang nëpak hoewöng, *wiens paard heeft iemand geslagen.*
- Nëplik, A. *vuiligheid tegen iets aansmeiten, dat zij hangen blijft.*
- Nëppataanni, L. *beweeren.* Hakoe hëmmöh nëp-

- pattaanni wóng, hōra nono salahbé, *ik wil niet iemand bezweeren die onschuldig is.*
- Něppoeng, H. *vereenigen; bevredigen.*
- Něpsoe, S. Ar. *drift, aandrift; toorn.*
- Něpsonni, A. *toornen; driftig zijn. Kěpriyé kō-wé napsōnni maring ngakoe, waarom toornt gij op mij?*
- Něrbang, A. *rinkelen.*
- Něród, L. *sleeppen. Něród kajoe, hout sleeppen. Hikoe wóng tjók něród hoewóng, die persoon sleept gaarne iemand.*
- Něrěpěng, K. *souverein.*
- Nermolo, K. *rein, onschuldig, heilig.*
- Něrpo-doewito, K. *prinoes.*
- Něrpo-garini, K. *princes.*
- Něrradjang, A. *aanvallen, aanrennen; aanbotsen, stooten; ergens over loopen; in aanraking komen, overrompelen. Něrradjang halas bahé, gedurig wildernissen doortrekken, aandoen. Diko jèn dhaměl margi, sampoen ngantōs něrradjang bandjar pōmahan tjang, als gij eenen weg maakt, moet gij dien niet over de graven van menschen laten loopen.*
- Něrradjoe, A. *wegen, opwegen.*
- Něrrak, L. *aanbonzen, stuilen ergens tegen aanloopen, overrompelen.*
- Něrrak, A. *betreden, bewandelen. Bonzen.*
- Něrrak watoe, *tegen eenen steen stuiten.*
- Něran, A. *bewonderen; bewondering.*
- Něrrat, H. *geschreven.*
- Něrratakěn, H. *beschrijven, boeken; inschrijven.*
- Něrrodho, K. *godheid; goden.*
- Něrroes, L. *regt door, regtuit gaan; door en door.*
- Něrroko, S. Ar. *de hel.*
- Něsěp, H. *zuigen.*
- Něsěr, L. *visch vangen met mandjes, bij eb. Jèn marěngngi lěggo galih sampėjan koelo badé kēsah nēsěr, indien het u behaagt, wilde ik visch vangen, (op die wijs). Hakoe loengngo nēsěr hōlėh bojo, ik ging om visch te vangen en ving*

- eenen *krokodil*. Hakoe néserraké bötjah koewé, *ik zal dat kind laten vischvangen.*
- Něskah, S. Ar. *opstel, klad, schets, ontwerp.*
- Nětěp, A. *bevredigen; bevestigen.* Wah nětěpno hatiniro, *ach bevredig uw gemoed.*
- Nětěppi, A. *bevredigen; bevestigen, volharden, volhouden, vasthouden.*
- Nětěs, L. *druppelen, drupen.* Suikerwater maken. Hěbboen koewé nětěs tēkko doewoer wıwıttan, *de dauw droppelt van boven van de boomen.* Koelo hadjěng nětěs, *ik wil suikerwater maken.*
- Nětěssi, L. *bedroppelen, bedruipen.* In order brengen, *regelen.* Hōra nětěssi, *niet regelen.*
- Nětjėkki, A. *aanstippen.*
- Nětjėl, L. *een weinig schillen, schaven, afschilferen, afhakken.* Nětjėlli, *beschaven.* Nětjėl kajoe, *hout dunnen, afhakken, schaven.*
- Nětjěr, L. *kwaken.* Sopo sing doewé bėbėk koewé nětjěr-nětjěr djrō mahkoe, *wrens eend kwaakt daar in mijn huis.* Hakoe liwat hōnōng rowo hakėh mėllıwis podo nětjėrri, *ik ging voorbij een moeras waar veel talingen waren, die allen kwaakten.*
- Nětcolo, A. *tijdens, toen; tijd.*
- Nětōet, A. *noemen, aanroepen.* Aanbidden.
- Nětōro, K. oog. Tėllėngnging nėtōranning wang, *appel mijner oogen.* Sakėdap nětōro, *een oogeblik.*
- Nětěppakėn, *versterken, bevestigen.*
- Nětětėl, A. *inproppen.*
- Nėwoko, K. *verschijnen, gehoorgeven.* Kolo mıjōssė nėwoko, *toen zij uitkwam om gehoor te geven.*
- Ngaannėng, H. *zijn, wezen.* Tıjang kang ngaannėng Palembang, *menschen die te Palembang zijn.*
- Ngabab, A. *ophalen, rooken.*
- Ngabagoes, L. *mooi, fraai, schoon; goed.* Wōng ngabagoes kinēm nangngarit, *een mooi (lief) mensch laat men gras snijden.*
- Ngabah-habahhi, H. *opzadelen, optuigen, inspannen.*

- Ngabahhan, L. *gerechtsplaats*.
 Ngabahhi, H. *blazen*.
 Ngabéhi, A. Ingebei. (*titel*) van een inlandsch
hoofd.
 Ngabdhi, §. Ar. *dienen; dienaar; slaaf*. Ngabdhi
 karö ratoe, *den vorst dienen*.
 Ngabdhoë, §. Ar. *dienaar, slaaf*.
 Ngabdhoer Rahman, *Abdul Rahman*. (*eig. naam*)
 Ngabékës, L. *scheeuwen*. Loetoeng ngabékës, *een*
schreeuwende zwarte aap.
 Ngabékti, A. *aanbidden*. Eeren, *huldigen; aan-*
bidding. Péngabékti, *eerbied*.
 Ngabën, H. *ophitsen, opstoken; elkander het*
hoofd bieden.
 Ngabijantoro, K. *voor, in tegenwoordigheid van*.
 Woes prapto ngabijantaranniro sri nalindro, *ver-*
schenen in tegenwoordigheid van den doortluch-
tigen vorst.
 Ngaboettöhan, L. *plaats van het hanegevecht*.
 Dobbelplaats; *doöbelen*. Harso loenggo nga-
 boettöhan, *naar de plaats van het hanegevecht*
willen gaan.
 Ngaböttaké, L. *zwaar maken; bezwaren, ver-*
zwaren.
 Ngadang, A. *eene plaats bezetten, bewaken; in*
hinderlaag liggen.
 Ngadangsoelli, H. *breidelen, toomen, betoomen*.
 Ngadat, §. Ar. *gewoonte, manier, fatsoen; re-*
gel, instelling.
 Ngadatön, H. *hofhouden, een paleis hebben; het*
paleis betrekken, Ngadatön sègoro kidoel, *in*
de zuidzee hof houden.
 Ngadég, L. *staan, overeind*. Sampoen mandjing
 hing köri, ngadég pangngrigöllannipoen, *toen*
hij de poort binnen was, stond hij aan de mid-
delfeur. Ngadéggé hoemah kijé, *wis lawas, dit*
huis staat reeds lang.
 Ngadéggaké, L. *doen staan, oprigten, bouwen*.
 Ngadéggaké hoemah, *een huis bouwen*.
 Ngadép, L. *verschijnen voor iemand komen*.
 Ngadhan, A. *het formulier lezen; dat de Bang*
heet.

- Ngadhangsoellakën, H. *breudelen, toomen; bedwingen.*
- Ngadhëg, L. *staan, overeind zijn.* Ngadhëg noto, *als vorst staan, als koning regeren.*
- Ngadhëggaké, L. *overeind zetten.* *Bouwen.*
- Ngadbil, §. Ar. *behoortijk, billijk, regtvaardig.*
Kabadhillan, *regtvaardigheid, regt, billijkheid.*
- Ngadhilli, §. Ar. *regtvaardigen; regtmaken.*
- Ngadhiloko, K. *sfeer.*
- Ngadhipati, L. *Adhipati (titel).* Paringgënno soerat mami maring Ngadipati Doho, *geef mijnen brief aan den Adipati van Doho.*
- Ngadhoe, L. *opstoooken, aanhutsen, sarren.*
- Ngadhöhhakën, L. *verwijderen, afzonderen.*
- Ngadi-hadi, *kuren hebben.*
- Ngadi-hadi, K. *fraai, schoon.*
- Ngadil, §. Ar. *behoortijk, billijk, regtvaardig.*
- Ngadilogo, K. *strijd, gevecht, oorlog.*
- Ngadjar, Ml. *oefenen, leeren.*
- Ngadjëng, H. *voor, vooraan, vooruit; aanstaande.* *Verschiijnen.*
- Ngadjënggakën, H. *vooruitkomen, vorderen; vertegenwoordigen; doen voorkomen.* *Bijna. Bejagen, beoogen, willen.*
- Ngadjënggan, H. *voor, in tegenwoordigheid, voorhands.*
- Ngadjënni, L. *eeren, huldigen.*
- Ngadji, L. *studeren, leeren.*
- Ngadji, K. *vorst.* Sakjéh kang toemingngal woeskatoer datëng sang ngadji, *al hetgeen (hij) gezien had, had hij den vorst medegedeeld.*
- Ngadjoerit, K. *strijden.*
- Ngadjörrakën, A. *smelten, ontdooijen.*
- Ngadjrihhakën, H. *versagen, bevreesd maken.*
- Ngadjrihhi, H. *versagen, bevreesd maken.*
- Ngadoe, L. *ophitsen, sarren.* Ngadoe hajam, *hannen laten vechten.* Wöng dadoe, ngadoe hajam, *dobbelaars en hanevechters.* Wöng ngadhoe dhoennijo, *menschen die de wereld najagen.*
- Ngadoeh, A. *klagen.* Ach! Wöng hingkaug ngadoeh, *een klager, klagend mensch.*

- Ngagar, L. *verbranden*. Ngagar dammèn, *kru-
pelhout, struiken verbranden*.
- Ngagèddé, L. *groot, aanzienlijk; magtig*.
- Ngagèm-magèm, H. *kleederen aandoen, kleeden*.
Gebruiken, vasthouden, bezigen, hanteren.
Sarwi ngagèm godo wodjo, *en zij bezigden sta-
len strijdnodsën*.
- Ngagèng, H. *groot, aanzienlijk; magtig*.
- Ngagènggakèn, H. *vergrooten; groot maken; uit-
breiden; verheffen, verheerlijken*.
- Ngagènggènno, *eerbiedig!*
- Ngagèttakèn, A. *verrassen; verschrikken*.
- Ngagètti, A. *vervaard maken; schrik aanjagen*.
- Ngagoeng, H. *groot, aanzienlijk; magtig*. Wóng
ngagoeng, *grooten, aanzienlijken*. Pintoené
wóng ngagoeng, *de deur der grooten*.
- Ngah, K. *uitspansel*.
- Ngahad, Ar. *zondag*.
- Ngahèksi, K. *zien; zichtbaar*. Ngahèksi noewolo
saking Wangsoel Badong, *eenen brief zien van
Bah Badong*. Sampéjan lami tan ngahèksi hing
mèrgi hagèng, *mijnheer is in lang niet op den
grooten weg gezien*.
- Ngahinggil, H. *verheven; aanzienlijk; hoog; ver-
heffen*. Kaug sami hagèng ngahinggil, *die even
groot en aanzienlijk waren*.
- Ngahoeb, L. *in de schaduw zitten*. Joto nga-
hoeb sasöring wèringgin, *en zat in de schaduw
onder eenen warunginboom*.
- Ngahoebbi, L. *schaduwen, overschaduwen*.
- Ngahoeloen, H. *verheven, hoog*. Lèhèng handiko
sang praboe hagé handiko sówan hatoer sètijo da-
tèng goesti sang ngahoeloen, *het is beter dat gij
o vorst spoedig verschijnt voor, en uwe trouw
aanbiedt aan den verhevenen gebiedër*.
- Ngahös, H. *studeren, leeren*.
- Ngahös, H. *eeren, huldigen*.
- Ngahössi, H. *vereeren, achten*.
- Ngajab, K. *omringen; verschijnen voor iemand*.
- Ngajak, A. *zeven, ziften*. Ngajak bëras, *rijst
zeven*.
- Ngajoedho, K. *krijg voeren, oorlogen; oorlog*. Hing

- ngajoedho den ngati-hati, *gedruig u wel in den strijd*. Winartanan jên Dipati Toeban kasamboet hing ngajoedhaanné, *er wordt vermeldt dat de Dipati van Toeban in den strijd sneuvelde*.
- Ngajoen, H. *vooraan zijn, vooraan*. Moenggèng hing ngajoen, *vooraan zijn, voor het front staan*. Woes prapto hing ngajoen, *vooraan gekomen zijn*.
- Ngajoennan, H. *front, voorste; het geen vooraan is; vooraan zijn*. Saprapannirèng ngajoennan, *toen hij vooraan kwam*. Moenggèng ngajoennan, *vooraan zijn*.
- Ngajojokarto, A. *Djokjokarta*. Hakèdaton nègari hing Ngajogjokarto Hadiningrat, *hof houden in de stad Djokjokarta Adningrat*. (De schoone bloeiende plaats).
- Ngajõmmi, A. *schaduw*.
- Ngakalli, A. *slim en bedriegelijk handelen; verschalken*.
- Ngakéh, L. *veel*. Kaping ngakéh, *veelmaal*.
- Ngakèn, H. *erkennen, belijden, bekennen; aanmatigen; aanspraak maken*.
- Ngakènni, H. *verklaren, belijden*.
- Ngakèp, A. *ophalen, rooken*.
- Ngakérat, S. Ar. *de toekomstige wereld*. *Toekomst, eeuwigheid*.
- Ngakoe, L. *erkennen, belijden, bekennen; aanspraak maken; zich noemen*. Ngakoewo, *beken!*
- Ngakoe, L. (Hakoe) *ik, mij; mijn*. Doeh bijoen, *ngakoeh mati, ach moeder, ik sterf!*
- Ngakõnni, L. *verklaren, belijden*.
- Ngaksoro, L. *de letters, het schrift, schrijftelken; het schrijven*. Praboe hèstri Modjo Pahit dasar wasis hing ngaksoro, *de vorstin van Madja Pahit, was immer zeer bedreven in het schrijven*.
- Ngalaboehhi, L. *getrouw zijn*.
- Ngalah, S. Ar. *God*. Pènggabèkti hing Ngalah, *eerbied voor God*.
- Ngalahhakén, L. *overwinnen, overmeesteren*.
- Ngalajah, *buigen, zich krommen*.

- Ngalakhaké, L. *verergeren*; *boos maken*.
- Ngalam, §. Ar. *schepping*, *heelal*; *streek*, *werelddeel*. Hing ngalam doenjo, *in de schepping der wereld*.
- Ngalamat, §. Ar. *teeken*, *opschrift*, *bewijs*, *sein*, *keur*, *ijk*.
- Ngalang-ngalang, *hoog*, *zwaar gras*, *of riet*. Sinösög ngalang-ngalang, *door zwaar riet gestoken worden*.
- Ngalanggi, L. *beletten*; *verbieden*.
- Ngalangsoeng, L. *verzuimen*, *verwaarloozen*. Lakoenné ngalangsoeng bahé, *hij is zeer achteloos in zijn doen*.
- Ngalap. L. *halen*, *grijpen*; *plukken*. Wöntén wöh dhalimo sanoenggal kéndang hing bēngngawan gédé, sigro hing ngalap, noelijo ladjēng sinnigar, *er dreef een granaatappel in de grootte rivier, schielijk nam hij dien, en deelde denzelfen door midden*.
- Ngaldoko, K. *berg*, *gebergte*. Koelo rēmmēn wöntén hing ngaldoko, *ik mag gaarne op het gebergte zijn*.
- Ngalébēt, H. *inwendig*; *inbrengen*; *inkomen*, *in-gaan*.
- Ngaléboertapak, T. S. *leerēn*; *dienen*.
- Ngaléhi, §. Ar. *over wien*. Kangdjēng nabi salallahoe ngaléhi wa salam, *de doortuchtige profet, over wien vrede en zegen zij*.
- Ngalékoem, §. Ar. *over u*. Assalam ngalékoem en Ngalékoem assalam, *vrede zij over u*.
- Ngalém, L. *prijzen*, *roemen*, *aanbevelen*. Pogchen; *vleyen*.
- Ngalēngkēt, A. *kleven*.
- Ngalēntar, *verwaarloozen*.
- Ngalēr, H. *noordwaarts*; *om de noord*; *noordwaarts aankouden*.
- Ngalērēs, H. *waar*, *juist*.
- Ngalēntjak, T. S. *vlugten*.
- Ngalih, H. *hart*, *gemoed*. Sēdojo wēllas ning ngalih, *allen waren ontroerd van hart*.
- Ngali en ngalih, L. *veranderen*, *verplaatsen*, *verhuizen*.

- Ngalih, H. *elk twee*.
 Ngalim, §. Ar. *geleerd; wijs*. Tijang hingkang-
 ngalim, *een geleerde*.
 Ngalimman, T. S. *eerbiedigen*.
 Ngalinggihhi, L. *op iets zitten, bezitten*.
 Ngalingngi, L. *bedekken*. Ngalingngi halaanné,
zijne slechtheid bemantelen.
 Ngalingtangngi, H. *overschrijden, buiten de gren-
 zen gaan, te ver gaan, aan matigen; over-
 treffen*.
 Ngalinthing, *zie nagloenthoeng*.
 Ngalirik, A. *lonken*.
 Ngallittakén, H. *klein maken, verkleinen; klein-
 achten*.
 Ngaliwatti, L. *overschrijden, buiten de grenzen,
 te ver gaan; aanmatigen; overtreffen*.
 Ngallallakén, §. Ar. *veroorloven, wettigen*.
 Ngaloehalin, *fraai naaldenwerk maken, borduren,
 breijen*.
 Ngaloeloer, T. S. *zich baden, wasschen, wrijven*.
 Ngaloenthoeng, L. *vouwen; omkrullen, rimpelen*.
 Kértas koewé tindihhono watoe, tjèkmèn hodjo
 ngalinthing. *druk dat papier met eenen steen,
 opdat het niet omkrulle*. Hoewóng kijé dhak
 harani hënnöm, nangnging jèn dhi tjédakki,
 koelitté wis ngaloenthoeng, *ik noem dien man jong,
 van nabij beschouwd, is zijn vel reeds gerimp-
 peld*.
 Ngaloep, A. *hulen, janken*.
 Ngalogo, K. *strijd; slagveld*.
 Ngalokén, L. *schreeuwen*.
 Ngalonnaké, L. *vertragen*.
 Ngamadangngi, H. *verlichten*.
 Ngamal saléh, §. Ar. *goede werken*.
 Ngamarrakén, §. A. *verontreinigen, bekladden, be-
 morsen*.
 Ngambah, L. *betreden, raken*. Nōra ngambah lēm-
 mah, *de aarde niet betreden*.
 Ngambang, A. *vlotten, bovendrijven*.
 Ngambatti, A. *inpalmen*.
 Ngambil, §. Ml. *nemen, halen*.
 Ngambili, H. *opzadelen*.

Ngamboeng, L. *ruiken, snuiven; kussen op de wijs der oosterlingen, die den huid ruiken in plaats van te kussen.* Sampoén tjakét wahoe nenggih ladjeng hadjawat tanggan, rërangkoelan ngamboeng, *toen zij elkander genaderd waren, reikten zij elkander de hand, omhelsden en kusten elkander.*

Ngamëngkoe, H. *vasthouden, regeren; op den schoot houden.* Ngamëngkoe tanah Djowo, *het bewind over Java voeren.*

Ngamêt, K. *nemen; halen.*

Ngamoek, L. *moorden; woeden, razen; op eene bloeddorstige wijs, als een dolzinnige moorden.*

Ngamoelang, H. *onderwijzen.* Sintën kang ngamoelang hingsoen jèn wöntën kilap maanniro, *wie zal mij onderrigten wanneer ik nalatig ben.*

Ngamoelih, L. *terugkeeren, naar huis gaan.*

Ngamoentjak, A. *den top of kruin bewonen.* Kang ngamoentjak hamaranggóng, *die den kruin van eenen berg bewonen.*

Ngampilli, L. *zakken, in zakken doen.* Ngampilli dhoewiet, *dulen in zakken doen.*

Ngamping, L. *bewaken, de wacht houden.* Ngampingngi hoemahhé wóng ngakéli, *de huizen van velen bewaken.*

Ngampirri, L. *naderen; aandoen.*

Nganakhaké, L. *instellen, daarstellen, aanzijn geven.*

Nganam, A. *vlechten.*

Nganandang, H. *hebben, zijn.* Bezigen; *gebruiken.* Nganandang sakit, *ziek zijn.*

Ngandani, A. *merken, teekenen.*

Ngandap, H. *beneden.*

Ngandék, L. *bestellen.* Stilhouden. Ngandék wóng doewé barang, sahiki wis toetoe gjan-djienné, hōra gélém noekoe, *bij iemand goederen besteld hebben, en nu het tijdstip der afspraak daar is, dezelve niet willen koopen.* Ngandékkaké wóng liwat, *voorbijgangers doen stilhouden, ophouden.*

Ngaudhalënni, L. *breidelen, toomen, beteugelen.*

- Ngandhap, H. *omlaag*, *beneden*, *benedenwaarts*.
 Ngandhap, badan, *nederigheid*.
 Ngandhappakën, H. *verlagen*.
 Ngandhassakën, H. *afwerken*; *afmaken*.
 Ngandhël, L. *gelooven*. Hôra ngandhël pisan-pisan, *maring ngakoe*, *mij volstrekt niet gelooven*.
 Ngandhellaké, L. *vertrouwen*, *doen vertrouwen*.
 Ngandhellakën, A. *verdikken*, *dikker maken*.
 Ngandhëllën, L. *op iets vertrouwen*.
 Ngandhibewono, K. *sfeer*.
 Ngandhiko, H. *zeggen*, *spreken*, *bevelen*. Hangngandhikan marang ngarso, *vooraan roepen*; *voor het front roepen*. Kalawan pang'andikaanning noto, *op bevel des konings*. Saing noto hangngandhiko hajiwo loengugo siro, *de vorst zeide gij moet niet gaan*.
 Ngandjanggakën, H. *verlengen*, *langer maken*.
 Ngandjili, H. *groeten*, *huldigen*.
 Ngandoeloe, L. *zien*. Sakéhhé kang ngandoeloe, *allen*, *die het zagen*.
 Ngandoewé, L. *bezitten*, *hebben*. Sédajaanné kang ngandoewënni hakal boedékoe, *alle wijze en kundige lieden*. (*alle die wijsheid en kunde hebben*.)
 Nganêm, H. *jong*. Kang nganêm, *de jonge*, *het geen jong is*; *de jongste*, *het jongste*.
 Nganëmmakën, H. *verjongen*.
 Nganêng, K. *zijn*, *wezen*. Kang nganêng woeri, *die achter zijn*.
 Nga'ngëpoeng, L. *omringen*, *bezetten*, *belegeren*.
 Nganggaarri, A. *omgorden*.
 Nganggar, L. *misleiden*; *bedriegen*. Hôléhhé tô-tôhhaun nganggar bahé, *kan men met den inzet gedurig bedriegen?*
 Nganggé, H. *kleeden*, *aankleeden*; *dragen*. Gabruï-hien, *bezigen*. Hono hingakang nganggé djimat - *sommigen droegen een talisman bij zich*.
 Nganggëllaké, L. *afmatten*, *vermoeyen*.
 Nganggërri, A. *aangorden* (*om den buik*).
 Nganggit, L. *opstellen*, *schetsen*. *ontwerpen*.
 Nganggo, L. *kleeden*, *aandoen*; *aanhebben*. Nganggowo, *trek aan*.
 Nganggoer, L. *ophouden*, *stil zijn*, *schorsen*. Wis

- nganggoer sarto dhi boewang maring Ambon, in eenige betrekking geschorst en naar Ambon verbannen.
- Ngang'innan, A. *winderig*; *waaijen*.
- Ngangkang, A. *klinken*; *echo*.
- Ngankat, Ml. *wegnemen*, *wegha'en*. *Opheffen*; *verhoogen*; *aanstellen*; *bevorderen*; *willen*. Ngankat kajoe, *hout weghalen*. Ngankati bêtjik, *het goede willen*.
- Ngangkénno, S. *bekennen*.
- Ngangkoso, K. *dampkring*.
- Ngangngakhakén, A. *openen*; *gapen*.
- Ngangnglang, A. *rondgaan*; *de ronde doen*.
- Ngangsal, L. *krijgen*, *verwerven*, *bekomen*. Hangngangsal poetro, *een kund krijgen*.
- Ngangsal, H. *elk vijf*.
- Ngangsëg, L. *najagen*, *vervolgen*. Ngangsëggakén balaanné maring paprangngan, *het leger in den strijd vervolgen*.
- Ngangsëggakén, L. *voortijlen*. Ngangsëggakén naglis, *snel voortijlen*.
- Ngangsoe, A. *waterhalen*.
- Nganiengngojo, A. *onderdrukken*, *kwellen*, *knevelen*.
- Nganling, K. *zeggen*, *spreken*.
- Ngannjang, L. *afdingen*; *bieden*.
- Ngannjar, A. *nieuw*.
- Ngannjarrakén, A. *vernieuwen*.
- Ngannjoettakén, A. *vletten*.
- Nganoelis, L. *schrijven*. Hingkang nganoelis, *de schryver*, *die schrijft*.
- Nganoeroen, Ml. *nakomen*; *afkomen*, *volgen*; *overzeiten*, *vertalen*.
- Nganöm, L. *jong*. Wöng nganöm hingkang djoe-rit, *het zijn jonge menschen*, *die den strijd voeren*.
- Nganommakén, L. *verjongen*.
- Ngantawis, L. *tusschen*. Hing ngantawis, *inmiddels*, *tusschen beide*.
- Ngantënni, L. *inwachten*, *afwachten*, *toeven*, *verbeiden*.
- Ngantër, L. *geleiden*.

- Nganti, L. *wachten, toeven; nullen.* Nganti ho-
po kôwé hōra gèlém loengogo, *wat wacht gij,
dat gij niet gaan wilt?*
- Nganti, L. *tot, naar.*
- Ngantih, A. *garen maken; spinnen.*
- Nganting, A. *oorkrabben dragen.* Hagdang, ngan-
ting-nganting, *armringen en oorkrabben dra-
gen.*
- Ngantjam, A. *dreigen, bedreigen.* Ngantjam-ngan-
tjam, *gedreig.*
- Ngantjaraanni, L. *opstellen.* Begeeren, *willen,
beoogen.* Ngantjaraanni tjarito, *een verhaal op-
stellen.* Tjok ngantjaraanni pègawéjan sing hōra
partès, *gaarne eenig werk beoogen, dat unbe-
lamelijk is.*
- Ngantjik, L. *op iets staan, betreden.* Ngantjik
hing Doho, *op het grondgebied van Doho, staan.*
Woes kentjikan, *reeds betreden.*
- Ngantjing, A. *sluiten; knopen.*
- Ngantjingugi, A. *grondelen, sluiten, knopen, toe-
knopen, opgespen, eenen wervel ergens opdoen,*
- Ngantjoerri, L. *lijmen, gommen, plakken.* Ngan-
tjoerri kortas, *papier plakken.*
- Ngantjolo, K. *berg, gebergte.*
- Ngantoe, A. *spook; geest.*
- Ngantoeck, H. *vinden, krijgen, ontmoeten.*
- Ngantoeck, L. *sluimeren, dommelen, slaperig zijn.*
Mataanné ngantoeck bahé, *zijne oogen vallen toe
door den slaap.*
- Ngantoeckhakèn, H. *wedergeven, terug geven;
winnen, verkrijgen, aanbrengeu, uitleveren.* Koelo
hadjèng ngantoeckhakèn gèn koelo njamboet gadah-
han tjang, *ik wil het wederomgeven, als ik
niemands goed leen.* Niki pèdamèllan hinggang
ngantoeckhakèn jotro, *dit werk brengt geld aan.
(is winstgevend).*
- Ngantoeckki, A. *toeknicken.*
- Ngantök, L. *dodderig, slaperig; sluimeren.*
- Ngantoro, L. *tusschen.* Hingugantoro, *middeler-
wijd, tusschenbeide.*
- Ngantös, H. *tot . tot aan.*
- Ngantössakèn, H. *wachten, vertoeven . verlangen.*

- Ngantési, H. *inwachten, afwachten.*
- Ngapallakén, A. *vervoelen.*
- Ngapék, L. *overnemen, aannemen.*
- Ngapít, A. *nippen, toenippen; bijzonnesegen.*
- Ngapithing, L. *nippen, knellen.* Ngapithing tangngané bötjah-bötjah sing ngadij, *de liegende kinderen in de armen knippen.*
- Ngapontén, H. *vergiftigis verloenen, uengenen.*
- Ngapoerani, L. *vergiftigis schenken.* Allah kang moho soetjékos hijo boego kang ngapomanni sakéhhing doso kawoelannipoem, *God de heilige, vergeeft al de misdaden zijner dienaren.*
- Ngapoero, L. *vergeven, vergiffenis verloenen.*
- Ngapoessi, A. *flikftooyen, vloeyen, stralen, meeleiden.*
- Ngaraanni, L. *noemen.*
- Ngarab, A. *Arabia.* Tjang ngarab, *Arabian.* Wóngngagoeng saking ngarab, *een aannemelijk potaem uit Arabie.*
- Ngarah, L. *pogen, streven.*
- Ngarak, A. *in staatsie, in plegtige optocht rondgaan, als bij bruiloften, troonverheffingen, enz.* De bruid zijn. Kapen holébbé ngarak pèngganté, *wanneer zal de bruid in staatsie rondgaan?*
- Ngarani, L. *opnoemen, noemen, koeten.*
- Ngarannaké, L. *titelen.*
- Ngaras, H. *kussen, roemen; ruiken.* Aanbidden. Sarto hingngaras rahhiro, *en kuste haar voorhoofd.*
- Ngarbassèng, H. *overvallen, aanvallen.*
- Ngardhi, H. *berg.* Topo hing ngardhi koembang, *een kluisenaars leven leiden op den berg Koembang.*
- Ngarèmmi, H. *pehelen, inzouten.*
- Ngarènggo, H. *onderhouden, verzorgen.* Prijzen. Ngarènggaanni wóng ngakéh, *veel menschen verzorgen.* Ngarènggo-rènggo hanakké, *zijn kind prijzen.*
- Ngarènni, A. *netwerken.*
- Ngarép, L. *willen; hopen.*

- Ngarëp, L. *vóór, vooraan; vooruit aanstaande.*
 Hingngarëp, *vooraan, in het front.*
- Ngarëppaké, L. *voorbrennen.*
- Ngarëppan, L. *de voorste, het geen vooraan, vooruit is, de toekomst.*
- Ngarëpparëppan, L. *digst voor elkander.*
- Ngarët, A. *versnijden. Snoeijen, snijden.*
- Ngargo, K. *een berg. Minggah hing ngargo soengngil, een moeilijken berg beklimmen.*
- Ngarikopotro, *regtsterm, als iemand zijne handteekening ontkent.*
- Ngariko warno. *regtsterm, als iemand eene regtszaak heeft, die beter aan eenen ander dan aan zijnen eigenen heer bekend is.*
- Ngaris, *zie haris.*
- Ngarit, L. *snijden, gras snijden. Harsöng ngarit maanniro, ik wil gras snijden.*
- Ngarodjo, L. *vorst, koning. Kratönné sang ngarodjo, het rijksbewind van den vorst.*
- Ngaroebiroë, A. *plagen, kwellen; leven maken, oproer maken.*
- Ngaroedjag, *zie roedjag.*
- Ngaroe harce, A. *verontrusten.*
- Ngaroeh-haroehhi, A. *aanporren.*
- Ngaroehhi, L. *verkeeren, omgaan.*
- Ngaroewi, *vragen.*
- Ngarpatti, K. *vorst, soeverein. Kolo djnëngngé ngarpati, toen hij als vorst regeerde.*
- Ngarrasoek, H. *kleeden, aankleeden, kleederen dragen, aanhebben.*
- Ngarsaanné, H. *het voorste, het front, de voorgevel. Zijn wil, de wil.*
- Ngarsakhakén, H. *voorbrennen, te voorschijn brengen. Willen; doen willen.*
- Ngarséng, H. *voor, voorste, front. Praptaanné dhipati ngarséng praboë, de Dipatie verscheen voor den Vorst.*
- Ngarsi, H. *voor, vooraan. Sagoengnging poro dipatijo hingngandikan sadojo marang ngarsi, al de Dipaties werden vooraan geroepen.*

- Ngarso, H. voor, in *legenvoerdigheid van*. Kang moenggèng ngarso narpati, die voor den koning is.
- Ngartèkhaké, L. uitleggen, verklaren, te verstaan geven.
- Ngarti, L. verstaan, begrijpen. Ngarti pakéwoe, de moeilijkheid beseffen.
- Ngartössakèn, H. verklaren, uitleggen, te verstaan geven.
- Ngasar, S. Ar. *Godsdienstige plegtigheid durende van des namiddags van vier tot vijf uren, Gebed voor zonsondergang*. Joto sulthan salat ngasar, en de Sultan deed het gebed voor zonsondergang.
- Ngasaré, H. slapen. Kang lagijo moedjông ngasaré, die pas toegedekt, slaapt.
- Ngasébo, L. *verschijnen ten hove*. Haglar hinggang ngasébo, zij schutterden, die ten hove verschenen.
- Ngasih. A. *beminnen, toegedaan zijn*. Kang ngasih hing ngakérat, die in eeuwigheid bemint.
- Ngasih-hasih, A. *milddadig zijn*. Wóng koewé delènggé ngasih-hasih, die persoon vertoont zich milddadig.
- Ngasil, S. Ar. *gebruken*.
- Ngasin, A. *inzouten, pekelen*.
- Ngasmoro, H. *vermaken, verlustigen*.
- Ngasoeng, H. *geven*. Kang ngasoeng hoeningngo, die kennis geeft. Kang ngasoeng loro brôngto, die hartzeer (toorn) verwekt.
- Ngasör, L. *benedenwaarts*. *Nederig zijn*. Ngasör hawak, *nederigheid*.
- Ngasör rakéu, L. *verlagen, lager plaatsen; vernederen, verootmoedigen*.
- Ngaspi, A. *eenzaam, doodsch, doodstil, somber*. Mandjing goewo hang ngaspi, in eene eenzame grot gaan.
- Ngasring, H. *dikwerf*. Langkoeng ngasring, *zeer dikwerf*.
- Ngastoeti, K. *bidden, smeeken*.
- Ngati, L. *het hart, gemoed*. Sadjröning ngatienné, in het gemoed.
- Ngati-jati, L. *voorzichtig, oplettend*. Toenggoe

- tampinggan den ngati-jati, *doordat de groenen en wees oplettend.*
- Ngatmadjaning, K. *kind.* Sopo harse ngawoelaknomaring ngatmadjaning wang, *wie wil mijn hand dienen?*
- Ngatoegoer, L. *waken, de wacht houden.* Poro Dhipatijo kang ngatoegoer, *al de Dhipaties waken.*
- Ngatoer, A. *aanbieden; antwoorden; nooden, willoodigen, verrigten, uitvoeren, regelen. Geven, schenken.*
- Ngatoerri, A. *idem.* Hangngatoerri bérrono, *schatten aanbieden.* Koelo hatoerri, *ik bied aan.* Hatoer, *aanbod; antwoord.*
- Ngatoerripoen, H. *zijn aanbod; zijn antwoord, zijne woorden.* Soedjoed hangaras padaanné, halönning ngatoerripoen, *hij boog zich, kuste zijne voeten, zacht was zijn antwoord.*
- Ngatoes, A. *honderd.* Séwoe pitoeng ngatoes, *duizend zeven honderd.*
- Ngatoewe, L. *oud, oudste.* Héstri kang ngatoewo, *de oudste vrouw. (als men van meer vrouwen spreekt).*
- Ngatönnakén, L. *vertoonen, doen zien.*
- Ngatös-atös, H. *voorzichtig, bedaard.*
- Ngatössakén, A. *verharden.*
- Ngawanékhaké, L. *aanmoedigen.*
- Ngawang-ngawang, K. *wolken.*
- Ngawani, L. *durven. Voordienen.*
- Ngawé, A. *wenken.*
- Ngawijat, K. *hemel, uitspansel.* Moeni hing ngawijat, *door de lucht-, door het uitspansel klimken.*
- Ngawis, H. *bieden, afdingen.*
- Ngawissi, H. *verbieden.*
- Ngawiti, A. *beginnen.*
- Ngawoelakhakén, H. *verslaven, tot dienaar maken.*
- Ngawoelakkénno, *laat dienen.*
- Ngawoelo, A. *dienen; onderdanig zijn.* Ngawoeloho, *dient Balik siro ngawoeloho, het is beter dat gij dient.*

- Ngawökhakän, A. *verschroeijsen*.
 Ngawönnakän, H. *verergeren*.
 Ngawönnakän, H. *overmeesteren*.
 Ngawöt sékar, A. *hulde bieden*. *Kalih saréng ngawöt sékar, beide bewezen hulde*.
 Ngawrattakän, H. *bezwaren*. *Beladen*. *Bevruchten*.
 Ngawroehhi, L. *weten, kennis dragen, bewust zijn*.
 Ngébathaké, L. *voortmaken, haast, spoed maken, bespoedigen, haasten, verhaasten, spoeden*.
 Ngébèkki, L. *vullen, voldoen*, Wadhijo holo ngébèkki, *de legers vervulden (het terrein)*.
 Ngébhër, A. *zaaijen op de Europeesche manier*.
 Ngébijök, A. *het uornieten van planten door insecten*.
 Ngébijökki, L. *omringen en aanvallen*. Lajang sétro sigro hangngédjèppi kadjinëmman lawan goelang goelang, samijo ngébijökki sakabéh, Lajang sétro *gaf terstond een oogwenk aan de oppassers en bedienden, (en) zij alle omringden (hem) en vielen (hem) aan*.
 Ngéboek, L. *slaan, kloppen*. Ngéboek wëténg, *op den buik slaan*.
 Ngébrék, L. *lui, vadsig, traag, loom zijn*. Ngébrék timmén, *zeer lui zijn*.
 Ngébroek, L. *ranselen, slaan*. Ngebroekki wöng toeroe, *eenen slapende slaan*.
 Ngédatoen en Ngédatoën, H. *in het paleis gaan*. Sang noto wahoe ngédatoen, *de vorst kaerde in het paleis*.
 Ngédhallakän, H. *doen uitkomen, te voorschijn brengen, doen uitgaan; doen opbrengen, betalen; ontslaan*.
 Ngédhan, L. *gek maken*. *Aanlokkelijk*. Ngédhani hoewöng, *iemand gek maken*. Bekoren. Pégawéghané ngédhannaké hoewöng, *zijn werk maakt iemand gek*.
 Ngédhappakän, H. *in verwondering brengen, verwonderen*.
 Ngédhoek, L. *graven, delven, mijnen*.
 Ngédhokhakän, A. *verstarren, (als een touw)*.

- Ngëdhoem, L. *deelen, verdeelen, afdeelen, splitsen, omdeelen*. Ngëdhoem pangngaannan, *het eten omdeelen*.
- Ngëdhöl, L. *verkoopen*.
- Ngëdhös sëlolo, *verzilveren*.
- Ngëdjëppi, A. *blikken, oogwenken geven*.
- Ngëdjiwat, L. *lonken*.
- Ngëgrnani, H. *bewonen, huizen*.
- Ngëjong, A. *maauwen*.
- Ngëkoer-koerri, A. *lokken (met aas)*.
- Ngëlak, A. *dorst; dorsten*.
- Ngëlanggi, A. *zwemmen*.
- Ngëlangsoer, A. *afkruipen*.
- Ngëlar, *uitbreiden*. Tahoe ngëlar djadjahhan. *taté ngrangsang boloe warti, verstaan de grenzen uit te breiden (en) gewoon zijn de vestingen aan te vallen*.
- Ngëlémpit, A. *vouwen*.
- Ngëlaranggi, *verbieden, tegengaan*.
- Ngëlénggani, L. *zalven, bezalven, beoelen*.
- Ngëléressi, H. *bewaarheden*.
- Ngëli, L. *drijven, vlotten*. Sénopati hangngéli, *het legerhoofd dreef*.
- Ngëlieng-ngëlieng, L. *overpeinzen, nadenken, herinneren, te binnen brengen; aanmerken*.
- Ngëlienghaké, L. *waarschuwen, opmerken, aanmerken; gedenken*.
- Ngëllak, A. *dorst; dorsten*.
- Ngëllakki, S. *toelakken*.
- Ngëllamöng, L. *liegen*. Tjangkëmmé wöng ngëllamöng dhi goego, *de mond van den leugenaar wordt geloofd*.
- Ngëllanthang, L. *droogen, aan de lucht blootstellen*.
- Ngëlléh, L. *hongerig, gretig*.
- Ngëlléhhaké, L. *uithongeren, verhongeren*.
- Ngëllék, L. *slikken, inslikken*.
- Ngëllémëssakën, A. *verweeken, verzwakken, verflaauwen*.
- Ngëllémpit, A. *opvouwen, vouwen*.
- Ngëllëng, L. *met gaten, vol gaten*. Ngëllëng hönö hing djëro kajoe, *er zijn gaten in het hout*.

- Ngállian, A. *omzoomen, omboorden, zoomen.*
- Ngélloe, L. *hoofdpijn.*
- Ngélloeh, L. *tranen storten. Koemëmbëng mē-dhal kang ngélloeh, verbleeken en tranen storten.*
- Ngélloek, L. *krommen, krom buigen. Ngélloek pring, een bamboes krom buigen.*
- Ngélloek, L. *bevredegen, stillen. Ngélloek basaanmé wōng nēpsoc, de woorden van een driftig mensch stillen. (doen ophouden).*
- Ngélloengsoer, A. *afzetten, ontslaan.*
- Ngélloenthoeng, L. *vouwen, omkrullen. Kértas kņé pinggierré mēlloenthoeng kabéh, de kanten van dit papier krullen allen om.*
- Ngélloewo, A. *konfijten, suikeren.*
- Ngéllok, *verzachten (het hart).*
- Ngélmoe, *wetenschap, kennis, kunst. Ngélmoe kaprabōn, politiek, kennis van rijkszaken. Ngél-moe saraf, spraakkunst. Ngélmoe hoekoeran, meetkunst.*
- Ngélmoekhakēn, H. *mesten.*
- Ngéloek, L. *aanbuigen, buigen.*
- Ngéloewo, A. *konfijten suikeren.*
- Ngélōntrēng, L. *langwerpig.*
- Ngélpas, Ml. *bevrijden.*
- Ngéman, L. *erbarmen; betreuren, jammeren. Ngéman-néman hanakké, zijn kind betreuren.*
- Ngémas, S. Mas. *titel. Kakang ngémas, oudste broeder.*
- Ngémassi, K. *dood, overleden.*
- Ngēmban, A. *een kind in eenen doek over den schouder dragen. Uitvoeren. Ngēmban hanakké, zijn kind in eenen doek dragen. Ngēmban tim-balan, bevelen uitvoeren.*
- Ngēmbari, L. *alleen voldoende zijn om velen te wederstaan.*
- Ngēmbat, L. *beproeven, aanvaarden, Slingeren. Ngēmbat-hēmbat pēgawéhané, het werk aanvaarden. Ngēmbat hēmbat toembakké, zijnen lans slingeren.*
- Ngēmبس, L. *doordringen. Banjoené ngēmبس*

- mënggisör, *het water dringt door naar beneden.*
- Ngëmbët, A. *aanklagen.*
- Ngëmboeli, L. *vermengen, handgemeen worden.* Samijo ngëmboeli, *zij allen werden handgemeen.*
- Ngëmboro, L. *tondzwerven, zwalken, reizen.*
- Ngëmboro negöco ljan, *andere landen doorreizen.*
- Ngëmëk, L. *voelen, tasten.*
- Ngëmingngingngaké, L. *lokken; aanlokkelijk.*
- Ngëmis, L. *bedelen.* Wóng ngëmis, *bedelaar.*
- Ngëmiti, L. *bewaken.*
- Ngëmmas, A. *verkwijnen.*
- Ngëmmas, §. *goud.*
- Ngëmmasi, K. *dood, overleden.* Nangnging soen doego hing ngolo ramaniro woës nëmmasi, *doch ik overpeins in het gemoed, dat uw vader overleden is.*
- Ngëmoe hati, L. *boosheid; wrok.* Wóng lanang koewé ngëmoe hati maring hakoe, *die man voedt eenen wrok jegens mij.*
- Ngëmoe manah, H. *boosheid; wrok.*
- Ngëmoethakën, H. *gedenken, herinneren, te binnen brengen; waarschuwen.*
- Ngëmoet-hémoet, H. *overpeinzen.*
- Ngëmpallakën, H. *vereenigen, verzamelen, bijeenbrengen.*
- Ngëmpêd, L. *volgen.* Mënnowo ngëmpêddi maring kang ngiboe, *indien (hij) de moeder volgt.*
- Ngëmpêr, L. *naar beneden zweven.* In eene kamer der galerij vertoeven. Manoek koewé hóléhhé maboer wis ngëmpêr, *kan die vogel vliegen als hij nederzweeft. (op het punt om zijn prooi te vatten).*
- Ngëmplang, A. *op het hoofd met een hout of iets anders slaan.*
- Ngëmplök, L. *iets in den mond steken.*
- Ngëmpoe, §. *uapensmid.*
- Ngën, H. *hoeden; wieden.*
- Ngënak, L. *lekker maken, verlekken.* Ngënakki hati, *het hart versuagenamen.* Ngënakhaké hawakké, *het ligchaam gemakkelijk (lekker maken).*

- Ngëndhalënni, L. *toomen, optoomen*. Ngëndhalënn
djaran, *een paard optoomen*.
- Ngëndhangsoelli, H. *toomen, optoomen*. Ngën-
dhangsoelli kapal, *een paard optoomen*.
- Ngëndhanggakën, H. *schullen*.
- Ngëndhas, K. *hoofd, kop*. Saking ngëndhas kasi
sikil, *van top tot teen*.
- Ngëndhat, L. *zich zelven verhangen of wurgen*.
- Ngëndhëllong, A. *inwijken*.
- Ngëndhérék, L. *droefgeestig zijn, treuren*.
- Ngëndhi, L. *waar? waar; alwaar*.
- Ngëndhi-hëndhi, L. *overal, alom*.
- Ngëndhoeroek, H. *droefgeestig zijn, treuren*.
- Ngëndhraloko, K. *sfeer*.
- Ngëndjang, L. *morgen, op morgen*. Hing ngën-
djang, *den volgenden morgen*.
- Ngëndjël, L. *vermeerderen*.
- Ngëndjëlli pëgawéjan bahé, *het werk slechts ver-
meerderen*.
- Ngëndjël, L. *borg blijven*. Hiki sing ngëndjëlli
wóng mëmikoel, *deze is borg voor de dragers*.
(*kruijers*).
- Ngëndjëtti, A. *kalken, pleisteren*.
- Ngéng'er, L. *inwonen bij iemand*. Kënë ngéng'ërro
hono wóng dadëkah sakidoellé déso Balak, *woon
daar ginder bij iemand in, in het gehucht be-
zuiden het dorp Balak*.
- Ngénggallakën, H. *spoeden, haasten, bespoedigen,
verhaasten*.
- Ngénggënnakën, H. *plaatsen*.
- Ngénggënni, H. *bewonen, verblijf houden*.
- Ngénglang, A. *des nachts rondgaan*.
- Ngéngngët, L. *warmen, (spijs of drank)*.
- Ngéngngön, L. *weiden, hoeden, houden, opkwee-
ken*.
- Ngëni-moegoet, H. *rijst maaijen, padi snijden*.
- Ngënnakhaké, L. *aangenaam maken, veraange-
namen; paaijen, stillen*.
- Ngënnakki, L. *lekker, aangenaam maken*. Kapën-
nakno, *dat het aangenaam gemaakt worde*.
- Ngënnëhhé, L. *geven, verschaffen*.
- Ngënnës, A. *kwijlen*.

- Ngènni, L. rijst snijden.
 Ngènnoc, L. er, daar, aldaar. Hing kawarnoho
 hing ngènnoc, er wordt vermeld.
 Ngéntas, L. afnemen, wegnemen. Verstaan. Hó-
 léh-hóléh hiwak tak gódók hōra nono gélém ngén-
 tassaké, kan ik visch koken, dien niemand wil
 afnemen.
 Ngéntèkhaké, L. voltooijen, afmaken; opmaken,
 doorbrengen; verstijten.
 Ngéntènni, L. opwachten.
 Ngéntalhaké, L. doen stollen, verdikken, bevrozen.
 Ngéntèhng, L. verligten. Ngéntèhngaké pèga-
 wéjan, den arbeid verligten.
 Ngéntèhng, L. opscheppen. Wōng ngéntèhng sègo,
 tanggan dhi tjékèlli, die de rijst wil opscheppen,
 wordt de handen vastgehouden.
 Ngéntjèl, L. een weinig koopen.
 Ngéntjèng, A. regtuit gaan. Spannen.
 Ngéntoet, A. winden laten. Wétènggé ngéntoet ba-
 hé, zijn buik (hij) doet mets dan winden laten.
 Ngéntrög, L. schudden. Ngéntrög-ngéntrög ha-
 wakké, het ligchaam in gedurige beweging of
 schudding houden.
 Ngèpèk, L. ontnemen.
 Ngèpoeh, A. melken; zuigen.
 Ngèpé, A. droogen.
 Ngèppang, H. omsingelen.
 Ngèpplökki, L. in de handen slaan.
 Ngèppoeng, L. omsingelen.
 Ngèpring, §. bamboes. katjèpit ngèpring door ge-
 spleten bamboes gekneld worden.
 Ngèrak, §. Ar. Eirak, landschap in Arabie.
 Ngèranhaké, L. verwonderen.
 Ngèrangké, tenger, rank.
 Ngèrangkoeng, K. overhellen.
 Ngèrangsang, L. aanwallen.
 Ngèrap, L. rennen. Koedo ngèrap tibo kawalik,
 het paard rende en viel het onderste boven.
 Ngèrakit, A. regelen, redderen.
 Ngèras, A. afgrijzen. Zielroerend.
 Ngèrbaggi, H. instemmen.
 Ngèrras, A. zielroerend.

- Ngéré, L. *arm worden.*
 Ngérémpajak, L. *uitspreiding.*
 Ngérèng, L. *arm worden.*
 Ngérgani, L. *waarderen, schatten.*
 Ngérgédhdhakèn, H. *vervuilen, morsig maken.*
 Ngérgédhdhi, A. *morsen.*
 Ngérgènni, H. *waardeeren, schatten.*
 Ngërmoekhakèn, L. *vermorselen verkneuzen, fijn maken.*
 Ngéroethaké, L. *bekoren, verliefd maken; medeslepen, wegvoeren.* Jèn nëmbang, ngéroethaké hoewóng, *als (zij) zingt, bekoort zij de menschen, (is zij bekoortlijk; wegslepend, doet iemand op haar vertieven).* Kali kijé nèk bandjir ngéroethaké hoewóng, *bij eene overstrooming sleept deze rivier menschen mede.*
 Ngèrpako, T. S. *graveeren.*
 Ngèrrèkso, A. *zorgen, waken.*
 Ngèrrèmbat, H. *dragen.*
 Ngèrrèn, *draaijen.*
 Ngèrrèng, L. *brullen.* Matjaanné hoenienné ngèrrèng-ngèrrèng, *het geluid van den tyger is brullend.*
 Ngërroek, L. *utkrabben.* Ngërroek lémah, *de aarde utkrabben.*
 Ngèrrög, L. *omschudden.*
 Ngèrrök, L. *roskammen.* Ngèrrök djaran, *een paard rosammen.*
 Ngèrröng, L. *gaten maken.* Ngèrrönggi lëmmah, *gaten in den grond maken.*
 Ngèrsakhakèn, H. *willen, den wil hebben.* Ngèrsakhakèn koendoer, *terug willen keeren.*
 Ngèrsojo, *aankleven; om hulp vragen.*
 Ngèrti, §. L. *verstaan, begrijpen.*
 Ngèsèt, L. *afschilferen, afpluizen.* Kénöng hopo köwé ngèsèt samakké kitabkos, *waarom pluisft gij den band van mijn boek af!*
 Ngèsöek-hésöek, L. *morgen vroeg.*
 Ngèsök, A. *thee schenken.*
 Ngèsökki, A. *gieten, overstorten, inschenken.*
 Ngèsör, L. *omkoopden.*
 Ngèsöt en ngèsöet, L. *vegen, afvegen.* Ngèsöet

- rĕğĕdh sing tĕmmĕmpĕl pagar, *het vuil van het hek afvegen.*
- Ngĕssahhi, L. *veroorloven, vermijden. Redderen, in orde brengen.* Ngĕssahhakĕ hawakkĕ, *zich veroorloven.* Ngĕssahhi boedjonnĕ, *zijne vrouw vermijden.* Ngĕssahhakĕ pĕrkaraannĕ, *zijne zaak beredderen.*
- Ngĕssĕlhakĕ, A. *vermoeijen, afmatten.*
- Ngĕssĕmmi, A. *grimlagchen.* Pasthi hakĕh ngĕssĕmmi, *voorzeker glinlachten velen.*
- Ngĕssĕkhakĕn, A. *tappen, schenken.*
- Ngĕssrahhakĕn, A. *overhandigen, leveren; toevertrouwen.* Ngĕssrahhakĕ kratonnĕ, *zijn rijk overgeven.*
- Ngĕsthi, S. K. *olifant.*
- Ngĕstoe, K. *gelooven. Hooren. Huldigen.* Bĕtĕn ngĕstoe khakĕ printahhĕ goeroe, *met naar de woorden van den leermeester hooren.* Ngĕstoe timballaannĕ rakaannĕ, *de bevelen des ouderen broeders eerbiedigen.* Ngĕstoe padaning noto, *de voeten (ook het gelaat) van den koning huldigen. (den koning huldigen).*
- Ngĕstokhakĕn, H. — é, L. *gehoorzamen.* Kĕstĕkĕnno, *gehoorzaam, geb. wijs.*
- Ngĕstri, H. *vrouw.* Paringngĕnno hinggang ngĕstri, *geef het aan de vrouw.*
- Ngĕtag, A. *aanmoedigen.*
- Ngĕtang, H. *tellen, rekenen, opsommen, cijferen.*
- Ngĕtan, L. *oostwaarts gaan; oostwaarts.* Ngălĕr-ngĕtan Wiro Sĕbo kang dhĕn ngoengsi, *noord-oostwaarts hield Wiro Sĕbo aan.*
- Ngĕtanghakĕn, H. *tellen, opsommen.* Ngĕtanghakĕn gadhahhan tijang, *ismands bezittingen opsommen.*
- Ngĕtangngi, H. *rekenen, berekenen.*
- Ngĕtap, L. *rangschikken, regelen; ineenkloppen.* Ngĕtap sandhingngaanĕ, *zijne kleederen rangschikken.* Ngĕtap pagĕr, *de heining kloppen, ineen slaan.*
- Ngĕtĕng, *verloochenen.*

- Ngéthêr, L. *slecht in het betalen zijn.*
 Ngêthoek, A. *aankloppen.*
 Ngêthoellakên, A. *verstompen, stomp maken.*
 Ngétjakhakên, H. *verlekkeren, lekker, aangenaam maken; paazjen, stillen.*
 Ngétjap, -pi, A. *zegelen, stempelen, ijken, brandmerken, toelakken.*
 Ngétjêk-hêtjêk, A. *uitdagen.*
 Ngétjêr, L. *een weinig verkoopen, in het klein verkoopen. Buikloop hebben. Larané ngétjêr, hij heeft den buikloop. Hóléhé ngétjêrraké, dhanganggaanné hakéh, kan hij in het klein verkoopen, daar hij veel goederen heeft.*
 Ngétjêt, A. *opschulderen.*
 Ngétjoe, L. *rooven.*
 Ngétjoeri, A. *pluizen.*
 Ngétjoeri, A. *tappen, inschenken.*
 Ngétjoerrakên, A. *verschenken.*
 Ngêtoeb, A. *het vernielen van planten door insecten.*
 Ngêtoeng, L. *tellen, rekenen, opsommen. Kêtoeng, geteld. Dhipoew hétoeng, geteld worden.*
 Ngêtoet, L. *volgen.*
 Ngêtök, L. *afsnijden; verminken.*
 Ngêtteer, S. *teeren, met leer bestrijken.*
 Ngêttim, A. *stoven.*
 Ngêwoetakhakên, H. *blinden, blind maken.*
 Ngêwoe, A. *duizend. Sangngang ngêwoe, negen duizend.*
 Ngibadat, S. Ar. *godsdiensd verrigten; godsdiensdige plegtigheden verrigten.*
 Ngibarathakên, H. *in vergelijking brengen, vergelijken, verzinnelijken.*
 Ngiboew, H. *moeder. Soto pamit mring ngiboewniro, en nam afscheid van zijne moeder.*
 Ngidam, K. *belust zijn, vreemde lusten hebben. Zwanger zijn.*
 Ngidêp, L. *weten; kennis. Pangidêppan, kennis.*
 Ngidêr, L. *rondgaan. rondomgaan, omringen.*
 Wâh malih kebôunan nikoe ngidêrran pagêr

boto, en die tuis had eenen steenen muur in de rondsle.

Ngidërri, L. omgeven, omringen.

Ngidhënni, S. Ar. vergunnen, toestaan, veroorloven.

Ngidhin, S. Ar. toestaan, vergunnen, verlof geven.

Ngidhoel, A. zuidwaarts; zuidwaarts gaan, aanhouden, aanleggen.

Ngidhoeng, A. zingen.

Ngidini, S. Ar. verlof geven. Ngidini wöng loengngo, iemand verlof geven, om te verrekken.

Ngidjah, S. Ar. jaargetal, (van hidjah, de vlugt van Mohamed, van welken tijd de jaartelling begint). Samönning ngétang ngidjahhé séwoe pitoeng ugatoes siko kalawan sangugang doso, toen men het jaargetal berekende op 1790.

Ngidjënni, L. een voor een, ieder afzonderlijk plaatsen.

Ngiembo, L. vergelijken.

Ngiempassakën, A. vereffenen, bijpassen.

Ngiendjën, A. doelen.

Ngiendjën, A. beluisteren; begluren.

Ngienggil, H. op, boven op.

Ngienggillakën, H. opheffen, verheffen, verhoogen.

Ngiengkëmmi, L. toehappen.

Ngiengngër, A. wenden.

Ngiengngittakën, H. verbergen.

Ngiengngoe, A. voedsteren, kweeken, fokken, aankweeken, opkweeken. houden, verzorgen, hoeden.

Ngiennang, L. betel eten. Hakoe böra döjan ngiennang, ik wil geen siri eten.

Ngientën, H. denken, meenen, gissen, vermoeden.

Ngientjang en ngientjäng, A. mikkken, doelen.

Ngientoen, H. zenden, sturen.

Ngientoennakën, H. toezenden; doen zenden.

Ngijo-ngijo, A. lanterfanten, beuzelen.

Ngjoen, A. schommelen, wiegen.

Ngjoettakën, Ngjejoettakën, S. vernaauwen, verengen, naauwer maken.

- Ngikal, A. draaijen; krullen.
 Ngikis, L. uitkrabben. Ngikis toelissané, *het schrift uitkrabben.*
- Ngikit, A. vijlen, knabbelen, knagen. Ngikittaké hatiné, *aan zijn hart knagen.*
- Ngikoe, L. die, dat, gene. Saking wöng ngikoe, *van dat mensch.*
- Ngilang, L. verliezen, kwijtraken; verdwijnen.
 Ngilang, loenggo ngëndi, *'t is verdwenen, waar is 't heengegaan?*
- Ngilanggakén, L. wegmaken, iets doen verloren gaan, verliezen; afwennen.
- Ngilar, L. verbergen; op zijde gaan, ontwijken.
 Ngilarri pëgawéjan, *een werk verbergen. Kōwé këno hopo nèk këtëmoe hakoe, ngilar, waarom ontwijkt gij mij, als gij mij ontmoet?*
- Ngilari, H. zoeken, nagaan, vorschen.
- Ngilat koro, K. verdraaijen; valsch zijn.
- Ngilèn, H. westwaarts; westwaarts gaan.
- Ngilèn. H. vervangen opvolgen. Hang nglampahhi karjiwo narpati, sientèn kang ngilènnono, *om het rijksbewind van den vorst te bestieren, wie zal hem, opvolgen?*
- Ngilènni, iemand iets afkopen. Afvloeyen. Tanggakoe toekoe djaran hakéh, hakoe harëp ngilènni sidji, hōra hōléh, *mijn buurman had veel paarden gekocht, ik wilde hem er een afkopen, hij stond het niet toe. Banjoe sëgoro kijé ngilènni goengoeng gëdé, het water dezzer zee vloeit van een groot gebergte.*
- Ngilër, A. kwijlen.
- Ngilës, A. vertrappen, vertreden.
- Ngilik-hilik, A. kittelen.
- Ngilirik, A. aanlonken.
- Ngilmi, H. kunst, wetenschap; kennis.
- Ngilmoe, L. kunst, wetenschap, kennis.
- Ngilo, A. spiegelen.
- Ngiloe, A. kwijlen.
- Ngilōnni, L. helpen, bijstaan. Hōléhhé padoe, hono sing ngilōnni, *hij kan pleiten (nu) er zijn die (hem) helpen?*

Ngimbangni, A. *wegen, overwegen, tegen elkan-
der over stellen, vergelijken.* Nginbangni pé-
gawéhbané. *het werk vergelijken.*

Ngimél, *kaauwen.*

Ngimpi, L. *droomen.* Wingni sóre hakoe ngimpi
mangan rambolan, *gister avond droomde ik
de maan te eten.* Himpèn, of pangimpèn *droom.*
Mahoe bëngi hisoen hangugimpi, *in den afge-
lopen nacht droomde ik.*

Nginang, L. *siri eten.*

Ngindah, H. *fraai, kostbaar, sierlijk.* Sahoepami-
tjang hëstri mëngganggé bagoes sindjang kang
ngindah hindah, *gelijk eene vrouw die fraaije
kostelijke kleederen draagt.*

Ngindit, L. *halen.* Ngindit bapjoe, *water halen.*

Ngindjang, H. *morgen, uchtend, toekomstig.* Bin-
djang-ngindjang, *morgen uchtend.* Ngindjang,
ngakérat, *toekomend leven.*

Ngindjën, A. *begluren.* Ngindjën wóng ngadji,
leerlingen begluren.

Ngindoeng, A. *van geringe afkomst.* Wóng ngin-
doeng-ngindoeng, *het gemeene Volk.*

Nginëbbaké, L. *toedoen.*

Nginëp, A. *vernachten.* Nangnging hono sawi-
djimig pékir hikoe hangnginëp hing wismaning
ngiboenniro, *maar een bedelmonnik heeft ten
huize van uwe moeder vernacht.*

Nging, S. *aan, bij, tot, in.* Wóng nging Modjo
Pahit, *het volk te Madja Pahit.*

Nginggallakén, H. *voortmaken, bespoedigen, haas-
ten.*

Nginggil, H. *boven.*

Ngingkis, K. *rennen.*

Ng'ngoe, A. *fokken, hoeden, houden, aankwee-
ken.*

Ng'ngönnan, A. *fokkerij, kweekerij; verzorging;
opkweeking, opvoeding, kweeken, aanfokken.*

Ng'ngön-ng'ngönnan, A. *onderhouden, voeden, ver-
zorgen.*

Ngingsoen, *van hingsoen, ik mij wij, ons.*

Ngino, L. *minachten, laken; verachten.* Nang-

- nging kowé houjo' nginakhake hoewong, *maar gij moet niemand verachten.*
- Nginoem, Ml. *drinken.* Nginoem tojo, *water drinken.* Sampoen dhiko nginoem tojo wonten ning ngriki, *gij moet het water dat hier is niet drinken.* Handhrowino mangngan nginbem, *lustig eten en drinken. Bankettereh.*
- Nginté, L. *gluren (zonder gezien te worden).* Nginté-nginté wong salah, *msdadige menschen begluren.*
- Ngintérran, A. *slingerend, verstuwend.* Lir gabah ngintérran, *als verstuwend, als slingerend graan.*
- Nginthil, L. *volgen, de staart uitmaken.* Nginthil hononng boerine, *achteraan volgen.* Botjari tjilik kné nginthil hoewong liwat, *dit kleine kind volgt de voorbijgangers achterna.*
- Ngintip, L. *gluren, begluren.*
- Ngintiran, A. *slingerend, verstuwend, ronddraajen, malen.*
- Ngintjang, L. *van ter zijde aanzien.*
- Ngipahhi, H. *loonen, loon geven.*
- Ngipi, S. *droomen.*
- Ngirang, H. *ontbreken, missen; niet genoeg.* Kang satengngah ngirang ngalér, *sommigen hielden niet genoeg noordwaarts aan.*
- Ngiranggakén, H. *doen gebrek hebben, doen ontbreken; onttrekken.*
- Ngirangngi, H. *minderen, afkorten, bekorten.* Ngirangngi tédi, *het voedsel verminderen.*
- Ngiras, L. *in een kraam (warong) eten.* Njamboet gawé kono, ngiras mangngan kono pisan, *daar werken (en) daar ook eten.* Wóng koewé tjók deméh ngiras, *die persoon eet gaarne in een warong.*
- Ngiréngngi, L. *zwartselen.*
- Ngirid, L. *leiden, aanvoeren.* Pangngirid, *leidsman.*
- Ngirim, L. *zenden.* Ngirimmi lajang, *eenen brief zenden.*
- Ngirimmaké, L. *afzende, verzende, zenden, wegzenden.*

- Ngiring, L. *volgen, verzellen, in iemands gevolg of stoet zijn.* Ngiring, *raloe in het gevolg van eenen vorst zijn.*
- Ngiringgakèn, L. *doen vergezellen, volgen; op zijde, ter zijde stellen.*
- Ngiringngan, L. *beziiden.*
- Ngiris, A. *kerven, snijden.*
- Ngiro. §. *denken, meenen, gissen.*
- Ngiroessi, L. *opscheppen.* Ngiroessi djangunan, *groente opscheppen.*
- Ngisènni, A. *aanvullen, vullen.*
- Ngisèthakèn, A. *kreuken.*
- Ngising, L. *den buik ontlasten.* Ngising gèùh, *bloedloop.* Loro ngisingngising, *loslijvig zijn.*
- Ngislam, §. Ar. *regt geloovig.* Padaning ngislam, *al de regtgeloovigen.*
- Ngisis, A. *luchten.*
- Ngiso, §. Ar. *Jezus.* Hidjrah saking nabi loehoeng, *hinggang wasto nabi Ngiso, de tydrekening van den verhevenen profet, die de profet Jezus genaamd wordt.*
- Ngisör, L. *benedenwaarts, beneden, omlaag.* Hono hing ngisör kalawan hono hing loehoer, *er zijn er boven, en er zijn er beneden.*
- Ngisörrakèn, H. *verlagen; lager stellen, beneden plaatsen, omlaag brengen.*
- Ngithik-hitik, A. *kittelen.*
- Ngitër, L. *rondgaan, omgaan.* Ngitër hoemahhé, *rondom het hus gaan.* Ngitërri moengsoèhhé, *rondom den vijand gaan.*
- Ngitjaalli, H. *doen verloren gaan, wegmaken.* Ngitjaalli pégawéjan, *den arbeid doen verloren gaan, nutteloos maken.*
- Ngitjallakèn, H. *wegmaken, verliezen, doen verloren gaan; afwennen, afleggen.*
- Ngitjir, L. *visch in fuken vangen.* Ngitjir hona hing kali, *in de rivier (zoo) visschen.*
- Ngitoeng, L. *tellen, rekenen, cyferen.*
- Ngitoengngi, L. *berekenen, opsommen.*
- Ngiwahhi, H. *veranderen; afzeggen.*
- Ngiwassakèn, A. *fnuiken, doen bukken, ten onder brengen.*

- Ngiwat, A. *schaken, ontvoeren.*
 Ngiwat-ngiwoet, A. *verward, oproërig, woest, wild, zonder doel.* Pangngamoekké ngiwat-ngiwoet, *de moord was toomeloos. (woest, zonder doel, algemeen).*
 Ngiwo, L. *links; links aanhouden, verkeerd gaan.*
 Mannah ngiwo, *zondigen, slinks handelen.*
 Ngwöhhi, L. *veranderen; afzeggén.*
 Nglaboehhakén, H. *het anker doen vallen, ankeren.*
 Ngladhènni, *dienen, bedienen.*
 Ngladhökhakén, H. - é, L. *overleveren, overgeven.* Ladluökkénno, *geb. wijs.*
 Nglajang, A. *zweven.*
 Nglajar, A. *zeilen; varen.*
 Nglajari, A. *bezeilen.*
 Nglakönni, L. *doen gaan; verrigten, ten uitvoer brengen.* Bewandelen, *begaan.* Kalakön, *gebeurd, overkomen.*
 Nglalèkhaké, L. *veronachtzamen.*
 Nglamar, H. *beurijen, het hof aan een meisje maken.*
 Nglambattakén, H. *vertragen.*
 Nglampahhi, H. *doen gaan; verrigten, ten uitvoer brengen.* Kalampahhan, *gebeurd, overkomen.* Tjang hing kang kalampahhan, *iemand, de persoon die iets overkomt.*
 Nglampahhakén, H. *bewandelen, voortgaan; zich gedragen.* Sakitté koelo nglampahhi, *mijne ziekte gaat voort. (is zeer erg).*
 Nglanggènghakén, A. *doen voortduren, veresuwigen.*
 Nglangkoengugi, H. *overschrijden, voorbijgaan; overtreffen; overheen, overtreden, bijzonder, bij uitstek, over-, doortrekken.* Nglangkoengugi horo djéambar, *uitgestrekte vlakten overtrekken.*
 Nglangugi, A. *zwemmen.* Nglangugi njabrang, *overzwemmen.*
 Nglangnglangngi, A. *de ronde doen, rondgaan.*
 Nglangsoer, A. *kruipen.*
 Nglantjippi, A. *aanpunten.*
 Nglarakhaké, L. *ziek maken; kwollen, ergeren.* !

- Nglarang, A. *beletten, verbieden.*
 Nglarai, L. *ziek maken; ergeren; krenken, mis-
handelen; kwellen, leed wandoen.*
 Nglawan, A. *tegenkanten, wederstand bieden,
wederstaan; trotseren.* Hodjono nglawan, *bied
geenen wederstand.*
 Nglawoehhi, L. *bijzonder.*
 Nglébèt, H. *binnen.*
 Nglébèttakèn, H. *doen ingaan, binnen brengen,
inlijven, inbrengen, insteken; indoen, innen;
oogsten; innemen.*
 Ngléboer, A. *fijn; gesmolten; smelten.*
 Nglébòkhaké, L. *(als Nglébèttakèn.)*
 Nglégakhaké, L. *ruimen, ruimer maken; verru-
men.*
 Nglélèr, A. *toetsen, keuren.*
 Nglélo-lélo, A. *sussen.*
 Ngléméssakèn, A. *vermurwen, zacht maken, ver-
zachten.*
 Nglémmòkhakèn, A. *vetten, vet maken, mesten.*
 Nglémpakhakèn, H. *inzamelen.*
 Nglémpit, A. *vouwen, omvouwen.*
 Ngléngkoengngakèn, A. *overwelven.*
 Nglérèhhakèn, H. *opschorten, schorten.*
 Nglérènnakèn, L. *idem.*
 Ngléréssakèn, H. *verbeteren; bewaarheden; toe-
stemmen.*
 Nglépatti, H. *wijten, eene fout aanwrijven, schul-
dig houden, bezwaren.*
 Nglépéjannakèn, H. *veronachtzamen, verzuimen,
verwaarloozen.* Wékas maniro sampoen sampé-
: jàn nglépéjannakèn, *veronachtzaam gij mijn be-
vel niet.*
 Nglépo, A. *metselen.*
 Nglérés, H. *juist, geschikt; waar, echt.*
 Ngléréssi, H. *verevenen, schikken, in orde bren-
gen; bewaarheden; regt geven, in het gelijk
stellen, regten.*
 Ngléstarekhakèn, H. *ontwarren.*
 Nglétthak, A. *verslinden als een tijger.*
 Nglétti, L. *viltken*

Ngéléwéng, *lui, ledig zijn.* Tjang ngéléwéng, *buur-
aard, ledigganger.*

Ngliempoetti, *A. omvallen, omvatten.*

Ngliennjök, *L. verdichten, verziinnen; liegen,
jokken.*

Nglientökhakén, *H. verwarren.*

Ngililani, *S. Ar. vergunnen.* Kalilan, *die de ver-
gunning ontvangt.* Dhèn lilo, *toegestaan wor-
den.*

Ngililir, *A. langzaam ontwaken.*

Nglimo en nglimang, *L. elk wijf.*

Nglinglang en nginglang, *L. veilen, openbaar
verkoopen.*

Nglipör, *A. troosten.*

Nglippjakhakén, *H. veronachtzamen, verwaarloos-
zen, verziinnen.*

Ngilir, *K. als, gelijk.* Ngilir goenoeng, *als een
berg.*

Ngilirik, *L. lonken.*

Ngliörökhakén, *L. verwarren.*

Ngliisahbi, *H. zalven, beolien.*

Nglobökhakén, *L. uitleggen, wijder maken, ver-
ruimen, verbreedén.*

Ngloðhèkhakén, *H. idem.*

Ngloehoerhakén, *H. verheffen, verhoogen.*

Ngloempoekhaké, *L. inzamelen, verzamelen.*

Ngloengani, *L. vermijden, mijden, ontwijken;
ontloopen.*

Ngloewèkhakén, *H. hongeren, uithongeren, ver-
hongeren.*

Ngloewihli, *H. voorbijgaan, overschrijden; over-
treffen, uilmunten, overheen, uitermate ver-
meerderen.*

Nglobani, *A. streven, wedijveren.*

Nglöndjör, *A. liggen, (van langwerpige goederen).*

Nglönggök, *A. reikhalzen, met den hals reiken.*

Nglönlönni, *L. langzaam voortmaken, treuzelen.*

Nglöro, *L. elk twee.*

Nglöthök, *L. als gevild.* Wöng dhi gitik koewé koe-
lité nglöthök bahé, *de huid van dien persoon;
welke gestagen is, is geheel gevild.*

Ngölttèngngi, A. *zolderen*.

Ngo, g. *t. gij, u.*

Ngöbah, L. *veranderen*.

Ngóbar, H. *branden*.

Ngóbarri, H. *in den brand steken*. Jèn sampéjan bako latoe hagèng-hagèng, bötèn soeko, krantèn bilih ngóbarrakèn grijo tjang, *als gij eenen grooten fakkel (vuur) brengt, wordt zulks niet toegestaan, want gij zoudt iemands huis kunnen doen ontbranden*.

Ngóbat-tabit, L. *door elkander, vermengd*.

Ngóblang, L. *eenzaam; stil zijn*. Barèng ngroengngoe kabar, ngóblang tjangkèmmé, *op het hooren van de tijdng zweeg hij*. Hakoe loengngoe, hoemahhé wis ngóblang bahé, *ik ga heen, zijn huis is geheel verlaten, (eenzaam)*.

Ngóbörri, L. *met eene fakkel toelichten*. Ngóbörri wóng kapètèngngan dhalan, *mensen, die in het duister gaan, met eenen fakkel toelichten*.

Ngóbrak-kabrik, L. *schudden; roeren*. Ngóbrak-kabrik wóng dhoewé hoemah, *iemands huis schudden*.

Ngóbröl, L. *liegen*. Ngóbröl tèmènnè wóng kijé, *deze persoon liegt zeer*.

Ngódjöl, L. *verwisselen*. Ngódjöl dhandhanan hoewóng, *iemands goederen verwisselen*.

Ngodjono, S. *van hodjo niet, neen, dat niet*. Wóng Bandoeng ngodjono kari, *laat het volk van Bandoeng niet achterblijven*.

Ngödök, L. *te voet gaan*. Wóng gèdé kijé hóléhhé mèlakoe ngödök bahé, *deze man van rang gaat slechts te voet*.

Ngödöl, A. *vervolgen*.

Ngöebèngngi, H. *rondgaan, rondom gaan, omwandelen*.

Ngöebèrrès, L. *jagen, najagen*.

Ngöedaannènni, H. *weten, kennen*. Kadhös poendhi Moesti Hoel Ngaripien kijé ngöedaannèni bangsan ningsoen, *hoe kent deze Mufti Hoel Arupien mijn geslacht?*

Ngoedhat, A. *ontnemen*.

Ngoedhèk, L. *omroeren*.

- Ngoedhijono, K. *tuin, hof.*
 Ngoejahhi, L. *inzouten, pekelen.*
 Ngoeioeh, L. *water loozen, wateren.*
 Ngoekaban, H. *openen.* Nowolo tinampan sam-
 poen hanoeljo hing ngoekaban, *toen de briej*
was ontvangen, werd dezelve geopend.
 Ngoekir, A. *kunstig snijden, beitelen, graveren.*
 Ngoekoe en Ngoko, *de lage taal.*
 Ngoekoem, A. *vonnissen.* Hing ngoekoemman, *in*
het vonnissen.
 Ngoekoemmakën, A. *veroordeelen, vonnissen; reg-*
ten.
 Ngoekoes, A. *rooken, dampen.* Kruiden of dran-
 ken *afkooken of overhalen.*
 Ngoelaarri, H. *aanschaffen, zoeken.*
 Ngoelah, A. *bewerken.*
 Ngoelatti, K. en L. *zoeken.* Bötën pikantoeik bilih
 dhiko ngoelatü ngriki, *gij vindt het niet, als gij*
hier zoekt. Ngoelatti wanodijo, *eene vrouw*
zoeken. Ngoelattono, *zoek, geb. w.*
 Ngoelër sërrit, *schijndeugd.*
 Ngoelëssan, A. *omwikkelen, inwikkelen, (in het*
doodkleed).
 Ngoelihhakën, L. *uitleveren.*
 Ngoelir, A. *schroeven. w. w.*
 Ngoeloekhakën, H. *omhoog werpen.*
 Ngoeloeng, L. *geven, aanreiken.* Ngoeloengni ha-
 nak, *het kind overreiken.* Këñong hopo pëdang-
 moe hōra kōwé hoeloenggaké, *waarom geeft*
gij uw zwaard niet.
 Ngoeloer, L. *trekken, uittrekken.* Hono kang
 möthang tanggan, kang sawëñéh hono ngoeloer-
 hoeloer hoesoës, *sommigen hieuwen de hunden*
af, anderen trokken de ingewanden uit.
 Ngoelomo, §. Ar. *godgeleerde.* Sang noto hasoeng
 sèdekah hing poro ngoelomo, *de vorst gaf aal-*
moezen aan al de godgeleerden.
 Ngoemah, §. *huis.* Nékalaanné kangdjëng goesti
 tindhak maring ngoemah Patimah, *toen de door-*
luchtige heer ten huize van Patimah ging.
 Ngoeman-hoeman, A. *verjagen.*

Ngoembah, L. *wasschen, spoelen*. Toekang ngoembah, *wasscher*.

Ngoembak, A. *golven, kabbelen, klotsen*.

Ngoembar, A. *loslaten, den vrijen loop geven, toelaten*.

Ngoembé, L. *drinken*. Ngoembéjo, *drink!*

Ngoemboro, A. *rondzwerven, zwalken; reizen*.

Ngoemboro nēgoro lijan, *vreemde landen bezoeken, in vreemde landen zwalken*.

Ngoemēl. A. *brommen, grommen van menschen*.

Dhino-dhino nēk dhi kōngkōn, *tjangkēmmē ngoemēl bahé, dagelijks als zij (iets) gelast wordt gromt zij. (haar mond)*. Hatiné ngoemēl, *inwendig pruttelen*. Ngoemēl-loemel, *gedurig brommen*.

Ngoemoeni, *omvallen*.

Ngoemoer, L. *leeftijd, ouderdom; het leven*.

Ngoemör, L. *vermengen*.

Ngoempak, L. *steunen, stullen, schragen*. Ngoempakki pagarré, *de schutting stullen*.

Ngoempētākēn, L. *wegmoffelen, verbergen*.

Ngoempoellaké, L. *verzamelen, vergaderen*.

Ngoendhang, L. *noodigen, vragen; roepen, inroepen; ontbieden*. Sēlami kawoelo hoerip, *kapingngin ngoendhang soedarmo, zoo lang ik leef, zal ik om mijnen vader roepen*.

Ngoendhanggaké, L. *laten roepen, ontbieden*.

Ngoendhangngan, L. *byeenroeping*.

Ngoendhat-hoendhat, A. *verwijten*.

Ngoendhoer, A. *terugkeeren, naar huis keeren*.

Ngoendhoerrakēn, *doen terugkeeren, ontslaan*. Kahoendhoer, *ontslagen*.

Ngoendhoerraké, *doen wijken, den aftogt doen blazen*.

Ngoendjoek, H. *drinken*. Ngoendjoek tojo hasrēp, *koud water drinken*.

Ngoendjoek, H. *aangeven, aanmelden*. Ngoendjoekhakēn pērkawis tjang ngawōn, *eene zaak van eenen boosdoender aangeven*.

Ngoendjoek, A. *klimmen*. Holéhhé ngoendjoekhaké, *koerang roso, kan hij klimmen die krachtelooz is?*

- Ngoendjoekhaké, *doen klummen, doen rijsen, verhoogen*. Hakoe harëp ngoendjoekhaké hoemahkoe krono hopo hoemahkoe koerang dhoewoer, *ik wil mijn huis verhoogen want het is niet hoog genoeg.*
- Ngoendjoekki, H. *drenken.*
- Ngoendjoekki, H. *aangeven, meläen.*
- Ngoendjoekkono, *geef aan; dat men aangeve!*
- Ngoendo, *spelen*. Tijang ngoendo-hoendo manoek, *menschen die met vogels spelen, dobbelen.*
- Ngoendoeh, L. *plukken, afnemen*. Sopo sing ngoendoehhi wöwölhankoe pësthi bajar, *wie mijne vruchten plukt moet ze betalen.*
- Ngoe'ngak, L. *aanzien, naar iets kijken*. Ngoe'ngak-hoe'ngak wöng liwat, *naar de voorbijgangers zien.*
- Ngoe'ngak, L. *openen, open doen*. Ngoengakhaké lawang, *de deur openen.*
- Ngoenggarhakén, A. *prikkelen.*
- Ngoenggoelhakén, H. *verheffen.*
- Ngoengkabbi, *openen, open doen.*
- Ngoengkil, A. *wegschuiven.*
- Ngoengkoelli, L. *overtreffen.*
- Ngoengkoeng, A. *klunken, galmen*. Bëndé tina-boeh hangngoengkoeng, *het gestlagen wordende koperen bekken klonk.*
- Ngoe'ngnoen, *beklagen, betreuren.*
- Ngoe'ngoewoeng, A. *weerglans.*
- Ngoe'ning'o, H. *weten.*
- Ngoennoes, A. *uittrekken, uitrukken*. Ngoennoetsi pagar wöng, *iemands heining uitrukken.*
- Ngoengsëdh, A. *betrachten, najagen, vragen.*
- Ngoengsëdh hilmoe, *kennis najagen.*
- Ngoengsëdh, L. *afwijzen, afweeren.*
- Ngoengsi, L. *najagen, betrachten, verbergen*. Ngoengsi kahoerippan, *het leven najagen*. Hakoe harëp ngoengsi panggönnan sing sëppi, *ik wil eene eenzame plaats zoeken*. Ngoengsëkhaké bodjonné, *mijn vrouw verbergen, aan het oog omtrekken.*
- Ngoeniwëh, K. *benevens, met.*

- Ngoental, A. *inslokken, slikken*. Matjan kijé tjök ngoental hoewöng, *dese tyger slokt gaarne menschen in*.
- Ngoentél-hoentél, A. *knoeijen*.
- Ngoenthoekki, A. *met het hoofd knikken*.
- Ngoentjal, L. *gooijen, smijten*. Ngoentjaalli röti mëntégo, *met brood en boter smijten*.
- Ngoentjékki, A. *boren*.
- Ngoentji, A. *sluiten*.
- Ngoepadhi, L. *zoeken*.
- Ngoepadhös, H. *zoeken*. Kinèn ngoepadhössi ti-jang hingkan dhamél hawön, *gelast worden eenen boosdoener te zoeken*.
- Ngoepami, H. *gelijkerwijs; vergelijken*.
- Ngoepasi, A. *vergiftigen*.
- Ngoepojo, L. *zoeken*.
- Ngoepotjoro, H. *pracht, uiterlijke vertooning, staatsie*. Warnané kang ngoepotjoro, *vertoonning van staatsie*.
- Ngoerab, L. *omroeren*. Ngoerabbi glépoeng, *geel omroeren*.
- Ngoerak, A. *verdrijven, verjagen*.
- Ngoeranggi, L. *minderen, verminderen*.
- Ngoeranghaké, L. *onttrekken, verminderen; doen verminderen*.
- Ngoeras, L. *uithozen, ledigen, weggooijen*. Ngoeras banjoe génthöng, *het water uit een watervat weggooijen*.
- Ngoerèng, A. *invreten, inkankeren; utpeuleren*.
- Ngoeriphakén, H. *levendig maken, bezielen*.
- Ngoeroebhakén, A. *ontvonken, ontvlammen*.
- Ngoeroep, L. *verruilen, verwisselen*.
- Ngoeroek, A. *ophoopen, vullen, dempen, aanaarden, eene laagte aanhoogen*.
- Ngoeroeshakén, H. en - é, L. *ontwarren, eene zaak in orde brengen*.
- Ngoeroessi, L. *in orde brengen, schikken, regelen*.
- Ngoeroessi wöng dhoewé pèrkoro, *iemand's zaak in orde brengen*.
- Ngoerókhaké, L. *vermageren, mager maken*.
- Ngoeröt, A. *het ligchaam wrijven*.

- Ngoesapi, A. *wisschen, wrijven.*
 Ngoesodho, K. *zoeken, naverschen.* Ngoesodo djampi, *geneesmiddelen zoeken.*
 Ngcesoe, A. *grommen.*
 Ngoesoeng, L. *dragen.* Ngoesoeng hoemah, *een huis dragen.* Ngoesoeng-hoesoengngi dhandhuanan, *goederen dragen,*
 Ngoethik-hoethik, A. *ontrusten, verontrusten.*
 Ngoethik, L. *uitpeuteren, uitsteken.* Ngoethikki hoelar sing nonöng djërro tatoe, *een worm uit eene wond steken.*
 Ngoetik, A. *tikken.*
 Ngoetil, L. *stelen.* Ngoetil hono hing pasar, *op de markt stelen.*
 Ngoetjali, H. *zoeken.* Koelo ngoetjali tijang sadéjan, *bötén pikantoe, ik zoek een koopman, (een venter) en vind er geen.*
 Ngoetjap, L. *zeggen.* Jèn ngoetjap hörä këno dhi roengoekhaké hoewöng, *als (hy) spreekt, kan hij door niemand gehoord worden.*
 Ngoetjétti, L. *stroopen, vullen.*
 Ngoetji, A. *zuiveren, reinigen, heiligen.*
 Ngoetjoel, L. *bevrijden, verlossen.* Hangngoe-tjoelno hakoe ning prakoro kijé, *verlos mij uit deze zaak.*
 Ngoetjoellakën, L. *bevrijden verlossen; doen bevrijden.*
 Ngoetjoelli, L. *ontbinden, losmaken.*
 Ngoetoes, H. *zenden, afvaardigen.*
 Ngoetoesan, H. *zendeling, gezant.*
 Ngoetoet, L. *volgen.*
 Ngoetókhakën, A. *vervloeken.*
 Ngoewahhi, L. *veranderen; iets afzeggen.*
 Ngoewaraghakën, H. *verradigen.*
 Ngoewasani, L. *magtigen, volmagt geven.*
 Ngoewasakhakën, L. *volmagtigen.*
 Ngoewathakën, *verschaffen, verstreken, geven; opofferen, prijs geven.*
 Ngoewishaké, L. *voldoen, volbrengen; afdoen, afmaken, eindigen, voltooyen.*
 Ngoewissi, L. *id.*
 Ngoewoeng-ngoewoeng, *wolken. Menschen.*

- Ngowör, L. *mengen, mengen, vermengen, schakeren.*
- Ngöjah-höjah, L. *schudden, bewegen.* Hiki hoe-wöng sing tjök gèlëm ngöjah-höjah wöng dhoewé pëgawéjan, *deze persoon schudt gaarne aan iemands werk.*
- Ngöjak, L. *achtervolgen.* Ngöjakki wöng holo, *eenen boos doener achtervolgen.*
- Ngöjök en ngöjög, L. *schudden; afrukken, ont-rukken, wegrukken.* Sopo sing ngöjög-höjög soko hoemah kijé, *wie schudt aan de pilaar van dit huis? Jën mangsané djédjalök, ngöjög bahé, als hij wat vraagt, neemt hij het reeds weg.*
- Ngöjöt, A. *inwortelen.*
- Ngoko, A. *taag, dit wordt van de taal des meerderen tegen den minderen gezegd.* Boso ngoko, *de lage taal.*
- Ngököh, L. *omroeren.* Belijden, openbaaren: Sëgo poetih ngökölhi djangunan habang, dhadhi sëgané miloe habang, *witte rijst met roode groente omgeroerd, wordt rood.* Ngököhhi halaning wöng, *de slechtheid van iemand bekennen.*
- Ngölah, L. *bewerken, bebouwen.*
- Ngölah, A. *kooken.*
- Ngölak, A. *konfijten.*
- Ngölang-ngaling, L. *zich bewegen, zich uitrekken.*
- Ngo-lélét, A. *is de medeklinker Ngo, met de asangunan No verbonden, vormende den klank Lë.*
- Ngölét, A. *zich bewegen.*
- Ngolo, L. *kwaad, slecht.* Köwé wöng ngolo gawé hopo, *gij slechthoofd, wat doet gij?*
- Ngölök-hölök, A. *sarren, tergen.*
- Ngömbah, A. *golven, kabbelen.*
- Ngömbé, L. *drinken.* Ngömbéjo, *drink.*
- Ngömbëkhaké, L. *drenken, te drinken geven.*
- Ngömbélani, A. *in den dood volgen.*
- Ngömbënni, L. *drenken.*
- Ngömhoro, A. *omdwalen, zwerven, zwalken.*
- Ngömël, A. *murmureeren.*
- Ngömijang, A. *id.*
- Ngömöng, L. *praten, babbelen, keuvelen. Liegen.*

Praatjes. Dèknèn dèmmèn ngömöng bahé, *hij keuvell gaarne. Hopo sing dhi tjrito dhadhi ngömöng bahé, wat door hem verteld wordt zijn maar praatjes.*

Ngöndo, L. *vertellen, verhalen.*

Ngönnjöhhi, A. *smeren.*

Ngöng, § *ik. Ngöng ngoetoes hing Modjo Pahit, ik zend naar Matja Pahit.*

Ngöngkön, L. *gelasten, bevelen; zenden, sturen.*

Ngöngkög, L. *dorst.*

Ngöngkrök, en ngöngkök, L. *dit wordt van een kind gezegd dat pas op den buik kruipende kan voortkomen.*

Ngono, L. *meenen, wanen.*

Ngono, L. *zijn, wezen, bestaan, bevinden.*

Ngönthöl, L. *de schaamdeelen vast houden. Dèknèn toekaran tjök ngönthöl, als hij vecht, houdt hij de schaamdeelen vast. (van zijnen tegenpartijder).*

Ngöntjék en ngötjék, L. *ontbolsteren pellen.*

Ngöntjékki wöwöhhan, *vruchten ontbolsteren. Ngötjékaké wöwöhhan hanakké, de vruchten van zijn kind schillen.*

Ngöntjang, L. *den lans drillen, met den lans spelen.*

Ngöpahhi, L. *loonen, loon geven, bezoldigen.*

Ngopo, L. *wat, waarom. Mantak ngopo wöng ngadég hing lawang, waarom toch staat-men aan de deur.*

Ngörahhi, A. *spoelen.*

Ngörakhaké, L. *beroemd maken.*

Ngörak-harik, L. *dooreen smijten, omroeren. Kè-nöng ngopo wöng, dhoewé dhandhanan, kówé ngörak-harik, waarom smijt gij iemands goed door elkander?*

Ngörmati, §. Ar. *vereeren, huldigen, eerbewijzen.*

Ngörèng, L. *een uitslag of hudsziekte hebben; schurftig worden. Sintilkoé sémangsané lorora sèthithik, bandjoer ngörèng, als ik een gering ongemak aan mijn been heb, wordt het schurftig, (vuil).*

Ngörög, L. *snorken, ronken. Kijé hëra nono ga-*

wéhané nèk toeroe ngörök, *dese doet niets dan snorkende slapen.*

Ngoro-horo, A. *open veld.*

Ngöröng, L. *dorstig; versmachten.* Tjangkëmmé ngöröng bahé, *hij is een regte nathals, (zijn mond is immer dorstig).*

Ngöröt-töröt, L. *wegsmijten; verspreid liggen.* Kowé koewé dhasar dhëmmén ngöröt töröt dhoe-witmoë, *het lust u immer uw geld weg te smijten.* Dhandhanané ngöröt-töröt hono hing jëmmah, *zijne goederen liggen op den grond verspreid.*

Ngöséd, L. *het gaan van den krokodil op het land.*

Ngösèk, L. *zuiveren.* Sabèn dhino ngösèk hartané, *dagelijks zijne goederen zuiveren.*

Ngösër, L. *stoten.* Prahoeke wis ngösër lëmah silitté, *mijne praauw heeft met den boden tegen den grond gestoten.*

Ngösir, S. Ml. *verjagen.*

Ngösög, L. *boos, knorrig.* Sémangsané njëkél pë-gawéjan ngösög hösög bahé, *als hij werkt, doet hij niets dan knorren.*

Ngösök, L. *inwortelen.*

Ngösökki, L. *invrijven.*

Ngötbahhakén, S. Ar. *prediken.*

Ngöthök, L. *amfioen koopen.* Sahiki hakoe, jèn wëroehhono wóng ngöthök, dak tjëkél, *als er thans zijn, die amfioen kooien, zal ik ze oppakken.*

Ngöthörhaké, L. *smetten, vlekken, bemorsen, bezoedelen.*

Ngöthörri, L. *smetten, vuil maken.*

Ngötjak, L. *schudden.* Ngötjak gënthöng, *een wattervat schudden.*

Ngötjap, L. *spreken; zeggen.*

Ngötjéh, A. *kallen; kweelen.*

Ngötjök, L. *stampen, schudden, kerneren, omschudden, omroeren.* Kënöng ngopo mangsënkoe köwé, *kötjak-kötjak, waarom schudt gij mijnen inktkoken.*

Ngeto, K. *vorst, Sang noto, de vorst,*

Ngotónggakën, A. *ledigen.*

Ngotopo, A. *boete doen, een ingetogen, een klui-*

zenaars leven leidt, een kluizenaar.

Ngöwöl, L. *jammeren, bejammeren; erbarmen.*

Ngradhinnakën, H. *vereffenen, effen maken, gelijk maken.*

Ngradjang, A. *botsen; aanvallen: schenden, overtreden.*

Ngrahös, H: *gevoelen; ontwaren denken, meenen.*

Ngrahössakën, H. *smaken gevoelen; doen smaken.*

Ngrahössi, H. *achterklappen smaken, gevoelen. Achterklappen; spreken.*

Ngrajah, A. *rooven, plunderen, buiten.*

Ngrakötti, A. *kluiven.*

Ngrampas, A. *rooven, plunderen, buiten.*

Ngrampoenggakën, A. *uitwijzen, afmaken.*

Ngrangképpakën, A. *verdubbelen, Voering inzetten.*

Ngrangkoel, A. *omarmen, omhelzen. Sang noto linggih sarijo ngrangkoel ngaras poetranniro, de vorst zat neder, omhelsde en kuste zijn kind.*

Ngranggakën, L. *helder maken, verhelderen.*

Ngrangsang, A. *overvallen, bestormen. Naté ngrangsang holo warti, gewoon zijn sterkten te bestormen.*

Ngranté, A. *ketenen.*

Ngrapattakën, A. *aanvoegen, aansluiten, digt aanzetten*

Ngrasakhaké, L. *smaken, gevoelen.*

Ngrasani, L. *gevoelen, smaken. Achterklappen. Spreken.*

Ngrasoe, K. *kleden, aandoen, aanhebben.*

Ngratoe, ngratönni, H. *iemand als vorst erkennen.*

Ngrawati, A. *bewaren; verzorgen, oppassen.*

Ngrébab, A. *viool stryken.*

Ngrékët, A. *aankleeven, vasthouden. Rakëtto, geb. wijs. Kleef aan.*

Ngrékso, A. *bewaken.*

Ngrémbat, H. *omdragen, dragen, sjouwen.*

Ngrémboeggï, L. *instemmen, overeenstemmen, eendragtig zijn.*

Ngrémmakhaken, H. *verbrijzelen.*

Ngrémmënuakën, H. *vertustigen; verrukken.*

Ngrénggoeioeu, L. *zwaar, dik. Djédjenggöttipoen ngrénggoeioeu, hij had eenen zwaren baard.*

- Ngrëssoek, §. H. aankleeden.
 Ngrëssahhi, H. raasbotten.
 Ngrëssuolo, K. murmureren.
 Ngréwang, L. vergezellen.
 Ngrí, §. A. doorn.
 Ngridoe, A. aanspooren. Péngngridoe, aanspooring.
 Ngrihini, H. voorbarig.
 Ngrijênnakên, H. vervroegen.
 Ngrjössí, H. verhalen.
 Ngriki, A. hier. Hingngriki, op deze plaats.
 Ngrikietti, A. verknagen.
 Ngrikoe, H. daar, ginder, ginds.
 Ngrisak, H. bederven, vernielen, verdelgen.
 Ngrisakhakên, L. bederven, vernielen, verdelgen, teisteren.
 Ngrobijok, A. doorwaden.
 Ngrodjo, L. vorst, koning.
 Ngrödjông, A. ondersteunen.
 Ngroemati, A. wegstluiten, bewaren; oppassen.
 Ngroemihini, H. voorkomen.
 Ngroemijênhakên, H. vervroegen.
 Ngroempoengngi, A. afdoen, ten einde brengen.
 Ngroengngoe, L. hooren, aanhooren.
 Ngroengngökhaké, L. toeluiseren, hooren, vernemen. Doen hooren. Ngroengngökhénno, hoor! doe hooren!
 Ngroengngroem, L. liefkozen; omarmen. Ngroengngroemman, liefkozerij.
 Ngroepakhaké, L. vormen, gedaante geven, fatsoeneren.
 Ngroepèkhakên, H. vormen, gedaante geven, fatsoeneren.
 Ngroesak, L. bederven, vernielen, verdelgen, teisteren.
 Ngroesakhakên, L. teisteren, vernielen, bederven, verdelgen.
 Ngroewédhdhakên, A. frommelen, verwarren.
 Ngrögöh, A. opheffen, opligten.
 Ngrono, K. oorlogen, oorlog voeren. Hadipati Djogorogo madjoe ngrono, Hadipati Djogorogo snelde ten strijt, (viel aan oorlogende).

- Ngröntjatti, L. verliezen, doen verloren gaan.
 Ngröntjatti pèrkoro, eene zaak verliezen.
- Ngröntök, A. ontbladeren, een bloem door onvoorzichtigheid ontbladeren; uitvallen, afvallen.
 Wöng koewé, nèk tèko mréné bandjoer ngröntökki këbangngan, die persoon, als hij hier komt ontbladert hij dadelyk het gebloemde.
- Ngroso, L. gevoelen, ontwaren; meenen, gevoelen.
- Ngrötjök, L. van alle zijde aanvallen, overmannen. Wöng sidji sing ngrötjökki wöng ngakéh, één man, wien velen overmannen.
- Ni, verkorting van. Nijahi, juffer, mejufvrouw.
- Nibakhaké, L. doen vallen; nederslaan, vellen.
- Nibo, L. vallen, nedervallen. Wöntén nangngis nibo hing siti, sommigen weenden (en) vielen ter aarde.
- Niboe, H. voor hiboë. Moeder. Hiki bojo tébëssing wang, kang soen titiphakén niboenné, dit is mijn afstammeling, dien ik aan zijne moeder in bewaring geef.
- Nidin, H. voor Hidin. verlof, toestemming. Kawoelo hanoelhoen nidin. ik verzoek verlof.
- Nidro dermono, regtsterm voor hem, die met iemand op eenen vriendschappelijken voet omgaat, met oogmerk om hem te vermoorden.
- Niembali, H. inroepen, roepen. Ontbieden; noodigen. Dhipoen tiembali, geroepen worden.
- Niembang, A. wegen; overwegen, inzien, wiken, rijpelyk overleggen.
- Niembangngi, A. wegen; overwegen. Vergelyken, toetsen.
- Niembo, A. hoozen, uithoozen; putten, scheppen.
- Niemmahhi, A. vertinnen.
- Niendhis, A. onderdrukken.
- Niengugal-niengngal, H. opletten, achtgeven.
- Niengngali, H. zien, bezien. Dhi poen tiengngali, en Katiengngal, gezien worden.
- Niengngalhakén, H. doen zien, vertoonen.
- Nigo, H. elk drie. Nigang wang, elk drie dubbeltyes.

Nijagi, H. *muzikant.*

Nijahi, *grootmoeder. zie Njahi.*

Nijak-groho, K. *waringinboom.*

Nijan, L. *afloop, einde. Geven. Nijan prakoro hikoe, afloop van die zaak. Nijan pangngan, eten geven.*

Nijat, Ar. *opzet, toeleg.*

Nijoetro, A. *danser met pijl en boog gewapend, dien hij spant en ontspant op de maat van de gamelan, terwijl hij zijn ligchaam en ledematen in bogten wringt.*

Njogo, L. *muzikant.*

Nijoko, K. *ryksgroote.*

Nijojo, A. *onderdrukken; dooden.*

Nikah, Ar. *trouwen; huwelyk. Sientën hadjeng loelos hing prekawis niki, mērgi mangngan wōh dalimo, joto koedoe nikahhé, nēnggih lan kang doewé dalimo hikoe, die gene, welke voor het eten dezer granaat vrijspreek wil erlangen, moet met diegene huwen, wie die granaatappel toebehoort*

Nikanang, K. *dat, hetwelk.*

Nikap, L. *grijpen, krygen. Koelo nipak paksi wōntēn ning soesoeh, ik kryg de vogels uit het nest.*

Nikmat, S. Ar. *lekker, aangenaam. Tojanjo klangkoeng srēpnéki, sarwi nikmat rahōssiro, het water, was zeer verkoelend en lekker van smaak.*

Nikmo, K. *ziel.*

Niki, L. *deze, dit.*

Nikoe en Niko. L. *die, dat.*

Nilar, H. *verlaten. Hodjo tōh nakkang wang nilarrēno mring mannirékoē, dat toch niet mijn kind mij verlate.*

Nilas, L. *een teeken geven. Nilashaké hawakké, zijn ligchaam een teeken geven.*

Nilēm, H. *slapen, liggen. Nilēmmi, beslapen.*

Nilēm, L. *onderdompelen. Hakoe harēp nilēmmi wōng ngadoes, ik zal de, zich badenden onderdompelen,*

Nilih, L. *leenen*. Hakoe nilih hasoe, *ik leen een hond*. Köwé nilihhi, *geef gij te leen*.

Nilo, L. *bereide indigo*. Nilaanné wöng kéné hörä bétjik, *de indigo van het volk is hier niet goed*. (de indigo is hier niet goed). Koelo hadjéng toembas nilo, *ik wil indigo koopen*. Hikoe nilaanné sopo, *wiens indigo is dat*. Hakoe doe-wèn nilo, *mijn indigo*. Hakoe wis hóléh nilo téko négoro Djowo, *ik heb indigo van Java gekregen*. Hakoe dém-mén nilaanné wöng koewé, *ik houd van de indigo van dien man*.

Nimbali en Nimbaalli, H. *roepen, inroepen; noodigen*. Koelo nimbaalli tijang hinggang bidjak-sono, *ik noodig wijze menschen uit*. Kojo prijé köwé dak köngkón nimbaalli ponokawankoe, *hoe zal ik u bevelen mijn volk te roepen*. Koelo dérêng kèssah nimbaalli habdhi sampéjan, *ik ben nog niet gegaan om uwen dienaar te roepen*.

Nimballaké, L. *verplaatsen; verzetten, veranderen*. Nimballaké lajang hoendang négoro, *de rijkswetten veranderen*. Kennöng ngopo köwé nimballaké pégawéhhamöe, *waarom verandert gij uw werk?*

Nimbang, L. *wegen, overwegen, bepeinzen, vergelijken*. Koelo hadjéng nimbang dagangngan koelo, kang dérêng koelo timbang, *ik zal mijne goederen wegen, die ik nog niet gewogen heb*.

Nimpang, L. *eenen zijweg inslaan*. Koelo nimpang mèrgi poeniki, *ik sla dezen weg in*. Hodjo köwé nimpang jèn njoto köwé laannang, *gij moet niet op zijde gaan, indien het blijkt dat gij een man zijt*.

Nimpèn, Niempèn en Niempènni, L. *sparen, bewaren*. Koelo niempènni dandhössan, *ik bewaar goederen*.

Ninastoakèn, K. *bevestigd worden*.

Nindhak, H. *gaan, reizen*. Nindhakhakèn printah, *bevelen doen gaan, doen uitvoeren*. Habdhi dalém dhikakhakèn nindhakhakèn printah, *uw dienaar wordt gelast de bevelen uittevoeren*. Koelo bötèn poeroen nindhakno dawah hinggang mèn-niko, *ik durf zoodanige bevelen niet uitvoeren*.

Koelo hinggiĥ poeroen jèn nindhakno printah hing mèkatèn, *ja ik durf zoodanige bevelen wel uitvoeren.*

Nindhro, K. *slapen.*

Nindih, L. *drukken. Onderdrukken.*

Nindihhakèn, H. -é L. *onderdrukken; doen onderdrukken. Regeeren.*

Nindihhi, L. *drukken. Regeeren, besturen. Nindhono wóng sing loe'ngo præng hikoe, neem het bevel over het volk dat ten strijde trekt. Hodjo nindihhi tangugankoe, druk mijne hand niet.*

Nindjing, H. *'s morgens, des ochtends.*

Ning, S. *bij, aan, tot, om, in. Hanèdakèn ning siro, om u vragen.*

Ni'ngaalli, H. *zien. Sang praboe ni'ngaalli wèd-dananèng pahèssan, de vorst zag het versierde geluut.*

Ninggal, L. *verlaten, begeben.*

Ninggalno, L. *geb. wijs van ninggal, verlaten. Hadoeh sampoen kakang mas ninggalno hoelön, ach mijn geliefde, verluut mij niet.*

Ninggih, H. *ja, voorwaar. Hadhipati hing Doho, ngatoerrakèn pati hoerip, tiwas tênggo nègari ninggih hadajöwan moesoeh, de Adipati van Doho bood zijn leven aan, te kort schietende om de stad te bewaken, voorwaar, door de ontmoeting met den vijand.*

Ninggillakèn, H. *verheffen. Ninggillakèn tjang hing kang salé, een brauf mensch verheffen.*

Ningngaalli, H. *zien. Lamön ningsoen ningngaalli wóng simbar dodo, als ik iemand met eene ruige borst zie.*

Ninggerri, A. *afteekenen, afschetsen.*

Ningssoen, K. *ik; mij, mijn. Hati ningsoen, mijn hart.*

Nini, K. *grootmoeder; moedertje. Pangngéran Madijoe hangling, nini siro dadanno, de Pangéran van Madijoen zeide, moedertje, maak het klaar.*

Niniroe, L. *nabootsen, navolgen. Hakoe niniroe maring köwé, ik volg u na. Kaki-kaki hikoe*

niniroe hatiné wöng hënnöm, *die oude menschen bootsen den aard van jonge heden na.*

Ninis, L. *luchten; lucht scheppen, aan de lucht blootstellen.* Ninissotöh, *lucht het.* Hodjo ninis nèk kënno hangngin, *ga niet in de lucht (in de togt) gij mogt eene koude vatten.* Koelo hadjeng dhamël panggoenggan hinggang keengnging koelo dhamël ninis, *ik zal een luchthuis laten maken om mij te verkoelen.*

Nioto, K. *duidelijk, klaar, openbaar.*

Nipah, nipa, *eene soort van palmboom.*

Nipis, A. *dun; fijn.*

Nipissakën, A. *dunnen; verfijnen.*

Nipo, A. *nipo, boom wiens blad tot atap of dekriet dient.*

Nipoen, H. *aanhechtsel, dat het bezittelijk voor-naam woord van den derden persoon uitdrukt.*

Nipönni, A. *lorren, bedriegen. w. w.*

Nir, K. *als Sëngkolo, O, nul: neen, niet, niet bestaan.*

Nir, L. *vrij, los.* Nir sangking prekoro hiki, *los van deze zaak.* Hono dëné prekarané hawakkoe nir, wis höra nganggo hopo-hopo, *de toestand van mijn ligchaam is ongedwongen, (daar) ik geene kleederen aanheb.*

Nirbojo, K. *die boven pijn en vrees verheven is.*

Niring, S. *gevolgd.* Dhipoen niring bijodo, *gevolgd door staatsjuffers.*

Niris, A. *druppelen; een weinig regenen.* Hakoe mléboe papranggan niris hoedan gedé, *siro toen ik in den strijd ging, bedaarde de slagregen.*

Niro, L. *van uw; zijn; u.* Gawënniro wis hëntèk, *uw werk is af.* Gijanniro panggënnan tjang njamboet dhamël, *zijn huis is de plaats van arbeiders.* Gawënniro höra bëtjik, *uw werk is niet goed.* Këbbönniro hakéh wöh wöhhaanné, *zijn tuin (bevat) veel vruchten.*

Nirodho, K. *volk.*

Niroe, A. *nadoen, namaken, nabootsen, navolgen.* Nirokhaké, *id.*

Nis, K. *lijk, dood ligchaam. Naam.*

Nisép, H. *zuigen.*

Nistené, L. S. *vulsel: inhoud.*

- Nisih, L. *op zij gaan; in de flank vallen.* Koelo hadjeng nisihlakèn mêngsah, *ik zal den vijand in de flank vallen.*
- Nisir, A. *schraper, raspen.* Koelo hadjeng nisirrakèn gëndissipoen tjang poenniko, *ik zal de suiker van dien persoon raspen.*
- Nissoek, L. *morgen, uchtend.* Sabèn nissoek, *elke morgen.*
- Nisoko, K. *de maan.*
- Nisoen, S. K. *mijn; ik; mij, Jèn hatmadjan nisoen laannang haranono Damar Sasi, als mijn kind een zoon is, noem het Damar Sasi.*
- Nistho, K. *zeer ellendig, arm, armoedig; verachtelijk.*
- Nistip, K. *arm. Ouderloos.*
- Nitah, A. *voortbrengen, scheppen.* Tiennitah, *geschapen worden.*
- Nitènni, L. *naauwkeurig op iets letten.* Nitènnono, *let op.*
- Nithili, A. *snoepen; kluwen.*
- Niti, L. *onderzoeken.* Kōwé gawé hopotōh, kōwé niti wōng doewé pëgawéjan, *wat doet gij toch iemands werk te onderzoeken.*
- Nitijoso, K. *verlengen, voortduren; vereeuwigen. Standvastig, gestadig.*
- Nitik, A. *bewijzen. Titik, bewijs.*
- Nitih, H. *ryden, berijden.* Hanitih hēsthi, *op een olifant ryden.* Hanitih koedho, *te paard ryden.* Hanitih krêto, *of roto in eenen wagen ryden.*
- Nitili, A. *uitpluizen.*
- Niti prodjo, K. *titel van een wetboek voor vorsten.*
- Niti proenggo, *titel van een geacht werk.*
- Niti soerti, K. *titel van een boek, dat over zeden en gewoonten handelt. Vorstelijke brief.*
- Niwassi, A. *ten onder brengen, fnuiken.* Tiwas, *ten onder gebracht, gebukt; bukken.* Tiwassan, *het ten onder brengen.*
- Niwoso, K. *de Zon.*
- Njabat, en njahbat, S. Ar. *beviend zijn.*
- Njaboek, A. *den buikgordel omdoen.* Hanjaboekki romo, *vader den gordel omdoen.*

- Njaboet, *MI. uittrekken; widdens*.
- Njabrang, *A. overvaren. Hakoe gellëm njabrang
kall kijé, ik wil deze rivier oversteken.*
- Njagahhi, *H. beloven.*
- Njagakki, *A. stutten, met palen schragen.*
- Njahak, *A. overslaan; overschrijden, zich wilbrez-
den.*
- Njahékkakën, *H. verbeteren, veredelen.*
- Njahi, *A. juffer, titel voor eene inlandsche vrouw,
of bijzit. Grootmoeder.*
- Njajahhakën, *A. afmatten, vermoeijen.*
- Njahoerri, *A. betalen na bepaalden tijd.*
- Njahös, *H. verschijnen; maken dat er iets is, le-
veren, geven. Sabën nissoek pasthi kawöelo nja-
hössi, soen toembaskën kéwolo, alle morgens zat
ik het leveren, al zou ik het koopen.*
- Njahössakën, *H. doen verschijnen; aanbieden.*
- Njakar, *L. krabben. Njakar mota, de oogen krab-
ben. Hajam koewé lagék njakar lémmah, die
kip krabt pas den grond om.*
- Njakawan, *H. elk vier.*
- Njakët, *H. naderen, nabij komen.*
- Njakëtti, *H. nabij komen.*
- Njakithakën, *H. ergeren, leed, hartzeer aandoen,
krenken, beledigen, mishandelen.*
- Njakitti, *H. id.*
- Njakoethoe, *L. eenstemmig handelen, eensgezind
zijn. Höléhhé loenggo prang jën horo njakoe-
thoe karö rodjo, kan men strijd voeren zonder
eenstemmig met den vorst te handelen.*
- Njaksënni, *A. getuigenis geven; getuigen.*
- Njalabhaké, *-L. schuldig verklaren, veroordeelen.*
- Njalahhi, *L. wijten.*
- Njalémpoeng, *de tjelémpoeng, bespelen. (incl. speel-
tuig).*
- Njalimör, *A. vermommen, maskeren, verkleeden.
In Cognito. Hingkang sinoehoen njalimör të-
kaanné, de keizer kwam in Cognito.*
- Njalimpang, *eenen anderen weg inslaan, eenen
zijweg gaan. Twijfelen. Njalimpang tëko da-
lan gedé, van den grooten weg zijwaarts inslaan.*

- Njalcoethak, L. *met de vlakke hand slaan*. Njalcoethak tjangkëm, *op den mond slaan*.
- Njaloeloepi, L. *naar iets duiken*. Njaloeloepi dandaannan sing këllem kijé, *naar dit zinkende goed duiken*.
- Njalocmprèt, en njëlloemprèt, A. *trompetten*.
- Njaloendoep, L. *vermommen, verkleeden*. Zich onder de menigte krijgslieden vermommen. (de zelfde monterig dragende om onbekend te zijn.)
- Njaloendoep gönne wong wadhön hakéh, *zich ter plaatse van eene menigte vrouwen begeven*,
- Njamar, zie Njemarraken.
- Njambëlléh, L. *slagten*. Njambëlléh kebo, *eenen buffel slagten*,
- Njambëttakën, H. *aanhechten*.
- Njamboenggaké, L. *aanhechten*.
- Njamboet, H. *aannemen ontleenen, leenen, verschuldigd zijn*. Ontvangen, onthalen. Doen, Njamboet jotro, *geld te leen nemen*. Njamboet tjang datëng, *komende personen ontvangen*. Dhërëng njamboet pedhamëllan, *het werk nog niet aanvaard hebben*. Noelijo njamboet hënggal, *vervolgens dadelyk aannemen*.
- Njamënni, H. *vergelijken; eveneens maken*.
- Njamikkan, L. *spijs, eten*. Njamikkaanné wöng ngakéh, *de spijs van velen*.
- Njampoennakën, H. *voltoojen, afmaken; volbrengen*.
- Njampoenni, H. *voleinden, volvoeren, voltoojen*.
- Njampoernakën, H. *volmaken*.
- Njampoerri, L. *vermengen, verwarren*. Njampoerri prëkoro bahé, *de zaken slechts verwarren*.
- Njanannipoen (van Njono) *zijne gedachte; hij meende*.
- Njandak, A. *naar iets grijpen, pakken; bij de hand vatten; achterhalen*. Hoetjoel pëgawéh-haanné, *biso njandak pëgawéjan lijo, als hij het eene werk laat varen, weet hij het andere bij de hand te vatten*. Hoetjoel kijé, njandak kijé, *dit loslalen, dit aangrijpen*. Déwëkké tekko-tekko, *bandjoer njandak ramboet bahé, hij komt en grijpt iemand maar bij het haar*. Tjinandak, *aangegrepen worden*. Kowé nèk biso njandak

- plajoekoe, dak hoepahhi, *als gij me in mijne vlugt kunt achterhalen, zal ik (u) beloonen.*
- Njandang, L. *kleeden, kleederen dragen, gekleed gaan.* Sadoewëning wöng tjilik, pasthi hakéh ngëssëmmi kang podo wroeh mring soen, jën siro njandang holo, *al het gemeene volk zou lagchen en het mij wijten, als gij slecht gekleed gingt.*
- Njandang loerik, *gestreept goed (ginggang) dragen.* Njandang nganggo kojo rafoe, *als een vorst gekleed gaan.*
- Njandhër, A. *rennen.*
- Njanding, L. *nabij zijn, in de nabijheid.* Kënnong ngopo köwé njanding gaman, *waarom komt gij in de nabijheid van wapens.*
- Njandjoto, A. *schieten; schot; wapen.*
- Njang, (verk.) L. *bieden.*
- Njanggoeppi, L. *ondernemen, aannemen, op zich nemen.* Sopo sing wani njanggoeppi përkaramoe, *wie durft uwe zaak op zich nemen?*
- Njangkapi, A. *tugen, optuigen, monterén.*
- Njangképpi, A. *uitklaren, uitrusten, toestellen.*
- Njangling, A. *bruineren, polijsten.*
- Njangersarakhakén, A. *pijnigen, martelen.*
- Njannjap panah, *vleugels van eenen pyl.*
- Njapih, A. *middelen, schikken, bevredeigen.*
- Njapoe, L. *kwispelen, geeselen.*
- Njapönni, L. *vegen, aanvegen, ragen, stoffen.*
- Njarah, A. *zich overgeven, onderwerpen.*
- Njarang, L. *schelden.* Wöng köwé tjök njarang hoewöng, *hij scheldt gaarne iemand.*
- Njaréjal, *voor eenen piaster het stuk.*
- Njarék, H. *nabijgelegen.*
- Njarëmmi, H. *inzouten, pekelen.*
- Njari, S. *de vingeren.* Patang njari, *vier duim.*
- Njarijossakén, H. *verhalen.* Katjarijös, *verhaald.*
- Njaring, L. *doorgieten; doorzigen.* Köwé köwé höra nono manéh gawémoe tjök njaring banjoe, *hebt gij daar geen ander werk dan immer water door te gieten.*
- Njarito, L. *verhalen, vermelden.*
- Njariwoek, L. *lastig vallen, kwellen, plagen.*

- Bötjah kijé njariwoek bahé, *dat kind doet niets dan plagen.*
- Njarëbëk, L. *vuil, morsig, onrein.* Wöng koewé njarëbëk tëmëmën, *dat is een zeer morsig mensch.*
- Njaring, A. *overluid, sehel.*
- Njaroeboet, L. *onverbiedelijk, ongezeggelijk.*
- Njaroe krami, H. *in de rede vallen.*
- Njaroeng, L. *een overtreksel om iets doen, in de schede steken.* Njaroengugi bantal, *een sloop om een kussen doen.*
- Njaroewëk, L. *kijven, krakeelen.* Tjangkëmmé njaroewëk bahé, *haar mond staat niet stil; zij doet niets dan kijven.*
- Njasabbi, A. *dekken.*
- Njatakhaké, L. *ophelderen, duidelijk maken, opklaren, omschrijven, toelichten.*
- Njatëng, L. *duidelijk, klaar.*
- Njatjadhakën, A. *blameren, laken.*
- Njatoenggil, H. *elk een.*
- Njatoer, L. *zeggen, verhalen.* Tjinatoer, *verhaald worden.*
- Njawat, L. *stooten met de hoornen.*
- Njawis, A. *gereed maken.*
- Njawowo, L. *in de wang knijpen.* Njawowo hanak hoewöng, *iemands kind in de wang knijpen.*
- Njébakhakën, L. *voorstellen, vertegenwoordigen; doen verschijnen.*
- Njëbbar, L. *zaaijen, strooijen.*
- Njëbbar winëh, *zaad zaaijen.* Njëbaarri, *bezaaijen.*
- Njëbloeng, L. *zie Njëboer.*
- Njëboek, L. *water scheppen.*
- Njëboel, L. *blazen, aanblazen.* Njëboel këndas, *tegen het hoofd blazen.*
- Njëboer, L. *in het water springen.* Njëboer hing sëgoro, *in zee springen.*
- Njëboet, A. *noemen, uitspreken; aanroepen, aanbidden.* Njëboet namaning hoewöng, *iemands naam noemen.*
- Njëdhijakhaken, A. *bereiden, gereed maken; verschaffen, bezorgen.*
- Njëdhjo, A. *voorbereiden, gereed maken.*
- Njëdjé, L. *verschillen.* Njëdjënni, *verschillen.*

- Njédjèkhaké, L. *verschillen*. *Afzonderen, uitze-*
ken.
- Njédjo, L. *willen.*
- Njégah, A. *beletten, belemmeren, verletten; zich*
van iets onthouden.
- Njégèrraken, A. *frisch maken, verfrisschen, ver-*
kwikken, verkoelen.
- Njékèk, L. *vreten. In den keel wijpen.*
- Njékèl, L. *vasthouden; vallen, grijpen, aanpak-*
ken.
- Njékèllaké, L. *doen opvatten.*
- Njékèlli, L. *vasthouden.*
- Njékèr, L. *krabben.* Hajam koewé njékèrri latar;
die kip krabt in den grond. Njékèrhaké hanak-
ké, zijn kind klauwen.
- Njèkkèk, L. *vreten. In den keel wijpen.*
- Njèkoethoe, L. *eenstemmig, eensgezind handelen,*
of denken, het eens zijn. Hólèhhé padoe, moe-
lané hōra biso ménang, moengsoehhé njèkoethoe
karō képolo bitjarané, *hij moge pleiten, maar*
de reden, dat hij het niet kan winnen. is, dat
zijne partij het eens is met den voorzitter van
den raad.
- Njèlakhakèn, A. *laken, blameren, wijten.*
- Njèlamathakèn, A. *zegenen, heil wenschen.*
- Njèlamatti, A. *zegenen. Naam van feesten bij ge-*
boorte, huwelijk en dood.
- Njèlani, A. *misprijzen, laken, blameren, wijten.*
- Njèlanggakèn, L. *verleenen.*
- Njèlèh, L. *plaatsen, zetten, stellen.* Njèlèhhaké
hopo wóng hikoe mahoe, *wat heeft die man*
zoo even gezet. Sopo sing njèlèh hoemah dha-
lan kjé, *wie heeft een huis aan dezen weg*
gezet?
- Njèlèk, H. *naderen.*
- Njèlintik goendoe, A. *knukkeren.*
- Njèlakhakèn, A. *laken, blameren, wijten; schand-*
vlekken.
- Njèllang, L. *leenen.*
- Njèllanggi, A. *zwemmen.*
- Njèllap, L. *plaatsen, steken. Verblijven.* Sopo
sing njèllaphaké piso hono hing pagar, *wie heeft*

- daar een mes in de schutting, gestoken? Hakoe kijé wöng ngëllap nëgoro hoewöng, ik ver-
toef in eene verblijfplaats van menschen.*
 Njellathökhaké, L. uitspreken, uitwijzen.
 Njellék, H. nabijgelegen.
 Njellékhakén, H. naderen, naderbijbrengen.
 Njellékki, H. naderen, nader bijkomen.
 Njellésséhakén, A. ontwarren, in orde brengen, uitmaken.
 Njelliséh, A. schampen, afschampen.
 Njellompriët, A. trompetten.
 Njelo, L. laken, misprijzen, afkeuren, wijten.
 Njemarrakén, bezoedelen, bekladden, verontre-
nigen.
 Njembélléh, A. slagten.
 Njemboer, A. spuiten.
 Njemböör-njemböör, schuimbekken.
 Njeméngngi, H. zwartselen, zwart maken.
 Njemétti, L. zweepen.
 Njemönöng, A. blinken.
 Njempad, L. afkeuren, misprijzen, laken. Njem-
paddi wöng doewé pëgawéjan, *iemands werk la-
ken.*
 Njempröt, A. spuiten,
 Njendër, A. leunen, ergens tegen aanleunen. Ho-
djo kowé njendërri pagar kowé, *gij moet niet
tegen die schutting aanleunen.*
 Njendékhakén, A. inkorten, verkorten, bekorten.
 Njendjatani, A. vuren, schieten.
 Njendjoto, A. vuren, schieten.
 Njenénghakén, A. vergenoegen, veraangenamen,
opbeuren.
 Njéngkolöng en njéngklöng, L. aftrekken (van eene
rekening).
 Njéngngithakén, A. voorinnemen.
 Njénnjambat, L. roepen; aansporen. Njénnjambat
wöng hakéh, *velen aansporen.* Njénnjambat-
haké pëgawéhané, *het werk voortzetten.*
 Njénnjamperri, L. verwarren, vermengen. Njén-
njamperri prakoro, *zaken vermengen.*
 Njénnjémönni, *zinspelen; schertsen.*
 Njénnjoekoelli, H. doen opwassen. Njénnjoekoelli
winéh, *het zand doen uitspuiten.*

- Njännjoekoeppi, L. *voldoen, vervullen*. Njännjoekoeppi karéppé hoewóng, *iemands wensch vervullen*.
- Njännjoelami, A. *stoppen, digten*. Genthéng hoemahkoé hakéh sing bötjör höra köbër njännjoelami, *vele dakpannen van mijn huis zijn lek, (en ik heb) geenen tijd, dezelve te stoppen*.
- Njännjoembari, L. *zich trots aanstellen*. Njännjoembari wóng liwat, *de voorbijgangers trots behandelen*.
- Njännjoempingngi, L. *bloemen in het haar dragen*.
- Njännjoendoelli, L. *aflossen, vervangen*. Njännjoendoelli wóng djogo, *de wacht aflossen*.
- Njännjomo, L. *evenaren, gelijken*. Njännjamani ratoe tingkalhé, *de manieren van eenen vorst evenaren*.
- Njépahössi, H. *zweeren, eenen eed doen*.
- Njépak, A. *schoppen, achteruitslaan*. Djaran koewé tjék njépak hoewóng, *dat paard slaat gaarne menschen*.
- Njépa'ngathakén, §. Ar. *voorbidden, voorspreken*.
- Njéppattani, L. *bezweeren*.
- Njéppéng, H. *vatten, grijpen; vasthouden*. Joto Soeltan halón namoewoes sarjio njépéng hastaniro, *de Sullan sprak zachtjes, hare hand vattende*.
- Njéppéngugi, H. *vasthouden*.
- Njéppi, A. *afgezonderd, eenzaam zijn*.
- Njéppit, A. *persen, drukken*. Njéppithaké, *uitpersen, uitdrukken; verdrukken, verknijpen*.
- Njépoehhakén, A. *vernissen*.
- Njèréd, L. *slepen*. Njèréd waloelang sapi, *eene ossenhuid slepen*. Wóng kahé njèrèddi hopo, *wat sleept hij?* Njèrédhaké kajoené hoewóng, *iemands hout slepen*.
- Njèrén, L. *ophouden, stilhouden*. Njèrénni wóng mlakoe gawé, *arbeiders doen rusten*.
- Njèrénhaké, L. *doen rusten, doen stilhouden*.
- Njèrmömönggaké, L. *blinken, aanblinken*.
- Njèrak, A. *naderen*.
- Njèrambang, L. *smijten, gootjen*. Kajoé tjèndék dak gawé ngèrraupang sikil hoewóng, *ik maak*

- gebruik van een kort stuk hout om de menschen er mede naar de beenen te gooijen.
- Njerrät, H. schrijven, opschrijven, aanteekenen. Sinerrät, geschreven; geschreven woorden.
- Njerrathakën, H. ter neder schrijven; doen opteekenen.
- Njerrëngugënni, A. toornen; grimmen, (als een mensch).
- Njerrëp, H. weten, kennen.
- Njerrët, L. slepen.
- Njësek, L. bekrompen, naauw. Linggih hodjo njësek-njësek, zit niet dicht op elkander.
- Njëthëk, L. ondiep, droog zijn. Kali kijë bijën djërro, saliki njëthëk kalawan karëppé déwé, deze rivier was vroeger diep en is nu van zelf ondiep.
- Njëthötti, L. op de billen geven.
- Njëtjël, L. afhakken, afschaven. Njëtjelli lawang lodjir, de stadspoort omhakken.
- Njëtjër, L. slobberen. Bëbëk kowé njëtjër hopo, wat slobbert die eend.
- Njëtro, K. verwerpen; verbannen. Njëtrani wötig gëdë-gëdë, aanzienlijken verbannen.
- Njëwakhakën, A. verhuren.
- Njëwërhakën, A. versmelten.
- Njëwo, L. huren; verwonen.
- Njidhök, A. opscheppen.
- Njidhro, A. iemand verraderlijk aanvallen.
- Njidji, L. elk een.
- Njijakhakën, A. verijdelen.
- Njijoettaken, A. vernaauwen, verenigen.
- Njijkar, H. met eene kar rijden. Tjang njikar, karreman.
- Njikat, L. afborstelen. Njikat sépatos, schoenen afborstelen.
- Njikëp, A. omvademen. Wöng sikëp, lastdrager.
- Njikoet, L. met den elleboog stooten. Hakos njikoet hoewöng këno lambënë, ik stootte iemand met den elleboog en raakte zijne lippen.
- Njikso, A. straffen.
- Njilëm, L. indompelen.
- Njilëp, L. indompelen. Njilëphaké hoewöng, iemand indompelen.

- Njilb, L. *verbergen*.
 Njilibhaké, L. *geheim houden*.
 Njilih, L. *leenen aan iemand*.
 Njilikhaké, L. *verkleinen; kleinachten*.
 Njimpang, L. *afwijken, eenen zijweg of bijpad inslaan*. Njimpang téko dhalan gedé, *van den grooten weg afwijken*.
 Njimpangngi, L. *ontwijken, afwijken; mijden, schuwen, ontsduiken*.
 Njimpèn, L. *bewaren*. Njimpènni dandanan hoewóng, *iemands goederen bewaren*.
 Njindhier, A. *schumpen*.
 Njinggir, L. *knijpen*. Njinggir hiroeng hoewóng, *zemand bij de neus knijpen*.
 Njingkab, L. *opendoen; openbaren, ontdekken*. Njingkab-njingkab wóng doewé wérang, *iemands geheim openbaren*.
 Njingkir, L. *verbergen*. Njingkirhaké pégawéhané, *zijn werk geheim houden*.
 Njingkirri, L. *mijden, schuwen, ontsduiken*.
 Njingkoer, L. *achterstellen*. Njingkoerhaké wóng gedé, *een aanzienlijk persoon achterstellen*.
 Njingngidhaké, H. *verbloemen, verhelten, verbergen*.
 Njingsötti, A. *aansluiten*.
 Njintjang, L. *kerven, fijn snijden*. Njintjang hiwak, *visch kerven*.
 Njingtjing, L. *ontdoen, uitdoen, uittrekken*. Njingtjing klambi, *het overkleed uittrekken*. Njingtjingngaké djaritté hanakké, *zijn kind de klederen uittrekken*.
 Njintak, L. *snaauwen*.
 Njipat, A. *rigten, met een snoer rigten*.
 Njipto, K. *ongerust zijn; wanen, moenen*.
 Njiram, A. *sprengen, besprengen*.
 Njirik, L. *vermyden*. Sirikko en Sirikkèn, *vermyden. geb. w.*
 Nji Róndo, *titel van eene inlandsche vrouw*.
 Nji Ronggo, *idem. Vrouw van een Rangga (inlandsch hoofd) vrouw Rangga*.
 Njisik, L. *afschillen, schrappen, de schubben afnemen*. Njisikki hoentoe, *de tanden afschilferen*.
 Njisikhaké hiwak hoewóng, *iemands visch schrappen*.

- Njisil, L. *pikken*. Kojo manoeuk tjök njisil padi, *gelijk een vogel die gedurig padi pikt*.
- Njithak, A. *drukken*. Njithak kikab, *boekdrukken*. Njithakki, sakéhé bëbasan, *alle woorden of gezegden drukken*.
- Njitjirri, L. *verminderen, korten*.
- Njlawé, L. *bij vijfentwintig*.
- Njo, L. *nu, ja*. Njo hikoe bëñer, *nu, dat is juist*.
- Njo, A. *zijn, zijne*. Bez. v. *dat achter het Z. N. gehecht wordt*. Roepanjo, *zijne gedaante*. Salsamjo, *zijne groet*.
- Njôbaanni, L. *proeven, beproeven*. Ondernemen. Njôbaanni panguganan, *het eten proeven*.
- Njobo, L. *zie*. Tjobo.
- Njodjodiro, K. *gasten onthalen*.
- Njodro, K. *de maan*.
- Njoebi, H. *toetsen, proeven, beproeven*.
- Njoedhoni, K. *oorlogen*.
- Njoedhoek, A. *steken*. Soedhoekkan, *elkander steken*.
- Njoedjên, L. *aan eene pen of braadsput steken*. Njoedjênni hiwak sapi, *ossenvleesch, aan een sput of stokje steken*.
- Njoedji, L. *vlechten; borduren*.
- Njoegoe, *opschaffen*.
- Njoegôkhaké, L. *aanstoken*.
- Njoekakhakén, H. *vervrolijken, verblijden*.
- Njoekani, H. *geven, inwilligen, schenken, toelagen; wenschen*. Kasoeakaannan, *begiftigd worden*. Koelo hasoeke, *ik geef*.
- Njoeké, L. *cijns, tol, belasting heffen*. Njoeké pasar, *eene markt belasten*. Njoekênni hoemah, *belasting van een huis heffen*.
- Njoekërrakén, A. *belemmeren, verhinderen, dwarsboomen, moeilijk maken*.
- Njoekil, L. *utpeuteren*. Njoekilli watoe, *eenen steen utpeuteren*.
- Njoekit, L. *omroeren*. Njoekit madat, *heulsap omroeren*.
- Njoekmo, K. *bezield zijn*. Openen. Lampahhé sampoen njoekmo, *zijn aard is levendig*. (bezield) Sang noto sampoen njoekmo noewolo, *de vorst had den brief geopend*.

- Njoekoe, L. *tellen*. Hakpe kijé wis njoekoe-njoekoe
 tahoen hōra nono dhadihpé, holéhkoe gōlèk ka-
 hoentoengngan. *ik heb de jaren reeds opgeteld,*
doch er was er geen, waarin ik mijn geluk
mogt vinden.
- Njoekoer, L. *scheeren*. Lagi njoekoer hanakké,
pas zijn kind scheeren.
- Njoekoerrakén, S. Ar. *toestemmen, inwilligen.*
- Njlisip, A. *schampen, afschampen.*
- Njoekōppi, A. *volstaan, voldoende zijn.*
- Njoelajaanni, A. *strijdig handelen, zijne verplig-*
tingen niet nakomen.
- Njoelam, A. *borduren.*
- Njoeléd, H. *aansteken, in den brand steken.*
- Njoeloeh, L. *voorlichten (met kunstlicht)*. Njoe-
 loehhi wōng toeroe, *slapende personen licht ge-*
ven. Njoeloehhaké hoewōng kahilangngan, *ie-*
mand die iets verloren heeft, voorlichten.
- Njoeloer, L. *vervangen, opvolgen.*
- Njoeloerri bapakkaanné, *zijn vader opvolgen.*
- Njoembër, A. *het vloeijen van water uit eene*
bron.
- Njoeméd, L. *ontsteken, aansteken.*
- Njoempénno, H. *droomen.*
- Njoempéttaken, L. *verbloemen, verbergen.*
- Njoendap gēūh, L. Njoendap rah, H. *aderlaten.*
- Njoendhoekki, A. *snoeren, rijgen.*
- Njoengging, A. *schilderen.*
- Njoengklang, A. *galopperen.* Lakoenné djarané
 njoengklang bahé, *zijn paard loopt slechts in*
galop.
- Njoepataanni, L. *zweren, vloeken.*
- Njoepénno, H. *droomen.* Soepénno, *droom.*
- Njoepit, L. *knijpen.* Njoepit sikil, *den voet knijpen.*
- Njoerèk, A. *uitschappen, schrappen met eene pen;*
doorschrappen.
- Njoerènni, L. *kammen, uitkammen.*
- Njoeroeng, A. *douwen, aandouwen.*
- Njoeroep, L. *ingaan, inkruipen.* *Eensoortig,*
gelijk. Njoeroep lōngugan hambèn, *onder eene*
bank krupen. Djarit kijé njoeroep karō djaran-
 koe, *dit kleeft is gelijk aan het mijne.*

- Njoesshakkèn, A. moets, last aandoen, verdrücken, verontrusten, lastig vallen, foolen.
- Njoethik, L. uitpeuteren, uitkrabben. Njoethikki singgat sing hono hing körënggé, de wormen uit eene bedorvene wond peuteren.
- Njoetjèkhakèn, A. reinigen, zuiveren, inwijden, wasschen.
- Njoetjènni, A. klaren, zuiveren, reinigen.
- Njoetji, H. wasschen, remigen. Njoetjèkhakèn pëngganggé tijang, het goed, de klederen van het volk wasschen.
- Njoetjoer, L. gieten, uitgieten. Njoetjoerhaké banjoe, water uitgieten, uitstorten.
- Njoetro, H. titel voor mannen van verdiensten, die als geeerbiedigden mede ten strijde gaan.
- Njoewak, A. schoren, stulten.
- Njoewèk, A. scheuren. Soewèk, scheur, schuurring.
- Njoewoen, H. verzoeken, smeeken.
- Njoewoerhakèn, verbreiden.
- Njówokki, L. de billen wasschen.
- Njòbo, L. beproeven, proeven; ondernemen, wagen. Njòbakhaké gamané, zijne wapens beproeven.
- Njöh, L. nemen. Njöh doewèkmoe, neem het uwe.
- Njököt, L. bijten.
- Njokro, K. vestigen. Kang njokro Modjo Lëngko, die het rijk van Madja Pahit vestigde.
- Njokrowati, K. rustig, voorspoedig, stil.
- Njölökki, L. voorlichten.
- Njölöng, L. stelen, ontstelen. Njölönggi doenjanning ratoe, 's konings schatten stelen.
- Njolowadi, H. opzien baren, ontstellen. Rawoehhé sang Noto njolowadi, de komst van den Vorst baarde opzien.
- Njömël, L. knorren, mompelen, grommen.
- Njönggah, L. versterken. Pëgawëhané hörä njönggahhaké hoewöng, het werk versterkt den mensch met.
- Njönggo, L. dragen; uitvoeren, verdragen, uitstaan. Njönggo printah hing ratoe, de bevelen van den vorst uitvoeren. Déwèk nën njönggo

- prangagé Klono Soewan dono, *hij verduurt den strijd tegen Klono Soewandano.*
- Njôngkel, A. *sputten, graven.*
- Njôngklang, L. *galopperen.* Djaranmoe wis biso njôngklang, *uw paard kan reeds galopperen.*
- Njongngo, A. *elk negen.*
- Njono, L. *iets ergens voor houden, vermoeden, meenen, wanen, beschouwen; denken.* Sakéhhé wóng kapatijan dhipoen njono kadang wargané narpati, *al het volk van den Patih wordt als familie van den vorst beschouwd.*
- Njonthông, L. *in een peperhuis doen.* Njonthôngngi mritjo, *peper in een peperhuis doen.*
- Njopak, L. *vereenigen, verbinden, lassen.* Njopak kajoe, *eene zwaluwestaart maken, twee stukken hout vereenigen.*
- Njopakki en Njopakhaké, *idem.*
- Njopo, *ganspreken; waarschuwen.*
- Njoték, A. *met de pen uitschrappen.*
- Njörök, A. *sehoffelen.*
- Njosoel en Njoesoel, L. *najagen, vervolgen.* Bèspoedigen, *verhaasten, bijwerken, inhalen.* Njosoel wóng minggat, *eenen vlugteling vervolgen.* Njosoellhaké pëgawéhané, *zijn werk bespoedigen.*
- Njösöt, L. *schelden, uitschelden.* Njösöthaké hoewóng, *iemand sehelden.*
- Njötjök, L. *raken, treffen, tegen iets aankomen.* Eten. Toembakké ngötjök hoewóng, *zijn piek raakt iemand.* Tekkó-tekko, bandjoer njötjök bahé, *komen en vervolgens maar eten. (gem. spreekw.)*
- Njötjör, A. *slobberen.* Bèbék sopo sing njötjör hong hing kali, *wiens eend slobbert daar in de rivier.* Bèbèkke wóng koewé hodjo hawéh njötjörri lartarkoe, *laat de eend van dien man mijn erf niet utpikken.*
- Njoto, L. *duidelijk, klaar.* Njatakaké, *verklaren, duidelijk maken.* Wis njoto gawé holo, *het kwaaddoen is gebleken.*
- Njowanhakén, H. *doen verschtijnen, voorstellen, binnen brengen.*

- Njowék, A. *scheuren, verscheuren*. Njowékki djarit, *linnen verscheuren*. Kéno hopo kowé njowékhaké wóng doewé dandanán, *waarom verscheurt gij iemands goed*.
- Njowo, A. *ziel*. Njowo poetoeningsoen, *ziel van mijn kleinzoon*. (Dit beteekent hier mijn kleinzoon).
- Njowowo, A. *in de wang knijpen*.
- Njranékhakén, §. *PORT.* *in het Christendom inlijven, doopen*.
- Njritani, L. *verhalen*.
- Nlósor, L. *krupen*.
- No, G. T. *is, was. Gij*.
- Nobathaké, L. *inhalen met plegtigheid, intogt doen vieren*. Nóbathaké moengsahhé, *den vijand met staatsie inhalen*.
- Noebroek, L. *vallen, vangen*.
- Noedhanénni, H. *weten*.
- Noedhing, L. *aantoonen, aanwijzen*. Noedhing maring habdiné, *zijnen slaaf aantoonen*.
- Noedhoeh, L. *aantoonen*.
- Noedhoek, L. *steken*. Noedoek wéténg, *den buik wonden, steken*.
- Noedjah, A. *dagvaarden, aanspreken. Steigeren*. Wóng koewé noedjah hoetang maring hakoe, *die persoon dagvaardt mij om schulden*. Djaran koewé hatiné harép noedjah, *dat paard is geneigd tot steigeren*.
- Noedjoe, A. *juist, toevallig*. Noeūjoe padang woelan gedé, *juist scheen de volle maan*. Noedjoe môngso, *ter regter tijd*.
- Noedjoem, §. *Ar. sterrewigchelaar*.
- Noedjoni, K. *tegen gesteld; tegendeel*.
- Noegellakén, A. *afhouwen*.
- Noegralhané, A. *zijne gunst*.
- Noegroho, K. *gunst, gift*.
- Noehoen, H. *verzoeken*. Noehoen pangngapoero, *vergiftenis verzoeken*. Noewoen hapoentén *vergiftenis verzoeken*.
- Noekar, A. *slaan*. Toetoeakaran, *elkander slaan, handgemeen zijn*.
- Noekari, L. *vechten, plukharen*. Noekari kantjané, *met zijnen makker vegten*. Déknén tjok gellém

- noekari sêdoeloerré, *hij plukhaart gaarne met zijnen broeder.*
- Noekmo, K. *uitkiezen. Openen. Lezen. Gevoelen.*
- Noelak, L. *afstooten, afweeren; terugwijzen, weigeren.*
- Noelar, L. *aansteken, besmetten. Verplaatsen; overschrijven.* Larané noelar wong sêdjé, *zijne ziekte steekt anderen aan.* Hakee miloe noelar kitabmoe, *ik schrijf ook uw boek over.* Kōwé hodjo tjéddak-tjéddak wong waras, mêngko larameo noelari, *kom toch niet dicht bij de gezonden, uwe kwaal zal (hen) besmetten.*
- Noelékhekén, H. *doof maken, verdooven.*
- Noeli, L. *vervolgens, dan, daarna.* Hodjo siro lami-lami, noeli gliso moelih, *gij moet niet lang blijven (maar) vervolgens spoedig naar huis keeren.*
- Noelih, §. (hóléh) *kunnen, vermogen.* Jên noelih tiengngal, *als (men) zien kan.*
- Noelijo, K. *vervolgens; terstond; spoedig.* Hatoer bakti, noelijo pamit, *kulde bewyzen en vervolgens afscheid nemen.* Noelijo sang praboe ni'ngali, *terstond zag de vorst op.*
- Noelis, L. *schrijven; teekenen, schalderen.*
- Noelisso, *geb. w. schrijf.*
- Noeloe, K. (van Dhoeloe.) *zien.* Gégaman dhi noeloe hasroe, *de wapens werden glinsterend gezien. (vertoonden zich glinsterend).*
- Noeloeng, A. *helpen, redden.*
- Noeloenggakén, A. *redden, uitredden, hulp verleenen.*
- Noeloengngi, A. *helpen.* Toeloeng, *hulp; helpen.* Sami hatoetoeoengngi, *dat zij helpen.*
- Noeloer, L. *volgen, opvolgen, vervangen.* Noeloerri bapakkané, *zijnen vader opvolgen.* Kōjo prijé kōwé bōtjah tjilik noeloerri wong toewamoe, *waarom volgt gij, klein kind, uwe ouders op?*
- Noembak, L. *met eenen lans steken, of vechten.* Noembak maijan, *eenen tijger met eenen lans steken. (vellen)* Noembak warak, *toembakkoe poetoeng, bij het steken van eenen renoster is mijn*

piak gebroken. Hodjo noembak wóng mlakoe, steek geene wandelaars of voorbijgangers met eenste piak. Dhipoen toembakki, met eenen laas gestoken worden.

Noembas, H. *koopen.*

Noembassakèn, H. *koopen, de koop sluiten, doen koopen.*

Noemmanakèn, L. *wennen, gewinnen.*

Noempak, H. *ahmmen, stijgen, berijden.* Sigro noempak pakwo, *terstond aan boord gaan.*

Noempak kapal, *te paard stijgen, te paard rijden.*

Noempak, H. *tot aan, tot bij iets komen, begaan, bezoeken.* Bestygen, *bevaren.* Noempak nigati sauhés, *eene andere plaats bezoeken.* Koelo sam-poenoempak lahoettau sélong, *ik heb de zee van Ceylon bezocht, (bevaren).*

Noempakki, H. *berijden, begaan.* Dhipoen toempakki, *bereden worden.*

Noempang, L. *medegaan, mederijden, medevaren.* Wóng noempang, *passagier.*

Noempoe, L. *voldoende zijn, toereiken, toekomen.*

Noempoe sandang panggané, *het voedsel is niet voldoende.*

Noempoeok, L. *opstapelen.* Noempoeok kajoe, *hout opstapelen.*

Noenakhakèn, A. *schaden, benadeelen.*

Noenas, K. *spijzen, eten.*

Noendhoeng, L. *verdrijven.*

Noendjang, A. *zich aan iets stooten, van het spoor gaan.*

Noenggal, L. *immer. Een.*

Noenggang, L. *rijden, berijden.*

Noengging, H. *immer.*

Noenggiog, A. *schilderen (bloemen enz.)*

Noenggoe, L. *wachten, opwachten.*

Noenggoni, L. *verbeiden, verwachten.*

Noengkabbi, L. *openen, opendoen.* Tjinandak dhipoen noengkabbi, *aangenomen en geopend worden.*

Noengkémi, H. *hulde bewijzen, zich buigen.* Sakathahé poro garwo sadhojo samijo noengkémi,

*zoo vele vrouwen als er waren, bogen zich allen
gezamenlijk. (bewezen hulde.)*

Noengko, A. *stulten, schoren.*

Noengkoel, K. *bukken; onderdanig, stil zijn;
neiging, afhankelijke staat. Hono noengkoel
hing dhrijo, kang tan sajogjo gawéné, het is
eene neiging des gemoeds, wier opvolging on-
betamelijk is. Pannoengkoel, onderdanigheid.
Poro mantri na'ngis ngatoerrakén pannoengkoel,
alle rijksgrooten weenden, hunne onderdanig-
heid aanbiedende. Noengkoel saliro, zich stil hou-
den, gedwee zijn.*

Noengsang djëmpalé, A. *tumelen, buitelen.*

Noengso, S. H. *eiland.*

Noengsoeng, H. *de rivier opvaren.*

Noenoelari, A. *aansteken, besmetten.*

Noenoelis, L. *schrijven.*

Noenoeng, L. *stellen, aanstellen. Woes dhi noe-
noeng hing Pakis hadji, dhadi himam Samarang,
te Pakis is een bedevaartganger aangesteld, die
priester te Samarang was.*

Noenoet, L. *volgen.*

Noentën, H. *dadelijk, vervolgens, daarna.*

Noentocn, A. *aan de hand leiden, begeleiden.*

Noepënno, H. *droomen.*

Noepiksani, H. *onderzoeken, nazien, bezigtigen.*

Noepikso, H. *onderzoeken, nazien. Habdhi da-
lëm noepikso sërrat hingkang datëng, ik onder-
zoek den aangekomen brief. Koelo sampoen
noepiksani sërrat, ik heb den brief nagezien.
Noepiksani prakawis poenniki, deze zaak onder-
zoeken.*

Noepoero, K. *enkelring.*

Noer, L. S. Ar. *glans, luister. Katiban noer,
door glansen beschenen. Hopo gampang wöng
dhadhi ratoe jën hōra nono noerré, hoe zou
iemand gemakkelijk vorst worden, als hij ge-
enen luister bezit? Tibané noer Allah hikoe ho-
no ling hati soetji, de glans Gods daakt in het
zuiver gemoed.*

Noerip, (hoerip), L. *leven. Hisoen noerip, ik
leef.*

- Noeroeh, L. *uitstorten, uitgielen.*
 Noeroehhi, L. *begieten.* Noeroehhi banjoe hēdas hoewōng, *iemands hoofd begieten.*
 Noeroen, L. *naschrijven, nateekenen, namaken.*
 Noeroen kitab, *een boek overschrijven.* Noeroen koeran, *hōra nono mangsiné, den koran overschrijven (en) geenen inkt hebben.* Hakoe noeroen lajangmee *hōra hiso motjo pisan-pisan, ik schrijf uwen brief over maar kan denzelven volstrekt niet lezen.*
 Noeroennakēn, L. *doen dalen; ontslaan, afzetten.*
 Noeroenni, A. *nederzenden; aflaten.* Dhipoen toeroen, *nedergezonden worden.* Toemoeroen, *afdaten.* Toeroen-toemoeroen, *afstammelingen.*
 Noeroet, Ml. *volgen; afvolgeijen; nakomen, werktuigelijk.* *Gehoorzamen; gehoorzaamheid.*
 Noerri, A. *roode popegadi.*
 Noesah, A. (oesah) *noodig, dienstig, nuttig.*
 Noesahhakēn, A. *noodig maken.*
 Noesēn, K. *nu.*
 Noeskat, S. Ar. *opstel, kiad.*
 Noeso, H. *eiland.* Tan winangugēnni wōng tanah noeso Djowo, *de bewoners van het eiland Java werden niet uitgezonderd.*
 Noesoe, L. *zuigen.*
 Noesoel, L. *navolgen, najagen.* Noesoel si bopo, *vader navolgen.* Noesoel maring moengsoeh, *den vijand vervolgen.*
 Noesoen, A. *zamenstellen; opstapelen.*
 Noesoer, L. *wrijven, smeeren.* Hakoe harēp noesoer hoelar-hoelar, *ik zal het garen aanstryken. (met was).*
 Noesōh, A. *nestolen.*
 Noesōnni, A. *zuigen; mawmen.*
 Noeswo, K. *een eiland.*
 Noet, K. *volgen.*
 Noet woentat, *van achteren volgen; achteraan komen.*
 Noet woentoet, *idem.*
 Noetjok en Noetjoek, A. *pikken.*
 Noctoe, L. *dorschen.*
 Noetoeggaken, *volbrengen, volvoeren.* Soenar

- Ngoendoen winasiti, haiso noeoeeggakën djoerit, *de keizer Ngoendoen, reeds vermeld, wilde den strijd volvoeren.*
- Noetoeh, L. *zich zelven iets te verwijten hebben; beschuldigen.* Këno hopo köwé noetoeh hakoe, *waarom beschuldigt gij mij.* Kijambakké noetoeh maring koelo, *hij zelf beschuldigt mij.*
- Noetoehhi, L. *snoeijen, afsnijden.* Noetoehhi wiwittan, *boomen snoeijen.* Noetoehhi pagar, *eene heining snoeijen, afsnijden.* Dhamël hopo noetoehhi tanëmman tijang; *wat manier is dat, om iemands plantsoen af te snoeijen,*
- Noetoekhakën, A. *temmen, mak maken.*
- Noetoeppi. L. *luiken, sluiten, dicht doen.*
- Noetoer, L. *zeggen; verhalen.* Tinetoer, *verhaald worden.* Toetoer, *verhaal.*
- Noetoes, H. (hoetoes) *een afgezant zenden.* Sang Noto hasroe ngandiko hisoen noetoes hing Modjo Pahit, *de vorst zeide terstond: ik zal eenen afgezant naar Madja Pahit zenden.*
- Noetoet, L. *volgen, medegaan, navolgen.* Hõra gellëm noetoet, *met willen volgen.* Nëugno bahé tjèk mennoetoet, *wees maar stil en wil maar volgen.*
- Noetoetti, L. *navolgen, vervolgen, najagen.* Dhi toetoetti, *vervolgd worden.* Noetoetti wõng minggat, *eenen vlugteling vervolgen.* Jën tijang mèkaten poeniko bõten sagèd noetoetti, *zoodanig een kan niet volgen.*
- Noetökhakën en Noetoeggakën, L. *bezorgen, doen toekomen.*
- Noewak, A. *schoren, schragen.*
- Noewèk, A. *scheuren, verscheuren.* Sampoen kadhodho kang toelis, bromotijo noewèk nowolo, *het geschrevene verstaan hebbende, wierd hij boos en verscheurde den brief.*
- Noewoekhakën, H. *verzadigen.*
- Noewoekki, H. *verzadigen.*
- Noewoen, H. *verzoek.* Koelo noewoen. *Ik verzoek. Met uw verlof, ik vraag versooning. Ja. Ik eerbiedig het. Als het u belieft. (Beleefde uitdrukking, veel in zwang op Java).*

- Noewolo, K. *brief, geschrift.*
 Nogo, A. *draak; groote slang. Acht.*
 Nogo santan, *zekere bloem.*
 Noga sari, *zekere houtsoort.*
 Nogososo, *eene krissoort.*
 Nograho, K. *gunst, weldaad.*
 Nojoko, A. *raadsman, raadsheer.*
 Nojono, K. *gezig.*
 Nojo-podo, K. *wereld, In de taal der Goden.*
 Noko, K. *nagel aan hand of voet.*
 Nöléh, L. *aanzien, zien, aanstaren, kijken, om-
kijken. Kówé nöléh harëp hopo, wat kijkt gij
zoo? Moelané hakoe nöléh harëp wërroeh gawan-
moe koewé, dat ik omsie, is om te weten, wat
gij daar brengt. Hodjo nöléh, zie niet om.*
 Nölih, L. *kijken, zien, aanstaren, omzien. Datan
nölih hing wingking, niet naar achteren omzien.*
 Nolo, K. *het hart, gemoed. Nangnging soen doego
hing nolo, maar ik voel het in het hart. Hami-
tjarëng nolo, in het gemoed overleggen. Hami-
tjoro djröning nolo, in het gemoed overleggen.*
 Nöm, L. *jong, jeugdig; middelbaar.*
 Nömmëri, S. H. *nommeren.*
 Nomo, L. *naam. Hingklang nomo, genaamd, wiens
naam.*
 Nömpo, K. *ontvangen, aannemen. Nompö hartö
jang tékko, het komende geld ontvangen.*
 Nön; H. *(noen en noewoen) ik; ja; juist. Kówé
hikoe nëk ngladënni maring ngakoe sing bëtjik;
nön hinggih. Indien gij mij (maar) goed dient;
ja wel.*
 Nöndho, A. *een teeken, of merk geven, merken;
seinen. Nöndho hastho, handteekenen.*
 Nöngklang, A. *galopperen, in galop. Samijo nitih
toeronggo, nandër nöngklang, alle reden te paard,
rennende in galop.*
 Nöngko, A. *angka, eene groote vrucht.*
 Nono, L. *(hono) zijn, weren. Lamoen nono ha-
las, indien er wildernissen zijn. Tan nono ka-
tjipto hing manah, niet benaastigd in het hart.*
 Nönuömmän, L. *jeugdig.*
 Nönör, L. *blind.*

Nöntön, L. *kijken, naar iers langdurig kijken, als naar eene komedie. Koelo hadjeng nöntön ringgit djawi, H. ik wil de Javaansche komedie zien. Hakoe hëmmöh nöntön wajang, ik wil de komedie niet zien. Kadös poendi diko, tjang kathah damël diko hadjeng késah nöntön, waarom wilt gij naar de menigte arbeiders gaan kijken?*

Nopo, L. (hopo) *wat, welk. Katön nopo, wat is er te zien, wat wordt er gezien?*

Nopodo, K. *het aardryk, de wereld.*

Nöra, (hora) L. *neen, niet. Hakoe nöra doewënni ik bezit (het) niet. Wis nöra nono wöng sing gawé holo, er zijn geene menschen, die slecht handelen. Nora nono wöng toewané, hij heeft geene ouders. Bojo noro, elicue neen; ik meen van neqn.*

Nörakhaké, L. *roemen, prijzen, vermaard maken. Gawé hopotöh köwé nörakhaké wöng, waartoe dient het toch, dat gij de menschen roemt.*

Nöran, (§ hora) *neen niet. Bedil nöran moenni. het geschut bulderde niet.*

Nörèng, K. *neen, niet. Nörèng nganggé, zich niet kleeden. Norèng wikani, niet weten.*

Nörèndhro, K. *koning, magtig Vorst.*

Noréssoeworo, K. *koning. Vorst.*

Noro, K. *leger in den strijd. Dienaar.*

Noro, H. *ik; mij.*

Noro dhipo, K. *een der hoge titels van vorsten. Fakkelt der legers.*

Ncroko, A. *hel, strafplaats voor de goddelozen. Wöng ngolo, bakal dhi lebokhaké ging gënni noroko bakal dhi piloro barèng, de goddelozen zullen in het helsche vuur geworpen worden om gezamenlijk gestraft te worden.*

Noronoto, K. *een vorst van orde.*

Noro-panggono, K. *princes.*

Noro pati, K. *een vorst die over leven en dood beschikt.*

Nösöh, A. *rijst stampen. Nösöh, hakéh wöng, met velen rijst stampen. Koelo bötën koewawi nösöh, ik ben niet in staat om rijst te stampen.*

Noso-miro, K. *wind.*

- Nösöt, L. *uitschelden, schelden*. Këno hopo kówé nösöttaké wóng njamboet gawé, *waarom scheldt gij de arbeiders uit*.
- Nóthök, A. *aankloppen*.
- Notjo, K. *mensch*.
- Noto, A. *regelen, rangschikken*. Toto, *orde*.
- Noto, K. *vorst, koning*. *Vorst die de slagorde regelt en bepaalt*. Marang noto Mataram. sa-djabané hing serrat, sëmбахkoe, *aan den Vorst van Mataram (buiten den brief) mijne groeten*.
- Nötög, L. *aanstooten tegen iets*. *Voldoende, genoeg*. Nötög lawang, *tegen eene deur aanstooten*. Hodjo hawéh nötög prahoemoe, *laat uwe schuit niet stooten*. Wis nötög rëgané, *dat is duur genoeg, die prijs is voldoende*. Jën koelo bótén poeroen noembasso tigang ringgit, sawab kahl ringgit sampoen nötög, *indien ik het voor geen drie piasten wil kopen (komt zulks) om dat twee piasters reeds genoeg zijn*.
- Notól, L. *zetten, bijdoen*. Nötólla^{ke} tóndho tangngan, *handteekening zetten*. Notólli pangnganing wóng, *de spyzen der menschen vermeederen*.
- Nowo, K. *negen*. *Zweetgalen*.
- Nowo rëtno, K. *edelgesteente*.
- Nowo, (njowo) *de ziel*.
- Nowolo, K. *brief, geschrift*. *Aanstelling, akte*.
- Nradjang, A. *overrompelen; schenden; te buiten gaan, overtreden*.
- Ƨrangngakén, L. *verhchten; verklaren, ophelderen*.
- Nrapati, K. *een onveranderlijk vorst*.
- Nratoe, H. *vorst*.
- Nrawoeh, (rawoeh) H. *komen*. Tot, aaⁿ. Moe-lono Balambangngan nrawoeh, *de geestelijke (uitlegger der wet) van Balambangngan kwam*.
- Nrimo, L. *ontvangen, verdragen, dulden; er genoeg in nemen*.
- Nrodjo, L. *vorst*. Poro wali hangngadëggakén nrodjo, *al de heiligen stelden eenen vorst aan*.
- Nroemijn, H. *eerst, vroeger, voorheen, vooraf*.

- Gih poen iboe koelo bakto wawrattan nroemjijn,
ja mijne moeder was eerder zwanger.
- Nromo, (romo) H. vader. Hamölar hatakên nromo,
weenende naar vader vragen.
- Nröndönné, A. zijne bladeren. Kalawan nröndönné,
pisan, met deszelfs bladen te zamen.

O.

- Oeko-roelo, K. slapen.
- Oembawah, K. aarzelen; denken: verrassen.
- Oemi, K. ligchaam.
- Oening'o, K. fakkel.
- Oenoer, K. hoog land.
- Oepadhi, L. zoeken. Huldigen.
- Oepadhös, H. idem.
- Oerit, term om de rijsthalmen op het zaai-bed te plaatsen.
- Oerodati, K. weerlicht, bliksem.
- Oertali, K. water.
- Oesning-kröngso, K. golf.
- Oesno, K. heet.
- Oeti, K. vuur.
- Oetoro, K. noorden.
- Oeto, K. bloedzuiger.
- Oetowo, K. vuur.
- Oksowo, K. zien, beschouwen.
- Ongko, K. getalletter.
- Opio, K. meenen, denken.
- Orojo, K. slang.

P.

- Pa of Po, P. de groote Po dient voor het getal-
merk 8. zie de tafel. Pó tjérak, is rē, zie §.
6. der tafel.
- Paal, §. paal. Pitoeng paal, zeven palen (ver).
- Paannèn, A. rijst snijden.
- Paannoenoet, A. gevolg, stoet.
- Paarrék, L. digt bij, nabij.
- Pabarissan, A. wapenoefening; parade, kampe-
ment.
- Pabéjan, A. telplaats.
- Pabèn, H. geschil, twist: zaak, rechtsgeding;
raad.
- Pabènnan, H. twisten, in geschil zijn, barrewar-
ren, strībelen.
- Paboekan, A. opening, begin.
- Pabratan, K. oorlog; oortogsveld.
- Padaharan, H. buik.
- Padak, A. zoutpan, zoutkeet.
- Padané, zijne knien, de knien. Hanoengbèrmi
padanniro kang romo, aan de knien zijns va-
ders knielen.
- Padang, A. licht, helder; duidelijk. Wōng ngawētā
padang, een lichtgevend persoon, leeraar.
- Padanggakèn, A. beschijnen, verlichten.
- Padas, scherpe steen. Padas péring, dit wordt
van de schuinsche stukken gronds gezegd, die op
de helling, op den rug der bergen liggen.
- Padawang, A. groote soort van moerasschildpad-
den.
- Padékkān, H. bediende.
- Padhadharan, A. toetssteen.
- Padhamēl, H. werk, arbeid, beroep; werker.
- Padhamellan, id.
- Padhèsān, verscheidene dorpen op eene uitge-
strektheid gronds.

- Padhoe, E. *twist, geschil; proces, zaak.*
- Padhoeko, K. *toornig; verheven; geliefd, doorlichtig. Vaet. Gy, U. UE. uw.*
- Padhoepan, A. *wierookvat.*
- Padhojo, H. *openbaare danseres.*
- Padhol, L. *verkoop.*
- Padhri, A. *leeruar; predikant.*
- Padi-padi, *edelgesteenten.*
- Padjanggan, A. *behangsel.*
- Padjar, S. Ar. *dageraad, morgenschemering. Wanti padjar, het tijdstip van den dageraad.*
- Padjaksan, L. *regtbank, hof van justitie.*
- Padjarattan, A. *graf.*
- Padjari, L. *verhalen.*
- Padjatèn, A. *djatibosch.*
- Padjattan, *feestmaal houden.*
- Padjeg, L. *lasten, belasting, grondlasten. Padjeggèn, geb. w. breng in orde, regel.*
- Padjeng, H. *gangbaar, willig, geweld.*
- Padjerihhan, H. *verlegen; bang.*
- Padjiaddan, A. *dwang, geweld; verkrachting.*
- Padjoe, A. *een wig, keg.*
- Padmi, H. *echte vrouw. Kang padmi poetri hing Tjempo, zijne echte vrouw was de prinses van Tjempo.*
- Padoesoennan, H. *dorpen; gehugten.*
- Padomoro, *eene soort van indische kerri met buffel of vogelen vleesch.*
- Pagadéjan, L. *pandjeshuis, lomberd.*
- Pagadjahhan, A. *olifantsstal.*
- Pagamellan, A. *verblijf der stalknegten.*
- Pagar, A. *heining, schutting, muur. Pagar botó, steenen muur.*
- Pagawéjan, L. *werk; het gewerkte. Pagawéjaning hoewóng, menschenarbeid.*
- Pagelaran, A. *vergaderplaats op de Haloennaloen (plein), waar zich de grooten aan de onderdanen vertoonen; vergaderzaal. Sang Praboe mijóhing pagelaran, de vorst ging uit naar de vergaderzaal.*
- Pageldock, A. *lava stroom uit eenen vuurberg.*

- Pagër, A. *heg, schutting, muur, wand.*
- Pagoelinganan, L. *slaapplaats, ledekant, bed; liggende. Kolo hanëng pagoelingnan, toen (hij) te bed lag.*
- Pagoenëmman, L. *overeenstemmen. Pagoenëmman hing Dëmmak hakarjo masdjid, zij kwamen overeen om te Damak eene moskee te bouwen.*
- Pagoenoengnan, L. *gebergte; bergen.*
- Pagöndaran, K. *heldenstrijd.*
- Pagurjan, H. *erf van een huis.*
- Pahalawan, A. *voorvechter.*
- Pahasattan, *een kleed om zich na het baden of te droogen.*
- Pahé, L. *zoo als, gelijk. Pahé diengngin, zoo als voorheen.*
- Pahës, L. *versieren. Niëngngali wëdhananing pahësan, ziende het hoofd versierd.*
- Pahëssan, L. *sieraad; versierd zijn.*
- Pahétangnan, H. *telling, opsomming.*
- Pahing, T. S. *de eerste dag, der week volgen de oude tijdrekening.*
- Pahit, A. *bit'er. Rasané pahit, het heeft eenen bitteren smaak.*
- Pahitoengngan, L. *telling, opsomming.*
- Pahman, K. *eene zaal.*
- Paho-paho, *sinische tasch, zak.*
- Pahoekoemman, S. Ar. *straf.*
- Pahoeningnan, H. *kennis; kunde.*
- Pahös, H. *lang.*
- Pahös, H. *grondlasten, belasting, landrenten. Pacht, huur.*
- Paidön, L. *kwispedor.*
- Pajo, L. *kom! Pajo marang wismonisoen, kom ten mijne huize.*
- Pajodhoro, K. *borst, boezem, mam.*
- Pajoe, K. *fondament.*
- Pajoe, L. *gangbaar, willig, gewild.*
- Pajoedan, K. *gewecht, strijd, oorlog. Kinën ngoe-noes nëng pajoedan, gelast worden het zwaard in den strijd te trekken.*
- Pajoeh en Pajoe, L. *kom! welaan!*
- Pajoeng, L. *zonne-, regen- of windscherm. Pa-*

- joeng bawat-bawat, vorstelijke zonnescerm Pa-
joeng koening, geele zonnescerm. De gouden
of vergulde zonnescerm is voor den Gouver-
neur Generaal en voor de vorsten; de geele
voor de vorstin en leden der koninklijke familie;
de witte voor de familie van de vorstin en voor
die van de bijwijven van den vorst; de groene
met goud voor de Bopaties en Tqemoenggoens;
de roode voor de Ingebahi's Rônggo's en Man-
tries, en de donkere voor de dorpschoufden en
mindere ambtenaren.
- Pajoewoho, K. wolken.
- Pajön, A. dak, afdak.
- Pak, K. voet.
- Pakaannan, A. inweefsel.
- Pakan, L. spijs, voedsel. Kirang pakan, gebrek
aan voedsel.
- Pakan, A. de schering van een stuk linnen, laken,
enz.
- Pakaramman, A. schipbreuk; schipbreuk lyden.
- Pakarangan, A. zamenstel, opstel, vereeniging
van voorwerpen.
- Pakarjan, K. werk, arbeid. Pakarjanning tijng,
mensenarbeid.
- Pakarti, K. imborst, aard, karakter; daden. Pa-
kartiné wông sidji-sidjiné, de geaardheid van
een iegelijk mensch.
- Pakasam, A. keukenzuren.
- Pakathik, H. staljngen, stalknegt.
- Pakawissan, H. zamengestelde voorwerpen.
- Pakëbönnap, L. tuin, tuinen, bouwveld. Pakë-
bönnap pränahhipoen, zijne plaats is in den
tuin.
- Pakël, zekere vrucht.
- Pakëm, een boek.
- Pakëmpalan, H. vergadering; zamensoholing,
verzameling, genootschap.
- Pakënnak, L. verlustiging.
- Pakënniro, L. gj. u, uw.
- Pakëtjo, H. aangenaam, lekker.
- Pakëtjowan, H. kwispelaar.
- Pakéwëdh, moeyelijkheid, last; gebrek, fout.

- Pakéwoeh, L. *moeijelijkheid*; *gebrek, fout, moei-*
jelyk.
- Pakirimman, L. *geschenk.*
- Pakis, A. *varen, zeker kruid.*
- Pakkal, A. *breeuwen, kalefateren.*
- Pakodjo, K. *juweelen.*
- Pakoe, A. *nagel, spijker, bout.*
- Pakoeboeran, §. Ar. *graf; graven.*
- Pakoempoelan, L. *vergadering, zamenscholing.*
- Pakoewön, K. *hut, huisje.*
- Pakön, L. *bevel, last.*
- Pakönnan, L. *gemeenzaam.*
- Pakoormattan, §. Ar. *eerbied.*
- Pakrëti en Pakerti, K. *inborst, aard; handelingnn.*
- Paksahan, A. *aandrang.*
- Paksi, *ijzeren heft van een kris.*
- Paksi, H. *vogel. Pro paksi, at het gevogelte.*
- Pakso, A. *noodzaken, dwingen, nopen; onder-*
drukken, knevelen.
- Pakso, K. *gevogelte, vogels; schouder.*
- Palajoe, L. *vlugten.*
- Palak, §. Ar. *zodiak, sterrenhemel.*
- Palaki, L. *eenen man trouwen.*
- Palang, A. *hinderen, belemmeren, dwarsboomen,*
leuteren.
- Palangkang, A. *een klein afdak.*
- Palangngan, A. *beletsel, hinderpaal.*
- Palastro, K. *sterven; dood.*
- Palénggah, H. *residerende, woonachtig.*
- Palénggahhan, H. *zetel, gestoelte, rang, ambt.*
Residentie.
- Paléngkoeng, A. *boog, gewelfde ingang.*
- Palientönnan, H. *verwisseling, ruiting.*
- Palih, H. *helst. half.*
- Palikang, A. *aaneengeboren of gegroeid.*
- Palinggihhan, L. *zetel, gestoelte, rang, ambt.*
Wis gedé palinggihhane, hij heeft reeds eenen
hoogen rang.
- Palirönnan, L. *verwisseling, ruiting.*
- Palisoet, *kruishout, timmermans werktug.*
- Paliworo, K. *staatsie, officier, trawanten, onder-*

fiskaal. Paliwaraning ratoe, trawanten des konings.

Paloe, L. slaan. Hamer.

Paloegon, K. strijd, oorlog.

Paloenggoehhan, L. zetel, gestoelle; rang.

Paloepi, K. opstellen; verhalen.

Palwogo, K. aap.

Palwo, K. vaartuij. Kébat lampahhing palwo. een snel zeilend vaartuij.

Pamaanné, S. L. bij voorbeeld.

Pamadhé, H. verkooper.

Pamagët, L. kampvechter, voorvechter.

Pamajang, A. naam van eene praauw.

Pamalanthang, K. geestelijke.

Pamalëm, A. opbrengst in geld bij gelegenheid van het feest poewoso.

Paman, A. oom. Vaders jonger broeder.

Pamanah, L. boogschutter.

Pamaras, een scheermes.

Pamarintah en Pamaréntahhan, A. regeerder.

Pamarintahhan, A. regeering, bestuur.

Pamasaran, K. begraafplaats.

Pambadjëng, H. eerstgeboren. Pépoetro dawëg tigo, pambadjëng hëstri, pas van drie kinderen verlost, zijnde de eerste eene dochter.

Pambajarran, L. betaling.

Pambajoe, H. borst, boezem, mam.

Pambarissan, H. leger; oorlogszaken. wapenhandel, wapenoefening. Pambarissan dhipoen tilar, de oorlogszaken werden gestaakt.

Pambëdhil, A. de afstand van een geweerschot. Schutter.

Pambënggan, A. letsel.

Pambilo, T. S. handelaar die koopt en verkoopt.

Pamboentoet, L. belasting op rundvee en paarden.

Pamboeri, L. de ondergeschikte, de mindere in rang.

Pamédallipoen, H. voortbrengsel.

Pamëddi, K. reuzin.

Pamëdhhan, in gelederen strijden.

- Paméatjara**, A. *verstrooijing*.
Pamétoenné, L. *voortbrengsel*.
Pamidangan, L. *riichel; vorst van het dak*.
Pamienggahhan, H. *opgang, bestijging*.
Pamientjéran, L. *mikking*.
Pamiharsan, H. *gehoor*. Pamiharsannipoen kirang pértélo, *zijn gehoor is onjuist*.
Pamiharso, H. *hoorder; hooren, vernemen*.
Pamijaran, A. *onderhouding; voorzienigheid*.
Pamijarsi, H. *hooren*. Samijo salah pamijarsi, *atlen hoorden verkeerd*.
Pamilih, A. *keus*.
Paminggier, *bijwif van vorsten*.
Pamirénggan, H. *gehoor*.
Pamit, H. *afscheid nemen*. Pamit toer sctabah, *afscheid nemen en groeten*.
Pamitjantén, H. *raad, beraadslaging*.
Pamitjoro, L. *raad, beraadslaging*.
Pamittan, A. *afscheid nemen; afscheid*. Pamittan daténg hinggang ngiboe, *van de moeder afscheid nemen*.
Pammélling, H. *bevel, last*.
Pammögök, L. *wederspanning, onwil, tegenstreving*.
Pamoedji, H. *wensch, bede, gebed*.
Pamoek, H. *voorvechter, kampvechter*.
Pamoelang, H. *aanrader; onderwijzer*.
Pamoelanggan, H. *leering; raad*.
Pamoendoet, H. *verzoek*.
Pamoenggahhan, L. *opgang, bestijging*.
Pamoeroek, L. *leermeester; raadgever*.
Pamoeroekkan, L. *leering; raad*.
Pamoewoes, K. *woorden, gezegden*. Pamcewoes-sé kadijo madoe, *zijne woorden zijn als honig*.
Pamöndökkan, L. *kamp, legerplaats*.
Pamör, A. *vlam van wapens, gevlamd door middel van een wit metaal van Celebes en Billiton dat met staal of ijzer vermengd wordt om het Damascus staal na te bootsen; lemmer*. Pamörripoen doewoeng hinggih haksoro tjoro Arab hoegi, *het lemmer van de kruis was ook met Arabische karakters*.

- Pamrih, H. *de wil, wensch, opdat*. Pamrihhire sang Noto, *de wensch van den Vorst*.
- Pamrintahhan, A. *bestuur, regering*.
- Pan, A. en K. *en, ende; ja, eilive*. Pan karabi marang . . . *en gehuwd met...* Pan kawoelo ha-noehoen nidin, *eilive ik vraag verlof*.
- Panabdhō, K. *wil; gebod; woord, gezegde*. Panabdhaniŋ ngratoe, *de wil van den Vorst*.
- Panah, A. *pijl, flits*. Toeloep lawan panah, *eene blaaspijp met pijlen*.
- Panakēnna, H. *vraag*.
- Panalēnna, L. *aaneenbindsel*.
- Panaliko, K. *tijd*. Teeken.
- Panabēng en panambang, A. *vaartuig, prauw, aak*.
- Panandéré, A. *de loop, vaart, vlugt, voortgang*.
- Panandōn, L. *aandrager, handlanger*.
- Pananggalla, L. *dagteekening, dag der maand*. Dhino hopo pananggallané, *welken dag der maand (hebben wij)?*
- Panangkillan, H. *rykstroon; zaal*.
- Pananggis, L. *geschrei, gekerm*. Hamlassasih pananggisé, *aandoentlijk was hun geweest*.
- Panangoellan, H. *aaneenbindsel*.
- Panas, A. *heet, warm*. Panassé kapatih-patih, *het was buitengewoon heet*.
- Panasroe, en (pan hasroe) *hard, sterk, met geweld*. Panasroe noembakki, *en met geweld met eene lans steken*.
- Panastēn, A. *afgunst, nijd*.
- Panatan, A. *regeeling, handhaving*.
- Pandangŋan, A. *tegenover*.
- Pandarāt, *koord*.
- Pandégo, L. *handelaar, die gedurig koopt en verkoopt*.
- Pandé, L. *ijzersmid*. Pandé gēgaman, *wapensmid*.
- Pandhadhar, A. *toetsing, het toetsen*.
- Pandhalih, H. *verdenking*.
- Pandham, H. *eene haars*.
- Pandhan, A. *Maleische aloë*.
- Pandhamel, H. *het gewerkte, gewrocht*.
- Pandhēlŋg, L. *aanblik, aanschouwing gezigt*.

- Pandhélènggané koerang biso, *zijn gezigt is nog ongeoeffend.*
- Pandhoe, K. *geestelijke.*
- Pandhoeng, H. *een dief.* Pandhoenggan, *dieverij.*
- Pandhoegi, H. *denken; gissing.* Kirang pandhoegi, *onnadenkend.*
- Pandhoeko, H. *toornig.* Bèmind, *geliefd.*
- Pandhoego, L. *denken.* Koerang pandhoego, *onnadenkend.*
- Pandhoemman, A. *aandeel, deel; verdeling.*
- Pandhõngo, S. Ar. *wensch.*
- Pandhowo, *de vijf zonen van Pandoo.*
- Pandhoeloe, K. *gezig.*
- Pandhõmman, A. *kompas.*
- Pandhõlattan, A. *likking.*
- Pandito, A. *leeraar, geestelijke.* Pandito loengngid, *een verstandige leeraar.* Dhoek jènnono tanah Djowo sampoen kathah pandito, *toen er nog vele leeraren op het eiland Java waren.*
- Pandito, T. S. *zeven.*
- Pandiwan, K. *troosten.*
- Pandjadjagan, A. *dieplood.*
- Pandjagi kõtèn, H. *deurwachter, portier.*
- Pandjak, L. *muzikant.*
- Pandjalin, A. *rotting, riet.*
- Pandjaloe, L. *verzoek.*
- Pandjang, L. *lang.*
- Pandjanggaké, L. *verlengen.*
- Pandjangngan, L. *lengte.*
- Pandjangngènno, L. *verteng, dat men verleng!*
- Pandjèn, A. *een naam voor de vokalen a, e, i, o, en oe, die in kawische en andere vreemde woorden gebezigd worden.*
- Pandjarwo. K. *verklaring.*
- Pandjat, A. *klauteren; klimmen.*
- Pandjènnènggan, A. *bestuur, regering.* *Titel voor eenen vorst.* Pandjènnènggan ngratoe, *het bewind van den vorst, ook, UE. gj, tegen den vorst.* Pandjènnènggan sampéjan, *uwe regering, ook, gj, u.* Pandjènnènggan dhalam, *idem (doch-hooger).* Pandjènnènggan koelo, *ik, mij.*

- Pandji, K. *officier; een magtig, schoon jongman.*
Naam van een voornaam held uit de javaansche geschiedenis.
- Pandji-pandji, A. *vaandel.*
- Pandji sèkar, *eene krissoort.*
- Pandjoemèngngan, H. *opstanding.*
- Pandjoemplèng en Patjoemplèng, *de verpligting om eene zekere hoeveelheid katoenen garens aan den vorst te leveren.*
- Pandjoeroeng, L. *verlof.* Hōra hōlèh pandjoeroeng-gé wōng toewané, *geen verlof van zijne ouders krijgen.*
- Pandoedahhan, L. *lossing, ontlading,*
- Pandoedoek, A. *uitgraving.*
- Panéjjo, *genoegen, welgevallen.*
- Panédo, H. *verzoek.* Panédakoe, *mijn verzoek.* Sè rat panédo, *verzoekschrift.*
- Panémbahhan, H. *titel van een hoog vorstelijk persoon, hertog; aanbiddelijk, heilig.*
- Panèngngah, A. *middelste vinger.*
- Panèngngak, H. *tweede, middelste.* Kang panèngngak dhadhōs garwo petro sjech Djoemadi Kobro *de middelste werd vrouw van den zoon van den sjech Djoemadi Kobro.*
- Panèngngah, A. *middelste, middelaar.*
- Panèngérané, A. *teeken, (het).*
- Panèngngan, A. *merk, teeken, naam.*
- Panéron. K. *maken, werken, doen.*
- Pang, A. *tak, loot.*
- Pangabakti, S. Ar. *godvrucht; vereering, hulde.*
- Pangabdèn, H. *leenmanschap.*
- Pa'ngènnan, H. *weide.*
- Pangerti, L. *het verstaan.*
- Pangertös, H. *het verstaan.*
- Panggal, A. *spelen.* Panggal lawan gandoe, *mèt ballen spelen die met den voet geschopt worden.*
- Panggalijan, Ml. *uitgraving.*
- Panggalih, K. *behartiging; gedachte.*
- Panggang, A. *geroost eten.*
- Panggangngan, A. *rooster.*
- Panggarappan, L. *het gevoel, het aanraken, vasthouden.*

- Paggargoet, K. *toornig*. Paggargoeting moesoeh *toornig op den vijand*.
- Panggawé, L. *handeling, bedrijf; daad*.
- Panggènnan, H. *plaats, verblijfplaats*.
- Panggih, H. *ontmoeten, vinden, verkrijgen, verwerven, bekomen, wcdervaren, gebeuren*. Soen panggihhi djoko Damar Woelan, *ik ontmoette den jongeling Damar Woelan*. Kapanggihho, *dat (hij) ontmoete*. Panggihhakèn, *te zamen brengen, doen ontmoeten, doen vechten*.
- Panggo gat, A. *beschuldiging, aanklagt*.
- Panggoejangngan, A. *wed*.
- Panggoenggoeng, H. *lof, prijs*.
- Panggoengngan, A. *wachthuisje, luchthuisje*.
- Panggöllèkkan, L. *zoeking*.
- Panggöndo, K. *reuk*.
- Panggöng wajang, A. *theater, sineesch theater*.
- Panggöngngau, A. *uitkijk; wachthuisje op de rijst velden*.
- Pangönnan, L. *plaats, verblijf*. Hono dèné ngalam docnnjo panggönnan wöng gawé ngamal kang salèh, *voorts is de wereld eene plaats voor den mensch om er goede werken in te verrigten*.
- Panghoeloe, H. *hoogepriester, priester*.
- Panghoempéttau, L. *schuilplaats voor vlugtelingen, wijkplaats*.
- Pangimpèn, L. *droom*.
- Pangistoennipoen, H. en K. *het zeker voornemen*.
- Pangkat, K. *kleine zeevisch*.
- Pangkat, L. *rang*.
- Pangkalan, L. *veer, overvaart*. Képolo pangkalan, *veerman*.
- Pangkèng, A. *kamer*. Pangkèng pasartéjan, *slaapkamer*.
- Pangkoe, A. *de school*.
- Pangkoer, A. *naam van een versmaat*.
- Pangkön, *klankdooder*. ook den naam van het teehen om den vokaalklank der medeklinkers weg te nemen, *dat tevens kisas, genaamd wordt*.
- Panglawee, *bijbel der Bedouinen op het Tengersche gebergte*.
- Panglee, A. *een timmermans mes met kromme punt*.

- Panglindhoenggan, *schaduw, bescherming.*
 Panggabénnan, H. *opstoking, aanhüsing.*
 Panggadémmán, L. *verkoeling.*
 Panggadhöł, L. *verkooper.*
 Panggadjäng-hadjjäng, H. *begeerte, wensch.*
 Panggadjäng, H. *tegenover, de voorste, de voor-
naamste.*
 Panggadönnan, A. *beklag, weeklagt.*
 Panggahoebban, A. *schuilplaats tegen hitte en re-
gen. Bescherming.*
 Panggajoer, K. *toegenegenheid.*
 Panggalassan, A. *titel van ambtenaren die bij het
reizen van den vorst voor het noodige onder weg
zorgen, zoo veel als oppassers of dienders.*
 Panggalinggan, *schaduw, bescherming.*
 Panggan, L. *lekkernij, gebak, koekjes.*
 Panggamboe, L. *reuk, kus.*
 Panggandhiko, K. *woord, gezegde; bevel.* Pang-
ngandhikané wadag, *hij uit grove woorden.*
 Pangganan en Panggan, L. *spijs, voedsel, eten.*
 Dhipoen karékso panggané, *zijn eten wordt be-
zorgd, er wordt in zijn onderhoud voorzien.*
 Panggaanggé, H. *kleeding, kleet.*
 Pangganggo, L. *kleeding, kleet.*
 Panggangkah, H. *wit, wensch.* Panggangkahhé
böten sahé, *hij koestert geene goede begeerten.*
 Panggakoeh, L. *trotschheid, opgeblazenheid.*
 Panggangkattan, A. *verheffing, verhooging, be-
vordering; opheffing.*
 Pangganging'ajan, A. *kuelling, onderdrukking.*
 Pangganjaugangan, L. *bod.*
 Panggapoero, L. *vergiffenis.* Noehoen pangga-
poero, *vergiffenis vragen.*
 Panggapoesan, L. *misleiding, lokking.*
 Panggaras, H. *de reuk; kus.* Panggaras, *de wan-
gen.*
 Panggaring, L. *bevreddiging.*
 Panggasihhan, A. *toegenegenheid.*
 Panggasrëppan, H. *verkoeling.*
 Panggawat, *vleugel van een leger.* Panggawat
kiwo, *de linkervleugel.*

- Pangngawisan, H. *bod*.
 Pangngawroehhan, H. *kennis, kunde*.
 Pangngéliengngan, L. *gedachte; waarschuwing*.
 Pangngëllëmëssan, A. *verzachting; verzwakking*.
 Pangngëmoettan, H. *gedachte: waarschuwing*.
 Pangngëmpan, A. *vischwijver*.
 Pangngëmpökkan, A. *verzachting, het mollig ma-
ken*.
 Pangngënnan, H. *stoeterij, fokkerij*.
 Pangngëpangngan, H. *belegering, insluiting*.
 Pangngëpoengngan, L. *belegering, insluiting*.
 Pangngëppën, A. *droogery*.
 Pangngéran, H. *prins; heer. De heer, God*.
 Pangngéran adhipati, *waarschijnelyke troonopvol-
ger. (zeer voortreffelyke heer.)*
 Pangngéran arjo, *titel van prinsen van den bloede*.
 Pangngéstoe, H. *gedachte, aandenken zegening*.
 Kirang pangngéstoe, *onnadenkenheid*.
 Pangngétangngan, H. *telling, opsomming*.
 Pangngëtjappan, A. *verzegeling; stempelng*.
 Pangngëtjoeran, A. *het tappen, tapperij*.
 Pangngëtjōwan, H. *kwispeldoor*.
 Pangngiennangngan, L. *beteldoos*.
 Pangngientoennan, H. *verzending*.
 Pangngilōn, *spiegel*.
 Pangngi'ngōn, A. *onderhouding, kweeking*.
 Pangngirid, L. *opperhoofd, leidsman*.
 Pangngirimman, L. *verzending, afzending*.
 Pangngirangngan, H. *vermindering, korting, ver-
val, afneming*.
 Pangnglirik, L. *blik, lonk*.
 Pangngliring, L. *uiterlyk voorkomen, gelaat. Pang-
ngliringé bëtjik, hij heeft een goed voorkomen*.
 Pangngloehoer, H. *grootheid, aanzien. Soenan Goe-
noeng Djati bëktani pangngloehoer, de soesoehos-
nan van Goenong Djati schonk aanzien*.
 Pangngloekkan, A. *aanbuiging*.
 Pangngloepi, K. *verhaal, opstel*.
 Pangngoelah, H. *oppasser*.
 Pangngoembën, L. *drank*.
 Pangngoendjoekkan, H. *drank*.
 Pangngoennan, L. *stoeterij, fokkerij*.

- Pangngoerangan, L. *minderung*, *erval*.
 Pangngoeroekkan, A. *verjagmg*.
 Pangngoetangan, L. *leening*.
 Pangngoetjap, L. *woord*, *gezegde*.
 Pangngoewoso, L. *magt*, *gezag*.
 Pangngöt, K. *krom mes*.
 Pangngrahös, H. *gevoel*; *het verstaan*, *gevoelen*.
 Pangngrangoellan, A. *omhelzing*.
 Pangngrasané, L. *zijn gevoelen*.
 Pangngremmané, A. *gebroedsel*.
 Pangngretjau, K. *kennis*; *verstand*,
 Pangngridik, L. *volgeling op weg*.
 Pangngrigöl, H. *middeldeer*.
 Pangngroengngoe, L. *gehoor*; *hoorder*.
 Pangngroengngönnan, L. *gehoor*.
 Pangngroengngroemman, A. *liefskozing*.
 Pangngroso, L. *gevoel*, *gevoelen*.
 Pa'ngoe'ngoen, A. *verdriet*.
 Pa'ngoengsen, L. *vlugtende van plaats veranderen*.
 Pangoetjalan, H. *zoeking*.
 Pangrökso, A. *het onderzoek*.
 Pangrötti, K. *verstaan*, *het kennen*; *kennis*.
 Pangriking, H. *het brieschen*. Pangriking toeronggo,
het brieschen der paarden.
 Paniengngal, H. *aanblik*, *aanschouwen*, *gezigt*.
 Paniengngalan, H. *het gezigt*; *spiegel*.
 Panimbal, *eene krissoort*.
 Paningsat, *geschenk van den bruidegom aan de*
bruid; *huwelijksouderpand*, *verbindtenis*.
 Paningsät, *buikgordel*, *buikband*.
 Paningsit, *buikgordel*, *buikband*.
 Panitikkan, A. *stip*. *punt*.
 Paniwën, *eene krissoort*.
 Pannagan, A. *draken*.
 Pannagari, H. *land*, *plaats*; *stad*.
 Pannah; A. *pijl*, *flits*.
 Pannambanggan, A. *overvaart eene rivier*.
 Pannandjoenggan, *spijsen bereiden voor gasten*.
 Pannantanggan, *uitdaging*, *bedreiging*.
 Pannarimo, A. *dank*: *ontvangst*.
 Pannas, A. *warm*.
 Pannëddan, H. *aanvraag*, *verzoek*. Pannëddëng

- wang maring sangjang Soekmo, *mijne bede aan den Heere.*
- Pannédjjo, H. *verzoek, aanvraag; bede.*
- Pannéngngran, *oed, ex.*
- Panněsmoe doeko, *bijna tooring.*
- Pannětěs, *speeltug der Goden.*
- Pannéwo, A. *een titel voor een inlandsch hoofd.*
- Pannigassan, *afhouwing.*
- Panninggal, H. *het gezigt; aanschouwen.*
- Pannjahoer, A. *te late betaling.*
- Pannjatjahhan, A. *omschrijving, beschrijving van de huisgezinnen.*
- Pannjěngklōnggan, L. *aftrekking, inhouding.*
- Pannjěsěkkan, A. *gedrang, aandrang.*
- Pannjéwan, A. *afhuring.*
- Pannjipto, K. *behoemering; verlangen; ongerustheid; waan, meening.*
- Pannoedan, L. *regen; zwerm.* Pannoedan tikoes *muisenzwerm, muizenregen.*
- Pannoedjoe, A. *blik, doorzigt; doorzien; insien.*
- Pannoedoeh, A. *de voorste vinger, de wijs vinger.*
- Pannoendoenggan, L. *verjaging.*
- Pannoetoet, A. *stoet, gevolg.*
- Pannoewoen, H. *verzoek.*
- Pannoewoennan, H. *een verzoek hebben; verzoeken; verzoek.*
- Pannoto, K. *Vorst, Koning. Handhaver.*
- Pannriman, A. *ontvangst; dank.*
- Pannrimo, A. *dank, ontvangst.*
- Panoedjōn, L. *toestemming.*
- Panoehoēn, H. *verzoek.*
- Panoeloenggan, A. *bijstand.*
- Panoenēn, L. *melaatschheid.*
- Panoenggallan, H. *gezamenlijk; toe eene zaak behoorende.*
- Panoengkoel, A. *onderwerping.*
- Panoewoēnan, H. *aanvraag, verzoek.*
- Panōmpo, L. *receptie geschenken. Ontvangst.*
- Panōn, K. *zien.*
- Panotogomo, *een der titels van de javansche vorsten, beteekenende handhaver der Godsdiens.*

- Pansioen, *S. pensioen.*
 Pantang, *H. zich speenen, onthouden.*
 Pantèk, *een houten pen.*
 Pantès, *A. behendig, bekwaam, vaardig, handig; behoorlijk, eetamelijk, wel.*
 Pantèssan, *A. bekwaamheid; verdeenste.*
 Panthèng, *A. uitrekken.*
 Panthoeran, *A. kraan.*
 Pantì, *A. zit- of ligplaats; oever, strand.*
 Pantjalan, *A. langwerpige praauw, aak.*
 Pantjas, *L. slaan met een zwaard.*
 Pantjat, *L. klimmen.*
 Pantjatannónno, *K. speeltuig der Goden.*
 Pantjing, *A. hengel.*
 Pantjing'èn, *A. kliergezwel.*
 Pantjimo, *K. het westen.*
 Pantjoeran, *A. spuit; tuil.*
 Pantjöröng, *H. glans, schittering.*
 Pantoen, *H. ongebolsterde rijst; graan.*
 Panwoekmèng, *K. eene vrouw die door haren man teeder bemind wordt.*
 Papadhön, *L. twisten.*
 Papadjanggan, *A. versiersel, versierd-zijn.*
 Papadjar, *L. verhalen.*
 Papag, *L. tegentrekken, te ontmoet gaan.* Papag-papaggan, *tegentrekken, inhalen.* Papaggènnò ngadilogo, *ga den strijd te ontmoet.*
 Papak, *A. gelijk, effen.*
 Papakèm, *brief.* Papakèmining nègoro, *de jaarboeken des rijks.*
 Papalangkan, *K. plaats, standplaats; post, beroep.*
 Papali, *A. voorschrift, onderwijs; zedekunde, brief.* Kitab papali, *zedekundig boek.*
 Papan, *A. plank, deel, paneel; bladzijde.*
 Papang'ansu, *L. levensmiddelen; spijs.*
 Papar, *A. afsnoeijen.*
 Paparabban, *aangenomen titel eeretitel.*
 Paparèntahhan, *A. bevelen.*
 Paparing, *H. geven: gift.*

- Paparingungan, H. *gift; erfgift, bijzonder aan de vrouw.*
- Papat, L. *vier.* Satoeroené papat nratoe sammi nomo Browidjojo; *vier vorsten, nakomelingen, allen Browidjojo genaamd.*
- Papatih, H. *inlandsch hoofd van aanzienlijken rang, zoo veel als onderregent.*
- Papëdoet, A. *dikke mist.*
- Papëgattan, L. *scheidbaar.* Tan nöra papëgattan, *onscheidbaar.*
- Papëk, *vol; overvloed; verzameld.*
- Papëkkan, *verzameling.* Poro wali papëkkan nin-djing, *al de heiligen moesten morgen verzamelen.*
- Papërëng, L. *onbeklimbare steille eener rots.*
- Papërman, K. *slaapstede.*
- Papoejoehhan, A. *de blaas.*
- Paposo, K. *de hel.*
- Papraugngan, L. *strijden, in gelederen vechten, oorlogen.*
- Paprëmman, K. *slaapstede.*
- Parab, *bijnaam, aangenomen titel.*
- Parajang-porojông, A. *waggelen, wankelen.*
- Paremporo, K. *zoo veel als.*
- Paran, L. *wat, welk.* Hiki paran goemandoel, *wat hangt hier.*
- Paran, L. *overal, waar ook.*
- Paran-pinarian, L. *(van moro) elkander naderen.*
- Parang, L. *houwer, houwmes.* Parang dhowo, *een lange houwer,*
- Parang, A. *steen van middelbare hardheid.*
- Parang-parang, (Balin:) *gebergte, bergen.*
- Parang, L. *strijden, vechten, gevecht.* Parang moeko, *man tegen man strijden.*
- Parantéjan, A. *kettingganger.*
- Paras, H. *gelaat.* Wöntën hatmadjané sanoenggal hëstri hindah parassipoen, *hij heeft eene dochter, bevallig van gelaat.*
- Pardôngdi, L. *twisten, krakeelen.* Pardôngdi përkawis hing kiblatipoen masjid, *twisten over den stand van de Moskëe. (zie kiblat).*
- Paré, *zeker gewas (Momordica caront.)*
- Parégóllan, H. *deur, middeldeur.*

- Parék, L. nabij, digibij. Hoemahkoe parék karō hoemahmoe, mijn huis is nabij het uwe.
- Paréng, H. behagen, verkiezen. Koelo bōtén paréng, ik verkies het niet.
- Paréntah, A. bevel.
- Pari, L. ongebolsterde rijst. Er zijn meer dan honderd soorten van rijst, de pari méntik en antjar bantap, zijn het meest gezocht.
- Pari panadjoeng, A. eene belasting, gewoonlijk van drie hangmatten Padi, tot onderhoud van sommige hoofden, welke geene rijstvelden genoeg bezitten.
- Pari pagondikkan, A. belasting in den omtrek van de hofplaats van gewoonlijk twee bossen Padi, tot onderhoud van afgezanten, gevangenen, enz.
- Pari pakasak, A. belasting van drie bossen padi, van elken djoeng, (jonk) ten dienste van de opzieners der waterleidingen.
- Pari zakat, A. belasting van een hangmat padi van iederen jonk, ten dienste van de kerk en hoofdpriesters.
- Pari, zeer, utermate.
- Paridh, A. eb.
- Pari-groho, K. zangaande, betreffende.
- Parikso, A. nagaan, onderzoeken.
- Parimito, K. behoeden, bewaren.
- Parimoonno, in.
- Paring, H. geven, schenken, begiftigen.
- Paringgakén, H. geven; doen geven.
- Paringngan, H. gift, geschenk, gunst.
- Parintah, A. bevel, gebod; bestuur, bewind. Parintah toewan besar, bevel van den Grooten Heer.
- Paris, H. een schild.
- Parit, A. eb.
- Pariwarno, K. sfeer.
- Parkoso, K. strijdbaar.
- Parnöh, K. betel, swik.
- Parö, L. helpt.
- Paroe, A. de lever.
- Paroedh, A. rasp.
- Paroedhdhhan, A. het geraspte.
- Paroen, H. ongebolsterde rijst.

- Paroeng, L. *kris*, *dolk*.
 Paroeso, L. *dwingen*, *nopen*.
 Parön, A. *aanbeeld*.
 Parotro, K. *dood*, *overleden*.
 Parwokawi, H. *heilige taal*.
 Parwoto, K. *berg*.
 Pas, §. *een verlofbrief*, *pas*.
 Pasaban, *weide*.
 Pasabiennan, H. *bouwweld*.
 Pasadji, K. *spijsen*, *voeden*.
 Pasadöng, *de tweede poort van het paleis*.
 Pasah, A. *schaaf*, *schaven*, *kwetsen*. Sri Na-
 lëndhro tan pasah dënning wessi, *de vorst werd*
door het staal met gekwest.
 Pasahid, L. *geregtskosten*.
 Pasakittan, H. *gevangenis*.
 Pasaksi, L. *geregtskosten*.
 Pasal, §. Ar. *een kapittel*, *hoofdstuk*.
 Pasalattan, H. *gebed*. Molo saking laminipoen ki-
 narjo pasalattan, *uthoofde er lang wierd ge-*
beden.
 Pasang, A. *zamenvoegen*, *vereenigen*; *een paar*,
span, *koppel*; *aânslaan*; *ophijschen*, *aanleggen*;
vuren. Toenggöllé sampoen dën pasang, *de*
vlaggen wierden geschen.
 Pasanggrahhan, A. *pleisterplaats*, *herberg*.
 Pasangngan, A. *hulpletter*.
 Pasang wadöng, *naam voor het vangen van visch*
door middel van bamboezen of schutsels dwars
door eene rivier.
 Pasar, L. *markt*.
 Paseréjan, H. *slaapplaats*.
 Pasattan, *baden*.
 Pasawahhan, L. *natte rijstvelden*.
 Paséban, L. *een open gehoorzaal*; *vergaderplaats*
bij de Haloen-naloen. zie Pasöwan.
 Paséhat, §. Ar. *welsprekend*; *welsprekendheid*.
 Pasékat, §. Ar. *welsprekend*; *welsprekendheid*.
 Pasénoewan, *een gezelschap van welgekleede per-*
sonen,

- Pasér, A. *pijl, die uit een blaasroer geschoten wordt.*
- Pasétran, K. *begraafplaats.*
- Paséwan, *een gehoorzaal.*
- Pasihhan en Pasijan. A. *liefde, toegenegenheid.*
- Pasilan, L. *bijennest aan eenen boom.*
- Pasillan, A. *geluk, voordeel.*
- Pasipattan, A. *loodlijn.*
- Pasir, H. *zand.*
- Pasiran, A. *grootte zeeschildpad.*
- Pasisir, A. *strand.*
- Pasitèn, H. *landschap.*
- Paso. A. *kup, tobbe.*
- Pasoe, K. *dier, beest.*
- Pasoedjoedhdhan, S. Ar. *bidplaats.*
- Pasoeloehhan, *binnenhoek van het oog.*
- Pasoembang, A. *bijdrage; opbrengst, levering, geschenk op een feest.*
- Pasoepati, K. *een tijger. Eene krissoort, die het meest in eere gehouden wordt.*
- Pasoesoer, *borstel.*
- Pasoetjèn, H. *plaats om zich te reinigen eer men bidt,*
- Pasöwan, H. *gehoorzaal, die op pilaren rustende, rondom open is en voor de woning der grooten staat.*
- Paspati, K. *een pijl met twee punten.*
- Pasrah, A. *aanbevelen; toevertrouwen, overgeven; overgave.*
- Pasrahhenno en Pasrahno, *geb. w. beveel aan; vertrouw; geef over.*
- Pasrahhakèn, A. *overhandigen; afstand doen.*
- Passah, A. *afschaven, schaven.*
- Passantrèn, A. *leerplaats; hooge school.*
- Passitèn, H. *akker, bouwland.*
- Pasthi, A. *zeker, vast, stellig, het moet, voorwaar. Mangké sampoen diwoso pasthi hatakèn soedarmo, als hij meerderjarig is, zal hij zeker naar zijnen vader vragen.*
- Patah, K. *gestadig, standvastig.*
- Patambalan, A. *lap; lapperij.*

- Patandingnan. A. *vergelijking, evenbeeld*. Sidik tan patandingnan, *ervaren zonder wederga*.
- Patandhoeran, L. *plantaadje; plantsoen*.
- Patanti, K. *doen vallen*.
- Patang-poeloeh, L. *veertig*.
- Pat-bélas, L. *veertien*.
- Patëgallan, L. *hooge, drooge rijstvelden*.
- Patêh, H. *een der eerste ministers van den souverein*.
- Patëlëssan, A. *een badkleed*.
- Patèn, A. *klankdooder, een teeken om den vokaalklank der medeklinkers wegteneemen*.
- Patènni, L. *blusschen, uitdooven, dooden*. Hodjo siro patènni, *gij zult niet aooden*.
- Patènnèn, *geb. w. dood*.
- Patènnoengugan, A. *wigchelarij*.
- Patènnono, *geb. w. dood! blusch!*
- Patër, K. *donder. Het geluid van eenen vuurberg*.
- Patéto, K. *vallende*.
- Pathak, A. *landbloedzinger*.
- Pati, A. *een spijs van de geraspte kern van den Arenboom*.
- Pati, L. *de dood*.
- Pati, K. *heer*.
- Pati-pati, L. *zeer, bij uitstek*.
- Patibo sampir, *naam voor het geschenk dat de bruid den bruidegom terugzendt als zij het huwelijk beletselen in den weg legt*.
- Patih, A. *titel van een voornaam hoofd*.
- Patik, K. *ik, mij; wij, ons*.
- Patijo, A. *idem*.
- Patik, K. *ik, mij, mijn. Dienaar*.
- Patikbro, K. *heer, meester; gestreng vorst*.
- Patilassan, L. *merk, blijk; plaats, overblijfsel*.
- Pating, *geheel, al, gansch; allen*.
- Patinggi, *zie Pëtinggi*.
- Patitis, *zuiver; waar, wezenlijk*.
- Patjalang, L. *prauw, praam. aak*.
- Patjambëng, H. *prauw, praam, aak*.
- Patjang, L. *vryen*.
- Patjappan, *verhalen*.

- Patjar, A. *zekere bloem*. Patjar koëkoe, *eene bijzondere soort*.
- Patjawies, *het gereed gemaakte, het toegedachte*.
Patjawiessé si romo, *de door mijnen vader (mij) toegedachte (minnaar)*.
- Patjêl, A. *een pen; grendel*.
- Patjët, A. *landbloedzuiger*.
- Patjiennan, L. *de sinesche buurt*.
- Patjitan, *eene plaats en haven op de zuidkust van Java*.
- Patjoeh, A. *verbieden*.
- Patjoehhan, en patjoewan, A. *verbod*.
- Patjoel, A. *een spa, graaf, in den vorm van een dissel*.
- Patjoemplan, A. *een huistaks, belasting voor woningen in sommige gedeelten van Java, bedragende in de vorstenlanden van 30 tot 40 cents*.
- Patmo somo, K. *plaats, strandplaats; beroep, post*.
- Patmöndo, K. *plaats*.
- Patni, K. *eene prinses*.
- Patoengngan, L. *afgedeelde; verdeling*.
- Patoerön, L. *slaapstede*.
- Patoet, A. *betamen, behooren, voegen; betamelijk*.
Höra patoet, *onbetamelijk*.
- Patoerran, H. *opgave, verklaring*.
- Patoettan, L. *baren, verlossen*.
- Patolo, K. *grond, aarde*.
- Patöppan, L. *dobbelen*.
- Patri, A. *soldeersel*.
- Pawadhöunan, L. *vrouwelijk; verblijfplaats van vrouwen: vrouwelijkheid*.
- Pawarti, L. *tijding; melden, verkondigen*.
- Pawartös, H. *tijding; melden, verkondigen*.
- Pawédënnan, L. *verlegen zijn; verlegenheid*.
- Pawëlling, H. *bevelen, aanzeggen*. Hinggang pawëlling dhi pati hing ngajoedho, *de pati beval in den strijd*.
- Pawërtan, L. *afkondiging, bekendmaking*.
- Pawërtössan, H. *afkondiging, bekendmaking*.
- Pawëstrën, H. *vrouwelijk; dochter*.

- Pawêstrënnan, H. *vrouwelijk*; *verblijfplaats van vrouwen*; *vrouwelijkheid*.
- Pawêstri, H. *vrouwelijk*.
- Pawëwakas, L. *voorschrift*.
- Pawéwé, L. *gift*.
- Pawéwejan, L. *erfgift voor de vrouw*.
- Pawiettan, L. *iets om te beginnen*; *kapitaal*.
- Pawilangngan, L. *vermeld*; *geteld*; *telbaar*. Tan pawilangngan moesoehhé, *de vijanden waren ontelbaar*.
- Pawirèn, H. *trawant*.
- Pawiséso, K. *magt*. Kalawan pawisésaning dhéwo, *door de magt der goden*.
- Pawitjalan, H. *vermeld*; *geteld*; *telbaar*.
- Pawitran, K. *een meer*.
- Pawoehan, L. *vulnus*, *opveegsel*.
- Pawoelangngan, H. *les*, *leering*.
- Pawoeroekkan, L. *les*, *leering*.
- Pawoko, K. *vulkanisch vuur*.
- Pawõn, A. *keuken*, *foornuis*, *oven*.
- Pawõngngan, H. *dienaar*.
- Pawõng sannak, *bloedverwant*, *naastbestaande*.
pawõng sadhérèk, *gebroeders*, *gezusters*.
- Pawoonno, K. *sterke wind*.
- Pé, L. *droogen in de zon*, *of in de lucht*. Pènnèn djokono, *hang het daar buiten te droogen*.
- Pépéjan, *droogery*.
- Pébbatõn, A. *tycheloven*, *stcenbakkerij*.
- Pédaharan, H. *buik*.
- Pédak, L. *nabij*, *naast*.
- Pédang, A. *zwaard*, *sabel*, *degen*. Kang sikap pèdang, *die een zwaard draagt*.
- Pédah, S. Ar. *nut*, *voordeel*.
- Pédahhan, S. Ar. *nuttigheid*.
- Pédas, A. *heet*, *hijtend*, *prikkelend*.
- Pedhagang, L. *koopman*.
- Pédati, L. *kar*, *buffelkar*, *wagen*. Hanitih pèdati siennang, *eenen vorstelyken kar bestygen*.
- Pédatõs, H. *kar*, *buffelkar*, *wagen*.
- Pédhaméllan, H. *werk*; *het gewerkte*, *het bearbeide*.
- Pédhamõn, A. *aanblazer*.

- Pëdhamönnan, A. *aanblazing*.
 Pëdhhoeppan, A. *wierookvat*.
 Pëdhësan, L. *dorpen gehuchten*. Pëdhësankoe wis
 roesak. *mijn dorp is verwoest*.
 Pëdhët, A. *kalf*.
 Pedhoet, A. *nevel, damp*.
 Pëdjagan, L. *wacht*. Hoemah pëdjagan, *wachthuis*.
 Pëdjagën, H. *wacht, grijo-wachthuis*.
 Pëdjah, H. *dood, overleden; uitgebluscht*. Sën-
 nadijan pëdjah, gësanggo, *het zij dood of le-
 vendig*.
 Pëdjahhi, H. *dooden; blusschen*.
 Pëdjalangan, A. *ontucht*.
 Pëdjël, A. *indrukken. (enfincer)*.
 Pëdjah-pinëdjahhi, L. *elkander dooden*.
 Pëdjalërran, H. *mannelijk schaamdeel*.
 Pëdjëtan, *zijrand van het boven-meddeldeel van
 een kris*.
 Pëdöt, L. *afbreken, springen als een touw*.
 Pëgamël, L. *stalknegt*. Hono ngëndi pëgamëlmoe,
waar is uw stalknegt.
 Pëgatan, L. *echtscheiden*.
 Pëgadéjan, L. *lombard*.
 Pëgamëllan, L. *stalhuis, plaats voor de stalknech-
 ten*. Hatoenggoe pëgamëllan, *het stalhuis be-
 waken*.
 Pëgat, L. *scheiden; verlaten*. Tan pëgat, *onop-
 houdelyk, onafscheidelyk*. Pëgat pang'arapan,
 L. Pëgat pëng'adjënggan, H. *wanloop; teleur-
 stelling*.
 Pëgawéjan, L. *werk, het gewerkte*.
 Pëgël, L. *verdrieten, vervelen; zeer doen*.
 Pëgëndöllan, L. *handvatset, oor; leuning*. Hõra
 nono pëgëndöllané, *er is geen handvatset aan*.
 Pëgënë en pëggënë, L. *waarom*. Pëgënë siro ma-
 lajoe, *waarom vlugt gij*.
 Pëggling, H. *moeyelyk, kommervol*. Langkoeng
 pëggling galih, *zeer veel hartzeer hebben*.
 Pëggo, L. *rook*.
 Pëgoenoenggan, L. *gebergte, bergen*.
 Pëk, L. *nemen, halen*. Pëkkën, *neem*. Këno

- hopo dhoewëkkoe böra dhi pëk, *waarom is het mijne niet gehaald.*
- Pëkakas, A. *gereedschap. Kandelaar, blaker.*
- Pëkakën, A. *maatstok.*
- Pëkarangngan, A. *zamenstel, rij, reeks. Pëkarangngan dhëso, eene reeks van dorpen.*
- Pëkarti, A. *aard, inborst; manier.*
- Pëkëbönnan, L. *tuin, bouwland.*
- Pëkëh, L. *een kind dragen met de benen schrijlings in de lenden van die het draagt.*
- Pëkëu en pëkkën, H. *markt.*
- Pëkënniuro, H. *gij; u, uw. Pëkënniuro gëntonnono linggih kratön manniro hikë, gij vervangt (mij) in het zitten in mijne regering.*
- Pëkéwëdh, *moeyelijk. Sawab mërginé pëkéwëdh, omdat de weg moeyelijk was.*
- Pëkik en pëkëk, K. *fraai, schoon. Héman roepa-moe pëkik, bök siro palastro, jammer dat gij schoon van gelaat zijt, welligt zult gij sneven.*
- Pëkir, §. Ar. *bedelmonnik.*
- Pëkiwan, L. *pisplaats.*
- Pëkkati, H. *staljongen.*
- Pëköh, H. *kromme beenen hebben.*
- Pëksanau, A. *dwang, geweld; verkrachting.*
- Pëksi, (paksi) H. *vogel. Wah pro pëksi ja nënggih dërëng samijo mibër sangking hënggënnjo, en alle vogelen hadden hunne nesten nog niet verlaten.*
- Pëkso, A. *noodzaken, dwingen, nopen; trotsch, onnatuurlijk, gedwongen.*
- Pëkso, K. *kakebeen.*
- Pëlabëttan, H. *een haven; ingang.*
- Pëlaboehhan, H. *ankergrond, rede.*
- Pëladjaran, H. *vaart, vlugt, loop, ren.*
- Pëladjengngan, H. *vaart, vlugt, loop, ren.*
- Pëlag, K. *fraai, schoon. Tijang poënnikoe pëlag lërrës, dat is inderdaad een schoon mensch.*
- Pëlajaran, A. *vaart, zeevaart; koers.*
- Pëlajönnan en Pëlajoe, L. *loop, vaart, vlugt, ren.*
- Pëlanangngan, L. *mannelijk schaamdeel.*
- Pëlaran, L. *gevangenis.*

- Pélangki, A. *draagstoel, palanquin.*
 Pélas, een *kleedje; kleedingstuk eener vrouw.*
 Pélatók, A. *houtpikker. (vogel).*
 Pélebétan, H. *haven; ingang, intrede, toegang, inlevering, inbrenging, invoer.*
 Pélebönnan, L. *idem.*
 Pélém, A. *mangga (vrucht).*
 Péliendoengngan, A. *vrijgeleide, bescherming.*
 Péling, L. *gedachte; herinnering.*
 Pélingngan, L. *het herdenken.*
 Pélinthing, A. *kinderpokken.*
 Péllélér, H. *gift, geschenk.*
 Péllélérnan, L. *keuring, toetsing; kearsteen, toetssteen.*
 Pélli, L. *membrum virile.*
 Péllók, Ml. *omvademen, omarmen, omhelzen.*
 Péllóngko, L. *gevlakt.*
 Péllono, K. *huisje op een olifant.*
 Pélo, L. *krom ter taal.*
 Pélöh, A. *impotent.*
 Pélontéjan, L. *ontucht; ontuchtig.*
 Pélor, A. *kogel.*
 Pémadattan, A. *amfioenkit.*
 Pémakak, A. *een groote streng garen onder den boezem, en den middel naauw insluitende van sommige kraamvrouwen.*
 Pémalés, A. *wreker.*
 Pemalingngan, L. *diefstal.*
 Pémandhoengngan, H. *diefstal.*
 Pémandjangngan, H. *verlenging.*
 Pémandgihhan, L. *zamenkomst, ontmoeting, gebeurtenis, voorval.*
 Pémangkingngan, H. *de middel, het middellijf.*
 Pémangnganan, L. *voederbak.*
 Pémangsèn, A. *inktkoker.*
 Pématjoel, A. *graver, delver.*
 Pémbabatau, A. *maaijing, afmaaijing.*
 Pémbadé, L. *voorzegger.*
 Pémbadéjan, A. *voorzegging.*
 Pémbadjag, A. *zeeroover.*
 Pémbadjaggan, A. *zeerooverij.*
 Pémbadjeng, H. *eerste, voorste. Poetro pémbadjeng, het eerste kind.*

- Pëmbajar, L. *voldoening, betaling.*
 Pëmbajön, H. *borst, mum.*
 Pëmbaktën, H. *toevoer, aanvoer.*
 Pëmbalangngan, A. *worp.*
 Pëmbarep, L. *eerst, oudste, voorste, eerstge-*
boren. Hanak pëmbarep. *eerstgeboren kind.*
 Pëmbëllokkak, S. Hl. *provoost, gevangenis, waarin*
msdadigen in een blok gesloten worden.
 Pëmboedjeng, H. *jager.*
 Pëmboedjengngan, H. *jagt; jagtvermaak.*
 Pëmboedjoek, L. *vleijer.*
 Pëmboedjoekkan, L. *vleijerij, streeling, verlokking,*
verzoeking, vereluding.
 Pëmboentjing, L. *laatste.* Hanak sing pëmboentjing,
laatste kind.
 Pëmboeroe, L. *jager.*
 Pëmboeroennan, L. *jagt, jagtvermaak.*
 Pëmbörös, A. *verkwister.*
 Pëmbörössan, A. *verkwisting.*
 Pëmbrissihhan, L. *loutering, wijing, zuivering,*
reininging.
 Pëmëlah, A. *roeijer, matroos.*
 Pëmethoekkan, H. *ontmoeting.*
 Pëmikatan, A. *lokken in een knip.*
 Pëmirëng, H. *hoorder.*
 Pëmirëngngan, H. *gehoor.*
 Pëmmangsën, A. *inktkoker.*
 Pëmmërentah, A. *gezagvoerder.*
 Pëmmërentahhan, A. *regering, bestuur.*
 Pëmmoendoet, H. *nemer, het nemen.*
 Pëmo, H. *volstrek, zekerlijk; eilvee, toch.*
 Pëmoeroekkan, L. *aanrading, onderrigt.*
 Pëmoeroek, L. *aanrader, leermeester.*
 Pëmoet, H. *waarschuwing.*
 Pëmoetjangngan, H. *beteldoos.*
 Pënagan, A. *tamme slangen, die men uit vermaak*
houdt; koperen of gouden slangen of draken.
 Pënagijan, A. *vordering, eisch, aanmaning.*
 Pënakënnan, H. *vraag.*
 Pënakönnan, L. *vraag.*
 Pënambangngan, A. *veer, overvaart.*

- Pénandingnan, A. *vergelijking*.
 Pénangijan, L. *opstanding*.
 Pénapég, H. *cel, kluzenaars verblijf*.
 Pénarkan, A. *aanklagt*.
 Pénatan, H. *rangschikking*.
 Pëndarat, L. *huisbediende. Een touw om paarden vast te houden*.
 Pëndah, *gelijk, als*. Lir pëndah woekir sari, *zoo als een glinsterende berg*.
 Pëndèk, A. *laag, klein*. Wöng pëndèk een klein mensch.
 Pëndhadhar, L. *keur, toetssteen*.
 Pëndhakwan, A. *danklagt*.
 Pëndhamél, H. *werker, dader*.
 Pëndhaméllan, H. *werk, daad*.
 Pëndhawan, L. *verlenging*.
 Pëndhamön, A. *aanblazen*. Pëndhamönan, *aanblazing*.
 Pëndhèkkènnan, H. *legging, plaatsing*.
 Pëndhèkèn, H. *steller, plaaisier*.
 Pëndhëmman, L. *begraving van goederen*.
 Pëndhët, H. *nemen, aangrijpen iets; afleggen*.
 Pëndhökan, L. *steller, plautser*.
 Pëndhökónan, L. *legging, plaatsing*.
 Pëndito, A. *leeraar; kluzenaar*.
 Pëndjagal babi, A. *spekstager*.
 Pëndjalin, H. *rotting*.
 Pëndjaloek, L. *verzoeker*. Lajang pëndjaloek, *verzoekschrift*.
 Pëndjaloekkan, L. *verzoek, aanvraag*.
 Pëndjarag, L. *opzettelijk; opzet*.
 Pëndjogo lawang, *deurwachter, portier*.
 Pëndopo, *hal, open gebouw met een dak*. Pëndopo pëng'apit, *kleiner hal voor de Pangérans*.
 Pëndowo, *eene Arissoort*.
 Pëndowo tjino rito, *eene der krissoorten*.
 Pëng'annjar, A. *opbrengst aan benoemde hoofden*.
 Pëng'antèn, A. *ondertrouwd*.
 Pëngarön, L. *bak*.
 Pëngët, H. *nademaal*. *dewijl, bij den aanhef van een geschrift wordt dit woord dikwerf gebezigd*,

- en komt overeen met Bahoewa in het Maleisch; waarschuwing.*
- Pënggahoto, A. *lid, lidmaat, leden.*
- Pënggalangan, A. *schuur, dok, kom.*
- Pënggalijan, H. *hart: kwalijk nemen.* Sampoem dhadhös pënggalijan sampéjan, UE. *neme het mij niet kwalijk.*
- Pënggantéhhan, A. *spinnerij.*
- Pëngganti, L. *plaatsvervanger.*
- Pënggantös, H. *plaatsvervanger.*
- Pënggantössan, H. *lomerd, ruitplaats.*
- Peng-gapökkan, H. *vermolmd.*
- Pëngngadjak, A. *aandrijver, aanspoorder.* Pëngngadjakken, *aanspooring, aandrijving.*
- Pënggarissan, A. *lniaal; het geen dient om lijnen te maken, het trekken van lijnen.*
- Pënggawan, L. *toevoer, aanvoer.*
- Pënggëssahhan, H. *verjaging.*
- Pënggilingngan, A. *molen, werktuig, raderwerk, pletrol.*
- Pënggoeloe, L. *het middelste kind.*
- Pënggoessalihan, L. *verjaging.*
- Pënggorëngngan, A. *braadpan.*
- Pënggössökkan, A. *boender, borstel; schuring.*
- Pënggroombrang, *pacht op de koperwerken.*
- Pënggowo, A. *titel van hoofdambtenaren.*
- Pënghadhoessan, L. *bad.*
- Pënghoeningngan, H. *kennis, kunde.*
- Pëng'ieng'ngoennan, A. *verzorging, voorzienigheid.*
- Pëngkal, A. *achteruitschoppen.*
- Pëngkoeh, L. *stevig, stijf.*
- Pënglipör, A. *trooster.*
- Pëngloempatan, A. *wip, sprong.*
- Pënggabënnan, H. *hanegevecht; ophitssing.*
- Pëngngadjëng, H. *het geen vooruit of toekomstig; is, hoop; wensch. Voorganger.*
- Pëngngadjì, L. *prijs, waarde. Spaansche daalder.*
- Pëngngadhön, L. *aanhitsing; hanegevecht.*
- Pëngngahoeban, A. *schuilplaats, rustplaats, bescherming, toevlugt, priejeel lommer.* Hakoe liwat dlalan kijé hõra nono pëngngahoebané, ik ga dezen weg langs waarop geene schuilplaats

is. Hanakkoo sabiki dhadhi pënggahoeband
wóng ngakéh., dit. mijn kind word een teentugt
voor velen.

Pënggahies, H. prijs, waarde; spaansche daalder.

Pënggajakkan, A. eene zeef.

Pënggakönnan, L. bekentenis.

Pënggalijan, A. verhuizing.

Pënggambhëttan, H. de reuk.

Pënggamboenggan, L. de reuk.

Pënggamêt, L. haling; helen.

Pënggampët-hampët wëtëng, klisteer.

Pënggandhiko, H. woord, genegde. Beuel.

Pëngganggé, H. kleed, kleeding; gebruik.

Pëngganggo, L. kleed, kleeding, gebruik.

Pënggangngèn, H. vee hoeden.

Pënggangngön, L. idem.

Pënggannjaran, A. vernieuwing.

Pënggantèn, L. ondertrouwd. Pënggantèn dja-

lër, H. Pënggantèn lanang, L. bruidegom.

Pënggantèn bëstwi, H. Pënggantèn wadhön,

L. bruid.

Pënggantër, A. leidsman, geleider.

Pënggantërran, A. leiding.

Pënggantjing, A. grendel; weruel; sluisang.

Pënggantjoerran, A. lijming.

Pënggar, A. knafloekvlucht, etc.

Pënggarab, L. wil, doet, begeerte. Moelané déwakké

mrené, milo harëp hono pënggarahhé, de oor-

zaak dat hij hier komt, is, omdat hij een doel

zal hebben.

Pënggarakkan, H. tromfmetel.

Pënggarakkan, A. arakbranderij.

Pënggarassan, H. de wangen, (kusplaats).

Pënggarëp, L. hoop, wensch. Voorganger.

Pënggarëssan, S. huis van arrest, proovoet, ker-

ker.

Pënggarit, L. grassnijder.

Pënggarittan, L. grasmes.

Pënggaroeh, L. reden, oorzaak; invloed.

Pënggarön, A. kusp, tobbe.

Pënggartënnan, L. uitlogging, verklaring.

Pënggartösan, H. uitlogging, verklaring.

- Pëngngat, H. *vermanen, herinneren.*
 Pëngngatoerran, L. *rangschikking, orde.*
 Pëngngawassan, A. *voorspelling.*
 Pëngngawroehhan, L. *kennis, kunde.*
 Pëngngawroehhi, L. *inwendig vermogen, bewustzijn.*
 Pëngngédjèg, L. *afgezant.* Hikoe sing dhadhi pëngngédjèg hing ratoe, *dat is een afgezant van den vorst.*
 Pëngngéling, L. *aandacht.*
 Pëngngémoet, H. *aandacht.*
 Pëngngèrèggan, L. *schudding, davering.*
 Pëngngèrrèhhan, H. *bestuur, regeering.*
 Pëngngéthènggan, *verloochening.*
 Pëngngétjo, H. *lekkernij; lekker, aangenaam.*
 Pëngngétjo-hétjané salivané, *het aangenamen van zijnen toestand.*
 Pëngngienté, A. *gluurder, luiperd.*
 Pëngngingillipoen, H. *na het bovenstaande.*
 Pëngnginömman, L. *beker, drinkvat.*
 Pëngngiring, H. *aanhang, gevolg, stoet.*
 Pëngngiwahhan, H. *verandering.*
 Pëngnglanggènggan, A. *vereeuwiging.*
 Pëngnglirikkan, L. *lonking.*
 Pëngngodjo, L. *verlof, toestemming.* Kōwé gawé mēngkono hikoe, hōléh pëngngadjané sopo, *wiens toestemming verwierft gij, dat gij zoo handelt?*
 Pëngngoebérran, L. *najaging.*
 Pëngngoedanèn, H. *kennis.*
 Pëngngoejahhan, L. *zoutpan, zoutkeet.*
 Pëngngoekirran, A. *graveerstift; graveersel.*
 Pëngngoekoer, A. *meeter.*
 Pëngngoekoerran, *iets om te meten, duimstok, meetsnoer. etc. meeting.*
 Pëngngoelirran, A. *schroevendraaijer.*
 Pëngngoeloe, A. *opperpriester; priester.*
 Pëngngoembalhan, L. *wijng, zuivering, waschung.*
 Pëngngoembèn, L. *kelk, drinkvat, nap.*
 Pëngngoendjoeckkan, H. *kelk, beker, nap.*
 Pëngngoengsèn, L. *fokkerij.* Hakoe harèp gōlèk pëngngoengsèn sing dhadhi kahoerippakoe, *ik*

zal eene fokkerij voor mijne kostwinning zoeken.

Pénggoerikkan, A. *kloker, pennetje.*

Pénggoesoellan, A. *najaging, navolging.*

Pénggoetoeakkan, A. *verdoeming.*

Pénggöjakkán, L. *schudding; iets om 'te schudden.*

Pénggössök, A. *schrobber, (persoon).*

Pénggössökkan, A. *schrobber (werktuig).*

Pénggöwahhan, L. *verandering.*

Pénggöwél, L. *medelijden.*

Pénggrahössan, H. *gevoel; smaak.*

Pénggrasanan, L. *smaak; gevoel.*

Pénggrëmökkan, L. *verbrijzeling.*

Pénggrëssahhan, H. *oproer; murmureering.*

Pénggridoe, H. *invloed.*

Pénggrimoekkan, L. *hefkozery; verleiding.*

Pénggrisakkan, H. *verderf, verwoesting.*

Pénggrissiekan, L. *loutering, zuivering.*

Pénggroesakkan, L. *verderf, verwoesting.*

Péng'oer, L. *stinkend.*

Péngtjöttöndho, *een Hoofd, hooger dan Pangéran.*

Péniembang, A. *weger, meter.*

Pénienggal, H. *oog, ziener.*

Pénienggalan, H. *spiegel.*

Pénindhhan, A. *onderdrukking, persing.*

Pénjabrangngan, A. *veer, overvaart.*

Pénnagih, A. *eischer.*

Pénnagihhé, A. *eisch, schuldvordering.*

Pénnamböer, A. *trommelslager.*

Pénnampik, A. *weigeraar.*

Pénnampikkan, A. *weigering.*

Pénnanggéllan, H. *verantwoording.*

Pénnangoengngan, L. *verantwoording.*

Pénnarkan, A. *aanklagt.*

Pénnëdh, *goed. Pénnëdhho, het is goed; het ware beter.*

Pénnën, L. *geb. wijs. van Pé, droog! hang het te drooger.*

Pénni, H. *schoon, mooi, fraai.*

Pénnilikkan, A. *aanloop.*

Pénninissan, L. *luchthuis, luchtplaats.*

Pénnirat, L. *galery.*

- Pënnitë, A. *doel bereikend*, *wiskundig*, *juist*.
 Pënnjakit, H. *krankheid*, *wekte*.
 Pënnjalinnan, L. *verwisseling*, *overgieting*, *ver-
taling*.
 Pënnjambattan, L. *weeklagt*.
 Pënnjamboenggan, A. *lassching*.
 Pënnjamboettan, H. *doening*.
 Pënnjandinggan, A. *naarsting*.
 Pënnjapih, L. *bemiddelaar*.
 Pënjapoe, A. *wisscher*.
 Pënnjapönnan, A. *voeg*.
 Pënnjaramman, H. *noutkeet*, *nouphan*.
 Pënnjarienggan, A. *kleinzer*.
 Pënnjëboet, L. *melder*, *noemer*.
 Pënnjëboettan, L. *melding*, *noeming*.
 Pënnjëgërtan, A. *voorsichting*, *verbetering van
toestand*.
 Pënjérëdhhdhan, A. *slede*.
 Pënnjët, L. *platneus*.
 Pënnjindhalan, A. *ruk*.
 Pënnjingngidhdhan, *schuil-*, *wijkplaats voor een
vlugteling*.
 Pënnjipattan, A. *meetsnoer*.
 Pënnjirramman, *bad*; *overstorting*, *begieting*.
 Pënnjobëznan, H. *paging*, *proef*.
 Pënnjoe en Pinnjoe, *zeeschildpad*.
 Pënnjoedittan, A. *lanceel*.
 Pënnjoemëdhhdhan, A. *lont*.
 Pënnjoeroenggan, A. *aandouwing*, *schuiving*.
 Pënnjoetjënnan, L. *zuivering*.
 Pënnjömëllan, L. *gebabbel*, *gepraat*.
 Pënnjörëng, L. *krabbelaar*.
 Pënnjörënggan, L. *gekrabbel*.
 Pënnnoedoh, H. *wijsvinger*, *voorvinger*.
 Pënnnoehoe, L. *kalant*, *vaste koopman*.
 Pënnnoeli, A. *penseel*.
 Pënnnoeloeng, A. *hulp*; *helper*.
 Pënnnoeloenggan, A. *helper*, *het geen helpt*, *red-
ding*, *hulp*.
 Pënnnoembas, H. *kalant*, *vaste koopman*.
 Pënnnoendoeng, L. *vervolger*.
 Pënnnoendoenggan, L. *vervolging*.

- Pënoentoen, L. *leidsman*.
 Pënoeroettan, L. *nakoming*.
 Pënoewoen, H. *verzoek, voordragt*.
 Pënnopo, Mdj. *wat, welke*.
 Pënnowo, A. *stilmiddel, tegengift*.
 Pënnradjoe, A. *waagmeester, weger*.
 Pënnranggan, L. *verlichting*.
 Pënnrapas, L. *verkwister*.
 Pënoeli, A. *sineesch penseel*.
 Pëntar, S. (pientar) *slim, bedreven, ervaren*.
 Pëntël en pëntöl, A. *pas gevormde boomvrucht*.
 Pënthang, L. *kruisigen*.
 Pënthil, L. *uiteinde, knop van vruchten; tepel*.
Pas gevormde boomvrucht. Pënthil soesoë, de
tepel, uijer. Hamënthil, den tepel vasthouden.
 Pënthoeng, L. *een stok met een zwaard of mes*
er op.
 Pëntjèng, A. *scheef, schuins*.
 Pëpak, A. *verzamelen*.
 Pëpakam, *inhoud van het werk getiteld: Kondo*.
 Pëpakan, *verzameling*.
 Pëpantëssé, A. *behoorlijk; aardig*.
 Pëparab, L. *genaamd; bijgenaamd*.
 Pëparabbän, L. *naam; bynaam*.
 Pëparäing, H. *geven, schenken*.
 Pëpatih, A. *titel van een voornaam hoofd*.
 Pëpé, L. *in de zon drogen*.
 Pëpëdhhan, A. *pers*.
 Pëpëk, L. *verzamelen; verzameld; vol*.
 Pëpëkkan, L. *idem. Pëpëkkën, geb. w. verzameld*.
 Pëpëko, L. *slim, verstandig, schrander*.
 Pëpëko, *een groot gevaar, naderend onheil*.
 Pëpër, L. *de voeten afwrijven. Sikillé dli pëpër-*
raké watoë, zijn been aan eenen steen afwrijven.
 Pëpërranggan, L. *krijg, oorlog*.
 Pëpët, L. *indrücken (enfonceer)*.
 Pëpët, A. *een schrijfteeken boven den medeklinker*
om de stomme korte ö uittedrukken.
 Pëpëtéttan, H. *gewassen, planten*.
 Pëpi, K. *insekt*.
 Pëpoetro, H. *kramen, verlossen, baren*.

- Pëppabënan, H. *hassebassen*.
 Pëppadönnan, L. *hassebassen, twisten, harrewar-*
ren.
 Pëppanggihhan, L. *ontmoeting, zamenkomst, toe-*
val, gebeurtenis.
 Pëppatjangan, L. *vrijen; vrijerij*.
 Pëppiendahhan, A. *verplaatsing, verhuizing*.
 Pëppilies, A. *voorhoofdblanketsel*.
 Pëppiliessé woenggoe, *oranje voorhoofdblank-*
ketsel.
 Pëpplëngkóngngan, A. *zegeboog*.
 Përanakkan, L. *baarmoeder*.
 Përang, L. *oorlog; oorlogen*.
 Përantéjan, Ml. *kluistering*.
 Përanti njoelam, L. *borderen*.
 Përantös njoelam, H. *borderen*.
 Përdjônggo, *geschiedschrijver; geestelijke*.
 Përdoeli, L. *bemoeijen, raken, schelen*.
 Përdoentën, H. *idem*.
 Përdöngdi, L. *verschillen, twisten*.
 Përdötan, H. *regtbank, vierschaar*.
 Përëbatan, H. *ontrukking*,
 Përëboetan, L. *id*.
 Përëdh, L. *vullen, opstoppen. (als darmen)*.
 Përëng, L. *helling van een berg*.
 Perhipéjan, A. *zwagerschap*.
 Përih, A. *fel, geprikkeld, verhit*.
 Përjoedan, H. *oorlog*.
 Përjoegi, H. *best, deugdzaam; deugen*.
 Përijogo, L. *id*.
 Përkawis, H. *zaak, artikel, voorval, ding*.
 Përkoel, A. *kluppel*. Përkoel prang, *strydknods*.
 Përkoro, L. *zaak, artikel, voorval, ding*.
 Përkoso, H. *dapperheid;forschheid*.
 Përloe, §. Ar. *verpligte inachtnemingen*.
 Përmono, *benaming voor eenen fiscaal die zich*
aan den letter der wet houdt.
 Përmoto, A. *juweel, edelgesteente*.
 Përnah, A. *plaats, oord; tijdens, zoo lang*.
 Përnakan, A. *eën bastaard Sinees van eenen si-*
neschen vader en inlandsche moeder.
 Përnomo, H. *het volle (van de maan)*.

- Pérrak, L. *naast bij, dicht bij.*
 Pérrassan, L. *aandoening, gevoel; gevoelen.*
 Pérréssan, A. *het melken.*
 Pérrri, A. *berggeest, luchtgeest.*
 Pérrroossan, L. *verkrachting.*
 Pérsandjan, A. *aantloop.*
 Pertapan, L. *plaats van boetdoening, cel, hut; boetdoening.*
 Pértigo, *regtsterm voor hem, die iets vindende, het met ter bewaring geeft aan een zijner huisgenoten.*
 Pértjadhös, H. *gelooven, vertrouwen.*
 Pértjojo, L. *gelooven, vertrouwen.*
 Pértomo, H. *eerst, eerste.*
 Pértöndo, A. *blijk, merk, teeken, sein, baak.*
 Pértopo, L. *kluzenaar.*
 Pésagi, A. *kant, zijde. Papat pésagi, vierkant.*
 Pésigit, S. *tempel.*
 Pésing, L. *pslucht.*
 Pésö, L. *mes.*
 Pésök, A. *kneuzen.*
 Pésoesoen, L. *zoogkind.*
 Pésoesön, A. *stapel.*
 Péssamöwan, L. *raadvergadering.*
 Péssanggrahhan, A. *herreberg, pleisterplaats, karavansera.*
 Péssodjo, L. *middelmatig.*
 Péstih, A. *moeten; zeker; zekerlijk; noodlot.*
 Péstoel, S. *pistool.*
 Pêt, L. *halen, nemen. Pêtten, haal, neem.*
 Pêtadahhan, *iets om iets op te vangen.*
 Pétak, pêtak, H. *schreeuwen; uitdagen.*
 Pêtak, A. *tuin, bed, perk.*
 Pêtan, A. *luizen. w. w.*
 Pétangngan, A. *waarzegging,*
 Pétarangangan, *een nest.*
 Pêték, L. *raden.*
 Pêtéléssan, L. *badkleed.*
 Pêtëng, L. *duisternis. Pêtëng hilang dhadhi padang, na de duisternis komt het licht.*
 Pêthak, H. *wit, blank.*
 Pêthakkan, H. *zilver.*

- Pëthël, A. *houweel, dissel, akst.*
 Pëthi, A. *kist, koffer.*
 Pëthik, A. *afnijpen; afplukken.*
 Pëthik, A. *klein goudsmids hamertje.*
 Pëtho, K. *water.*
 Pëthoek, L. *eenstemmig, eensgezind.*
 Pëtinggi, A. *dorpshoofd (op sommige plaatsen).*
 Pëtis, *het sap, van doorgezegen spijs, zijnde, eene geliefdkoosde saus van de Javanen.*
 Pëtjah, A. *breken.*
 Pëtjak, L. *een voet. (maat).*
 Pëtjandën, H. *begraafplaats.*
 Pëtjapilan, A. *ontuchtig.*
 Pëtjattöndo, H. *grenswachters.*
 Pëtjé, A. *aan een oog blind. Bjen matamoe bë-
 tjik, sahiki dhadhi pëtjé, eerst waren uwe oog-
 gen goed, nu zijt gy aan het eene oog blind.*
 Pëtjöt, L. *buffelzweep.*
 Pëtor, §. PORT. *factor; Resident.*
 Pëttëng, L. *duisternis; duister.*
 Pëttënggan, L. *dusternis; duister zijn.*
 Pëttiengkah, A. *kuur, luim, tuil.*
 Pëttoeloenggan, A. *hulp.*
 Pëttök, A. *kakelen als hoenders.*
 Pëwëddalan, H. *uitgang.*
 Pëwëttörnan, L. *idem.*
 Pidih, L. *nederdrukken.*
 Pidjër, A. *borax gebezigd tot het smelten van
 goud enz.*
 Piendah-piendah, H. *gansch, geheel, volstrekt.*
 Bütën piendah-piendah, *volstrekt niet.*
 Piendjal, A. *vloo.*
 Piengkäl, *een schrijfteeken iwo of ijo uitdrukkende
 zie §. 7 der spraakkunst.*
 Piennangkoe, A. *op den schoot gehouden worden.*
 Pienni en pënni, H. *fraai.*
 Piennjoe, A. *zeeschildpad.*
 Pientën, H. *hoeveel. Pientën-pientën, mengte,
 velen. Pientën laminjo, een geruime tijd. Hoe lang?*
 Pientër, A. *slim, schrander, loos.*
 Pientjang, A. *kreupel, hinkende; kimpelen.*
 Pihangkoeh, K. *trotschheid.*

- Pijagam en pijagëm, H. *akte, bevelschrift, firman; aanstelling, adelbrief.*
- Pijambak, H. *zelf; hij; alleen; eenig.* Pijambak, *dient ook om den overtreffende trap atm te duiden, als: Moeljo pijambak, de allerverhevenste.*
- Pjandël, L. *gelooven, vertrouwen.*
- Pjik, *zekere vogel.*
- Pjoe, K. *de heup.*
- Pikadjëng, H. *begeerte, verlangen.*
- Pikang, A. *heup.*
- Pikantoeck, H. *verkrijgen, verwerven.* Pikantoeck *sih hing ratoc, eene gunst van den vorst verwerven.*
- Pikat, A. *lokken, (vogels).* Pikat dhorò, *lokduif.*
Toekang mikat, *vogelaar.*
- Pikir, A. *denken, peinzen; overweging.*
- Pikiran, A. *gedachte, denkbeeld; meenen; bedenkelijk.*
- Pikoekoch, L. *hechtheid; volharding, standvastigheid, stevigheid.*
- Pikoel, L. *op den schouder dragen.* Een pikol, *zijnde 125 oude ponden.*
- Pikön, A. *versuffen.*
- Pilak, A. *droes, verkoudheid.*
- Pilënggah, H. *zitten; wonen.* Pilënggah nagri Madoero, *op Madura wonen.*
- Pilih, A. *kiezen, uitzoeken.* Pilih kasih, *partijdig.*
- Pilihhan, A. *kiezing, keus, verkiezing.*
- Pilinggan, L. *slaap van het hoofd.*
- Pilissan, H. *slaap van het hoofd.*
- Pimahhan, A. *huishouding.*
- Pinabhèn, H. *in geschillen betrokken worden.*
- Pinadhoe, L. *id.*
- Pinadjar, H. *verhaald worden.* Koelo sampoen pinadjar kalih tijang sèpoeh, *ik ben door een oud man verhaald geworden. (door een oud man werd mij verhaald).*
- Pinadhön, L. *getwist, tegengesproken worden.* Wiltjarané pinadhön, *zijne woorden worden gedurig tegengesproken.*
- Pinagoet, A. *aangevallen worden.*
- Pinalajökké en pinalajökkaké, *op de vlugt gebragt*

worden; medegegomen, geschaakt, gestolen worden. Pédanggé pinalajökkaké hoewóng, *met zijn zwaard is men gevugt.*

Pinalih, H. *gedeeld-; gehalveerd worden.*

Pinanah, L. *met een pijl geschoten worden.*

Pinandjër, A. *het hoofd op een piek of stok.* Woes pinandjër haannèng pinggier bèngngawan, *reeds is het hoofd op den oever der groote rivier op een piek gezet.*

Pinang'an, A. *siridoos.*

Pinang'an, L. *gegeten worden.* Kang tan wènanng pinangungan, *het geen ongeoorloofd is gegeten te worden.*

Pinanggoel, A. *op schouder gedragen worden.*

Pinanggih, H. *ontmoet worden.*

Pinanggihhakèn, H. *ontmoet worden; doen ontmoeten.*

Pinangkaanné, (van söngko) *komende, zijne komst.*

Pinangkoe, A. *op den schoot gehouden worden.*

Pinanthèng, A. *uitgetrokken, uitgerekte worden.*

Tali lajar prahoekoe kahé pinanthèng hōra biso kèntjèng, *de schoot van het zeil mijner praauw wordt getrokken, (maar) kan niet gestrekt staan.*

Pinapak, L. *onthaald, ontmoet, afgehaald worden.*

Pinapak hono hing dhalan, *onder weg afgehaald werden.*

Pinarak, H. *zitten.* Pinararak hing paséban, *in de vergaderzaal zitten.*

Pinarakkan, H. *gestoelte, zetel; gezeten zijn.*

Pinarannan, L. *vezocht worden.* Hoemahhé pinarannan hoewóng, *zijn huis wordt bezocht (door menschen).*

Pinarèk, H. *zitten.*

Pinarigi, L. *versierd zijn.*

Pinarikso, A. *onderzocht worden.*

Pinaring, H. *begiftigd, gegeven, aangeboden, overhandigd worden.* Nowolo pinaringngakèn toemoeli marang sang Ngadipati, *de brief werd vervolgens aan den Adipati overhandigd.*

Pinaringngan, H. *begiftigd zijn.* Pinaringngan gاندjarian, *met gunsten begiftigd zijn.*

- Pinarodo, L. *verguld worden of zijn*. Lawang-
ngé pinarodo, *zijne deur is verguld*.
- Pinasang, L. *geschoten, aangestoken, in elkander
gezet, vereenigd worden*. Mrijammé pinasang
hōra moenni, *het geschut wordt afgestoken en
geeft geen geluid*. Pinasanggakēn, *doen af-
steken; maken dat iets afgestoken wordt*.
- Pinatik, H. *omzet, ingezet*. Pinatik hing nowo rētno,
met edelgesteenten omzet.
- Pinatjanggaké, L. *gevrijd worden*. Hanakké pi-
natjanggaké karo hanakké wōng Bali, *zijne doch-
ter wordt gevrijd door eenen zoon van eenen
Balnees*.
- Pinatjoehaké, L. *uitgezonderd worden*.
- Pinandjang, H. *verlengd worden*. Pinandjanggēn-
no kang joesijo, *het leven moge verlengd wor-
den*.
- Pinasthi, A. *verzekerd worden, bepaald zijn*. Bojo
hoewoes pinasthi hisoen kawirangan, *eilieve het
is reeds bepaald dat ik te schande word*.
- Pinasthiko, A. *tot bloemen of tot een ruiker za-
mengesteld worden*.
- Pindah, A. *verplaatsen; afscheiden; het afgeschei-
dene*. Kang sang pindah, *de eene helpt, het
afgescheidene*.
- Pindang, A. *eene soort van Indische kerrij, met
buffelvleesch, visch, etc*.
- Pi'ndih, *het uitpluizen van de katoen na het
uitkloppen, door middel van een bamboes*.
- Pindo, *tweede*. Kaping pindo, *tweemaal*. Ping
pindo, *de tweede*.
- Pindoeng, L. *lange samaar*.
- Pinēdjahhan, H. *gedood worden*. Pasthi jēn pinē-
djahhan sami hadjrih haniengngali, *als hij ge-
dood wordt, zullen allen vreezen bij het zien
(daarvan)*.
- Pinēkso, L. *genoodzaakt worden*.
- Pinēlloro, L. *geergerd, ziek gemaakt worden*. Ha-
wakké pinēlloro, *hij wordt ziek gemaakt, ge-
kweld*.
- Pinēndēm, L. *geplant, begraven worden*. Pinēn-
dem hing lēmah, *in de aarde geplant worden*.

- Pinəngging, L. *verboden worden*. Barang kang pinəngging ngikoe lérənnono siro, *hetgeen verboden wordt, laat gij dat!*
- Pinəppək, L. *verzameld worden*. Pinəppək kabéh kantjané, *al zijne makkers worden verzameld, (verzameld hij)*. Woss pinəppək sakathah djogo bélo, *alle dienaren waren verzameld*.
- Pénérang, L. *afgehouden; bevochten worden*. Pénérang tanggané, *zijne hand is afgehouden*. Nəgarané pinérang moengsoeh, *de stad wordt door den vijand bevochten, bestormd*.
- Pinərnah, L. *geplaatst worden*. Pinərnah nəng lór wətan, *in het noordoost geplaatst worden*.
- Pinərröeng, L. *afgesneden worden, (van de ooren)*. Pinərröeng koepinggé, *zijne ooren zijn afgeaand*.
- Pinəsthi, L. *zeker, voorzeker, verzekerd worden*. Pinəsthi dhadhi bətik, *voorzeker zal het goed worden*.
- Pinətək, L. *voortgedreven, bevolen -; begraven worden*. Pəgawəhhané pinətək, *het werk wordt voortgedreven*. Hanakké pinətək ginahoe, *het kind wordt bevolen te leeren*. Wəng mati kəwé dhoeroeng pinətək, *dat lijk (die doode) is nog niet begraven*.
- Pinəthoek, H. *ontvangen, afhalen*. Pinəthoek sangking grijanipoen, *van zijn huis afhalen*.
- Ping, A. *maal, keer, zoo veel, zoo veelste*. Ping kalih, *tweemaal; de tweede*. Ping séwoe, *duizendmaal*.
- Pinggan, A. *bord, schotel*.
- Pinggiér, A. *rand, boord, kant, qever, zopm*. Hing pinggierring bəngngawan, *aan den oever eener groote rivier*.
- Pingkal, A. *een schryfsteeken, dat aan de rechterzijde met den letter verbonden wordt en als io, wo, of iwo wordt uitgesproken; zoo als in haggiwo, lagjo, iwang komende slechts in Kawische woorden voor*.
- Pinidjət, A. *genepen, gevouwen worden*. Nowolo pinidjət bahé, *de brief werd slechts toegevouwen*.

- Piniendah, A. *verplaatst, verhuisd worden.*
 Piniharso, H. *gehoord worden.*
 Pinikoel, L. *op schouder gedragen worden.* Pini-
 koel loengngoe hoemahlé déwé, *gedragen wor-*
den (en) naar zijn eigen huis gaan.
 Pinindo-pindo, L. *meenen, wanen.* Hawakké pi-
 nindo-pindo kojo wöng soegih, *hij acht zich zel-*
ven als een rijkwaard.
 Pinisalin, L. *van kleederen verwisselen; overgego-*
ten, vertaald worden.
 Pinirèng, H. *gehoord worden.*
 Pinnrih, A. *opdat, ten einde.* *Gevorderd, ge-*
noopt worden.
 Pinodo, L. *gelijk gesteld worden; vergeleken*
worden. Pinadakkaké, *doen vergelijken; doen*
gelijk stellen.
 Pinoedji, L. *gebeden, geprezen worden.*
 Pinoedjo-poedjo, L. *aangebeden, bemind worden.*
 Hanakké pinoedjo-poedjo, *zijn kind wordt zeer*
(door hem) bemind.
 Pinoegat, K. *onthalsd worden.*
 Pinoekoel, L. *geslagen worden.*
 Pinoendoet, H. *aangenomen, gehaald worden.* Pi-
 noendoet poetrané, *zijn kind wordt gehaald.*
 Pinoeno, K. *ik; mij, mijn.*
 Pinoertji, H. *vermeld worden.*
 Pinoko, K. *gedaan worden.*
 Pinolo, L. *geslagen worden.*
 Pinoloro, L. *gekweld, geergerd, ziek gemaakt*
worden. Pinoloro sabèn dhino; *elken dag ge-*
kweld worden.
 Pinöndhön, H. *gedragen worden.* Hanakké pi-
 nöndöng, *zijn kind wordt gedragen. (op de Eu-*
ropesche manier.)
 Pinöngko, L. *gegist worden.* Pinangkané hakoe tji-
 loko sabab kowé, *naar gussing ben ik ongeluk-*
kig door u.
 Pintjang, L. *kreupel, mank.*
 Pinto en piento, L. *gereed, klaar.* Piniento-piento,
gereed gemaakt worden. Piniento-piento pang-
 nganan, *het eten wordt gereed gemaakt.*
 Pipidjoeng, H. *gaan.*

- Pipilinggan, A. *de skapen van het hoofd*.
 Pipingitan, A. *verscholen, geborgen*.
 Pipis, A. *knoeden*.
 Pipitoe, A. *seven*. Tatoené pipitoe, *hij had seven wonden*.
 Pirang, L. (piro) *hoe veel; eenige*. Pirang dino, *eenige dagen; hoe veel dagen?*
 Pirasat, S. Ar. *gelaat*.
 Pirëmbag, H. *eenstemmig, eensgezind*. Pirëmbagan sagoengging kang poro wali, *al de heiligen waren eensgezind*.
 Pirënnan, H. *genoegen*. Soeko pirënnan, *genoegen, welbehagen*.
 Piring, A. *bord, schotel*. Piringgan, *een schoffelje*.
 Piro, L. *hoe veel; vele; eenige*. Piro-piro, *wonngte, eenige, velen, zoo veel als*.
 Piroes, A. *turkoois*.
 Pirso, H. *weten, kennen*.
 Pisah, L. *scheiden*. Tan pisah, *onafscheidbaar, niet kunnende scheiden*. Gonné pisah-pisahhan, *scheidingsplaats*.
 Pisan, A. *maal, keer*. Kapisan, *de eerste*. Sapisan, *eenmaal*. Pisan-pisan, *gansch, zeer, volstrekt*.
 Pisang, H. *bananaan, pisang*.
 Pisak, L. *gescheurd*.
 Pirso, H. *weten, kennen*.
 Piso, A. *mes*. Piso pannjoekoer, *scheermes*.
 Pisoe-pisoe wan, L. *gekyf; beleediging*.
 Pisto, K. *ongeschikt, onyepast*.
 Pisoeh, L. *beschimping, aangraauwing*.
 Pisengsoeng, A. *begiftigd worden*.
 Pitadhös, H. *gelooven; vertrouwen*.
 Pitadjëng, H. *geloof, vertrouwen; opdragen*. Kapitadjëng, *gelooft; geloven*.
 Pitakënnan, H. *vraag*.
 Pitakënni, H. *ondervragen*.
 Pitakönni, L. *ondervragen*.
 Pitakönnan, L. *vraag*.
 Pitamboeh, A. *onverschillig*. Lodjo pitamboeh, *wees niet onverschillig*.
 Pisëdah, H. *aanwijzing*.

- Pitëppang, A. *verzameld*.
 Pitës, A. *uitdrukken, naar buiten douwen*.
 Pitëk en pétak, L. *grootte vliegen, in de wille-
nissen of wouden*.
 Pitëk, A. *kieken*.
 Pitjek, L. *blind*.
 Pitjis, A. *kleine duiten*.
 Pito, S. PORT. *lint, band*.
 Pito, K. *lichtgeek*.
 Pito, K. *vader*.
 Pitoe, A. *zeven*. Pitoeng ngatoes, *zeven honderd*.
 Pitoe las, *zeventien*.
 Pitoedoeh, L. *wijzer, aanwijzer*.
 Pitoehoeh, H. *kleeden*.
 Pitoejoe, K. *heldhaftig*.
 Pitoeloeng, A. *hulp*.
 Pitoengkassan, *einde*. Sërrat pitoengkossan, *tes-
tament*.
 Pitoenno, H. *schade, verlies*.
 Pitoeroen, L. *afkomst*. Pitoeroen saking kang ro-
mo, *afkomst van vaders zijde*.
 Pitoetoer, L. *leering, onderrigt; verhaalt*.
 Pitojo, L. *vertrouwen; vertrouwd*.
 Pitrah, L. *giften, aatmoenen die men in de mos-
kee geeft voor de priesters bestaande in een
gantang rijst*.
 Pitro, K. *een lijk*.
 Pittënnah, S. Ar. *aandichten; lasteren*.
 Piwelassan, L. *aandoentlijkheid; aandoening; leer-
gevoelig*.
 Plabëttan, H. *ree, ankerplaats*.
 Plaboewan, L. *idem*.
 Pladjënggan, H. *loop, ren, vaart, vlugt*.
 Plagan, K. *oorlogsveld*.
 Plahoro, A. *storm*. Akelig, *akeligheid*.
 Plajoe, L. *vlugt, vaart, ren*.
 Plangkringgan, A. *stokje of krukje waar de vo-
geten op rusten*.
 Plantan, K. *waschlinnen*.
 Plataran, A. *oppervlakte*.
 Plëmmahhan, L. *akker, land*.
 Plëngkoeng, A. *boog, eereboog; holtrond*.

- Plénthing, A. *pok*.
 Plèpak, L. *smooren; stikken*.
 Plikan, A. *eene mijn*.
 Plérèrnan, L. *rust-, hgplaats*.
 Plisir, A. *franje*.
 Plötöt, A. *drukken, uitdowen*.
 Po, g. t. *zekerlijk*.
 Po-ajo, K. *dat*.
 Podho, A. *de Podho is een teeken dat in het begin van een geschrift, aan het hoofd van elke stanza van een gedicht en aan het einde van eene zinsnede geplaatst wordt, rustpunt; zie de verschillende soorten van Podho in de spraak-kunst. Holéhhé motjo, holéh sèpodho gèdé, kan men doorlezen als men aan een groot rustpunt (sluitteeken) komt*.
 Podho bab, *staat aan het begin van eenen nieuwen zin*.
 Podho handhap, *gebruikt de mindere aan het begin zijner brieven aan meerderen*.
 Podo lingso, *wordt aan het einde van eenen volzin en achter elken regel eener stanza geplaatst, dienende tevens zoo wel voor , ; : als voor*.
 Podho loehoer, *gebruikt de meerdere aan het begin zijner brieven aan minderen*.
 Podho madjo, *gebruiken personen van gelijken rang aan het begin hunner brieven*.
 Podho handezging tjelatoe, *staat in plaats van Podho lingso*.
 Podho-watjan hanglègèuno, *een teeken, overeenkomende met de taroeng*.
 Podo, L. *gelijk, evenbeeld; alle; zij, zamen. Padaklaké, gelijkstellen*.
 Podo, K. *knie; voet. Gelaat; vers. Prakawis poeniko sampoen dawoeh wöntèn hing padaning ngratoe, die zaak is reeds voor de voeten des konings gekomen. (gevallen)*.
 Pödjok, A. *tip, slip, hoek. Pödjok hoemahhé, de hoek van het huis*.
 Pödjok moto, L. *buitenhoek van het oog*.
 Poedak, L. *zekere bloem*.

- Poedji, L. *wensch, bede, gebed; aanbeveling. Hamoedji, aanbevelen.*
- Poedjean, L. *aanbeveling.*
- Poedjo, K. *hulde, lofzang. Poedjo boemi, hulde aan de aarde; feest dat in de woeko gemrëg (eene week toegeheiligd aan Batoro sokro) gevierd wordt.*
- Poedjoro, K. *goden.*
- Poeh, A. *wijs, maat.*
- Poeh, L. *melken. Dhi poeh, gemolken worden.*
- Poehhan, L. *melk.*
- Poehoen, *haar op de voeten.*
- Poejéng, H. *hoofdpijn.*
- Poejiko, L. *vuur en asch dooreën.*
- Poelih, H. *kunnen, instaat zijn.*
- Poejoeh, A. *kwakkel.*
- Poejoehhan, A. *blaas, waterblaas.*
- Poekang, L. *schenkel, dije.*
- Poekoel, Ml. *staan, (het slaan der klok en daarvan: uur). Poekoel piro, welk uur, hoe laat is het. Poekoel pinoekoel, elkander slaan.*
- Poekoeloen, K. *Heer, gebieder der wereld. Gij, UE. uw. u. Gih poekoellan kang dëkkah Bintoro, kadang kawoelo wijossé, ja gebieder! die te Bintoro woont is inderdaad mijn broeder. Pekoeloen pandoe kadji, gebieder, doortuchtig vorst.*
- Poelang, L. *leeren.*
- Poelanggan, L. *plecht.*
- Poelas, A. *verwen.*
- Poelés, L. *slapen.*
- Poelir, A. *het vleesch van iemand omdraaijen.*
- Poelih gëttih, L. *wreken.*
- Poelo, L. *eiland. Poelo Djowo, het eiland Java.*
- Poeloeh, L. *tien. Róng poeloeh, twintig.*
- Poeloeng, H. *achtbaarheid.*
- Poeloek, L. *zooveel als een mondvol. Met de hand eten.*
- Poeloeng, L. *verzamelen (als gedroogde alang-alang, etc.)*
- Poeloer, H. *pit van een boom.*
- Poeloet, L. *gom. Poeloet kajoe, boomgom.*

- Poeman, K. *mensoh.*
 Poen, *beteekent dikwerf niets en dient om de maat te bevorderen; voorts; ook; door.*
- Poenang, K. *soort.* Saho'eugellé poenang toelis, *allerlei soort van schrift.*
- Poenang margi, K. *op weg, onder weg.*
- Poendak, L. *schouder.* Poendakké toegel, *zijn schouder is gebroken.*
- Poendélikkan, L. *het verdraaijen der oogen.*
- Poendhi, H. *waar, werwaarts.* Poendhi gènné, *waar is hij. (zijne plaats).* Poendhi-poendhi, *waar ook, overal, alom.* Kadhi poendhi, *hoedang.* Hing poendhi wismo, *waar is het huis.*
- Poendingan, H. *tuisten.*
- Poendirangan, *verdraaijen.* Matané poendirangan, *ngan,*
- Poendjoel, H. *verheven, achtbaar, meer, overtreffen.* Toehoe jèn nalindro poendjoel, *voorwaar een verheven vorst.* Poendjoelling sasami-sami, *zijns gelijken overtreffen.*
- Poeköl, L. *een stuk hout om te slaan.*
- Poendjoeng, H. *eerbied bewijzen; aanbieden.*
 Poendjoenggan, *hulde; aanbod, geschenk.*
 Dhi poendjoeng sakéhhé pangnganan. *alle spijzen werden aangeboden.*
- Poendoet, H. *halen, nemen.* *Verzoeken.*
- Poengawaning (poenggowo) *dienaar, ambtenaar.*
 Sarjio ngandhikanuero: *héh poenggawaning wang, en zeide: o mijn dienaar.*
- Poenggoeng, K. *dom; lomp; dwaas.*
- Poenggowo, L. *dienaar, ambtenaar, staatsofficier.*
 Hinggang poenggowo tédakkiro sang praboe Péngging, *de staatsdienaar afstammende van den vorst Péngging.*
- Poengkoer en poengkër, H. *achter.* Hanaradjang sabalané saking poengkoer, *zijn leger van achteren overvallen.*
- Poengkoerran, H. *achterste, achtergevel.*
- Poengngoeng, H. *treuren.*
- Poengpoeng, A. *tijd, ledige tijd.*
- Poennang, K. *soort; betreffen.* Kang poennang, *wat betreft.*

- Poenniki en poeniki, H. *deze, dit*. Kawoelo poeniki, *ik zelf*. Hinggih poenniki tijang hëstri koelo *voorwaar dit is mijne vrouw*.
- Poennopo en poenopo, H. *welke, wat*. Kadhijo poennopo *hoedanig, op wat wijze*. Hisi poenopo hing kang pëthi kirarjo bantoe prang, *wat is er in de kist die gemaakt is om in den oorlog te dienen*.
- Poenikoe en poenniko, H. *dat, die*. Hinggih poenikoe sangking kawoelo, *ja, dat is van mij*.
- Poennjo, T. S. *bezitten*.
- Poentir, A. *draaijen, strengelen*. Dhipoen poentir bëbrëngngössë, *hij draaide zijne knevels in een*.
- Poentoe, A. *touw vlechten*.
- Poepoedhöt, A. *dienaar van een heilige*.
- Poepöe, H. *dije, bout, schenkel; zij*.
- Poepoeh, K. *oorlog, gevegt, oorlogen*. *Maat, vers, stanza; slaan*. Poepoeh nëmbang, *de maat slaan*. Prang poepoeh, *gevegt in den oorlog*.
- Poepoelakën, *verzamelen*.
- Poepoengkoerran, H. *achterhuis*.
- Poepoer, A. *blanketsel*.
- Poepoes, *jeugdig lommer; palmladeren*. *Het groen*.
- Poepoetjoek, A. *punt, hoek, uiteinde*. Jën moenggoeh hing kaladjëngkëng prënahing mamandhinë, hamöng satoenggal, moenggoeh hing poepoetjoeking boentoeté, hōra nono lijan malih, *bij den schorpoen is de plaats van het vergif slechts eene, aan het uiteinde zijns staarts, en geens andere meer*.
- Poepoetro, H. *verlossen, baren, bevallen*. Malar poepoetroho, *op dat zij baren moge*.
- Poepön, A. *aangenomen, erkend*. Larë poepön, *aangenomen kind*.
- Poera, K. (poero) *land, oord; stad*. Praptëng poera pan sami hanangngis, *zij dwamen alle wende in de stad*.
- Poerbo, K. *magt; magtig*. Sang soekmo poerbo wisëso, *de Heer die magtig, en vermogend is*.
- Poerbokoro, K. *speeltuig der Goden*.
- Poerët, A. *te kort van armen of beenen*.
- Poeri, K. *kamer, binnenkamer, binnenste van het patcis*. Sang praboe sampcen kocudoer hing da-

- lam poeri, *de vorst is in het binnēste van het paletsgedaan.*
- Poeringis, L. *lagchen.*
- Poeringgissan, L. *gelach.*
- Poerisio, K. *waschlinnen.*
- Poeriswo, K. *vuiligheid, drek.*
- Poerno, K. *genezen; o. w.*
- Poernomo, H. *het volle van de maan.* Sasi poernomo, *volle maan.*
- Poero, K. *land, oord; stad.*
- Poeroe, L. *roode steen, meni.*
- Poeroeg, H. *gaan; roepen.* Diko poeroeggi bo-djo koelo, *roep gy mijne vrouw.*
- Poeroen, H. *durven, zich verstouten, wagen, willen.* Koelo bötēn poero, *ik waag het niet.*
- Poeroesijo, K. *man.*
- Poeroso, K. *leeraar, geestelijke; vorst.*
- Poeroewito, K. *leeren, onderwijs ontvangen.* Poeroewito mring siti djennar, *onderwijs bij siti Djennar, ontvangen.*
- Poerwaning, K. (Poerwo) *begin, aanvang.*
- Poerwo, K. *aanvang, begin; eerst: het oosten.*
- Poerwogo, K. *eene rivier.*
- Poerwoto, K. *oorspronkelijke berg.*
- Poesër, A. *navel.*
- Poesoeh, L. *de maag.*
- Poesoeh, A. *een baal of stuk bereide katoen eer het gesponnen wordt.*
- Poesoko, A. *erfelijk; erfens; erven, Höléli poesoko piro köwé, hoeveel erft gy.* Barang poesoko, *erfgoed; erfelijk.*
- Poesoro, K. *ketting, keten.*
- Poespito, K. *bloem, vele en lange wortels hebben.*
- Poespito-warsi, K. *Bloem des jaars, zijnde de naam voor de tweede maand des jaars, volgens den ouden stijl.* Poepo dharsino, K. *de vierde maand. o. s.*
- Poespo, K. *bloem.*
- Poesporëtno, K. *hiacint.*
- Poesti, K. *vct.*
- Poestiko, K. *zoet.*

- Poetaran, A. *spil, as, windas; draaiwerktuig; draai.*
- Poetar, en poetër, A. *draaijen, omdraaijen.*
- Poetër, A. *eene akkerduif, een duif die veelal dicht bij den grond blijft.*
- Poetërran, als Poetaran.
- Poetih, L. *wit, blank.* Wöng poetih, *een blanke.*
- Poetjak, A. *top, kruin, tin.* Poetjak hoemah, *top van het huis.*
- Poetjang, L. *pinangboom.*
- Poetjanggan, H. *surdoos.*
- Poetjat, A. *bleek.*
- Pojoek, A. *punt, slip, top.* Punt van een kris.
- Poetjöng, A. *zekere vrucht.*
- Poetoe, L. *klein kind.* Poetoëningsoer timballono, *roep mijn klein kind.*
- Poetoeng, A. *krakken, knakken, breken.*
- Poetoës, A. *af, gedaan; gebroken.*
- Poetoësan, A. *uitspraak, einde, afloop.* Poetoësan hoekom, *vonnis, uitspraak van den regter.*
- Poetoësan (pi-oetoësan), H. *afgeant.*
- Poetranniro (Poetro) *zijn kind.*
- Poetrëng, K. *vorstelyk kind, zoon.*
- Poetri, H. *dochter.* Princes.
- Poetro, H. *kind, zoon.* Baren, *verlossen.* Sampoen poetro, *reeds verlost.* Hapoëpoetro, *verlossen.* Poetro hangkat, *aangenomen kind.*
- Poëwan, L. *melk*
- Poëworo, K. *oorlog voeren; oorlog.*
- Poëwoso, L. *godsdiënstig vasten.*
- Pöh, A. *uitnypen.*
- Pöhël, A. *hoekkiezen.*
- Pöjö, *kom!* Pöjö podo, *kom te zamen.*
- Pökah, L. *barsten.* Sösiné pökah, *het slot is gebarsten.*
- Pökah, L. *manieren.* Pökallé wöng ngëdan, *hij heeft gekke manieren. (manieren van een gek).*
- Pögërran en Poëgërran, H. *steun; regter.*
- Pöjo, K. *water.*
- Pöjök, L. *laken, afkeuren, verkleinen.*
- Pökëllék, A. *krakken.*
- Pölag, H. *zekere melody.*
- Pölah, A. *manieren, kuren; zich aanstellen.* Pö-

- lhhé hamédanggi, *hij stelde zich aan als of hij met het zwaard wilde houwēn.*
- Pōlah, L. *bewegen.* Wis hōra biso pōlah, *Aj kan zich reeds niet bewegen.*
- Pōlattan, L. *duidelijk, zichtbaar, ruim, uitgestrekt; schijnen, vertoonen.* Deléngugané wis pōlattan, *het uitigt is ruim, duidelijk.* Lēmāhhan kījé pōlattan tēmnhēn, *dit land is zeer uitgestrekt.* Sahiki wis maténg pōlattané, *nu schijnt het gaar te zijn.*
- Polo-tjūhro, K. *ondankbaar, ondankbaarheid.*
- Polo, en wōh polo, A. *muskaatnoot.* Toekce polo, *muskaatnoten koopēn.* Kēmbang polo, L. *sekar polo,* H. *soelje.*
- Polo, K. *alle.* Polo gōcūantoeng hatap pinggirring margo, *alle in rijen hangende aan den weg.*
- Polo, L. *staan.* Dhi polo karo pandjalim, *met een rotting geslagen worden.*
- Pōlō, L. *hersenēn.* Ginébbōeg hēndassé kōsi mētōe pōlōné, *hij wordt op het hoofd geslagen, dat de hersens er uitkomen.*
- Pōlōk, L. *enkel, enklaauw.* Wōng nēk kēnno dhi gitik pōlōkké handjoer roebōeh bahé, *als iemand op de enkels geslagen wordt, valt hij terstond.*
- Pōlōmarto, K. *hulp bieden, gaarne helpen.*
- Pōlōro-loro, *naam voor bejaarde vrouwen.*
- Pōmahhan, *die hulp verschaffen.* Tuin; *huis en erf.* Hōléhhé gawé pōmahhan koēiang djēmbār, *kan men eene plaats maken die niet groot genoeg is.* Pōmahhané sopo, *wiens tuin is dat?*
- Pōmo, L. *volstrekt, zekerlijk, moeten.* Pōmo-pōmo, *vooral.*
- Pōmoso, K. *vorst, koning.*
- Pōmpo, S. *pomp.*
- Pōn, T. S. *tweede dag der week volgens de sterrekundigen.*
- Pōndjēn, A. *zak.* Pōndjēnkoe hisiné mritjo, *wijns zak is met peper gevuld.*
- Pōndōh, L. *kruin van den kokosboom.* Dli pōndhōhé, *de kruin wordt afgehōuwen.*

- Pöndök, L. *klein huis, hut; rustplaats, of dak.*
 Pondökkan, *hut, huisje.*
- Pönggowo, A. *ambtenaar, staatsofficier.*
- Pono, K. *slang.*
- Ponokawan, A. *dienaar, knecht; volgelingen van eenige geboorte, zoonen of bloedverwanten die mede ten strijde trekken. Ponokawané hing woentat, de dienaren achteraan.*
- Ponopo, K. *plaats.*
- Pöntang, A. *gevekt.*
- Pöntjo, T. S. *vijs. Wind. Pöntjo doto, de vijf zinnen.*
- Pöntjobakak, K. *twisten.*
- Pontjokoro, K. *strijd, oorlog.*
- Pöntjöt, L. *punt, slip. Pöntjöt sapoetangan, slip van een zakdoek.*
- Pöpög, L. *het kapitaal of de koopprijs terug krijgen. Holéhkoe dagang pöpög bahé, moog ik handeldrijvende de koopprijs terugkrijgen.*
- Poommo, L. *volstrekt.*
- Pontjoboko, *slaat eener vrouw door vier personen belicht van ontucht.*
- Pöndjo, *puntige stok om gaten in gronden te sieken waarin rijst geplant wordt.*
- Pontjoworo, A. *week van vijf dagen. Marktweek, de oude algemeene week der Javanen, waarvan de dagen zijn paliing, pön, wagé, kaliwön, manis of légi zie woekoe.*
- Pöpök, A. *luur.*
- Pöpör, L. *dik, breed. Rabiné djarankoe pöpör tēmmeu, het gelaat van mijn paard is zeer breed.*
- Pöpör, L. *overtreksel, foudraal. Hakoe dhoewé sënapan dhoereng ngonon pöpörre, ik heb een snaphaan (en) nog geen overtreksel.*
- Popo, H. *arm, behoefstug: verachtelijk, onrein.*
- Poporo, L. *venter, ventster.*
- Popoto, K. *vlakke.*
- Pöpöwan, A. *een van de kust van nieuw Guinea, papoër.*
- Póik, S. *vork.*

- Poro, L. *alle*. Woes toto poro dhipatijo, *al de Dhipaties waren gerangschikt*.
- Poro, L. *gij*. Soenan Benang moewoes poro hiki, *de Soesoehoenan Benang, zeide: gij (deze)*.
- Poro imam, *alle priesters, priesterschap*.
- Poro wölön, *een achtste*.
- Poro nembélas, A. *een zestiende*.
- Poronjahi, H. *staatsjuffers; dienstmeid*.
- Pös, S. *post*. Djaran pös, *postpaard*. Képolo pös, *postdirecteur*.
- Poso, L. *vasten, vastemaand*.
- Po-tjérrék, A. *schrijfteeken, bestaande uit de Po met een schuin streepje van onderen, gevende den klank van rë*.
- Pötang, L. *schuldenaar*. Kapötangan, *schuldig*.
- Pöthës, L. *afbreken, afnemen*. Këno hopo hiwak-
koe pöthës, *waarom is er van mijn visch af-
genomen*.
- Pötjappan, L. *woorden; spreken; melding maken*.
Hodjo kasi dhadhi pötjapanuing wöng, *laat het
niet zoo ver komen, dat men er over spreekt*.
- Pötji, L. *potje*. Pötji tekko nègoro tjino, *een si-
neesch potje*.
- Poto, K. *vallen*. Een sarong, *schort*.
- Potorono, K. *vorstelijke troon of zetel*.
- Pötjöng, *schoof*. De billen.
- Pötjöt, *utrekken als een mensch*. Ontslaan uit
de dienst.
- Potro, K. *gebladert; blad*.
- Potro këloso, *groene hagedis; benaming voor een
fiskaal, die ligtgeloovig is*.
- Powadé-wadé, B. *zegeboog*.
- Prabatang, A. *stam*.
- Praböe, H. *opgesurd, gekleed*.
- Praboe, H. *koning, vorst*. Praboe hëstri, *koning-
in, vorstin*. Praboe hanëm, *troonsopvolger*.
- Prabët, A. *bekleedsel; werktug, gereedschap*.
- Pradjo, K. *wereld*.
- Pradoelli, L. *schelen, raken, bemoeijen*. Hodjo
pradoeli gawéjan hoewöng, *bemoei u niet met
eens anders zaken*.
- Prabang-koro, K. *de zon*.

- Prabantjono, K. *wind*.
- Prabédho, A. *verschil, onderscheid*.
- Pradjangdjéjan en Pradjandjéhan, L. *verbindtenis; overeenkomst, verbond, belofte*.
- Pradjoerit arahhan, *landstorm; troepen in haast bij een geraapt*.
- Pradono, K. *ligchaam*.
- Pradopo, A. *jong loof van manggaas*.
- Pra galbo, K. *een paard*.
- Pragat, L. *voltooyen, afmaken*.
- Pragélbo, K. *krijgsman*.
- Pragnio, K. *wijs, verstandig*.
- Prah, (met Salawé). Salawé prah, *vierentwintig; welligt is Prah in plaats van Përak, dat nabij beteekent dus, op één na 25*.
- Pradhoewak, T. S. *aap*.
- Pradhoto, H. *pleitgeding*.
- Pradiékoé, K. (prodjo hikoe) *het land, de staat*.
- Pradjoerit, L. *krijgsman; krijgsheden*.
- Prahoé, L. *prauw*.
- Prahoro, A. *gedruisch; geschreeuw, getier; onweder*.
- Prajangnan, *de reus Sioman van Padjadjaran*.
- Prajatno, K. *voorzichtig; ernstig*.
- Prajitnan, K. *waakzaamheid*.
- Prajitno, K. *voorzichtig; ernstig, oplettend*.
- Prakawis, H. *zaak, ding; voorval; proces*.
- Prakëmpo, K. *wind; zwaar geluid*.
- Prakiro, *kundig; iemand op wiens kunde men rekenen kan*.
- Prakoel, A. *een bijl; knods*.
- Prakoro A. *zaak; artikel*.
- Prakoso, K. *dapper. Krijgsman*. Sing praboe hing Bèlangbangngan hapan nratoe gagah prokosèng djoerit, *de vorst van Bèlangbangngan, was een vorst, dapper in den strijd*.
- Pralénno, K. *sterven, dood*.
- Prali-wawalar, K. *wind*.
- Pralojo, K. *sterven, dood*.
- Pramasthi, K. *heiligen. Goden*.
- Pramaswari, K. *vorstin*. Pramaswari Doro Wati, *de vorstin Doro Wati*.

Praméjo, *titel van een ambtenaar van den dorden rang.*

Pramilo, *L. omdat, daarom.*

Pramiswari, *zie Pramaswari.*

Pramoe-dito, *K. de wereld.*

Pramomo, *K. een officier, die men raadplegen kan.*

Pramoanni, *K. Godinnen.*

Pramoto, *K. Permoto en Premoto, juweelen.*

Prandéné, *L. op die wijs, zoedanig.*

Prandji, *K. pot, vat.*

Prang, *L. oorlog, strijd.* **Prang-tandang**, *zekere lijfwacht, zoogenaamd.*

Prang'at-boeto, *K. zware krijg.*

Prangngan, *L. veldslag.*

Prang-prangngan, *L. slaags.*

Prangngangnah, *L. vlammen, glinsteren.* Poro pradjoeit ting prangngangngah warnanipoen boesono sarjiwo hëndali, hang lir pëndah hing wahoe kang woekir santoen, *alle krijgsheden hadden een glinsterend voorkomen, hunne kleeding was kostbaar, en gelijk aan eenen glinsterende berg.*

Prang-tandan, *H. scherpregter.*

Prangwadani en Prangmedani, *tapijt, vloerkleed.*

Pranodjo, *K. de borst, (pectus).*

Pranti, *L. gereedschap.*

Prantos, *H. gereedschap.*

Prapat, *A. kruiseling.*

Prapattan, *A. kruis; kruisweg.*

Prapèn, *A. smellfournuis.*

Prapéto-moho, *K. overgrootmoeder.*

Prapü, *K. komen; komst.*

Praptèng, *H. (prapto hing) komen.* **Praptèng latar**, *hij kwam op het erf.*

Prapti, *H. komen; komst.* Jèn gëssangngo sajekt i haglis prapti indien hij leeft zal hij zeker spoedig komen.

Prapto, *K. komen; komst.* Wöntén malih hing kang prapto, *er waren er meer die kwamen.* Damar Woelan woss prapto, *Damar Woelan was gekomen.*

- Pras, A. *drukken, uitdrukken, melken.*
 Prasanijo, L. *alle, gezamenlijk.* Wadhjo Teroen
 prasanijo hagiris, *de legerbenden van Teroen*
waren alle bevreemd.
 Prasassé, K. *aap.*
 Prasadjo, K. *gelooven.*
 Prastio, K. *zweeren, eenen eed doen.*
 Prasto, K. *de middel.*
 Pratapi, H. *boete doen. een kluizenaars leven*
leiden. Kipati kèssah pratapi, *de heer Pati ging*
een kluizenaars leven leiden.
 Pratélo, A. *kennis; weten; opgaaf; duidelijkheid.*
 Pratiengkah, L. *kuren, luimen, nukken.*
 Pratijiwo, H. *titel van voorname hoofden, van*
den soeverein, welke dienst doen in de pro-
vincien.
 Pratiwi, K. *aarde, grond.*
 Pratiéko, L. *gepraat.*
 Pratiinno, K. *merk, teeken.*
 Pratolo, K. *goud.* Gèndi pratolo, *een gouden*
kruik.
 Pratóndo, L. *een bewijs, merkteeken.*
 Pratónggo, K. *de zon.*
 Prawani, A. *maagd, vrijster.*
 Prawirèng, K. *held.* Titel voor personen, *die*
zich in den strijd onderscheiden hebben.
 Prawiro, K. *krijgsman.* Verstandig, wijs, *voorzich-*
tig.
 Prawito, K. *willen.*
 Prèboto, K. *dag bij dag, daags.*
 Prèdhoto, A. *regthank van den Vorst.*
 Prèjaji, en prijahi, A. *naam van zeker inlandsch*
ambtenaar.
 Prèjogi, K. *heilzaam, goed; fraai, schoon.*
 Prèkoel, *knods, kluppel.*
 Prèkoel prang, *strijdakst.*
 Prèk, L. *nabij, digtbij.*
 Prènah, L. *plaats.* Hing prènahhé, *op of in zijne*
plaats.
 Prèngoes, *stinken als bokkelwacht, enz.*
 Prètistho, K. *plaats.*

- Prës, A. *drukken, uitdrukken, persen, afpersen; melken.*
- Prëtélo, A. *opgave; juistheid.* Hamrétélakhakën, *bekend maken.*
- Priang'ën, en preangën, *landen op Java.*
- Priatin, *zie Prib.*
- Pribadi, L. *eigen, zelf.* Samijo rōwang pribadi, *allemaal eigen volk.*
- Prib, L. *bedroefd, smart.* Pribhatin, L. *droefgeestigheid.* Pribhatōs, H. *droefgeestigheid.*
- Prihé, *kojo prihé, en kēpriyé, hoedang.*
- Prihjen, *welaan, moge.*
- Prijahi, A. *titel voor allen die boven het gemeen staan. Zoo veel als, aanzienlijken.*
- Prijo, K. *man.* Raji prijo, *jonger broeder.* Ngëndi hono bopo hēstri loemoeh hing prijo, *waar o vader zijn de vrouwen afkeerig van de mannen?*
- Prijogo, L. *best, uitnemend, uitmuntend.*
- Priksan, A. *onderzoek.*
- Prikso, A. *onderzoeken, navien.* Jën priksoho sang praboe, *indien de vorst het onderzocht!*
- Priman, *bedelaar.*
- Primbōn, A. *proza.*
- Prindjiellan, A. *testiculi.*
- Pring, A. *bamboes.*
- Pring'o, H. *voorzichtig.*
- Pringsiellan, A. *testiculi.*
- Printah, A. *bevel, order, last; bevelen gelasten; het bewind, het beel; bestuur.*
- Prigël, L. *aardig, liefelijk.*
- Printahhan, A. *bewind; bevelen: wat onder de bevelen staat.* Sēdajanniro printahhanéréki, *zijn geheel bewind. Allen die onder zijne bevelen staan.*
- Priwitorasi, K. *de schorpioen (hemelsteeken).*
- Probo, K. *Licht.*
- Prodjo-prasoeti, K. *kind.*
- Proho, K. *wenschen; ontbreken.*
- Promodo, K. *aanhoudende gezondheid.*
- Propōntjo, K. *droefheid; bedroefd.*
- Proto-moho, K. *overgrootvader.*
- Fro tonggo-pati, K. *De Zon.*

- Pro, *alle*. Pro hoematting sang sĕdojo, *alle sekten*.
 Probojakso, *paleis; gehusvest zijn*.
 Prodjo, K. *stad; gewest*. Woes dhadhi prodjo
 hagoeng, *het is eene groote stad geworden*.
 Prodopo, A. *lommer bijzonder van Manggaas*.
 Proenggoe, A. *metaal*.
 Proengsang, A. *onrustig, (door ziekte)*.
 Projogo, L. *rust, vrede*. Hamrih projoganing
 djoerit, *op dat men rust in den oorlog hebbe*.
 Prolojo, K. *dood*.
 Promilo, L. *omdat, dewijl*.
 Protjojo, L. *gelooven*.
 Protōndo, L. *teeken, merk, sein*.

R.

- Raanné, L. *(verkorting van haraanné) zijn naam*.
 Raanné hikoe, *zijn naam, die naam*.
 Raanné, L. *zoo, zoodanig*. Kojopo raanné *waarom is dat zoo?*
 Raannoe, K. *regenwater*.
 Raannoeng, K. *regenwater*.
 Rabĕkkĕnno, *wensch tijd van Rabi*. Podo rabĕk-
 kĕnno mami, *laten wij allen huwen. (eene vrouw*
trouwen).
 Rabi, L. *huwen (met eene vrouw)*. Eene *gehuwde*
vrouw. Hang lĕlipoer poro rabi, *die al de ge-*
huwde vrouwen troostte.
 Rabijoel awal en rabijoel achir, *de derde en vierde*
Mahomedaansche maand.
 Radhĕn, H. *zoon van vorstelyke afkomst*. Ra-
 dhĕn Arjo, *titel van de broeders van den vorst*.
 Radhĕnnajoe, L. (hajoe) *titel voor eene vorstelyke*
dochter, en voor eene aanzienlijke vrouw.

- Radhënnadjëng, H. *titel voor eene vorstelijke dochter, en voor eene aanzienlijke vrouw.*
- Radhin, H. *effen, gelijk, vlak.*
- Radhinnän, H. *grootte weg.*
- Radhitjo, K. *de zón. De zee, Een reus; monster.* Trah hing radhitjo, *geslacht der reuzen.*
- Radhi-toeli, H. *hardhoorend.*
- Radjag en radjög, L. *heining, schutting, hek. Radjög wëssi, ijzeren hek. Naam van eene plaats op Java.*
- Radjang, L. *snijden, kerven, houwen.* Radjang-rinadjang wadhjo bolo kang waanni; *de dappere strijders heuwen en wierden gehouwen. (neder-gesabeld).*
- Radjio, K. *stad, vesting.*
- Radjoto, K. *zilver.*
- Ragas, K. *droog.*
- Ragi, H. *kaatsbal.*
- Ragi, H. *ligchaam.*
- Ragi, A. *koekjes gest van uijen, zwarte peper en capsicum gekookt.*
- Rah, K. en H. *bloed.*
- Rahadhijan, K. *vorstelijke zoon; Radën.*
- Rahadjëng, H. *heil, voorspoed, zegen.* Moegi-moegi goesti koelo manggjo rahadjëng, *moge mijn meester heil genieten.*
- Rahajoe en rahhajoe, L. *heil, voorspoed, zegen.*
- Rahardjo, K. *genezen.*
- Rahhadhën, A. *vorstelijke zoon. Radën.*
- Rahhajoe, K. *welvaart, zegen, voorspoed; voorspoedig, welvarend.*
- Rahhiënnó, L. *over dag, bij dag, daags.*
- Rahi, L. *ironie, aangengt.*
- Rahiënnan, L. *dag, dageraad.* Mëh bangoën rahhiënnan, *bij het aanbreken van den dageraad.*
- Rahientën, H. *dag, bij dag, daags.*
- Rahino, K. *gelaat; hoofd.* Rahiniko, *dat gelaat.*
- Rahino, L. *dag, bij dag, daags.* Wajah rahino, *tijd des daags.* Rahino wëngngi hōra nowo lé-rënné, *onophoudelijk bij dag en nacht.*
- Rahmat, S. Ar. *genade, barmhartigheid, ontfer-*

ming. Soeprih hóléh rahmat, ten einde genade te verwerven.

Rahoeh, A. *het aangeragt wasschen.*

Rahoewandani, K. *de zevende maand, o. s.*

Rahös, H. *gevoelen, beseffen. Zeggen, spreken. Gevoel, Dhi rahössakén, gevoeld worden.*

Rahös, H. *kwikzilver.*

Rahössi, H. *kwaaadspreken. Kéengnging poennopo tjang dhiko rahössi, waarom spreekt men kwaad van U. Rahössing ngati, in het hart gevoelen.*

Rajah, L. *rooven, plunderen.*

Rajap, A. *witte mer.*

Rajat, L. *huisvrouw: onordaan, huisgezin, familie, huisgenoot.*

Raji, H. *huisvrouw; jonger broeder of zuster. Sang poetri hadi, kang raji kakalih prijo, de jonger dochter die twee jonger broeders heeft. Raji sampéjan sampoen ngémmassi, uw jonger broeder is overleden. Raji hipé djalér, s' mans jonger broeder. Raji hipé héstri, s' mans jonger broeders vrouw.*

Rak, A. *schor.*

Rakét, K. *nabij, digbij: naderen verkleefd, aankleven, aanhangen. Kang rakét mring ngadipati, die in de nabijheid van den Adipatie is. (hem aankleeft).*

Rakét, K. *danser.*

Rakit, A. *zamenvoegen, paren: tweelingen, paar.*

Rakittén kébo hikoe, *span die buffels in.*

Rakittan, A. *buffeljuk, (eigenlijk: een span).*

Rakoés, A. *onmatig, guzig, vratig Wöng rakoés, gulzigaard, vraat.*

Rakoet, L. *vrolijk, verrukt. Rakoet tèmmen hantienné, zijn gemoed is zeer vrolijk.*

Rakoso, K. *zorg, kommer.*

Rakrian, K. *gij, u.*

Raksoke, K. *klaauw, nagel.*

Rakto, K. *ligt rood. Dapoer rakto mawi tjari toelis, ligtroode kleur en geschilderd.*

Ramadji, K. (Romo hadji) *koninklijke vader.*

Ramaniro, H. *uw vader; zijn vader. Ramanni-ro*

- mapan tan nanjèggah, *zijn vader, ja, belet het niet.*
- Rambat, L. *klimmen; kruipen als planten.* Rambattan, *klimmende; klimming.* Sakané dhi rambatti tikoes, *zijn pilaar wordt door de muizen beklommen.*
- Ramboelan, L. *de maan.* Ramboelan gèdé, *volle maan.*
- Ramboet, L. *hoofdhaar.* Ramboet dowo, *lang haar.*
- Rambön, L. *kie.*
- Ramboetan, *eene lekkere vrucht (nephelium).*
- Ramböt, L. *hoofdhaar.*
- Ramé, L. *lustig, vrolijk; volkrijk, bloeiend, welvaart, bloei.* Ramèning joedho, *hitte des strijds.*
- Ramé en rami, L. *vlas.*
- Ramèn-ramèn, A. *joelen.*
- Rami, L. *vlas.*
- Ramijo, *bloei, welvaart.* Sopojo dhadhijo rarasing ramijo ning nègoro, *op dat de welvaart in het rijk bespeurd worde.*
- Ramnjang-ramnjang, A. *dageraad.*
- Ramön, L. *buit, roof; rooven; krijgsgévangen maken.* Ramön tékkö pèllèmbang, *buit van Palembang.* Kang nganèng ngarso dhadhi ramönning woeri, *die vooruit waren werden van achteren gegrepen. (krijgsgévangen gemaakt).*
- Rampadhan, H. *spijs, eten.*
- Rampak, L. *gelijk; gerigt. Vrede.* Podo rampak ké wöng baris koewé, *zij exereeren allen gelijk.* Nangnging dhipoen rampak tjang ngagèng, *maar (zij) wierden door aanzienlijke personen bevredeigd.*
- Rampal, L. *breken, verbrijzelen, vergaan; teisteren.* Bètèng koewé kènno mimis rampal kabéh, *die batterij is geheel door kogels geteisterd.*
- Rampallan, L. *gebroken, het gebrokene, brok.*
- Rampassan, H. *buit, roof.*
- Rapidh, L. *gluren, begluren.* Rapiddhèn pagèr hoemahhé wöng koewé, *gluur door den wand van het huis dier menschen.*
- Rampök, L. *rooven.* Kènno rampök, *door roovers overvallen worden.*

- Ramplas, *ijzerblad; zekere plant.*
- Rampoeng, A. *afgedaan; afgelopen, uitgesproken.*
 Dhérèng rampoeng prakawis hiki, *deze zaak is nog niet afgelopen.*
- Rampög, A. *het afmaken van eenen tijger door een menigte piekeniers.*
- Rampök, A. *aanranden, rooven, (bij dag).*
- Ramsoen, S. *rantsoen.*
- Rananggo, K. *krijg, strijd.*
- Rananggono, K. *id.*
- Rangkah, A. *grensscheiding.*
- Rangkëp, A. *dubbel.*
- Rangkëppan, A. *voering. Dubbelzinnigheid.*
- Rangkoel, A. *omarmen, omhelzen, omvatten.*
- Ranoë, K. *regenwater.*
- Rangsang, L. *vervolgen, najagen. Rangsangngën bahé moengsoehmoe, vervolgt uwen vijand maar.*
- Rantas, *bijna af, op.*
- Ranté, A. *ketting.*
- Ranti, *gereed zijn.*
- Rantjak-hèrni, *water dat voor eene waterleiding loont.*
- Rantjo, K. *meêrvoudig, dubbel.*
- Rapoch, K. *broos; week.*
- Rarahi, L. *aangezicht, gelaat.*
- Raramèn, A. *levendigheid, drukte, vrolijkheid.*
- Rarangkoellan, A. *velen, die elkander omhelzen.*
- Rarapèn, K. *onkruid; kruid, gras.*
- Raras, K. *teeder, verteederd. Moeijelijk. Dhadhòs raras paniengngal koelo, mijn gezicht werd getroffen. Raras hati, hartzeer.*
- Rarasing, L. (Roso hing) *opmerkzaamheid; bespeuren. Kracht.*
- Baratön, H. *eenen koning huldigen. Mënnawi raratön bindjing, op morgen huldigt men den koning.*
- Rarawittan, L. *fijn.*
- Raré, H. *klein kind. Rarénéki kathah sakitté, dit kind heeft velerlei kwalen.*
- Rarëppan, A. *gedicht, rym, vers.*

- Rasaksi, K. *reuzin*.
- Rasakso, K. *reus*; *persoon uit de fabelen, daemon*.
- Rasé, L. *owetkat*. Rasékoe mèh mati, *mijn owetkat is bijna dood*.
- Rasékso, K. *reus, gedrocht, persoon uit de fabelleer; daemon*.
- Rasi, K. *geestelyke*.
- Rasijo, A. *geheim*.
- Rasmindran dèni, K. *de dertiende maand, o. s.*
- Rasoekkan, H. *kleed, opperkleed; bus, jas, rok*,
Wöntèn nisiné rasoekkan, *er was een opperkleed in*.
- Rasoel, S. *Ar. zending, apostel*. Tóddak saking kangdjéng rasoel, *afstammen van den doortuchtigen profeet*.
- Rassaning, (zie rarasing).
- Rat, K. *het gansche land*. De wereld. Babaddé noto rat djowo, *geschiedenis der vorsten van gansch Java*.
- Ratan, L. *grootte weg, die veel begaan wordt*.
- Rati, K. *de maan*.
- Ratno. K. *prinses*. Juweelen. Tinarimakèn ratno maring hing kang poenggowo, *juweelen schenken (doen ontvangen) aan de ambtenaren*.
- Ratoe, L. *koning vorst*. Ratoe, *is de titel van den vorst, doch wordt ook aan de vorstinnen en hare dochters gegeven*. Ratoe sabrang, *Maleisch vorst*. (vorst van den overwaf).
- Ratri, K. *nacht*.
- Rawan, K. *wolk*.
- Rawat, L. *bewaken*. Laden.
- Rawi, K. *Zon*. Moeras.
- Rawis, L. *vlokje haar onder den onderlip*.
- Rawit, L. *maden, kleine wormen*. Wétènggé ha-kéh rawitté, *hij (zijn buik) heeft vele maden*.
- Rawit, L. *fijn, fraai*. Pégawéhané rarawittan, *hij maakt fijn werk*.
- Rawoeh, H. *komen, aankomen*. Dit woord bezigt men niet voor zich zelven, *zonder verwaand te schijnen, maar liever daténg*. Tijang hagéng poenniko sampoen rawoeh hing noeso djawi, *die groote heer is op Java aangekomen*. Sarawoeh-

- hipoen kangdjeng soetan, *bij de aankomst van den doortuchtigen Sultan.*
- Rébab, A. *viool. (int).*
- Rébah, H. *nederstorten, nedervallen.*
- Rébat en rébbat, H. *opnemen, oprapen, wegnemen.*
Rébat gandjaran, *geschenken opnemen.*
- Rébattan, H. *grabbelen; invallen.* Rébattan bi-tjantén, *in de rede vallen.*
- Rébbah, H. *instorten, omvallen, nedervallen; liggen.* Saréng rébah ladjéng, *en viel terstond om.*
- Rébbat, H. *nemen, opnemen, ontnemen.*
- Rébb Boeh, L. *zie Rébbah.*
- Rébb oet, L. *nemen, opnemen, ontnemen.*
- Rébo, L. §. Ar. *uur.* Dhino rébo, *woensdag. 4 dag.*
- Réboetan, L. *grabbelen.*
- Rébön, A. *garnalen.*
- Rédhi, H. *een berg.*
- Rédhojo, K. *hart, gemoed.*
- Rédhoonno, H. *geld.*
- Rédjak, L. *welarend, bloeiend.* Négaraanné dhi rédjakhaké, *zijn land werd welarend.*
- Rédjéb, en radjab, *de 7 maand der Mahomedanen.*
- Rédjék, L. *omsingelen om aantevallen.* Hoemah-koe dhi rédjék hoewöng, *mijn huis wordt door volk omsingeld,*
- Rédjéki, §. Ar. *levensonderhoud, kostwinning; brood.* Hawèt hamanggan rédjéki, *voortdurend het inkomen verteren.*
- Rédjéng, H. *orde, regeling, inrigting.* Siéraad. Rédjénggané hoemahhé kojo mangkono, *de inrigting van zijn huis is zoodang.* Rarédjéng kalajan péngganggé, *met kleederen versierd.* Ré-djénggané en rédjénggannipoen, *zijne, of de inrigting, orde.*
- Rédjéng, K. *steen van middelbare hardheid.*
- Rédjo, K. *bloeiend, volkrijk.*
- Rédjoe, K. *ernstig, in ernst.* Tan rédjoe, *niet in ernst, zijn best niet doen.*
- Rédjoso, L. *tin.*

- Régang, *winkel, kraam; lombard.*
 Rëgëdh, A. *onrein, vuil, morsig, goor.* Koemahkoe, rëgëdh, *mijn huis is morsig.*
 Rëgëdhhaké, L. *bekladden, bemorsen.*
 Rëgënniro, H. *de, of zijne waarde.*
 Rëgi, en rëggi, H. *waarde, prijs, gehalte; kosten.*
 Rëgginipoen pientën, *wat kost het?*
 Rëgo en rëggo, L. *waarde, prijs, gehalte.* Piro rëgaanné, *wat kost het?*
 Rëgoe, H. *hovaardig; hovaardij.*
 Régol, *derde binnendeur, deur, buiten het huis, poortdeur.* Poennang régol halón hanahoerri, *de wachter aan de binnendeur antwoordde zachtjes.*
 Rëh, K. *handelwijz, gedrag.*
 Rëh, A. *omdat, dewijl; oorzaak, door.* Rëhhé hakoe wóng miskien, *omdat ik arm ben.* Barang rëh hing prodjo, *hetgeen het land betreft.* Rëhhipoen habdhi dhalëm tyang ngalit, *omdat ik een gering mensch ben.*
 Rëhning, A. *omdat, dewijl, door.*
 Réjal, L. *spaansche daalder, spaansche mat.* Pariengngën réjal satoes, *geef honderd spaansche matten.*
 Réjang, *ik, (op weinige plaatsen in zwang).*
 Rëk, A. *gekraak.*
 Rékahös, H. *moeijelijk.*
 Rëké, K. *nu, thans.*
 Réki, K. *dat, die; dit; uw, zijn. Gij; dit woord wordt achter de zelfst. n. w. gehecht.* Kraton-néréki, *zijn koningrijk, of zijn paleis.*
 Rékkijono, K. *heer, gebieders.* Rékkijono pati mijös hing djawi, *de heer Pati ging uit naar buiten.*
 Réko, L. *opstellen, zamenslellen.* Rérékan, *opstel.* Rékané wóng soedjono, *een opstel van een verstandig mensch.*
 Rëko, K. *nu, thans.*
 Réko, K. *schrift, geschrift op steen.* Graveersel.
 Rëkoso, L. *moeijelijk.*
 Rëkso, H. *waken, bewaken.* Kënnöng ngopo hoe-mahkoe hōra kowé rëkso, *waarom bewaakt gij mijn huis niet?*

- Rëmbag, H. *overeenstemmig, verband. Raadgeving.*
 Rëmbat, H. *dragen, aandrigen.* Hawrat rëmbat-tannipoen, *hij heeft eene zware dragt.*
 Rëmbëg, H. *raad, voorstel, raadpleging, overeenstemming.* Rëřëmbaggan en pirëmboggan, H. *met elkander raadplegen, onderling overeenstemmen.*
 Rëmbës, A. *zypelen, droppelen.*
 Rëmbët, L. *kruipen.* Rëmbëttë sëmmoet, *het kruipen der mieren.*
 Rëmboggan, L. *overeenstemmen, raadplegen.*
 Rëmboclan, L. *de maan.* Rëmboclan mëh mati; *het is bijna donkere maan.*
 Rëmën en rëmmën, H. *vermaken, genoegschèppen, willen, verlangen, geneigd, genegen zijn.* Hamrih rëmën wöng motjo, *op dat de lezers zich vermaken.* Karëmënnan, *vermaken; vermaak scheppen.*
 Rëmmëdh, L. *slordig.* Kënnong ngopo holéhmoë noelis rëmmëdh-rëmmëdh, *hoe kunt gij zoo slordig schrijven.*
 Rëmmëk, H. *bersten, verbrijzelen.* Tigan nopo hing-kang rëmmëk hikoe, *welk ei is er verbrijzeld?*
 Rëmo, H. *hoofdhaar.* Rëmo brintik, *krullend haar, kroeshaar.* Hangngröntök nröntök rëmo; *de haren uittrekken.*
 Rëmoek, L. *verbrijzelen; verslagen.*
 Rëmpëg, L. *gedrongen; bijeen, vereemgd.*
 Rëmpoeh en rëmpoe, L. *verbrijzelen, afgebrokeeld, verbrijzeld.* Rëmpoeh sëdöjo, *alles verbrijzeld.* Landappë gammakoe rëmpoe kabéh, *de scherpte mijns zwaard is geheel geschaard. (verbrijzeld).*
 Rëmpëlo, A. *de gal.*
 Rëndbo, *zie rindho.*
 Rëndho, *zijdeplant.*
 Rëndji-sari, K. *de twaalfde maand, o. s.*
 Rëng, L. *deftig, statig.* Wis nganggo-hanggo rëng-rëng, *zeer deftig gekleed.*
 Rënggo, H. *bewaken, verzorgen.* Nëgaraannë dhi rënggaanni dëwë, *hij bewaakt zelf zijn rijk.*
 Rënggoet, L. *uittrekken, uitrukken.* Soekët koewë

- dhi rënggoetti djaran, *dat gras wordt door het paard uitgetrokken.*
- Rëngko, L. *gescheurd, gebersten, gekraakt.* Piring kijé wis rëngko, *dit bord is reeds gescheurd.*
- Rëngngat, H. *kwelijk nemen.* Sampoen dhadhös rëngngatipoen hing galih sampéjan, *moge UE. het niet kwelijk nemen. (in 't gemoed)*
- Rëngön, *kleinhartig, verbitterd, boos.*
- Rëngrëng, *opstellen, schetsen.*
- Rëngrënggan, L. *opstel, schets.*
- Rëng-rëng, L. *zeer deftig, statig.*
- Rënnjah, A. *broos.* Wëssi hiki rënnjah tëmëm, *dit ijzer is zeer broos.*
- Rënnjöp, L. *schitteren.* Hakoe dhëllëng wöng noe-lis knë mangsinë rënnjöp-rënnjöp, *ik zie dat deze schryver schitterende inkt heeft.*
- Reenno, en réno, K. *moeder.*
- Rëno, K. *verheugd zijn; blijdschap.* Boengngah këllawan rëno galijé sang noto, *het hart van vorst was verheugd en verblijd.*
- Réno, K. *moeder.* Tan némoet hajajah réno, *zijne ouders niet gedenken.*
- Rëntah, H. *afvallen, nederstorten.* Jotro koelo rëntah hing margi, *mijn geld valt op den weg.*
- Rëntëng, H. *gekraakt, gescheurd.*
- Rëntjak-hërne, K. *water dat door eene waterleiding loopt.*
- Rëntjang, H. *makker, kameraad; medearbeider, ambtgenoot.* Bediende, Rëntjang diko poendhi, *waar is uw makker.* Rëntjangngipoen sientën, *wiens bediende is dat.*
- Rëntjanggan, H. *deelgenootschap.*
- Rëntjono, H. *kwellen, plagen.* Këno rëntjanané sétan, *door den satan gekweld worden.*
- Rëppën, A. *zang, gedicht, vers.*
- Répo, *leekens van zamensmelting en afsnijding, zie § 9 der spraakkunst.*
- Répöt, H. *moeijelijk; moeijelijkheid.* Koelo sa-poenniko répöt tëmëm, *ik ben thans in groote moeijelijkheid gewikkeld.* Karépötan sangking pëdhamëllan, *moeijelijkheid van eenig werk.*
- Rëppi, L. *lied, gezang, dichtstuk.* Rëréppi, *dicht-*

- ten, zingen. Sabèn sòré thojo rēppi, alle avonden liederen lezen, opzeggen. Hésoek=hésoek wis rēppi, in den vroegen morgen reeds zingen.
- Rēppit, L. smäl. Hodjo mēllakoe kuns dhalanné rēppit tēmmēn, ga daar niet op den zeer smulden weg.
- Rērajah, A. rooven, plunderen.
- Rērangkoelan, A. elkander omhelzen. Samijo rērangkoelan, allen omhelsden elkander.
- Rērap, L. duister.
- Rērassan, L. mompelen, neurien.
- Rēravis, A. kwasten, franje.
- Rērwoehhan, H. aankomst.
- Rērēgedh, L. vuil. morsig, bemorsen.
- Rērēggi, H. prijs, waarde. Rērēggaanné bērras, de prijs der rijst.
- Rērēh, L. bevel, bewind, bestuur. Rērēhhaanné, L. Rērēhannipoen, H. zijn bewind.
- Rērēmbaggan, H. overeenstemming, raadpleging; deelgenootschap, bondgenootschap.
- Rērēmboeggan, L. id.
- Rērēn, L. stilhouden, ophouden, uitscheiden, staken, schorsen, rusten. Rērēn hing dhalan gōdé, op den grooten weg stil houden.
- Rērēndan, A. kantwerk, borduursel, gouden of zilveren streepen, passement.
- Rērēntjang, H. gezellig; makkers hebben.
- Rērēppēn, L. lied, zang, dichtstuk; zingen, opzeggen.
- Rērēwang, L. gezellig, makkers hebben. Rērēwangngan, L. in gezelschap zijn, vergezeld zijn.
- Rērēwangngan, L. gezelligheid; gezelschap.
- Rēsah, H. wanorde; oproer.
- Rēsak, H. verwoesting. Verwoesten, verdueren. Dhandhössan koeko sampoen rēsak, mijne goederen zijn verdorven.
- Rēsēp, heil, geluk.
- Rēsi, K. priester die boete doet in de wouden; heilige, wijze.

Résidèn, A. *§. Resident.* Koelo katiembaallan datèng kangdjèng toewan Résidèn wòntèn hing Samawis, *ik werd door den H.Ed.G. Heer Resident van Samarang geroepen.*

Résik, L. *zuiver, schoon, rein.* Zuiverheid. Rë-sikkan, *reining.*

Résiwo, K. *de zon.*

Resoewo, K. *de zon.*

Rëspati, H. *donderdag.* Voegzaam, *passende; schoon, fraai.* Bindjing dhientèn rëspati koelo mèdhal, *op morgen, donderdag, ga ik uit.* Jèn koelo niengngali tjang hëstri poenniko, rëspati dhëdhëggé, *naar mijne beoordeeling heeft die vrouw eene schoone houding.*

Rëssah, H. *wanorde, ongeregeldheid, oproer.*

Rëssak, H. *vergaan; verwoesten, verderven.*

Rëssik, A. *zuiver, schoon, rein.* Rëssikkono, *maak schoon.*

Rëtjèh, L. *de geringe man.* Onderdanig; *beleefd.* Hakoe jèn tekko hoemahhé wóng koewé, rëtjèh tèmèn, *als ik ten zijne huize kom, is (hij) zeer beleefd.*

Rëtjo, A. *steen en beelden op Java uit de tijden der Bramnen.* Rëtjo hawak hoewóng, hëndas gadjah, *een steenen beeld voorstellende een menschelijk ligchaam, met een oljantskop.*

Rëtno tjempoko, A. *topaas.*

Rëtto, H. *spaanse mat, -daalder.*

Réwang, L. *medgezel, nakker.* Bediende. Dhèn gëndong réwangngéki, *door zijne makkers gedragen worden.*

Réwangngan, L. *deelgenootschap.*

Réwondho, K. *aap.*

Ri, A. *doorn, distel, prikkel, punt; stekende vinnen van een visch.*

Ri, K. *jonger broeder.*

Ri pandan, *een der punten van den getakten rand van een kris.*

Riboeng, niboeng, *soort van palmbloom.*

Riboet, A. *onweder, bui.*

Ribit, K. *huisvrouw, echtgenoot.*

- Riending, *vleijen. Mondorgel.*
 Riengkës, *A. kortbegrip, uittreksel.*
 Rienno, *L. daags, bij dag, daglicht.*
 Rientën, *H. daags, bij dag, daglicht. Rientën*
dhaloe, dag en nacht.
 Rigël, *vallen. Tjoelané rigël, zijn hoorn is ge-*
vallen. (sprekende van een renoceros).
 Rijadhin, *H. feest. Dhientën rijadhin, feestdag.*
 Rijak, *A. fluum.*
 Rijo, *(Harijo) arija.*
 Rijojo, *L. feest. Dhino rijojo, feestdag.*
 Rikat, *H. spoed. vaardigheid. Maanniro poro ga-*
wékno këllambi kalawan rikat, maakt gij mij het
kleet met spoed.
 Rikmo, *H. hoofdhaar.*
 Rila, *§. Ar. behagelijk; genoeg nemen; toestem-*
men.
 Rimang, *K. verzot zijn.*
 Rimang, *L. schemeren. Moto rimang, scheme-*
rende oogen.
 Rimbit, *K. huisvrouw, echtgenoot.*
 Rimoeng, *A. schoudermantel.*
 Rimöng, *K. een tijger.*
 Rinadjah, *L. toovermiddel, talisman bezigen.*
Hoentoené rinadjah, aan zijne tanden is een
toovermiddel gebezigd.
 Rinadjang, *L. gekorven, gehouwen worden. Ri-*
nadjang kojo hiwak, gekort en worden, zoo als
visch.
 Rinadjoetan, *omkleed, ingehuld. ingepakt, om-*
wikkeld worden. Rinadjoetan këntjono kang ki-
nardi, in bewerkt goud gezet worden.
 Rinajah, *A. geplunderd worden.*
 Rinakoet, *L. verheugd, verblijd worden.*
 Rinakoettan laraané wöng ngikoe, *zijne kwelling*
gaat in blijdschap over.
 Rinakso, *K. opgepast worden.*
 Rinangsang, *L. vervolgen, nagejaagd worden.*
 Rinangsang bahé padhoené, *het geschil of proces*
voortzetten.

- Rinangsang moengsoehbé mällajoe, *den vlugtenden vijand vervolgen.*
- Rinarënggo, H. *opgepast, bewaakt worden. Ge- prezen worden.*
- Rinawat, L. *opgepast worden.*
- Rindho, A. *speldewerk, kantwerk, passement, borduursel.*
- Rindik, L. *langzaam, zoetjes, zachtjes.*
- Rindik, K. *olifant.*
- Rindjing, *sluitmand.*
- Rinëdjëng, L. *versierd worden.* Rinëdjëng karo gaman, *met wapens versierd.*
- Rinëndjëng, *geborduurd worden; geborduurd.*
- Ring, K. *aan, voor, tot.*
- Ring, A. *aan, bij, tot. Dit komt meestal achter een woord dat met r eindigt.*
- Ringgit, H. *schouwtooneel, komedie.* Kagoengngan sampéjan ringgit wöntën poendhi, *waar is uwe komedie?*
- Ringgit, H. *spaansche daalder, spaansche mat.* Hangsal diho toembas kalih ringgit hikoe poendhi? *waar is het geen gij voor twee spaansche mat- ten kocht.*
- Ringgo, L. *zwakte.*
- Ringkës, A. *verkorten; kortbegrip.*
- Ringngi, *een der punten van den getanden rand van een kris.*
- Ringgo, L. *vreezen; schamen, bloezen.*
- Ring-trëto, K. *een van 's werelds tijdkringen.*
- Rino, L. *dag, daglicht.* Rino wëngngi, *dag en nacht.*
- Rinödjöng, L. *toegedekt worden.* Rinödjöngngan djarik, *met linnen toegedekt worden.*
- Rinoeboehhakën, L. *omvergeworpen worden.* Kën- nong ngopo hoemahmoe rinoeboehhakën hoewöng, *waarom wordt uw huis door het volk omverge- worpen?*
- Rinoeboeng, L. *omsingeld worden.*
- Rinoengngoe, L. *gehoord worden.* Tëtkolo rinoeng- ngoe hikoe, *toen dat gehoord wierd.*
- Rinoepakën, L. *voorgesteld, afgemaald worden.*
- Rinoeroeh, L. *gezocht worden.* Rinoeroeh hing ngratoe, *bij den vorst gezocht worden.*

- Rinoesak, L. *verwoest, bedorven worden*. Rienoesakking wōng, *door het volk verwoest worden*.
- Rinoesoeh, L. *opgestookt, oproerig worden*.
- Rinoso, L. *gevoeld, bespeurd, bemerk, gedacht worden*. Rinoso-roso, *overdacht, bepeinsd worden*.
- Rinoto, K. *jonger broeder die koning is*. Rinoto mahōs pahit, *de jonger broeder, koning van Madja Pahit*.
- Rintik, K. *olifant*.
- Ripoeh, K. *omroeren*. *Vijand*.
- Ripto, K. *gevoel des harten*.
- Rirèn, L. *stil, rustend*. Dhoeroeng rirèn, *nog niet stil; nog rusteloos*.
- Ririh, L. *zachtjes, stilletjes, langzaam*. Gitikkèn ririh-ririh bahé, *sla slechts zachtjes*.
- Ririk, L. *scheel, loensch*. Ririkkan moto, *scheelle (der oogen)*.
- Riring, *hopen*.
- Riringgini, K. *zetel van eenen wagen*.
- Riringgo, L. *duren*. Riringgo tēm-mèn wōwōhhan kijé, *deze vruchten duren zeer lang*.
- Riris, K. *regen, Katiban riris, regenvlaag, het vallen van den regen*.
- Riris, H. *gebrek hebben, ontbreken*. Kariris tojo, *gebrek aan water hebben*.
- Risak, H. *verderven, verwoesten: verdorven, verwoest*. Sampoeh risak, *reeds verwoest*.
- Risaksono, K. *wijders, vervolgens*.
- Risi, L. *jeukerig, schurftig; geel, laag, onedel*. *Wrevelg*. Hakoe nganggo djarik hiki, risi tēm-mèn hatikoe, *dit kleed dragende, ben ik zeer wrevelmoedig*.
- Ritan, K. *met uitzondering*.
- Riti, K. *zondag*.
- Ritjik, L. *tug, gereedschap*. Oorlogstuig, *het geen er bij geweeren of kanonnen verescht wordt*, Ritjik toekang mas, *goudsmids gereedschap*.
- Ritjik, *deelen, divideeren*.
- Riwat-riwoet, A. *door een vermengd, verward*.
- Riwé, H. *zweeten; zweet*.
- Ro, *dit woordje wordt achter de werkwoorden*

- met r eindigende als gebiedenae wys geplaats.*
 Matoerro siro, *spreek gij.*
- Ro, *g. t. vrouw.*
- Röb, L. *vloed, wassend water.*
- Röbédho, L. *plagen, kwellen.* Röbédhaanné ha-kéh bahé, *hij doet niets dan kwellen.*
- Röbèt, L. *armoedig.* Röbèt tēm̄mēn wōng kahé, *die man is zeer armoedig.*
- Rodho boedbēg, L. *hardhoorend.*
- Rodjo, L. *vorst, koning.* Rodjo pandito, *een geestelijk koning.* Loro rodjo sienggo, *venuskuwaal.*
- Rodjobrono, K. *schatten, goederen.*
- Rodjodani, K. *rustplaats.*
- Rodjomo, K. *schreeuwen, schreijen.*
- Rödjöng, L. *rijksvorst.*
- Rodjoso, K. *getrouw.* Wadhijō rodjoso, *getrouwde onderdanen.*
- Rodjoso, L. *tin.*
- Rodjotomo, K. *met eene vrouw eten en slapen.*
- Rodjo wali, A. *arend, adelaar.*
- Rödo, L. *wiel, rad.* Rodo krēto, *wagenrad.*
- Rodo dēdali, *een pijl met weerhaken.*
- Roe, H. *de neus.*
- Roebedh, L. *moeyelijk.*
- Roeboeh, L. *instorten, nedervallen.*
- Roedhito, K. *peinzen, denken; denkbeelden, gedachten.* Roedhitaanné bagoes, *hij heeft goede denkbeelden.*
- Roediro, K. *bloed.*
- Roedjag, L. *zamenstellen, schetsen; bekwaam zijn. Vervolgen.* Roedjaggan bahé, *het is slechts eene schets.* Jēn moengsoehmoe hōra gēllēm loenggo, roedjaggen pisan, *indien uwe vijanden niet willen opbreken, vervolg hen dan.*
- Roedjak, L. *inlandsche kost, van onrijpe vruchten die geraspt en met specerijen vermengd eene lekkernij zijn.* Hodjo manggan roedjak mēngko kōwé loro wētēngmoe, *eet geen roedjak of gij zult buikpijn krygen.*
- Roedji, §. *roedje.*
- Roedjit, L. *kerven, fijn snijden.* Kēno hopo djaritté dhi roedjit-roedjit, *waar om wordt dat kleed gekorven.*

- Roehoer, § *hoog; hoogte.*
 Roehoro, *tumult, beweging, oproer.*
 Roejat, T. S. *vrouw van geringe lieden.*
 Roekem, A. *zekere wilde vrucht.*
 Roekoen, *huwelijkstrouw.*
 Roemab, L. *koorts.*
 Roemadjang kéwer, K. *een driejarig kind.*
 Roemahös, H. *gevoelen, beseffen; smaken, proeven.*
 Roemakët, *verkleefd zijn, nabij zijn.*
 Roemangkang, K. *kruipen.* Wong moeilih prang hiki podo roemangkang hing lëmmah, *zij die uit den strijd wederkeeren kruipen allen over den grond.*
 Roemëkso, L. *waken, oppassen.* Höra nono kang roemëkso, *er zijn geene wakers.* Hingkang roemëkso dhalëmming ngratoe, *die het paleis des konings bewaken.*
 Roemijn, [H. *vroeger, voormaals; eerst, eerste.*
 Roemodjo, K. *een vijfjarig kind.*
 Roemoesaktamman, *eene maagd.*
 Roemoso, L. *gevoelen, beseffen: proeven smaken.* Hakoe hiki roemoso sabab wöng dhi wëhhi mangngan hoewöng, *ik bespeur dat men het valk spijst.*
 Roempön, *vischvangst in de rivier door middel van omheinde takkebosschen.*
 Roenggé, A. *korenaar.*
 Roenggi, *vreezen.*
 Roengkat, L. *vallen; afbreken, instorten.* Bë-tëngngé roengkat, *de verschansing stort in.* Kajoe gedé hikoe roengkat, *die zware boom valt om.*
 Roengköt, A. *loofrijk.*
 Roengngroem, A. *liefkozen, omhelzen, omarmen.* Hangngroengngroem hingkang hëstri, *eene vrouw omhelzen.*
 Roengngoe, L. *hooren.* Roengökno en Roengngök-hënno, *hooren.* Roengökhënno, *doe hooren.* Roercengönnën, *het gehoor; het hooren, vernemen.*
 Roentah, H. *afvallen.*
 Roentik, H. *ontevreden, misnoegd; mismoedig; droevig.* Hamocgi sampoen dhadhös roentik pa-

- galjannipoen hanak kawoelo, *mijn kind worde met onvergenoegd in het gemoed.*
- Roentoeh, L. *utvallen, vallen.* Wodjo roentoeh, *utvallende tanden.*
- Roepék, L. *naauw, eng.*
- Roepi, H. *schijn, gelijkenis; soort; gedaante; voorkomen, vorm.* Het zij.
- Roepo, L. *idem.* Roepané kojo wóng ngalim, *hij schijnt een geleerde.* Roepoho djaran kebo, *het zij rijpaard of buffel.*
- Roepu, A. (hoepu) *cyms, schatting.* Hatoer roepu sang katóng, *den vorst cyms betalen.*
- Roeroebo, H. *verleiden; verleiding; omkopen.*
- Roeroehan, A. *cyms, schatting, omkoping.* Siro hatoerno poetranniro dhadhi roeroebanniro, *gij biedt uwe dochter als uwe cyms aan.*
- Roeroengjan, L. *hooren; gehoord.* Dhénning moesoeh sakathahhé soerakké tampo roeroengjan, *door de mengte vijanden werd het geschreeuw niet gehoord.*
- Roeroeh, L. *roeken.*
- Roeroeh, K. *vallen.*
- Roesak, L. *bedorven, verwoest, geleast, gehavend.* Verwoesten, vernielen. Wis roesak, *reeds verwoest.* Roesak rinoesak, *elkander verwoesten.*
- Roesit, K. *eng, smal.* Gowo kang roesit, *een enge gat.*
- Roesoeh, L. *wanorde, gedruisch, leven, oproer.*
- Roetji, L. *woest, wild.* Kénohopo djaranmoe dhadhi roetji, *waaram wordt uw paard woest.*
- Roewédh, H. *verlegen zijn.* Verwarren; *in de war maken.*
- Rög, L. *schudden.* Rög-rög, *gedurig schudden.*
- Röggen, winitan koewé, *schud dien boom.*
- Rogo, L. *ligchaam, lijk.* Kalangkoeng mati ragané, *het ligchaam zeer onderdrukken.*
- Rogo, L. *kaatsbal.*
- Röh, S. Ar. *geest, adem.* Röh hingkang haloes, *een fyne geest.*
- Röhham, S. Ar. *geestelijk.*
- Roja, K. *God.*
- Rök, L. *schudden, trekken.* Dapper. Samjo rök

- tēmpoeh hing joedho, *allen waren zij dapper bij den aanval in den strijd.*
- Roko, H. *ouder broeder. Echtgenoot, gemaal.*
Rakakoe harēp loengngoe, *mijn ouder broeder wil vertrekken.* Roko hipé, *'s mans ouder broeder.*
- Rökök, A. *cigaar. Rökök wangngi, een welraken- de cigaar. Rökök dhowo, een lange cigaar.*
- Ro-las, L. (Loro wēlas) *twaalf.*
- Römbak, A. *afbreken.*
- Römo, K. *haar op het ligchaam.*
- Romo, H. *vader, Ramaniro, uw vader. Romo dhiko kēssah poendhi, waar gaat uw vader heen? Kang romo langkoeng mērang, de vader was zeer beschaamd. Romo moro sēpoch, schoonvader.*
- Römön, H. (romo) *vader.*
- Römpök, L. *klein huisje.*
- Rön, K. *blad, gebladert, loof. Rönning kamal, zure bladen.*
- Röndah, S. *ronds, nachtrende, wacht.*
- Röndjé, L. *middelmatig, betamelijk, behoorlijk.*
Röndjé tēmmēn dhēdhēggé wōng hiki, *deze persoon heeft eene behoorlijke gestalte.*
- Röndo, L. *weduwe. Rondo nöm, jonge weduwe.*
- Röndön, L. *langzaam, zotjes. Lakoenné röndön bahé, hij gaat zeer langzaam.*
- Röng, L. *twee. (in samenstelling). Röng poeloeh, twintig. Röng ngatoes, twee honderd.*
- Röngdo, L. *weduwe.*
- Rönggah, *hoog, lang. Rönggah-rönggah tēmmēn dhēdhēgge, hij is zeer hoog van gestalte, 't is een zeer lang man.*
- Rönggēng, K. *gemeene danseres, dansmeid.*
- Rönggo, *titel van een inlandsch hoofd van den tweeden rang.*
- Röng, L. *opening, gat, holte.*
- Röngröng, L. *gaten. Röng-röng tjetjing, wormstekerig, wormgaten.*
- Röonning, K. *blad, loof.*
- Röonning, K. *ster.*

- Rono, K. *oorlog, strijd*. Samjo malébëng hing rono, *alle gingen in den strijd*.
- Röntal, *palmschrijfblad*.
- Röntang-ranting, A. *versleten, met gaten*. Sindjang koelo sampoen röntang-ranting, *mijn kleed is versleten*.
- Röntjé, L. *bloemen aan de kris*. Hodjo nganggo röntjé, *draag geene bloemen aan de kris*.
- Röntög, L. *vallen*. Wöwöhhan kijé röntög kabéh, *deze vruchten vallen allen af*.
- Roro, *eene maagd*. Roro soenthi, *eene kleine maagd*.
- Roro, (loro) L. *ziek, ongesteld*.
- Rörö, (loro) L. *twee*.
- Rorowangan, L. *gezelligheid; gezellig zijn; makers hebben*.
- Roossan, H. *sukkerriet*.
- Rös, L. *lid, knokkel*. Rös pring, *ribben of leden van bamboes*. Rösrossan hastho, *gewrigten, leden der handen*.
- Röso, L. *kracht, magt; sterk*. Röso tëmmën wöng hiki, *deze persoon is zeer sterk*.
- Roso, L. *gevoelen, bespeuren*. Proeven, *smaken, smaak; gevoel*.
- Roso, A. *kwik*. Mangngan roso, *kwik innemen*.
- Röso, K. *zes*.
- Roti, A. *brood*. Röti pëthak, H. Röti poetih, L. *wittebrood*.
- Roto, L. *effen, gelijk*. Roto tëmmën dhalan kijé, *deze weg is zeer effen*.
- Roto, K. *wagen, kar*. Rataanning ngratoe, *vorstelijke wagen*.
- Rotodhënnowo, K. *reuzenschaar, legerschaar van reuzen*.
- Röwang, L. *makker, deelgenoot; bediende*. Rowangngiro prang, *toegël tangngaanné, uw strijdmakker heeft zijnen arm gebroken*.
- Rowo, L. *moeras, drassig grasland*. Rowo gëdé, *grootte moeras*. Lir boeloes ning rowo, *als landschildpadden in eene moeras*.

S.

Sa, beteekent somtijds [één, als: Sa-sasi, ééne maand. Sa-rakit, een span (buffels). Wanneer het voor een zelfstandig naamwoord staat dat ipoen of iro achter zich heeft versterkt het de uitdrukking als, Sapoetranhiro, zijne kinderen. Sapoetranni garwo dhatan kari, zijne vrouw en kinderen bleven niet achter. Het beteekent ook: bij of toen, als: Sarawoehhipoen, bij zijne komst. Sasédhané, toen hij overleed. Sasampoennipoen. na het geen reeds (gezegd) is.

Sabandhar, A. vorstelyke tolgaarder.

Sabab, L. want, om, dewyl. aangezien, vermits, daar, nademaal.

Sabalannipoen, A. zijn leger.

Sabar, L. dulden, gedogen, verdragen, lijden, ondergaan. Gedull, onderwerping; geduldig, weemoedig. Hora sabarran pisan, volstrekt niet geduldig.

Sabarang, A. allerlei. Sabarang prakawis, iedere zaak; allerlei zaken.

Sabat, H. leerling. Pito sabat binakto, zeven leerlingen werden gebracht.

Sabawah, L. onderdanig, onderhoorig. Sabawah-hipoen, het geen onderhoorig is; onderafdeelingen, dorpen, ban, bestuur.

Sabdho, H. woord; bevel. Spreken; bevelen. Sabdhaning Allah, het woord Gods.

Sabdho-gati. K. wind.

Sabdho soeworo, A. willekeur van den vorst, willekeurig bevel.

Sa-bënër, L. waar, wezenlijk, inderdaad, opregt, ernstig, voorwaar. Sabënnërré dhëllimo hiki sangking këbönniro, voorwaar deze granaatappel is uit zijnen hof.

- Sabèn, L. *ieder, elk. Telkens.* Sabèn dhaloe, *iedere nacht.*
- Sabèt, L. *hamer.*
- Sabil, A. *doodelijk; onverzoenlijk.*
- Sabin, H. *natte rijst velden.*
- Sabirno, K. *tien duizend millioen.*
- Saboebarré, L. *bij de verstrooijing, bij het ophouden.* Saboebarré saking Mahōs Pahit, *na de verstrooijing van Madja Pahit.*
- Saboek, L. *buikgordel. (van een man).*
- Saboen, S. Ar. *savonet, zeep.*
- Saboesanané, H. *de kleeding; toen zij gekleed waren.*
- Saboewono, K. *het gansche land.*
- Sabök, L. *buikgordel (van een man).*
- Sabrang, A. *tegenover, tegen, over.* Tanah sabrang, *overwal, het Maleische land.*
- Saboro, K. *honderd millioen.*
- Sad, K. *zes.*
- Sadali, K. *wolken.*
- Sadatèngngipoen, H. *bij zijne komst.*
- Sadaharé, H. *zijne spijs; hij at.* Sadaharé toewök, *hij at genoeg.*
- Sadé, H. *verkoopen.* Tijang sadéjan; *verkooper, uitventer.*
- Sadérék, H. *broeder of zuster; vriend.* Sadérék-kipoen romo, *vaders broeder.* Jèn kalih sadérék-kipoen hâstri, *wat de beide zusters betreft.*
- Sadhadhé, L. *zijne gewoonte, de gewoonte.* Woës sadhadhé bōjah tjlik, *het is de gewoonte van kleine kinderen.*
- Sadhérènggé en sadhérèngngipoen, H. *voor dat; zoo lang nog niet. Toen nog niet.* Sadhérèngngipoen koelo sampoen bōtèn soeko, *toen ik nog niet gegeven had.* Sadhérèngngipoen sampéjan rawoeh hing Soeropringgo, *voor dat UE. te Soera-baja kwaamt.*
- Sadhijo, K. *wil; willen; gereed zijn.* Sadhijaning hati, *de wil, neiging des gemoeds.*
- Sadhidik; L. *weing.* Lagio médal sadhidik, *er komt pas een weing uit.*
- Sadhoe, K. *juist; zeker.*

- Sadhoeloer, L. *broeder, of zuster.* Sadhoeloer lan-
 nang, *broeder.* Sadhoeloer wadhön, *zuster.*
- Sadhoeroenggé, L. *toen nog niet; voor dat, eer,
 zoo lang, als nog niet.* Sadhoeroenggé hakoe
 wis hōra wāh, *toen ik nog niet gegeven had.*
- Sadhoéwé, L. *het eigendom.* Sadhoewéning wōng
 tjilik, *het eigendom der geringere klasse.*
- Sadhojo, H. *allen.* Bōngso lijo sadhojo, *alle an-
 dere geslachten.* Sadhojo sami lēmnoe toerang-
 gané kijo pati, *allen zijn zij even vet, de paar-
 den van den Heer Pati.*
- Sadhoro, K. *de maan.*
- Sa-dhoso, H. *tien.* Kalih dhoso, *twintig.* Kapal-
 lipoen sa-dhoso, *hij heeft tien paarden.*
- Sadjak, A. *wijs, maat, harmonie, muziek.*
- Sadjéggé, L. Sadjéggipoen, H. *zoo lang als, gedu-
 rende, bij voortdurend, immer.* Jèn kojo mēng-
 kēné pēgawéhané, *sadjéggé hōra biso bēnanēr, als
 hij op deze wijs werkt, zal het nimmer in orde
 komen, (goed worden).*
- Sadjèn, A. *een tafel dekken.*
- Sadjēnēnggé, H. *tijdens de regeering.* Sadjēnēng-
 gé praboe hēstri, *tijdens de regeering der ko-
 ningin.*
- Sadjēng, H. *arak.*
- Sadji, L. *gereed.* Sadji pangnganap, *het eten is
 gereed.*
- Sadjian, L. *spijs, kost, eten.*
- Sadjodo, A. *een paar, mannetje en wijfje.*
- Sadjoego, K. *een.* Hamoeng sadjoego postrané, *hij
 had maar een kind.*
- Sadjoerag, L. *een kind dat op een vaarttuig ge-
 woonen is.*
- Sadjo, L. *in, binnen.* Kamoektèn sadjōning pati,
geluksaligheid in den dood.
- Sadoe, K. *juist, getrouw.*
- Sadoewékké, L. *het eigendom.* Lan hangngreksolio
 sadoewékké sapodo padamoe, *en eerbiedig het ei-
 gendom van uwe naasten.*
- Sa-en, *onbeschaamheid; onbeschaamd.*
- Sagangsal, K. *viyf.*
- Sagantén, H. *de zee, oceaen.*

- **Sagaran**, L. *een meer, kleine zee.*
- Sagëgamaning**, L. *de wapens.* Sagëgamaning nga-djoerit, *oorlogswapens.*
- Sagedh en sagët**, H. *kundig, ervaren, bekwaan, kunnen, vermogen, in staat zijn. Ten einde.* Soho sagëdhho hambijantönni hing karsannipoen kangdjëng goepremën, *en om het doorluchtige Gouvernement te kunnen ondersteunen.*
- Sagëgëm**, A. *een handvol.*
- Sagënnön**, L. *gelijkloftig.*
- Sagnjan**, ook Wigujan en Wisad, *is een teeken dat de h. vervangt zie spraakk. § 9.*
- Sagoë**, A. *sago.*
- Sagoeh**, L. *belofte.*
- Sagoelmo**, K. *duizend milhoen.*
- Sagoëng**, H. *allen; getal, het geheel; de som.* Sagoëngnging wali, *alle heiligen.* Sagoëng poro ratoë, sadhoso, *het getal van al de vorsten (bedroeg) tien.* Sagoëngnging mantri hasébo, *al de ryksgrooten verschenen.*
- Sagoro**, K. *vier.*
- Sagoro**, L. *zee, oceaen.* Halajar sagoro rahmat, *de zee der genade bezeilen; op hoop leven.*
- Sah**, L. *vrij, los, gescheiden; afgelopen.* Sah saking ngardi Koembang, *vrij van den berg Koembang.*
- Sah**, § Ar. *schaak.*
- Sah**, H. *niet vergeten, niet nalaten.*
- Sahabarran**, L. *tien milhoen.*
- Sahabdhi**, en *de onderdanen.*
- Sahantawis**, H. *ondertusschen, intusschen.*
- Sahantoro**, L. *ondertusschen, intusschen.*
- Sahat**, §. Ar. (sa-at) *tydstip, oogenblik.* Sawoessiro djangkëp sangngang sasi nglërëssé sahë sahattipoen, Siti Saleh babar poetro lanang, *toen de negen maanden juist vervuld waren baarde Siti Saleh op een gunstig tydstip eenen zoon.*
- Sahati**, L. *eensgezind, eenstemmig.*
- Sah bandar**, A. *havenmeester; vorstelijke tolgaarder.*
- Sahbat**, §. Ar. *vriend.* Kangdjëng nabi tindhak

tnaing ngoemah Patimah, nënggih sarjiwo bëkto sahbatnjo sanoenggal Ngabdhoer Rahiman hikoe djënnënggé, *de doorkuchtige profheet ging ten huize van Fatimah en bragt een zijner vrienden mede, Abdul Rahman genaamd.*

Sahé, H. *goed, wel, braaf, deugdzaam, vroom.* Tijang hinggang sahé, *een braaf mensch.* Bötën sahé, *het is niet goed.* Kathah sahënné kalih hawönnané, *veel goed en kwaad.* Moendhoero siro dhipati! sahéné gëssang, ngawoelo ratoe hëstri, *ga terug gij Dipati! het is (u) beter te leven om de koningin te dienen. (spottend.)*

Sahënggën, H. *eene plaats.* Sahënggën-gënné sang noto linggih sarijo ng'rangkoel ngaras poetraniro, *de vorst ging van de eene plaats op de andere zitten, omhelsde en kuste zijnen zoon.*

Sahënni, H. *verbeteren, verstellen, in orde brengen.*

Sahësthi, H. *waarheid, zekerheid, ernst.*

Sahësthoë, H. *waarheid, waar, zekerheid, ernst waar.*

Sahhoewat, §. Ar. *wellust.*

Sahid, §. Ar. *getuge; getuigenis, aangift.*

Sahiki, L. *nu, thans, tegenwoordig.*

Sahindhënggé, L. *zoo lang als, gedurende, bij voortduring, immer.*

Sahing, L. *bij elkander, gezamenlijk.* Hóléhhé lajar hakéh sahinggaanuë, *kan men zeilen met veel (vaartuigen) bij elkander.*

Sahinggo, L. *tot dat. Indien.*

Sahisat, A. *straf.*

Sahoe, K. *kikvorsch.*

Sahoedhoro, Ml. *broeder*

Sahoëndhoerré, L. *bij den terugtoegt.*

Sahoepami, H. *als, gelijkerwijs, gelijk.* Sahoepami tjang ngëstri, *gelijk, indien, bij voorbeeld, eene vrouw.*

Sahoepomo, L. *id.*

Sahoer, L. *antwoorden, hervatten, bescheid geven: bescheid, antwoord.* Sahoerriro haris: *woes karsané déwo, hij zeide zachtjes: het is de wil der goden.*

- Sahoeroette, L. *langs*.
- Sahoerran, L. *antwoord*.
- Sahojo, K. *hulp verleen*.
- Sahos, H. *verschijnen, op audientie gaan*. Sahos ngarsaning ngratoe, *voor den vorst verschijnen*.
- Sahos, H. *aanwzig, verschenen, gereed* Njahossi, *verschijnen; voor den dag brengen, leveren*.
- Sahossaken, H. *voor den dag brengen; zenden, doen verschijnen; aanbieden*.
- Sahossenno, H. *geb. w. breng, doe verschijnen*. Dhipati Toeban hamoewoes: toeronggo sahossenno, *de Dhipati van Toeban zeide: breng de patriden*.
- Sahosso, H. *gereed zijn*. Samijo sahosso, *alle waren (zijn) gereed*.
- Saja en sajak, A. *vrouwenrok*.
- Sajah, A. *vermoed; benatd*.
- Sajakti, L. *juist, waar, echt inderdaad voorwaar; voorzeker, ernstig*. Sadhoeloeer sajakti, *een echte broeder*.
- Sajang, L. *kopersmid*.
- Sajekti, L. *juist, waar, echt, inderdaad, voorwaar; voorzeker, zekerlijk, ernstig*. Sahoepomo jèn gessangingo, sajekti haglis prapti, *by voorbeeld als hij leefde, zou hij voorzeker spoedig komen*.
- Sajektos, H. *idem*. Sajektos maniro hikoe tjang pekier, *voorwaar ik ben een beddelmonnik*.
- Sajidhin, S. Ar. *heeren*.
- Sajidhino, S. Ar. *die bevestigt, bevestigter*. Sajidhino, Panotogomo, *de bevestiger, de khandhaver van de Godsdienst. Een der titels van de vorsten van Soerakarta en Djoejokarta*.
- Sajisat, A. *straf*.
- Sajodjono, K. *een gezigt ver*.
- Sajoeto, A. *een millioen*.
- Sajoko, K. *mengen, door elkander roeren*.
- Sajomo, K. *groen*.
- Sajotjo, K. *eene mat*.
- Sak, S. Ar. *argwaan, vermoeden*.
- Sakabeh, L. *atten, zoo veel als er zijn*.
- Sakadjeng, H. *wil, lust; willen*.

- Sakelangkoeng, H. *zeer, bij uitteek.*
 Sakantjané, L. *zjne volgelingen.*
 Sakapti, H. *de zelfde inborst hebben.* Kijambakké kalih koelosampoén sakapti, *hij en ik hebben een inborst.*
 Sakarép, L. *wil, lust; witten.* Hopo sakarépnoe déwé, *wat is uw wil; wat wilt gij?*
 Sakarso, H. *wil; lust.* Sami sami sakarso, H. *allen denzelfden wil hebben.* Sakarso sampéjan, *naar uwen wil.*
 Sakatén, H. *vorstelijke spellingen.*
 Sakathah, en sakathahipoen, H. *allen, zoo veel als er zijn.*
 Sakawan, H. *vier.*
 Sakbat, S. Ar. *vriend.*
 Sakédik, L. *weinig, een weinigt, luttel.*
 Sakéhé, L. *allen, zoo veel als er zijn.* Hannjé-gabho sakéhhé pénggawé kang ngolo, *vermijdt alle boosdoeners.*
 Sakelangkoeng, H. *zeer, bij uitteek.* Sakelangkoeng sijasatté, *zjne straf was zeer zwaar.*
 Sakéthi, L. *eenmaal honderd duizend.*
 Sakétjo, H. *lekker, aangenaam, genoegelyk.*
 Sakijé, L. *nu, thans, tegenwoordig.*
 Sakijéh, L. *allen.* Sakijéh kang toeminggél, *alle aanschouwers, allen die het zagen.*
 Saking, A. *door, van, met, uit, om reden, derwyl, omdat, aangaande.* Saking kramattipoen, *door zjne heilghed.* Saking négari wellandhi, *uit, van Holland.* Saking ngéndhi, *van waar?*
 Sakiranggipoen, H. *op zjn minst.*
 Sakisi, *een tratie, tratiewerk.*
 Sakit, H. *ziek; ziekte, kwaal, ongesteldheid, gebrek.* Sakitté bisoe, tan biso hangngoetjap, *zjn gebrek is stomheid, hij kan niet praten.* Kadatènggan sakit, *ziek worden.*
 Sakjelanning, L. *bewesten.*
 Sakoethoe, A. *eenparig, eensgezind.*
 Saksépo, K. *geschikt, voegzaam.*
 Saksi, *SANSCR. getuige.*
 Saksi ramémhi, *regtsterm woor. iemand, die zich*

- eerst op één en naderhand op meer getuigen beroept.*
- Sakti, H. *heilig, onkwetsbaar.*
- Sakwéhé, L. *allen.*
- Salad, *aanstekend.*
- Salah sawidji, L. *een van beide.*
- Salah, L. *schuld, fout; schuldig.*
- Salajakké, L. *betamelijk.*
- Salak, A. *zekere adstringerende vrucht. Purperkleur.*
- Salakso, A. *tien duzend.*
- Sallallahoe, (tsala 'ilahoe) *de zegen Gods. Sallallahoe ngaléhi wa salam, over wien Gods zegen en vrede zij! (gebruikelijke term bij het vermelden van den profeet der Mahomedanen, uit het Arabisch, verbasterd overgenomen, in welke taal het luat: » Tsala 'ilahoe aleihi wa salam.»*
- Salam, Ar. *groet, heilwensch. Sigro Siti saléh soemahoer salammé hingkang prijo, Siti saleh, beantwoordde spoedig de heilgroet van haren echtgenoot.*
- Salaman, A. *elkander groeten.*
- Salamat, Ar. *zegen, heil; welbekome het.*
- Salami, H. *zoo lang, als, gedurende, tijdens.*
- Salaminé koelo kêsah, *zoo lang als ik reisde.*
- Salami-laminipoen, *altoos, eeuwig.*
- Salak, *paars, purper: orange.*
- Salang, L. *het uitreinde der schouders. Sleutelbeen.*
- Salang, L. *een draagband, touw of zeel om iets aan te dragen.*
- Salat, H. *Godsdienstige plegtigheid, Godsvereering, Gebed met uiterlijke plegtigheden vergezeld.*
- Sami-sami salatting langgar, *gezamenlijk plegtig bidden in de kapel.*
- Salawassé, L. *gedurende, terwijl, zoo lang als; altoos. Salawassé sadhijo mêngkéné, zoo lang hij het aldus wilde.*
- Salawat, *huwelijkskosten, gewoonlijk vijftien stuivers, die soms op vijf tijdperken op nieuw betaald worden, mitsgaders, wat rijst, siri, vruchten, kokosnoten, garen, etc.*

- Salawé, L. vijfentwintig. Salawé prèh, L. vier-
entwintig.
- Salèbètting, L. in, binnen.
- Salèbèttipoen, H. binnen, in.
- Salèkso, A. tienduizend.
- Salèambar, A. een blad, vel, een stuks.
- Salé-moeko, K. bij, bie, in.
- Salendro, naam voor een volmaakt stel speeltuigen.
- Saléndang, L. doek, omstagdoek der inlandsche
vrouwen, zijnde een lange smalle doek, die zij
over een der schuders dragen.
- Salènthèn, speeltuigen; muziek.
- Salépé, L. gouden of zilveren vrouwen buikband.
- Salèr, A. een, (van één haar, etc.)
- Salèrréssé, H. inderdaad, voorwaar, zeker.
- Saligi, A. werpspies.
- Salijaanné, L. behalve.
- Salija-lijaanne, L. andere dingen.
- Salin, L. ruilen; verkleeden, vertalen.
- Salikör, A. eenentwintig.
- Salilah, §. Ar. welbehagen, welgevallen.
- Salindang als Saléndang.
- Salindhro, zie Salendro.
- Salir, H. alles, alle. Saliring kardi, allerlei werk.
- Saliro, H. ligchaam, persoon: zich zelf. Gij. Hi-
lang hoeripping saliro, het leven verdwijnt uit
het ligchaam.
- Saliro, H. leguaan.
- Salisir, L. veranderen, anders doen, afwijken.
- Jèn salisir hing pangngoetjappé, indien hij an-
ders doet dan hij zegt.
- Saloeekat, L. speeltuigen. Muziek.
- Saloeloet, eene vrouw bekennen.
- Saloko, K. verhaal; voorbeeld. Gedicht.
- Salömbo, H. alleen. Bötèn sahé poekoellan ratos
salömbo, het is niet goed dat myne gebiedster,
de vorstin alleen zij.
- Salömprèt, A. trompet.
- Saloso, §. Ar. drie, derde. Dhino saloso, dings-
dag. (derde dag).
- Samadhi, K. boetedoening.
- Samadhijo, K. acht. Terwijl. Wil.

Samajan, K. *tijd*.

Samak, A. *gewoonte*. *Band van een boek*. Samak poetro djaloe toemoet haprang, *het is de gewoonte dat een jongeling mede ten strijde trekt*.

Samakaten, H. *alzo*, *zoodanig*. Samakaten maning, *daarenboven*.

Samakto-bolo, K. *wapenschouwing*.

Samangké, H. *nu*, *thans*, *tegenwoordig*. Samangké koelo noewoen dhoekané, *nu verbid ik den jaorn*.

Samantén malih, H. *daarenboven*.

Samar, A. *vermoeden*; *vermoening*, *gehoor*; *onzigtbaar*.

Samarang, L. Samarang, *voornamste stad op het midden van Javaas N. kust*.

Samawis, H. *idem*, *dezelfde stad*.

Sambar-toko, K. *pyl en boog*.

Sambal, of **Sambel**, A. *spaanse peper vermalen met zout*. *Men heeft verschullende Sambal soorten*.

Sambat, A. *klagen*, *beklagen*. Hanggadoh sambat bijang, *jammerende moeder beklagen*.

Sambat, A. *bevangen*, *krijgen*. Tannono kang sambat hadjrih, *met een bevang de schrik*. Sambat mati, *aterpen*. *Door den dood bevangen*.

Sambégo, K. *handelwijs*, *gedrag*.

Sambéng, H. *lasschen*, *aaneenhechten*, *vereenigen*.

Sambérri, A. *zweven*, *omzweven*.

Sambët, H. *aaneenhechten*; *spalken*.

Sambéwono, K. *koopvrouw*.

Sambiellan, L. *met*.

Sambodja, naam van den boom, *die de Javaanen bij de graven planten*.

Samboeng, L. *aaneenhechten*, *lasschen*, *vereenigen*.

Samboenggan, L. *aaneenhechting*, *aanlassching*.

Samboet, H. *aannemen*; *leenen*, *schuldig zijn*.

Samboettan, H. *leen*, *schuld*. Gadah samboettan datang kahoelo kathahhipoan séwoe roepjah, *eene schuld aan mij hebben van duizend ruyen*.

Sambowo, K. *wild*, *verwoed*.

Sambrond en sambrotio, L. *spelen; slenteren, beuzelen, nalatig zijn.* Hajoewo siro sambrond, beuzel gij niet.

Samédjané, L. *betamelijk.*

Samengkono, L. *op die wijs, zoodanig.*

Sami, H. *gezamenlijk, te zamen; met.* Sami-sami, onderling, met elkander, eenparig. Sami hoegi, eveneens. Hatjoengkrah sami kadanggé, met zijnen broeder twisten.

Samijo, K. *met, gezamenlijk, tevens; vereenigd, één.* Woës samijo kalih talémbat, reeds vereenigd met een luchtgeest.

Samir, H. *gazen gordijn.*

Samitrono, K. *een frissche wind, die een verhit mensch verkoelt, doch de uitwaseming belet.*

Samito, K. *wolken.*

Samiwo, K. *alle.* Samiwo bako gégaman, alle bragten wapens, (wären gewapend).

Samodhro, K. *zee, oceaan.* Hanëng têngngah samodrogoëng, in het midden van den voeaan, (grootte zee).

Samoedhro, K. *zee.* Wöntën têngngah samoedhro samijo laboeh kapal kalih, in volle zee ankeren *gezamenlijk twee schepen.*

Samoen, L. *eenzaam, stil, vertuten.*

Samoendhoer, L. *terugkeeren, terugtogt.* Woës samoendhoer, reeds teruggekeerd; teruggekeerd zijnde.

Samoewan, H. *feestmaal houden.*

Samoerwatté, naar gelang, naar waardeering.

Sampai, K. *eëne vlag.*

Samöngko, L. *heden, nu.*

Samöngkono, L. *op die wijs, zoodanig.*

Sampék, L. *tot.* Hoerip sampék mati, tot aan den dood toe leven; zoo lang leven als men kan.

Sampañ, A. *boot, sloep, schuitje.*

Sampéjan, H. en K. *gij, UE, u, uw, in het Kaurisch, »voeten.* Sampéjan dhalém, u Hoog

Edete. Sampéjan pinarak, ga zitten.

Sampéko, K. *marktdief.*

- Sampi, L. *hoe, os*. Sampi lanang, *stier*.
 Sampijong, L. *enkelring*.
 Sampil, A. *bout*.
 Sampir, A. *iets over een rak of lijn hangen als kleeven, linnen*.
 Sampiran, A. *kapstok, rak, gespannen touw*.
 Sampjo, A. *beide, te gelijk*.
 Sampoën, H. *reeds, al, (verleden tijd aanduidende)*. Koelo sampoën hatampi, *ik heb ontvangen*.
 Sampoën, H. *verb. w. dat niet, doe het niet, (het maleische djangan)*. Sampoën dhiko kēsah, *ga gij niet*.
 Sampoer, L. *vrouwen kleedingstuk dat bij wijze van buikband en gedeeltelijk los gedragen wordt*.
 Sampoerno, K. *volmaakt, uitmunten*.
 Sampono, *eene krissoort*.
 Sampono bēnēr, *eene krissoort*.
 Samsam, K. *een hert*.
 Sanadjan, L. *ofschoon, indsen, ook, behalve*.
 Sanak, L. *bloedverwant, broeder, vriend*. Tigo sanak hiboe toenggal, *drie broeders (bij) eene moeder*.
 Sanakkan, L. *vriendelijk*.
 Sanak sadhoeloer, H. *betrekking, verwantschap, familie*.
 Sanaliko, L. *tegenwoordig, nu*.
 Sanambang, K. *duizend*. Habēkto tjang sanambang, *duizend menschen brengen*.
 Sandang, L. *kleeding; kleeden*. Sandang pangngan, *kleeding en voedsel; voedsel en deksel*.
 Sandanglawé, *een zekere vogel*.
 Sandhangngan, A. *letterteeken*.
 Sandhé, *niet geschieden*. Er kaal afkomen. Höra sandé, *het zal geschieden. (niet niet geschieden, dus: wel geschieden)*.
 Sandhi, K. *vermommen; veinzen*. Sandhi babé nandoer kēnthang, *even eens doen als of men aardappels poot*.
 Sandhiko, H. *het is zoo, het is wel*. Noewoen sandhiko, *gehoorzamen*.
 Sandi, *steel, rooven*.

- Sandik, L. *zuur*.
- Sanding, L. *nabij; digtbyj; digtbyj komen naderen*.
Kinoeboer sanding romo, *nabij vader begraven worden*.
- Sandjang, H. *praten, kouten*.
- Sandjoto, H. *wapen; geweer*. Sandjoto djëpön,
Japansche wapens.
- Sane-pane, K. *gelijk, als*.
- Sandoeng, A. *struikelen, stoten*.
- Sandojo kromo, K. *de tiende maand, o. s.*
- Sang, K. *de, het*. Sang praboe, *dé vorst*.
- Sangat, *tijdstip; uur*.
- Sang'ahoeloen, K. *veheven vorst*.
- Sanggjo, K. *Hemelsche prinses*.
- Sanggan, A. *opbrengst, levering*.
- Sanestjoro, K. *zaturdag*.
- Sanggar, H. *hanekam*.
- Sanggap, H. *ondernemen, aannemen*.
- Sanggit, L. *hechten, vasthechten*.
- Sanggoep, L. *ondernemen, aannemen*.
- Sanggoerdi, A. *stijgbeugel*.
- Sanggön, L. *overal*.
- Sanggrah, H. *aderlaten*.
- Sang jang përho, K. *levensadem*.
- Sang jang wenang, *de Almagtige, die de hemelen schiep, genaamd Soerolojo of Soerëndro Boewono*.
Sang jang toenggal, *de een eenige*. Sang jang soekmo, *God, de ziel*. Sang jangwisésó, K. *God de Almagtige*.
- Sang jang djagat kërono, K. *God de oorzaak der wereld*.
- Sanghjang, K. *Bathoro*.
- Sang katoeng, K. *de vorst, de koning*.
- Sangkëlat, §. Ar. *lakensche stof, laken, kasimier*.
Eene der krissoorten.
- Sangkëp, L. *toerusten, uitrusten, gereed maken*.
- Sangkërrau, H. *kouw, kooi, hok*.
- Sangkio, K. *rekening*.
- Sangkoeni, K. *zwerm van vogelen*.
- Sangköt, A. *haperen, leuteren*.
- Sangkötta, A. *hapering, leutering*.
- Sangloek, A. *een kromme houweel*.

- Sangngangdhoso, H. *negentien*. Sangngang ngéwoe, *negen duizend*.
- Sangngët, H. *zeer, uitstekend; erg*.
- Sangnjang, K. *goden, godheden, God*.
- Sangngoe, L. *leeftocht, voorraad op reis*. Kang wadhijo sangngoené hënting, *de leeftocht der troepen was op*.
- Sa'ngöni, L. *proviand bezorgen, voorraad aanvoeren*. Handiko sa'ngnöni soto lan gambiré pisan, *bezorg gy eenen voorraad van tabak en gambir te gelijk*.
- Sang noto, K. *de vorst*.
- Sangoe toempang, *een krissoort*.
- Sangsam, H. *hert*. Een der gouden rÿks sieraden.
- Sangsang, *een naauw sluitend ondervest*.
- Sangsaran, A. *pijn, marteling*.
- Sangsojo, A. *van lieverlede, allengskens; vermeerderen*.
- Sangsojo, K. *bevreesd zijn; behartigen, betrachten*.
- Sangsojardo, L. *meer en meer steeds bloeiender bloeiend*. Nagoro Dëmmak sangsojardo, *Damak wordt steeds bloeiender*.
- Şangsöri, K. *princes*.
- Şangsoro, A. *pijn, marteling, smart*.
- Şannadjan, L. *ofschoon, indien ook*.
- Şannak, L. *bloedverwant; broeder; vriend*.
- Şannës, H. *ander, anders, anderzins*. Şannës hagogomo, *eene andere godsdienst*.
- Şannëssan, H. *ongelyk zijn, verschillen, anders zijn*.
- Şantan, *eene krissoort*.
- Şantën, A. *kokosmelk*.
- Şantër, A. *aandrang van water. Dadelijk, terstond*. Baatnjoe şantër, *vletend water*.
- Santo, K. *juist, waar; goed, naauwkeurig*.
- Santoen, H. *voorraad, leeftogt*.
- Santön, A. *de maan*.
- Santono, A. *bloedverwanten, familie, bijzonder van den vorst*.
- Santono, A. *grafplaats*.

- Santoso, H. *rust, voerspoed.*
- Santri. K. *jonge priester; bidder, iemand die de schriften verklaart.* Woes loemampah tjoro santri, *reeds gelijk een Santri gaan. (handelen).*
- Sa-oewang, A. *een dubbeltje.*
- Sap, A. *verdieping.*
- Sapadang. *potkoken. (zoo veel tijd als er verwecht wordt om rijst te koken. (een pijp rooken). Kébak lalér tjangkémiro, sapadang tan keno hangling, hij kreeg den mond vol vliegen en kon gedurende den tijd die verwecht wordt om rijst te koken niet spreken.*
- Sapandheléng, L. *een gezigt ver,*
- Sapandhoeman, A. *gedeeltelijk; gedeelte, deel.*
- Sapangandhiko, H. *het gezegde.* Sapangandikaning goeroeni, *het geen uw meester gezegd heeft.*
- Sapanoenggalaané, *zijne medegenooten.*
- Sapantésé, A. *het behoorlyke, betamende; het is betamelyk.*
- Sapar, S. Ar. *de tweede Mohammedaansche maand.*
- Saparan-parané, L. *in allerlei rigtingen.*
- Saparoo, L. *de helft, een gedeelte.*
- Sapasang, A. *een paar, een koppel.*
- Sapatoetté, L. *betamelyk, naar behooren.*
- Sapawitan, A. *deel; deelhebben.*
- Sapènianggal. Ml. *het uiteinde, het overlyden.*
- Sapi, L. *koe, os.*
- Sapiendhah, H. *eenmaal, eens; allesins, volkomen, geheel.* Sapiendhah malih, *andermaal.*
- Sapientén, H. *zoo veel als, hoe veel ook.*
- Sapih, A. *bevredegen.*
- Sapikadjénggannipoen, H. *naar zijn goedvinden.*
- Sapiro, L. *zoo veel als.*
- Sapisan, L. *eenmaal, eens; allesins, volkomen, geheel.* Eerste. Sapisan maning, *andermaal.*
- Sapodo, A. *eene zinsnede: eene maat.*
- Sapoeloh, L. *tien.*
- Sapoengawaniro, H. *de ambtenaren; de dienaren; zijne ambtenaren.*
- Sapoengkoer, L. *na, achter, vervolgens.*
- Sapoenniki, H. *nu, thans, tegenwoordig.*
- Sapoenniko, H. *nu, thans, tegenwoordig; aldus,*

dit, opdeze wijs. Jèn kawoelo tjang Mahös Pahit, hangnglampahhi kadhijo sapoenniko, indien ik, inboorting van Madja Pahit, mij zoodanig gedraag.

Sapoetranio, H. zijn kind.

Sapökal, eene krissoort.

Sapölah, handelingen; manieren.

Saprapattan, A. een vierde.

Sapraptaniro, K. bij zijne komst. Sapraptaniro hing wismo, bij zijne te huis komst.

Saptangan, L. hoofddoek.

Sapto en Saptoe, K. zeven. Dhino saptoe en dhien-tèn saptoe, zaterdag.

Saragi, de wijs, zangwijs, maat.

Sarah, A. vulnus, stroo.

Sarahhan, term voor de plegtigheid van het zenden van geschenken door den bruidegom aan de bruid; tusschen deze plegtigheid en het huwelijk verlopen veertig dagen, voor de grooten.

Sarahös, H. inhoud. Sarahössing serrat, inhoud van eenen brief.

Sarak, §. Ar. wet, instelling.

Sarakah, A. pottebakker.

Sarakit, A. een span. (buffels).

Sarampang, een lang mes.

Sarang, L. afkeuren, geen genoeg nemen. Dhi sarang hoewöng, jèn bebëtté wöng koewé, men neemt er geen genoeg in, indien zij uit het geslacht dier menschen zijn.

Sarang, L. verslinden, verbruiken. Damar kijé bangngët tëmëm saranggé, deze lamp verslindt zeer veel (olie).

Saranggan, A. soort van kastanje.

Sarap, A. ontbijten; ontbijt.

Sarap, §. Ar. of ilmoé sarap, spraakkunst.

Saras, H. gezond, welvarend. Genexen.

Sarat, A. stuwen, vol laden. Pëthiné sarat tëmëm, zijn kist is zeer vol.

Sarat, §. Ar. instellingen; wet. Wöng hikoe höra nono saratté, zij hebben geene instellingen.

Saratöng, L. cigaarkoker.

- Sarawoeh, H. *komst*. Lan malih mēnggah hing sarawoehhipoen, en wijders bij zijne komst.
- Sardjan, S. *serjant*.
- Saré, H. *slapen*. Sawēg saré, *pas in slaap*.
- Saréh, H. *geduld; zacht, bedaard*.
- Saréhne en Saréhning, A. *dewijl, nademaal; dat*.
- Saréjan, H. *slapende*.
- Saréjan, S. *serjant*.
- Sarēm, H. *zout*.
- Sarēmmet, K. *muis, rat*.
- Sarēng, H. *te gader, te zamen, met. Terwijl, inmiddels; tevens, toen, wanneer*. Garimis sarēng sa-kolo, *motregen gedurende een oogeblik*.
- Sarēngngi, H. *vergezellen*.
- Sarēngngiro, H. *onderling, met elkander*. Sarēngngiro poeroewito, *zij leerden met elkander*.
- Sarēsmi, A. *vereenigen, vermengen; lichamelijke gemeenschap*.
- Sari, K. *bloem, glans; geur; fraai; schitterend*. Bloemmel. Sari tēmnen dhellēnggané, *het uitzigt is zeer fraai*. Hawöt sari, *antwoorden*.
- Sari-kio, K. *eene maagd; vrijster*.
- Sarimpi, L. *vorstelijke dans uitgevoerd door vier bijzitten van den vorst; vorstelijke danseres*.
- Saring, L. *doorzigen, doorgieten*. Dhi saring, hōra biso mētoe, *het wordt doorgegoten (maar) kan er niet doorkomen*.
- Saringngan, L. *leekzak*.
- Sarinthil, L. *het vuil, het grondsap van de gekookte anfoen*.
- Sarip, S. Ar. *titel, die de afstammelingen van Mohammed dragen*.
- Sariro, K. en H. (saliro) *ligchaam, zelf*. Gij. Sarirannipoen, *(zijn ligchaam), hij zelf*.
- Saris, (haris) *langzaam, zachtjes*. Moewoes saris, *zachtjes spreken*.
- Sari-sropo, K. *slang*.
- Sarit, L. *een fijne kam*.
- Sarit, L. *crepitus ventris*.
- Sarjiwo, K. en, *tevens, vervolgens*.

- Saroe, L. *onbetamelijk, niet goed, slecht, ongepast. Bekijven.*
- Saroeng en Saröng, L. *schort, rok, koker, omhulsel, schede, foudraal.*
- Saroeng'an, *het bovenste stuk eener krisschede.*
- Saroenno, K. *visch.*
- Saroepaning, L. *aanwezig, zoo veel als er is of zijn, alle.*
- Saroepe, H. *eensoortig, eveneens.*
- Saroepe, L. *eensoortig, eveneens.*
- Sarön, *kleine soort van gambang met metalen staven.*
- Saröng, *bodem eener vallei.*
- Sarong, L. *schort, rok, kleed dat men om de lendenen slaat. Koker, schede, omhulsel.*
- Saröng soekoe, H. Saröng kaki, L. *kous, kousen.*
- Saroto, K. *medelijden.*
- Sarpo, K. *alang, adder; vergif.*
- Sarpo-poespo, K. *zekere slang.*
- Sarso, K. *wind.*
- Sarsono, K. *koesteren, beminnen.*
- Sarto en Sartto, A. *en, met, ook.*
- Sarwo en Sarwwo, K. *en, tevens, ook, met.*
- Sarwi en Sarwio, K. *en, ook, tevens, met. Sarwi sinoeng lalénggah, en hem werd eene waardigheid gegeven.*
- Sasab, A. *dekkleed; dekken.*
- Sasabët, L. *vleugel, flank.*
- Sasalamman, A. *velen, die elkander groeten.*
- Sasalan, K. *de maan.*
- Sasambat, A. *klagen, klagten uitstorten.*
- Sasamboenggan, L. *aaneenhechtel.*
- Sasamènnipoen, H. *dergelijke.*
- Sasaminé, H. *dergelijke; evenbeeld.*
- Sasampoën, H. *nadat, toen. Sasampoën ramboeg sagoengging poro Dhipatijo, toen alle Dipaties het eens waren.*
- Sasampoëning, H. *nadat: toen.*
- Sasampoënnipoen, H. *nadat, toen.*
- Sasanggané, *arbeid, taak, last, dragt, opbrengst.*
- Hawrat sasanggané, *het is eene maeyalyke taak.*
- Sasar, A. *doolen.*

- Sasaran, A. *mikpunt*.
 Sasarënggar, H. *vergezellen*.
 Sasastro praloro, *regtsterm voor iemand die schriftelijk zijne grieven indient zonder dagteekening*.
 Sasatrön, A. *vijandschap*.
 Sasédané, H. *bij het overlijden*.
 Sa-sëdhötan, A. *een haal uit een pijp*.
 Sasëmoonnan, A. *voortreffelijk*.
 Sasënangngan, A. *genoegen; vernoegd*. Sasënangngiro pri badé, *naar uw eigen genoegen*.
 Sasëngkang, H. *oorsiersel dragen*.
 Sasi, H. *maan; nieuwe maan; maand*. Tanggal ping nëm sasi, *de zesde dag der maand*. Sasi përnomo, *volle maan*.
 Sasi, K. *een*.
 Sasigar, A. *een schijf, snede, stuk*.
 Sasiki, T. S. *één*.
 Sasipto, K. *bedekt, bekleed*.
 Sasiwi, K. *baren, verlossen*.
 Sasmitö, K. *zelf, eigen*. Wolk. Oefenen, *leeren*.
 Sasoepe, H. *ring*.
 Sasoewënë, L. *middelerwyl*.
 Sasoewëng, L. *oorsiersels dragen*.
 Sasögök, L. *doorsteken*.
 Sasöngko, K. *de maan*.
 Sasör, L. *laag, beneden; afloopen, verminderen*. Woes sasör joedhané, *de strijd verminderde*. Joto ngahoeb sasöring wëriengugin, *en genoot de schaduw onder een wariënginboom*.
 Sasotjo, L. *gewrigt, lid, schot, of middelschot in de bamboes*. Pring doeroeng sasotjo, dhi këthök, *de bamboes die nog geene bindten heeft houdt men ook al om ver*.
 Sasotjo, A. *edelgesteente, juweel*. Hali-hali sasotjo, *juweelen ring*.
 Sasro-soeman, K. *de zon*.
 Sastro, K. *schrift, geschrift; schrijven*.
 Sastro, K. *letters, karakters*.
 Sastrowono, H. *hoofdletters; hoofdlessen*.
 Sat, K. *zes*.
 Satampanipoen, H. *bij de ontvangst, ontvangende*.
 Satang hoegal-hoegal, *zetboom*.

- Sa-tapak, A. merk, druk, moet, prent.
 Saté, A. stukjes vleesch aan stokjes gebraden.
 Sa-tëbbah, A. een handbreed.
 Satëdhak, H. afstammeling.
 Satëlas, H. daarna.
 Satëlassipoen, H. toen (zij) verteerd, op, verbruikt, waren.
 Satëmën, L. ernstig, opregt. Satëmënné, in waarheid.
 Satëngngah, L. de helft, eenigen, sommigen.
 Satërah, L. nageslacht.
 Satijar, S. Ar. vrije wil; vrijwillig.
 Satitudak, H. eene schrede. Sopo kang moendoer satindak, ngöng toembakking saking woeri, al wie eene schrede terug deinst, zal ik van achteren doorsteken.
 Satingkah, L. gedrag, handelwijs. Satingkah-tingkahbé höra patoet, zijne gedragingen zijn onbetamelijk.
 Satingngal, H. gewigt, inzien. Hing satingngal kawoelo, volgens mijn inzien.
 Satis, K. koud.
 Sa tjëgckkan, A. een dronk, slok.
 Satjoekoelan, H. aangroei, wásdóm.
 Satjoembo, vermengen; lichamelijke gemeenschap.
 Satoes, A. honderd. Röng ngatoes, twee honderd.
 Satjotoehoe, A. getrouw.
 Satmoto, L. verschijnen. Katön satmoto, zijtbaar verschijnen.
 Sato, A. beest, dier van de grootere soorten.
 Satoegël, A. een houw.
 Sa-toehoe, L. juist; juistheid.
 Satoekeol, A. een streng.
 Satcenggal, H. één. Tjang satoenggal, één mensch.
 Satoenggil, H. één. Hingkang satoenggil joeswo gangsal wëlas tahoen, de eene is vijftien jaren oud.
 Satoeroennan, L. afstammeling.
 Satoewono, K. wilde dieren.
 Satoto, K. gehoor geven, in staatsie zitten.
 Sato wono, K. boschhoen.
 Satrah, H. afstammeling.

- Satrijo, K. *edelen. Edelman. Jongman.*
 Satroë, L. *vijand; vijandig.*
 Satron, L. *vijandig.*
 Sawab, L. *rede, oorzaak; omdat, dewijl, aangezien, nademaal, daar.*
 Sawab, H. *zegen, gunst.*
 Sawabbipoen, H. *nademaal.*
 Sawadhjané, K, *al zijne dienaren, troepen. Bosdal sawadhjané, al zijne troepen braken op.*
 Sawah, L. *natte rijstvelden.. Sawah tadahhan, rijstvelden die door den regen gedrenkt worden.*
 Sawal, *de tiende maand der Mohamedanen.*
 Sawan, A. *toeval. Sawan majit, beroerte.*
 Sawanéh, L. *een ander.*
 Sawang, A. *roet.*
 Sawang, L. *turen.*
 Sawang'an, A. *monding eener rivier.*
 Sawangsoellan malih, H. *andermaal.*
 Sawargi, K. *hemel.*
 Sawargo, K. *hemel.*
 Sawarni, H. *eenkleurig, eensoortig.*
 Sawarno, L. *eenkleurig, eensoortig.*
 Sawat, A. *weggooyen.*
 Sawawi, *willen, verkiezen.*
 Sawëg, H. *nu, juist; thans; zoo even, pas, toen; bezig; nog.*
 Sawëlas, L. *elf.*
 Sawëndhnan en sawëndhro, L. *miljoën.*
 Sawënnéh, L. *een ander, de andere.*
 Sawëngngi, L. *van nacht, in den afgelopen nacht. Sawëngngi gégër, van nacht was er geraads.*
 Sawër, H. *slang. Sawër dhoedhak, adder.*
 Sawëtarawis, H. *iets; eenige: behoorlijk.*
 Sawëtoro, L. *iets; eenige: behoorlijk. Kalawati sawëtarané, naar behooren, behoorlijk.*
 Sawidhak, A. *zestig.*
 Sawidji, L. *een. Hingkang sawidji hangngoetjap, een zeide.*
 Sawijah wijah, L. *ijdel: mnachten. Hodjo siro njéboet wastaning Ngallah, pangngéranniro kalawan sawijah-wijah, gij zult den naam des Heeren, uwes Gods, niet ijdel gebruiken.*

- Sawijo-diwo, K. *weerlicht*; *bliksem*.
 Sawijös, H. *een*. Hamoeng sawijös, *slechts één*.
 Sawirahös, H. *een woord*, *gezegde*.
 Sawis, L. *gereed*.
 Sawisé, L. *na*, *nadat*, *toen*.
 Sawiwi, A. *vleugel*, *vlék*.
 Sawoeng, H. *haan*. Sawoeng galing, *één gouden haan*, *bekoorende tot de rijksveraden*.
 Sawoenggal, H. *rijksveraden*.
 Sawoerdho, K. *honderd duizend millioen*.
 Sawoessé, L. *daarna*, *nadat*, *toen*.
 Sawo-matèn, *één purperbloem*.
 Sawöng, H. *haan*. Sawöng sangkërran, *vecht-haan*.
 Sè, L. *achteraanhechtsel van de woorden, die met S eindigen, om er een bezittelijke kracht van den derden persoon aan te geven als: halissé (van halis) zijne wenkbraauwen*.
 Sebagijan, Ml. *één deel*.
 Sebar, A. *zaaijen*; *strooijen*.
 Sèbdho, K. *wil*; *bevel*, *woord*, *gezegde*.
 Sèbënnèrré, L. *ernstig*, *in ernst*; *opregt*; *inderdaad*, *wezenlijk*, *waar*.
 Sèbèt, L. *sierlijk*, *fraai*, *deftig*. Jèn nganggé hanggé sèbèt tèmëmèn, *als (hij) gekleed is, is hij zeer deftig*.
 Sèbit, H. *scheuren*, *verscheuren*.
 Sébo. L. *verschijnen*. (voor vorsten of grooten).
 Samijo sébo sèdhojo, *alle verschenen gezamenlijk*.
 Sèboel, L. *blazen*.
 Sèbrak, A. *kraken*; *krijschen*. Soewarané sèbrak rëkatak, *het geluid was krakend*.
 Sèda'ngoené, H. *middelerwijl*.
 Sèddah, H. *betel*, *sri*.
 Sèddih, A. *droefheid*; *pijn*.
 Sèddjarah, §. Ar. *kelen*, *schakel*.
 Sèdèkah, §. Ar. *offer*, *aalmoes*, *gift bij eene plegtige gelegenheid*. Term voor plegtigheden bij en na het begraven, zonder muziek gevierd wordende.
 Sedang, A. *terwijl als*, *wanneer*; *middelmatig*

- gematigd*. Lir soerjo sċdċngngċ midjil, *gelijk de zon wanneer zij ter kummen rijst.*
- Sċdċrrah, S. Ar. een ondeel, *grein, stofje.*
- Sċdċhadjċng, H. Sidajoe (*plaats op Java*)
- Sċdċhajċki, H. *zij allen, die allen.*
- Sċdċhċlo, L. *aanstonds, een oogenblik.*
- Sċdċhċng, L. *terwijl, als, wanneer, gematigd, middelmatig.*
- Sċdċhċnggan, L. *gelatenheid.*
- Sċdċhċp, A. *kostelijk, heerlijk.*
- Sċdċho, H. *dood, overleden.* Sampoċn sċdċho, *reeds overleden.* Sċdċhanċ sri noro pati, *het overlijden van den doorluchtigen vorst.*
- Sċdċhojo, H. *allen.* Het geheel. Tijang sċdċhojo, *alle menschen.*
- Sċdċhojo-dhojo, A. *zich overhaasten.*
- Sċdċih, L. *droevig, droefgeestig; droefheid; bezwaarlijk.*
- Sċdċijo, L. *wil.* Hopo bojo sċdċijanniro, *wat is toch uw wil, wat wilt gij toch?*
- Sċdċijo, A. *gereed.*
- Sċdċjarah, A. *geschiedenis; volgrees.*
- Sċdċjċ, L. *ander, anders.* Bangngċt tċmmċn sċdċjċnnċ, *geheel anders.*
- Sċdċjċnnan, L. *niet getijkend, verschillend, ander.*
- Sċdċjo, *wil*, L. *voornemen, oogmerk.*
- Sċdċoso, H. *tien.*
- Sċgaloeh, L. *Sigaloe (plaats op Java).*
- Sċgantċn, H. *de zee.*
- Sċgar, A. *lafenis, verkwikking, verfrissching.*
- Sċgaran, L. *vijver; meer.*
- Sċgawċn, H. *hond.*
- Sċgċr, A. *frisch; eerst arm, daarna iets beter.*
- Sċggċ, L. *gekoekte rijst.*
- Sċgo, K. *blijde, vrolijk.*
- Sċgoro, L. *de zee.*
- Sċgoe, A. *hik; hikken; oprispen, kikken; ademhalen.*
- Sċgrek, *korte, smalle dievenzaag.*
- Sċliro, *leguaan.*
- Sċjoctoe, A. *een miljoen.*
- Sċk, S. Ar. *sjech.*
- Sċkabċh, L. *allen, geheel.*

Sékanthönggan, L. *konkelen*.

Sékar, H. *bloem, bloesem*. Noembas sékar, *bloemen koopen*. Kang sékar tan mawi toembas, *bloemen, die men niet behoeft te koopen*. Sékar kawoelo poeniko katoero daténg ratoc, *deze myne bloemen zend ik aan den vorst*. Sékar polo, *foelie*.

Sékari, H. *bloesem, bloem*.

Sékawan, H. *vier*.

Sékédhap, H. *aanstonds, een oogenblik*.

Sékélé galih, H. *hartzeer*.

Sékéng, A. *zwakte*.

Sékét, A. *vijftig*.

Séki, K. *vuur*.

Sékkat, A. *afboenen, afdwijlen*.

Sékköp, S. *schop, spade*.

Sékkar, H. *bloem*. Sékkar pèthak, *witte bloem*.

Sékkawan, H. *vier*.

Sékkél, H. *gekookte rijst*. Dhiko baktani sékkét, *breng gij de rijst*.

Sékkoeel, H. *gekookte rijst*.

Sékkoehoe, L. *eensgezind*. Sékoehoe karö wöng ngakéh, *met velen instemmen, eensgezind zijn*.

Séko, L. *storen*.

Séko, K. *wenkbraauwhaar*.

Sékoel, H. *gekookte rijst*.

Sékoethön, L. *konkelen*.

Sékola, S. *school*.

Sékolo, L. *ijdstip*. Sékolo koewé hoego dak gitik, *op dat tijdstip toch sloeg ik*.

Sékötji, S. *schuitje, sloep*.

Sékret, L. *een houw*.

Séksi, A. *getuige*. Kaséksèn, *getuigd*.

Sélamat, S. Ar. *heil; groet*. Hoewang sélamat, *is het geld, dat bij het overlijden uitgedeeld wordt*.

Sélami, H. *zoo lang, als, gedurende, terwijl*. Sélami kawoelo hoerip, *zoolang als ik leef*. Sélami-laminipoen, *steeds, voortdurend, eeuwig*.

Sélang, A. *kloof*. Tusschen.

Sélang-séling, A. *schakeren*.

Sélanniro, K. *gij zelf, u zelf*.

Sélanniro, H. *zijn steen, uw steen*.

Selantan, A. *inlandsch speeltuig*, soort van gambang, met metalen staven.

Selawassé, L. *steeds*; zoo lang.

Selawé; A. *vijfentwintig*. Selawé hingkang pèdjah, vijfentwintig stierven.

Selédhër, A. *achteboosheid*.

Seléh, L. *plaatsen, zetten; stilhouden; uitscheiden*. Kowé seléhhaké ngéndhi, *waar hebt gij het gezet*. Dèwèkké wis seléh tékko pè-gawéhané, *hy is met zijn werk uitgescheiden*. Dhi seléhhaké hono hing ngoemah, *in huis gezet worden*.

Selèpak, A. *smooren, stukken*.

Selimpang, L. *onzeker, bezorgd*.

Selindit, A. *parekiet*.

Selir, A. *bijwif*. Panangngissé hingkang potó selir, *het geweest van al de bijwifven*.

Seliro, *leguaan*.

Sellag, L. *spoed; spoedig; spoeden*. Dhi sellag bahé toelissané, *hy bespoedigt zijn schrift*.

Sellag, L. *hoesten*. Hóléhhé manggan kaséllag-séllag, *kan men al hoestende eten*.

Sellag, L. *vooraf, eerst; voorafgaan*. Jèn kéno, séllagénno pèggawéhhakoe, *als het kan, laat dan mijn werk voorafgaan*.

Sellamat, S. Ar. *heil; aalmoes*.

Sellat, A. *zeeëngte, straat*.

Sellawat, A. *offergeld*.

Selléh, L. *stellen, plaatsen*.

Sellèk, L. *haast*. Njèllèkhaké, *verhaasten*.

Sellèpek, L. *bezet, belet, druk*.

Sellimoet, L. *deken*.

Sellir, L. *bijwif*.

Sello, *tusschen*.

Selloeloep, L. *onder water duiken*. Selloeloep hing sègoro, *in zee duiken*.

Sellojo, A. *tegenstrijdigheid*.

Selloko, L. *zilver*.

Sellomprèt, A. *trompet*.

Sélo, H. *steen*. Sélo réddi, *bergsteen*.

Séloet, A. *beslag, omzetsel*. Séloet djénné, *gouden beslag*.

Sélo kromo, K. vorstelijke brief.

Séloko, L. zilver.

Sélompèt, A. trompet.

Sélóng, A. Cejlon. Poelo Sélóng. het eiland Cejlon.

Sémadhössan, H. aanbod, verbindtenis, overeenkomst.

Sémah, H. vrouw, echtgenoot.

Sémajan, L. aanbod; verbindtenis, overeenkomst.

Sémangké, H. nu. heden.

Sémangkin. H. des te meer.

Sémantèn, H. zoo, zoodanig, zulk. Sémantèn hoegi, inzonderheid; gelijkerwijs; ongelijks.

Sémarang, L. Samarang.

Sémawis, H. Samarang.

Sémbah, A. hulde, eerbied; huldigen. Hatoer sémbah, hulde beuizen.

Sémbahjang, A. gebed, vergezeld van godsdienstige plegtigheden. Aanbidding.

Sémbat, A. klagen, kermen.

Sémbélléh, L. slagten, keelen. Sémbélléjan, offer.

Sémbilan. een juk.

Sémbodho, L. betamelijk, behoorlijk, passen. Hó-
ra sémbodho karó hoewónggé, het betaamt den
mensch niet.

Sémbodho, L. uitrusten, toerusten. Moesoehhé
dhi sémbadhani, de vijand wordt toegerust.

Sémbodo, H. netjes, bevallig, lief.

Sémbodjo, T. S. fenkel.

Sémboeng, geele zijden sjerp met roode einden,
die de vrouwen om den middel dragen als zij
voor den vorst verschijnen,

Sémboeng, A. wilde saute,

Sémbu, L. begieten. Di semboer banjoe, met
water begoten worden.

Sémbowo, K. groote dieren.

Sémboro, K. uitspansel.

Sémbrono, L. spelen, slenteren; spel, scherts.

Sémmadhiné, L. betamelijk. Dhoedhoe sémmadhiné
héwo népsoené, hij heeft onbetamelijke driften;
hij is onbetamelijk driftig.

- Sëmmadhössan, H. aanbod, uitstel.
 Sëmmajan, L. aanbod.
 Sëmmantën, H. diergelijk, zoodanig, zulk.
 Sëméné, L. aldus, dusdanig, zoodanig. Hing
 sëméné, het is slechts zoodanig.
 Sëmmi, L. groeijen uitspruiten. Sagëk sëmami,
 pas uitgesproten.
 Sëmmi, L. genoeg nemen, behagen. Höra nono
 pëgawéjan sing dhi sëmmi, er is geen werk waar
 genoeg ingenomen wordt.
 Sëmmoe, L. foppen, boerten; dubbelzinnig, scherts,
 zinspeeling, schimp.
 Sëmmoedhoeko, K. verontwaardigen.
 Sëmmön, L. dubbelzinnigheid; gekken, spreek-
 woord, zinspeeling.
 Sëmmono, L. overgelijk, zoodanig, zulk.
 Sëmoe, als Sëmmoe.
 Sëmoe, L. fraai. Jën dhi dhëllëng, sëmoe, het is
 fraai voor het oog.
 Sëmoet, L. mier. Sëmoetté gëdé-gëdé, het zijn
 groote mieren.
 Sëmoet gatat, A. bedienden, volgelingen van een
 leger.
 Sëmjo, L. belofte, verbindtens, uitstel. Bin-
 djang tekëng sëmjo, morgen is de verbindtens
 verstreken, morgen is het de dag der belofte.
 Sëmongko, L. meloen.
 Sëmono, L. diergelijk, zoodanig, zulk.
 Sëmpal, A. gebroken, gebarsten. Kang sëmpal
 bahoéné, die de schouders gebroken waren.
 Sëmpër, L. vermoeid; dood, bestorven. Sëmpër
 poendakké, zijne schouders zijn vermoeid. Tang-
 ngané sëmpër höra biso glawat, hare hand is be-
 storven en zonder beweging.
 Sëmpör, L. idem.
 Sëmrono, L. aardig, vrolijk.
 Sën, K. jong, jeugdig.
 Sënadijan en Sënadjan, ofschoon, hoezeer. Sana-
 dijan hakoe biso hakoe höra gëllëm ngatökhaké
 kabisankoe, ofschoon ik geleerd ben, wil ik
 mijne geleerdheid niet toonen.
 Sënanbaug, H. duizend.

- Sě́nang, zie Sě́nang.
 Sě́napan, *ſ.* vuurroer, *snaphaan*.
 Sě́ndal, *L.* rukken, *trekken*.
 Sě́pdang, *A.* vijver. Singgih balé pinggier sě́d-
 dang, *op eene bank aan den kant van eene*
vijver zitten.
 Sě́ndé en Sě́ndèn, *L.* leunen, *aanleunen*. Sě́ndèn
 koersi, *tegen eene stoel leunen*.
 Sě́ndéjan, *L.* leuning, *steun*.
 Sě́ndhiko, *H.* het is zoo, *het is wel*.
 Sě́ndhók, *A.* een lepel; schuimen, *lepelen*.
 Sě́ndhowo, *H.* salpeter. *Buskruid*.
 Sě́ndjoto, *A.* geweer, *wapen*.
 Sě́ndoe, *L.* zeggen. Hakoe mellehoe hoemabhé
 dhi sě́ndoe, *er wordt gezegd, dat ik in haar*
huis geveest ben.
 Sě́nė́nggan, *H.* gerustheid, *kalmte, teurendenheid*.
Gefuk.
 Sě́nė́b, *A.* vischlucht.
 Sě́nggėt, *A.* aanhaken, *vasthaken*.
 Sě́nggroek, *A.* snuif.
 Sě́nggroek, *A.* snikken.
 Sě́ng'ı, *roepen*.
 Sě́ngkan, *A.* woestijn. *Schuinte, steilte, helling*
van eenen berg.
 Sě́ngkang, *H.* groote oorkrab.
 Sě́ngkė́k, *L.* moeijelijk, *zwaar*. Sě́ngkė́k tēm̄mė́n
 pė́gawė́hané, *zijn werk is zeer moeijelijk*.
 Sě́ngkė́rran, *H.* verbod. Sě́ngkė́rran ratoe, *verbod*
des konings.
 Sě́ngkė́rran, *H.* koui, *kouw*. Pientė́ngė́n sampė́jan
 toembas sě́ngkė́rran, *hoe veel kouden hebt gij ge-*
kocht.
 Sě́ngkė́llat, *ſ.* Ar. laken.
 Sě́ngkolo, *K.* jaargetal; *getal*.
 Sě́ngkolo, *K.* ziekte.
 Sě́ngkowo, *K.* droefheid, *smart*.
 Sě́ngngak, *A.* sterke lucht, *zoo als van arak*.
 Sě́ngngit, *L.* nijd, *haat; nijdig zijn, haten*.
 Sě́ngngodjo, *MI.* voorbedacht.
 Sě́ngsė́m, *L.* beminnen.
 Sě́ni, *H.* waterloozing, *pis*.

- Sennadjan, L. *afzohoon; in weerwil van.*
 Sennang en Senneng, A. *rustig, gerust. Te vrede, gelukkig.*
 Senné, H. *waterloozen.*
 Sennén. *tweede: maandag.* Dhino sennén, L. Dhientén sennén, *maandag.*
 Sannoenggal, H. *een.*
 Séno, K. *een hoofd, opperhoofd.*
 Sénopati, H. *veldheer, legerhoofd, maarschalk.*
 Sénteng, L. *boogkoord.*
 Séntét, A. *splyten; spleet.*
 Séntéttan, A. *spleet.*
 Sénthé, L. *ezel.*
 Séntjo, A. *aanbrandsel van rijst.*
 Séntök-séntök, A. *pleuris.*
 Séntöng, *eene kamer.* Séntöng patoerön, *slaaphamer.*
 Séntono, H. *bloedverwanten.*
 Séntoso, H. *rust, vrede.*
 Sépada-padaná, L. *alle.*
 Sépah. A. *kaawtje.*
 Sépahös, H. *bekend maken.*
 Sépak, A. *schoppen, achteruitslaan.* Dhi sépak djaran, *door een paard geslagen worden.*
 Sépandriem, §. *spanriem.*
 Sépang, *eene krissoort.*
 Sépanggat, §. A. *voorbede, voorspraak.*
 Sépanggoonnan, *kudde, troep.*
 Sépi, K. *eenzaam, verlaten, stil.*
 Sépoeh, H. *oud.* Hatmadjaniro kang sépoeh, *uw oudste zoon.*
 Sépoehtrös, *overwasschen, (vergulden).*
 Sépoto, L. *eed.*
 Séppalih, H. *deels, gedeelte; half.*
 Sépparo, L. *deels, gedeelte; half.*
 Séppat, A. *drooge kokosnootenbast.*
 Séppatoe, A. *schoen.*
 Séppét, A. *wrang, zerp.*
 Séppi, K. *eenzaam, stil, verlaten.* Séppi babá hoemahkoe, *mijn huis is zeer eenzaam.*
 Séppoeh. H. *oud, bejaard.* Sampoeh séppoeh, *reeds bejaard.*

- Séppolo, L. *op zich nemen. instaan, aanvaarden, aansprakelyk zijn.*
- Sépriengkil, *een dotje.*
- Sérah, A. *aanvertrouwen, ter hand stellen.*
- Sérang, *oeram, tegenwoordige hoofdplaats der Residentie Bantam op Java.*
- Sérap, *eene soort van dadapboomen, zeer verkieselyk in de koffijtuinen.*
- Séras, H. *brief. Miharso hoe'ngelling sérat, den inhoud van den brief hooren. Hakientön sérat, eenen brief zenden. Hanampènni sérat, eenen brief ontvangen.*
- Sérbat, S. Ar. *sorbat.*
- Sérbèt, S. *servee.*
- Sérem, K. *melk.*
- Sérés, A. *slepen: trekken.*
- Sérgép, L. *dienstvaardig, ijverig.*
- Sérimpi, H. *danseres van den vorst.*
- Sérngénggé, L. *de zon.*
- Séro, L. *vischtug, afperking van fajn latwerk in see, om visch te vangen.*
- Sérodoelo, K. *tijger.*
- Séroeni, A. *hamle.*
- Séroh, K. *betel, swa.*
- Séroonno, L. *geneesmiddel.*
- Sérraka, A. *eigenbaat; hebzucht.*
- Sérrang, L. *stilhouden, uitscheiden. Kowé sérrangngaké prahoemoe, houd uwe schuit stil.*
- Sérrat, H. *brief, geschrift. Sinérrat, gesakreven. Sérrat hoendang hoendang, bevelschrift.*
- Sérréng, L. *krakeel; krakeelen.*
- Sérrèt, A. *stroef.*
- Sérrijawan, A. *sprouw.*
- Sérrit, A. *fijne kam.*
- Sérroko, A. *baatzucht.*
- Sés, H. *uit een pijp rooken.*
- Sésadjin, L. *disch, maal; tafel.*
- Sésakit, H. *euvel, ziekte, kwaal, pijn.*
- Sésalanggan, A. *sleutelbeen.*
- Sésambat, A. *gekerm, gektaag.*
- Sésampoenné, H. *daarna, nadat.*
- Sésanak, L. *bloedverwanten. Vrienden. Sésanakhoe*

- déwé, *mijne eigen bloedverwanten*. Sahiki ha-
koe sésanakkan karö wöng sabrang, *nu ben ik
verwant met menschen van den overwal*.
- Sésandhërran, A. *leunen*.
- Sésapijan, A. *gespeend*.
- Sésapoe, L. *bezem*.
- Sésawangngan, L. *aanzien, beschouwen, bezien,
kijken*.
- Sésawi, A. *mostaard*.
- Sésék, A. *naauw, gedrongen, beklemd, dringen,
beklemmen; druk, belet, geen ledigen tijd, be-
zet*.
- Sésëngkan, *bergtop, steilte, woestijn*,
- Sésënthöng, *kamer*.
- Sésëp, A. *wigen*.
- Sésër, L. *ring*.
- Sésër, A. *mandje om visch te vangen*. Hono hi-
wak hing kali dhi sésër hörä këno, *er werd met
een mandje naar visch in de rivier geworpen
maar niets gevangen*.
- Sésërrit, A. *met een fijne kam kammen*.
- Sésët, A. *afschilferen*.
- Sésiran, A. *krabsel, schraapsel*.
- Séso, K. *overschot; achtergebleven*.
- Sésoek, L. *op morgen*.
- Sésoekan, A. *gezelschap*.
- Sésoeri, *kammen*.
- Sésoetijo, A. *edelgesteente*.
- Séssënthöng, *kamer*.
- Sé-tahil, A. *een once*.
- Sétaman, H. *een hof, tuin*. Sékar-sékar sétaman,
al de bloemen van een hof.
- Sétan, L. *satan, duivel*.
- Séthadjëng, H. *Sidajoe (plaats op Java)*.
- Séthithik, L. *een weinig; eventjes*.
- Sëtijo, K. *trouw, getrouwheid*. Hatoer sëtijo, *trouw
aanbieden*. Koerang sëtijo, *oneerlijk, ongetrouw*.
- Sëtiwel, S. *stevens, laarzen*.
- Sëtinggil, (siu tingil) *hooge grond, van den kraton
waarop de vorsten ingehuldigd worden; men
gaat er langs trappen heen*.
- Sëtiuk, K. *zeker, veilig*.

Sëtjé, *puangboom.*

Sëtjèrrèt, L. *een weinig.* Hakoe djaloek goelo, dhi wèhhi ming sëtjèrrèt, *ik vraag om suker, en er wordt maar een weinig gegeven.*

Sëtjo, K. *getrouw, opregt.* Sëtjo hing ratoe, *den vorst getrouw.*

Sëtjo, *bloedzuiger.*

Séto, K. *wit.*

Séto, L. *el; elleboogs lengte.*

Sétoehoenné, L. *naardemaal het zeker is.*

Sétono, H. *begraafplaats; graf.*

Sétriko, S. *strykzyser; strijken.*

Sétro, K. *is de benaming van het plaatsen van een lijk in de wildernissen tot het vergaat.* Dhi sétro hing ngalas, *als lijk in een wildernis gezet worden.*

Sëtujo, en sëtjo, K. *getrouw, trouw.* Sëtjotoehoe, *opregtheid, eerlijkheid ongeveensdheid; trouw. eerlijk.*

Séwadhiné, L. *betamelijk, behoortijk.* Doedoe séwadiné pégawéhhané, *hij handelt onbetamelijk.*

Séwan, A. *huur.*

Séwang, *een mensch.*

Séwiwi, *vlerk, vleugel.*

Séwo, K. *een priester die waakt en vast.*

Séwoe, L. *een duizend.*

Séwoko, K. *verhalen.* Lajang séwoko, *verhaal, zeker werk, dat over godsdienst en manieren handelt.*

Séwoko, K. *verschijnen.* Sawëg séwoko hing ngratoë, *pas voor den koning verschenen.*

Séwöttan, A. *razernij.*

Si, A. *die, hij; somtijds wordt dit als een teeken van verachting en somtijds als een blijk van gemeenzaamheid gebezigd.* Si paman hangoetjap, *die oom zeide.* Siano, *zeker iemand. N. N.*

Sidékah, (sedekah) *offer, aalmoes geschenk.*

Sidëm, K. *nacht; slapen.* Dood zyn, *verborgen, niet geopenbaard, gesloten.* Përkoro hiki hisih dhi sidëm bahé, *deze zaak is niet geheel verborgen.*

- Sidèp, L. *meenen, denken.* Ngóng sidèp nora mênga kono, *ik denk zoo niet.*
- Sidhik, K. *schrander, ervaren, verstandig.* Sidhik tan patandinggan, *schrander zonder wederga.*
- Sidik, *areekboom.*
- Sidjèn, *anders, ander.* Hòra sidjèn, *met anders.*
- Sidji, L. *een.* Wóng, sidji, *een mensch.* Pravat sidji hangling, *eene maagd zeide.* Sidji-sidji, *een voor een.*
- Sido, L. *gebeuren, geschieden.*
- Sidoem, L. *koud. Stil, kalm.* Jèn wis sidosta mêngko hakoe gèlèm, *als het koud is, wil ik willen.*
- Sidoeng, A. *schaauw, duister.*
- Siempèn, A. *bewaken; bewaren.* Laden.
- Siendhoe, T. S. *zee.*
- Siendoer. *ligt oranje.*
- Siendjang, H. *linnen.*
- Singkab, A. *zijde van het ligchaam.*
- Siengngat, H. *hoorn.*
- Singngid, H. *verbergen, verschuilen.* Singngidhdhan, *verborgen zijn.*
- Singngijèn, H. *eerder, vroeger, voormals.*
- Sientèn, H. *wie, welke.* Tijang sientèn, *welk mensch.* Sientèn-sientèn, *een iegelyk, ieder.*
- Sigar, L. *splijten, in tweeën deelen.* Sigar dhadi loro, *in tweeën splijten.* Sa sigar, *een stuk.*
- Sigar djalak, L. *de rug van een paard of buffel.*
- Sigèg, H. *fluksch.*
- Sigit, A. *schoon, fraai.* (dit wordt van eenen man gezegd).
- Sigran, S. (Sigro) *vaardig, snel.* Sigran nitih toerónggo, *snel te paard rijden.*
- Sigro, K. *vaardig, snel; terstond, dadelijk.*
- Sigróng, K. *rotskloof.*
- Sih, A. *medelyden; gunst, genade, genadig.*
- Sih, A. *foei.*
- Sijam, H. *godsdienstig vasten.*
- Sijandono, K. *een wagen.*
- Sijang, Ml. *daglicht, dag.* Dhalos sijang, *nacht en dag.* Tan sijang tan malèm, *noch bij dag, noch bij nacht.*

- Sijasat, A. dwang, tucht, onderdrukking.
 Sijo, L. vergeefs, ijdel, onnut. Jèn salirin pangootjap lawan wardojo, sijo sijo, indien de woorden met het hart verschillen, is het ijdel.
 Sijoeng, A. hoekland, slagland.
 Sjos, H. geschieden, gebeuren.
 Sikap, A. toegerust zijn, dragen. Kang sikap pedang, die het zwaard dragen.
 Sikappan, kort rokje, wambuis dat in ambtsbesheden gedragen wordt.
 Sikat, A. borstel.
 Sikattan, zekere vogel.
 Sikëp, L. wachter, die op den vijand loert; stalwachter, bediende.
 Sikil, L. voet. Sikil kiwo, de linker voet.
 Sikön, A. winkelhaak, werktug.
 Sikoet, L. elleboog.
 Sikoro, K. de schouder; de handpalm.
 Sikso, A. straf, kastijding; straffen.
 Silih, L. ook, nu. Silih mëngkouo, nu noodanig.
 Silih, L. vermengen. Hangnganggé djimat, habigël silih hasih, een talisman, in een met zilver gemengden buikband dragen.
 Silëm, L. in het water duiken.
 Silir, L. zwaar.
 Silir, H. scheel zien.
 Siliran, H. wind.
 Silirran, L. voorsteven; windstreek. Harëp lajar siliraanné höra bëtjik, willende zeilen, was de windstreek niet voordeelig.
 Silit, L. anus.
 Silo, L. schittering, flikkering.
 Silo, K. zitten.
 Siloeman, H. verbergen.
 Siloeng, K. in, binnen.
 Simbar, L. haar op de huid. Simbar dodo, borsthaar.
 Simo, H. een tijger.
 Simpangnan, A. afweg, bijpad.
 Simpën, L. bewaren, sparen. Simpën doewiet, geld sparen.

- Sinadhjo, L. *gewikt, begterd worden, gereed ge-
maakt worden.*
- Sinahoe, H. *onderwijs genieten, leeren. Sinahoe
ngahös, lezen leeren, (bijzonder de godsdienst-
ge schriften).*
- Sinakoethön, L. *overeengekomen worden. Sina-
koethokhaké wöng ngakéh, door veele menschen
toegestemd worden. (overeengekomen, afgespro-
ken worden).*
- Sinalia, L. *verwisseld worden. Sinalinnan pëng-
nganggo, de kleederen worden verwisseld. Men
verwisselt van kleederen. Sinalinnan malih poe-
pösh, de zangwijs wordt weder veranderd.*
- Sinambat, A. *gesmeekt worden, geklaagd worden;
gemeld, genoemd, geholpen worden. Sientën
sinambat wewwangngi Damar woelan, wie wordt
er Damar woelan genoemd.*
- Sinambi, L. *vereenigd, te gelijk gedaan worden.*
- Sinamboeng, L. *vastgehecht worden, vereenigd
worden. Tatal kincempoallaké sinamboeng, de
spaanders worden verzameld en vereenigd.*
- Sinamboet, H. *geleend worden; gedaan, verrigt
worden. Sinamboet tijang, men leent. Sawag
sinamboet mawön, zoo even is het slechts ver-
rigt.*
- Sinambromo, H. *onthaald worden. Sampéjan dé-
rëng kantös koslo sinambromo, gij zijt nog niet
bij mij onthaald geworden.*
- Sinami en Sinamma, H. *vereenigd worden; ver-
eenigd.*
- Sinamoen, L. *eenzaam worden. Hoemahhé sina-
moennaké bahé, zijn huis wordt geheel eenzaam,
ledig gelaten.*
- Sinampirran, L. *opgehangen worden. (zoo als klee-
deren). Sinampirraken lawan, aan de deur ge-
hangen worden.*
- Sinandoeng, L. *gestoten worden. Prahoené si-
nandoengugaké watoe, de praawu wordt tegen
de steenen gestoten.*
- Sinangkalan, A. *berekend worden; het jaargetal
berekenen. Sinangkalan: sirno goeno kërting
boemi, het jaargetal werd berekend op 1341*

letterlijk beteekent het: Het verdween, het heil des vredes van het aardrijk. Doch als getalletters of sangkolo beteekent: Sirna, 1, of 10, goeno, 3, kertu, 4, en boemi, 1, makende het jaargetal uit, waarin de vrede verbroken werd.

Sinangsojo, I. om hulp verzocht worden.

Sinanto, K. verwelkoven.

Sinaré, H. begraven worden. In slaap gebragt worden. Sinaré lér kilèn masjid, noordwestwaarts van de moskee begraven worden.

Sinarasah, H. ingezet, omaet worden. Sinarasah hing soesoetjo, met juweelen ingezet worden.

Sinaréng, H. welligt. Gezamenlijk, vergezeld worden. Sinaréng wöntèn, sinaréng bôtèn, welligt is er, welligt nak. Sinarénggan lampahhé, zij gaan gezamenlijk.

Sinatrjo, K. een vorstentelg met vele kundigheden begaafd.

Sinawang, I. gezien, danschouwd worden.

Sinawojo, K. geeerd worden. Moekti sinawojo wóng Mataram sédojo, de bevolking van Mataram was gelukkig en geeerd.

Sindhaj, A. rukken.

Sindhang, A. kolk, vijver. Wöntèn dhènné ténggahhé kèhonnéki wöntèn sindang sanoenggak, wijdera was er in het midden van dien hof een vijver.

Sindhoe, K. grondloose zee. Melk.

Sindhoehopoko, K. water uit eene groote rivier.

Sindhoang, K. wind.

Sindhowo, A. salpeter.

Sindjang en Sidjang, H. linnen, stof. Sindjang woeka, wollen stof.

Sinébbar, A. gestrooid worden; verliezen. Bèrras sinébbar latar, de rijst wordt op den grond gestrooid.

Sinébo, I. omringd worden; in staatsie bezocht worden. Hadipati Doho sinébo bolo, mantri, miwah poro poetro samijo hatoer hoeningo, de Adipati van Doho werd plegtig omringd door het volk, de rijksgrooten, en alle prinsen, allen te kennen gevende.

Sinédjo, L. *gewild, bezogd worden.*

Sinèlèh, L. *gesteld, geplaatst worden; losgelaten worden, verlaten.* Sinèlèhhakè ngèndhi pèdangkoe, *waar is mijn zwaard gezet.* Sinèlèhhakè pegawéhané, *zijn werk wordt door hem verlaten.*

Sinèmbah, A. *aangeboden, gehuldigd worden.*

Sinèmmèn, A. *zwaar, digt, gelijk de regen.* Sakathahhé bolo Toeban kadi hoedan sinèmmènnè, *de mengte van het volk van Toeban was gelijk aan eenen digten regen.*

Sinèmpal, L. *afgehakt worden.* Sinèmpal bahoené, *zijn schouder is afgehouden.* Sinèmpallakè gödöng gèdang, *de pisang blaaderen afschappen.*

Sinèrèd, A. *gesleept worden.*

Sinèrrat, H. *beschreven; beschreven worden, geschreven.*

Sinètjan, H. *vertrouwd worden.* Sinètjan tjang kathah, *door velen vertrouwd worden.*

Sinéwo, K. *omringd worden.*

Sinéwoko, K. *verhaald worden; omgeven worden, audientie geven.* Praboe hèstri lamón mijös sinéwoko, tan wijös saking kobönggé, *als de vorstin uitkwam om audientie te geven, kwam zij met achter de gordijnen van daan.*

Sing, L. *te, van, aan, tot; de welke.* Tjjang sing Mahös Pahit, *menschen, inwoners van Madja Pahit.*

Singél, H. *hoofdoek.*

Sing'èt, laken, *dunne spreid.*

Singgahhi, L. *vermijden.*

Singgih, H. *ja, (ingghih) voorwaar; dat, die, dezelfde.*

Singgih, H. *rang, ambt.* Singgijan, *id.*

Singkab, L. *openen, opschorten, losmaken.* Kasingkab djarittè, *het kleed is los.*

Singkal, H. *aarzelen.*

Singkél, L. *wroeten, tobben.*

Singloen, *in, binnen.*

Singgaksono, H. *troon.*

Sing'ngangsono, K. *plaats, standpunt; beroep, post.*

Singnganodo, K. *springen en schreeuwen in den krijg.*

Singagi, *ijsergielen.*

Singugjèn moelo, H. *angeboren.*

Singngit, A. *eerbiedwekkend, statig; zich zelden vertoonen.* Mandjing wono kang singngit, *in het statige woud gaan.*

Singo, *eene krissoort.*

Sin'go, H. *tijger.* Sommigen bezigen het voor leeuw. Kadi singo poetro kèkalih hing Toeban, *de beide prinsen van Toeban waren als tijgers.*

Si'ngo-si'ngo, L. *wie ook, een iegelijk.*

Sing'o-sing'o, A. *dieren in het algemeen.*

Si'ngoeb, A. *schaduwrijk.*

Singsöt, A. *fluiten.*

Sinigar, A. *gektoofd, door midden deelen, in tweeën gesneden worden.*

Sinigèk, K. *stil gehouden, afgebroken worden.*
Sinigèk tjaritannipoen, *het verhaal werd afgebroken.*

Singsim, *een ring.* Singsim hientèn, *een juweelenring.*

Singsing, T. S. *een tijger.*

Sinikoro, K. *onderdrukt worden.*

Sinilih, L. *geleend worden.* Sinilih hoewang, *geld geleend worden.*

Siniram, L. *begoten, besproeid worden.* Siniram baujoe kèndi, *met water uit eene kruik begoten worden.*

Sinirat, L. *besproeid worden.*

Siniwi, K. *in staatsie omgeven worden; verschijnen.*

Siniwoko, K. *idem.*

Sinnatrijo, K. *een vorstelijk jongman.*

Sinniwo, K. *omtrek, kring, omgeving.*

Sinoedhoek, L. *gestoken worden.* Sinoedhoek wè-tènggè, *hij wierd in den buik gestoken.* Sinoeddoekhaké tjèlèng, *door een wild zwijn gestoken worden.*

Sinoehoèn, H. *titel van den vorst, beteekenende zoo veel als: die geeerbiedigd wordt.*

Sinoek, H. *gevoelen, begrijpen, ontwaren, verstaan.*

- Sampoen winotjo sinoek mêng nolo, *het gelezen hebbende, begreep (hij) het in het gemoed.*
- Sinoekmo, K. *geopend, gelezen, verstaan worden.*
- Woes sinoekmo, *reeds gelezen.*
- Sinoempingan, A. *bloemen in het haar gestoken worden.*
- Sinoenggan, H. *gegeven worden.* Sinoenggan sër-rat wawangsoel, *er wordt eenen brief tot antwoord gegeven.* Sinoenggan krاندjang, *er werd eene mand gegeven.* Hōra sinoenggan panggan, *niet te eten gegeven worden.*
- Sinoerak, A. *geschreeuwd worden.*
- Sinoerat, L. *geschreven, beschreven worden.* Sinoerat djam taboeh hastho sijang, *beschreven geworden te acht ure des morgens.* Sinoerattan, *beschreven geworden.*
- Sinoetjèkhakèn, H. *gereinigd, gezuverd, geheiligd worden.*
- Sinoetjènnan, H. *gezuverd, gewasschen.*
- Sinöm, A. *een krissoort. Jeugdige loof.*
- Sinöm, A. *krul, haarlok.*
- Sinopo, L. *gevraagd worden.* Sinopo, mēnnēng bahé, *gevraagd wordende, slechts stilzwijgen,*
- Sinosög, L. *gestoken worden.* Sinosög paroeng, *met eene lans gestoken worden.*
- Sintren, *spel, waarbij een jonge of meisje onder eene mand gezet wordt om welke men zingt en muziek maakt, tot dat de persoon die er onder zit, aangevuurd, oprijst, op de maat van de muziek danst, en eindelijk in slaap valt.*
- Sinwo, K. *hulp verzoeken.*
- Sipat, S. Ar. *eigenschap, hoedanigheid.*
- Sipat, A. *omhoog steken, scherpen, spitsen.* Sipat koepingngé, *het stak de oren omhoog.*
- Sipat, maat. Tali kasipatan, *meetsnoer.*
- Sipir *optelling.*
- Sir, L. *element, hoofdstof.*
- Sirah, H. *hoofd, kop.*
- Siram, L. *begieten, besproeijen.* Siram dalan, *den weg begieten.* Siramēn lawan bannjoe, *begiet het met water.*
- Sirap wōng, A. *voornacht van acht tot elf uren.*

Siratti, K. *wachter van eenen olfant.*

Siréki, L. *gij daar.*

Sirëp, A. *doodstil. Uitdooven.*

Sirig, A. *huppelen, trippelen, dansen.* Hadipati Toeban niti toerönggo, washopoen, Sangoepati, barantjah sirignjo, lamön binakto haprang, *de Adipati van Toeban besteeg een paard, genaamd: Sangoepati; dat moedig was en huppelde als het ten stryde gevoerd werd.*

Sirik, L. *zich van spijs en drank onthouden, afhouden, afzonderen, afwezig zijn, verwijden.*

Siring, L. *huppelen; trippelen, dansen.*

Sirit, A. *bekrimpen.*

Sirnaning djojo, *regtsterm, als iemand tegen zijn geweten getuigt.*

Sirno, K. *sterven, verdwijnen, verliezen.* Tien. *zie: Sinangkalan.*

Siro, L. *gij; u; uw, zij.* Siro hingkang kadawoehan, *gij zij gevallen. Er is iets op u gevallen.*

Sirso, K. *stip, punt.*

Sisi, *den neus snuiten.*

Sisih, A. *zijde, kant.* Hing sisih sëndang ngikoe, *aan den kant van dezen vijver.*

Sisilih, H. *een aangenomen titel voeren.*

Sisim, K. *ring.* Hangnging hono pangnganggé kang warni sisim, *maar er was een sieraad, zijnde eene soort van ring.*

Sisip, L. *fout, verkeerdheid, misslag.* Sisip tekko hakoe, *eene fout van mij.* Tan hoeninggo hing kromo, kathah sisippipoen, *de manieren niet verstaande, begaat hij vele misslagen.*

Sisir, L. *te kort, te min ontbreken; fout, verkeerd; verschillen schrapen, afschrapen.* Sisir tekko takërran, *te min in gewigt.* Sëthithik hōra sisir tekko tjatoerré, *met een weinig verschillende met het verhaal.* Wis dhi sisir, *reeds afgeschraapt.*

Sisirig, *huppelen, springen, trappelen.* Madjoa ngrono sisirig, *huppelende ten stryde gaan. (van een paard).*

Siso, K. *overschot, rest, kliek; afval, spoor, merk moet.* Blijven.

Sitangsoe, K. *de maan.*

Siti, H. *aarde, grond. Eén.*

Sitinggil, (stinggil) *verhoring van Siti tinggil, hooge grond. Hooge grond voor het paleis van den vorst, op den zelven staat een pondopo of op en luchthuis, waarin zich de vorst bij openbare feesten vertoont. Bëndé ünaboeh hing sitinggil, de zware trom werd op den verhevenen grond geroerd.*

Sitoe, K. *diep.*

Siwar, A. *vin. Siwar gisir, rugvinnen.*

Siwastro, K. *sekschrift.*

Siwi, K. *een kind baren: kind. Poelasoro siwi hapaparab habijoso, Poelo Sora baarde een kind, genaamd: Habijoso.*

Slagi, Ml. *nog, zoo lang.*

Slasih, A. *basilikum.*

Sligi, A. *werpspies.*

Sloeda, sloedo, L. *vlegel.*

Slogo, A. *de baarden of vezels der korenaren.*

Slomprêt, A. *bazuin.*

Sloro, A. *lomp, onbeschaafd.*

Snajoe, K. *merg.*

Sni, K. *vallen, drupen, zinken.*

So, *naam van een zeker blad. Gelyk, als.*

Sobijo, H. *onthalen, vergasten. Hakoe tékko hoe-mahhé, di sobijo-sobijo, ik ten zijne huize komende, werd goed onthaald.*

Sobo, L. *binnen, binnen blijven. Binnenkamer, zaal. Hôro marêm sobo wismo, niet te huis willen blijven.*

Södèk, K. *doorsteken. Hawakké woedoenèn, hôra gellèm di södèt, hij heeft aanbeijen en wil zo niet laten doorsteken.*

Södèr, L. *solderen. Hôra nono toekang södèr, er is geen soldeerder.*

Södö, L. *mandje om visch mede te vangen (op strand of op moerassigen grond). Södöné hôra biso ngólèhake hiwak, hij kan met zijn mandje geen visch vangen.*

Sodo, K. *het twaalfde tijdperk eens jaars, waarin zware dauw valt.*

Sódomo, K. *vuurvlieg.*

Soebandagni, K. *de zon.*

Soeboeh, §. Ar. *morgenschemering.* Waktoe soeboeh, *de tijd der morgenschemering, van vijf uren tot zonsopgang.* Sëmbahjaug soeboeh, *het morgengebed.*

Soebo sito, K. *opvoeding; goedgeaard; gewoon.*

Soebo mënggölo. K. *speeltuigen, instrumenten.*

Soebo wikromo, K. *zeer gemanierd, hoffelijk.*

Soedésit kemoe, *registterm voor iets dat aan twee personen behoorende, bij eenen derden gevonden, niet tot de eigenaars terug keert, maar onteigend wordt, om de onkosten van de justitie te bestrijken.*

Soedhagar, H. *handelaar, koopman, eigenaar van eene lading, bevelhebber van een vaartug tevens deelhebber in de lading van hetzelfde.*

Soedhargo, K. *ervaren, gewoon.*

Soedharmo, K. *vader.* Kolo hadjeng kèpanggi soedharmo koelo, *tijdens ik mijnen vader zou ontmoeten.*

Soedhikbjo, K. *heilig, bovennatuurlijk sterk.*

Soedho, L. *te min, ontbrekendé, te kort.* Soedho böbötté, *te min in gewigt, te ligt.*

Soedhoerëng prang, K. *handig in den strijd.*

Soedi, L. *behagen, welgevallen hebben, willen, verlangen.* Pépantéssé nóra soedi doewé sanak wong dëso, *het is billijk geene bloedverwanten onder dorpelingen te willen hebben.*

Soedjalmo, K. *een mensch, sterveling.*

Soedjananiro, K. *(van Soedjono) zijn verstand.*

Soedjèn, A. *braadspit. Els, priem.*

Soedji, A. *stukken, naaijen.*

Soedjoed, L. *bugen, nederbuigen, knielen, hulde bewijzen.* Soedjoed sarwi nanggappi, *huldigen en ontvangen.*

Soedjono, K. *verstandig, voorzigtig; weldadig.* Hakoe harëp golék wong sing soedjono, *ik wil iemand zoeken, die verstandig is.*

Soedboek, A. *steken, priemen.* Ki Ronggo narik

- këris, haramé soedoek-sinoedoek, *Kiaari Ronggro*
trok de kris en er werd onderling lustig ge-
stoken.
- Soedoeloeng, T. S. witte mier.
- Soegëng, L. heil, groet. Ngatoerri soegëng, groe-
ten, heilwenschen.
- Soegih, H. rijk, gegoed, bemiddeld. Ratoe soe-
gih, een rijke koning.
- Soegoeng, K. droefheid, treurigheid.
- Soegoto, K. een priester die raadsman en onder-
wijzer is.
- Soegri, alle. Soegri möntjo negari, alle vreemde
plaatsen. (Het volk van dezelve).
- Soeh, A. dug.
- Soehoën, H. verheffen, verhemelen.
- Soehoënan, H. die verheven is, de verhemelde: tē-
tel van den keizer. Soesoehoënan,
- Soehoëbras, K. visch.
- Soehoëbras, K. visch.
- Soehoer, S. Ar. faam.
- Soejak, K. woud.
- Soejoed, S. hulde bewijzen. Soejoed sakéh kang
négari hing Djawi, alle landen bewezen hulde
aan Java.
- Soekan, H. lui, loom, nalatig, slof, speelziek,
spelen. Sawëg soesoekan, pas aan het spelen.
- Soekanan, H. luheid, loomheid, lusteloosheid.
- Soekan-soekan, A. feest.
- Soekër, L. morsig, modderig. Dhalan kijé soekër
tëmën, deze weg is zee morsig.
- Soekër, A. moeijelijk.
- Soekët, L. gras. Soekëtta, grasveld.
- Soekit, K. zorg.
- Soekmo, K. ziel, geest. Moho soekmo, de groo-
te geest, God. Soekmané wis loenggo, zijn
geest is reeds verhuud.
- Soeko, H. geven. Vreugde. Dhi soekani kris, een
kris gegeven worden. Ngadoe soeko, vreugde
wekken. Soeko lilo, behagen scheppen. Soeko
pirënno, welbehagen, genoeg.
- Soekoe, A. schrijfleeken onder aan de regterzijden
van den medeklinker gehecht, om oe te vormen,

- Soekoe-mëndoet, *heet de soekoe met één strsepje er doer, komende voor in gezangen.*
- Soekoe, H. *voet, been, poot.* Ngaras soekoe, *de voeten kussen.*
- Soekoe, T. *S. tuas.*
- Soekoe, A. *een vierde; een kwart van een spaanschen daalder.* Sidji sasoeke, *een en een kwart*
- Soekoen, A. *broodvrucht.*
- Soekoeapat, A. *viervostige dieren, vee.* (Soekoe papat). Soekoeapat sapada-padamoe, *het vee uws naasten.*
- Soekoer, L. *§. Ar, dank, erkentenis.* Soekoer séwo, *duizend dankbetuigingen.*
- Soekoho, H. *geef.*
- Soekopirénno, H. *vreugde, blijdschap.*
- Soekoro, K. *wild zwijn.*
- Soekro, K. *wrydag.*
- Soelah, L. *gebaarden, kuren.* Soelahhé lakéh témén, *hij heeft vele kuren.*
- Soelajah, L. *vooroverhellen.*
- Soelam, A. *borduren.* Soelamman, *geborduurd.* Toekang soelam, *borduurder.*
- Soelasi, A. *een boom wiens welriekende bloemen men bezigt om jaarlijks de graven te bestrooijen.*
- Soeléd, A. *steken, branden; afsteken, afschieten.*
- Soelét, *idem.*
- Soeling, A. *stuit.*
- Soelo, K. *scherpte, iets dat scherp is, snydend.* Naam van eenen boom.
- Socloe, K. *fakkel, toorts; licht.*
- Soeloek, K. *gelijkenis, spreuk.*
- Soeloer, L. *vervangen.* Hakoe harép soelper hannaekoe bahé, *ik zal mijn kind maar vervangen.*
- Soeljo, *verskil, oneenigheid.*
- Soeltan, A. *sultan.* Sinochoen kangdjéng soeltan, *zijne hoogheid de sultan.*
- Soemadhjo, H. *voornemen.* Koelo soemadhjo sowan, *ik heb het voornemen te verschijnen.*
- Soemahad, *eene vrouw. Huisgenoot.*
- Soemahan, L. *vol, vervuld.*
- Soemahé, L. *wel nu, laat het zoo zijn.*
- Soemahoer, H. *antwoorden, hervallen, beantwoor-*

den. Soemalioer salammé, *zijnen groot beantwoorden.*

Soemanding, L. *nahij, dicht bij; naderen.*

Soemanggo, H. *nademaal, dewijl.*

Soemaugkéjén, L. *uel nu. als het zoo al was.*
Hingsoen tan narso kromo, soemaugkéjén nratos
soegih ngatoerri brono, *ik wensch niet te huwen,*
al was er ook een rijk vorst die schatten aanbod.

Soemaroewèh, L. *glinsteren, glansen.*

Soemawak, K. *melden.*

Soemawi, H. *eensgezind, eenstemmig.*

Soemawito, H. *dienen. Moge! Soemawito hing*
ngratoe, den koning dienen.

Soembang, *helpen; geven, bijdragen.*

Soembar, A. *trotseren; opgeblazen van trotschheid.*
Hasoembar-soembar, *zich trots aanstellen.*

Soembèng, A. *schaard.*

Soembër, A. *bron, ader.*

Soembèrran, A. *uitvloeiend.*

Soembi, K. *uitspruiten.*

Soemboe, A. *pit, lemmet.*

Soembön, A. *laadgat.*

Soemédijo, H. *het voornemen hebben.*

Soemélang, A. *twijfelen, verlegen zijn; verlegenheid.*

Soemèlèh, L. *zetten, plaatsen, staan, zijn. Ma-*
hoe soemèlèh kono, zoo even was het daar.

Soemèndi, K. *jonger, jongste broeder of zuster.*
Kang soemèndi djalèr, *de jongste broeder.*

Soemènggèrrèn, A. *bezwijming. Hénoet soe-*
mènggèrrèn, van eene bezwijming terugkomen.

Soemépèr, H. *eene plaats aandoen.*

Soemèrrép, H. *verstaan, begrijpen.*

Soemèt, A. *afschieten.*

Soemingkir, *verwijderen, op zijde gaan.*

Soemiwah, L. *glinsteren, glansen.*

Soemo, K. *de maan.*

Soemoeb, *damp, wasem, stoom.*

Soemoegih, H. *zich rijk vertoonen.*

Soemoegoeh, L. *onthalen, als gast ontvangen.*

Soemoegoen, K. *verzamelen. Samijo soemoegoen*

- djédjél hing pannangkillan, *alle vergaderden in menigte in de voorzaal.*
- Soemmoer, A. *put, wel.*
- Soemoeloeng, L. *witte mier.*
- Soemoendoe, K. *zuiver, schoon.*
- Soemoengkëm, L. *een horen. Getrouw.*
- Soemoenno, K. *schoon, zuiver.*
- Soemoer, A. *put, wel.* Soemoerré hasat, *de wel is uitgedroogd.*
- Soemoeroep, *verstaan.*
- Soemoewono, K. *ook nog, wijders, daarenboven.*
- Soemolo, K. *sterven, ontslapen.*
- Soemönggo, H. *moge, wat toch; eilive, hoedang*
Soemönggo karso sampéjan, *uwe wil geschiede.*
- Soemöngko, A. *wel aan. Het zij zoo!*
- Soemono, K. *naam.*
- Soempah, Ml. *een eed doen, zweren.*
- Soempal, A. *prop, plug, zwikje.*
- Soempé, A. *hoepel.*
- Soempil, A. *zeehoorn.*
- Soemping, A. *bloemen in het haar.*
- Soempit, A. *knijptang.*
- Soempoeng, A. *afgeknot, afgezet; weggevreten.*
- Soemrah, H. *lafems.*
- Soemrèk, A. *brommen, als een klok.*
- Soemrèp, L. *vaardig. vlug.* Bandjoer soemrèp bahé njèkkël pëggawéjan koewé, *vervolgens zeer vaardig het werk aanvaarden.*
- Soemribit, L. *tuiten in de ooren.* Soemribit ha-nèng koeping, *de ooren tuiten er van.*
- Soen, L. *ik, mij, mijn.*
- Soenan, H. *alleenheerscher, keizer.*
- Soenthari, K. *berg. Bliksem.*
- Soendhël, L. *ontuchtige vrouw, hoer.*
- Soendhëllan, L. *ontucht, hoerery.*
- Soendhël malëm, *nachtkoer, naam eener bloem, die alleen geurig bij nacht is. (Polijant. tuberos).*
- Soendhoek, A. *steken.* Wesi soendhoek, *speerpaal.*
- Soendhoro, K. *berg: zie: Soendhari.*
- Soendowo, A. *buskruid; salpeter.*

- Soengging, A. *fijschilderen*. Toekang soengging, *fijschilder*.
- Soengkan, A. *lui, luijeren*.
- Soengkém, H. *eerbied*.
- Soengkowo, H. *ellende; verdriet*.
- Soenggil, K. *ongebaande weg*.
- Soenggoe, L. *hoorn*.
- Soeng'o, K. *hoorn, trompet*.
- Soeng'on, eene *baas, zoeboezem*.
- Soengsoem, A. *merg*.
- Soengsoen, *geven, schenken*.
- Soennar, L. *glans*.
- Soennat, A. *besnijden; besnijdenis*.
- Soenujo, L. *eenzaam, verlaten*. Tien. Soenno, (*voor soesoen-no*) *ophoopen*.
- Soenno, K. *zoon, kind*. Hond.
- Soennoe, H. *baren, verlossen*.
- Soenthi, K. *ongrept*. Prawan soenthi, *ongerepte maagd*.
- Soepadhös, H. *opdat, ten einde, om*.
- Soepahös, H. *eed*.
- Soepajani, L. *opdat, dat*.
- Soepé, H. *ring*.
- Soepénno, H. *vast slapen; droom*.
- Soepénnoeh, H. *verwonderd*.
- Soepit, A. *smal, moejelijk als een weg*. Nijpen, *klemmen; tang*. Soepit gëni, *vuurtang*.
- Soepojo, L. *opdat, ten einde, om*.
- Soepoto, L. *eed*. Këno sabdo soepoto mring hiboe-ramaniro, *een eed treffen van zijne ouders. (vloek bezuivering) door zijne ouders gevloekt worden*.
- Soepoto dadar gëni, *vuurproef om schuld of onschuld te ontdekken*. Soepoto-göröh, *meineed*.
- Soepoto silëm, *waterproef om schuld of onschuld te ontdekken*.
- Soeposito, K. *kouding, voorkomen*.
- Soeprih, H. *opdat, ten einde, om*. Soeprih hóléh, *rahmat, ten einde genade te verwerven*.
- Soepto, K. *slaap; slapen*.
- Soero, K. *Soldaten; dapper*. Soero badi mënggola, (*een titel*) *ijverig in het verbeteren van wapenen*.
- Soero hadi nëgoro, *ijverig in het verbeteren des rijks. (titel)*.

- Soerak-soersk, A. juichen, luid schreeuwen.
 Soerakah, A. inhulig.
 Soerambi, A. geestelijke rechtbank.
 Soerang-soerang, L. kwelling, marteling; kwellen.
 Hawakké kasoerang-soerang, zijn ligchaam wordt gemarteld.
 Soerasah, L. gras. Een kria met gouden vlammen.
 Soerat, L. brief, geschrift. Hatoerno soerat anami, overhandig mijnen brief.
 Soerban, H. tulband, hoofdedeksel.
 Soerem, A. dof, verdoofid; getaand. Verdoven, laten, betrokken. Soerem bahé rahiné, zijn geelaat is zeer betrokken, donker, norsch; droevig.
 Soerem kang giwangkari, de Zon, die betrokken is.
 Soered, H. sterven, ontslapen.
 Soeréndroboewono, K. de hemel.
 Soerèng, K. durven, vermetel; dapper. Soerèng paloeëg, dapper in den strijd. Soerèng ngrono, dapper in den strijd. Soerèng pati, braaf tot in den dood.
 Soergadhi, K. de hemel.
 Soeri, L. een kam; hark, eg.
 Soeri, H. vrouw van eenen vorst; vorstin.
 Soeri, A. de manen der dieren.
 Soerjo, K. de zon. Lir soerjo sèdènggé midjit, gelijk de zon, die half te voorschijn komt.
 Soerjo ngalam. een Javaansch boek alzoa genaamd. (Zon der wereld).
 Soero, K. durven, waakzaam. Kapitein, hoofdman. Soero wawéko nrang wèsthi, met paarden durven omgaan.
 Soero, naam der Mohamedaansche maand; Moharam.
 Soero, H. school.
 Soerobojo, L. Soerabaja, voornamē stad op Java. (Soerobajo. vermetele krokodil.) ook: waakzaam en voorzichtig.
 Soero di poero, K. dapper aan de poort. Soero di rēdjo, waakzaam op winst.
 Soeroe, K. betel, sirih, prikkelend kruid. Lepel; schuimen, afscheppen.

- Soeroed, H. *overlijden*. Sampoen soeroed, *overleden*.
- Soeroed, L. *het afloopen van het water*. Kall koewé wis soeroed bajjoené, *het water dier rivier is reeds afgeloopen*.
- Soeroeh, L. *betel*. Siri.
- Soeroe hêsthi, K. *soerabaja*.
- Soeroehhan, L. *afgezant*, *boodschaptooper*.
- Soeroeng, A. *douwen*, *schuiven*.
- Soeroep, A. *ondergaan*, *dalen*.
- Soeroet, H. *dood*; *overlijden*, *henen gaan*: eb.
- Soerostoe, A. *oigaar*.
- Soeroggan, A. *la*, *tade*.
- Soerokarta, A. *soerakarta*, *hoofdplaats van het keizerrijk van dien naam*, *Solo*. (soero-karto) *ijverig in vrede*. Soerokarto hadi ningrat, *ijverig in vrede ter verbetering van het rijk*. (titel van Soerakarta).
- Soerolojo, K. *hemelsche gewesten*.
- Soero-loko soerendro, K. *id.*
- Soerong, A. *schuiven*, *douwen*.
- Soeropringga, H. *soerabaja* (*waakzaam en voorzichtig*).
- Soeroso, H. *zee*.
- Soerojo, K. *sokoon*, *fraai*.
- Soerti, H. *naauwgezet*, *naauwkeurig*; *zedig*; *gematigd*; *zede*; *hoffelijkheid*. Jaloersoh. Soer-tinë ngadég tēmnen, *hare jaloezij is zeer zichtbaar*. Bëtjikké kowé ngadjjo soerti, *het is goed dat gij hoffelijkheid, (manieren) leert*.
- Soesah, L. *bezwaarlijk*, *erg*, *moeyelijk*, *droevig*, *onaangenaam*. *Moeyelijkheid*, *grief*, *smart*; *droefheid*; *verdriet*.
- Soesah-soesahhan, L. *wormen*, *wroeten*, *slaven*, *tobben*.
- Soesko, K. *droog*.
- Soesoe, L. *de borsten*. Soesoené gèdè; *zij heeft zware borsten*. Baamjoe soesoe, L. Tojo Soesoe H. *melk*. *zog*.
- Soesoeh, A. *een nest*.
- Soesoehoenan, H. *de keizer*, *de Soesoehoenan*, *afleenherscher*. (*De verhemelde*).

Soesoekétan, L. *grazig*.

Soesoel, L. *opsporeen, opzoeken, naloopen, achterhalen*.

Soesoembar, L. *verwaand, opgeblazen*. Wingngi hakoe ngroengngoe wöng soesoembar, *gister hoorde ik een verwaand mensch*.

Soesoempétan, *vast gebonden*. Hasangngoeowo rök kök dowo soesoempétan, *maak in voorraad lange, vastgebundene cigaren*.

Soesoen, A. *ophoopen, opstapelen*.

Soesoeppan, A. *klinket; schuif*.

Soesoenglön en Soesoeng'ön, A. *riviertje, kreek, beek*.

Soesoer, L. *pruimen, kaauwen*. Tjök soesoer tabako, *gaarne tabak pruimen*.

Soesoer, L. *wrijven, inwrijven, bestryken*. Kén-nöngngopo hoelar-hoelarmoe höra kasoesoer malam, *waarom is uw garen niet met was bestreken?*

Soesoeroeh, L. *die gezonden wordt; zendeling, boodschaplooper*. Geruopene, *gewoedigde*. Lagi soesoeroeh loengugo Pellimbang, *zoo even is er een zendeling naar Palembang vertrokken*. Soesceroehhané tékko kabéh, *al zijne geroepenen zijn gekomen*.

Soesoet, H. *mager*.

Soesoewéng, L. *oorsiersel*.

Soe'sro, H. *faam*.

Soethik, L. *niet willen; onwiltig zijn*.

Soetijo, H. *aag*.

Soetjékoé, (§ Soetji hikoe) *de heilige*. Allah kang moho soetjékoé, *hijo hoegi kang ngapoerraanni sakéhhing doso kawoelannipoen, God die de zeer heilige is, vergeeft al de zonden zijer dienaren*.

Soetjéunan, H. *rein zijn, rein*. *Reinheid. Zuivering*.

Soetji, H. *rein, zuiveren, heilig*. Tjang hing-kang soetji, *een rein, heilig mensch*.

Soetjök, A. *knoest, kwast*.

Soeto, K. *kind*. *Een*.

Soetopo, K. *een olifant*.

- Soetro, A. zijde, taf.
- Soewahos, H. spinsbek. (eene soort van spinsbek).
- Soewang, A. (Sa-oewang), één dubbeltje.
- Soewani, H. welaan, kom.
- Soewantén, H. geluid, stem, klank, toon.
- Soewargi, H. eden, paradijs, hemel.
- Soewargo, L. eden, paradijs, hemel. Hing soewargo hangsal kamoeljan, in den hemel heerlijkheid verwerven.
- Soewarno, K. goud.
- Soewastro, K. brief, geschrift.
- Soewawi, H. welaan, kom!
- Soewawilah, H. kom, welaan.
- Soewé, L. dralen; langzaam; lang duren.
- Soewék, A. scheuren, verscheuren.
- Soewék soewékan; A. vodden, lompen, flarden.
- Soewéng, L. groote oorring, bag.
- Soewéng, H. eenzaam, stil, doodsch.
- Soewidji, L. één. Hing panggènan soewidjinéng-gih, op eenige (eene) plaats.
- Soewing, A. schaarde.
- Soewito, H. dienen, in dienst zijn.
- Soewo, A. areekboom. Kalam soewo en soewo, pen van den areekboom om mede te schrijven, Sshrijffen van den areekboom.
- Soewoen, H. verzoeken, smeeken.
- Soewoeng, L. eenzaam, stil, doodsch, verlaten.
- Soewolo, L. krachtig, sterk. Hadjrih, nōra soewolo sédojo, allen vreezen en niemand is sterk.
- Soewolo, L. weigerachtig.
- Soewolo, A. twisten, vechten.
- Soeworo, L. stem; geluid, klank, toon. Soeworo méllinggi, eene liefelijke stem.
- Soewoso, L. mengsel van metalen, gelijk aan spinsbek; spinsbek. Köpijah soewoso, spinsbekken hoeden. (kapjes).
- Sogo, K. een droom. Klein gewigtje.
- Sögök, L. peuteren, stoken, steken, indrijven; stoker; priem, naald. Sögökkan, steek, steek in de zij, pleuris. Sögök koentji, sleutel. Sögök hoentoe, L. Sögök wodjo, H. tandenstoker.
- Sogoto, K. onderwijzer, leeraar.

Sogöwan, *punt van het bovenmiddeel van een kris hebbende de gedaante van een lancet.*

Söh, A. *hoepel.*

Sohho, K. *wijders, en. Sohho bolo toerangi, tan kenno ling ngétang, wijders kon het paardevolk niet geteld worden.*

Sohö, K. *en, wijders, voorts; ook.*

Sojo, K. *moeylijk; moeyelijkheid.*

Sojo, L. *des te meer, hoe, hoe meer. Sojo kathak wöng kang rawoeh, des te meer menschen kwamen er. Sojo dangoe, sojo betjik, hoe langer, hoe beter.*

Sök, L. *gaarne; willen. Sök loengngo, willen vertrekken.*

Sök, L. *schenken, inschenken, storten. Mangsiné di sök, de inkt wordt ingegoten. Kennong ngopo lengngomoe ko-sök, waarom stort gij uw olie.*

Sök, L. *dikwërf.*

Sök, L. *plaatsen, zetten. Di sökkaké ngendi hëndi bahé, ergens maar neder gezet worden.*

Söka, K. *droefgeestig.*

Soko, K. *willen, begeeren. Rekening.*

Soko, L. *balk, pilaar, stijl. Kabobohan soko sidji, verdeeling van een balk.*

Sokoer, S. Ar. L. *dank, erkentenis. Sokoer maring jang soekmo. dankzegging aan den Heere (Geest).*

Sökök, *zonnehoed.*

Söl, L. *peuteren, stoken, steken. Di söl mëndjërro, van binnen peuteren.*

Söl, L. *instorten, vervallen.*

Söl, S. *zool.*

Söläh, L. *geaardheid, neiging, kuren. Sölähé hörä betjik, zijne geaardheid denkt niet.*

Solo, Solo, *hoofdstad van het ketzerrijk op Java.*

Soló, L. *uitstel vragen.*

Sölök, L. *stooten. Di sölök wëtënggé, den buik stooten.*

Sölör en soeloer, A. *uitspruten.*

Sömäh, L. *een paar. (sa-hoemah) gehuwd zijn. huizen.*

- Sombèng, A. *schaard*; *schaardig*. Wadahé sòm-
bèng, *zijn glas is vol schaarde*.
- Sómjo, K. *mak, tam*.
- Sómo, K. *maandag*. Dhino sómo koempoellèn poro
wali, *vergader op maandag al de heiligen*.
- Somo, L. *zij, allen, te zamen*.
- Somoro, K. *oorlogsveld*.
- Somowouo, L. *te meer, inzonderheid, bovendien*.
- Sompök, L. *smakeloos tabak*.
- Són, L. *ik, mij, mijn*.
- Sóndjo, A. *bezoeken*.
- Sóndo, K. *dier, beest*.
- Sóng, L. *peuteren*.
- Sóng, L. *negen*.
- Sónggèt, *goudstof*. Djarit sónggèt, L. Sindjang
sónggèt, H. *goudlaken, goud- of zilverstof*.
- Sónggo, *leveren, opbrengen*.
- Sónggo langngit, *bloem van dien naam*.
- Sónggowédhi, A. *stijgbeugel*.
- Sóngko, K. *de naam des morgens*.
- Sóngko, A. *komst*.
- Sóngko-sóngko, K. *krijgsmuziek*.
- Sóngkokolo, A. *pauk*.
- Sóngkōwo, K. *bedroefd, droefgeestig*.
- Sóngngo, A. *negen*. Ping sóngngo, *negenmaal*.
- Sóngsong, H. *zonnenscherm*. Sóngsong djénné, *geele,
vergulden (vorstelijke) zonnenscherm*. Toemènggoeng
Djojo Kesoemoe nitih koedo sinónsongungan sóngsong
ngagoeng kértasjo koening, *Tomonggong Djaja
kesoemoe, steeg te paard beschermd voor de zon,
door eenen grooten, geel papieren zonnenscherm*.
- Sono (hono), L. *woessono, reeds aanwezig zijn*.
- Sónnjo, K. *eenzaam, stil, doodsch*. Tien.
- Sono, K. *plaats*.
- Sono dento, A. *regtsterm voor hem die de zaak
vergroot of verkleint*.
- Sontén, H. *achtermiddag, avond, des avonds*. Sa-
kit hëndjing, sontén pedjah, *des morgens ziek,
des avonds dood*.
- Sónto, K. *standvastigheid; onwrikbaar*.
- Sónjo, K. *stil, doodsch*. Tien.
- Soonnar, K. *glans*.

Söp, *aflopend water, eb.*

Söpal, L. *beslag van een piek. Söpal këntjono; gouden beslag.*

Söpi, S. *zoopje, sterke drank.*

Sopo, L. *wie. Kang ngaméngkoe tanah djowo, sopo? wie bestuurt Java? Sopo-sopo, een ieder.*

Sopo sientén, *een iegelijk, wie, wie ook.*

Sopono, K. *weg, pad.*

Sör, L. *verliezen, onderdoen.*

Sörban, A. *tulband; mijter.*

Söré, L. *avondstond van zes tot acht uren. Méngko söré hakoe harép loengngo, van achtermiddag wil ik gaan. Wingngi söré, gister namiddag.*

Söri, K. *vorstin.*

Soro, K. *oorlogstuig; wapens. Soro-gui, schutters, soldaten, die vuurwapens dragen.*

Soro, L. *scherp, snijdend. (van gehuid).*

Sörög, L. *schuiven, douwen. Söröggen méngngoe-loen sèthithik, schuf wat westwaarts.*

Söröh, *bediende. Söröh genni, die het vuur bedient, kanonnier.*

Sörök, L. *omkoopen.*

Sörök, A. *schoffel.*

Sörökkan, L. *omkoopng.*

Sörrök, A. *sleutel.*

Sörrökkan, A. *grendel.*

Soro-sidjo, K. *waterlelie, lotus.*

Söröt, L. *schitteren, glinsteren. stralen, beschijnen; glans. Keenging sörötting sréngngénggé, door de zon bestraald worden. Söröt méntjöröng, heldere glans.*

Sörtah, L. *dulden, lijden. Höra sörtah, duldeloos.*

Sösi, A. *slot.*

Soso, K. *ster. Tjahjo kadijo soso, fonkelen als de sterren.*

Sosodo, *slang.*

Soso-dono, K. *zich schikken; inwilligen.*

Sösömahhan, L. *gehuwd zijn, te zamen huizen. Huisgenoot.*

Sösörran, L. *op zijn minst; omtrent*

Sösötijo, *juwelen, edele steenen. Sösötijo hali hali, steenen van eenen ring.*

Sösötijo, K. oog, oogen.

Sösötijo, H. kleur van het gelaat, het witerlijkje.

Sösötijané bintil, zijn gelaat is gewolven.

Söt, K. zes.

Sötah, A. iemand genegen zijn, mogen lijden.

Wóng ngikoe pan niseen nóra sötah, dat mensch ja, mag ik niet lijden.

Sotjo, K. oog, oogen. Juweelen.

Soto, K. honderd.

Soto, H. tabak. Hoenders. Pinaringngan sèddah, wöh, soto lan gambier, siri, pinang, tabak en gambir ontvangen.

Söwan, H. verschijnen, op audientie gaan. Ontmoeten.

Sowolo, K. vechten; twisten.

Srabi, A. koek, struif.

Srahhakèn, A. overhandigen, bezorgen; leveren.

Jèn nisoen mati ngóng srahhakèn bratoe hajoe, als ik sneuvel lever mij dan (breng mij) aan de vorstin.

Srasah, A. hunkeren; inhalig zijn; gulzigheid; baatzucht.

Strampang, A. met eënen stok gooijen.

Srasah, A. emaljeeren.

Srawono, K. hooren.

Sregolo, K. hond.

Srèh, K. aanbieden.

Sréhi, A. benijden.

Srènggo, K. oorlogstug; wapens.

Srènggolo, K. hond.

Srènggöñ, L. woede; misnoegen; boos; met belgen; kwaad zijn.

Srèngngènggé, L. de zon.

Srènto, L. in orde brengen. gereed maken. Hoemahhé dhi srèntani karó hisiné, zijn huis wordt met den inboedel in orde gebracht.

Srènto, L. zoodra. Srènto teko, bandjoer mati, zoodra hij kwam, stief hij.

Srèp, H. (hasrèp) koel. Töjanjo klangkoeng srèp-néki, het water was zeer koel.

Srèt, L. naauw.

- Sri, K. *vorst, koning.*
 Sriboepati, K. *titel van eenen vorst.*
 Sri kawin, L. *pand der minne, huwelijkspand.*
 Sri kojo, *zekere vrucht, annona squamosa.*
 Sri ménanti, K. *den vorst opwachten. Naam van den ingang van het binnenste der vorstelijke paleizen. Warenginboom.*
 Sri moho rodjo, K. *zeer doorluchtig vorst.*
 Srinanniro, L. *gij, zelf.*
 String-aring, A. *doorgaans.*
 Srodhoelo, K. *tijger.*
 Sroe, L. *sterk, hevig, hard, gestreng. Sroe handikant, zijne bevelen zijn gestreng. Hij sprak hard.*
 Sroeni, *een hautbois.*
 Sroeti, K. *geestelijke; vorst.*
 Sroowal, L. *broek.*
 Srono, K. *aanloksel.*
 Stali, L. *één schelling.*
 Stangsoel, H. *één schelling.*
 Stollip, S. *een stotp, glazen stotp.*
 Stri, K. *vrouw.*
 Swarané, L. *zijne stem. Swarané kapisro, zijne stem werd gehoord.*
 Swargi, H. *wijlen, de overledene. Hemel.*
 Swoko, K. *verschijnen voor iemand.*

T.

- Ta, of To.
 Taannem, A. *planten, pooten, zaaijen.*
 Taanni, A. *kuisch.*
 Taannoe, K. *kameleon. Acht, 8.*
 Tabé, Ml. *groet, heilwensch.*
 Tabét, A. *moet, merk.*
 Tabit, (ngobat-tabit) *door elkander, allerlei.*
 Taboeh, L. *slaan; trommelen. Trom. Djam ta-*

- boeh hastho siang, *de klok sloeg acht 's morgens.*
- Tabök, L. *eenen klap geven.*
- Tabön, H. *drooge kokosnootenbast.*
- Tabri, tabërri en Tébbërri, K. *ernstig; vlijtig, naarstig.*
- Tadah, L. *uitstaan, dulden.*
- Tadati, K. *weerlicht. bliksem.*
- Tadjëm, A. *scherp, snijdend.*
- Tadjoe, K. *eene kroon.*
- Tadjin, L. *dun rijstwater.*
- Tagih, A. *aanmanen, vorderen, eischen.*
- Tah, A. *aanhechisel tot versterking. Daar, dan.*
- Tahan, L. *uitstaan, dulden, verdragen, lijden.*
Loro-loro di tahan bahé, *de ziekte gedubbelg verdragen.*
- Tahën, K. *woud.*
- Tahi, L. *drek, vuil. Tahi wësi, ijzerroest.*
- Tahil, A. *mark, zeker gewigt.*
- Tahlëllan, §. Ar. *feestgezang.*
- Tahoe en Tau, Ml. *weten, kunnen, gewoon zijn.*
Kowé hopo wis tahoe noelis lajang kirimaman,
hoe is 't kunt gij al eenen zendbrief schrijven?
- Tahoelan, K. *de boek.*
- Tahoen, L. *jaar. Sétahoen doeroeng ngoewis hóléh koe gawé kitab, in een jaar kan ik nog geen boek afmaken.*
- Tahoennan, A. *jaren.*
- Tahtalatah, K. *onderhoorigheden. Hingkang hardarbënni tahtalatah hing noesjo Djawi Sëdojo, die de onderhoorigheden van gansch Java bezit.*
- Tajoebodjro, K. *getuid van den wind.*
- Tak, M. *ik, mij, mijn.*
- Takar en Takaran, *eene zekere maat. Hakoe toekoe bëras hōra di takar, ik koop rijst zonder dat die gemeten wordt. Takarën bëras koe kijé, meet deze mijne rijst.*
- Takdier, Ar. *raadsbestuit Gods; noodlot.*
- Takën, H. *vragen, uitvorschen; naar iets vragen.*
- Takërran, *maat, gewigt.*
- Taklim, §. Ar. *eerbied, hulde.*
- Takön, L. *vragen, uitvorschen.*

- Taksih, H. *nog, nu.* Taksijo, *dat nog!*
 Taksoko, K. *slang.*
 Talam, A. *bekken, schawl, schenkbord.*
 Talang, A. *pijp, goot.* Banjoe tinalangngan, *het door eene goot of waterleiding, stroomend water.*
 Talangkoe kaboentétan larahhan, *mijn goot is door onkruid verstoep.*
 Talapoekkan, A. *ooglid.*
 Talatük hoedhan, L. *regendrop.*
 Talémpak, K. *piek, lans, speer.*
 Talémpoeng, K. *metalen bekken.*
 Talên, L. *schelling, (gewicht of geld.)*
 Talénnan, L. *aanbinding.*
 Talénni, L. *binden.*
 Tali, L. *schelling, (gewicht of geld.)*
 Tali, L. *touw, koord, latie, zeel, band; binden.*
 Tali djaran, *een touw om paarden vast te binden.* Tali tjilik, *klein touwtje.*
 Taliengngan, H. *een oor, de ooren.*
 Taling, A. *een schrijfteeken voor den medeklinker om de é of è te vormen. Vereenigd met den Taroeng vormt het ö.*
 Talkin, Ar. *lykrede.*
 Taloech, L. *bedwelmen.* Djambé taloech, *pinang bedwelmt.*
 Taloen, L. *wijd veld, open veld.*
 Taloetoech, L. *gom.*
 Talogo, L. *meir, groot water.*
 Talöh, L. *bedwelmd.* Woes talöh, *reeds dronken.*
 Taman, H. *tuin, hof, buitenverblijf.*
 Tamat, Ar. *einde, afloop.*
 Tambak en Tamba, A. *vischvijvers.*
 Tambako, L. *tabak.*
 Tamban, L. *langzaam.* Tamban tèmmeñ pëgawé-haanné, *zijn werk gaat zeer langzaam voort.*
 Tambang, A. *overvaren.* Wis dhi tambangngi, *reeds overgevaren.*
 Tambang, A. *een touw om een paard te binden.*
 Tambangngan, A. *veerschuitje, schuitje om over te varen.*
 També, A. *toekomst, toekomstig; zal.*

- Tambëng, A. *halstarrig*.
- Tambirang, A. *hoofd- stagtouwen*.
- Tambis, K. *na, nabij*.
- Tamboeh, L. *veinzen niet te weten; bevredegen; stillen*. Dëk nën wingngi tamboeh, *hij hield zich gister als of hij het niet wist*. Hakoe sathiki dhi tamboehhi karö bopo bijangkoe, *ik word thans met mijne ouders bevredegd*.
- Tamboelo, K. *kalk*.
- Tamboer, Ar. *trommel*. Soewaring tamboer hawör pangriking toeronggo, *het geluid der trommels vermengde zich met het gebruesok der paarden*.
- Tambro, K. *koper*.
- Tamëng, L. *schild, beukelaar*.
- Taméro, K. *duster*.
- Tamijan, *ontmoetig; gast*.
- Tamoe, H. *gast gezelschap*.
- Tamoewan, H. *gastheer*.
- Tampah, A. *wan*.
- Tampannono, L. *ontvang!* Hiki lajang tampannono; *ontvang dezen brief!*
- Tampar, A. *touw slaan; touw draaijen*.
- Tampël, A. *slaan*.
- Tampéling, A. *klap op het hoofd*.
- Tampënnono, H. *ontvang!* dat men ontvangé!
- Tampër, A. *klap in het aangezicht*.
- Tampi, H. *ontvangen, aannemen*. Koelo sampoen nampënni, *ik heb ontvangen*.
- Tampik, A. *afkeuren, laken*.
- Tampingngan, A. *grenzen*. Tanggöb tampingngan, *de grenzen bewaken*.
- Tampingngan, A. *dijk, dam, afscheiding*.
- Tampingngi, A. *bedammen, bedijken*. Bewaken.
- Tamsir, *kort zwaard*.
- Tamtoe, A. *gewis, zeker, vast, bepaald*.
- Tan, K. *neen, niet*. Hodjo tannoro, *volstrekt; zeker*. Tannono, *niet hebben, niet zijn*. Tannarso, *niet willen*. Tan winarno, *niet vermeld*.
- Tanah, Ml. *land, grond, oord; gewest*. Tanah ladoe, *beste grond met zand, gewoonlijk nabij rivieren*. Tanah pasir, *schrake gronden, meestal*

- aangespoeld langs de stranden. Tanah lintjad, eene soort van kleigrond in de midden gedeelten des lands. Tanah djowo, eiland Java. Tanah sabrang, de overval. Tanah djowo sampoen kathah pandito, op Java zijn veel priesters.
- Tanak, kookten. b. w.
- Tanang, S. niet. Tanang ngrahös, niet gevoelen.
- Tauasër, K. een pen.
- Tandang, A. te hulp komen. Wöng prang tandang, kijwacht, wacht die hulp verleent.
- Tandhak, L. gedans, dans; dansen.
- Tandhoer, L. gewas, plant, plantsoen.
- Tandhoërran, L. akkerbouw. Plantsoen.
- Tanding, A. vergelijkten. Hiki di tanding karö kijé, dit wordt met dit vergeleken. Tanpo tanding, zonder wederga.
- Tandjoeng (kembang tandjoeng) zekere bloem. (mimusops elengi).
- Tapal pélas, schortje, klein kleedje.
- Tandoe, A. draagkoels. Selir nitih tandoe, de bywijken bestegen draagkoelsen.
- Tanëmman, H. gewas. Akkerbouw. Begrafsen.
- Tang'an, L. hand, arm.
- Tanggal, A. dag der maan. Tanggal sapisan, L. Tanggal sapindhah, H. de eerste dag der maand.
- Tanggal ping nëmblas, de zestiende.
- Tanggal, L. overwinnen. Tanggal joedané, den strijd winnen.
- Tanggaloeng, A. bonsing, civetkat.
- Tanggapi, K. ontvangen; onderhouden.
- Tanggal, H. borg blijven, instaan. Borg.
- Tanggellan, H. borg.
- Tanggèk, H. vragen.
- Tanggiling, A. miereneter.
- Tanggoek, L. halskuiltje.
- Tanggoeng, L. borg blijven. Ten halve
- Tanggoengngan, L. borg Borg.
- Tanggöh, L. waken; wachten, opwachten. Dhi tanggöh nèk mëtoe, opgewacht worden als men buiten komt.
- Tanggökkan, L. stremmen, tegenhouden.

- Tangkéban, *aanhechting; aankleving.*
 Tangkis, A. *afweeren.*
 Tangkoelak, H. *pijlkoker.*
 Tanglèt, L. *aanhitsen; elkander 't hoofd bieden.*
 Tangngan, L. *hand, arm.* Tangngan têngngân,
regterhand.
 Tangngan kiwo, L. *linkerhand.*
 Tangngi, L. *opstaan.* Tangngijo, *sta op.* Tan-
 ngito, *sta toch op!* Tangngi hêssoek, B. *dagen,*
aanbreken van den dag.
 Tangngis, L. *weenen, huilen; schreyen.* Tang-
 ngis kang sangngèt, *bitter weenen.*
 Tangnolo, S. Ar. *allerhoogste.* Ginandjar Allah
 Tangnolo, *door God den Allerhoogste gezegend*
worden.
 Tangsêl, *kalefateren.*
 Tangsoel, H. *touw, koord, reep, talie, zeel.* Tang-
 soel hagêng, *een groot touw.*
 Tangsoellan, H. *aanbinding.*
 Tangsoelli, H. *binden.*
 Tani, K. *arm, behoeftig.*
 Tan ljo, L. *niet anders.*
 Tannah, Ml. *land, grond, gewest, oord.*
 Tannétang, H. *niet opletten. Niet tellen.*
 Tannono, L. *niet, zijn, niet hebben.*
 Taunoro, L. *niet.*
 Tanpi, H. *niet, zonder.*
 Tanpo, L. *niet, zonder.*
 Tansah, A. *bestendig, onafgebroken.*
 Tantang, L. *tarten, uitdagen.*
 Tanting, A. *wikken, tillen.* Tanting tinanting,
elkander optillen.
 Tantjébing akoso, A. *gezigteinder.*
 Tantomo, H. *lijfwacht van den vorst.*
 Tanto-soero, K. *slang.*
 Tantran, A. *legering.*
 Tantrêm, H. *rust.*
 Tanwi, K. *troep, legerbende.*
 Tapak, A. *spoor, merk, druk, striem.*
 Tapanniro, A. *zijne boetdoening.*
 Tapas, L. *kokosschede.*

- Tapasir, naam van een zwaard. Pédang tapasir, kort zwaard.
 Tapat, A. ruïne; spoor, merk.
 Tapé, A. eene soort van mout zijnde het overschot van rijst en ragi (gest) nadat er badék van gemaakt is.
 Tapékoer, S. Ar. peinzen, mijmeren.
 Tapélo, K. een pot, vat.
 Tapél-watas, A. grenspaal, scheiding.
 Tapénni, A. wannen.
 Tapét, merk, spoor, druk, prent.
 Tapi, H, boetedoening; veraking van de wereld.
 Tapi, L. maar. Tapi betjik wóng gawé betjik, maar het is goed dat men goed doet.
 Taph, A. schortje of plaatje voor de schametheid.
 Tapök, L. klap in het gezigt.
 Tapsir, S. Ar. verklaring, opheldering, kanttekening.
 Tapsoko, K. groote slangensoort.
 Taradjoe, L. weegschaal.
 Tarang, K. eene ster.
 Tarang, roosteren.
 Taranggono, K. eene ster, sterren.
 Tardjoeng, L. stelte, kant van een berg of helling.
 Tari, L. vragen. Tinari, gevraagd worden.
 Tari, sap vloeiende uit de suikerboomen, als de Arèng en andere palmboomen.
 Taridjilan, L. kloot, testiculum.
 Tarik, A. halen, trekken.
 Tarimo, L. ontvangen, aannemen, tevreden zijn, ontvangst; tevredenheid. Dhoeroeng tarimo, nog niet ontvangen. Soen tarimo soekoer séwoe, ik ben duizentmaal dankbaar.
 Tarinën, A. vraag! Tarinën krami, vraag te huwen.
 Taröb, A. tent, hut.
 Taroe, K. het hart. Een zware boom.
 Taroem, indigplant.
 Taroeng, aanhutsen; elkander het hoofd bieden.
 Taroeng, A. schrijfteeken, achter den medeklinker

- in verbindenis met den Taling, de o uitdruk-
kende.
- Taroenno, H. een schoon jongeling.
- Tarök, piëk, lans, speer.
- Tasah, en tansah. K. onafgebroken, bestendig.
Niet vergeten. Tasah hatöer bakti, niet nuttig
in het bewijzen van hulde.
- Tasbêh, Ar. paternoster, rozekrans.
- Tasik, K. meer, zee. Tasik mienggah parwöt,
het meer steeg op den berg. Djoemenëng tēp-
ping tasik, aan den oever der zee staan.
- Taskoro, K. een dief.
- Tasmak, A. bril.
- Tataban soekët, H. ruif. Tataban doekët, L. ruif.
- Tatah, A. beutelen, snijden, uitsnijden, een beu-
tel. Er zijn verscheidene soorten van beutels
als tatah panilo, tatah panggebokoe, en anderen
de tatah poetër, is een groote boor.
- Tatahhan, A. emaljeeren; inzetten.
- Tatal, A. spaander. Tatal kinoempoelakèn, de
krullen worden verzameld.
- Tatali, L. touw, tatie, reep, koord.
- Tatan, K. niet.
- Tatangëllan, H. borg. Borg bëjjen.
- Taté, H. gewoon. Kijambakké san poen taté njēr-
rat, hij is reeds gewoon te schrijven.
- Taté. K. verhaal; verhalen.
- Tatëmoe, L. ontmoeten. Tatëmoe lan kang hoe-
wo, zijnen oom ontmoeten.
- Tatëngo, bewaken.
- Fatigo, H. drie. Timoetoer kading tatigo, er wordt
van drie gebroeders verhaald.
- Tatkolö, H. tijd, tijdstip. Tatkalannja Ratoe Boe-
dho, ten tyde van de Budhäsche vorsten.
- Tatoë, L. wonde, kwetsuur. Tatoenë hakéh tēm-
mën, hij heeft zeer veel wonden. Tatoë pëdang,
een sabelhouw. Natönni, wonden, kwetsen.
- Tatönnono, wond, kwets.
- Tatoepëssan, L. omkomen, sterven. Satoewono ta-
toepëssan, het wild gedier te stierf.
- Tatombané. L. geneesmiddel.
- Tatit, en tatik, A. bliksem.

- Tatönggo, A. *buren*.
 Tatiappan, A. *gestraft worden*.
 Tawako, S. *tabak*.
 Tawalök, T. S. *dom*.
 Tawan, H. *gevangene*.
 Tawang, K. *lucht, dampkring*.
 Tawap, Ar. *rondgang in den tempel te Mekka*.
 Tawas, A. *aluin*.
 Tawök, een *korte speer, hellebaard*.
 Tawoer, L. *zaaijen; strooijen*.
 Tawön, A. *wesp; bij*.
 Tawönbönni, *wesp*.
 Tëbah, L. *ver*.
 Tëbah djodjo, *halssieraad*.
 Tëbahhaké, L. *afhouden, verwijderen*.
 Tëbbas, H. *lossen, (een pand) vrijkopen*.
 Tëbbëri, A. *volharden. aanhouden; standvastig, vlijtig*.
 Tëbbo, A. *onbebouwd land*.
 Tëbboe, L. *sukkerriet*.
 Tëbës, L. *afstammeling*.
 Tëbët, *teeken, merk*.
 Tëbih, H. *ver, verwijderd*.
 Tëbih-tëbih, H. *de verste*.
 Tëbihhakën, H. *afhouden, verwijderen*.
 Tëbihhan, H. *verte*.
 Tëbijan, H. *verte*.
 Tëbö, en tëboes, L. *loskopen. lossen*.
 Tëdak, H. *afslammen, afdalen; afklommen. Adelijk. Afschrift. Tëdak toemëdak, nakomeling-schap, nakomeling; geslachtekening. Tëdakno, daal af*.
 Tëdannipoen, H. *kunne spijs. Hanggoelatti tëdannipoen, kunne, zijne spijs af kost zoeken*.
 Tëddas, *snyden. Timah möngso tëddasso, zou tin kunnen snyden*.
 Tëdhghan, H. *begiftiging. Gebak*.
 Tëddoeh, A. *luw*.
 Tëdhbah, H. *aanwijzen, aantoonen. Beschuldigen*.
 Tëdo, H. *eten, spijzen*.

- Tédjo, L. een teeken aan den hemel, dat er een voortreffelijke mensch zal komen. Glans, licht. Genoegen, welbehagen.
- Tédo, H. smeeken, verzoeken. Eten. Hingsoen tédo hing déwo loewih, ik smeek de verhevene goden.
- Tédoen, L. inkrimping, opkrimping van een testiculum.
- Teendjo, eigenschap, aard.
- Teer, S. leer.
- Tégah, A. afraden, verbieden, tegengaan, weeren.
- Tégal, L. droog bouwland, vlakte.
- Tégar, A. uitryden, toeren.
- Tégés, L. verstaan, beteekenen; beteekenis, uitlegging. Tégessé, dat is, dat beteekent, namelijk.
- Téger, L. stijf.
- Téggërri, A. volharden, aanblijven.
- Tégil, H. bouwland.
- Tégo, A. gelooven, vertrouwen; in staat zijn. Koe-rang tégo, ongetuwig, geen vertrouwen genoeg stellen. Bótèn tégo hatilar, niet in staat zijn (iemand) te verlaten.
- Tégoeh, A. onkwetsbaar; onkwetsbaarheid; vastheid. Sri nalindro tan pasah dénning wéssi saka-langkoeng tégoeh, de doorluchtige vorst werd niet bezeerd door het staal, te zeer onkwetsbaar zijnde. Wóng ngikoe nèk dhi adoe prang tégoeh témèn, als hij ten stryde gedaagd wordt, is hij zeer hardhuidig.
- Tégör, L. vellen, kappen.
- Téh, A. thee. Thèh holo, slechte thee.
- Téjo, L. licht.
- Tékadh, A. inborst.
- Tékan, L. tot, naar, aan.
- Tékangkoe, K. mijne komst. Tatan krodho tékangkoe, ik kom niet in toorn.
- Tékannipoen, M. zijne komst. Sami hadjrih haniengngali tékannipoen, allen vreesden, ziende hem komen.
- Tékap, K. dewijl, want. naardemaal.
- Tékas, K. het aangezigt met beide handen was-schen.

- Tekak, A. *gekko*.
 Tékéng, K. *aan iets komen*. Tékéng wékassan, *aan het einde komen*.
 Tekkän, A. *kruk, stok*.
 Tekko en Téko, L. *komen, dankomen: aan, door, aangaande*.
 Téko, *vertrouwen*. Tékö koe wis höra këno dhi hënggo, *mijn vertrouwen wordt niet meer gebruikt*.
 Tékoek, L. *buigen, krommen*. Pédanggé këno dhi tékoek, *zijn degen is krom gebogen*.
 Tékkön, L. *tot*.
 Telaboeng, *eene soort van hakmes met een rond uiteinde, door landtieden gebruikt*.
 Tëladan, L. *model*. Hoemah koewé tëladané hëmahkoe, *dat huis is naar het model van het mijne*.
 Tëlagi, H. *meer; zee*.
 Tëlalé, A. *elefantssnuit*.
 Tëlampak, A. *een ware speer*.
 Tëlapakkan, *het vlakke van hand of voet*.
 Tëlapakkan tanggan, *handpalm*. Tëlapakan siki, *voetzool*.
 Tëlas, L. *gedaan, eindigen, op, af, ten einde*.
 Tëlat, L. *model; nabootsen*.
 Tëlämpëk, *lans, piek, speer*.
 Tëläng, A. *grondeloois diep, afgrond*.
 Tëlés, A. *nat, vochtig*. Patëlässan, *badkloof*.
 Tëlih, A. *krop van eenen vogel*.
 Tëlingkas, *tot, tot aan*.
 Tëlladan, L. *model; vorm*.
 Tëllagi, H. *meer; zee*.
 Tëllak, L. *strot, gorgel*.
 Tëllangkas, *rhee, hinde*.
 Tëllapoekkan moto, L. Tëllapoekkan maripat, H. *ooglid*.
 Tëlidék, *danseres*.
 Tëlassan, L. *einde; eindelijk*.
 Tëllatah, H. *grens, oord; waar*. Höra harëp tahtëllatah, *niet weten waar de grenzen zijn*.
 Tëllatah Bodjo Nëgari, *de grenzen van Bojo Nëgara*.
 Tëllëköng, A. *salie*.

- Téling, in. *binnen, binneste*. Télingging ma-takoe, *mijn oogappel*.
- Téllés, A. *vochtig, nat, dof*.
- Télliuk, L. *berigt; berigten, melden*. Téllitikkén sing holo, *sing betijk, meld het goede en het kwade*.
- Téloek, L. *o. Ar. onderdanig, oijnsbaar, afhankelijk*. Téloek karö ratoe Djowo, *aan eenen Javaanschen vorst oijnsbaar*. Sakathahhé négoro bangwétan téloek mring sang praboe Menak Djinggo, *al de oostelyke landschappen waren oijnsbaar aan den vorst Menak Djinggo*.
- Télo, *duidelijk, klaar*.
- Téloe, L. *drie*.
- Teloeng, L. *drie*. Téloeng poelosh, *dertig*. Téloeng soekoe, *drie vierde*.
- Télogo tari, *een waagappel, waarn men raadt hoe veel boontjes iemand in de hand heeft*.
- Télogo, L. *meer; zee*.
- Témah, L. *bij gevolg, zoodat, derhalve; ontmoeten, aantreffen*. Témahhan, *eindelyk*.
- Témbagi, H. *koper*.
- Témbang, A. *maat in de muziek of poezij; zingen*.
- Témbé, L. *zoo pas, zoo even*. Témbé karjo, *zoo pas verrigt*. Hiug témbé, *voortaan*.
- Témboeng, A. *taal, spraak*.
- Témboes, L. *ut- en inwendig slecht*.
- Témbogo, L. *koper*. Bébaloeng wessi lakoelit témbogo, *ijzeren gebeente en een koperen huid hebben*. *Hardnekkig*.
- Témbök, L. *muur*.
- Témén, L. *voorwaar, zeker; geheel, zeer, bijzonder, bij uitstek*. Témén-témén hakoe hōra wéroeh, *voorwaar ik weet het niet*.
- Téménnan, L. *waarheid, zekerheid*.
- Témmah, L. *ontmoeten, gebeuren*. Afloop, *vervolgens*. Hopo témmahhé bissok, *wat gebeurt er morgen*. Hopo sing dhadhi témmahhé bissok, *wat zal morgen de afloop zijn*. Témmah loemajoe hananggis, *vervolgens weenende wegloopen*.

- Tëmmèmpèl, L. *gekleefd, vastgehecht, ergetis aan of opzullen.*
- Tëmmèn, L. *voorward, zeker; opregt geheel, zeer bijzonder, bij uitstek. Bagoes temmen, zeer schoon. Tëmmènan, opregtelijk.*
- Tëmmönan, L. *ontmoeting, ondervinding.*
- Tëmpèl, L. *plakken, aanplakken. Plekkat koewé tēmpélnö kono, plak dat plakaat daar aan.*
- Tëmpabös, H. *zonder waarde, geene waarde hebben.*
- Tëmpak, A. *stomp.*
- Tëmpoeh, L. *aanvallen.*
- Tëmpo, §. *PORT. tijd.*
- Tëmpoeloeng, A. *een piek met een weerhaak.*
- Tëmtoe, L. *zeker, vast, bepaald, stellig. Kä-tëmtökhaké, vastgesteld worden.*
- Tëmtös, H. *zeker, vast, bepaald, stellig.*
- Tëndang, A. *schoppen.*
- Tëndas, K. *hoofd, kop.*
- Tengga, *waken; wachten.*
- Ténggèk, *de hals, halskuiltje.*
- Ténggèng, L. *scheel; scheef.*
- Ténggènnah, A. *gelasten.*
- Téngger, *naam van een gebergte in het Pasaroewangsche en Probolingosche, zijnde de verblijfplaats van een volk dat de Hindoesche godsdienst belijdt.*
- Ténggöh, A. *de keel.*
- Téng'ik, *bitterachtig.*
- Ténggah, L. *helst, midden, half. Wontèn ténggah samoedro, in volle zee zijn.*
- Ténggané, *middagron; tijd van acht uren tot den middag.*
- Ténggawéngngi, A. *tijdstip van middernacht tot een uren.*
- Ténggèn, A. *regts. Tinandoerran wèrni-wèrri hing kiwo ténggènniro, allerlei gewassen ter regter en ter linker zijde.*
- Ténggèng, *gescheurd.*
- Ténggèr, A. *grafsteen.*
- Ténggoro, A. *teeken, blijk; groote troom.*
- Téngtèng, A. *wikken, tillen.*

- Ténnoen, A. *weven*.
- Ténnoenan, A. *weverij*.
- Ténnogo, T. S. *manieren, kuren, geaardheid; gedrag*. Ténnagané, *hakoe sing hōra dēmmén, zijne manieren bevallen mij niet*.
- Ténojo, K. *kind*.
- Tépak, T. S. *schouderblad*.
- Tépas, *kokoschede*.
- Tépi, K. *boord, rand, kant, zoom*.
- Tépis wiring, L. *grensscheiding*.
- Tepoeng, *vereenigen, vasthechten*.
- Tépoes, A. *soort van kastanje*.
- Téppah, *model*.
- Téppas, L. *ontmoeten*. Dhalan Bogör di téppasaké dhalan Bantén, *de weg van Butenzorg wordt ontmoet door den weg van Bantam*.
- Téradjang, A. *tegen iets aanloopen, op iets aanloopen, aanvallen*. Hono wóng méllakoe, dhi téradjang bahé, *de voetgangers worden tegen het lijf aangeloopen*.
- Téradjoe, A. *weegschaal*.
- Térah, H. *afkomst, afkomstig*. Terrahhé wóng topo, *van eenen kluizenaar afkomstig*.
- Térahk, *zie téradjang*.
- Térbang, A. *rinkelbom*.
- Térantang, *zijdgeweer*.
- Térdjang, A. *aanvallen*.
- Térkadang, *somtijds, somwijlen*.
- Térki, H. Térko, L. *achterklappen, lasteren, aandichten*.
- Térrang, A. *helder, klaar*.
- Térróng, A. *een grove aardvrucht*.
- Térraté, A. *waterbloem*.
- Térroes, A. *regtuit, regtdoor*.
- Térroetjoek, A. *plating, schoeying*.
- Térsandané, L. *tot bewijs, het bweijs*.
- Térsöndo, L. *teeken, bewijs, blijk*. Térsandaning ngratoe, *korunklijk blijk*.
- Téso, K. *licht*.
- Tétaannén, L. *de kost verdienen met rijst te planten*.
- Tetakön, *term voor een meisje, dat ten kuwelyk*

gevraagd doch nog niet verloofd is. (eigenlijk »gevraagde.»)

Tétali, L. touw, koord, zeel, tali, reep.

Tétandoeran, L. plant, plantsoen, gewas.

Tétalèn, A. schelling.

Tetanggellan, H. aansprakelijk.

Tétébboe, L. geweld aandoen, martelen; dwarsen.

Tetédan, H. eetwaren.

Tétég, geluid; speeltuig. Trom.

Tétégar, zich te paard vermaken. Tétégar hing ngaloen-naloen, zich te paard op het plein vermaken. Ki Mênak Prologo hétjo dênno tétégar. Koedané halón hannirig, de heer Mênak Prologo reed vermakelijk, zijn paard trippelde langzaam.

Téték, A. afhouden; snijden, besnijden.

Tétékan, L. komst.

Tétékék, haagds.

Tétélik, open veld.

Tétélo, A. klaar, duidelijk. Tétélo tēmnen sa-lahhé, zijne schuld is volkomen gebleken.

Tétéloe, L. drie. Tri, tétéloe tegéssipoen, tri beteekent drie. (in 't sanscritisch).

Tetēmbaanné, L. het -, zijn geneesmiddel.

Tetēmōn, L. ontmoeting.

Tétēng'el en Tēng'el, A. pas uitgebroeide krokodillen.

Tétēnggēr, A. teeken, blijk, bewijs.

Tétép, A. vast, bestendig, gerust, bepaald.

Tétés, A. storten, lekken, druipen. Afstammen.

Tétés sing wang, kang soen tiuppakén niboenné, mijnen afstammeling zend ik aan zijne moeder.

Tétés mēnggisōr, naar beneden druipen.

Tétés, L. suikerwater. Tétés kijé hōra hēnnak, dit suikerwater is niet lekker.

Tétés, A. bres, opening.

Tétéssan, A. bedropen worden.

Tetkolo, A. tijd; tijdens.

Tetokaran, L. vechten, strijden, plukharen, twisten.

Tetoeiassan, L. schrift.

- Tëtoengganggan, L. *voertuig, rijtuig*. Tëtoengganggan ratoe, *vorstelijk voertuig*.
- Tëtoenggoel, H. *vorstelijke vlag*. Loengnga prang gowo tëtoenggoel, *ten strijde trekken, medenemende vorstelijke vlaggen*.
- Tëtoeloeng, A. *helpen*. Tëtoeloeng karö wöog mëtkien, *hulp verleenen aan armen*.
- Tëtoewoehhan, H. *aanwas, groei*.
- Tëtombaanné, L. *het -, zijn geneesmiddel*.
- Tëtöndo, L. *geteekend, gekenmerkt*. Tëtöndö këmmën halané, *zijns boosheid is zeer merkbaar gekenmerkt*.
- Tëtak, A. *alarmklok*.
- Tëtänëng, A. *schilddragend*. Wöng tëttamëng, *schuldknapp*.
- Tëtämoe, H. *gast*. *Ontmoeten*.
- Tëtanggan, L. *nabuurschap; buurman*.
- Tëtëp, A. *vast. pal, onbewegelijk*.
- Tëtürön, A. *naäping*.
- Tëttoekaran, L. *tegenstreving*.
- Thak-hënthak, L. *wilgestrekt*. Halas khé thak-hëntak bahé, *höra nono wiwitané sahijji, deze wildernis is zeer wilgestrekt en heeft geen éenen boom*.
- Thakar, A. *krabben, omkrabben*. Hajammé sopo sing thakar-thakar lëmmah koewé, *wiens kip krabt den grond om?*
- Thakoer, L. *lusten, smaken*. Nék hono pangnganan, *kathakoeran pölahhé, als er spijs is, smakelijk voor zynen aard*.
- Thangkrang, L. *wederspanning; wederstreven*. Thangkrang bahé nék dhi hélikhaké, *steeds wederspanning, als hij oplettend gemaakt wordt*.
- Thangkring, L. *trotsch, verwaund*. Nék dödöllan masang thangkring bahé, *als hij wat verkooft, is hij slechts trotsch*.
- Tjangkroeng, L. *vooroverhel'en, neigen*.
- Thangthang, L. *vermetel, dapper; gewollen*. Thangthang tingkahhé hing dalëm paprangngan, *hij gedraagt zich dapper in den strijd*.
- Thangthëng, L. *geturd van zeker dier*.
- Thathit, L. *bliksem*. Hopo sing gëbjar-gëbjar ko-

jo thathit koewé, *wat schittert daar als de blinksem.*

Thèkêr, L. *peuteren, wieden.* Thèkêr-thèker ploeroehhan, *gawéné, het onkruid te wieden, is zijn werk.*

Thèngköl, L. *krom, lam aan eenen arm.* Thèngköl tangunané, *hij is lam aan den arm.*

Thèngkrèng, L. *hurken, op de hurken zitten.*

Thèthèkêr, L. *peuteren, krabben, wieden.* Thèthèkêr lèmmah, *den grond omkrabben.*

Thèkthèkkan, L. *zich verheugen, blijde zijn, vrolijk zijn.* Sémangsané hakéh pègawéjan, thèkthèkkan polahhé, *als hij veel werk heeft toont hij zich verheugd.*

Thèthèkoer, L. *vrolijk, blijde zijn.*

Thèthèl, L. *vergaan, verderven.* Prahoené thèthèl kabéh, *zijne prauw is geheel vergaan.*

Thèthèl, L. *gekookt vleesch dat aan de beenen vastzit.*

Thèthèlèng, A. *oogappel.*

Thèthèr, L. *vernieten; kwellen, plagen.* Hoemahhé thèthèr kabéh, *zijn huis is geheel vernield.* Thèthèr tèmmèn hawakké, *zijn ligchaam wordt zeer gekweld.*

Thèthingkring, L. *zich verhoovaardigen.*

Thoekoel, L. *groetjen, wassen.* Hopo sing thoekoel tèkko lèmmah, hamèsthi toetoeirro hing wöng ngakéh, *al wat uit den grond opkomt moet gij aan de menigte vertellen.*

Thoenthang, A. *aas, grein.*

Thoethoek, L. *slaan.* Dhi thoethoek hëndassé, *hij wordt op het hoofd geslagen.*

Thököl, L. *groetjen, wassen.* Thököl tèkko lèmmah, *uit den grond opgroetjen.*

Thölé, L. *dit zegt men tegen een kind, als een blijk van hefkozing.*

Thöngthöng, L. *alarmblok.* Nègoro Bètawi, jèn hono thöngthöng moenni, pèsthi jèn hono gawé, *te Batavia, (als het alarmblok klinkt) is er iets te doen.*

Thöthök, L. *slaan, aankloppen, tikken.* Dhi

- thothök hëndassé, *hij wordt op het hoofd geslagen.*
- Thöthöl, L. *neb, bek; pikken.* Ségané dhi thöthölli ajam, *zijn rijst wordt door de kippen opgepikt.*
- Ti, K. *voorbij, over; erg; meer, te veel.*
- Tibané, L. *zijn val.*
- Tibêng, S. (Tibo hing), *vallen op.* Tibêng sítú, *op den grond vallen.*
- Tibing, H. *ooghaar.*
- Tibo, L. *vallen.* Joto hono kadjinéman sidji tibo, *er was een oppasser die viel.*
- Tiembali, H. *roepen.*
- Tiembalan, H. *roep.*
- Tiembang, A. *wegen.*
- Tiembél, H. *lood.*
- Tiembo, A. *aker, putemmar.*
- Tiemboel, A. *vlotten, drijven.*
- Tiemmah, L. *lood.*
- Tiemmön, A. *komkommer.*
- Tiendak, H. *gaan, reizen.*
- Tiendakkan, H. *gang, optagt.*
- Tiendjo, H. *bezoeken.*
- Tienggi, A. *wandluis, weeghuis.*
- Tiendjoe, H. *bezoeken.*
- Tienggal, H. *zien.*
- Tiennoep, *bloemen waarop geaasd wordt.*
- Tigan, H. *een ei.*
- Tigang, H. *drie.* Tigang dhoso, *dertig.*
- Tjang, H. *mensch. Mast, paal.* Tjang halit, *de geringe volksklasse.*
- Tigas, L. *even, pas; nieuw.*
- Tigas, K. *afhakken, houwen.* Tigas moerdané, *den hals af gehouwen.*
- Tigo, H. *drie.* Masdjid Dëmak toendo tigo, *de tempel van Damak heeft drie daken.*
- Tijas, K. *het hart. Zelf.* Soenan Koedoes soekohing tijasnéki, *de Soesoëhoenan van Koedoes verheugde zich in zijn gemoed.*
- Tjoep, H. *bluzen, aanblaazen.*
- Tjoro, *hoofdsierse.*
- Tiksna, K. *heet.*

- Tikang, K. *die, dat.*
 Tikël, L. *krom, bogtig.* Tikël oro, *tweevoudig.*
 Tikëm, *doorsteken, priemen.*
 Tikoes, A. *muus.* Tigang kèthi tikoes, 300,000 *muisen.*
 Tikbro, K. *droefheid: droefgeestig.*
 Tikto, K. *butter, gal.*
 Tilam, H. *slapen; rustkoets, rusbed, ledokant.*
 Tilam wangngi, *welriekende rustkoets.*
 Tilam hoepih, *eene krissoort.*
 Tilar, H. *blijven; verlaten, sterven.* Pëmbarrisan dipoentilar, *het leger werd verlaten.* Tilar nègari, *het land verlaten, sterven.*
 Tilas, A. *teeken, blijk, merk, bewijs; ruïne, puinhoop.* Zool.
 Tilëm, H. *slapen; liggen, rusten.*
 Tilëng, K. *helderheid van water.*
 Tilër, L. *oorsmeer.*
 Tilik, L. *gluren, in eene hinderlaag liggen.*
 Tilo, H. *vallen.* Moestakaniro tilo, *zijn hoofd viel.*
 Timah, L. *lood; tin.* Timah boedëng, Timah poetih, *tin.*
 Tilo, K. *pad, weg.*
 Timbali, H. *roepen, bevelen, zeggen, noedgen.*
 Sampoën dën timbali, *reeds geroepen worden.*
 Timballono hing ngarso mami, *roep (hem) voor mij.* Browidjojo timballané, *Browidjojo zeide.*
 Timbang, A. *wegen, opwegen, gelijk zijn.* Hiki timbangan karö kijé, *dit weegt tegen dit op.*
 Timbangngan, A. *evenwigt, wederga, evenbeeld, gewigt.*
 Timbël, H. *lood.*
 Timbœl, H. *drijven, slotten, uit het water opkomen.*
 Timoën, A. *komkommer.*
 Timoer, K. *jeugd; jeugd.*
 Timör, L. *oost.* Timör lawoet, *zuidoost.*
 Tinaannëm, H. *geplant, geplaatst, gepoot worden.*
 Tinagih, L. *gemaand, gevorderd worden.* Tina-
 gih hoetang, *om schulden gemaand worden.*

- Tinakdier, *§. Ar. door God bepaald worden.*
- Tinakënan, *H. gevraagd worden.*
- Tinalënnan, *L. vastgebonden worden. Tinalënnan dandanané kabéh, al zijne goederen worden vastgebonden.*
- Tinambakkaké, *L. geneesmiddelen toegediend worden. (van Tömbo). Tinambakkaké, höra biso mari-mari, geneesmiddelen gebruiken en niet kunnen herstellen.*
- Tinamban, *L. onder geneeskundige behandeling zijn.*
- Tinambëllan, *L. gelapt worden.*
- Tinampan, *L. ontvangen.*
- Tinandan, *L. gemerkt, geteekend, geijkt worden.*
- Tinandau boentoetté, *zijn staart is gemerkt.*
- Tinandhang, *L. geholpen. bijgestaan worden; begonnen, gemaakt worden. Hoemahkoe kalë-bön maling, hodjo tinandhang wóng ngakéh, höra katjékkél, in mijn huis kwam een dief, had niet veel volk hulp verteend, hij ware niet gevat geworden. Wingngi hakoe mèh habé toekaran, hodjo toeli tinandhangngan wóng, gister zou ik bijna gevochten hebben, ware men niet tusschen beide gekomen. Doeroeng hoego tinandhangngan, nog al niet begonnen geworden. Pegawéjan kijé jën höra tinandhangngan déwé, höra dhadhi, dit werk, indien men het niet zelf begint (doet) komt het niet tot stand.*
- Tinandoer, *L. geplant. gepoot, tot stand gebracht worden.*
- Tinangoeh, *L. opgewacht worden, bewaakt worden.*
- Tinangkil, *H. gehoorzaal; vergaderd zijn; in tegenwoordigheid. Sang noto mijós tinangkil, de vorst kwam uit in de gehoorzaal.*
- Tinangi, *L. gewekt worden. Harso tinangi, gewekt willen worden.*
- Tinantang, *A. uitgedaagd; getergd, getart worden. Tinantang prang höra wani, ten stryde gedaagd wordende, niet durven.*
- Tinantoen, *H. gevraagd worden. Tinantoen böëx poeroen, gevraagd wordende niet witten.*

- Tinaradjang, A. *aangevallen, bestormd worden.*
- Tinari, L. *gevraagd worden.* Tinari loengngo prang, *gevraagd worden om ten strijde te gaan.* Tinari krómo tan napti, *ten huwelijk gevraagd wordende, niet willen.*
- Tinarimakèn, H. *doen ontvangen worden, laten ontvangen, begiftigen.* Sang rětno tinarimakèn maring kang poenggowo, *de dienaren met juwelen begiftigen.*
- Tinarös, H. *gevraagd worden.* Tinarös kěssah prang, *gevraagd worden om ten strijde te gaan.*
- Tinatah, A. *omzet, ingezet zijn.* Tinatah hing sotijo, *met juweelen omzet.*
- Tinatoeranggi, *uitgesneden, gebeeldhoud.*
- Tindhak, H. *reizen, gaan.* Běndoro koelo sampoen thindhak hing pasėban, *mijn meester is naar de vergaderplaats gegaan. Zie. Pasėban. Děrėng tindhak, nog niet vertrokken.*
- Tindhro, K. *een star.*
- Tindhih, A. *op elkander liggen. Drukken.* Inlandsch hoofd van eenen ondergeschikten rang. Wangkė kasoesoen tindih, *de lijken lagen opeengestapeld, op elkander.*
- Tindis, A. *geweld aandoen, drukken, onderdrukken.* Tindissi, *idem.*
- Tindjo, H. *drek, mest.* Tindjo tősan, *ijzerroest.*
- Tindjoe, H. *ontmoeten; bezoeken.*
- Tinėdak. H. *vertaald worden, afgeleid worden.* Tinėdak boso wěllöndho, *in het Hollandsch vertaald worden.*
- Tinėkkaannan, L. *bezocht worden.* Tinėkkaannan hōra gěllēm nēmōnni, *bezocht wordende (iemand) niet willen ontmoeten.*
- Tinėkoek, L. *gezwollen worden, zijn.* Goeloenė tinėkoek, *zijn hals is gezwollen.*
- Tinėmoe, L. *ontmoet worden, aangetroffen worden.* Jěn mēngkono pasthi tjiloko tinėmoe, *als het zoo is, zal er voorzeker eeng onheil aangetroffen worden.*
- Tinēmōman, L. *bezocht, ontmoet worden.* Dajohė tinēmōman, *zijne gasten wierden ontmoet.*

Tinēmpiling, L. *geslagen worden*. Tinēmpiling hēndassé, *hij wordt op het hoofd geslagen*.

Tinēmpoeh, A. *aangevallen worden*. Sabalané tinēmpoeh, tannono moendoro, *zijn legen aangevallen wordende, deansde niet*.

Tinēndang, L. *geschopt worden*.

Tinēngngo, L. *opwaarts gezien worden; aangekeken worden*. Mahoe pedang koewé gēmamandoel honōng ning doewoer, sabiki tinēngngo, wis hōra nōno, *zoo even hing dat zwaard omhoog, nu er naar gezien wordt, is het er niet*. Hisih hēring hoego srēngngēn sawab hisih tinēngngo wōng toawané, *hij is evenwel beschaamd om te kijken, omdat hij nog door zijne ouders gadelogelagen wordt*.

Tinēppakkan, *geslagen worden, Bevredigd worden*. Tinēppakkan hēndassé kōsi pitjah, *op het hoofd geslagen worden dat het verbrijzelt*. Tinēppakkan napsoené, *de driften worden beteugeld*. Dhalan kijé jēn nodjo tinēppakkan wōng ngakéh hōra biso roto, *als deze weg niet door veel volk geslagen wordt, kan die niet gelijk (worden)*.

Ting, (hing) *het, zijn; bij, aan, op*. Slamati ting margi, *heil op weg!* Kiblatting masjid, *het rigtingspunt van eene moskee*. (Zie kiblat.)

Tinggal, Ml *verlaten*. Tinggallan, *nalatenschap*.

Tinggal galanggang, *het slagveld verlaten*.

Tinggarijak, *schreeuwen, juchten*. Wong sami tinggarijak, *het volk schreeuwde gezamenlijk*.

Tingkah, L. *manieren, gebaarden, kuren*. Tingkahnu kadijo tijang rijojo, *zijne gebaarden waren als van feestelingen*.

Tinggal, H. *zien; het oog*. Dhi tinggali, *gezien worden*. Tinggallēno, *doe zien*.

Tinggalan, H. *jaar, jaardag, verjaardag*.

Tinggalannipoen sang pradoe hing nēgari wēlandi, *de verjaardag van den Koning der Nederlanden*.

Tinggalan, H. *gezig; sigbaar*. Tinggalané bōtēu sahé, *het gezigt is niet fraai*.

Tinggi, een boom dienlig voor zwarte verstoffen.

- Tingtjaringkang, A. *klingselen*, een geluid maken, waarvan het woord is afgeleid.
- Tiniemmalan, H. *geroepen* geworden.
- Tinilar, H. *verlaten* worden. Joto kotjappo hēstri poerikoe kang tinilar, er wordt van eene vrouw verhaald, die verlaten werd.
- Tinilik, L. *gezien*, beschouwd, aangemerkt, overwogen, gemeend, worden. Tinilik panggōnnané dhadhi dēmmōn, men ziet dat zijne verblyfsplaats vrolijk wordt. Tinilik pēgawēhané doeroeng kēno, men meent dat zijn werk nog niet voldoende is.
- Tinindih, L. *gedrukt* worden. Tinidihhan watoe, door eenen steen gedrukt worden.
- Tinindijan, L. *gedrukt* -; *aangevoerd*, *bestuurd* worden. Tinindijan kaloso, door eene mat gedrukt worden. Bolo sing loengngo prang koewé tinindijan panggēran, de troepen die ten strijde trekken, worden eenen Pangeran aangevoerd.
- Tininggal, *verlaten* worden.
- Tininggalan. H. *gezien* zijn, *gezien* worden.
- Tiniroe, L. *nagemaakt* worden.
- Tinarimo, S. Ml. *ontvangen* worden.
- Tinoeb, L. *vernieling* van planten door insecten.
- Tinoeding, K. *gekozen*, *gezonden* worden. Hikoe kang ngarso tinoeding, die gezonden zal worden.
- Tinoedoeh, L. *aangewezen* worden.
- Tinoedoeng, L. *weggejaagd* worden. Tinoedoeng mring romadji, hij werd door zijnen vader, den koning weggejaagd.
- Tinoegēl, *gebroken*; *doorgehakt* worden.
- Tinoelis, L. *geschilderd*; *geschreven*.
- Tinoembak, A. *met eene lans gestoken* worden. Hawakké tinoembakkan wóng ngakéh, hij werd door verschedene menschen met lansen gestoken.
- Tinoendjang, A. *aangevallen* worden. Ramé toendjang-tinoendjang, *lustig aanvallen* en *aangevallen* worden.
- Tinoendoeng, L. *weggejaagd* worden.
- Tinoep, L. *achtervolgd*, *gejaagd* worden.
- Tinoet, A. *gevolgd*, *gehoorzaam* worden.
- Tinoetjap, L. *gezegd*, *verhaald* worden.
- Tinoetoeh, L. *afgehouwen-omgekept* worden.

- Tinoetoep, L. *dig* gedaan, gesloten worden.
- Tinoetoer, L. *verhaald* worden. Tinoetoer kading tatigo, er wordt van drie broeders verhaald.
- Tinoewang, A. *begoten, gegoten, gestort* worden.
- Tinoewék, K. met eene lans steken.
- Tinön, K. *gezien* worden. Jën tinön, hasri kalingkoeng, als het gezien wordt, is het zeer glansrijk. (het vertoont zich zeer glansrijk).
- Tipis, A. *dun, fijn*.
- Tipoe, A. *bedrog, list; bedriegen*.
- Tirang, L. *branding, deining*.
- Tirém, A. *oester*.
- Tiro, K. *boord, kant, rand, zoom*.
- Tiroe, L. *namaken, nabootsen*. 'Tirön bahé, 't is maar namauksel.
- Tirto, K. *regenwater, drinkwater, kokoswater*. Tirto boelajat, water van den voet eens bergs.
- Thithik, L. *weinig, eenige*. Sathithik, een weinig. Sathithikké, het meeste.
- Tis, S. *koel, koud, kul*.
- Tisomo, K. *verheven, hoog*.
- Tistati, K. *zitten*.
- Titi, L. *naauwkeurigheid*. Jën dhi kôngkôn titi tēmnen, als hij gezonden wordt is hij zeer naauwkeurig.
- Titi, L. *einde, slot*. Titi hingkang sêrat, het slot van eenen brief.
- Titi, K. *drie*.
- Titiban, L. *vallen*. Drie. Tjang titigo, drie menschen.
- Titigo, H. *drie*.
- Titih, K. *bestijgen; een schip voeren*.
- Titihhan, K. en Titijan, *rypaard, voertuig*.
- Titihhi, K. *bestijgen; varen*.
- Titijang, H. *een mensch, menschen*.
- Titik, L. *vinden, krijgen*. Daudanan koe sing dhi gowo maling, katitik honöng ning tangngau noe-wöng, mijn goed dat door roovers medegenomen is, is bij (andere) menschen wedergevonden.
- Titi-moso, K. *eerste maand volgens de oude tijdrekening*.

- Titik, L. *tijding, berigt*. Doewékmoë sing hilang, hopo wis holéh titik, *uw goederen die verloren zijn, heeft men er tijding van bekomen?*
- Titiko, T. S. *tijd*.
- Titikoes, L. *muis*.
- Titilar, H. *nalatenschap; overlijden*. Titilaré pön romo, *vaders nalatenschap*.
- Titimbangnan, A. *evenwigt, weêrgade*.
- Titimongso, A. *dagteekening*. Katitimangsan, *gedagteekend*.
- Titingkës, K. *toestand, toedragt; zaak*.
- Titip, L. *zenden, in bewaring geven, toevertrouwen*.
- Titir, A. *alarmblok; beven*. Hoemahhé tanggakoe kinétjoe hoewöng, hörä gëllëm ngoenëkkaké titir, *ten zijne huize heeft men mijnen trap gestolen, en niet op het alarmblok willen slaan. Ken-nöng hopo hawakmoë titir, waarom beeft gy*.
- Titirang, *golf, branding die op de klippen breekt*.
- Titirön, L. *nabootsen; namaaksel*.
- Titis, K. *juist*. Pëndëllënggé titis tëmmon, *zijn gezigt is zeer juist*.
- Titis, K. *de maan voor den dageraad*.
- Titi soerti, H. *hoofsch, manierlijk*.
- Tiwas, A. *bukken, onderdoen, zwichten*.
- Tiwi, K. *grond; geboorte grond*.
- Tiwi kromo, K. *kundig; wellevend; welgema-nierdheid*.
- Tjabar, A. *lafhartig*.
- Tjabé, L. *lange Spaansche peper*. Tjabé nöm, *jonge Spaansche peper*. Hakoe hörä döjan tjabé, *ik lust geene Spaansche peper*.
- Tjaboet, *utrukken: ontstaan uit de dienst*.
- Tjaböl, L. *kluppen, babbelen: oneerbaar*.
- Tjagak, L. *paal, staak, stok*. Hakoe gölékno tjagak, *ik zoek palen*.
- Tjahé, L. en S. *water van den voet eens bergs*.
- Tjahjo, K. *glans, schijnsel; de zon*. Tjahjané *hoemantjoer, zijne glanzen schitterden*.
- Tjahös, H. *eene wacht*.
- Tjahössi, H. *geven, aanbieden; gereed maken*.
- Tjakar, A. *krabben; gekrab*.

- Tjakarwo, H. *taling*, *kleine wilde eend*.
 Tjaket, H. *nabij*; *digt bij*. Tjakët koetho, *nabij het kasteel*. Tjakettan, *nabijheid*.
 Tjakëti, *betel-of pinangschaar*.
 Tjaköt, L. *byten*.
 Tjaksoeh, K. *binnenhoek van het oog*.
 Tjaksoeh-srowo, K. *slang*.
 Tjalathoe, L. *spreeken*, *praten*.
 Tjalathon, L. *praten*, *spreken*. Wis biso tjala-
 thon, *reeds kunnen spreken*.
 Tjalëmpoeng, L. *speeltug*. *Harp*; *guitar*.
 Tjalërät, K. *blkssem*.
 Tjahidro, K. *verschillen*; *onwaar*.
 Tjalimoet, A. *stelen*. *Liegen*.
 Tjaloek, L. *een krom gepunt mes*.
 Tjaloempring, *een bukkband*.
 Tjalön, A. *een onvoltooide kris*.
 Tjampah, *verachting*, *versmading*.
 Tjampoeh, K. *aan of door elkander raken*; *vechten*. Ramé tjampoeh hing joedo, *lustig aan elkander raken in den strijd*.
 Tjanang, A. *geelachtig*, *mooije kleur van bladen*.
 Soeröh tjanang hapoe tjampör, *geelachtige betel- en fijne kalk*.
 Tjandak, L. *grijpen*, *vatten*.
 Tjandélo, S. *ruam*, *venster*.
 Tjandhoe, A. *gekookte opium*.
 Tjandi, H. *graf*, *graftombe*. Tjandining ratos, *koninklijke graftombe*.
 Tjandi. H. *waterleiding*. Koelo hadjëug kasoeakan datëng tjandi, *ik wil aan de waterleiding spelen*.
 Tjandolo, L. *ongetukkig*; *arm*, *behoefstig*.
 Tjandono, K. *koel*; *koud*, *kil*.
 Tjanggah, warëng A. *voorouders*.
 Tjanggal, A. *een groote doode boom*.
 Tjangking, L. *opgeijen*, *opstroopen*, *opgespen*.
 Holëhhé gowo pëdang dhi tjangking, *draagt hij eenen opgespen den degen*.
 Tjangkir, A. *kopje*, *kom*.
 Tjangklakkan, A. *armholle*.
 Tjangklëk, L. *op de heup dragen*.

- Tjangko hing maripat, *oogcirkel*.
- Tjangkromo, K. *spelen; wandelen*. Tatkalané sé-nopati hatjangkromo, *tijdens de veldheer speelde*.
- Tjangligi, K. *wilt gevogelte*.
- Tjani, K. *een steen, die uit de groeve komende zacht is, doch aan de lucht blootgesteld, verhardt*.
- Tjantel, oog, *schalm*.
- Tjanthoek; L. *aderlaten*. Tjanthoekken tangngangkoe, *doe eene aderlating aan mijnen arm*.
- Tjantik, A. *een timmermansmes met kromme punt*.
- Tjantilan, S. *gehugt, afhankelijk dorp*.
- Tjanting, A. *koperen of zilveren polje met een tuit om de was te bevallen waarmede de batikische doeken begoten worden*.
- Tjantjolo, K. *ongelukkig; ongeluk; bukken; zwichten*.
- Tjap, A. *wapen, zegel, merk, ijk, keur*.
- Tjapé, H. *zwak; vermoed*.
- Tjapedak, *eene soort van Nangka*.
- Tjaping, L. *inlandsche hoed. veelal van bamboes. Ngango tjaping, eenen hoed dragen*.
- Tjapit, A. *bamboezen tang*.
- Tjaplök, A. *toehappen*.
- Tjapoeri, *sridoos voor vrouwen*.
- Tjappi, K. *speeltuig der goden*.
- Tjarakan, A. *het Javaansche Alphabet*.
- Tjarang, L. *opstellen*.
- Tjarang, A. *splinters van bamboes. Hakoe méllakoe kénno tjarang pring hikoe, ik ging en trapte in splinters van die bamboes*.
- Tjarang soko, *eene der krissoorten*.
- Tjarébbön, L. *Cheribon, landstreek en stad van dien naam op Java*.
- Tjarém, H. *mengen, vermengen; zich vermaken*.
- Tjarêng, A. *brabbelen*.
- Tjarik, A. *secretaris; schrijver; klerk*. Tjarikké witjaksono, *zijn schrijver is verstandig*.
- Tjarito, L. *verhaal, overlevering*. Tjaritané wöng toewo, *eene overlevering van ouders*.
- Tjaritoho, *verhaal!*
- Tjaroeb, L. *omroeren, aanmengen*. Wédi hikoe dhi tjaroeb karo kapoer, *dat zand worit met*

kalk vermengd, omgeroerd. Tjaroebbën, roer om. Tjaroeb-tjaroebban, *omroering; beslag.* Hóra këno dhi tjaroebbi, *niet omgeroerd kunnen worden.*

Tjaroek, L. *wegnemen, wegrukken.* Këno hopo doewëkkoe köwé tjaroek, *waarom neemt gij het mijne weg?*

Tjaroek, K. *dolk, kris, pook.*

Tjarono, K. *geopend oog.*

Tjathék, A. *toehappen.*

Tjathoethën, A. *rillen.*

Tjathök-tjathék, A. *klappertanden.*

Tjathök, *buikgordel.*

Tjathök, A. *tangelje om den baard uit te rukken.*

Tjatjad, L. *blaam, fout; gebrek, laken, bedillen, berispen, afkeuren; schandvlekken.* Nangnging hono hoego tjatjaddé, *echter is er toch eene fout in.*

Tjatjah, A. *huisgeen.*

Tjatjak, L. *weefgetouw, weefgereedschap.* Tjatjak-koe gawanën mrënné, *breng mijn weefgetouw hier.*

Tjatjak, L. *proeven, beproeven.*

Tjatjakör, *pooten van dieren.*

Tjatjang, L. *bijslapen.*

Tjatjar, A. *kinderpokken.*

Tjatjathök, L. *buiiband.*

Tjatjing, A. *worm.*

Tjatjiri, H. *teekenen, een teeken zetten.*

Tjatjolo, K. *weerticht, bliksem.*

Tjatoer en Tjatör, L. *spreken, zeggen, verhalen.* Hakoe ngroengngoe tjatoerring ngoewöng, *ik hoor menschen spreken.*

Tjatoer, A. *schaakspel.* Ratoe, *de koning.* Patih, *de koningin.* Prahoe, *het kasteel.* Mantri, *de raadsheer.* Djaran, *het paard.* Bidak, *pon.*

Tjatjriös, H. *verhaal.* Kawoelo noewoen tjatjriös-sé malih hing romo, *ik vraag vader om nog meer te verhalen.*

Tjawan, A. *kop, kom.*

Tjawan, A. *waterachtig.*

Tjawis, L. *gereed.*

- Tjawitan; L. *omwonden met linnen; (bijzondere kleederdragt.)*
- Tjéblablanggan, H. *in het water plasschen.*
- Tjéböl, L. *kort.* Tjéböl têmèn hoewóng koewé, *dat mensch is zeer klein.*
- Tjébüng, L. *kleine kikvoorsch.*
- Tjébrès, L. *vuil, morsig, onrein.*
- Tjédak, L. *nabij, dichtbij.*
- Tjédoek, L. *scheppen; schep, schepje.*
- Tjédök, L. *houten lepel. Klein schenkbord. Schuimen, afscheppen.*
- Tjégah, L. *verbieden, weeren.*
- Tjéggoek, A. *slok, slokken.*
- Tjégoek, A. *de kik.*
- Tjégoek, L. *dom.* Tjégoek tëmmèn wóng koewé, *dat mensch is zeer dom.*
- Tjekap, H. *voldoende, toereikend.*
- Tjekèk, L. *vreten.* In den keel nypen.
- Tjekèl, L. *kleine piek.* Hakoé doewé tjekèl bagoès roepané, *ik heb eene kleine piek, die er frasi uitzet.*
- Tjekèl, L. *vangen, vallen, grijpen; vasthouden.*
Tjekèllen en Tjekèlono! *vang! houd vast! Sa-boekkè dhèn tjekèlli, zijn gordel werd vastgehouden.*
- Tjekèllan, L. *leuning van eene kleine brug.*
- Tjekkèl, L. *vangen, vallen, grijpen; vasthouden.*
- Tjekkèllan, L. *greep, houwvast, leuning.*
- Tjekkèlléuro, *doe opvatten!*
- Tjekmèn, L. *opdat.*
- Tjekoet, A. *gebrek aan den arm of hand.*
- Tjeköh, H. *hoesten.*
- Tjekök, L. *halskuultje.*
- Tjeköt, A. *gebrek aan den arm of hand.*
- Tjektjök, L. *verplaatsen, verhuizen.*
- Tjelak, H. *nabij.* Tjelak-tjinèlak, *elkander naderen.*
- Tjelanani-poen, H. Tjelanané, L. *zijn broek.*
- Tjelathoe, L. *praten.*
- Tjelathön, L. *praat.*
- Tjelatjap, *eene baai op de zuidkust van Java.*
- Tjelék en tjelak, H. *nabij, dichtbij.*

Tjèlèng, L. *wild zwijn*. Tjèlèng ngamoek hono
hing sawah, *het wild zwijn gaat verwoed aan*
in de rijstvelden.

Tjèlèp, H. *koorts*.

Tjèlgoek, A. *zwellen*. (vocht).

Tjèllathoe, L. *zeggen, praten*. Tjèllathoenné koja
wóng ngédan, *hy praat als een gek*.

Tjèllékké, L. *de schamelheid* (mannelijkheid.)

Tjèllémpoeng, A. *eene soort van harp of gutar*.

Tjèllo, blaam, schande; schandvlek; schandvlek-
ken. Laken, afkeuren, bedillen; vlek, gebrek,
fout. Hakéh tjèllané, *hy heeft veel gebreken*.

Tjèlloek, L. *roepen; noemen*. Dhi tjèlloek sopo koe-
wé, *wie wordt er geroepen*.

Tjèlloek-tjèlloek, L. *elkander praatjen*.

Tjèllono, L. *broek*. Tjèllono habang, *een roode*
broek.

Tjèlo, L. blaam, schande; schandtek. Schand-
vlekken. Laken, afkeuren, bedillen; vlek, ge-
brek, fout.

Tjèloep, A. *indooopen; soppen*. Toekang tjèloep, *een*
blauwverwer.

Tjèloepak, L. *lamp*.

Tjèlono, L. *broek*:

Tjèlèng, H. *zwart*.

Tjèlènting, H. *gordel*.

Tjèlèr en Tjèlèr, H. *vuil, onrein*. Maandstonden:

Tjèlèmaanni, L. *zwart*. Hajam tjèlèmaanni, *een*
zwarte kip.

Tjèlèmmèngkling, A. *geschal*.

Tjèlèmmènggan, H. *bereide opium*.

Tjèlèmmoro, A. *valsche krullen, een toer, ingesto-*
ken of ingeolochten haar. Ramboet hopo sing kō-
wé gawé tjèlèmmoro likoe, *welk haar gebruikt gij*
daar voor valsche vlechten.

Tjèlèmōt, L. *morsig, vuil*. Kartas poetih-poetih
dhadhi tjèlèmot, *het schoone papier wordt mor-*
sig.

Tjèlèmötti, A. *geesel, roede; geeselen*. *Staan*.

Tjèlèmpé, A. *een lam*. *Een geile-lam*.

Tjèlèmplak, L. *te paard rijden*. Tjèlèmplakkèn dja-
rankoe, *berijd mijn paard*.

- Tjemplök, A. *knol, raap.*
 Tjempoko, A. *topaus.* Tjempoko, *bloem.*
 Tjempreng, L. *onverwacht komen.*
 Tjendhek, A. *kort.*
 Tjendcno, A. *sandelshout.*
 Tjendrik, een *lang, eenigzins krom loopend tijd-
gewaer met een spits uiteinde.*
 Tjenello, A. *slaf, muil.*
 Tjeneng, *halen, trekken.*
 Tjengeng, L. *moede, mat, vermoed.* Goeloekoe
 tjengeng temen, *mijn kals is zeer vermoeid.*
 Tjengil, *gescheiden, verwijderd.* Hora tjengil,
vereenigd.
 Tjengkal, L. *atqaten.* Tjengkalno lawang kso,
stoot deze deur open.
 Tjengkal, L. *een roede, maat.* Pirang tjengkal
 dawane lëmmalmoe, *hoe veel roeden is uw grond
lang.*
 Tjengkang, een *span van den voorvinger en duim.*
 Ranté tjengkang, *voetbeugel.*
 Tjengkéh, A. *kruidnagel.*
 Tjengkêr, *stout, moedwillig.*
 Tjengkir gading, *jonge kokosnoot.*
 Tjengklong, *afrekken, inhouden.*
 Tjengkoel, A. *steunbalk.*
 Tjengkrong, A. *een gebrek aan de hand of arm.*
Eene krissort.
 Tjengngah, *roofvogel, gier.*
 Tjengngeng, L. *gedurig schreyen.* Botjah kya
 tjengngeng temen, *dit kind schreit gedurig, is
zeer genegen tot schreyen.*
 Tjengngeng, L. *moede, mat, vermoed.*
 Tjenthang, L. *bewijs, teeken.* Tjenthanggé wong
 ngoetang, *een schuldbewijs van iemand.*
 Tjenthong, L. *een werktuig om er rijst mede uit de
pot te schrapen.*
 Tjêpêr, L. *plat, ondiep.* Mangkôk hiki tjêpêr
 temen, *dit kasje is zeer ondiep.*
 Tjêpiring en Katjapiring, *zekere bloem.*
 Tjêples, *flesch, bottel.*
 Tjêplökkan, L. *gespikkeld.*
 Tjêpoeri, A. *siridoos der vrouwen.*

- Tjèppak, L. nabij, dichtbij.
 Tjèppèng, H. aangrijpen; vasthouden. Diko tjèppèng tjang poeniko, houd gij dien man vast.
 Tjèppènggan, H. houvast, greep, steel, hengel, leuning.
 Tjèppèr, L. plat, ondiep.
 Tjèppit, A. persen, klemmen, knellen.
 Tjèppoek, L. doosje, omhulsel om iets in te doen.
 Tjèppoek wadiah tèmboke, tabaksdoos, of tabakszakje.
 Tjèppolo, L. geklop; klopper.
 Tjèraké, drageryen. Toekang tjèraké, drogist.
 Tjèrbek, L. konkel.
 Tjèrèt, A. een kraan om te tappen, een tap, tapje. Koelo bötèn poeroen toembas tjèrèt, ik wil geene kraan koopen.
 Tjèribon, Cheribon, Residentie en stad van dien naam op Java.
 Tjèrijös, H. verhalen. Een naam voor eene krissoort.
 Tjèrito, L. verhalen; verhaal.
 Tjèrito kèlintang, eene der krissoorten.
 Tjèrmi, zekere kleine vrucht.
 Tjèroebök, eene krissoort.
 Tjèröng, L. iets op het gezigt plakken.
 Tjèrrak, L. nabij, dichtbij.
 Tjèrrèt, A. een ketel.
 Tjèrrobo, L. tiedertijk.
 Tjètèk, A. doorwaadbare plaats, droogte, bank.
 Tjèthèthèng, schouderblad.
 Tjèthil, A. gieng.
 Tjèti, dienaressen.
 Tjèting, mand, korf.
 Tjètjadang, L. gereed.
 Tjètjèk, A. haagdis.
 Tjètjèk en Tjètak, A. schrijfteeken dat ng achter den klinker voegt en boven denzelfden gesteld wordt.
 Tjètjèkèr, A. hark.
 Tjètjèl, L. een weinig afsnijden, afsehaven.
 Tjètjèndèng, voorouders.
 Tjètjènggèl, ribbèn.

- Tjëtjöp, A. *zuigen; zuiger, pijp*. Tjëtjèppé kèn-
- di, *de pijp van eene kruik*.
- Tjëtjër, L. *een weinig afbetalen*. Tjëtjèrrèn hoe-
- tang, *betaal een weinig van uwe schuld*.
- Tjëtjoekoelan, L. *aanwas*.
- Tjëtöt, A. *nypen; neep*.
- Tjéwèng, L. *tegenstryden, anders willen*.
- Tjéwèr, A. *vloeibaar, dun*.
- Tjéwoock, L. *zich wasschen na ontlasting*.
- Tjiandjoer, Tjanjor, *hoofdplaats der Preanger Re-*
- *gentschappen op Java*.
- Tjibloenggan, A. *plasschen in het water*.
- Tjidro, *verschillen; verschil, onjuistheid, onze-*
- *kerheid. Bedriegen, bedrog. Verraad*.
- Tjiendé, A. *naam van een stoffaadje*.
- Tjientèn, H. *chinees, chineesch*. Négari tjientèn,
- *China, Sina*.
- Tjihno en Tjino, K. *een merk, teeken, blijk*.
- Tjijoet, A. *smal*.
- Tjikar, A. *gebrek aan de hand of arm*.
- Tjikar, H. *een kar*. Tjiang njikar, *karreman*.
- Tjikër, A. *kromme hand*.
- Tjiklah en Tjikmèn, L. *laat het toe, welaan,*
- *nu, opdat*.
- Tjikloe, L. *bult op den nek*. Hoog bejaard.
- Tjili, L. *klein, gering*. Wöng tjili sédojo, *al te*
- *maal geringe lieden*.
- Tjilik, L. *klein, gering*. Wöng tjilik, *de geringe*
- *man*.
- Tjiloko, A. *ongeluk; ramp, ongelukkig*.
- Tjina en Tjino, L. *chinees en chineesch*. Toelissan
- tjino, *chineesch schrift*. Satèngngah hoewöng
- mèh hōra këuo dhi ginahoe haksoro tjino hikoe,
- *bijna de helft der menschen kan de chineesche*
- *karacters niet leeren*.
- Tjinaboekti, K. *bewijsgrond*.
- Tjinandak, L. *achterhaald, vastgehouden, gegre-*
- *pen, gevat worden*. Tjinandak saboekké, *bij*
- *den gordel gegrepen worden*.
- Tjinangkalak, L. *geslagen worden*. Tjinangkalak
- kasi habōh bahoenne, *geslagen warden dat de*
- *schouwers opzwellen*.

- Tjinarito, L. *verhaald worden.*
 Tjinaroeb, L. *omgeroerd worden.*
 Tjinatoer, L. *gezegd, verhaald worden.* Hakoe
 tjinatoer wöng ngakéh, *men zegt van mij.*
 Tjinawëtan, *een kleed aangetrokken worden.*
 Tjindag, L. *kort.* Tjindag tēmén kajoe liki, *dit
 hout is zeer kort.* Pring tjindag, *korte bamboes.*
 Tjindé, L. *naam van zekere zijden stoffauidje.*
zijden sjerpen.
 Tjindil, L. *jonge muis.*
 Tjinëblök, L. *geplant, opgericht worden.*
 Tjinëplök, *gezegeld, gestempeld, betegd worden.*
 Tjinerijos, H. *verhaald worden.*
 Tjinëtjép, L. *gezogen, gelurkt worden.* Këndiné
 tjinëtjép, *aan de waterkruik wordt gelurkt.*
 Tjingklak, L. *de oksels,*
 Tjingklakkan, L. *de oksels.*
 Tjingkröng, L. *dolk, moordprijem.*
 Tjingklök en Tjitjingklok, A. *knieschijf.*
 Tjino, L. *ohnees; chineesch.* Negoro tjino, *China.*
 Tjinobo, L. *geproefd-, beproefd worden.* Kakang
 dawëg tjinobo hing ngoengkabban, *broër kom!*
het worde beproefd (het) te openen.
 Tjinoekat, L. *met eenen ijzeren krabber geslagen
 worden.*
 Tjinoköt, L. *gebeten worden.* Tjinoköt matjan,
door eenen tyger gebeten worden. Hasthané
 tjinoköt, *zijne hand werd gebeten.*
 Tjinhöng, A. *haartok.*
 Tjintio, K. *zorg.* Het gemoed, *de plaats van zorg.*
 Tjintjang, A. *fijn hakken.*
 Tjintoko, L. *verhinderung, beletsel.* Hono bahé
 tjintakané, *hij heeft immer verhinderung.*
 Tjioe, *een sterke drank der Sinezen.*
 Tjiplös, L. *het oog der dieren.*
 Tjipto, K. *verlangen, begeerte; bezorgdheid.*
 Tjiri, L. *fout, gebrek.* Teeken. Hono hing nē-
 goro ljo wis hono tjiriné, *in een ander land be-
 stonden reeds zijne fouten.* Tjiri sing ngawön,
een kwaad teeken.
 Tjis, A. *staf, stok.*
 Tjis! *foet!*

- Tjithak, A. drukken. Tjithakkari, drukkerij; vorm om iets in te bakken. Tjithakkan panguganan, vorm voor koekjes.
- Tjithakkan, A. mul, vorm, om in te gieten.
- Tjithakkèn! druk! Koelo hinggang dhadhès toekang tjithak, ik ben een drukker.
- Tjithèt, A. opnaaijen.
- Tjitjplòs, T. S. oogen van beesten.
- Tjitjier, L. ontbreken; minder. Tjitjier-tjitjier teko mahoe, er is minder dan zoo even.
- Tjitjier, L. satan.
- Tjitjut, A. prepen, tjilpen.
- Tjito, K. hart, gemoed.
- Tjitro, K. de maan. Het gelaat; glans.
- Tjitroko, H. ongeluk, onheil.
- Tjõbi, H. beproeven; proeven; verzoeken, verletten; passen.
- Tjõbo, L. idem. Tjõbanèn! beproef!
- Tjo, g. t. de smaak; het lekkere.
- Tjoegèt, L. boos, toornig; gramschap.
- Tjoekat, L. jaeren krabber.
- Tjoekat, L. schietlijk, gauw.
- Tjoeké, L. impost, accijns, belasting. Tjoekéné piro hikoe, hoe veel is die belasting?
- Tjoeki, soort van damspel, met honderd twintig ruiten, zestig zwarte en zestig witte stukken.
- Tjoekil, L. uitpeuteren.
- Tjoekit, L. traanverkooper.
- Tjoekit, L. omroeren, mengen.
- Tjoeko, L. azijn.
- Tjoekoel, L. opwassen, groeijen. Tjoekoel sangking siti, uit den grond opschielen.
- Tjoekoellan, H. aangroei, groei.
- Tjoekoep, L. strekken, voldoende zijn.
- Tjoekoer, L. scheren, haar snijden.
- Tjoel, L. (hoetjoel) loslaten.
- Tjoelo, A. rinoceros hoorn. Tjoelané rigèl, zijn hoorn is gevallen.
- Tjoemawis, L. gereed zijn, bereid.
- Tjoemboe, A. getrouw, als een hond.
- Tjoemboe, L. mak, tam. Manoeck tjoemboe, een tamme vogel.

- Tjoemellöröng, L. *blinken*. Tjoemellöröng *kojo ko-tjo*, *blinken als een spiegel*.
- Tjoementhak, L. *gezwollen*; *hoogmoedig*.
- Tjoemèl, L. *knorren, hijven, pruttelen*. Tjoemèl tjangkëmmé, 't is een knorrepot.
- Tjoenéndöl, A. *pluimlooze vogelen, jonge vogelen die het nest nog niet verlaten*.
- Tjoemoendoek, L. *plaats, verblijfplaats*. Wöng koewé wis tjoemoendoek, *die man heeft een verblijf*.
- Tjoemploeng, A. *bekkeneel*. Schedel.
- Tjoempoe, L. *toereikend, voldoende*.
- Tjoendik, L. *mandje om visch mede te vangen*.
- Tjoendoek, L. en A. *steken, ryggen*. Haarsteken.
- Tjoendoek mas, *gouden haarpen*.
- Tjoendoek, L. *overeenstemmen*. Kitab hiki tjoendoek karö kitabkoe, *dit boek komt met het mijne overeen*.
- Tjoendoko, K. *afgeant, zending*.
- Tjoendrik, L. *een mesje*.
- Tjoenggarèrèt, *naam van een vogel*.
- Tjoenggoer, L. *neus, snuit*.
- Tjoenkoep, *heilge rustplaats der dooden*.
- Tjoepat, L. *ontoereikend, bekruipen*. Djarik koewé tjoepat, *dat linnen is ontoereikend*.
- Tjoeplayk, L. *vlekje op de huid*.
- Tjoepoe, L. *een handdoek*. Een kopje, *met een deksel er op*.
- Tjoerèng, L. *vergramd, boos: gramschap*.
- Tjoeri, A. *eene bijzondere soort van harde steen*.
- Tjoerigan, H. *een kris dragen*.
- Tjoerigo, K. *een kris*. Tjoerigo sangking Mahös Pahit, *een kris van Madja Pahit*.
- Tjoering, K. *zware trom*.
- Tjoerno, K. *verwonden, kwetsen*. Blijven.
- Tjoeroeg, K. *rotskloof*. Tjoeroeg kinarjo lampah, *de rotskloven worden tot eenen weg gemaakt*.
- Tjoeröet, L. *muskusrot*. Tjoeröet koewé hamboené hampak tèmèn, *die muskusrot heeft eene zeer stinkende lucht*.
- Tjoetjal, H. *leder, huid, zwaard*.
- Tjoetjoed, H. *wrolijk, aardig*.

- Tjoetak, S. *afdeeling*. Kapala tjoetak, *afdeelingshoofd*.
- Tjoetjoek, L. *bek, neb, snavel*. Tjoetjoekké mèh toegal, *zijn snavel is bijna gebroken*.
- Tjoetjoek, L. *vleugel*. Tjoetjoekking djoerit, *vleugel van een leger*.
- Tjoetjoek, L. *lust; vork*.
- Tjoetjoekoellan, L. *gewassen, planten*.
- Tjoetjoel, L. *loslaten*.
- Tjoetjoer, L. *eene zekere spijs, of gebak*. Doorsteken, *doorpriemen*.
- Tjoetjoep, A. *zuigen*.
- Tjoetjoep gètih, L. Tjoetjoep rah, H. *koppen, bweellaten*.
- Tjoetjoet, A. *een haai*. Tjoetjoet nègoro Bètawì mèh héntèk, *de haaijen bij Batavia zijn bijna weg*.
- Tjeëto, K. *wild gevogelte*.
- Tjoewil, A. *een stuk, brok, de helft*.
- Tjoewo, *ergernis*.
- Tjók, L. *als, indien*. Gaarne. *Dikwerf*. Bègeeren. Tjokkaannoe, L. *alzoó begeeren, willen*.
- Tjoklèk, A. *een knak; knakken, breken*.
- Tjokot, L. *bijten*.
- Tjokro, K. *een werpschijf*. *Wapen*.
- Tjokro, *een schrijf teeken, dat de r achter den medeklinker voegt en den vokaal klank van denzelven uegneemt*. Tjokro gantoeeng, *vormt rë zie spraakkunst. §. 9.*
- Tjokro, L. *meenen, denken; verstaan*. Tak tjokro déwèkké hōra biso, *ik meen dat hij met ervaren is*.
- Tjokro-koelono, K. *de negende maand. o. s.*
- Tjoliko, K. *een aap*.
- Tjolo, K. *berg in eene wildernis*. Wono woso gittingngo tjolo, *eene groote wildernis nabij een berg*.
- Tjollök, L. *vuur; fakkel*. Loengngo pètèng-pètèng hōro gowo tjollök, *in het duister zonder fakkel gaan*.
- Tjollök, L. *aantoonen*, Dhi tjollök matané, *het wordt hem onder de oogen gebracht, aangeleend*.

- Hij wordt in de oogen gestoken.*
 Tjolokkono ! *licht eens bij!*
 Tjölóng, L. *stelen, rooven.* Hodjo kowé tjölóng, *gij zult niet stelen.*
 Tjlopito, K. *speelluizen der goden.*
 Tjombélang, A. *aankoppelen, huwelyken bewerken.*
 Tjömél, L. *knorren, grommen, mompelen.*
 Tjömplóng, L. *vol zaten.* Flazuw vallen. Tjömplóng rasané hatikoe, *het is even eens als of ik flazuw zal vallen.*
 Tjömpo, L. *een kok.* Tjömpo prahoé, *scheepskok.* Tjömponné hōra biso, *zijn kok is niet knap.*
 Tjömpréng, L. *ontoereikend, bekrompen.*
 Tjōndōng, L. *gerust.* Hōra biso tjōndōng hatikoe, *mijn gemoed kan niet tot rust komen.*
 Tjōndro, K. *de maan op den vijftienden dag.* Eén, l. Saréng soeroep baskono, tjōndro goemanti. *zoodra de zon ondergaat, vervungt de maan haar.*
 Tjōndro séngkolo, *berekening van de maan.* *Het licht van vorstelijke dagteekeningen.* Onder dezen naam bestaat er een Javaansch werk, dat een woordenregister bevat, waarvan de geest is, om zoodanige woorden te kiezen, die en het jaargetal, en de gebeurtenis uitdrukken, waarop zij betrekking hebben, chronogramma. Bijv. Sirno, 0. hilang, 0. kértaning, 4. boemi, 1, *verdwenen, verloren (is) de rust des lands.* Doelende op den ondergang van Madjapahit in 1400.
 Tjōngklang, L. *galopperen; galop.* Tjōngklangtugé hēnnak tēmēn djaran koewé, *het galop van dat paard is zeer aangenaam.*
 Tjono, K. *de maan.*
 Tjōnthōng, L. *peperhuis.* Tjōnthōng bēdat, *een gescheurd peperhuis.*
 Tjōplōk, *afrekken.*
 Tjopō, K. *pyl en boog.*
 Tjōpōng, L. *nevelachtig, duister.*
 Tjoring-tjaring, A. *broddelen.*
 Tjoro, L. *wys, manier, gewoonte, gebruik, mo-*

- de. Hikoe pëngganggo tjoro Mëlahoe, *dat kleed is de Malasche manier.*
- Tjoro en Tjoroh, K. *liegen; leugen.* Sampoen mawi dhawiel tjoro, *het is niet noodig leugens te verzuimen.*
- Tjoroko, K. *afgezant.* Tjoroko kalih toer sëmbah, *beide afgezanten groetten.*
- Tjoröng, A. *trechter.* Tjorönggé hora dhi gowo, *zijn trechter heeft hij niet gebragt.*
- Tjorono, K. *twee.*
- Tjoröt, L. *glans; glazen.* Tjörötting mas, *de glans van het goud.*
- Tjöthën, L. *kris, dolk.*
- Tjötho, *kleederdragt, (namelyk een lange sarong aan den eenen kant opgeschort).*
- Tjotjöt, L. *mond.* Tjötjötmoë hikoe hōra bëtjik temën, *uw mond deugt volstrekt niet.*
- Tjotro, K. *zonnesherm.*
- Tjowak, A. *staak, paal.*
- Tjowët, L. *aarden schotel.*
- Tjowöng, *bleek.*
- Tjrah, L. *scheiden, verwijderen; scheiding, verwijdering, oneenigheid.*
- Tjrengkëng, A. *aalspeer; er mede steken.*
- Tjrobo, L. *konkel.*
- Tjrewët, L. *harrewarren.*
- Tjretjët, L. *zekere stoffaadje.* Tjretjët habang hikoe gëllis roesak, *een rood kleed is spoedig bedorven.*
- Tjrossan, H. *verhaal, geschiedenis.*
- Tjritan, L. *verhaal, geschiedenis.*
- Tjrito, L. *verhaal, geschiedenis.*
- To, L. *toch, Jo to, ja toch.*
- To, K. *neen, niet.*
- To, g. t. *slecht.*
- To, K. *duidelijk, klaarblykelyk; dat, die.*
- To, K. *gy, u, uw.*
- Töbat, L. §. Ar. *bekeeren. Ei! Eiteve! Hemelt*
Töbat maring Allah, *zich tot God bekeeren.*
- Töbil, *zie daar!*
- Tödjono, K. *gestreept.*
- Toeban en Toeba, K. *lekwater, regenwater.*
- Tosba, A. *de visschen door bijzondere kruiden,*

- dte en de rivieren geworpen worden, bedruelmen, zoo dat zij beven komende, gevangen worden.*
- Toeog, A. *Elephantiasis.*
- Toeding, kiezen; zenden. *Zakere maat, een vinger lang.*
- Toedjee, A. *regtuit gaan; raken.*
- Toedoeh, L. *aanwijzen; aan, bij. Beschuldigen.*
- Toedoeng, L. *inlandsche hoed.*
- Toegél, A. *doorbreken, knakken; geknakt, doorsnijden, doorhakken.*
- Toegéllan, A. *stuk; staaf.*
- Toegoe, A. *steenen landpaal, merkpaal.*
- Toegoer, L. *wachten. Toegoer hoer hing lawang, aan de deur wachten.*
- Toehoe, L. *juist, zeker, zeer. Sêtoehoéné hakoe toehoe, ik weet het zeker.*
- Toehoe, K. *weten, kennen. Ring wang tan toehoe ring soebo sito, K. bij menschen die goede kennis hebben aan opvoeding.*
- Toejoel, *eene straathoer.*
- Toek, L. *bron, spruit; fontein.*
- Toekaarran, L. *twisten; vechten.*
- Toekang, L. *baas, werkman. Toekang mas, goudsmid. Toekang natah wajang, wajangmaker. Toekang dijilid, boekbinder. Toekang arak, distillateur. Toekang wëröngko, krisschedemaker. Toekang böto, borstelmaker. Toekang baböt, kunstdraaijer. Toekang dédér, lanssteelmaker. Toekang lampit, mattemaker. Toekang oekir, graveerder. Toekang watoe, steenhouwer. Toekang koeningngan, geelgater, Toekang tẽmbogo, koper-smid. Toekang laboer, lijm-maker. Toekang gënding, muzikinstrumentmaker. Toekang tjët, schilder, verwer. Toekang médal, blaauwverwer, indoo-per. Toekang kajoe, timmerman, Toekang gẽrgadji, houtzager. Toekang pẽrmoto, juwelier. Toekang boeboet, kunstwerker, draaijer. Toekang ientèn, juwelier. Toekang batik, katoendrukker. Toekang deloewang, papierfabrikant. Toekang pasah, tandenvijter. Toekang pandörr, hieermaker. Toekang lẽngngo, oleskager. Toekang tẽnoen, wever. Toekang soengging, fijn-*

schilder, tekenmeester. Toekang soelam, *bor-*
duurder. Toekang djahit, *naaister.*

Toekar, L. *het vechten, gevecht.*

Toekaran, L. *gevecht.*

Toekel, A. *strengel.*

Toekoe, L. *koopen.* Toekoe hali-hali, *ringen koop-*
pen. Toekoewo, *koop!* Hadhikoe dhak toekök-
haké djaran, *ik koop mijnen broeder een paard.*
Lajang toekönnan, *koopbrief.*

Toekoel, L. *groeyen.* Toekoellan, *groei.*

Toekoel, A. *een streng.*

Toel, K. *het hart. (anatomisch).*

Toeladan, L. *model, voorbeeld, staal.*

Toelak en Toetoelak, *talisman, geneesmiddel, toe-*
vermiddel.

Toelak, A. *stooten, afweeren; weigeren.*

Toelak boro, A. *ballast.*

Toelar, L. *besmatten, aansteken, overdoen, over-*
zetten, overgieten; vertulen. Hodjo sanding
wóng loro mêngko köwé këtoelaran, *kom niet*
dig bij eenen zieken, gij zult besmet worden.
Lajangkoe toelarèn, *vertaal mijnen brief.*

Toeli, H. *doof.*

Toeli, L. *spoedig, gaauw; vervolgens, terstond,*
daarna. Toeli bahé hodjo soewé-soewé, *spoed-*
ig maar, niet langzaam.

Toelis, L. *schrijven, teekenen, schilderen; schrift.*
Hancelis lajang, *eenen brief schrijven.*

Toelissan, L. *schrift.* Toelissané sopo, *wiens schrift*
is het.

Toeljo, K. *als, gelijk; zeer.* Wiso toeljo, *zeer*
stecht.

Toelo, K. *de weegschaal. (hemelsteeken).*

Toelode, A. *model, schets, monster, staal.*

Toelöng, L. *helpen; hulp. bijstand.* Toeloeng
tinoeloeng, *elkander helpen.*

Toeloep, A. *blaasroer.*

Toeloes, A. *opregt; bestendig.*

Toelorasi, K. *de weegschaal. (Hemelsteeken).*

Toeltjo, K. *tusschen beide treden.*

Toeman, L. *gewoon; gewoonte, ondervinding.*

- Toemandhoek, L. *spreken . bespreekt 'zijn*.
- Toemangngan, *afgebrand riet*.
- Toembak, L. *piek, lans*. Sopo kang moendoer satingdak, ngöng toembaking saking woeri, *die eene schrede terugdenst, doorsteek ik van achteren met de lans*.
- Toembal, L. *kunstgreep; geneesmiddel*.
- Toembas, H. *koopen*. Sérrat toembassan, *koopbrief*.
- Toemboeng, A. *gescheurd als de lippen*.
- Toemédak, H. *afdaalen, afklimmen; afstammen*.
Toemédak saking roto. *van eenen vorst afstammen*. Toemédak saking hing dharattan, *van het land afdaalen. (in het water)*.
- Toemékëng, L. (toemëko hing) *aankomen; in*. Toemiekëng ngakérat, *in de eeuwigheid aanlanden*.
- Toemékko, L. *komen, aankomen*. Tot, aan. Wis toemékko hono hing ngaréppan, *reeds gekomen voor het aanschijn*.
- Toemëng, L. *zen put*.
- Toemënggoeng, Tommonggong, *titel voor eenen ambtenaar van den tweeden rang*.
- Toemëngkëng, L. *tot, tot aan, bij, aan; komen tot*.
- Toemibo, L. *vallen*.
- Toemiënggal, H. *zien*.
- Toemimbal, H. *roepende*.
- Toemindak, L. *gaan*.
- Toemo, L. *een luis*.
- Toemoeli, L. *spoedig, gaauw; vervolgens*. Tjék mên toemoeli bahé hóléhmoe noelis lajang, *wel-aan, spoedig maar kunt gij den brief schrijven*. Dhi poen boewang toemoeli, *vervolgens wegge-worpen worden. (gebannen)*.
- Toemoeljo, K. *spoedig, gaauw; vervolgens*. Toemoeljo minggah hing bahito, *spoedig aan boord gaan*.
- Toemoelo, K. *spoedig, gaauw; vervolgens*.
- Toemoeloeng, L. *helpen, bijstaan*. Toemoeloeng kalawan wöng miskien, *den armen bijstaan*.
- Toemoendo, L. *vervangen, aflossen*.
- Toemoengkoel, L. *gebogen zitten*. Buigen. Ha-

- länggah toemoengkoel, *in eene bukkende houding zitten.*
- Toemoentèn, H. *snel, gauw; vervolgens.* Kadjänggè toemoentèn mawon hangsal dhiko njèrrat, *voelen spoedig maar kunt gij den brief schrijven.*
- Toemoeroen, L. *af dalen, afklommen.* Toemoeroen ning prahoe, *in de praauw gaan.*
- Toemoet, K. *volgen; mededoen.* Toemoet kèsah, *op reis medegaan, medereizen.* Mantri sadojo hoematoer: kawoelo toemoet palastro, *alle rijks-grooten ziden: wij zullen mede in den dood gaan.*
- Toemoetoer, A. *praten.* Toemoetoer kalajan hiug-kang ngèstri, *met eene vrouw spreken.*
- Toemón, L. *men.* Wingngi lakoe toemón, *gister zag ik.*
- Toempah, L. *saturdag.*
- Toempalé, A. *rand, bovenste gedeelte van een kled; borduursel.*
- Toempang, A. *opstapelen, ophoopen, medegaan, mederyden, medevaren.*
- Toempèr, L. *chineesch wapen, ijzeren mes op een piek of stok vastgeklonken,*
- Toempès, A. *verdelgen; vergaan, vernietigen, verdwijnen, uitroeijen.*
- Toempoek-tinoempoek, A. *overhoop, overelkander liggen.*
- Toempoek, L. *opstapelen, ophoopen, hoop, koper.*
- Toempoeer, L. *vergruisen, verbrijzelen.*
- Toempokkan, A. *stapel.*
- Toendes, L. *pleiten; aanspraak maken; eischen.*
- Toendjang, A. *aanvallen, botsen.* Toendjang tinoendjang, *tegen elkander botsen.*
- Toendo, L. *vasthouden.* Holéhhé moenggah kèrèg, hodjo tak toendoho, hōra biso moenggah, *zou hij de brug beklommen? als ik hem niet vasthield, zou hij het niet kunnen.*
- Toendo, L. *dubbel; dak, verdieping.* Hoemahhé di toendo, *zijn huis wordt met eene verdieping gemaakt.* Toendo-toemoendo, *veelvoudig.* Masjid demmak wendo tigo, *de tempel van Demak heeft drie daken.*

- Toendoeng, L. voortdrijven voortjagen, weggagen.
 Toenggak, A. tronk, stomp van eenen boom, een blok, stuk hout.
 Toenggakkan, A. tronk, stomp, struik.
 Toenggal, H. eenig; eenheid; een zijn: vermengen. Kakalih toenggal namané, beide hebben zij eenen naam. Satoenggal, een.
 Toenggang, A. ryden. Toengganggan rodjo, verstedelyk voertuig.
 Toenggen, afwisselen.
 Toenggil, H. vermengen; een. Toenggil dhadhés satoenggil, vermengende, een worden.
 Toenggoe, L. waken, bewaken. Wachten.
 Toenggoel, K. geluk. Vlag.
 Toenggoro, L. noordoost.
 Toengkak, A. de heil.
 Toengkoel, L. van achteren slaan. Burgen, bukken. Achteruistellen, vergeten.
 Toenno, S. toeno, A. schade, afbreuk, nadeel. Hanoenakhaké, benadeelen.
 Toenoe, H. branden.
 Toentoen, A. leiden, vasthoude.
 Toepak, S. toempak, L. zaterdag.
 Toepisio, K. godsdienstige hutte.
 Toepis woerri, K. Hindoes in godsdienstige houding, waarvan men beelden op Java vindt.
 Toer, H. geven, bieden. Toer sembah, hulde bieden.
 Toer, H. zeggen.
 Toer, K. en, bovendien.
 Toerah, L. meer.
 Toeram, zich wasschen na de onthating.
 Toerang, vertreden, sijn trappen.
 Toeras, pissen, waterloozen.
 Toeri, een boom van dien naam.
 Toerido, K. zeer verzot zijn.
 Toeroe, L. slapen; slaap. Toeroe ngisór bahé, beneden slaapen. Toeroewo, slaap!
 Toeroeh, H. likken.
 Toeroek, L. vrouwelykheid.
 Toeroen, L. afdalen; afdaling, terugtogt, Toeroen-toeroeroen, A. stamming, geslachtsrekening.

- Toeroennan, L. *afdeling; overgieting, vertaling; afstamming.*
- Toerbet, L. *volgens; gehoorzamen.*
- Toeroettan, L. *volgrees.*
- Toeron, L. *slapende.*
- Toeroso, K. *een star.*
- Toeronggo, K. *een paard.* Toeranggané tiwas hing ngadilogo, *zijn paard bezweek in den strijd.* Hanitih toeronggo, *te paard rijden.*
- Toestho, K. *vreugde.* Jékan toestho manah bathoro, *en het gemoed verheugde zich van Bathara.*
- Toesti srediô, K. *blijde; blijdschap.*
- Toet, L. *volgen.* Toet boeri, toet wingking, *volgen, van achteren aankomen.*
- Toeto, L. *dauw.*
- Toetoe, L. *nederig, onderdanig.*
- Toetoeq, L. *aan, tot, bij.* Aankomen. Toetoeching kéné, *tot hier.*
- Toetoeq, L. *snyden, snoeijen.* Kénoq hopo pargarmoe dli toetoeqhi hoewong, *waarom heeft men in uw hek gesneden.*
- Toetoeq, L. *verwijten, beschuldigen.* Kowé, nék horo kéno dak hélikhaké, *bésock jén hono képrié-prié, hakoe, hodjo kowé toetoeq, gij. in dien ik u niet mag opmerkzaam maken, moet mij in het vervolg, als er iets voervalt, niet beschuldigen.*
- Toetoeq en toetoeq, L. *aankomen; aan, bij, tot.*
Toetoeq ngénggong, *tot aan het verblijf.*
- Toetoeq, K. *mond.*
- Toetoeqaran, L. *onderling plukharen, vechten.*
- Toetoeq, L. *gespakkeld.* Soppen, *stippen.*
- Toetoeqloeq, L. *helpen.*
- Toetoeqmbal, L. *geneesmiddel.*
- Toetoeqmpéssan, A. *vergaan, omkomen.*
- Toetoeqnganan, L. *hoede, waakzaamheid, wacht.*
- Toetoeq, L. *babbelen, praten.* Zeggen.
- Toetoeq, Ml. *toedoen, stuten.*
- Toetoeq, A. *mak, tam.*
- Toetoeqelak, A. *geneesmiddel, talisman.*
- Toetoeqwoehhan, H. *groei, wasdom.*

- Toetön, *eene soort van gras met kleine geele zaadkorrels, soms tot voedsel dienende.*
- Toewoeh, *H. groeijen, wassen.*
- Toetoelöeng, *L. helpen, bijstaan.*
- Toetoer, *L. onderwijs, leer.*
- Toetög, *L. dankomen.*
- Toewak, *eene aangename soort van palmwijn van den arengboom.*
- Toewan. *A. Heer, gebiedcr. Toewan bésaar, de groote heer. Gouverneur Generaal.*
- Toewin, *H. of; en; voornamelijk.*
- Toewo, *L. oud. Wöng toewo, ouders; oude lieden.*
- Toewoeh, *H. groeijen, wassen, leven; gewas. Wöng toemwoeh, ieder mensch.*
- Toewoeh watoe, *is de naam van een patroon, waarnaar kleedjes geschilderd worden, die er den naam van ontleenen.*
- Toewoek, *H. verzadigd doot spijs of dranken.*
- Toewoeng en toewöng, *A. kom, spoelkom.*
- Töh, *L. streep, vlek op de huid. Pipinié hönd tshhë, zij heeft strepen, op de wangen.*
- Töh, *L. inzetten. Piro töhmoe dhölan, hoe veel zet gij in het spel in.*
- Töhök, *javelijn, lansje.*
- Tojadi, *K. dauw.*
- Tojanjo, *H. het water, zijn water.*
- Tojo, *H. water in het algemeen, bergwater. Tojo wédang, heet water. Tojo hönto, zoet water. Tojo hasin, brak water. Tojo hadëm, koel water. Tojo hasrëp, koud water. Tojo towo, zoet water. Tojo legi, zoet water, suikerwater. Tojo mennëng, stil staand water. Tojo mñi, afstreamend water.*
- Tojodo, *K. wolken.*
- Tok, *A. fonteynader.*
- Tök, *A. zwarte plek of streep op de huid.*
- Toktök, *A. tikken, aankloppen.*
- Tóléh, *L. kijken, omkijken. Mahoené hönd hñg boerikoe, sahiki tak toléh, wís hörá nörro, zoo even was hij achter mij, nu ik omkijk, is hij er niet meer.*

- Toléh en Thöléh, L. benaming om kinderen vriendelijk aan te spreken.
- To lingugnénno, niet vermeld. To lingngénno hing margi, onder weg wordt niet vermeld, (namelijk wat er onder weg voorviel).
- Tolo, K. de zon. Honigraat.
- Tolók, A. kruiddoos, spererijdoos. Tólökkoe hōra nono hisiné, mijn kruiddoos is niet geveild.
- Tóm, L. indigoplant. Hakoe nandoer tōm, ik heb indigo geplant. Tōm ménir, indigoplant van eene gemeene soort, dragende klein zaad, en groeiende schielijk.
- Tōmah, S. Ar. eigenbaat, inheligheid.
- Tōman, L. gewoon. Hawakké dhi gawé tōman, hij heeft zich gewend.
- Tōmbo, L. geneesmiddel, medicijn. Tōmbo loro moto, een middel voor de oogziekte.
- Tōmbro gomoeko en tōmbro moeko, K. de hel.
- Tōmpo, L. ontvangen, ontvangst. Hakoe wis nampani lajang, ik heb eenen brief ontvangen.
- Tōn, K. zien; gezien; zichtbaar.
- Tōndjok, L. geven. Dhi tōndjok hiwak matang, gekookte visch worden gegeven.
- Tōndo, A. titel van eenen tolgaarder.
- Tōndo, L. teeken, bewijs. blyk. Tōndo toeloes ichlats, teeken van opregte vriendschap.
- Tōng, S. vat, ton, aam, legger; fust.
- Tōngkeng, L. Tongkeng (tongka) kembang tongkeng, tongkabloem.
- Tōnggo, L. buur, buurman.
- Tōngköl, zekere visch.
- Tōngtōn, L. zien. Hopo sing kowé tōngtōn, wat ziet gy?
- Tōngtōng, A. alarmklok, alarmblok.
- Tōpan, S. Ar. bui, onweder.
- Tōpēng, L. masker, momaangezigt.
- Topo, L. afgezonderd leven, ingetogen als een kluzenaar leven. Kang topo wonténning ngargo, die als kluzenaar in het gebergte leeft. Sang topo, kluzenaar.
- Tōr, L. ja, toch; ook.
- Tōrēko, lemmerrijk.

- Töröt, *S. A. de boeken van Mozes.*
 Toro, *K. sterren.*
 Tōsan, *H. gebeente; ijzer.*
 Totōk, *schelp.*
 Toto, *K. adem der neusgaten.*
 Toto, *A. orde, regel; gewoonte, instelling, beleefdheid.* Sōlah tatannipoen, *de aard der instelling.* Noto, *bestieren, orde houden.* Tan mawi toto, *onbeleefd.* Tatané nēgoro kījé bagoes tēmnen, *de orde in deze stad is zeer schoon.*
 Toto kromo, *eerbied.* Toto-toto, *toesiet.*
 Toto-boewan, *muziek instrument.*
 Tōtōsan, *H. gebeente; ijzer. Duur in prijs.*
 Tōtōwan, *L. inzetten, inleggen, wedden.* Tōtōwan ngadoe hajam, *wedden, inzetten bij het kanonvechten.*
 Tōwōk, *L. pick, lans, speer.*
 Towo, *A. laf, smakeloos.*
 Tradjang, *A. aanval.*
 Tradjoe, *A. schaal.*
 Trah, *K. regen.*
 Trangōnno, *K. ster.*
 Trantjang, *A. traliewerk.*
 Trasi, *gestoten, vormalen garnalen of andere visch met zout vermengd.* Tras bloero, *roode trasi, zeer geliefkoosde kost van de javanrs.*
 Traté, *A. waterlelie.*
 Tratjak, *A. hoef van een dier.*
 Trawōngso en trawangsa, *grove viool met twee snaren bij de Sunda volkeren in zwang.*
 Trébang, *tooneelspel zonder figuren, door den Dalang op gezongen wordende.*
 Trésno, *K. zorg, kommer.* Hono kang dhadhi trésno, mangké harso dhèn patènni, *wat de kommer betreft, ontstaat, door gedood te zullen worden.*
 Tri, *K. drie.* Tri sasi, *drie maanden.* Tri boewono, *drie werelden.*
 Tri roso oepojo, *drie, naauw aan elkander verwante, doch onvermengbare dingen.*
 Trigoe, *A. tarwe, koren.*

Trima, K. *ontvangen.*
 Trimo, L. *ontvangen. Toestemmen.*
 Tringgaloeng, A. *civetkat.*
 Trisnau, K. *bemind.*
 Trinil en manoeek trinil, *eensnip.*
 Trininggono, K. *vuur eener werkplaats.*
 Trisno, K. *hefde, min; zorg.*
 Trisoelo, *een driepuntige pyl.*
 Tritissan, A. *luisel.*
 Troeh, K. *regen.*
 Troempah, A. *mullen.*
 Troes, Ml. *regtuit.* Troesan, *rijm.*
 Troesi, A. *vitriool.*
 Troesthi, K. *eene deur.*
 Froetjoek, A. *plating, schoeiing.*
 Trönggo, K. *wolken.*
 Tröpöng, A. *spoel, wederspoel.*
 Truttepan, A. *luisel.*

W.

Wa, of wo, w.
 Waai, K. *water.*
 Waannëng, L. *dapper m.*
 Waanni, L. *dapper.*
 Wadag, L. *grof.*
 Wadaggan, L. *grofheid.*
 Wadah, en wawadah, A. *vat, pot, alle voorwerpen, die iets inhouden.*
 Wadang, *staal, ijzer.*
 Wadas, A. *versteende aarde.*
 Wاده, *tegenzin.*
 Wadhé, H. *vetkoopen.* Dalimo hiko tan manniro

- wadhéjo, *diën granaatappel verkoop ik niet. Wa-*
dhéjan, verkooping.
- Wadhdhawadh, L. L. *veinzen.*
- Wadhi, H. *geheim. Jën mèkatën, dhadhös boeko*
wadhiné tijang, op die manier openbaart men ie-
mands geheim.
- Wadhijo, A. *volk. schaar. Wadhijo halit, de ge-*
ringe volksklasse. Wadhijo praboe, onderda-
nen van den vorst.
- Wadhoedjono, K. *vrouw.*
- Wadhoel-wadhoel, A. *klikken.*
- Wadhön, L. *vrouw, vrouwelijk. Wóng-wadhön,*
eene vrouw.
- Wadhono, H. *hoofd; gelaat.*
- Wadhono gedóng, *vorstelijke schatbewaarder.*
- Wadidang, *de hiel.*
- Wadjak, T. S. *boschhond.*
- Wadjan. A. *een braadpan.*
- Wadjanggakën, H. — é, L. *viervoetige dieren*
doen paren.
- Wadji, K. *een paard.*
- Wadjib, S. Ar. *plgt. Noodzakelijkheid.*
- Wadoek, T. S. *de buik.*
- Wadoeng, A. *grootte dissel, houweel.*
- Wagé, *de derde dag der week van de sterrekun-*
digen.
- Wagéd, L. *weten; denken, meenen.*
- Wah. L. *en. Wah malih, en ook.*
- Wahhono, K. *beteekenis, uitlegging.*
- Wahing, A. *niet.*
- Wahiwastoeti, K. *boven en bidden.*
- Wahjo, K. *tijd; tijdstip: openbaar.*
- Wahjo, K. *paard.*
- Wahjo, L. *genade, ontferming.*
- Wahoe, H. *zoo even, pas. Voormeld, zoo even*
genoemd; die.
- Wahoewo, K. *getrouw, opregt.*
- Wahojo, K. *onzeker, los, slingeren, onaplettend*
weifelen; nalatig. Hodjo kóngkön bötjah krono
hakéh wahajané. zend geene kinderen om eene
boodschap, want zij zijn te onnadenkend.
- Wahöndo, K. *vuur.*

- Wahonó**, L. *utlegging, verklaring; uitleggen.*
 Holéh hakoe ngipi kjé, hope wahanané, ik mogt
 ataus droomen, wut is er de utlegging van?
- Wahonó**, K. een paard. *Floed.*
- Wahós**, H. pek, lans.
- Wahós**, H. lezen.
- Wahos**, H. staal.
- Wajah**, H. kindskind. Wajah toer parnoto, het
 kindskind bewees hulde.
- Wajah**, L. tijd; toen; tijdens. Wajahhé woes bang-
 bang wétan, tijdens het reeds dageraad was.
- Wajah**, oud.
- Wajang**, A. komedie, schouwtooneel. Hamajang,
 komedie spelen.
- Wajang**, K. een boom die tot land of grensmaat
 strekt.
- Wajang poerwo**, is de naam van het tooneelspel,
 voorstellende de voorvallen der ouste tijden tot
 op de regering van Parékisít. In het zelve komen
 de goden, halve goden en helden uit de Hindoesche
 en Javaansche godenleer voor. Dit spel wordt
 door de muziek van de Gamelan saléndri verge-
 zeld. Wajang gédig, begint na de regering van
 Parékisít, met die van Gondro jono behelst de
 toevallen van den vermaarden Pandji, en
 zijnen opvolger Laléjan. De gamelan pélog ver-
 gezelt dit tooneelstuk. Wajang klitik, marion-
 netten spel, voorstellende de vestiging van het rijk
 van Padjaran, en de avonturen van Damar woelan.
 Wajang héber, tooneelspel door middel
 van beschilderd papier, voorstellende de toevallen
 van Mennak djinggo en Damar Woglau.
- Wajoedhadhi**, T. S. boomsap, schaduw.
- Wajoe-nindo**, K. een paauw.
- Wajoso**, K. een raaf.
- Wak**, K. zelf. Wakkingsoen, ik zelf.
- Wakoel**, A. korf, mand.
- Waktan**, K. melden, zeggen, spreken.
- Waktoe**, S. At. tijd. Limo waktoe, zijn de vijf
 tijden of afdelingen van ieder etmaal. 1. van
 zonnenondergang tot 8 ure s' morgens. 2. van
 8 tot 12 ure. 3. van 12 tot 3 ure. 4. van

- 3 tot 4 ure. 5. van 4 ure tot sonsondergang.
Ieder dezer tijdvakken is aan eene Godheid ge-
wijd, die als beschermmer derselven beschouwd
wordt; het eerste aan Sri gewijd, voorspell. geluk;
het 2. aan Kolo, ongeluk het 3. aan Wis-
noe geluk noch ongeluk; het 4. aan Mahès-
woro veel geluk, en het 5. aan Bromo veel
onheil.
- Walabar, K. water.
- Walang, A. een sprinkhaan. Walang sangugit,
een stinkend insekt, dat het koorn bederft.
- Waktro, K. galaat.
- Walés, A. wedervergelding.
- Walés, wraak. Beantwoording.
- Walassé, A. bezeking; vergelding.
- Waléssan, A. wederwraak, vergelding.
- Walésan, stok, roede. Walésan pantjing, hengel-
roede.
- Wali, S. Ar. vriend; heilige. Wali Jeelah, vriend
Gods. Kathah pandito lan poro wali, vele gees-
telijken benevens at de heiligen.
- Walikat, A. schouderblad.
- Walirang, A. sulfer, zwavel.
- Waloejdjeng, H. gezondheid, welvaart, heil.
- Waloech, A. watermeloen. Waloech boendér, een
roede watermeloen.
- Waloejang, A. gestreept op de huid.
- Waloejo, H. leven. Sampoen waloejo malih, weder
levendig geworden.
- Waloekeo, L. ploeg,
- Waloeslang, L. huid; leder.
- Wanadahhakén, H. plaatsen, eens plaats geven.
- Wanadhri, K. bosch, woud; wildernis.
- Wanah, L. gewoon. Wanah parintah, gewoon te
bevelen.
- Wandan, A. een zwart monsch.
- Wandéjo, L. een kraam of winkel doen. Mongso
wandéjo, zou ik een winkel houden.
- Wandé, en wandé, L. kraam, winkel. Wandéné
kathah wadéhaanné, in zijne kraam zijn vele
koopgoederen.
- Wandoe, A. manwijf.

- Wanéh, L. *ander; anders.* Wanéh temmèn hatiné, *zijn hart is geheel anders.*
 Wang, K. *ik; mijn.* Djiwaning wang, *mijne ziel.*
 Wang, K. *mensch.*
 Wang, A. *dubbeltje.*
 Wangi en Wangngi, A. *welriekend.* Naam. Hamboe wangngi, *welriekende geur.*
 Wangké, K. *lyk, dood ligchaam; kring.*
 Wangkid, *grenslijn.*
 Wangkil, A. *een hakmes in den vorm van koekbyltes.*
 Wangkoedoe, *een boom wiens wortel roode verf levert.*
 Wangköng, H. *de bulen.*
 Wangngan, L. *eene beek; waterleiding voor rijstvelden.*
 Wangngèn, L. *bepaald; bepalen; bepaling; grenslijn.* Wöng Djowo tan dhèn wangngèni, *de Javanen (hun getal) kan niet bepaald worden.*
 Wangoentoer, K. *verhever zitplaats.*
 Wangsal-wangsoel, H. *gedurig veranderen, ongestadig zijn.*
 Wangsoel, H. *terugkeeren.* Antwoorden.
 Wangsoellakèn, H. *terugbrengen.*
 Wangsoellau, H. *antwoord.*
 Wani, L. *durven, dapper zijn, dapper.* Wanimati, *den dood trotsenen, durven sterven.*
 Wanito, K. *vrouw; vrouwelijk.*
 Wanoehjo, Wanoedhjo en Wanoedjo, K. *vrouw, vrouwelijk.*
 Wanoeh, H. *kennen, bekend zijn.* Wanoeh karö rodjo, *bij den koning bekend zijn.*
 Wanoehan, L. *kunde, kennis.*
 Wanöh, K. *de Boog, (schutter; hemelsteeken).*
 Wanitèr, L. *zeer, bij uitstek.* Durven. Sèh Maloso wantèr tapanniro, *de Sjech Maloso leeft zeer ingetogen.*
 Wanhèn, T. S. *durven; dapper.*
 Wanti, S. *veranderen.* Hawanti wanti wékassé, *zijne bevelen veranderen.*
 Wating, H. *holsen, botsen; slaan.*
 Wantji, H. *tijd.* Gebruik, *gewoonte.*
 Wantoe, H. *gewoonte, gebruik, aard.* Wantoen-

né tjang sĕnoenggal-sĕnoenggal bōtĕn keenging,
ieder mensch kan zijne eigene gebruiken niet
hebben.

Warah, L. gelasten, zeggen. *Aaanraden.*

Warajang, K. wind.

Warajang. *een pijl met een gekronkelde punt.*

Warak, neushoorn-dier, renoceros.

Waranggān, K. Goden.

Waras, L. genezen, herstellen.

Warastro, K. wapens.

Wardjit, K. bloedzuiger.

Wardoe, K. bloedzuiger.

Wardojo, K. het hart, gemoed.

Warek en Warĕg, L. verzadigd, gevoed. *Tot,
aan; voldoende.*

Warekso, K. zwaar geboomte.

Warengkĕng, T. S. koppig; stout.

Wargo, K. familie, betrekking. *Kadang-wargané
narpati, familie van den vorst.*

Warigōlōh, K. koopman.

Warih, K. helder, vlietend bergwater.

Warindjo, K. grootvader; voorouders.

Waringgin, A. waringboom. *Waringgin koeroeng,
de waringinboomen, die als het teeken van den
vorstelijken zetel worden aangemerkt.*

Waris, A. erfgenaam.

Wariwi, K. schrift, geschrift.

Warkas, L. twijg, loot.

Warni, H. kleur; gedaante. *Form. Spreken; ver-
halen. Warni kapal, een paard.*

Warno, L. idem, *De zee. Kawarnoho, er wordt
verhaald.*

Waroedjoe, H. jongste kind: jongste broeder of
zuster.

Waroehho, L. weet. *Waroehho hikoe sabdané,
weet dat zijn bevel.*

Waroe, A. eene soort van de Dadap, zeer welig
groeijende.

Waroeng, L. winkel, kraam, voornamelijk waar-
in eetwaren, als rijst, koekjes, soep, groen-
te, koffij, enz. verkocht worden.

Warōnggono, K. vrouw; vrouwelyk,

- Waróngko, *het bovenste stuk van eene krisschede.*
 Warsan dani, *K. de achtste maand, o. s.*
 Warsan wéndhro, *K. regenwater.*
 Warsi, *K. jaar. Joeswo tigan wélas warsi, leef-*
tijd van dertien jaren.
 Warsit, *K. muizen. Këris kolomoenjéng jèn dhí*
hoenoes hono ning paprangangan pénggabarane
mëtokkaké warsit, de kris kolomoenjéng, als de-
zelfde in den strijd getrokken wordt, bezit de
eigenschap om muizen voort te brengen.
 Warso, *K. jaar.*
 Warso, *K. gematigde regen.*
 Wartí, *H. tijding, nieuws, berigt.*
 Warti, *K. prins, vorst.*
 Was, *K. schorpioen.*
 Was, *K. gering geestelijke.*
 Wasijat, *S. Ar. testament. Toovermiddel; talis-*
man.
 Wasijatkan, *A. uiterste wil maken.*
 Wasis, *vlug, vaardig, knap.*
 Waskitho, *K. schrander, ervaren. Waskitho hing*
ngajoedho, ervaren in den krijg.
 Wasoeh, *wasschen; de wasch.*
 Wasoendari, *K. aarde, grond.*
 Wasono, *L. tot, aan. Mahoe djarané gélém, sahi-*
ki wasanané, hōra gelém, zoo even wilde zijn
paard, tot hier (gekomen) wil het niet.
 Waspadan, *L. bekwaamheid; vernuft; oordeel-*
kunde.
 Waspahössan, *H. idem.*
 Waspo, *K. een traan.*
 Waspoého, *H. duidelijk; klaar; zen. Aange-*
zigt.
 Wastó, *K. naam. Wastarnipoen, zijn naam.*
 Wastoe, *H. ijverig; ijver. Wastoe hing pèdha-*
mèllan, ijverig in het werk.
 Wastro, *K. linnen; kled, samaar.*
 Waswas, *Ar. vooroordeel. Verzoeking.*
 Watak, *A. aard, gewoonte.*
 Watang, *A. stok, steel, stam.*
 Watangangan, *A. cigaar.*

Watang, *tornooijen; tornooispel, dat des zaturdags door den vorst en des maandags door de grooten gehouden wordt.*

Watanti, K. *nedervallen.*

Watas, A. *grensscheiding.*

Watawis, H. *omtrent, bijna, ongeveer. Gissen.*

Watdhijo, K. *volk, onderdanen; schaar, leger.*

Waték, L. *gewoonte, aard, gebruik.*

Watés, A. *grensscheiding.*

Watier, L. *twijfelen, onzeker zijn. Hodjo hakéh-hakéh sing kowé waterraké, twijfel niet aan vele dingen.*

Watjono, K. *zeggen.*

Watoe, L. *steen. Watoe gedé, een groote steen.*

Watoe pèdhadharran, *toetssteen. Watoe gènni, vuursteen. Watoe glas, talk, doorschijnendo-steen.*

Watoek, A. *hoest; hoesten.*

Watoro, L. *bijna, ongeveer, omtrent. Gissen.*

Wawaassi, K. *geestelyke kluzenaar.*

Wawajangan, A. *schimmen, beelden, spoken. Schaduw.*

Wawang, K. *spoedig, snel.*

Wawanggi, K. *geurig, welriekend. Geheime titel; een naam.*

Wawaték, L. *gewoonte, aard; gesteldheid.*

Wawanggoennan, A. *gedaanten.*

Waydadi, K. *zee.*

Wawèdak, A. *met bedak gewreven.*

Wawangsoel, H. *antwoord.*

Wawèlér, L. *bevel. Hora ngroengngokhaké wawalér hoewóng, iemands bevelen niet hooren.*

Wawèling, H. *bevelen; zeggen.*

Wawèngkón, H. *regering, bestuur. Wawènkónning ngratoc, vorstelyk bewind.*

Wawènnang, L. *magt, gezag. Dhèn paringngi wawènnang, gezag verleend worden.*

Wawènnèh, L. *ander, anders.*

Wawèrat, H. *wegen; inhouden, luden; zwanger. Ontlasten. (den buik).*

Wawèrattan, H. *gewicht. Ontlasting. Zwangerschap.*

Wawoe, *het zevende jaar der windhoe.*

- Wawoeh, L. *kennen, (connaitre)*.
- Wawrat, H. *zwanger. Laden; inhouden, luden. Hangaal koelo wawrat sampoen tigang santoen, dat ik zwanger ben is reeas drie maanden. Kapallipoen dhi wawratti hoewös, zijn schip wordt met rijst geladen.*
- Wawrattan, H. *zwangerschap. Den buik ontlasten; lading. Koelo hadjeng kêsah wawratten, ik wil den buik gaan ontlasten. Wawrattan bahito, lading van een vaartug.*
- Wé, K. *water.*
- Wëhënno, K. *overstrooming.*
- Wëdanané, H. *zijn of het gezicht; hoofd.*
- Wëdang, A. *heet water. Golf.*
- Wëddjjo, L. *bevreest.*
- Wëddong, A. *sabel, houwer, hakmes.*
- Wëdhal, H. *uit, uitgaan; uitkomen.*
- Wëdhang, A. *grondelooze zee. Vier.*
- Wëdhdhël, A. *de maag.*
- Wëdhdhi, L. *schroomen.*
- Wëdhël, A. *indoopen, laken, verwen.*
- Wëdhi, L. *schroomen, vreezen.*
- Wëdhoeng, *korte sabel, houwer, kapmes waarvan de scherpte slangsgewijze loopt.*
- Wëdhdhös, H. *schroomen, vreezen.*
- Wëdhono, K. *hoofd; gezigt; opperhoofd over ruim drie honderd man, hebbende tiendihs of loerals onder zich. Wëdhono lir mëtoe gënni, het gezigt was als of er vuur uitkwam.*
- Wëdhi, L. *bang zijn.*
- Wëdi, en wëddi, L. *zand.*
- Wëdjang, L. *onderwijzen. Déwëkké doeroeng tak wëdjang, hem heb ik nog niet onderwezen.*
- Wëdjang, L. *rangschikken.*
- Wëdoes, L. *schaap; geit.*
- Wëdhök, *vrouw; vrouwelijk.*
- Wëdo, K. *bestoten vuur.*
- Wëh, L. *geven. Wëhënno, geef. Dhi wënhëhhi hoetang, op schuld geven.*
- Wëh, K. *bergwater.*
- Wëhhi, *geven. Wëhho! geef!*
- Wëjah, L. *anders, ander.*

- Wéjo, H. *geef!*
- Wékas, L. *begeeren, verlangen; begeerte, bevelen; bevel.*
- Wekkassan, L. *einde, eindelijk. Bestuit. Boodschap.* Wekkassanning tahoen, *het einde des jaars.*
- Wéko, K. *weten, kunnen.* Wéko sabdho, *kunnen spreken.*
- Wéktjo, H. *babbelen, praten.* Keengunging poenopo diko bötén poeroen wéktjo, *wat scheelt er aan dat gij niet wilt praten?*
- Wékto, S. Ar. *tijd.* Wéktoe hésoek, *de morgenstond.*
- Wéladjar, H. *eene ploeg.*
- Wélan-wélan, *welluidend.*
- Wélas, A. *medetijden.*
- Wellandi, H. *Holland.* Tjjang wéllandi, *Hollander.* Négari wéllandi, *Holland.* Kitab wéllandi, *Hollandsch boek.*
- Wellandjar, *jonge vrouw. (ongehuwd).*
- Wéllas, L. *medetijden, ontferming, ontfermen, aangeaan.* Hakoe nék delléng köwé, wéllas tém-mén hatikoe, *wanneer ik u zie word ik innerlijk ontfermd.*
- Wéllas sasih voor wélas hasih, *medetijden met toegenegenheid.*
- Wélas, *dit woord wordt tuschen tien en twintig gebezigd.* Sa-wélas, *elf.* Róng las, *twaalf.*
- Wéllat, L. *bamboezen mes of splinter.*
- Wellieng, H. *spreken, zeggen; bevelen.*
- Welliengngan, H. *gezegde; boodschap; bevel.*
- Wellirang, A. *zwavel.*
- Welloekoe, L. *ware ploeg.* Welloekoe sawah, *rijstvelden ploeg.*
- Welloengsoengngan, A. *huid van eene slang, slangenkuid.*
- Welloer, L. *onophoudelijk.* Kénóng hopo wóng méllakoe kijé welloer bahé, *waarom gaat deze voetganger onophoudelijk door.*
- Wéloet, L. *aal.*
- Wellondo, L. *Hollander, Hollandsch, Holland.* Wóng wéllondo, *Hollander.* Négoro wéllondo, *Holland.* Tjoro wéllondo, *Hollandsch.*
- Wénang, A. *betamen; betamelijk.*

Wëndhro, en wëndhro, L. *overtollig, overvloedig, al te veel. Tien miljoen. Hodjo mangngan kang tan wëngang, eet geene ongeoorloofde spijzen.*

Wënhhaké, L. *geven.*

Wënh, L. *ander; anders.*

Wëngi, *de maan bij nacht. Gister.*

Wëngkang, L. *naauw. Gëllangkoe wëngkangngën sèthithik, mijne enkelringen zijn een weinig te naauw.*

Wëngkoe, A. *rand van eene mand. Hakoe doewé wakoel, wis hilang wëngkoeué, ik heb eene mand, de rand is er af. Wëngkoe, grens, omtrek, omstreek. Kawëngkoe, tot den omstreek of ban behooren, binnen de grenzen liggen, dus ondardanig aan de hoofdplaats. Nëgoro Padang sahiki kawëngkoe nëgoro Batawi, de stad Padang is thans aan de stad Batavia onderworpen.*

Wëngngi, L. *nacht. Rino wëngngi, dag en nacht. Sa-wëngngi, den nacht door.*

Wëngo, K. *hitte; heet.*

Wënnang, L. *betamen. behooren; betamelijk.*

Wënnéh, L. *ander, anders.*

Wënnéhhi, L. *geven.*

Wënnès, *schoon, zuiver.*

Wënni, *hoofdhaar.*

Wënning, H. *helder, klaar. Tojo kang wënning. helder water.*

Wënnjid, *kneeden.*

Wënnoro, H. *aap.*

Wënoeroek, L. *leeren.*

Wëntar, L. *beroemd, vermaard. Duidelijk. Wëntar hing ngëndhi-ngëndhi, alom vermaard.*

Wëntèn, H. *(wönten) zijn; bestaan.*

Wëntis, A. *de kuiten.*

Wërag, L. *azijn.*

Wëragi, A. *sterke drank.*

Wërdhoe, K. *bloedzuiger.*

Wërdhojo, K. *het hart.*

Wërdjit, H. *worm.*

Wërgoe, L. *kalm, stil.*

Wëрни, H. *soort; gedaante, vorm; kleur.*

- Wérno, L. *idem*.
 Wéro, K. *fraai*. Wéranning panggönnan, *fraai in het oord*.
 Wéroehhan, L. *bewustheid*.
 Wéroho, K. *wild zwijn*.
 Werrit, A. *heiligheid*.
 Wéroehhaké, L. *doen wéten*.
 Wérröngko, L. *schede*. Wérröngko pëdang, *sabetschede*.
 Wérrang, A. *stroo*.
 Wéroewo, L. *zoude weten, zoude kennen*. aanv. w.
 Wérrajang, *zeker dier*.
 Wéroeh, L. *weten*. Höra wéroeh, *met weten*.
 Wérrono, L. *veinzen, even eens doen als of men iets doet*. Grondstelling, *wet, charter*. Hóléhé njékkél gawé, dhi gawé mërrono bahé, *kan hij werk verrigten, hij doet even als of hij het verrigt*. Hopo sing dhadhi wérranané, *welke grondstelling heeft men er?*
 Wéroto, L. *gelijk, effen, glad*.
 Wéroso, K. *regen*. Hagoeng wérošané, *zware regen*.
 Wéroti, K. *hulde*.
 Wéroto, L. *berigt, nieuws, tijding*. Wéroto tékko négoro Tjino, *tijding uit China*.
 Wéroto, H. *berigt, nieuwstijding*.
 Wérossi, L. *ijzer*. Toekan wérossi, *een smid*.
 Wérosmo, K. *huis; woning*. (wisnó).
 Wéroso, L. *wijders*. Wérošané höra nono hopo hopo; *wijders was er mets*.
 Wérosthi, K. *olifant*. Voertug. Paard. Twee. Soero wawéko nrang wérosthi, *kloek in het behandelen van het paard*.
 Wérota, *geheel*. Wérotahan, *het geheel*.
 Wérota, A. *oost*. Wantoené wöng wérota, *de gewoonten der Oostertingen; gewoonten van de oostelijke Javanen*.
 Wérotawis, H. *omtrent, naar gissing*. Gussen.
 Wérota, L. *de buik*.
 Wérota, H. *meloen*.
 Wérota, K. *bloetzuiger*.
 Wérota, *verklaring*.
 Wérota, A. *huid, zwaard; leder*.

- Wétjono, K. *spreken. Spoedig.*
 Wétoro, L. *ongeveer, omtrent; gissen, denken.*
 Wéttaranèn bahé hóléhmoé gawé, *naar gissing, moet gy maar handelen.*
 Wéttauwis, H. *idem.*
 Wétténg, L. *de buik.* Hadoeh moelès wétténg mami, *ach ik heb buikpijn.*
 Wéwadhéjan, H. *handel.* Wéwadhéjan hing pasar, *handel op de markt.*
 Wéwadhoe, L. *aanhitsen.* Wóng koewé tjök wéwadhoe, *die persoon wil gaarne aanhitsen.*
 Wéwah, H. *vermeerderen.* Wéwahhan, *vermeerdering; aanhangsel.*
 Wéwalér, L. *bevel.* Hóra ngroengngoc wéwalér hoewóng pisan, *iemands bevelen volstrekt niet hooren.*
 Wéwalés, L. *antwoord; vergelding.* Hakoe wis nampani lajang wéwaléssan, *ik heb reeds eenen brief in antwoord ontvangen.*
 Wéwangköng, H. *zelf.*
 Wéwangsoellan, H. *antwoord; vergelding.* Koelo sampoen pikantoeok sérrat wéwangsoellan, *ik heb eenen brief in antwoord ontvangen.*
 Wéwarahhi, L. *leeren; zeggen; bevelen.*
 Wéwassi, K. *geestelyke kluisenaar.*
 Wéwé, L. *satan.*
 Wéwéh, L. *geven. Aalmoes, gift.*
 Wéwékkas, L. *bevelen.*
 Wéwéko, L. *verstaan, kennen.*
 Wéwélék, L. *ziekte.* Wéwélékking nēgoro, *landziekte, landkwaal.*
 Wéwéngkōn, A. *ontrek, onderhoorigheid.* Wéwéngkōnning karatōn, *ontrek van het paleis.*
 Wéwénnéh, L. *ander, anders.* Wéwénnéhhan tēmnhén hatiné, *zijn hart is geheel anders.*
 Wéwétōenné, L. *voortbrengsel.* Hopo sing dhadhi wéwétōene nēgoro Sijam, *wat zijn de voortbrengselen van Siam?*
 Wéwirang, H. *schande, schaamte.* Hóra biso noettoepi wéwiranggé pisan, *zijne schande volstrekt niet kunnen bedekken.*
 Wéwoedhan, L. *naakt, bloot zijn.*

- Wēwoedho, L. *naakt*.
 Wēwoedjang, A. *ongehuwd zijn*.
 Wēwoekoe, L. *kapok pitten*.
 Wēwoekoe, L. *lot, noodlot, voorbeschikking*.
 Wēwoelang, H. *leering, leer*.
 Wēwoeroek, L. *leering, leer*.
 Wēwoetjal, H. *huid; leer; vacht*.
 Wēworo, K. *deur, poort*.
 Wēwrattan, H. *vracht*.
 Wēwwangngi, A. *naam, titel; welriekend, geurig*.
 Wi, K. *meer, (plus)*.
 Wiarto en Wiarti, K. *niet gebruiken; niets te doen hebben*.
 Wibo, K. *vermengen*.
 Wibojo, K. *verheven*.
 Wibowo, K. *heerlijk, verheven*.
 Widah, *naam van een stoffaadje*.
 Widi, *palen of staken waar de vischnotten in het water aan vastgehecht worden*.
 Widhadhari, K. *nuyf, engelín*.
 Widhi, K. *God*.
 Widhi-joeto, K. *wolken*.
 Widhi, K. *onderwijzer*.
 Widho, K. *getal*.
 Widhodhoro, K. *luchtgeest, engel*.
 Widhoeri, A. *katoog, gesteente*.
 Widi, K. *God*.
 Widik-widik, *peinzen, denken*.
 Widjén, *oliezaad*.
 Widji, L. *pit, kern, zaadkorrel*. Stuks. Sawidji, *één stuks*. Widjiné hōra pati bētjik, *zijne zaden zijn niet zo bijzonder goed*.
 Widjo, K. *vrouw van eenen geestelyke*.
 Widjo, K. *allerlei vruchten*. Pinang.
 Widjoeng, K. *wild zwijn*.
 Widjojo, K. *voortreffelijk*.
 Widodo, K. *wys, verstandig*.
 Widoeng, L. *stijf*. Widoeng tēmnen hōlēhhē ngānggo, *hij kan zich zeer stijf kleeden*.
 Widojoko, K. *verstaan*.
 Wierjo, K. *gelukkig, te vrede*.

- Wignjan, A. naam van een teeken om de h achter eenen klinker te brengen. *zie* Sagnjan.
- Wijanggo, K. *leguaan*.
- Wijar, H. *breed, wijd*. Pientën wijarripoen, *hoe breed is het?*
- Wijat, K. *dampkring*.
- Wijo, *achteloosheid, achteloos*.
- Wjōdi, K. *droefheid*.
- Wjoejoeng, L. *binden*. Wōng kabé dhi wjoejoeng, *die man is gebonden*.
- Wjoeng, K. *kikvorsch*.
- Wjogo, K. *kikvorsch*. *Muzikant; ziekte, pijn*.
- Wjōndi, K. *droefheid*.
- Wjono, K. *geluksaligheid*.
- Wjōs, K. *waar, waarachtig, echt*. Kadang koelo wjōssé, *mijn echte broeder*.
- Wjōs, H. *begin, geboorte, het te voorschijn komen, uitkomst*.
- Wjōs, H. *op, tijdens*. Wjōs nētkolo tanggal wolo, koelo tampi serrat, *op den achtste der maand ontving ik eenen brief*.
- Wikan, H. *weten*. *Geleerd*. Samjio wikan lamōn nalalis, *allen weten als hij sterft*. Tan wikan, *met weten*.
- Wikang, H. *weten*. Kang woes wikang hanahoeri, *die wist niet te antwoorden*.
- Wiki, L. *gematigd*.
- Wikoe, K. *leermeester; geestelyke*. Prapto hing ngarso sang wikoe, *voor het aanschijn des meesters komen*.
- Wikproko, K. *sarong, schort*.
- Wikrindito, K. *tijger*.
- Wilah, A. *een lat; splinter*. Pédang sa-wilah, *een zwaard*.
- Wilang, L. *tellen, rekenen; zeggen*.
- Wilangan, L. *telling, opgaaf*. Tanpo wilangan, *ontelbaar*.
- Wilang'oet, K. *armoedig, behoeftig*.
- Wigari, K. *reus, monster*.
- Wilis, H. *groen*.
- Wilis, H. *tellen*. Dhérèng dhipoen wilis, *nog niet geteld*.

- Wiliso, K. *slang*.
 Wilissan, H. *telling; opgaaf, aangaaf*.
 Wiloedjeng, H. *welvaren*. Kawiloedjengan, *gezondheid, gezond zijn*.
 Wiloejo, L. *welvarend, gezond*.
 Wiloto, K. *wortels van boomen of planten*.
 Winasto, H. *genaamd worden*.
 Winadahhan, A. *geplaatst, gezet, geleid worden*.
 Hinggang winadahhan pëthi, *hetgeen in eene kist geplaatst wordt*.
 Winadhé, H. *verkocht worden*.
 Winahös, H. *gelezen worden*. Bötën keengnging winahös, *niet gelezen kunnen worden*.
 Winahös, H. *met eene piek gestoken worden*. Lam-bönggé winahös, *zijne zijde werd met eene speer doorstoken*.
 Winajang, K. *op het tooneel vertoond worden*.
 Winakto, K. *spreken, zeggen*.
 Winalër, *uitgezonderd worden*. Bevolen worden.
 Winalés, L. *beantwoord, vergolden worden*.
 Winalik, L. *omgekeerd worden*. Winalikkaké-men-doewoer, *ten onderste boven gekeerd worden*.
 Winangngënni, L. *uitgezonderd worden; geteld worden*.
 Winang'oen, K. *gewerkt, gebouwd; het werk, het gebouwde*.
 Winangwang, L. *aangezien worden*.
 Winanting, L. *geslagen worden*.
 Winarah, L. *verhaald worden*. Winarah mënnëng bahé, *slechts stilletjes verhaald worden*.
 Winarni, H. *vermeld worden*.
 Winarno, L. *vermeld worden*. Gedaante of vorm gegeven worden.
 Winasito, K. *vermeld worden*.
 Winasoeh, L. *geuasschen worden*. Gestagen worden. Winasoeh höra biso poetih, *geuasschen worden en het niet schoon kunnen krijgen*. Moengsoehhé winasoeh hono hing watoe kasi hadjör, *de vijand werd op de klippen gestagen, tot dezelve verbrijzeld was*.
 Winastan, H. *genaamd worden*. Winastanan tjang

sahé, een goed mensch genaamd worden. Door braven genoemd worden.

Winatang, A. met eenen stok geslagen worden. (van een piek etc.)

Winatawis, H. geboden, bedongen worden.

Windo, K. verzorgen.

Windoe, K. een tijdkring of cirkel van jaren. Er zijn windoes van 7, van 8, van 12, van 20, en van 32 jaren. Elk jaar van de windhoe van zeven jaren draagt den naam van een dier, dat den dag aantoont waarop het aanvangt.

Mangkoro, Kreeft op vrijdag.

Mendo, Geit, op zaterdag.

Klabang, Duizendpoot, op zondag.

Witjitro, Worm, op maandag.

Mintoeno, Zekere Visch, op dinsdag.

Was, Schorpioen, op woensdag.

Maisebo, Buffel, op donderdag.

Staande dit gelijk aan onze Zondagsletter.

De namen der jaren van de windoe van twaalf jaren, overeenkomende met de hemeltekens van den dierenriem zijn.

1. Mésó of Mésarsi, de Ram.

2. Mriso of Mrisobo, de Stier.

3. Mritoeno of Mrikogo, de Botervlieg. (tweelingen).

4. Kolokoto of Kolokadi, de Krab. (kreeft).

5. Sing'o of Grigrésón, de Leeuw.

6. Kénjio of Kangeroso, de Maagd.

7. Toelo of Toelorasi, de Weegschaal.

8. Meri tjiko of Priwitorasi, de Schorpioen.

9. Dance of Wanoh, de Boog (schutter).

10. Makoro, de Kreeft.

11. Koebo, de Waterkruik (waterman).

12. Mino, de Visch. (vischen).

Deze jaren zijn toegeheiligd. 1, aan Wisnoe.

2, aan Sembo. 3, aan Indro. 4, aan Soerjo.

5, aan Mistri. 6, aan Baroeno. 7, aan Sang

Mistri. 8, aan Wöndro Koerisio. 9, aan Poe-

roesia. 10, aan Tobodo. 11, aan Ario. 12,

aan Gono.

Winédhél, A. ingedoopt; geverwd.

- Winékas, L. *bevolen worden.*
- Wing'it, H. *zelden te voorschijn komen, zich weinig aan het volk vertoonen.* Klangkoeng wingit narpati, *de vorst was zeer onzichtbaar.*
- Wingking, H. *achter.*
- Wingngi, L. *gister.* Wingnginé, *de vorige dag.*
- Winih, *wijffe.*
- Winijak, L. *geopend worden.* Winijak hōra kēnno, *geopend worden kan het niet.*
- Winilang, L. *geteld worden.* Balané winilang tanpo wilangngan, *zijn volk geteld wordende, was ontelbaar.*
- Winilis, H. *geteld worden.* Hinggang pananggalan kawan wēlas kang winilis, *de veertiende dag der maand werd geteld. (telde men).*
- Wimirahōs, H. *gezegd, verhaald worden.*
- Wimisik, H. *gepraat, verhaald worden.*
- Winitjal, H. *geteld worden.*
- Winitjogo, K. *vergaderd worden.*
- Wingking, H. *achter, na.* Samijo loemampah hing wingking, *allen gingen achter aan.*
- Winodho, L. *afgekeurd, gegispt worden.* Winodho gawēné, *zijn werk wordt gegispt.*
- Winoedjil, *overgegroeid, over iets heen gegroeid.*
- Winoewoes en winoehoes, K. *vermeld worden, opgezegd worden.* Laminé, datan winoewoes, *de tijd hoe lang; wordt niet vermeld.*
- Winōnjo, K. *geestelijke.*
- Winojo, *geholpen worden.*
- Winōr, L. *vermengd worden.* Winōr kalawan wōng ngakéh, *met de menigte vermengd, gelijk gesteld worden.*
- Winoso, *verhelderd worden.*
- Winotjo, L. *gelezen worden.* Lajang hikoe woes winotjo, *de brief werd gelezen.*
- Winoto, K. *deugd.* Deugdzaam worden.
- Winowo, K. *gebragt worden, medegenomen worden.*
- Wirahōs, H. *spreken, zeggen; verhalen; gesprek.*
- Wirang, H. *schaamte; schande; beschaamd.* Hisoen kawirangngan margo saking nging siro, *ik*

- ben om *n* beschaamd. Wirang kalih tjang kathah, met velen beschaamd zijn.
- Wiranggakèn, H. beschamen.
- Wirangrông, H. droefheid, smart.
- Wirajat, spreken.
- Wira wiri, heen en weder gaan.
- Wiranggan, A. rattenkruid.
- Wirjo, K. rustig, vergenoegd, te vreden.
- Wiring, grens, grenscheiding.
- Wirjo, K. rustig, vergenoegd, te vreden.
- Wiroen, K. een man. Wirög, mol.
- Wiro, K. kloekmoedig. Wiro soeto, een dappere zoon.
- Wiroetjono, K. stil, gestadig.
- Wirog, hoogmoedig.
- Wirojo, verhaal, kroniek.
- Wiroodhdo, K. verwoed, woedend.
- Wiropakso, benaming voor een fiscaal, die zich laat omkoopen.
- Wisésó, K. ziltten. Magt hebben, magt; hoog, verheven.
- Wis, L. reeds, geleden; genoeg, gedaan, uitgescheiden. Hakoe wis teko, ik ben gekomen.
- Wisad, *zie* sangnjan.
- Wi-sati, K. twintig.
- Wisikkan, L. leering, les.
- Wismo, K. huis. Petjo Tondo mantock maring wismo pri badé, Petjo Tondo keerde naar zyne eigene woning terug.
- Wisnoe, K. *Visnoe*. Doek masih Nalindro Bèthoro wisno, tydens den vorst Bèttoro wisnoe.
- Wiso, A. vergif van eene slang. Ngadoe wiso, het vergif aanprikkelten.
- Wiso, K. slecht, slechtheid.
- Wiso-doro, K. slang.
- Wisoenó, K. gevaar. Bök mènawi hing tèmbé dhadhi wisoenó, als er welligt naderhand geen gevaar uit ontspruit.
- Wisono, K. *yverig*, naarstig.
- Wisojo, K. werken. Helpen. Lucht uit een blaasbalg.
- Wisoto, K. gaan.

- Wissan, L. *het ophouden, uitscheiden.*
- Wit, A. *een boom, plant, stam; oorsprong, begin.* Sa-lèrré dalam, hadhadhi koewèni sakebön, *benoorden 't huis vormen de mangga kweewen-boomen eenen tuin.*
- Witjaksono, K. *wijs, verstandig.*
- Witjal, H. *tellen.*
- Witjantën, H. *spreken; spraak.* Witjantën djawi, *Javaansch spreken.* Radèn salèh poennikoe sam-poen wagèd witjantën wèlandi, *de Raden salèh kan Hollandsch spreken.*
- Witjito, K. *schorpoen.*
- Witjitro, K. *worm.*
- Witjogo, K. *vergaderplaats.*
- Witjoksono, K. *wijs verstandig; voorzichtig.*
- Witjoro, L. *spreken, zeggen.*
- Witoengkas, *bevolen, gelast worden.*
- Witono, K. *een voorportaal.*
- Wit-wittan, A. *planten die in het wild groeijen en niet geplant zijn, gewassen, heesters, plantenrijk.*
- Wiwéro, K. *armring.*
- Wiwidho, K. *reukwerk, wierook.*
- Wiwilangnan, L. *getal.*
- Wiwit, L. *beginnen, aanvangen; begin.*
- Wiwittan, A. *boom, stam; oorsprong, begin.*
- Wiworo, K. *deur, poort.*
- Wlas, (wélas) *dit woord wordt tusschen tien en twintig gebezigd.* Joeswo kawan wlas warso, *leeftijd van veertien jaren.*
- Wo, g. t. *mensch.*
- Wodjo, H. en K. *tand.*
- Wodjo, L. *staal.*
- Wodjo-wodjo, K. *gevangen.*
- Woedhèl, L. *navel; middelpunt.* Woedhèllé bö-döng, *hij heeft eenen langen navel.* Woedhèl-ling ngargo, *het midden van eenen berg.*
- Woedho, L. *naakt, bloot.*
- Woedo, *eene soort van aardappelen.*
- Woedoen, *grootte zweer. Aanbei.*
- Woedjang, H. *ongetrouwd persoon.* Tasih woedjang mawön, *nóg altijd ongetrouwd.*

Woedjil, *overgroeijen, over iets heen groeijen.*

Woedjoed, *§. Ar. aanwezen, bestaan.*

Woedoe, *L. niet voegzaam, niet overeenkomstig.*

Woejoeng, *H. droefheid, smart.*

Woekang, *K. zoon.*

Woekir, *K. een berg; heuvel.*

Woekiran, *het heft van de kris.*

Woekkan, *L. vuil (als een ei).*

Woekoe, *L. pit, kern, zaad.* Woekoené dhi than-
doer hōro biso thoekoel, *de pitten die hij ge-
plant heeft, willen niet opkomen.*

Woekoe, *K. lot, bestemming, noodlot.* Wis woe-
koené, hawakké koedoe dhadhi wōng gédé, *het
is zijne bestemming een groot man te moeten
worden.*

Woekoe, *A. gewrigt.* Woekoe tanggan, *gewrigt
van de hand.* Woekoe djarilji, *knokkels.*

Woekoe, *eene week van zeven dagen in tegenstel-
ling van die van vijf dagen.* Dité Zondag, Somo-
Maandag, Hanggoro Dingsdag, Boedho Woens-
dag, Raspati Donderdag, Soekro Vrijdag, Sa-
nistjoro of Toempah Zaturdag.

*Ter gedachtenis aan de overwinning door Wis-
noe op Watoe Goenoeng behaald, zijn er dier-
tig Woekoes (weken) aan verschillende Goden
toegeheiligd, als:*

Woekoe. *Goden.*

1. Sinto aan Botoro Jcmo.
2. Landap, Soerio.
3. Woekir, Mahesworo.
4. Koerantil, Poeroe Sēnkoro.
5. Taloe, Bajoe.
6. Gēmbreg, Sokro.
7. Warigo, Hasmoro.
8. Warigajan, Pontjoresi.
9. Djoeloeng wangngi, Sambo.
10. Soengsang, Gono Koemoro.
11. Galoenggan, Komodjojo.
12. Koeninggan, Indro.
13. Langkir, Kolo.
14. Mandasio, Bromo.
15. Djoeloeng poedjoed, Pontjo Rēsmi.

16. Pahang,	<i>aan</i>	Töntro.
17. Koere weloet,		Wisnoe.
18. Waraké,		Gono.
19. Tambir,		Séwo.
20. Mondo Koengngan,		Basoeki.
21. Maktal,		Tjondroso.
22. Wojé,		Kawéro.
23. Manahil,		Tjitro Goto.
24. Prang bakat,		Bismo.
25. Bolo,		Doergo.
26. Woekoe,		Lodro
27. Wajang,		Sri.
28. Koelawoe,		Séwandono.
29. Doekoed,		Kanéko.
30. Watoe goenoeng,		Goeroe.

Woelan, L. *maan; maand.* Woelan *sédang pèr-nomo, de maan als zij vol is.*

Woelandjar, A. *weduwe zonder kinderen.*

Woelang, H. *leeren, onderwijzen.*

Woelangngan, H. *leering, onderwijs, les.*

Woelannan, L. *maanden.*

Woelang'an, K. *wrong, knoop in het haar.*

Wolat, K. *schrift, geschrift.*

Woeléd, *taai.*

Woeloe, L. *veeren; huid haar, pluim.* Woeloe *hajam, kippeveeren.* Tojo woeloe, *wijwater.*

Woeloe, A. *schrijfteeken boven den medeklinker, vormende den klank i.* Woeloe *moentak, is de woeloe met een punt er in, komende in gezangen somtijds voor.*

Woeleoh, L. *bamboes; stok.* Hakoe *larèp gólèk woeleoh sing tjilik - tjilik, ik zal lgte bamboes zoeken.* Woeleoh *bédil, laadstok.* Hakoe *doewé woeleoh bédil sahiki wis hilang, ik had eenen laadstok, nu is dezelve weg.*

Woeleong, L. *zwart.* Djarit woeleong, *zwart linnen.* Mendjangngan woeleong, *een zwart hert.*

Woeleossan, K. *water.*

Woeleoe tjoembœ, L. *het haar op de enkels. Een dienaar, ambtenaar.*

Woengkal, A. *slijpsteen.*

Woengkoel, A. *op de schouders dragen.*

- Woengkoes, L. *pakken, inpakken, omwoelen.*
 Woengngoe, H. *wakker worden; opstaan.* Dérèng
 woengngoe, *nog niet ontwaakt.*
 Woengngoe, A. *paars, violet, purper.* Tjlonb
 woengngoe, *een paarsche broek.*
 Woengwoeng, L. *begieten.* Hëndhassé dhi woeng-
 woeng, *zijn hoofd wordt begoten.*
 Woengwoenggan, A. *vorst van het huis.*
 Woenniengngo, H. *weten, bewust.*
 Woentat, H. *achter.* Hing woentat, *achter aan;*
 Woeragil, L. *laatste; laatste kind.* Garwo kang
 woeragil, *laatste vrouw.*
 Woerahhan, L. *eene teedere stem.*
 Woeri, L. *achter; laatste, achterste.*
 Woeroe, H. *bedwelmd, dronken,* Prasamjo woeroe
 gètih, *allen waren dronken van bloed.*
 Woeroe dhowo, L. *bedwelmd, duizelig.*
 Woeroek, L. *onderwijzen. leeren.*
 Woeroekkan, L. *onderwijs, leering.*
 Woeroeng, A. *mislukken, niet geschieden er niet*
toe komen. Sawab hopo woeroeng, *waarom mis-*
lukt het? Woeroeng rabi, niet huwen, het hu-
welyk mislukt. (met eene vrouw).
 Woeroe pahös, H. *bedwelmd, duizelig.*
 Woés, L. *reeds, al; genoeg; den voortleden tijd*
uit drukkende. Woés wanah, *reeds gewoon.*
 Woés tèko, *reeds gekomen.*
 Woesianan, L. *het einde; besluit.*
 Woësöni, *dit is de naam van het katoenpletten na*
dat het gezuverd is.
 Woësöno, L. *ten laatste; eindelijk.*
 Woëssan, L. *het geheel.* Woëssannékoë, *toen dat*
gedaan was; daarna. Woëssannané hōra nōno
 .. tèkané, *vervolgens kwam hij niet.*
 Woeto, H. *blind.*
 Woetoeh, A. *heel, ongeschonden.*
 Woewoe, A. *fuik.*
 Woewoe, K. *spèeltug.*
 Woewoedjang, L. *ongehuwd zijn.*
 Woewoeh, L. *vermeerderen.*
 Woewoehhan, L. *vermeerdering.*
 Woewoes, K. *zeggen, melden.*

- Wogro, K. *tijger*. Wogro ngadang hing mango, *een tijger wakende op aen weg*.
- Woh, A. *vrucht*. Woh peilém, *manggavrucht*.
- Wohhan, H. *pinangvrucht*. Wohhaném, *jonge pinangvrucht*.
- Wojoso, K. *muzikinstrumenten*.
- Woko, K. *kalk*.
- Wolo, K. *jong*.
- Wolo, K. *schrift; schrijven*.
- Woloe, L. *acht in getal*. Wólóeng tanah, *acht landen, acht geslachten, acht volken*. Wólóeng poeloh, *tachtig*.
- Wondénné, en wóndéntén, H. *wyders, voorté*. Wóndéntén koelo dérèng naté kèsah saking grijo, *ik ben wyders nog niet gewoon om van huis te gaan*.
- Wóng, L. *mensch, persoon*. Wóng gedé, *aanmenlijke lieden*. Wóng tjilik, *geringen*. Wóng toewo, *ouders; oude lieden*. Wóng sanakkan, *bloedverwanten, vrienden*. Wóng najoeb, *gasten*. Wóng-wóngngan, *schaduwbeelden, beelden*. Wóng ngalassan, *een rondzuiverer*.
- Wóngkoedoe ook Bóngkoedoe, *een boom, wiens wortel eene fraaie roode verw oplevert*.
- Wóngso, A. *familie, geslacht*. Hawóngso, *van adel*.
- Wóngso sadhérèk, H. *betrekking, familie*.
- Wóngso-potro, K. *doorschijnend; glas; porcelein*.
- Wono, K. *wildernis; woud*.
- Wonodhri, K. *groote wildernis*.
- Wonoro, K. *een dap*.
- Wonowoso, K. *wildernis. Berg*.
- Wontén, H. *zijn, bestaan; aansijn*. Tan wóntén kang soemahoer, *er was niemand die antwoordde*. Wontén ning grijo, *te huis zijn*.
- Woonno, K. *woud, wildernis*.
- Wör, L. *vermengen*. Wówörran, *vermenging*.
- Wóra-wari, A. *zekere bloem*. Wora waribang, *sinesche roos*.
- Wörloeloet, K. *bekennen, bijslapen*.
- Woro, *leeren*. Warakén, *leer!*
- Worono, K. *varken, zwijn*.

- Woro-sono, K. *vinger*.
 Woro, K. *tijding, nieuws, berigt*.
 Wos, H. *ongekookte rijst*.
 Woso, K. *helder; groot, uitgestrekt*.
 Wot, L. *een brug*. Wötté poetoeng, *zijn brug is gebroken*. Wöt. agil-agil, *de hangende slingerbrug tusschen hemel en aarde, waar de booze van nedertuimelt in den afgrond*.
 Wotsari, H. *groeten, huldigen*.
 Wöwah, L. *vermeerderen*.
 Wöwöhhan, A. *allerlei vruchten, fruit*.
 Wöwöloe, L. *acht in getal*.
 Wragil, *jongste kind*. Garwo wragil, *jongste vrouw*.
 Wrahas, K. *zwijn, varken*.
 Wrakso en Wrekso, K. *geboomte; woud*. Wrakso rébah majanggan, *het geboomte is vallende verbrijzeld*.
 Wrangas, T. S. *witte mieren*.
 Wrat, H. *zwaar, geladen; zwanger*. Ontlasten, *afgaan*. Bakto wawrattan, *zwanger zijn*. Wawrat tri sasi, *drie maanden zwanger zijn*. Kappallipoen di wawratti hoewös, *zijn schip wordt met rijst geladen*. Wawrattan sérrat, *de inhoud van eenen brief*.
 Wrë, K. *een aap*.
 Wrësti, K. *regen*.
 Wrin-wrin, K. *vreesen, schrikken*.
 Wroeh, L. *weten, kennen*. Hakoe höra wroeh (wëroeh), *ik weet het niet*. Wroehho hikoe, *weet dat*. Pasthi hakéh ngësëmmi kang podò wroeh hing marëngsoen, *velen lachten voorzeker als mij kenden*.

E I N D E.

V

